

TIZEDIK FEJEZET.

A társpénztárakról.

Jegyzet.

1. A bányatörvény 210—214. §-ai és a Végrehajtási szabályok 103. §-a hatályukat veszítették. — A bányatörvény ezen §-ai helyett a bányatörvény alá eső üzemekben és ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak kötelező

nyugdíjbiztosítását az 1925: XXXIV. tc.,

a betegségi és baleseti kötelező biztosítását az 1927: XXI. tc. és végül

az öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére szóló kötelező biztosítást az 1928: XL. tc., valamint az e törvények végrehajtása tárgyában kiadott rendeletek szabályozzák.

Az 1925: XXXIV. tc.-ben foglalt elvi rendelkezéseket gyakorlatilag megvalósító 1926. évi 4400/eln. szám N. M. M. rendelet 1927. évi január hó 1-én, az 1927: XXI. tc. 1928. évi január hó 1-én, az 1928: XL. tc. 1929. évi január hó 1-én lépett életbe.

A bányatörvény alá eső vállalatok, üzemek, foglalkozások és hivatalok csak egy csoportját képezik azoknak a vállalatoknak, üzemeknek, foglalkozásoknak és hivataloknak, amelyekre az 1927: XXI. tc. és 1928: XL. tc. rendelkezései kiterjednek. Ugyanez áll a biztosításra kötelezettek tekintetében is.

2. A bányüzemek munkavállalóinak betegség, baleset és agykori ellátás esetére, a most felsorolt törvények útján való biztosítása azért vált szükségessé, mert nem minden bányüzem mellett alakult e biztosítási ágazatok ellátására hivatott társpénztár és a megalakult társpénztárak sem tölthették be teljesen hivatásukat.

1925: XXXIV. tc. a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugdíjbiztosításáról.

1. §. A magyar királyi népjóléti és munkaügyi miniszter felhatalmazást kap, hogy a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugdíjbiztosítását a törvényhozás rendelkezéséig rendelettel, egységesen országos jellegű biztosítás keretében szabályozza. A biztosítást, — a feladatkörébe tartozó egyéb biztosítási ágaktól elkülönítve, — a biztosítottaknak és munkaadóiknak külön önkormányzatban gyakorolt egyenlő jogú részvételével az Országos Munkásbiztosító Pénztár teljesíti.

Egyes állami üzemek munkásainak és altisztjeinek, valamint ezek családtagjainak nyugdíjbiztosítása tekintetében a magyar királyi népjóléti és munkaügyi miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértve külön intézkedést tehet.

2. §. A munkásbiztosítási bíraskodásról szóló 1921: XXXI. törvényeknek rendelkezéseit az 1. §-ban említett nyugdíjbiztosítás körében is alkalmazni kell. A szükségesnek mutakozó eltéréseket a magyar királyi igazságügyminiszter a magyar királyi népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértőleg rendelettel állapítja meg.

3. §. Ennek a törvénynek a végrehajtásával a magyar királyi népjóléti és munkaügyi miniszter, a 2. §-ban foglalt rendelkezés tekintetében pedig a magyar királyi igazságügyminiszter bízatik meg, akik az érdekelt miniszterekkel egyetértve járnak el.

A N. M. M. 1926. évi 4.400/eln. sz. r. a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugdíjbiztosításáról.

Jegyzet.

A rendelet egyes §-ainál „Joggyakorlat” alatt közölt ítéletek egy része meg nem fellebbezett elsőfokú bírósági ítélet. Ezek csak tájékozással szolgálnak, de nem jelentenek még véglegesen kialakult bírósági gyakorlatot.

A bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugdíjbiztosításáról szóló 1925:XXXIV. tc. 1. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel és a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve a következőket rendelem:

I. Fejezet. Biztosítási kötelezettség.

1. §. A jelen rendelettel szabályozott nyugdíjbiztosítás hatálya alá esnek:

1. a bányatörvény hatálya alá tartozó bánya- és kohóüzemek és melléküzemek;

2. az 1. pontban megjelölt üzemekkel kapcsolatos azok az üzemek, amelyeknek altisztjei és munkásai a jelen rendelet hatálybalépésekor a nyugdíjbiztosítást ellátó bányatárspénztárnak tagjai.

2. §. A jelen rendelettel szabályozott bányanyugdíjbiztosítás körében nemre, korra és állampolgárságra tekintet nélkül biztosításra kötelezettek a bányanyugdíjbiztosítás hatálya alá tartozó üzemekben (1. §.) foglalkoztatott munkavállalók.

Az előbbi bekezdésben említett munkavállalók közül a művezetőkre, a kereskedősegédekre, az altisztekre (segédtisztokra), a felvigyázókra és általában a hasonló állásban levő, rendszerint havi vagy évi fizetéssel alkalmazottakra, úgyszintén a havi vagy évi javadalmazásban részesülő segédalkalmazottakra (Budapesti Közlöny 1928. évi december hó 25. napján megjelent 293. számában kihirdetett 6.200/eln. 1928. N. M. M. számú rendelet 8. §-ának első bekezdése) a bányanyugdíjbiztosítási kötelezettség csak akkor terjed ki, ha javadalmazásuk a havi ötszáz, illetőleg az évi haterzer pengőt nem haladja meg.

Nem esnek bányanyugdíjbiztosítási kötelezettség alá:

a) a tisztviselők, továbbá azok,

b) akiket a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter külön rendeletével meghatározott átmeneti jellegű szolgálat teljesítésére fogadtak fel.

Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezések az illető munkavállalóknak öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítási kötelezettségét nem érintik.

A jelen rendelet alkalmazása szempontjából tisztviselő az, aki munkakörének és szakképzettségének figyelembevételével a közfelfogáshoz képest tisztviselőnek minősül. (N. M. M. 600/1929. sz. r. 1. §.)

A N. M. M. 1927. évi 4.118. sz. r. az átmeneti szolgálatot teljesítő személyeknek a bányanyugdíjbiztosítási kötelezettség alól való mentesítése tárgyában.

A bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugdíjbiztosításáról szóló 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet (kihird. a Budapesti Közlönynek az 1926. évi december hó 25-én megjelent 295. számában) 2. §-a harmadik bekezdésének c) pontja alapján a következőket rendelem:

1. §. Nem esnek bányanyugdíjbiztosítási kötelezettség alá:

1. azok az átmenetileg foglalkoztatott személyek, akiknek hivatás szerű foglalkozása egyébként nem esik bányanyugdíjbiztosítási kötelezettség alá és akik a bányanyugdíjbiztosítási kötelezettség alá eső üzemekben csak alkalmilag, különösen pedig mint alkalmi kisegítők dolgoznak

(pld. a telepfenntartási idénymunkáknál, az idényszerűen végzett földmunkáknál és építkezéseknél, az építkezéshez szükséges építőanyagok idényszerű termelésénél, az időnkint átmenetileg végzett mélyfúrásoknál, stb. alkalmazott munkavállalók);

2. azok az átmenetileg foglalkoztatott személyek, akiknek hivatászerű foglalkozása egyébként nem esik bányanyugbérbiztosítási kötelezettség alá és akik a bányanyugbérbiztosítási kötelezettség alá eső üzemekben időnkint visszatérően ugyan, de esekély javadalmazásért dolgoznak;

3. azok az átmenetileg foglalkoztatott személyek, akik a nélkül, hogy más irányú állandó munka- vagy szolgálati viszonyukat megszakítanák, a bányanyugbérbiztosítási kötelezettség alá eső üzemekben alkalmilag vagy rendszeresen, de mellékfoglalkozásként dolgoznak;

4. azok az átmenetileg foglalkoztatott személyek, akik — habár esetleg javadalmazásért bányanyugbérbiztosítási kötelezettség alá eső üzemen tudományos kiképzésük céljából dolgoznak;

5. azok a személyek, akiket szerencsétlenségek vagy természeti erők okozta pusztítások alkalmával segélymunkára, avagy üzemi vagy közlekedési zavarok sürgős elhárítására alkalmaznak.

Az előbbi bekezdés 2. pontja szempontjából esekély az a javadalmazás, amely a helyi szokásos napszám kétharmadát nem haladja meg.

2. §. Ez a rendelet az 1927. évi január hó 1-én kezdődő hatállyal, kihirdetésének napján lép életbe.

N. M. M. 1926. évi 4.400/eln. sz. r.

II. Fejezet. Biztosítási csoportok; a biztosítás alapjául szolgáló javadalmazás (nyugbérbiztosítási alapösszeg).

3. §. A biztosításra kötelezettek négy csoportba tartoznak.

Az első (I.) csoportba tartoznak azok az altisztek (segédtiszték), akik önállóbb műszaki hatáskört töltenek be; például bányamesterek, főaknászok, főmesterek, önálló műszaki hatáskört betöltő művezetők. Ugyanebbe a csoportba tartoznak a biztosításra kötelezett tisztviselők (2. §. utolsó-előtti bekezdés és 66. §.) is.

A második (II.) csoportba tartoznak az első csoportba nem sorolható és állandóan altiszti (segédtiszi) feladatkört ellátó alkalmazottak; például aknászok, mesterek, felvigyázók, önállóbb műszaki hatáskört nem gyakorló művezetők.

A harmadik (III.) csoportba tartoznak a lőmesterek, a vájárok, a segédvájárok, a képesített iparosok, a képesített szakmunkások, a vizsgázott gépészek és a vizsgázott fűtők. (N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 2. §.)

A negyedik (IV.) csoportba tartoznak az előbbi csoportokba nem sorolható biztosításra kötelezettek.

Joggyakorlat.

1. Altiszti rangban levő tőrmester még az esetben is a II. biztosítási csoportba tartozik, ha főmester cím illeti meg. (Mb. B. II. 3.902/1927.)

2. Vasmű előmunkása a II. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 4.720/1927.)

3. I. Az ipartörvény rendelkezései szerint képesített iparosokkal szemben képesített szakmunkásoknak azok tekintendők, akik ha az ipartörvény szerinti iparostanonci gyakorlatot nem is folytatták, segédi vizsgát nem is tettek és így önálló ipari munkára nem is vállalkozhatnak, de a gyáripari szakmunkák egyes ágazataiban oly jártasságra tettek szerit, hogy azt önállóan végezni is képesek és az így reájuk bízott feladatkörben a többi közönséges és csak testi erőt igénylő ipari (gyári) munkát végzőkkel szemben jelentősebb munkaértékkel bírnak. — II. Generátor és Martin-kemence-fűtő a III. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 3.903/1927.)

4. Vasgyárban alkalmazott mozdonyfűtő és vasúttisztító szakképzettség nélküli gyári segéd munkásnak tekintendő és mint ilyen a IV. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 4.546/1928.)

5. A bányázem iparvasútjának mozdonyvezetője oly fontos és felelősségteljes feladatkört tölt be, mint egy önálló műszaki hatáskört nem gyakorló művezető és ezért a II. csoportba tartozik. (Mb. F. B. II. 4.602/1927.)

6. Ács mint képesített iparos a III. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 4.646/1927.)

7. Pályaőr a IV. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 414/1928.)

8. Vasműben alkalmazott csoportvezető gerendamunkás és ollómunkás a III. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 441/1928.)

9. Vasműben alkalmazott lágyító- és melegítő-munkás a III. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 446/1928.)

10. Irodai szolga a III. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 4.514/1928.)

11. A bányanyugbérések osztályba való besorozásánál az Országos Társadalombiztosító Intézet a 4.400/1926. eln. N. M. M. fendelet 3. §-a értelmében jár el s az előző társaspénztári besorozás reá nem kötelező.

Az a körülmény, hogy felperes mint ipari előképzettség nélküli előhengerész — bányamunkási szolgálatának nagyrésze alatt járulékat a II. nyugbérőstálynak megfelelő mértékben fizette és a bányatársaspénztár is ennek a csoportnak megfelelő nyugbérben részesítette, nem ad jogalapot az alábbi rendeletnek szerint a III. csoportba tartozó felperesnek arra, hogy a bányatársaspénztár kötelezettségeit átvett Országos Társadalombiztosító Intézet is részére a II. csoport szerinti nyugbért folyósítsa, mert az utóbb nevezett intézet a társaspénztár kötelezettségeit csak a 4.400/1926. eln. N. M. M. számú és ezt kiegészítő rendeletekben megszabott mértékben köteles teljesíteni. (Mb. F. B. II. 1.960/10—1928. sz.)

12. I. Hengerműben alkalmazott felesavaró a III. biztosítási csoportba tartozik. — II. A 4.400/1926. N. M. M. sz. rendelet alkalmazása szempontjából a munkások kategóriájában, képesített szakmunkásnak nem esupán a megfelelő tanoncidő eltöltésével megszerzett képesítéssel bír, hanem az olyan munkást is kell tekinteni, aki bizonyos különleges munka elvégzésére habár a tanoncidőnél rövidebb idő alatt, de csak a megfelelő előgyakorlat, illetve betanulás után találta alkalmasnak. (Mb. Fb. II. 1910/1929.)

13. Bányázem felvonógépeinél, kazánházaiiban és szellőztető műveinél állandóan önálló fontosabb munkabeosztásban levő altiszt a II. biztosítási csoportba tartozik. (Mb. B. II. 1.628/1928.)

4. §. A nyugbérbiztosítás alapjául szolgáló javadalmazás (nyugbérbiztosítási alapösszeg) az első (I.) csoportban évi 1200 pengő, a második (II.) csoportban évi 960 pengő, a harmadik (III.) csoportban évi 750 pengő, a negyedik (IV.) csoportban évi 504 pengő.

III. Fejezet. A nyugbérbiztosítás szolgáltatásai.

5. §. A jelen rendelettel szabályozott nyugbérbiztosítás alapján a következő szolgáltatások járnak:

1. a biztosítottak részére rokkantsági nyugbér,

2. az elhalt biztosított vagy rokkantsági nyugbérben részesült férfiak özvegyei részére férjhezmenetelükig vagy halálukig özvegyi nyugbér,

3. az elhalt biztosított vagy rokkantsági nyugbérben részesült egyének törvényes és törvényesített gyermekei részére tizenhatodik életévük betöltéséig áranyugbér.

A törvényes és törvényesített gyermekkel egy tekintet alá esik:

a) a biztosított nő házasságon kívül született gyermeke,

b) a biztosított férfi házasságon kívül született gyermeke, ha apaságát elismerte, vagy ha ezt a bíróság megállapította, vagy ha a gyermek javára a biztosított férfi ellen házasságon kívüli nemzés alapján indított perben tartásdíj fizetésére kötelező jogerős ítélet jött létre,

c) a kormányhatósági megerősítéssel örökbe fogadott gyermek,

d) a mostoha gyermek és az unoka, ha az elhalt a halálát közvetlenül megelőző legalább egy éven át ingyenesen eltartotta és eltartásra köteles és képes más hozzátartozója nincs.

6. §. A nyugdírbiztosítás szolgáltatásai — a 28. §-ban megállapított végkielégítés kivételével — tíz évi várakozási idő eltelte után járnak.

A várakozási időbe csak azokat a hónapokat szabad beszámítani, amelyekben az igénylő nyugdírbiztosításra kötelezett volt és amely hónapokra a nyugdírbiztosítás fejében a szabályszerű járulékot megfizették.

Az 1928. évi december hó 31-két követő időből a várakozási idő szempontjából figyelembe veendő hónapnak számít 30 — habár különböző naptári hónapokba eső — olyan nap, illetőleg 4'3 — habár különböző naptári hónapokba eső — olyan hét, amelyre a bányanyugdírbiztosítás keretében biztosított után szabályszerűen járulékot fizettek. (N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 3. §.)

Jegyzet.

Arról, hogy azok a biztosítottak, illetőleg azoknak a biztosítottaknak igényjogosult hozzátartozói, akik az Országos Társadalombiztosító Intézet által ellátott bányanyugdírbiztosításban az 1928. évi december hó 31-ét követően 200, illetőleg 400 olyan hetet töltenek be, amelyeket a várakozási idő szempontjából figyelembe kell venni (N. M. M. 4.400/1926. sz. r. 6. §-a), e 200, illetőleg 400 hét után milyen szolgáltatásokat igényelhetnek, az 1928. XL. tc. rendelkezéseinek szem előtt tartásával később alkotandó jogszabály fog rendelkezni.

Azok a biztosítottak, illetőleg azoknak a biztosítottaknak hozzátartozói, akik az előbbi bekezdésben megjelölt várakozási időt nem töltik be, akkor is a 4.400/1926. N. M. M. eln. sz. rendeletben meghatározott szolgáltatásokat igényelhetik, ha nyugdírigényük az 1928. évi december hó 31-ike után nyílik meg.

7. §. Rokkantsági nyugdírt kap az a biztosított:

- a) aki hatvanötödik életévét betöltötte, vagy
- b) aki hatvanadik életévét és a rokkantsági nyugdír kiszámításának alapjául szolgáló negyvenedik évet betöltötte, vagy
- c) aki hatvanadik életévét betöltötte és mint altiszt (segédtsiszt) vagy vájár, illetőleg segédvájár a rokkantsági nyugdír kiszámításának alapjául szolgáló időből legalább huszonöt évet földalatti munkában töltött, vagy
- d) aki állandóan keresőképtelenné (rokkanttá) vált.

E rendelet szempontjából keresőképtelen (rokkant) az, aki betegsége, avagy testi vagy szellemi fogyatkozása, illetőleg testi vagy szellemi erőinek hanyatlása miatt olyan tevékenységgel, amely erejének és képességének megfelel és amelynek vállalását képzettségének és eddigi foglalkozásának méltányos figyelembevételével tőle el lehet várni, nem tudja megkeresni annak az összegnek felét, amelyet testileg és szellemileg ép és egészséges, azonos minőségű és képzettségű egyének ugyanazon a vidéken hasonló tevékenységgel megkeresnek.

Keresőképtelensége (rokkantsága) tartamára rokkantsági nyugdírt kap az a biztosított is, aki ugyan nem állandóan keresőképtelen (rokkant), aki azonban egy éven át megszakítás nélkül keresőképtelen (rokkant) volt vagy a betegségi biztosítási táppénz megszüntetése után is keresőképtelen (rokkant) marad (ideiglenes rokkantság).

Az előbbi bekezdés alapján megállapított rokkantsági nyugdír nem változik, ha a nyugdíresre az első bekezdésben megjelölt feltételek bekövetkeznek. (N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 4. §.)

Joggyakorlat.

1. Ideiglenes keresetképtelenség esetében rokkantsági nyugdír az esetben is jár, ha az igénylő az 1927. XXI. tc. értelmében betegség esetére szóló segélyezésre nyitva álló 1 év alatt a betegségi biztosítás segélyeiben nem részesült. (Mb. B. II. 4.738/1929.)

2. Ideiglenes keresetképtelenség esetében rokkantsági nyugbér csak az esetben jár, ha az igénylő az 1927:XXI. tc. értelmében betegség eseteére járó segélyezést kimerítette (Mb. B. II. 4.777/1929.)

8. §. Ha a biztosított keresetképtelenségét (7. §.) szándékosan okozta, rokkantsági nyugbért nem igényélhet.

Ha a biztosított keresetképtelenségét olyan cselekmény elkövetésével idézte elő, amelyet jogerős büntető ítélet büntettnak vagy szándékosan elkövetett vétségnek minősít, a rokkantsági nyugbért tőle egészen vagy részben meg lehet tagadni.

A rokkantsági nyugbért akkor is meg lehet tagadni, ha a büntető eljárást megindítani, vagy büntető ítélettel befejezni a biztosított távolléte, vagy az ő személyében rejlő más ok miatt nem lehet.

A jelen §. esetében a bizonyított rokkantság tartamára a belföldön lakó családtagoknak méltányossági okok alapján azt a nyugbért lehet juttatni, amely nekik a biztosított elhalálása esetében járna. (19—23. §.)

9. §. A rokkantsági nyugbér évi összege a biztosítás első tíz teljes évének betöltésével a nyugbérbiztosítási alapösszeg (4. §.) 20%-a; ehhez a biztosításnak tizediktől a negyvenedikig terjedő éveiben minden további egy-egy teljes év alapján a nyugbérbiztosítási alapösszeg 2—2%-a járul.

A biztosítás negyvenedik évének eltelte után a rokkantsági nyugbér összege a nyugbérbiztosítási alapösszeg 80 százaléka.

Ha a biztosított a biztosítás tartama alatt különböző biztosítási csoportokba (3. §.) tartozott és ha valamely magasabb biztosítási csoportban (III., II., vagy I. csoportban), vagy ebben és az ennél magasabb biztosítási csoportban, vagy csoportokban (II. vagy I. csoportban) együttvéve kilencvenhat olyan hónapon át volt biztosítva, amelyre utána szabályszerűen járulékot fizettek, a közvetlenül alacsonyabb biztosítási csoportokban (II., III. vagy IV. csoportban) együttvéve eltöltött időt az illető közvetlenül magasabb biztosítási csoportban eltöltött időként kell számításba venni.

Ha ez előbbi bekezdésben megállapított átszámítás nem alkalmazható, vagy ha a biztosítottaknak az átszámítás után is különböző biztosítási csoportokba tartozó biztosítási ideje mutatkozik, a rokkantsági nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló nyugbérbiztosítási alapösszeg gyanánt azt az összeget kell figyelembevenni, amely az egyes biztosítási csoportokban — esetleg az előbbi bekezdésben említett átszámítás alapján — számításba vett idővel arányban áll. Ezt az összeget úgy kell kiszámítani, hogy az egyes biztosítási csoportok szerint számításba vett biztosítási teljes hónapok számát szorozni kell az illető biztosítási csoportra vonatkozólag megállapított nyugbérbiztosítási alapössszeggel, és az így nyert szorzatok összegét osztani kell a rokkantsági nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló összes hónapok számával.

10. §. A rokkantsági nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló időbe azokon a hónapokon felül, amelyekre a nyugbérbiztosítás fejében a szabályszerű járulékot megfizették (6. §.), azokat a hónapokat is be kell számítani, amelyekre a járulékot nem fizették ugyan, de amelyek folyamán a biztosított betegség miatt keresetképtelen volt és a járulékfizetés szempontjából szükséges számú műszakot (46. §.) bizonyíthatóan e miatt nem teljesíthette. A bizonyítás csak a betegségi biztosító pénztár adataival történhetik.

Az előbbi bekezdés alapján beszámításnak csak azoknál a biztosítottaknál van helye, akik a betegség miatt bekövetkezett keresetképtelenségüket közvetlenül megelőző kétévi időtartamon belül legalább 12 hónapon át a jelen rendelettel szabályozott nyugbérbiztosítás körében járulékfizetés kötelezettsége alá estek.

Nem számítható be annak a betegségnek időtartama, amelyet a biztosított szándékosan, vagy jogerős büntető ítélettel megállapított büntetett, vagy vétség szándékos elkövetésével maga okozott.

Ha a betegség megszakítás nélkül egy éven túl tart, a további idő-

tartam figyelmen kívül marad. Betegség címén kétévi időtartamon belül legfeljebb tizenkét hónap beszámításának van helye.

A betegség alapján beszámítandó időt abban a biztosítási csoportban (3. §.) eltöltött idő gyanánt kell figyelembe venni, amelybe a biztosított a megbetegedést közvetlenül megelőző időbe tartozott.

A betegséggel egy tekintet alá esik az az időtartam, amely alatt a keresőképtelenséget terheesség, vagy gyermekágy okozta. Ezen a címen esetenként összesen legfeljebb 3 hónapot lehet figyelembe venni.

(N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 5. §.) A rokkantsági nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló időbe az 1928. évi december hó 31-ét követő időtől azt az időt kell számítani:

1. amelyet a várakozási idő szempontjából is figyelembe kell venni (6. §. harmadik bekezdése), vagy

2. amelynek tartama alatt a biztosított betegség miatt — a betegségi biztosítást ellátó intézet adataival bizonyíthatóan — keresőképtelen volt.

Az előbbi bekezdés második pontjában említett betegségi időre a második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

11. §. Ha a biztosított a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozásból kiválik anélkül, hogy rokkantsági nyugbért igényelhetne, a kiválás napjáig megszerzett nyugbértbiztosítási jogigénye (várományi joga) fennmarad, ha hat hónap alatt újból biztosításra kötelezetté lesz, a várakozási idő betöltése után akkor is, ha a megjelölt hat hónap alatt keresőképtelenné (7. §.) válik, vagy hatvanötödik, illetőleg hatvanadik életévét betölti, vagy meghal.

A hathónapi időtartamba nem lehet beszámítani azt az időt, amely alatt a járulék fizetési kötelezettség vitás volt, vagy a nyugbértbiztosításból eredő igény tekintetében eljárás volt folyamatban; ez a kedvezmény nem nyer alkalmazást, ha a vitát, vagy az eljárást a biztosított nyilvánvaló rosszhiszeműsége okozta.

Ha a biztosítottaknak a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozásból való kiválása és ily foglalkozásba való újabb belépése között hat hónapot meghaladó idő telt el, de a kiválás időpontjától számított három éven belül újból biztosításra kötelezetté vált, korábban szerzett biztosítási jogigénye (várományi joga) a biztosítási kötelezettség újabb egyévi időtartama után feléled. Ha a biztosított az egyévi időtartam eltelte előtt meghal, családtagjainak azokra a szolgáltatásokra nyílik igénye, amelyek nekik az esetben járnának, ha az elhalt korábbi biztosítási jogigényét (várományi jogát) az elhalálozás napjával visszaszerezte volna.

12. §. Az a biztosított, aki a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozásból akár a várakozási idő letelte előtt, akár ennek leteltével kiválik anélkül, hogy rokkantsági nyugbért igényelhetne, a kiválás napjáig megszerzett biztosítási jogigényét (várományi jogát) havonként utólag esedékes elismerési díj fizetésével fenntarthatja.

Az elismerési díj ahhoz a biztosítási csoporthoz (3. §.) képest, amelybe a biztosított a kiválás időpontjában tartozott, az első csoportban havi 1 pengő, a második csoportban havi 70 fillér, a harmadik csoportban havi 60 fillér, a negyedik csoportban havi 40 fillér.

(N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 6. §.) A várományi jog fenntartása szempontjából az elismerési díjjal fedezett hónappal egy tekintet alá esik az a — habár különböző naptári hónapokra eső — 30 nap, illetőleg az a — habár különböző naptári hónapokra eső — 4-5 hét,

1. amelyet a biztosított az 1928. XL. törvények alapján biztosításra kötelezett üzemeiben e. t. 6. §-ának (1) bekezdése szerint biztosítási kötelezettség alá nem eső tanoncviszonyban töltött, vagy

2. amelyet a biztosított a dílsgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár vagy a komló m. kir. kincstári kőszénbánya társaságára által ellátott nyugbértbiztosításban, mint biztosításra kötelezett vagy mint biztosítását önkéntes továbbfizetéssel folytató vagy mint várományát elismerési díj-

jal fenntartó töltött és az érte fizetendő járulékot, illetőleg elismerési díjat megfizették, vagy

3. amelyet a biztosított az öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításban (1928:XL. törvénycikk), mint biztosításra kötelezett vagy mint önkéntesen, illetőleg önkéntes továbbfizetéssel biztosított, vagy mint várományát elismerési díjjal fenntartó töltött és az érte fizetendő járulékot a biztosítási kötelezettség esetében kirótták, önkéntes biztosítás vagy önkéntes továbbfizetéssel biztosítás esetében pedig megfizették, illetőleg az elismerési díjat megfizették, vagy

4. amelyet a biztosított nem az 1928:XL. törvénycikk, hanem más törvény (törvényes felhatalmazáson alapuló jogszabály) szerint öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításra kötelezett vagy nyugellátási igényrel járó foglalkozásban töltött, vagy

5. amelyre a biztosított vagy a meghalt egyén e rendelet alapján vagy a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, illetőleg a komló m. kir. kincstári köszénbánya társaságától rokkantsági (öregségi) nyugbért, vagy az 1928:XL. törvénycikk vagy más törvény (törvényes felhatalmazáson alapuló jogszabály) értelmében öregségi vagy rokkantsági járadékot (nyugbért, nyugdíjat) vagy végül az 1927:XXI. törvénycikk alapján a teljes járadék legalább egyötöd részének megfelelő baleseti járadékot kapott.

13. §. A biztosítási jogigény (várományi jog) fenntartásának joga (12. §.) megszűnik, ha a biztosított valamely hónapra járó elismerési díj megfizetésével hat hónapig késik. Ebbe a hathónapi időtartamba nem lehet beszámítani azt az időt, amely alatt a járulékfizetési kötelezettség vitás volt, vagy a nyugbértbiztosításból eredő igény tekintetében eljárás volt folyamatban; ez a kedvezmény nem nyer alkalmazást, ha a vitát vagy az eljárást a biztosított nyilvánvaló rosszhiszemisége okozta.

Ha az, akinek biztosítási jogigénye (várományi joga) az előző bekezdésben megjelölt okból megszűnt, a megszűnés időpontjától számított három éven belül újból biztosításra kötelezetté vált, a biztosítási kötelezettség újabb egyévi időtartama után korábban szerzett biztosítási jogigénye (várományi joga) feléled. Ha a biztosított az egyévi időtartam eltelte előtt meghal, családtagjainak azokra a szolgáltatásokra nyílik igénye, amelyek nekik abban az esetben járnának, ha az elhalt korábbi biztosítási jogigényét (várományi jogát) az elhalálozás napjával visszazserezte volna.

14. §. Ha a biztosított a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozásból a várakozási idő letelte előtt kiválik, a biztosítást az utóljára fizetett teljes járulék továbbfizetésével a várakozási idő teljes betöltéséig (6. §.) folytathatja. Ez a joga csak annak a biztosítottnak van, aki megelőzően a várakozási időbe beszámítható (6. §.) legalább hatvan hónapon át nyugbértbiztosítási kötelezettség alá esett.

A járulékfizetés időközi abbahagyása, vagy a várakozási idő betöltése esetében a megszerzett biztosítási jogigényt (várományi jogot) elismerési díj fizetésével lehet fenntartani. (12. §.)

15. §. Az, aki biztosítási jogigényét (várományi jogát) fenntartotta (12. §.) vagy biztosítását folytatta (14. §.), a 6. és 7. §-ban meghatározott feltételekkel rokkantsági nyugbért kap.

Ha az, aki biztosítási jogigényét (várományi jogát) fenntartotta (12. §.), a jelen rendelet alapján újból biztosításra kötelezetté válik, biztosítását minden utólagos ráfizetés nélkül folytathatja.

16. §. Az a szabadságidő, amelyre a biztosított pénzbeli javadalmaságban részesül, a biztosítást nem szakítja meg, és a várakozási (6. §.), illetőleg a rokkantsági nyugbért kiszámításának alapjául szolgáló időbe (10. §.) beszámít. Az ily szabadságidőre a teljes járulékot meg kell fizetni.

Az a szabadságidő, amelyre a biztosított pénzbeli javadalmaságban nem részesül, a biztosítást csak abban az esetben nem szakítja meg, ha tartama hat hónapot meg nem halad, és a pénztárnak szabályszerűen bejelentették és igazolták. A várakozási időbe és a rokkantsági nyugbért

kiszámításának alapjául szolgáló időbe azonban ezt a szabadságidőt is csak abban az esetben lehet beszámítani, ha erre az időtartamra a teljes járulékot megfizették.

Az a biztosított, akinek szabadsága tartamára a teljes járulékot nem fizették meg, munkába visszatérése után az elvesztett időt a teljes járuléknak és havi $\frac{1}{2}\%$ késedelmi kamatának megfizetésével megszerezheti. Ezt az összeget a munkába visszatéréstől számított egy év alatt havi egyenlő részletekben kell megfizetni. Ha az egy éven belül a nyugbér-megállapításának feltételei bekövetkeznek, mielőtt a járulékoknak és a késedelmi kamatoknak megkezdett kiegyenlítése teljes befejezést nyert, a hátralékot a nyugbér összegéből kell levonni, mégpedig úgy, hogy a levonás a havi nyugbér egynegyedét meg ne haladja.

Ha a biztosított foglalkozásából a hátralék megfizetése előtt kiválik, a szabadságidőnek csak az a része vehető számításba, amelyre a járulékot és késedelmi kamatot megfizette. A biztosított azonban a hátralékot, vagy a kiváláskor egy összegben, vagy a kiválás után folytatólag részletekben is megfizetheti. A részletfizetés kedvezménye megszűnik, ha a biztosított a részletet az esedékességtől számított két hónap alatt nem fizeti meg.

17. §. Ha a rokkantsági nyugbérben részesülő egyén az állapotában bekövetkezett változás folytán keresőképeségét (7. §.) visszanyeri, rokkantsági nyugbérét meg kell vonni. Nem lehet ezen a címen megvonni annak a rokkantsági nyugbérét, aki a 7. § első bekezdésének a), b) és c) pontja alapján részesül rokkantsági nyugbérben.

Az, akitől a rokkantsági nyugbért megvonták, a nyugbér megállapításáig szerzett biztosítási jogigényét (várományi jogát) fenntarthatja. (12. és 13. §.)

Ha az, akinek a rokkantsági nyugbérét megvonták, a megvonástól számított hat hónap alatt, vagy azon az időtartamon belül, amelyre biztosítási jogigényét (várományi jogát) fenntartotta, újból biztosításra kötelezetté válik, a rokkantsági nyugbérre való igényjogosultságának későbbi megnyílása esetében a nyugbére kiszámításának alapjául szolgáló időbe be kell számítani azt az időt, amelyre nyugbérének korábbi megállapításáig jogigényt szerzett.

Joggyakorlat.

Alperes (OTT) a 4400/1926. N. M. M. sz. r. 17. §-a alapján a felperes (nyugbérés) nyugbérét és pótlékát 1929. május 1-től megvonta, mert felülvizsgáló orvosa a felperest nehéz vasgyári munkára továbbra is keresőképtelennek minősítette ugyan, újabb munkahelyén elérhető átlag 80—100 pengő havi keresményére figyelemmel mégis felperes olyannak tekintendő, aki keresőképeségét visszanyerte, mert keresménye meghaladja a horganyzósegédek szokásos keresményének felét. Felperes a nyugbér folytatólagos megítélését kérte, mert keresőképesége helyre nem állt, újabb munkahelyén testi munkát nem, hanem csak felügyeletet végez. A bíróság a rendelkezésére álló adatok alapján tényként megállapította, hogy azok az előfeltételek, amelyek eredetileg a felperes nyugbérézése alapjául szolgáltak, azóta és jelenleg sem változtak meg, így a 4400/1926. N. M. M. sz. r. rendelet 17. §-ának alkalmazása helyt nem foghat. E §. értelmében ugyanis a nyugbér csak az esetben vonható meg, ha a rendelet 7. §-a szerinti keresetképtelenség a nyugbérés állapotában bekövetkezett változás következtében szűnt meg, az elmlített «állapot» tekintetében pedig csak a testi és szellemi állapot jöhet figyelembe, mert a rendelet 7. §-a szerinti keresetképtelenség tényezőjét is ez képezi. Már pedig a felperes ily állapotában az előrebocsátott tényállás szerint változás a legesekélyebb mértékben sem következett be. De bizonyítást nyert az is, hogy felperes újabb munkahelyén sem azért képes megfelelni, mert arra testi állapota alkalmas lenne, hanem azt egyedül a korábbi szakmunkájából ismereteli teszik lehetővé, mert e beosztásban nem testi munkát, hanem csak felügyeletet és irányítást végez. Az így elért keresménye testi fogyatékosságának változatlan-

sága folytán keresőképeségének a rendelet 7. §-a szerinti megállapítását ugyanúgy nem eredményezheti, mintha nyugbérén felül kedvező esélyektől függő, vagy magánvagyonából eredő egyéb jövedelemmel bírna. Ezért a bíróság a keresetnek helyt adva, alperest a nyugbér folytatólágos fizetésére kötelezte. (Mb. B. II. 1857/1929.)

18. §. A 7. §. első bekezdésének a) pontja alapján járó rokkantsági nyugbérre vonatkozó igény azzal a nappal nyílik meg, amelyen a biztosított hatvanötödik életévét betöltötte.

A 7. §. első bekezdésének b) és c) pontja alapján járó rokkantsági nyugbérre vonatkozó igény azzal a nappal nyílik meg, amelyen a biztosított a vonatkozó pontban megjelölt feltételek együttesen bekövetkeztek.

A 7. §. első bekezdésének d) pontja alapján járó rokkantsági nyugbérre vonatkozó igény azzal a nappal nyílik meg, amelyen a keresőképtelenség (7. §.) bekövetkezett, legkorábban azonban azzal a nappal, amelyen a javadalmazásra vagy a betegségi biztosítási táppénzre vonatkozó igényjogosultság megszűnt.

Ha a keresőképtelenség kezdőpontját nem lehet megállapítani, az a nap irányadó, amelyen a rokkantsági nyugbér megállapítására vonatkozó kérelmet a pénztárnál előterjesztették.

A rokkantsági nyugbérre való igényjogosultság annak a hónapnak végével szűnik meg, amelyben a rokkantsági nyugbérben részesülő egyén meghal, vagy amelyben a rokkantsági nyugbért megvonó (17. §.) pénztári határozat meghozatott.

19. §. Az özvegyi nyugbér ama rokkantsági nyugbér összegének 50 százaléka, amely a férjnek halálakor járt, vagy járt volna (7. §.).

Az a nő, aki férjétől törvényesen elvált, vagy annak halálát közvetlenül megelőzőleg legalább egy éven át tőle külön élt, özvegyi nyugbért csak abban az esetben kaphat, ha férje ellen tartásra jogos igénye volt.

Ha a meghalt férj után törvényesen elvált igényjogosult neje felül igényjogosult özvegy is maradt, ezek az özvegyi nyugbérben egyenlő mértékben osztoznak. Az elvált nő özvegyi nyugbérre azonban, tekintet nélkül arra, hogy igényjogosult özvegy is van-e, nem haladhatja meg a megítélt, vagy a joghatályosan vállalt tartásdíj összegét. Ha a tartásdíj összege kisebb, mint az özvegyi nyugbérnek az elvált nőt megillető hányada, a különbözetet az özvegy kapja.

Az özvegyet és az elvált nőt férjhezmenetele esetében özvegyi nyugbérre évi összegének háromszorosával kell végkielégíteni.

Az özvegy és elvált nő a végkielégítésről az új házasságkötéstől számított 30 nap alatt a pénztárnál előterjesztett kérelemmel lemondhat. A szóval előterjesztett lemondásról jegyzőkönyvet kell felvenni. Ebben az esetben az özvegyi nyugbérre vonatkozó igény az új házasság megszűnése esetében feléled.

20. §. A biztosított halála esetében az özvegyi nyugbérre vonatkozó igény az elhalálozás napjával nyílik meg. A rokkantsági nyugbérben részesülő elhalálozása esetében pedig az özvegyi nyugbérre vonatkozó igény az elhalálozást követő hónapnak első napjával nyílik meg.

Az özvegyi nyugbérre való igényjogosultság annak a hónapnak végével szűnik meg, amelyben az igényjogosult férjhezment, vagy meghalt.

Joggyakorlat.

Özvegyi nyugbér jár a biztosítottal közös háztartásban, de törvényes házasságon kívüli viszonyban élő nőnek is, mert bár az igénylő részére a bányatárspénztár által 1919. évben megállapított kedvezmény lemondható részéről önkéntes juttatás volt, de miután az igénylő ezt elfogadta és a bányatárspénztár 10 éven át folyósította, a szerzett jog folytán az OTI-val szemben is bírósággal érvényesíthető kötelezettség alakult, mintán az OTI. a bányatárspénztár nyugbérágazatának jogutóda. (Mb. F. B. II. 2.060/1928.)

21. §. Az árvanyugbér minden gyermek után ama rokkantsági nyugbér összegének 15 százaléka, amely a szülőnek halálakor járt, vagy járt volna (7. §.) A teljesen árva — akinek mind apja, mind anyja elhalt — árvanyugbér fejében a rokkantsági nyugbér összegének 50 százalékát kapja.

Az a gyermek, akiről életbenmaradt másik szülője gondoskodni nem tud, teljesen árvának minősül.

(N. M. M. 6100/1928. sz. r. 7. §.) Az árvanyugbér legfeljebb huszonnegyedik életévének betöltéséig a tizenhatodik életévét betöltött gyermeknek is jár, amíg hivatásra való kiképzésben részesül vagy jó előmenetellel iskolai tanulmányokat folytat.

Az árvanyugbért a tizenhatodik életévet betöltött gyermeknek is meg kell adni, amíg testi vagy szellemi fogyatkozása miatt teljesen keresőképtelen és megfelelő más jövedelem hiányában tartásra szorul.

Ha az árvának mind a két szülője után árvanyugbérre van igénye, csak a magasabb összegű árvanyugbér jár.

22. §. Az árvanyugbérre vonatkozó igény megnyílására a 20. §. első bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. Az utószülött árva igénye azzal a nappal nyílik meg, amelyen született.

(N. M. M. 6100/1928. sz. r. 8. §.) Az árvanyugbérre való igényjogosultság annak a naptári hónapnak végével szűnik meg, amelyben az igényjogosult gyermek tizenhatodik életévét betölti, a 21. §. harmadik bekezdésének esetében annak a naptári hónapnak végével, amelyben hivatásra való kiképzését vagy iskolai tanulmányait megszakítja vagy befejezi, illetőleg iskolai tanulmányaiban megszűnik jó előmenetelt tanúsítani vagy huszonnegyedik életévét betölti, a 21. §. negyedik bekezdése esetében annak a naptári hónapnak végével, amelyben keresőképtelenségét okozó testi vagy szellemi fogyatkozása megszűnik vagy amelyben az igényjogosult egyébként megfelelő jövedelemhez jut s végül minden esetben annak a naptári hónapnak végével, amelyben az igényjogosult meghal.

Az árvanyugbért a törvényes képviselő kezéhez kell fizetni.

23. §. A családtagok nyugbérének (az özvegyi és az árvanyugbérének) együttes összege nem haladhatja meg annak a rokkantsági nyugbérnek 100 százalékát, amely az elhaltnak halálakor járt vagy járt volna. Ha ezt az összeget a családtagok nyugbérének együttes összege meghaladja, nyugbéreiket összegük arányában csökkenteni kell. Ha megszűnik az ok, amely a családtag nyugbérének leszállítását eredményezte, a nyugbér összegét megfelelően fel kell emelni.

24. §. Özvegyi- és árvanyugbér akkor is jár, ha a biztosított vagy a rokkantsági járadékban részesülő eltűnt. Eltűnést megállapítani csak abban az esetben lehet, ha az illető egyénnek egy év óta híre veszett és a körülményekből elhalálozása alaposan következtethető. Az eltűnés megállapítása tárgyában az Országos Társadalombiztosító Intézet meghallgatásával minden esetben a munkásbiztosítási bíróság határoz. Az eltűnt vélelmezett halálának napját a körülmények méltányos mérlegelésével kell megállapítani.

25. §. Ha beigazolást nyer, hogy az, akinek eltűnését megállapították, él, a családtagjai részére megállapított nyugbért az Országos Társadalombiztosító Intézet megvonja. A tévesen kifizetett és jöbiszemüleg felvett összegeket visszakövetelni nem lehet.

26. §. Nyugbért nem lehet megállapítani a családtagnak azután, akinek halálát szándékosan ő okozta.

Az a körülmény, hogy a biztosított, vagy a rokkantsági nyugbérben részesülő a 8. §. első és második bekezdésében megjelölt módon halálát maga okozta vagy idézte elő, a családtagok igényét nem érinti.

27. §. A rokkantsági nyugbérben részesülő egyén özvegye nem igényelhet nyugbért, ha az elhaltal a házasságot a rokkantsági nyugbérre való igénye megnyílását (18. §.) követő időpontban kötötte. Ha azonban az özvegynek, az elhaltól oly törvényes vagy törvényesített gyermeke szüle-

tett, aki a rokkantsági nyugbérre való igény megnyílását megelőző időben fogamzott, az özvegynek özvegyi nyugbérre igénye van.

28. §. Ha a biztosított a várakozási idő (6. §.) letelte előtt meghal, a családtagok (5. §.) részére végkielégítés gyanánt annak a nyugbérnek (özvegyi és áranyugbérnek) egyévi összege jár, amely őket megillette volna, ha a biztosított közvetlenül a várakozási idő betöltése után halt volna meg. A végkielégítés iránti kérelmet a biztosított halálától számított egy éven belül kell előterjeszteni; az akadályoztatás esetére a 29. §. második mondatát megfelelően alkalmazni kell.

29. §. A kérelem előterjesztésétől visszafelé számított egy évet megelőző időre nyugbér (rokkantsági, özvegyi és áranyugbér) megállapításának nincs helye. Ha azonban a jogosult a kérelem előterjesztésében akaratán kívül fekvő okból volt akadályozva és a kérelmet az akadály megszűnésétől számított három hónap alatt előterjeszti, az akadályoztatás tartama az egy évbe nem számítható be.

30. §. A nyugbérkövetelés és a végkielégítésre (20., 28., 36. és 37. §.) való igény át nem ruházható, el nem zálogosítható, le nem foglalható és abba beszámításnak helye nincs.

E rendelkezés nem terjed ki arra a követelésre, amelyet az e rendelet alapján özvegyi vagy áranyugbérre jogosult a rokkantsági nyugbérben részesülő ellen eltartás címén érvényesít, továbbá arra, amelyet az Országos Társadalombiztosító Intézet a jelen rendelet alapján támaszt (járulék-követelés, rosszhiszeműleg felvett nyugberek visszafizetésére való igény stb.).

Joggyakorlat.

A bányanyugbéres által jóhiszeműen felvett nyugbérelőlegnek az Országos Társadalombiztosító Intézet által túlfizetett része a nyugbéres mindennapi megélhetésére szolgáló és felhasználásra rendelt olyan tartásdíj-jellegű szolgáltatás, amelyet a nyugbérest megillető nyugbérrészekbe utólag beszámítani és azokból levonásba hozni nem lehet. (Mb. F. B. II. 137/7—1929.)

31. §. A nyugbér (rokkantsági, özvegyi és áranyugbér) naptári hónapenként előzetesen fizetendő és egyenlő részletekben esedékes. Az első teljes naptári hónaptól megelőző minden egyes napra (18., 20. és 22. §.) a nyugbér havi részletének egy-egy harmincad része jár.

A megállapított nyugbér esedékessé vált részlettel egy év alatt évülnek el.

32. §. Ha a nyugbérben részesülő egyén az esedékes nyugbért (rokkantsági, özvegyi és áranyugbért) haláláig nem vette fel, az elévülési határidőn belül a felvételre sorrendben a házastárs, a gyermek (5. §. első bekezdésének 3. pontja és e §. második bekezdése) a szülő, a nagyszülő és a testvér jogosult, ha a nyugbérben részesülő egyénnel ennek halálakor közös háztartásban éltek. Ilyen hozzátartozó hiányában a fel nem vett nyugbérhez való jog, a nyugbérben részesülő halálával megszűnik.

33. §. Ha a rokkantsági, özvegyi vagy áranyugbérre jogosult a nyugbér megállapítására irányuló kérelmének előterjesztése után meghal, az eljárás folytatására és a haláláig esedékes összegek felvételére sorrendben a 32. §-ban megjelölt családtagok jogosultak. A 32. §. második mondatát megfelelően alkalmazni kell.

34. §. Ha a nyugbérezési eljárás megindítása után a nyugbérigény elbírálása vagy a rokkantsági nyugbérben részesülő egyén nyugbérének megvonása tárgyában való határozathozatal céljából orvosi vizsgálat vagy kórházi megfigyelés szükséges, az igazolt utazási költséget és javadalmazásbeli veszteséget meg kell téríteni. A megtérítés módját és mértékét az alapszabály állapítja meg.

35. §. A nyugbér fizetése szünetel az alatt az idő alatt, amelynek folyamán a jogosult egy hónapnál hosszabb szabadságvesztésbüntetését tölti vagy dologházban vagy javítóintézetben van elhelyezve.

Ha a jogosultnak belföldön lakó oly családtagja van, akit egészen vagy túlnyomórészen nyugalomból ő tartott el, a családtagnak azt a nyugbért kell juttatni, amely neki a biztosított elhalálása esetében járna. (19—23. §.)

36. §. A magyar honos nyugalomból fizetése szünetel az alatt az idő alatt, amíg külföldön tartózkodik, ha tartózkodási helyét az Országos Társadalombiztosító Intézettel nem közli. Ha a jogosult igazolja, hogy a közlést saját hibáján kívül mulasztotta el, igénye az el nem evült részletekre (31. §.) feléled.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter egyes külföldi államok területén tartózkodó magyar honosok nyugalomból fizetése elrendelheti.

Nyugalomból részesülő az a magyar honos, aki önként rendszerint külföldön tartózkodik, kérelmére évi nyugalomból fizetése háromszorosával végkielégíthető.

37. §. A külföldi honos nyugalomból fizetése szünetel arra az időre, amely alatt büntető ítélettel a magyar állam területéről ki van tiltva.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendelettel elrendelheti egyes külföldi államok külföldön tartózkodó honosai nyugalomból fizetését. A nyugalom szünetelését egyes külföldi államok területén tartózkodó idegen honosokra általában is ki lehet mondani.

Az a külföldi honos, aki a magyar állam területét elhagyta, viszonyosság esetében kérelmére nyugalomból fizetése háromszorosával végkielégíthető.

38. §. A jóhiszeműen felvett nyugalomból fizetése (végkielégítést) visszavonni nem lehet.

39. §. Aki a jelen rendelettel szabályozott nyugalombiztosítás alapján az Országos Társadalombiztosító Intézettől több nyugalomra szerez igényjogosultságot, csak az egyik, még pedig a legmagasabb összegű nyugalomra kifizetését követelheti.

40. §. Ha a rokkantsági nyugalomból részesülő egyszersmind baleseti sérült is mint ilyen az 1907. XIX. tc. és az ezt kiegészítő és módosító törvényes rendelkezések alapján baleseti járadékot is kap, a rokkantsági nyugalom és a netáni járadékpótlékkal növelt baleseti járadék együttes összege nem haladhatja meg annak az összegnek másfélszeresét, amelyet az üzemi baleset következtében teljesen munkaképtelenné vált baleseti sérült baleseti járadék és járadékpótlék címén együttesen kap, vagy amelyet a részleges munkaképességszűnést szenvedett baleseti sérült baleseti járadék és járadékpótlék címén összesen kapna, ha a baleset következtében teljesen munkaképtelenné vált volna. Ha a rokkantsági nyugalom és a netáni járadékpótlékkal növelt baleseti járadék összege ezt az összeget meghaladja, a rokkantsági nyugalom a különbözeti többletösszeggel csökkenteni kell. Ezen a címen nem lehet csökkenteni annak a rokkantsági nyugalomát, aki mint önmagával tehetetlen, állandóan másnak ápolására vagy gondozására szorul, kivéve, ha az 1907. XIX. tc. 70. §-ának utolsó bekezdése, illetőleg az 5400/1919. M. E. számú rendelet (Magyarorsz. Rend. Tára 1919. évf. 730. o.) 16. §-ának harmadik bekezdése értelmében ezen az alapon már felemelt (tehetetlenségi) járadékban részesül.

41. §. Ha az özvegyi és az árva nyugalomból részesülő családtag egyszersmind, mint az üzemi baleset következtében elhalt biztosított hozzátartozója, az 1907. XIX. tc. és az ezt kiegészítő és módosító törvényes rendelkezések alapján baleseti járadékot is kap, az özvegyi és az árva nyugalom és a netáni járadékpótlékkal növelt baleseti járadék együttes összege nem haladhatja meg annak az összegnek 120 százalékát, amelyet az üzemi baleset következtében elhalt biztosított baleseti járadék és járadékpótlék címén együttesen kapna, ha az üzemi baleset következtében meg nem halt, hanem teljesen munkaképtelenné vált volna. Ha az özvegyi és az árva nyugalom, valamint az illető családtag részére járó és a netáni járadékpótlékkal növelt baleseti járadék együttes összege ezt az ösz-

szegyet meghaladja, az özvegyi és az árvanyugbért a különbözeti többlet-összeggel csökkenteni kell.

42. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet abból a célból, hogy a nyugbérbiztosításra kötelezettnek betegség következtében előállható keresőképtelenségét (7. §.) elhárítsa, gyógyító eljárást tehet folyamatba. Gyógyító eljárás alkalmazható akkor is, ha ettől a rokkantsági nyugbérben részesülő keresőképeségének helyreállítását lehet várni.

A gyógyító eljárás alkalmazásának részletes szabályait az Országos Társadalombiztosító Intézet alapszabálya állapítja meg.

43. §. Ha a biztosított vagy a rokkantsági nyugbérben részesülő a gyógyító eljárás alól nyomós ok nélkül kivonja magát, jöllehet a gyógyító eljárás a keresőképtelenséget (7. §.) előreláthatólag elhárította, vagy a rokkantsági nyugbérben részesülőnek keresőképeségét előreláthatólag helyreállította volna, a rokkantsági nyugbért időlegesen egészen vagy részben meg kell tagadni, feltéve, hogy erre a következményre a biztosítottat vagy a rokkantsági nyugbérben részesülőt előzetesen figyelmeztették.

Ez a rendelkezés műtéti kényszert nem foglal magában.

IV. Fejezet. A nyugbérbiztosítás költségfedezése és a nyugdíjbiztosítási járulékok.

44. §. A nyugbérbiztosítás a jelen rendeletben megállapított feladatainak teljesítéséhez és az ügyvitelének fenntartásához szükséges költséget a biztosítottaknak és a munkaadóknak egyenlő arányú hozzájárulásával fedezi. E hozzájárulás a nyugbérbiztosítási járulékok alakjában érvényesül.

Joggyakorlat.

Felperes tagsága érvényesen az esetben sem jöhetett létre, ha a társ-pénztár tőle járulékot szedett is, mert az egymással szemben álló felek egyikének tévedése a másik fél eredetileg nem létező jogát egymagában meg nem alapozza. A kötelező biztosítás jogterületén általános elv, hogy ily biztosítást az egyébként megkívánható előfeltételek hiányában a biztosítási járulék fizetése egymagában meg nem alapozza, hanem az utóbbi körülmény a fizetett járulék és az esetleges kár megtérítésére ad jogot. (M. B. 3.371/II./1927.)

45. §. A nyugbérbiztosítási járulékot a biztosításra kötelezettek valóságos javadalmazásának figyelembevételével napibérosztályok szerint megállapított átlagos napibérek alapján kell fizetni.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a nyugbérbiztosítási járulék kivetési kulcsát évről-évre előre, az előrelátható évi költségszükséglet mértékéhez képest, olyan összegben állapítja meg, hogy annak alapján az évi költségszükséglet teljes fedezetet nyerjen. Ha a számadási év folyamán nyert tapasztalat szerint az előre megállapított járulékkulcs a számadási év végéig felmerülő költségszükséglet fedezésére előreláthatóan nem elégséges, a járulékkulcsot a számadási év hátralévő tartamára megfelelő mértékig fel kell emelni.

A számadási év végén mutatkozó zárószámadási hiány fedezéséről a következő számadási év költségének fedezésével együtt kell gondoskodni, a zárószámadási felesleget pedig az alkotandó külön várományfedezeti tartalékalaphoz kell csatolni. (N. M. M. 6.100/1928. sz. 9. §.)

46. §. A bányanyugbérbiztosítási járulékot egy-egy naptári hónapra havonként kell fizetni. Az esedékesség napja a következő naptári hónap huszonnegyedik napja.

A naptári hónap a járulékfizetés szempontjából öt hétre, mégpedig négy teljes és egy csonka járulékfizetési hétre oszlik; kivétel ez alól a szabály alól a közönséges (nem szökő) naptári év február hónapja, amely csak négy teljes járulékfizetési hétből áll. A járulékfizetési teljes és csonka hetek kezdőnapja azonos a naptári hétnak azzal a napjával, amelyre az illető naptári hónapnak első napja esik. A járulékot a csonka

járulékfizetési hétre és arra a teljes járulékfizetési hétre, amelynek csak egyes napjain áll fenn a munkaviszony, napok szerint meghatározott összegben, máskülönben pedig heti összegben kell fizetni.

Egyébként a valóságos javadalamazás számítására, a napibérosztályokra, az átlagos napibérekre, a járulékok fizetésére a késedelmes járulékfizetés jogkövetkezményeire, a járulék egy részének a biztosítottra áthárítására, a póttjárulékokra, a járulékokért való szavatosságra, a járulék követelésnek eső esetében kielégítésére s végül a járulékok behajtására, elévülésére és visszafizetésére a bányabérbiztosításban is azokat a rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, amelyek az 1928. XL. tc.-el szabályozott öregségi, rokkantsági, özvegyiségi és árvasági biztosításban irányadók (1928. XL. tc. 3. §-ának (2)–(4) bekezdése, 22. §-ának (3) bekezdése, 23. §-ának (2) bekezdése, 24–28., 161. és 162. §-a, 182. §-a (1) bekezdésének 3. pontja, 182. §-ának (2) bekezdése, 183. §-a (1) bekezdésének 1. és 4. pontja, 183. §-ának (2) bekezdése, 184., 185. és 186. §-a).

A 2. §. második bekezdésében megjelölt munkavállalók a 6200/Eln. 1928. N. M. M. sz. rendelet 3. §-ában meghatározott A–H. napibérosztályokba, a többi bányanyugbérbiztosításra kötelezett munkavállalók pedig az 5.000/Eln. 1930. N. M. M. számú rendelet 1. §-ában megjelölt I–XII. napibérosztályokba tartoznak. (N. M. M. 600/1929. sz. 2. §.)

47. §. A bányanyugbérbiztosítási járulék kulcsa az 1931. évre az I–XII. napibérosztályokban az átlagos napibér 5.25%-a, az A–H. napibérosztályokban pedig az átlagos napibér 6.25%-a. (N. M. M. 6.345/1930. sz. r. 1. §.)

48. §. Az 5.25%-os kulcs szerint fizetendő bányanyugbérbiztosítási járulék összege napibérosztályok szerint a következő:

Napibér osztály	Egy napra	Két napra	Három napra	Négy napra	Öt napra	Hat vagy hét napra, illetéleg a teljes járulékfizetési hétre
pengő						
I.	0.06	0.10	0.16	0.20	0.26	0.30
II.	0.08	0.16	0.24	0.30	0.38	0.46
III.	0.14	0.26	0.38	0.50	0.62	0.74
IV.	0.18	0.36	0.52	0.70	0.86	1.04
V.	0.24	0.46	0.68	0.90	1.12	1.34
VI.	0.28	0.54	0.82	1.08	1.36	1.62
VII.	0.32	0.64	0.96	1.28	1.60	1.92
VIII.	0.38	0.74	1.12	1.48	1.84	2.22
IX.	0.42	0.84	1.26	1.68	2.10	2.50
X.	0.48	0.94	1.40	1.88	2.34	2.80
XI.	0.52	1.04	1.56	2.06	2.58	3.10
XII.	0.58	1.14	1.70	2.26	2.82	3.38

A 6.25%-os kulcs szerint fizetendő bányanyugbérbiztosítási járulék összege napibérosztályok szerint a következő:

Napibér osztály	Egy napra	Két napra	Három napra	Négy napra	Öt napra	Hat vagy hét napra, illetéleg a teljes járulékfizetési hétre	Napibér osztály	Egy napra	Két napra	Három napra	Négy napra	Öt napra	Hat vagy hét napra, illetéleg a teljes járulékfizetési hétre
pengő							pengő						
A.	0.12	0.22	0.34	0.44	0.56	0.66	E.	0.66	1.32	1.98	2.64	3.30	3.94
B.	0.22	0.44	0.66	0.88	1.10	1.32	F.	0.82	1.62	2.42	3.22	4.02	4.82
C.	0.38	0.74	1.10	1.46	1.84	2.20	G.	1.04	2.06	3.08	4.10	5.12	6.14
D.	0.52	1.04	1.54	2.06	2.56	3.08	H.	1.32	2.64	3.94	5.26	6.58	7.88

(N. M. M. 5.101/1930. sz. r. 2. §.)

49. §. A várakozási idő (6. §.) és a rokkantsági nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló idő (10. §.) szempontjából hatálytalan az a járulékfizetés, amelyet az esedékességtől számított három év eltelte után teljesítettek. Ha azonban a járulékfizetés a biztosított hibáján kívül maradt el, a határidő az esedékességtől számított öt év. Azt az időt, amely alatt a járulékfizetési kötelezettség vitás volt, vagy a nyugbérbiztosításból eredő igény tekintetében eljárás volt folyamatban, a megjelölt időtartamba nem lehet beszámítani.

Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezések szempontjából a járulék megfizetésével egy tekintet alá esik a biztosított kinyilatkoztatott készsége arra, hogy a járulékot utólag megfizeti, feltéve, hogy nyilatkozatának teljesítéseken a járulékot és havi $\frac{1}{2}$ százalékos késedelmi kamatát a pénztár által méltányosan megállapított határidőben és módzatok szerint tényleg megfizeti. Ha időközben a nyugbér megállapításának feltételei bekövetkeznek, mielőtt a járuléknak és késedelmi kamatának megkezdett kiegyenlítése teljes befejezést nyert, a hátralékot a nyugbér összegéből kell levonni, úgy hogy a levonás a havi nyugbér egynegyedét meg ne haladja.

50—52. §-t a N. M. M. 1928. évi 6.100/eln. sz. rend. 13. §-a hatályon kívül helyezte.

V. Fejezet. Vegyes rendelkezések.

53. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosító ágának szervezetét a biztosítottaknak és munkaadóknak egyenlő jogú részvételével, úgyszintén a vonatkozó eljárást a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter külön rendelete szabályozza.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet ügyvitelét nyugbérbiztosítási ügykörében is az Országos Társadalombiztosító Intézet ügyviteli személyzete látja el. A helyi teendőket azoknál az üzemeknél, amelyek mellett társaspénztár működik, esetleges további intézkedésig a társaspénztár végzi; ezen a címen a társaspénztár javára költség megtérítésének nincs helye.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosító ágazata az Országos Társadalombiztosító Intézet személyi és dologi kiadásaiból, illetőleg e kiadásoknak az államkincstár által nem fedezett részéből a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter által évről-évre megállapított hányadot viseli.

Jegyzet.

A N. M. M. 1929. évi 1300 eln. sz. rendeletét az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosítási ágának szervezete és a bányanyugbérbiztosítási eljárás tárgyában lásd e rendelet után.

54. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosítási tartalékalapot köteles gyűjteni. A tartalékalapra további intézkedésig évről-évre a nyugbérbiztosítási szolgáltatások fedezése céljából számításba vett költségcsúszásig 5 százalékat kell számításba venni és az előre látható évi költségcsúszásig beilleszteni (43. §.). Ezt az összeget és a zárószámadási felesleget (45. §.) a tartalékalapba kell beszolgáltatni.

A nyugbérbiztosítási tartalékalap elhelyezésének és kezelésének módját a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve rendelettel szabályozza.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérágazatának önkormányzata határoz abban a kérdésben, hogy mely időponttól kezdve mily módon és mérték szerint lehet a tartalékalap jövedelmét a nyugbérbiztosítás folyó szolgáltatásának fedezése céljából igénybevenni.

55. §. A nyugbérbiztosítási járulékokat (46. §.) és az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosítási ágának egyéb bevételeit csak az

e rendeletben megállapított szolgáltatásoknak (5., 19., 28., 36. és 37. §.) a gyógyító eljárás (42. §.) költségeinek, a nyugbérbiztosítási tartalékalapnak (54. §.), végül a biztosítási ágat terhelő személyi és dologi kiadásoknak (53. §.) fedezésére szabad fordítani.

56. §. Ama kincstári üzemek altisztjeinek és munkásainak nyugbérbiztosítását, amelyeknek e minőségű munkavállalói eddig a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgvár és a komlói m. kir. kincstári köszémbánya társ-pénztárainál voltak nyugbérre biztosítva, a jelen rendelet hatálybalépése után az eddig fennállott szabályok alkalmazásával továbbra is e társ-pénztárak látják el. A biztosításra kötelezetteknek köre azonban ezeknek az üzemeknek altisztjeit és munkásait illetőleg sem lehet szűkebb a jelen rendelet 2. §-ában meghatározott mértéknél. Ezenfelül a megjelölt társ-pénztárak alapszabályait módosítani kell akként, hogy az a nyugbérre biztosított, aki az említett kincstári üzemek alkalmazásából kiválik, anélkül, hogy rokkantsági nyugbért igényelhetne, megszerzett biztosítási jogigényét (várományi jogát) fenntarthassa, illetőleg biztosítását folytathassa.

(N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 14. §.) A diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgvár, illetőleg a komlói m. kir. kincstári köszémbánya társ-pénztára által ellátott nyugbérbiztosításban a várományi jog fenntartása szempontjából az elismerési díjjal fedezett hónappal egy tekintet alá esik az a — habár különböző naptári hónapokba eső — 30 nap, illetőleg az a — habár különböző naptári hónapokba eső — 43 hét,

1. amelyet a biztosított az Országos Társadalombiztosító Intézet által ellátott bányanyugbérbiztosításban, mint biztosításra kötelezett, vagy mint biztosítását önkéntes továbbfizetéssel folytató, vagy mint várományát elismerési díjjal fenntartó töltött, és az érte fizetendő szabályszerű járulékot és elismerési díjat megfizették, vagy

2. amelyet a biztosított a 12. §. 3. bekezdésének 1—5. pontjaiban említett viszonyban az ott meghatározott felételekkel töltött.

Jegyzet.

1. 57. §. Ezt a §-t a N. M. M. 1929. évi 1.300/eln. sz. rendelet 25. §-a hatályon kívül helyezte.

2. 58. §. Ezt a §-t a hivatalos statisztikai szolgálatról szóló 1929 : XIX. tc. 24. §-a hatályon kívül helyezte.

59. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet számadásait bányanyugbérbiztosító ágazatának vagyonáról betegségi és baleseti biztosítási ágazatának vagyonára vonatkozó számadásaitól elkülönítetten vezeti.

60. §. Ha a biztosítottnak rokkantsága, vagy hozzátartozóinak az ő halála alapján eltartási pótlására más ellenkártérítés jár, ez a követelés a kiszolgáltatót nyugbérék és egyéb szolgáltatások erejéig az Országos Társadalombiztosító Intézetre száll át. A 7. §. első bekezdésének a), b), c) pontja alapján járó rokkantsági nyugbérre ez a rendelkezés nem nyer alkalmazást.

Ha a kártérítésre alapot adó esemény a nyugbér megállapítása fel-tételeinek bekövetkezése után történt, az Országos Társadalombiztosító Intézet az előbbi bekezdés alapján követelést nem támaszthat.

A jelen §. rendelkezései nem vonatkoznak az 1907 : XIX. tc.-ben és az ezt kiegészítő és módosító rendeletekben megjelölt pénztárak (intézetek), úgyszintén az 56. §-ban megjelölt társ-pénztárak ellen kezeltetett igényekre.

61. §. Azok az adó- és illetékmentességek és kedvezmények, amelyeket a törvényes rendelkezések az Országos Társadalombiztosító Intézet, illetőleg a bányatárs-pénztárakra, valamint tagjaikra vonatkozólag megállapítanak, a jelen rendelettel szabályozott nyugbérbiztosításra is kiterjednek.

A Munkásbiztosítási Birósági eljárás illetékeire az 1921 : XXXI. tc. 24. §-a nyer alkalmazást.

VI. Fejezet. Átmeneti és záró rendelkezések.

62. §. A jelen rendelettel szabályozott nyugdírbiztosítás hatálya alá eső üzemekkel kapcsolatos bányatárspénztárak nyugdírbiztosító osztályai (ágai) — a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár és a komlói m. kir. kincstári közszénbánya társpénztárai nyugdírbiztosító osztályai (ágai) kivételével — az 1926. évi december hó 31-ik napjával önálló működésüket megszüntetik, jogaik és kötelezettségeik megszűnnek, illetőleg a jelen rendelettel megállapított korlátok között az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugdírbiztosító ágazatára átszállnak.

A társpénztár nyugdírbiztosító osztályának (ágának) az 1926. évi december hó 31. napjával záruló, jóváhagyott mérlege eredményeként mutakozó tiszta vagyona az Országos Társadalombiztosító Intézet tulajdonává válik és azt a bányanyugdírbiztosítási ág tartálegalapjához (54. §.) kell csatolni, a vagyommérlegben mutakozó hiány pedig a társpénztárral kapcsolatos üzem tulajdonosát terheli.

Az 1926. évi zárszámadás és mérleg felülvizsgálata során a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter az állam keletkezésére vonatkozólag érdemleges vizsgálatot fogantat és ennek teljesítésében a szükséghez képest az illetékes bányakapitányság és az Országos Társadalombiztosító Intézet közreműködését veszi igénybe.

Joggyakorlat.

A diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár mellett működő társpénztárnál szerzett tagsági idő az OTI-vel szemben nem érvényesíthető, minthogy a 4.100/1926. N. M. M. sz. r. 63. és 64. §-ai csak a felszámolt társpénztáraknál szerzett tagsági idő beszámítása tekintetében állapítanak meg alperessel szemben kötelezettséget, már pedig a rendelet 62. §-a értelmében a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár társpénztára a rendelet hatálybalépése után sem számolt fel. (Mb. B. II. 2.606/1928.)

63. §. Azokra, akik a jelen rendelet életbelépését megelőző időben valamely társpénztár felszámoló nyugdírbiztosító osztályának (ágának) biztosított tagjai voltak és ezek igényjogosult családtagjaira a jelen rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni, mégpedig tekintet nélkül a biztosítottak társpénztári tagságának kezdő időpontjára és arra a körülményre, hogy egy vagy több társpénztár nyugdírré biztosított tagjai voltak-e. Az illető társpénztári alapszabályok szerint a társpénztár kötelékéből való kiválás következtében elveszített tagsági időnek azt a részét azonban, amely az 1914. évi július hó 1-ét megelőző időre esik, beszámítani nem lehet.

Az előbbi bekezdésben foglalt szabály nyer alkalmazást a társpénztárak által nyugdírben részesített igényjogosultakra is, azzal az eltéréssel, hogy a jelen rendelet alapján járó nyugdír kiszámításánál azt a társpénztári tagsági időt kell figyelembe venni, amely a társpénztártól kapott nyugdír kiszámításánál az illető társpénztári alapszabály értelmében irányadó. Ha az igényjogosultnak két- vagy több társpénztártól jár nyugdír, az Országos Társadalombiztosító Intézettől igényelhető nyugdírét mindama társpénztári tagsági időtartamok együttes figyelembevételével kell megállapítani, amelyek társpénztári nyugdíreinek megállapításánál irányadók voltak.

Joggyakorlat.

1. A 4400/1926. N. M. M. sz. r. 63. §. 2. bekezdése szerint az OTI-val szemben nyugdírigénnyel csak azok bírnak, akiknek igénye már társpénztárral szemben is fennállott. Tévesen lerótt és elfogadott nyugdírjárárlék a társpénztárral szemben nyugdírigényt nem alapozott meg. (Mb. B. II. 381/1928.)

2. A 4400/1926. N. M. M. sz. r. egy intézkedéséből sem vonható le az a következtetés, hogy az OTI csak azokkal szemben lenne nyugdír nyújtására

kötelezett, akik a rendelet hatálybalépése időpontjában még, vagy már a társpénztárnak ellátottja lett volna. A rendelet a 63. §. 1. bekezdése értelmében azokkal szemben alkalmazandó, akik 1927. január hó 1-e előtt valamely társpénztár nyugbértbiztosítási ágának biztosított tagjai, vagy ilyenek igényjogosult hozzáfartozói voltak. E rendelkezés a tagság, illetve igényjogosultság tekintetében nem időpontot, hanem időhatárt szab meg. (Mb. B. II. 952/1928.)

3. A társpénztárral szemben szerzett nyugbérigényt, ha az még el nem évült, az OTI kielégíteni tartozik, a megszerzés ténye tekintetében azonban nem a 4400/1926. N. M. M. sz. r., hanem az igény megnyíltakor hatályban volt társpénztári alapszabály intézkedései irányadók. Az OTI e részbeni kötelezettségét csak az a jogszabály korlátozza, mely szerint a hosszabb idő óta lejárt nyugbért részletek meg nem ítélték. (Mb. B. II. 2487/1929.)

4. A 4400/eln. 1926. N. M. M. sz. r. 63. §-a 2. bekezdése értelmében, ha felperes nyugbérigénye 1927. január 1-e előtti időben nyílt meg, az igény tekintetében nem a 4400/eln. 1926. N. M. M. sz. r. rendelkezései, hanem az illetékes társpénztár alapszabályai az irányadók. A fenthivatkozott rendelet 63. §-a 2. bekezdése szerint e rendelet csak annyiban irányadó, amennyiben felperesnek 1927. január 1-től folytatódó is van nyugbérre igénye. Az 1927. január 1. előtt megnyílt igények tekintetében a társpénztári alapszabályok rendelkezései érvényesek akkor is, ha az igények 1927. január 1-e előtt lejárt része e napot követő időben nyer megállapítást. A rendelet 63. §-ának rendelkezései — bár e §. bevezető mondata szerint azokra alkalmazandó, akik 1927. január 1-ig a társpénztártól nyugbérben nem részesültek, — nyilván csak ott irányadók, ahol az igény 1927. január hó 1. óta nyílt meg és társpénztári nyugbérrel ez okból nem lehet szó. (Mb. B. II. 2525/1927.)

5. A 4400/1926. N. M. M. sz. r. 63. §-ának 2. bek. értelmében az oly igényjogosultak nyugbérét, kik már a társpénztár által is részesítették nyugbérben, azon tagsági idő figyelembevételével kell kiszámítani, mely az illető társpénztári alapszabály értelmében irányadó. E rendelkezés helyes értelmezése a kir. Felsőbíróóság meggyőződése szerint nem zárja ki azt, hogy amennyiben a társpénztár nyugbértmegállapításkor alapszabályellenesen és tévesen állapította meg a beszámítható időt, ezt az OTI figyelembe ne vehesse és ennek megfelelően az igényjogosult nyugbérét az alapszabályszerű tagság figyelembevételével újra meg ne állapíthassa. (Mb. F. B. 234/1929.)

6. A bányanyugbéreres részére az OTI-től járó nyugbér kiszámításánál a társpénztári alapszabály értelmében irányadó társpénztári tagsági időt kell figyelembe venni. Ha a társpénztár a tagsági idő kiszámításánál tévedett, ebben az esetben nem a társpénztár téves megállapítása, hanem ettől függetlenül az alapszabályok szerint beszámítható tényleges tagsági idő az irányadó, még oly esetben is, ha a nyugbéreres annak idején a téves megállapítás ellen nem szólalt fel. (Mb. F. B. 682/1929.)

64. §. Azokra, akik a jelen rendelet életbelépését megelőző időben valamely társpénztár felszámoló nyugbértbiztosítási osztályának (ágának) biztosított tagjai voltak, s az életbelépés idejében a társpénztártól nyugbérben nem részesültek, a következő rendelkezéseket kell alkalmazni:

1. a társpénztárak nyugbértbiztosító osztályainak (ágainak) kötelékében eltöltött idő, az életkorra vonatkozó megszorítás nélkül (2. §.), de a 63. §. 1. bekezdésében megszabott korlátok között az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbértbiztosítási kötelékében eltöltött idővel ugyanegy tekintet alá esik;

2. az 1. pontban foglalt rendelkezést kell alkalmazni a békeszerződéssel átesetolt, volt magyar területeken lévő társpénztárak nyugbértbiztosító osztályainak (ágainak) kötelékében az 1921. évi július hó 26-ig eltöltött időre is;

3. a társpénztárnál befizetett járulékok vagy azok egy része visszatérítésének a jelen rendelet életbelépése után nincs helye;

4. a várakozási időbe (6. §.) és a nyugbér kiszámításának alapjául

szolgáló időbe (10. §.) nem lehet beszámítani azt az időt, amelyre befizetett járulékát a biztosított akár végkielégítés alakjában, akár más címen a jelen rendelet életbelépése előtt visszakapta;

5. azt az időt, amelyet a nyugdíjbiztosításnak 3 évet meghaladó megszakítása követett, a várakozási időbe és a nyugdír kiszámításának alapjául szolgáló időbe beszámítani akkor sem lehet, ha járulékvisszafizetés nem történt;

(N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 15. §.) A 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 64. §-ának 5. pontja szempontjából nem lehet megszakításnak tekinteni azt az időt, amelyet valaki bányatörvény alá eső vállalat alkalmazásában nem társpénztári nyugdíjbiztosítás, hanem más vállalati nyugdíjintézmény kötelékében töltött, úgyszintén azt az időt sem, amelyet valaki a bányatörvény alá eső kincstári vállalatok társpénztárai által ellátott nyugdíjbiztosításban töltött. A békeszerződéssel elcsatolt területeken levő vállalati nyugdíjintézmények és kincstári bányatárspénztárak kötelékében töltött időszak az 1921. évi július hó 26-áig terjedő részében vehető figyelembe.

Az előbbi bekezdésben megjelölt azt az időt, amely az 1914. évi július hó 1. napja után telt el és amelynek beszámítását három évet meghaladó megszakítás nem gátolja, az Országos Társadalombiztosító Intézet által ellátott bányanyugdíjbiztosítás szempontjából a várakozási időbe és a nyugdír kiszámításának alapjául szolgáló időbe csak akkor lehet beszámítani, ha az illető az 1927. évi január hó 1-jével vagy utóbb, de legkésőbb a jelen rendelet kihirdetésének napjáig az Országos Társadalombiztosító Intézetnél bányanyugdíjbiztosításra kötelezetté vált és a vállalati nyugdíjintézmény, illetőleg a kincstári társpénztár kötelékében töltött és előbb említett időre a nyugdírbiztosítási járulékokat az 1928. évi december hó végéig érvényes rendelkezésekkel meghatározott mértékben — havi $\frac{1}{2}\%$ -kal számított kamatos kamatokkal együtt — pótlólag megfizeti.

Az, aki az előbbi bekezdésekben megállapított kedvezményeket igénybe venni kívánja, különbeni jogvesztés terhe alatt köteles igényét az idevágó adatok közlésével legkésőbb az 1929. évi február hó 28-ig az Országos Társadalombiztosító Intézetnek bejelenteni. Az Országos Társadalombiztosító Intézet az igény elismerése tárgyában határozatot hoz és — a második bekezdésben megjelölt kedvezmény feltételeinek fennállása esetében — egyszersmind megállapítja, hogy a nyugdírbiztosítási utólagos járulék a kamatos kamatokkal együtt mily összeget tesz ki és hogy hány havi és minő részletekben kell azt törleszteni; a részletfizetést négy évet meghaladó időre nem lehet engedélyezni. Ha a jogosult valamelyik részletet az esedékességtől számított két hónap alatt nem fizeti meg, a további részletfizetésre vonatkozó igénye megszűnik és a várakozási időbe, valamint a nyugdír kiszámításának alapjául szolgáló időbe csak azt az időt lehet beszámítani, amelyet addig teljesített fizetése fedeznek. Ha a nyugdír megállapításának feltételei bekövetkeznek, mielőtt a járulékoknak és kamatos kamatainak megkezdett kiegyenlítése teljes befejezést nyert, a hátralékot a nyugdír összegéből kell levonni, még pedig úgy, hogy a levonás a havi nyugdírrészet egynegyedét meg ne haladja.

6. (N. M. M. 4.400/1926. sz. r. 64. §.) A nyugdír kiszámításának alapjául szolgáló időbe azt a katonai szolgálati időt is be kell számítani, amelyet a biztosított katonai szolgálati idejében irányadó társpénztári alapszabály értelmében a nyugdírhezése alapjául szolgáló időbe be kellett számítani; a vonatkozó társpénztári alapszabály rendelkezésére tekintet nélkül be kell számítani azt az időt, amelyet a biztosított az 1914. évi július hó 1. napját követőleg háborús katonai szolgálatban töltött;

(N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 16. §.) A 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 64. §-ának 6. pontjában foglalt rendelkezés szempontjából háborús katonai szolgálatban töltött időnek számít az 1914. évi július hó 1-től az 1919. év végéig teljesített tényleges katonai szolgálatnak ideje, ide nem

értve az 1919. évi március hó 21-től az 1919. évi augusztus hó 1-ig terjedő időszakot.

A 4400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 64. §-ának 6. pontjában foglalt rendelkezés szempontjából háborús katonai szolgálatban töltött időnek számít az 1914. évi július hó 1-től az 1922. év végéig hadifogságban töltött idő is, ha a hadifogságba jutás és a hadifogságban tanúsított magatartás a vonatkozó katonai szabályok szerint igazoltatott.

Rendelet a bányanyugbérbiztosítást szabályozó rendeletek módosítása és kiegészítése tárgyában. (N. M. M. 20/1931.)

1. §. A 4400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 64. §-ának 6. pontja alapján — a vonatkozó társpénztári alapszabály értelmében egyébként figyelmen kívül maradó — háborús katonai szolgálati időt csak akkor lehet a nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló időbe beszámítani, ha a biztosított a háborús katonai szolgálatra bevonulását közvetlenül megelőző időben valamely bányatörvény hatálya alá eső üzemben mint munkavállaló foglalkozott vagy valamely bányatárspénztárnak nyugbér szempontjából biztosított tagja volt, vagy ha a biztosított a háborús katonai szolgálatának befejezését követő három hónapon belül valamely bányatárspénztárnak nyugbér szempontjából biztosított tagjává lett.

2. §. (lásd a N. M. M. 4400/1926. sz. r. 69. §-ánál.).

3. §. Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe, még pedig az 1. §-ban foglalt rendelkezéssel vonatkozásban az 1927. évi január hó 1-én kezdődő hatállyal.

N. M. M. 1926. évi 4.400/eln. sz. r.

64. §. 7. Az, akinek társpénztári tagsága a jelen rendelet életbelépését megelőző 2 éven belül szűnt meg, biztosítási jogigényét (várományi jogát) az Országos Társadalombiztosító Intézetnél fenntarthatja, vagy a biztosítást folytathatja (12–14. §.), ha erre vonatkozó elhatározását a jelen rendelet életbelépésétől számított 6 hónapon belül a Pénztárnál bejelenti;

8. az, aki társpénztári tagságával szerzett igényeit a társpénztári alapszabályok értelmében a jelen rendelet hatálybalépése előtt fenntartotta, vagy akinek ilyen igényét a társpénztár szabályszerűen elismerte, biztosítási jogigényét (várományi jogát) az Országos Társadalombiztosító Intézetnél fenntarthatja (12. §.), ha erre vonatkozó elhatározását a jelen rendelet hatálybalépésétől számított hat hónapon belül a Pénztárnál bejelenti.

Joggyakorlat.

1. A nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló időbe be kell számítani azokat az éveket, amely évek alatt az igénylő a bányatörvény hatálya alá tartozó oly üzemben dolgozott, mely mellett társpénztár működött és mely társpénztárnak az igénylő a társpénztár mulasztása, vagy a társpénztár alapszabályainak téves értelmezése következtében nem volt tagja. (Mb. B. II. 3793/1927.)

2. A 4400/1926. N. M. M. sz. r. 64. §. 5. pontja csak azokkal szemben alkalmazandó, akik a rendelet hatálybalépésekor valamely társpénztártól nyugbért még nem élveztek. (Mb. B. II. 40/1928.)

3. A nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló időbe be kell számítani az 1914. július elsejét megelőző időben valamely társpénztár kötelékéből való kiválás folytán elvesztett tagsági időt akkor, ha a társpénztári alapszabályoknak azon rendelkezése, hogy a kiválásig már szerzett tagsági jogok elvesznek, — a gyakorlatban nem mereven alkalmaztatott és ha az igénylő a járulékok továbbfizetését nem önhibájára visszavezethető okokból mulasztotta el. Ily esetben jogosult azonban az OTI a be nem fizetett járulékokat és annak kamatait a nyugbérbe beszámítani. (Mb. B. II. 865/1928.)

4. A 4.400/1926. N. M. M. sz. r. 64. §. 3. pontja értelmében a társpénztárnál befizetett járulékok visszatérítésének a rendelet életbelépése után nincs helye. (M. F. B. II. 119/1929.)

65. §. Annak nyugbérét, aki valamely társpénztárnak a jelen rendelet alapján felszámoló nyugbérbiztosító osztályától (ágától) nyugbérben részesül és, aki más társpénztár felszámoló nyugbérbiztosító osztályánál (ágánál) újabb tagsági időt szerzett, a korábbi nyugbér alapjául szolgáló idő és az újabb társpénztári tagsági idő együttes figyelembevételével kell megállapítani.

66. §. Az a tisztviselő, aki a jelen rendelet hatálya lépése idejében valamely társpénztárnak nyugbérbiztosításra kötelezett, vagy önként biztosított tagja, az Országos Társadalombiztosító Intézetnél nyugbérbiztosításra kötelezett, amíg a jelen rendelet hatálya alá tartozó üzemben (I. §.) van alkalmazva, s amíg tisztviselői nyugdíjintézet kötelezett tagjává nem válik.

67. §. Azok a rokkantsági nyugbérben részesülő egyének, akik a jelen rendelettel szabályozott nyugbérbiztosítás hatálya alá eső üzemben (ide nem értve az 56. §-ban megjelölt üzemeket) az 1919. évi január hó 1. napját megelőző időben szenvedett üzemi baleset következtében keresőképességüknek legalább felét elvesztették, rokkantsági nyugbér fejében a nyugbérbiztosítás alapjául szolgáló javadalmazásnak legalább 20%-át kapják akkor is, ha a várakozási időt nem töltötték be. Ez a rokkantsági nyugbérszolgálat azoknak az igény jogosult családtagnaknak nyugbéré kiszámításának alapjául is, akiknek hozzátartozója a jelen rendelettel szabályozott nyugbérbiztosítás hatálya alá eső üzemben az 1919. évi január hó 1. napját megelőző időben halálos kimenetelű üzemi balesetet szenvedett és a baleset időpontjában a várakozási időt még nem töltötte be.

Joggyakorlat.

1. I. A bányatárspénztári alapszabályoknak azon rendelkezését, amelyek a nyugbér megállapításánál a baleset következtében keresetképtelenné vált tag részére kedvezőbb nyugellátási feltételeket biztosítanak, alkalmazni kell az esetben is, ha a keresetképtelenség foglalkozási betegség következménye. A foglalkozási betegség lehet olyan is, amelyet a 198/1928. M. E. sz. r. nem sorolt fel, mert az igény nem kártalanításra, hanem nyugbérre irányul. — II. A bányanyugbér megállapítása iránti perekben foglalkozási betegségek tekintetében az 1927:XXI. tc.-nek csak általános irányelvei irányadók. (Mb. B. II. 415/1928.)

2. Amennyiben a bányanyugbért igénylő 1927. január 1-e előtt, tehát társpénztári tagsága idején szenvedett üzemi balesetet és rokkantsága a baleset folyományaként következett be, már a balesettel szerzett joga támadt az igénylőnek arra, hogy nyugbérézéskor tényleges tagévein felül további annyi tagév számítását is igényelhesse, amennyi neki társpénztár alapszabályai szerint ily esetre jár. (Mm. B. II. 1.450/1928.)

3. A baleset következtében keresetképtelenné vált tag részére kedvezőbb nyugellátási feltételek bekövetkeztek csak akkor állapítandó meg, ha a nyugbérézés előfeltételei bekövetkeznek; a jövőben esetleg bekövetkező keresetképtelenség ténye és eredete előre való megállapításának helye nincs. (Mb. B. II. 3.734/1928.)

4. A bányauzemek alkalmazottainak az O. M. P.-nél kötelező balesetbiztosítását elrendelő 5.400/1919. M. E. számú rendelet 26. §-a, valamint az 1.758/1922. M. E. számú rendelet nem helyezte hatályon kívül a társpénztári alapszabályoknak azokat a rendelkezéseit, amelyek a nyugbér megállapításánál a baleset következtében keresetképtelenné vált tag részére kedvezőbb nyugellátási feltételeket biztosítanak. (Mb. F. B. II. 13—10/1928. sz.)

5. Nem vitás tény, hogy felperes 1910. október 1-től megszakítás nélkül és jelenleg is szolgálatot teljesít a bányában mint vájár és, hogy a társpénztári alapszabályok hatálya idejében bányanyugbérben nem

részesült. Az 1925:XXXIV. t.-c.-ben nyert felhatalmazás alapján kiadott s a bányanyugbért most már egységesen szabályozó 4.400/1926. N. M. M. sz. 63. §. 1. bekezdése értelmében az ilyen alkalmazottak tagsági idejének megállapításánál nem az alapszabályok, hanem az idézett rendelet intézkedései az irányadók. Ebben a rendeletben azonban olyan jogszabály, mely a tényleges szolgáltatón kívül, egyéb címen, a nyugbértbiztosítási évek szaporítását lehetővé tenné nincs s illetve csupán a 67. §. mondja azt, hogy ilyen szaporításnak csak az 1919. január hó 1-je előtt üzemi balesetet szenvedett azoknál az igényjogosultaknál van helye, kik balesetük miatt munkaképességüknek legalább felét elvesztették s a 10 évi várakozási időt még ki nem töltötték, mely esetben ennek dacára is megkapják javadalmazásuknak legalább 20%-át rokkantsági nyugbér fejében. Ez a rendelkezés azonban felperessel szemben nem jöhet alkalmazásba, mert abból, hogy az állítólag 1911-ben elszenvedett baleset óta állandóan szolgálatot teljesít, okszerűen következik, hogy a balesetből kifolyólag számbavehető munkaképesség veszteség nem érte. Egyébként is ez a rendelkezés, tekintettel arra, hogy felperes a 10 évi várakozási időt már régen betöltötte, ránézve — mint azt az elsőbíróság is helyesen kifejtette — előnyösebb helyzetet amúgysem jelentene. (Mb. F. B. II. 1.045/1929.)

68. §. A rokkantsági nyugbérben részesülő egyén, akit a társpénztári alapszabály alapján 10 évnél kevesebb tagsági idővel nyugbérrezték, rokkantsági nyugbér fejében a nyugbérezése alapján szolgált minden egyes betöltött év után a nyugbértbiztosítás alapján szolgáló javadalmazásnak 2—2%-át kapja. Ez a rokkantsági nyugbér szolgál megfelelő esetben a hozzátartozó nyugbére megállapításának alapjául is.

69. §. Az, aki oly társpénztárnál töltött tagsági időt is kíván a rokkantsági nyugbér kiszámításának alapjául szolgáló időbe beszámíttatni, amely társpénztárnak a jelen rendelet életbelépése időpontjában nem tagja (63. §. 1. bekezdése), különbeni jogvesztés terhével köteles vonatkozó igényét az idevágó adatok közlésével az 1927. évi december hó 31-ig az Országos Társadalombiztosító Intézetnek bejelenteni. Az Intézet az igény elismerése tárgyában határozatot hoz, amely ellen jogorvoslatnak van helye a munkásbiztosító bírósághoz.

(N. M. M. 1931. évi 20. sz. r. 2. §.) A 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 69. §-ában és a 6.100/eln. 1928. N. M. M. számú rendelet 15. §-ának harmadik bekezdésében említett igénybejelentéseket az ott meghatározott határidőkön túl, de legkésőbbben az 1931. évi június hó 1-ig még érvényesen meg lehet tenni.

Azokat az igénybejelentéseket, amelyeket a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 69. §-ában, illetőleg a 6.100/eln. 1928. N. M. M. számú rendelet 15. §-ának harmadik bekezdésében megállapított határidők elmulasztása miatt elkésés okából elutasítottak, az előbbi bekezdés rendelkezésére figyelemmel, hivatalból újból meg kell vizsgálni és azok tárgyában új határozatokat kell hozni.

70. §. Ezt a §-t az N. M. M. 1929. évi 1.300/eln. sz. rendelet 25. §-a hatályon kívül helyezte.

71. §. Ez a rendelet az 1927. évi január hó első napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg hatályunkat veszítik a társpénztári alapszabályoknak (ide nem értve a díósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár és a komló m. kir. kinestári közsénbánya társpénztárának alapszabályait) a nyugbértbiztosításra vonatkozó rendelkezései.

Addig, amíg az Országos Társadalombiztosító Intézet a nyugbérben részesülők számára a jelen rendelet alapján járó nyugbéreket megállapítja, a jelen rendelet hatálybalépése előtt megállapított nyugbéreket az Országos Társadalombiztosító Intézet nevében és számlájára a társpénztárak előlegképen folyósítják.

Az 1926. évi december hónapra a nyugbértbiztosítási járulékokat a társpénztárak az eddigi mértékben szedik be.

A N. M. M. 6.100/1928. sz. r.-nek a N. M. M. 4.400/1926. sz. r.-be be nem illesztett §-ai.

17. §. Minden nyugbéres, aki a 4.400/Eln. 1926. N. M. M. számú rendelet alapján az Országos Társadalombiztosító Intézettől az 1928. évi december hónapra rokkantsági, özvegyi, vagy árvanyugbért kap, rendes nyugbéren felül egyszeri rendkívüli segélyben részesül. A rendkívüli segély a nyugbér 1928. évi december hónapra járó részletének egyszeres összege.

18. §. Minden nyugbéres, aki a 4.400/Eln. 1926. N. M. M. számú rendelet alapján az Országos Társadalombiztosító Intézettől rokkantsági, özvegyi vagy árvanyugbért kap, rendes nyugbéren felül nyugbérpótlékban részesül. A nyugbérpótlék a nyugbér 25%-a. A nyugbérpótlék mind az esedékesség szempontjából, mind egyéb vonatkozásban a nyugbérrel egy tekintet alá esik.

(N. M. M. 600/1929. sz. r. 5. §.) A családtagok rendes nyugbéreinek megállapításánál a rokkantsági nyugbérrel kapcsolatos nyugbérpótléket figyelmen kívül kell hagyni; a családtagokat megillető rendes nyugberek és nyugbérpótlékek együttes összege viszont annak a rendes rokkantsági nyugbérenek 125%-áig terjedhet, amely az elhalt biztosítottak halálakor járt, vagy járt volna (4.400/Eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 23. §-a).

(N. M. M. 6.100/1928. sz. r. 18. §. ut. bek.) A nyugbér és a nyugbérpótlék egy-egy havi részletének együttes összegét felfelé teljes fillérekre kell kiegészíteni.

19. §. A 17. §-ban említett rendkívüli segélyek és a 18. §-ban említett nyugbérpótlékek megállapításáról a nyugbérest az Országos Társadalombiztosító Intézet központjának ügyvitel körében kiadott írásbeli intézkedéssel értesíti. A nyugbéres az értesítésben foglalt intézkedés ellen az annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt az Országos Társadalombiztosító Intézet önkormányzati szervéhez felszólalással élhet; felszólalás hiányában az ügyviteli intézkedés jogerőre emelkedik. Az önkormányzati szerv határozata ellen az annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt fellebbezésnek van helye a munkásbiztosítási bírósághoz.

20. §. Arról, hogy azok a biztosítottak, illetőleg azoknak a biztosítottaknak igényjogosult hozzátartozói, akik az Országos Társadalombiztosító Intézet által ellátott bányanyugbérbiztosításban az 1928. évi december hó 31-ét követően 200, illetőleg 400 olyan hetet töltenek be, amelyeket a várakozási idő szempontjából figyelembe kell venni (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 6. §-a), e 200, illetőleg 400 hét után milyen szolgáltatásokat igényelhetnek, az 1928: XL. tc. rendelkezéseinek szem előtt tartásával később alkotandó jogszabály fog rendelkezni.

Azok a biztosítottak, illetőleg azoknak a biztosítottaknak hozzátartozói, akik az előbbi bekezdésben megjelölt várakozási időt nem töltik be, akkor is a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendeletben, illetőleg a jelen rendeletben meghatározott szolgáltatásokat igényelhetik, ha nyugbérigényük az 1928. évi december hó 31-e után nyílik meg.

1928: XII. tc. Egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről.

34. §. A jelen törvény rendelkezései nem nyernek alkalmazást azokra a pénztartozásokra, amelyek teljesítésének módját, vagy összegének meghatározását:

.....

10. a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról szóló 1925: XXXIV. tc. 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján megállapított jogszabályok;

..... szabályozzák,

A N. M. M. 1929. évi 1.300. sz. r. az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosítási ágának szervezete és a bányanyugbérbiztosítási eljárás tárgyában.

A bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról szóló 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet (közzétéve a Magyarorsz. Rend. Tára 1926. évf. 847. és köv. o.) 53. §-ának első bekezdésében foglaltakra utalással a következőket rendelem:

I. A bányanyugbérbiztosítási ág szervezete.

1. §. A betegségi és a baleseti biztosításról szóló 1927:XXI. tc. 94. §-ában és az üregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928:XL. tc. 102. §-ában megjelölt biztosításra kötelezettek felül az Országos Társadalombiztosító Intézetnek tagjai a bányanyugbérbiztosításra kötelezettek és azok a munkaadók is, akik az Intézet bányanyugbérbiztosításra kötelezett tagjait foglalkoztatják.

Nem tagjai az Országos Társadalombiztosító Intézetnek azok a bányanyugbérbiztosításra kötelezettek és munkaadók, akiknek e biztosítását a díósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár és a komlói m. kir. kinestári kőszénbánya társaságára látja el.

Nem tagjai az Intézetnek azok sem, akik bányanyugbérbiztosítási várományukat elismerési díj fizetésével fenntartják, vagy akik bányanyugbérbiztosításukat továbbfizetéssel folytatják.

2. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézetnek a bányanyugbérbiztosításban eljáró önkormányzati szervei a következők:

1. a közgyűlés (1927:XXI. tc. 99. és 100. §-a),
2. az igazgatóság (1927:XXI. tc. 101. és 102. §-a),
3. az elnökség (1927:XXI. tc. 103. és 104. §-a),
4. a bányanyugbérbiztosítási választmány és
5. a bányanyugbérmegállapító bizottság.

3. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosításra kötelezett tagjai és munkaadói az Intézet közgyűlési tagjainak és póttagjainak választásában az 1927:XXI. tc. 99. §-ában meghatározott módon vesznek részt. A közgyűlési tagok és póttagok választása szempontjából mind a gyári munkaadók, mind a munkások választó csoportjában külön bányaiipari választó alecsoportot kell létesíteni. Az ezekhez a választó alecsoportokhoz tartozás ismérveit a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternek az 1927:XXI. tc. 99. §-ának ötödik bekezdése alapján kibocsátott (a Budapesti Közlönynek 1929. évi március hó 10. napján megjelent 58. számában kihirdetett 200/eln. 1929. N. M. M. sz.) rendelete állapítja meg.

Azok, akik a betegségi biztosítás szempontjából valamely bányatársaság tagjai, az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésében közvetlen választással nem vesznek részt. A bányatársaságokat az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésében a közgyűlésükből az 1927:XXI. tc. 99. §-ának harmadik bekezdésében meghatározott módon kiküldött tagok képviselik.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésébe a bányatársaságok által kiküldött biztosításra kötelezett és munkaadó tagok az 1927:XXI. tc. 99. §-ának negyedik bekezdésében meghatározott feladatokon kívül a közgyűlésen a bányanyugbérbiztosításra vonatkozó ügyek elintézésében, valamint a bányanyugbérbiztosítási választmány és a bányanyugbérmegállapító bizottság választásában is részt vesznek.

4. §. A bányanyugbérbiztosítás keretében a közgyűlés hatáskörébe tartozik:

1. az alapszabály (1927:XXI. tc. 100. §-a első bekezdésének 1. pontja) ama rendelkezéseinek megállapítása és módosítása, amelyek a bányanyugbérbiztosítással kapcsolatosak,

2. a bányanyugbérbiztosítási tartalékalap jövedelmének felhasználásáról

határozat hozatala (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 54. §-ának harmadik bekezdése),

3. a bányanyugbérbiztosítás célját szolgáló kórházak és üdülőhelyek létesítése és a bányanyugbérbiztosítás körében alkalmazott gyógyító eljárással, valamint általában a bányanyugbérbiztosítási igazgatással összefüggő mindazoknak a kérdéseknek a rendezése, amelyek nagyobb tőkebefektetésekre, ingatlanok vételére és eladására, úgyszintén nagyobb megterheléssel járó kötelezettségek elvállalására vonatkoznak (1927: XXI. te. 100. §-a első bekezdésének 4. pontja),

4. a bányanyugbérbiztosítással összefüggő költségvetési (1927: XXI. te. 100. §-a első bekezdésének 7. pontja) tételeknek megállapítása,

5. a bányanyugbérbiztosítással összefüggő zárószámadási (1927: XXI. te. 100. §-a első bekezdésének 8. pontja) tételeknek megvizsgálása és

6. a bányanyugbérbiztosítási választmány és a bányanyugbérmegállapító bizottság tagjainak és pótagjainak megválasztása.

Az előbbi bekezdés 1., 3. és 5. pontjában megjelölt ügyekre vonatkozó tanácskozáshoz és határozat hozatalához — ha azok más biztosítási ágat nem érintenek — az előbbi bekezdés 2. pontjában említett ügyre vonatkozó tanácskozáshoz és határozat hozatalához a végül a bányanyugbérbiztosítási választmány és a bányanyugbérmegállapító bizottság tagjainak (pótagjainak) megválasztásában a közgyűlésnek munkaadó és biztosításra kötelezett tagjai közül csak a gyári munkaadók bányaiipari választó alcsoportjának képviselői és a bányatárspénztárak munkaadó kiküldöttjei (együttvéve bányaiipari munkaadók választó csoportja), illetőleg a munkások bányaiipari választó alcsoportjának képviselői és a bányatárspénztárak biztosításra kötelezett kiküldöttjei (együttvéve bányaiipari munkások választó csoportja) vesznek részt. Az 1927: XXI. te. 100. §-a második bekezdésének második és harmadik mondatát megfelelően alkalmazni kell.

Az első bekezdés 1–5. pontjai alatt felsorolt ügyekben hozott határozatok érvényességéhez a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

Az Országos Társadalombiztosítási Intézet alapszabályában kell rendezni a bányanyugbérbiztosításnak a többi biztosítási ághoz való viszonyát, valamint azt is, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézet személyi és dologi kiadásaiból mennyi esik a bányanyugbérbiztosítási ág terhére.

A közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben az 1927: XXI. te. 100. §-a ötödik bekezdésének első és harmadik mondata és e törvényszakasz hatodik bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

Azonban a jelen §. első bekezdésének 1. és 3. pontjában megjelölt ügyekben, — ha azok más biztosítási ágat nem érintenek — továbbá az első bekezdés 2. pontjában említett ügyben kivételesen rendkívüli sürgősség esetében az igazgatóság helyett a bányanyugbérbiztosítási választmány határoz. A bányanyugbérbiztosítási választmány határozatának érvényességéhez a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges. A bányanyugbérbiztosítási választmány határozatát a közgyűlésnek bemutatja; a közgyűlés a bányanyugbérbiztosítási választmány határozatát — harmadik személyek sérelme nélkül — módosíthatja; a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása a közgyűlés módosító határozatahoz is szükséges.

5. §. A bányanyugbérbiztosítás keretében az igazgatóság hatáskörébe tartozik:

1. az ügyviteli szabályzat (1927: XXI. te. 102. §-a második bekezdésének 1. pontja) amő rendelkezéseinek megalkotása és módosítása, amelyek a bányanyugbérbiztosítással kapcsolatosak.

2. az orvosok és gyógyszereszek testületeivel kötendő, és a bányanyugbérbiztosítást érintő kollektív szerződések (1927: XXI. te. 102. §-a második bekezdésének 6. pontja),

3. a gyógyintézetekkel és a gyógyfürdőkkel és általában a dologi szükségletek beszerzését célzó, a bányanyugbérbiztosítást is érintő szerződések és

4. a bányanyugbérbiztosítást is érintő minden olyan önkormányzati ügy, amelyet a törvény, a rendelet vagy az alapszabály nem utal más önkormányzati szerv hatáskörébe.

Az előbbi bekezdés 1. pontjában megjelölt ügyben az igazgatóság a bányanyugbérbiztosítási választmány meghallgatásával határoz. A 3. és 4. pontban megjelölt ügyek közül azokban, amelyek kizárólag csak a bányanyugbérbiztosítást érdeklik, és más biztosítási ágat nem érintenek, az igazgatóság helyett a bányanyugbérbiztosítási választmány határoz. (8. §.).

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges az első bekezdés 1. és 2. pontjában hozott határozat érvényességéhez, úgyszintén az első bekezdés 3. pontjában megjelölt határozatok közül azoknak érvényességéhez, amelyeknek tárgya nagyobb vagyoni értéket képvisel. Az utóbbiak tekintetében a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg a jóváhagyásának fenntartott határozatok részletesebb felsorolását.

6. §. A bányanyugbérbiztosítás keretében az elnökség hatáskörébe tartoznak az 1927: XXI. tc. 104. §-a első bekezdésének első mondatában és e törvényszakasz második bekezdésében megjelölt mindazok az ügyek, amelyek a bányanyugbérbiztosítással kapcsolatosak.

A bányanyugbérbiztosítás ügyvitelének ellenőrzésére a bányanyugbérbiztosítási választmány is jogosult (8. §.), azonban az elnökségével ellenkező utasítást nem adhat.

7. §. A bányanyugbérbiztosítási választmánynak tagjai és póttagjai:

1. az igazgatóságnak azok a munkaadó és biztosításra kötelezett tagjai, illetőleg póttagjai, akiket a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjába, illetőleg a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választó csoportjába tartozó tagjai (4. §. második bekezdése) választottak, továbbá azok,

2. akiket az 1. pontban megjelöltek felül felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjába tartozó tagjai és felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választó csoportjába tartozó tagjai saját kebelükből külön-külön titkos szavazással és az arányos képviselet elve szerint a bányanyugbérbiztosítási választmány tagjaivá, illetőleg póttagjaivá megválasztanak.

Az előbbi bekezdés 2. pontja szerint választandó választmányi tagok és póttagok száma annyi, hogy az 1. pontban említett tagokkal és póttagokkal együtt az összes választmányi tagok és póttagok száma a tizet-tizet elérje.

A bányanyugbérbiztosítási választmány működési és tárgyalási rendjét — figyelemmel az 1927: XXI. tc. 100. §-a második bekezdésének rendelkezéseire is — az alapszabály állapítja meg.

8. §. A bányanyugbérbiztosítási választmány hatáskörébe tartozik:

1. a bányanyugbérbiztosítási tartalékalap (4.400/eln. 1926. N. M. M. sz. rendelet 54. §-a) gyümölesöző elhelyezésének megállapítása és ellenőrzése,

2. a bányatárspenztárnak a bányanyugbérbiztosítási helyi teendők el-látásból kizárása tárgyában határozat hozatala (23. §.),

3. az Intézet bányanyugbérbiztosítási ügyvitelének ellenőrzése (6. §. második bekezdése) és

4. a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 69. §-a és a Budapesti Köz-lönynek az 1928. évi december 20. napján megjelent 289. számában kihir-detett 6.100/eln. 1928. N. M. M. számú rendelet 15. §-a alapján figyelembe veendő időre vonatkozólag határozat hozatala.

A bányanyugbérbiztosítási választmány határoz továbbá:

5. a bányanyugbérbiztosítási kötelezettség, a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 12. §-a) és a biztosításnak továbbfizetéssel folytatása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 14. §-a) tárgyában,

6. a bányanyugbérbiztosítási járulékoknak kirovása és visszatérítése és az elismerési díj fizetése tárgyában és

7. a bányanyugbérbiztosításban felmerült helyszíni eljárás költségének megtérítése tárgyában

tett ügyviteli intézkedések ellen irányuló felszólamlások feletti.

Végül a bányabérbiztosítási választmány hatáskörébe tartozik:

8. az 5. §. első bekezdésének 1. pontjában megjelölt ügyben az igazgatóságnak vélemény adása,

9. az 5. §. első bekezdésének 3. pontjában megjelölt és kizárólag csak a bányanyugbérbiztosítást érdeklő ügyekben határozat hozatala,

10. az 5. §. első bekezdésének 4. pontjában megjelölt és kizárólag csak a bányanyugbérbiztosítást érdeklő ügyek intézése és

11. az orvosokkal kötendő egyénenkénti szerződések feltételeinek, mégpedig kollektív szerződés esetében ennek keretén belül való megállapítása és a megfelelő pályázat kiírása, továbbá a gyógyszerárakkal egyénenkénti szerződések megkötése, feltéve mindkét esetben, hogy a szerződések kizárólag csak a bányanyugbérbiztosítást érdeklik.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges a 11. pontban megjelölt ügyekben hozott határozatok érvényességéhez, úgyszintén a 9. pontban megjelölt ügyekben hozott határozatok közül azoknak érvényességéhez, amelyeknek tárgya nagyobb vagyoni értéket képvisel. Az utóbbiak tekintetében a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg a jóváhagyásának fenntartott határozatok részletesebb felsorolását.

A 4–7. pontban felsorolt esetekben a bányanyugbérbiztosítási választmány a bírói jogorvoslati út fenntartásával (1921: XXXI. tc.) végérvényesen határoz.

9. §. A bányanyugbérmegállapító bizottság az Országos Társadalombiztosító Intézet alapszabályában meghatározott számú, de legfeljebb hat tagból és ugyancsak az alapszabályokban meghatározott számú póttagból áll, akiket felerészben a közgyűlésnek a bányai munkaadók választó csoportjához tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányai munkások választó csoportjához tartozó tagjai (4. §. második bekezdése) saját kebelükből külön-külön titkos szavazással és az arányos képviselet elve szerint választanak. A bányanyugbérmegállapító bizottságnak tagja csak az lehet, aki a bányanyugbérbiztosítási választmányának nem tagja.

A bányanyugbérmegállapító bizottság működési és tárgyalási rendjét — figyelemmel az 1927: XXI. tc. 100. §-a második bekezdésének rendelkezéseire is — az alapszabály állapítja meg.

10. §. A bányanyugbérmegállapító bizottság hatáskörébe tartozik:

1. a bányanyugbérek, a bányanyugbérpótlékok és a bányanyugbérbiztosítás körébe vágó végkielégítések tárgyában határozat hozatala,

2. az eltűnés megállapítása tárgyában a munkásbiztosítási bíróságnak vélemény adása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 24. §-a) és

3. a gyógyító eljárás alkalmazása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 42. §-a) tárgyában tett ügyviteli intézkedés ellen irányuló felszólamlás elbírálása.

11. §. Az 1927: XXI. tc. 109., 110., 111. és 112. §-ának rendelkezései a bányanyugbérbiztosítási választmánynak és a bányanyugbérmegállapító bizottságnak tagjaira is vonatkoznak.

12. §. A bányanyugbérbiztosítási választmánynak és a bányanyugbérmegállapító bizottságnak elnöke az Országos Társadalombiztosító Intézet elnöke. A választmány és a bizottság érvényes határozatot csak az elnöknek vagy helyettesének elnöklése alatt hozhat.

Az elnöknek vagy helyettesének jogkörére és felelősségére a bányanyugbérbiztosítási választmánynak és a bányanyugbérmegállapító bizottságnak hatáskörébe tartozó ügyekben is az 1927: XXI. tc. 113. §-ának hetedik, nyolcadik és kilencedik bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

II. A bányanyugbérbiztosítási eljárás.

a) Igénymegállapítás.

13. §. A bányanyugbérbiztosítás szolgáltatásainak megállapítását az Országos Társadalombiztosító Intézet az írásban vagy szóval előterjesztett kérelem alapján tárgyalja.

A kérelmet az, illetőleg annak törvényes képviselője terjeszti elő, aki a szolgáltatásra igényt tart. Kiskorú, aki tizennegyedik életévét betöltötte és fenntartásáról maga gondoskodik, a kérelmet maga is előterjesztheti.

Az áranyugbért bárki bejelentésére hivatalból is meg lehet állapítani. A kérelmet, illetőleg a bejelentést az Országos Társadalombiztosító Intézetnél, ideértve helyi szerveit is, lehet előterjeszteni.

14. §. A kérelemmel (13. §.) együtt az igényjogosultságnak és a szolgáltatás mértékének megállapításához szükséges bizonyítékokat is elő kell terjeszteni; a hiányzó adatokat az Intézet a lehetőséghez képest hivatalból szerzi meg.

Az igénylő az igényjogosultságának megbírálásához szükséges és az Intézet ügyvitele körében elrendelt orvosi vizsgálatnak vagy gyógyintézeti megfigyelésnek magát alávetni köteles. E köteleesség megszegése a nyugbérmegállapító eljárás felfüggesztését vonhatja maga után. A felfüggesztés tartamára nyugbért az eljárás újabb folyamatba tétele esetében sem lehet megállapítani.

Az Intézet felhívására a munkaadó is köteles az igényjogosultság és a szolgáltatás mértékének megállapításához szükséges adatokat (a jelen rendelet 21. §-a, illetőleg az 1927. XXI. tc. 135. §-ának második és negyedik bekezdése) a felhívás vételétől számított nyolc nap alatt az Intézetnek bejelenteni. Ennek elmulasztása esetében az Intézet a szükséges adatokat a mulasztást elkövető munkaadó terhére a helyszínen szerezhetheti be.

15. §. Ha a nyugbérre igényjogosultság a keresőképtelenség (4400/eln. 1926. N. M. M. sz. rendelet 7. §-a) megállapításától függ, a keresőképtelenség kérdésében legalább két intézeti (esetleg bányatársaspénztári) orvos véleményét kell meghallgatni, akik közül legalább egynek az Országos Társadalombiztosító Intézet orvosának kell lennie.

16. §. A szolgáltatásra vonatkozó igényjogosultság tekintetében a bányanyugbérmegállapító bizottság határoz (10. §.) és ha az igényt megállapítja, annak mértékét és kezdetét is meghatározza.

17. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet azt, aki nyugbérben keresőképtelenség alapján részesül, hivatalból felülvizsgálhatja abból a szempontból, hogy keresőképtelenségét visszanyerte-e (4400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 17. §-a). Ha a nyugbéres a felülvizsgálatnak magát nem veti alá, nyugbérét meg kell szüntetni addig, amíg a felülvizsgálatra vonatkozó meghagyásnak eleget nem tesz.

18. §. Ha a keresőképtelenség alapján járó nyugbérre vonatkozó kérelmet azon a címen, hogy a keresőképtelenség nem bizonyult be, jogerősen elutasították vagy ha az ilyen nyugbért azon a címen, hogy a keresőképtelenség (rokkantság) megszűnt, jogerősen megvonták (4400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 17. §-a), a kérelmet csak a vonatkozó jogerős határozat kézbesítését követő egy év eltelte után, előbb pedig csak akkor lehet megismételni, ha hitelt érdemlő igazolás alapján valószínű, hogy időközben az igénylő állapotában a keresőképtelenség bekövetkezését előidéző változás állott be. Ilyen hitelt érdemlő igazolás hiányában az Intézet az idő előtt megismételt kérelmet elutasítja; az elutasító határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

19. §. A nyugbért az igényjogosult kezéhez, atyai hatalom, gyámság vagy gondnokság alatt állónak nyugbérét azonban törvényes képviselője kezéhez kell fizetni. Ha a nyugbéres fenntartásáról maga gondoskodik, a nyugbért saját kezéhez kapja. E feltétel fennforgása esetében is kiskorúak kezéhez nyugbér fizetésének csak akkor van helye, ha életük tizen negyedik évét betöltötték.

A nyugbér az igényjogosult helyett beleegyezése hiányában is a vele közös háztartásban élő családtag kezéhez fizethető, ha az igényjogosult egyéni körülményei (pl. iszákosság, elmezavar) következtében az a veszély, hogy a kiszolgáltattott összeget nem rendeltetésének megfelelő módon használja fel.

Ha a nyilvánvalóan törvényes képviselőre szoruló egyénnek nincs törvényes képviselője és egyébként sincs olyan személy, akinek kezéhez az előbbi két bekezdés értelmében a nyugbért fizetni lehetne, a nyugbért a törvényes képviselő kirendeléséig gyámpénztári letétbe kell helyezni.

A közköltsegen nyilvános intézetben elhelyezett árvák nyugbérét elhelyezésük idejére javukra tőkésíteni kell. A tőkésítést maga az intézet teljesíti és a tőkésítendő nyugbérrésztleteket pénzügyintézetnél elhelyezni nem kell. A tőkésítés céljából visszatartott nyugbérrésztletek után megtérítendő kamatot naptári felévenként június hó 30-ával és december hó 31-ével kell tőkésíteni. A kamatot, illetőleg a kamatos kamatot az illető naptári év június havának 30. és december havának 31. napján a Magyar Nemzeti Banknál érvényben levő váltóleszámitolási kamatláb alapulvételével kell kiszámítani. A tőkésítés keresztülvitelének közelebbi módzatait a jelen §. korlátai között az Intézet ügyviteli szabályzata állapítja meg.

b) Általános rendelkezések.

20. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet ügyvitelében intézkedik:

1. a bányanyugbérbiztosítási kötelezettség, a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 12. §-a) és a biztosításnak továbbfizetéssel folytatása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 14. §-a),

2. a bányanyugbérbiztosítási járulékoknak kirovása és visszatérítése és az elismerési díj fizetése,

3. a bányanyugbérbiztosításban felmerült helyszíni eljárás költségének megtérítése és

4. a gyógyító eljárás alkalmazása (4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 42. §-a) tárgyában.

A bányatárspénztárakat a bányanyugbérbiztosítás szempontjából az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szerveinek kell tekinteni. A bányatárspénztár által ellátott helyi teendőkkel kapcsolatos költségek a bányatárspénztárt fenntartó munkaadót terhelik.

A helyi szervek (kerületi pénztárak) és bányatárspénztárak végzik a bányanyugbérbiztosítás körében a biztosítottak egyéni nyilvántartását, a járulékok kirovását, átveszik a hozzájuk befolyó elismerési díjakat és ellátják a központi ügyvitel, illetőleg az önkormányzat által esetenként rájuk ruházott ügyviteli teendőket.

A központi ügyvitel ellenőrzi és nyilvántartja a járulékok befizetését, számfejt és folyósítja a nyugbéréket, nyugbérpótlékokat és végkielégítéseket, intézkedik a biztosítási kötelezettség elismerésére, a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása és a biztosításnak továbbfizetéssel folytatása, illetőleg ennek megengedése tárgyában. Intézkedik továbbá a biztosítási járulék visszafizetése, a helyszíni eljárás költségeinek megtérítése, a gyógyító eljárás alkalmazása tárgyában. Ellenőrzi és felülvizsgálja a helyi szervek működését, ellátja az önkormányzat elé kerülő ügyeket és előkészíti az azzal kapcsolatos teendőket.

Az 1927:XXI. tc. 187. és 189—192. §-ai a bányanyugbérbiztosításban is alkalmazást nyernek azzal, hogy a 190. §. első bekezdésének második mondatában megállapított háromhónapi határidő a bányanyugbérékre és a bányanyugbérpótlékokra vonatkozó határozatok elleni fellebbezések tekintetében irányadó.

21. §. Az 1927:XXI. tc. 129—131. §-aiban említett bejelentések a bányanyugbérbiztosítás céljára is szolgálnak.

A bejelentések elmulasztásának vagy késedelmes vagy nem szabály-

szerü teljesítésének a járulékfizetés tekintetében a bányanyugdírbiztosításban ugyanazok a jogkövetkezményei, mint a betegségi biztosításban.

22. §. Az 1927:XXI. tc. 133. §-a első bekezdésében, úgyszintén 135. és 136. §-ában foglalt rendelkezések a bányanyugdírbiztosítás körében is megfelelő alkalmazást nyernek.

23. §. A bányatárspénztárt fenntartó munkaadó az 1927:XXI. tc. 129—131. §-ában megjelölt bejelentések megtételére nem köteles, hanem e helyett a társpénztár ügyvitelében azokat a bányanyugdírbiztosításra kötelezetteket, akik a társpénztár kötelékébe tartoznak, valamint a rájuk vonatkozó mindazokat az adatokat, amelyeknek a bányanyugdírbiztosítás szempontjából jelentősége van, az Országos Társadalombiztosító Intézet ügyviteli szabályzatában meghatározott módon köteles nyilvántartani. Az ügyviteli szabályzat állapítja meg azt is, hogy mely adatokat és milyen időben kell az Országos Társadalombiztosító Intézet központjának rendelkezésére bocsátani.

Ha a bányatárspénztárt fenntartó munkaadó a nyilvántartásra és az adatszolgáltatásra vonatkozó szabályokat figyelmeztetés ellenére a figyelmeztetéstől számított két éven belül ismételten megszegi, az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugdírbiztosítási választmánya jelenlévő tagjai kétharmadrészenek szavazata alapján hozott határozattal kötelezheti, hogy a bányanyugdírbiztosításra kötelezett munkavállalóit az 1927:XXI. tc. 129—131. és 133—136. §-ában foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával a jelen rendelet 21. §-ának második bekezdésében és az 1927:XXI. tc. XVIII. fejezetében meghatározott jogkövetkezmények terhe alatt az illetékes kerületi pénztárnál jelentse be. Ebben az esetben a helyi szervek bányanyugdírbiztosítási teendőinek ellátását a bányatárspénztártól az illetékes kerületi pénztár átveszi. A bányanyugdírbiztosítási választmány határozata ellen az annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt panasznak van helye a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterhez, aki végérvényesen határoz.

III. Vegyes és záró rendelkezések.

24. §. Az 1927:XXI. tc. 183—186. §-ainak hatálya a bányanyugdírbiztosításra is kiterjed.

25. §. A gyógyító eljárás alkalmazásának részletes szabályait külön rendelet állapítja meg.

A 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 42. §-ának második bekezdése, 53. §-a második bekezdésének második mondata, 53. §-ának harmadik bekezdése, 57. és 70. §-a hatályukat veszítik. Ugyancsak hatályukat veszítik a jelen rendelet rendelkezéseivel ellentétben álló egyéb rendelkezések.

A 6.100/1928. N. M. M. számú rendelet 19. §-ának rendelkezései az 1929. évi január hó 1-je előtt megállapított nyugbérékkel kapcsolatos nyugbérpótlókra vonatkozólag továbbra is hatályban maradnak; az idézett rendelet-szakasz szerint eljáró önkormányzati szerv a bányanyugdírmegállapító bizottság.

1927. évi XXI. tc. a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról.

(Kivonat.)

Jegyzet.

1. A bányatörvény 210—214. §-aiban foglalt rendelkezés dacára sem alakult minden, a bányatörvény hatálya alá eső üzem mellett, bányatárspénztár. Az 1927:XXI. tc. a bányatárspénztárt, mint különálló betegségi biztosító intézetet fenntartotta és így a munkavállalók és a bányanyugdíreresek betegségi biztosítását részben a bányatárspénztárak, részben a OTI (a munkavállalókat illetően esetleg a MBI) teljesíti.

Bányatárspénztárak különálló betegségi biztosító intézetek lévén, alapszabályaik a betegségi biztosításra vonatkozó rendelkezéseikben a törvény által megszabott kereteken belül eltérhetnek, illetőleg a törvény rendelke-

zéseinél fogva eltérnek az általános szabályoktól. Az alábbiakban főként az eltérő rendelkezéseket közöljük. A bányatárspénztárak különállásának következménye az is, hogy a bányatárspénztárak az OTI közgyűlésében magukat saját önkormányzati szervük tagjai közül kiküldöttekkel képviseltetik, akik azonban az OTI közgyűlésében csak a balesetbiztosításra vonatkozó ügyek intézésében és a közgyűlés hatáskörébe tartozó választásokban vesznek részt.

A bányatárspénztárak útján nem képviselt munkaadók és biztosítottak az OTI közgyűlési tagjainak választásában közvetlenül vesznek részt és képviselőik az OTI közgyűlésében természetesen nemcsak a balesetbiztosításra vonatkozó ügyek intézésében működnek közre. A bányászat ipari jelentősége, üzemi viszonyainak különleges volta, az iparág által állandóan foglalkoztatott magas munkaslétszám és az általa fizetett nagy munkabérszeg összeg indokolják, hogy a bányüzemek a balesetbiztosítás terén különálló üzletágat alkotnak.

2. A bányatörvény érvényben levő rendelkezései és a bányahatóságnak azokon alapuló különleges hatásköre, végül a bányüzemeknek az egyéb ipari üzemektől teljesen eltérő üzemi és gazdasági berendezései, a személy és vagyonbiztonság fokozottabb védelmére szükséges intézkedések okolják meg balesetbiztosítás terén a bányahatóságnak különlegesen megállapított jogkörét.

I. Rész. Betegségi biztosítás.

I. fejezet. Biztosítási kötelezettség.

1. §. Betegségi biztosításra kötelezettek a következő belföldi vállalatok, üzemek, hivatalok és foglalkozások:

1. az ipartörvény alá eső minden vállalat, üzem és foglalkozás;

3. a bányatörvény alá eső minden vállalat, üzem és foglalkozás;

4. kőfejtő, homok-, kavics- és agyagtermelő, kő- és földanyagokat feldolgozó vállalatok, üzemek és foglalkozások;

5. midennemű építkezés (épület-, út-, hid-, vasút-, alagút-, viz-, gát-, csatorna-, kikötő-, erődítési, vízvezeték-, gáz-, villanyvilágító és erőátviteli vezetékepítkezés stb.) és építményfenntartás;

6. gyúlékony, egészségre ártalmas vagy mérges, úgyszintén robbanóanyagoknak és robbantó tárgyaknak előállítása és feldolgozása;

7. vegyszertől, fizikai és gyógyszer-tári laboratóriumok;

A betegségi biztosítási kötelezettség kiterjed az első bekezdés 1—18. pontjában felsorolt azókra a külföldi vállalatokra, üzemekre, hivatalokra és foglalkozásokra is, amelyek a belföldön munkavállalókat foglalkoztatnak.

.

Joggyakorlat.

A tüőzgetermelés sem mezőgazdasági termelésnek, sem mezőgazdasági melléküzemnek nem tekinthető, hanem természeténél fogva a bányászat fogalmi körébe eső foglalkozás. Ehhez képest a tüőzgetermelési munkáknál alkalmazottak — tekintet nélkül arra, hogy a kitermelt tüőz, vagy annak egy része kereskedelmi forgalomba kerül-e, avagy a mezőgazdaságban használtatik-e fel, továbbá tekintet nélkül az üzem terjedelmére — az 1907: XIX. tc. szerinti betegségi biztosítás alá tartoznak. (Mb. F. B. II. 134/b—1924.)

3. §. Betegségi biztosításra kötelezettek nemre, korra és állampolgárságra tekintet nélkül azok, akik betegségi biztosítási kötelezettség alá eső vállalatnál, üzemben, hivatalban, vagy foglalkozásban (1. §) mint munkavállalók munkabér fejében szolgálatot teljesítenek. E törvény szempontjából munkabér mindaz, ami a javadalmazás (16. §) körébe tartozik.

A munkavállalók közül a tisztviselők, a művezetők és általában a hasonló állásban levő, rendszerint havi vagy évi fizetéssel alkalmazottak csak abban az esetben kötelezettek betegségi biztosításra, ha javadalmazásuk évi 3.600 P, illetve havi 300 P összeget meg nem halad.

A különálló betegségi biztosító intézeteknek, ide nem értve a Magán-alkalmazottak Biztosító Intézetét, (93. §) alapszabálya más bérhatárt állapíthat meg és bérhatár megállapítását a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával mellőzheti.

Nem terjed ki a bérhatár azokra sem, akik a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbértbiztosításáról szóló 1925:XXXIV. tc. alapján nyugbértbiztosításra kötelezettek.

A biztosítási kötelezettség fennáll abban az esetben is, ha a munkavállalás csak átmenetileg, ideiglenesen vagy kiegészítőképpen történik.

A biztosítási kötelezettséget nem érinti az, hogy a javadalmazás készpénzből vagy természetben adott egyéb szolgáltatásból áll-e.

Betegségi biztosításra kötelezettek a tanonokok, a gyakornokok és általában más olyan egyének is, akik kiképzésük fejében javadalmazás nélkül vagy a szokásosnál csekélyebb javadalmazásért dolgoznak vagy kiképeztetésükért munkaadójuknak díjat fizetnek.

6. §. Betegségi biztosításra kötelezettek nemre, korra, állampolgárságra és a nyugellátás nagyságára tekintet nélkül:

3. azok, akik az 1925:XXXIV. tc. alapján nyugbérben részesülnek, ideértve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társaságának nyugbéréseit is.

Az 1—3. pontban felsoroltak között a nyugellátásban részesülő árvák betegségi biztosításra csak abban az esetben kötelezettek, ha az elhalt után, akinek jogán nyugellátásban részesülnek, nyugellátásban részesülő özvegy nincs. Ebben az esetben ugyanannak az elhaltak árváit (árvatörzs) a biztosítási kötelezettség szempontjából egy személynek kell tekinteni.

Az e §-on alapuló biztosítási kötelezettség szünetel arra az időre, amíg a biztosításra kötelezett oly kereső foglalkozást folytat, amelyből nyugellátásánál lényegesen nagyobb jövedelme van vagy amíg állandóan külföldön lakik vagy tartózkodik és belföldön lakó igényjogosult családtagja nincs.

A N. M. M. 1927. évi 4.459. sz. r. a bányanyugbéréseknek betegségi biztosítási kötelezettsége tárgyában.

A bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbértbiztosításáról szóló 1925:XXXIV. tc. alapján nyugbérben részesülőknek betegségi biztosítási kötelezettsége tárgyában a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927:XXI. tc. 228. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §. Betegségi biztosításra kötelezettek nemre, korra, állampolgárságra és a nyugbér nagyságára tekintet nélkül azok, akik az 1925:XXXIV. tc. alapján nyugbérben részesülnek, ideértve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társaságának nyugbéréseit is.

Az előbbi bekezdésben felsoroltak között a nyugbérben részesülő árvák betegségi biztosításra csak abban az esetben kötelezettek, ha az elhalt után, akinek jogán nyugbérben részesülnek, nyugbérben részesülő özvegy nincs.

2. §. Az 1. §-ban említett betegségi biztosítási kötelezettség szünetel arra az időre, amíg a biztosításra kötelezett olyan kereső foglalkozást

folytat, amelyből nyugbérénél lényegesen nagyobb jövedelme van, vagy amíg állandóan külföldön lakik vagy tartózkodik és belföldön lakó igényjogosult családtagja nincs (1927:XXI. tc. 6. §-a); e rendelkezés szempontjából a nyugbérnél lényegesen nagyobb jövedelemnek azt a jövedelmet kell tekinteni, amely a nyugbéres lakóhelyén szokásos napszám kétharmadát meghaladja.

Figyelemmel az 1927:XXI. tc. 8. §-ának első bekezdésében foglaltakra, az 1. §-ban említett betegségi biztosítási kötelezettség szünetel arra az időre is, amíg a biztosításra kötelezett olyan kereső foglalkozást folytat, amelynek alapján betegségi biztosításra kötelezett.

3. §. Az 1. §-ban megjelölt nyugbéresek betegségi biztosítási járulékaiknak fizetése és betegségi biztosítási készpénzsegélyeinek megállapítása a tényleges javadalmazás alapján történik (1927:XXI. tc. 15. §-ának első bekezdése); javadalmazásukként nyugbérüket kell tekinteni. Az özvegyi nyugbérhez hozzá kell számítani az elhalt jogán netán járó árvaellátásokat is.

4. §. Az 1. §-ban megjelölt nyugbéresek betegségi biztosítási járuléka nyugbérüknek 3 százaléka (1927:XXI. tc. 19. §-ának második bekezdése). A járulék egész összege magát a nyugbérest terheli (1927:XXI. tc. 20. §-ának hatodik bekezdése). A járulékot arra az időre is fizetni kell, amelynek tartamára a nyugbéres segélyezésben részesül (1927:XXI. tc. 23. §-a).

A járulék a nyugbér esedékességével egyidejűleg havonként esedékes. A járulék havi összegének megállapításánál a félfillért vagy az ennél nagyobb törtet egésznek kell számítani, a félfillérnél kisebb törtet pedig figyelmen kívül kell hagyni.

5. §. Az 1. §-ban megjelölt nyugbéresek betegségi biztosítási járulékát az Országos Társadalombiztosító Intézet, illetőleg a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár és a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társ-pénztára a nyugbérösszegekből levonja (1927:XXI. tc. 21. §-ának utolsó bekezdése).

Az Országos Társadalombiztosító Intézet a betegségi biztosítási járulék fejében levont összeget az illetékes kerületi pénztárak és bányatárs-pénztárak (7. §) között minden egyes számadási évre utólag felosztja. A felosztás arányára az illető számadási év folyamán kifizetett összes nyugbéreseknek és az előbb említett egyes pénztárak betegségi biztosítási kötelekébe tartozó nyugbéresek részére kifizetett nyugbéreseknek kölcsönös viszonyszáma irányadó. Az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosítási ága az így megállapítandó összegek terhére az illető kerületi pénztáraknak és a bányatárs-pénztáraknak a számadási év folyamán havonként előleget ad; az előleg havi összege a pénztárt a számadási-lag már lezárt legutolsó évre megillető betegségi biztosítási járulék $\frac{1}{12}$ része. (N. M. M. 1929. évi 3.885. sz. r. 1. §.)

Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezés nem vonatkozik a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár és a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társ-pénztáira, amelyek nyugbéréseik betegségi biztosítási járulékát havonként egyénienkénti felsorolást tartalmazó jegyzékkel szolgáltatják be az illetékes pénztárnak (7. §).

6. §. Az 1. §-ban megjelölt nyugbéresek segélyezése szempontjából a tényleges javadalmazás napi átlaga irányadó (1927:XXI. tc. 15. §-ának második bekezdése). A tényleges javadalmazás napi átlagának meghatározásánál az 1927:XXI. tc. 16. §-ának harmadik bekezdését kell alkalmazni.

Ha a segélyezés egyébként az átlagos napibérhez igazodik, a bányanyugbéresek tekintetében az átlagos napibér helyett a tényleges javadalmazás napi átlagát kell alapul venni.

Az 1. §-ban említett betegségi biztosításra kötelezett árvák csak a családtagok javára megállapított segélyezésben részesülnek (1927:XXI. tc. 32. §-ának negyedik bekezdése).

7. §. Az 1. §-ban megjelölt nyugbéresek annak a kerületi munkásbiztosító pénztárnak kötelekébe tartoznak, amelynek területén lakóhelyük van (1927:XXI. tc. 94. §-ának harmadik bekezdése). Azok azonban, akik mint

munkavállalók utoljára valamely bányatárspénztár tagjai voltak és tovább is azon a területen laknak, amelyen belül ugyanaz a bányatárspénztár biztosításra kötelezett tagjainak orvosi gyógykezeléséről maga tud gondoskodni (működési terület), ennek a bányatárspénztárnak biztosításra kötelezett tagjai. Ugyanezt a rendelkezést a nyugbérben részesülő és a társ-pénztár működési területén lakó özvegyekre és árvákra is megfelelően alkalmazni kell abban az esetben, ha az, akinék jogán özvegyi vagy árva-nyugbért kapnak, mint munkavállaló utoljára ugyanannak a társ-pénztárnak tagja volt (1927: XXI. te. 176. §-ának második bekezdése).

Az 1. § alapján betegségi biztosításra kötelezett nyugbéres a segélyezési szolgáltatást az illetékes pénztárnál a nyugbérezési határozat vagy az Országos Társadalombiztosító Intézet, illetőleg a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár társ-pénztára vagy a komlói m. kir. kincstári kőszén-bánya társ-pénztára által kiállítandó megfelelő más igazolvány alapján igényelheti. Az igazolványnak a nyugbérre vonatkozó adatokat kell tartalmaznia.

8. §. Ez a rendelet az 1928. évi január hó 1. napján lép hatályba.

A 3. és a 6. §-nak azok a rendelkezései, amelyek a járulékfizetés és a segélyezés alapján a tényleges javadalmazást, illetőleg ennek napi átlagát jelölik meg, és a 4. §-nak az a rendelkezése, amely a járulékkulesot megállapítja, csak addig maradnak hatályban, amíg az alapszabályok jogérvényesen másként nem rendelkeznek.

1927: XXI. te.

7. §. A betegségi biztosítási kötelezettség nem terjed ki a nem állami tanszemélyzet országos nyugdíjintézetének kötelékébe tartozó azokra az alkalmazottakra, akik betegség esetében illetményeiket legalább hat hónapon át megkapják.

A betegségi biztosítási kötelezettség nem terjed ki továbbá a nem állami tanszemélyzet országos nyugdíjintézetének terhére nyugellátásban részesülő nyugdíjasokra és ellátásban részesülő özvegyekre és árvákra sem.

Az előbbi két bekezdésben foglalt rendelkezés nem vonatkozik a 93. § első bekezdésének 1—7. pontjaiban felsorolt különálló betegségi biztosító intézetek valamelyikének körébe tartozó vállalat, üzem vagy hivatal alkalmazottaira, nyugellátásban részesülő alkalmazottaira, illetőleg alkalmazottainak nyugellátásban részesülő özvegyeire és árváira. (1928: XL. te. 172. §.)

8. §. Aki biztosításra kötelezett több vállalatnál, üzemben, hivatalban vagy foglalkozásban dolgozik, betegségi biztosításra kötelezettnek csak főfoglalkozása alapján tekinthető. Ennek a törvénynek alapján senki sem lehet betegség esetére többszörösen biztosítva.

A betegségi biztosítási kötelezettség nem terjed ki azokra, akik biztosítási kötelezettség alá eső vállalatban, üzemben, hivatalban vagy foglalkozásban csak mellékfoglalkozásként dolgoznak. E §. szempontjából mellékfoglalkozás az, amely az egyébkénti kereset vagy jövedelem mellett megélhetési keresőforrásnak nem tekinthető.

9. §. A betegségi biztosítási kötelezettség vállalatban, üzemben, hivatalban, foglalkozásban való munka megkezdésének időpontjában kezdődik és addig tart, amíg a biztosított munkaviszonya meg nem szűnik. A munkabeszüntetésnek és a munkáskizárásnak a munkaviszony megszűnésével azonos hatálya van. A munkának a munkaviszony megszüntetése nélkül való időleges abbahagyása (szabadság, üzemi munkaszünet miatt, stb.) a betegségi biztosítási kötelezettséget nem érinti.

A 6. §-ban megjelöltek biztosítási kötelezettségének kezdetére és megszűnésére a nyugellátási igény kezdete és megszűnése irányadó.

II. fejezet. Önkéntes biztosítás és önkéntes továbbfizetéssel biztosítás.

11. §. Önkéntesen biztosíthatók nemre és állampolgárságra tekintet nélkül:

1. a szolgálati viszony megszűnésével a munkaadótól vagy ily szolgálatmány nyújtására hivatott intézménytől nyugdíjban, járadékban vagy ezekkel egy tekintet alá eső ellátásban részesülő személyek, ide nem értve a 6. §-ban megjelölteket;

4. a biztosítási kötelezettség alá nem eső napszamosok;

7. e törvény hatálybalépésének időpontjától kezdve folytatólag mindazok, akik e törvény hatálybalépésének idejében az 1907. XIX. tc. hatálya alá eső pénztárnál betegség esetére jogszerűen önkéntesen biztosítva voltak.

A különálló betegségi biztosító intézetnek (93. §), ide nem értve a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetét, alapszabálya az önkéntes biztosításra jogosultak körének meghatározásában eltérő rendelkezéseket tehet. A bányatárspénztárnál való önkéntes biztosításra jogosultak tekintetében a 176. § rendelkezik.

13. §.

A bányatárspénztárnál önkéntes továbbfizetéssel való biztosítás tekintetében a 176. § rendelkezik.

III. fejezet. A járulékfizetés és segélyezés alapjául szolgáló javadalmazás.

16. §. A biztosított javadalmazásába számít: a fizetés, a bér, a napi-bér, a lakáspénz, a működési, a drágasági, a túlóra- és bármilyen más pótlék, a fizetést kiegészítő állandó közlekedési költség, a jutalom, a jutalék, az egyezmény vagy darabszám szerint járó díj és a munkaviszonyból származó minden készpénz-, úgyszintén minden természetben kapott járandóság.

A természetben adott szolgáltatások egyenértékét az intézet állapítja meg. A megállapítás helységenként, törvényhatóságonként és a biztosítottak kora és foglalkozása szerint fokozatos is lehet. Ha a biztosított a természetben kapott szolgáltatásokért készpénzből ellenszolgáltatást fizet, ennek összegét az egyenértékből le kell vonni.

Az évi, a havi vagy a heti összegben megállapított javadalmazásban részesülő biztosítottak tényleges javadalmazása napi átlagának megállapításánál vagy napibérosztályba besorozásánál az évi tényleges javadalmazás $\frac{1}{360}$, a havi tényleges javadalmazás $\frac{1}{12}$, illetőleg a heti tényleges javadalmazás $\frac{1}{52}$ részét kell alapul venni. A napi összegben megállapított javadalmazásban részesülő biztosított tényleges javadalmazása napi átlagának megállapításánál, illetőleg napibérosztályba sorozásánál a tényleges napi javadalmazás irányadó.

A változó javadalmazásban részesülő biztosítottak tényleges javadalmazása napi átlagának megállapítása vagy napibérosztályba sorozása céljából a bérfizetési (naptári) hétre, illetőleg ha a bérfizetés havonként történik, a bérfizetési hónapra kapott javadalmazást annyiával kell osztani, ahány napon a biztosított az illető bérfizetési (naptári) héten, illetőleg bérfizetési hónapban dolgozott. Ha a biztosított munkaviszonya már az első munkanapon a vállalatban, üzemben, hivatalban vagy foglalkozásban szokásos teljes munkanap letelte előtt megszűnik, a tényleges javadalmazás napi átlagának, illetőleg a napibérosztálynak megállapítása céljából a tényleg elért átlagos órakeresetét az ott szokásos napi munkórák számával kell megszorozni.

Ha a biztosításra kötelezett vállalatban, üzemben, hivatalban, foglalkozásban vagy annak valamely részében a munkaidő a szokásoshoz képest csökkent és ennek folytán az ott foglalkoztatott biztosítottak munkanapjainak száma a munkaviszony megszakitatlan fennállása mellett hetenkint hatnál, ott pedig, ahol a bérfizetés havonként történik, havonként huszon-

öttnél kevesebb, a tényleges javadalmazás napiátlagának megállapításánál, illetőleg a napibérosztályba sorozásnál a csökkentett számú munkanapokhoz képest a bérfizetési (naptári) hétre járó javadalmazás $\frac{1}{5}$ részét, illetőleg az említett munkanapokhoz képest a bérfizetési hónapra járó javadalmazás $\frac{1}{25}$ részét kell alapul venni.

Azoknál a biztosítottaknál, akiknek javadalmazása nem állandó (változó keresetűek), hanem a munkateljesítményhez igazodik (akkordbér, órabér) a tényleges javadalmazást, illetőleg ennek vonatkozó részét lehetőleg a munkaadók és a biztosítottak közös egyetértésével átlagösszegben kell számításba venni. Abban az üzemben, amelyben munkarend van, ez a megállapodás a munkarend függeléke.

17. §. A 6. §-ban megjelölt biztosítottak javadalmazásaként nyugellátásokat kell tekinteni. Az özvegyi nyugellátáshoz hozzá kell számítani az elhalt jogán netán járó árvaellátásokat is. Az árvatorzs (6. §) a járulékfizetés alapjául szolgáló nyugellátás szempontjából egy személynek számít. Egyébként a 16. § rendelkezéseit itt is alkalmazni kell.

IV. fejezet. Betegségi biztosítási járulékok.

19. §.

A 6. § első bekezdésében 3. pontjában megjelölt biztosításra kötelezettek járulékának felső határa tényleges javadalmazásuk 3'5%-a, illetőleg átlagos napibéruk 3%-a

20. §. (6) A 6. § első bekezdésének 3. pontjában megjelölt biztosításra kötelezettek járuléka magukat a biztosításra kötelezetteket terheli.

21. §.

A 6. § első bekezdésének 3. pontjában megjelölt biztosításra kötelezetteket terhelő járulékokat a nyugbért kiszolgáltató intézet nyugbérükből vonja le és szolgáltatja be.

26. §. E törvény szempontjából munkaadó az, aki a vállalatot, az üzemet, a hivatalt vagy a foglalkozást saját számlájára fenntartja, illetőleg folytatja; építkezéseknél a vállalkozó, ilyenek hiányában az építtető . . .

V. fejezet. A betegségi biztosítás segélyei.

Jegyzet.

A betegségi biztosítási segélyeket I. a bányatárspénztári mintaalapszabály 26—48. §-aiban. Az egyes betegségi biztosító intézetek által nyújtott segélyek egymástól csak kérvéssé térnek el. A segélyezés alapelvei az egyes intézeteknél azonosak.

32. §. Családtagok a betegségi biztosításban a következők: a biztosítottak házastársa, törvényes, házasságon kívül született vagy kormányhatósági megerősítéssel örökbefogadott gyermeke, mostohagyermek, unokája, szülője, nagyszülője és testvére, ha a biztosított saját háztartásában eltartja őket. Segélyezésre az előbb megjelölt feltétellel a felelőség minden esetben, a gyermek, az unoka és a testvér tizenhatodik életévének betöltéséig, a férj, a szülő és a nagyszülő pedig hatvanadik életévének betöltésétől kezdve igényjogosult.

Korhatárra való tekintet nélkül igényjogosult a családtag, ha valamely testi vagy szellemi fogyatkozás következtében keresőképtelen, továbbá a gyermek, a mostohagyermek, az unoka és a testvér huszonnegyedik évének betöltéséig, ha hivatásbéli kiképzésének vagy tanulmányai folytatásának okából nem kereshet és ezért egészen vagy túlnyomórészt eltartásra szorul. A feleséggel egyenlő feltételekkel és mértékben igényjogosult az a nő, aki feleség hiányában a biztosítottak háztartását vezeti.

Mint családtag betegség esetére segélyezésre nem igényjogosult az, aki biztosításra kötelezett, vagy önként biztosított, úgyszintén az sem, akinek tartása szempontjából számottevő saját keresete van.

A 6. §. alapján betegségi biztosításra kötelezett árvák csak a családtagok javára megállapított segélyezésben részesülnek.

35. §. A gyógyfürdősegély (30. §. I. 2. pont) a gyógyító hatású fürdőt foglalja magában és nem ad igényt a használat céljából esetleg szükséges ellátási költségre. A biztosított azonban a 31. §-ban megjelölt, alapszabályszerűen felelő segélyként a gyógyfürdő használatát céljából szükséges ellátást is igényelheti saját személye részére, ha betegsége tartózkodási helyén kívül levő gyógyfürdő használatát teszi szükségessé. Az intézet a gyógyfürdő használatával járó költséget ebben az esetben is csak a legszükségesebb kiadások korlátai között viseli.

Ha a biztosított nem az intézet részéről természetben szolgáltatott vagy kijelölt, hanem más gyógyfürdőt vett igénybe, ennek a költségét az intézet megtéríteni nem tartozik. Az ily költség megtérítése sürgős szükség címén sem igényelhető.

Külföldi gyógyfürdőt a biztosított egyéb feltételek esetében is csak az intézettel szerződéses viszonyban levő gyógyfürdőhelyen igényelhet.

Az ellátással adott gyógyfürdősegély esetében a 47. §. harmadik, negyedik, ötödik és hatodik bekezdésének rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

38. §. Ha a biztosítottat közegészségügyi okból, mégpedig közveszélyes fertőző vagy ragadós betegség (pl. pestis, kolera, hólyagos himlő, kiütéses hagymáz, stb.) miatt törvényes rendelkezés alapján elkülönítik és a biztosított ennek következtében keresetét elveszti, az elkülönítés tartamára a 30. §. I. 3. pontjában megjelölt mértékben táppénzt kap. Ebben az esetben azonban a népjóléti és munkaügyi miniszter a kifizetett táppénzt a nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótdó terhére az intézetnek megtéríti.

39. §. Ha az intézet a biztosítottat ingyen orvosi gyógykezelésben és gyógyszerekben részesíteni nem tudja, e segélyek helyett a biztosított táppénzével egyenlő készpénzsegélyt ad.

Ez a segély az orvosi gyógykezelés díja és a kiszolgáltatott gyógyszerek ára erejéig közvetlenül a kezelőorvosnak, illetőleg a gyógyszer-tárnak fizethető ki; ebben az esetben az összeg feleslegére a biztosított-nak nincs igénye.

Az előbbi bekezdésekben foglalt rendelkezéseket a családtagokra is megfelelően alkalmazni kell.

40. §. A szülészeti támogatásra igényjogosult az intézet által kijelölt szülésszűrt vagy az esetleg kijelölt több szülésszűrt egyikét veheti igénybe. Ott, ahol az intézetnek kijelölt szülésszűrtje nincs, valamint egyáltalán a megokolt sürgős szükség esetében más szülésszűrt is igénybe lehet venni, azonban az intézet az ebből származó költséget csak az alapszabályban meghatározott mértékig téríti meg.

A terhességi, a gyermekágyi és a szoptatási segélyre csak az a biztosított nő igényjogosult, aki igazolja, hogy a szülés előrelátható időpontját megelőző egy éven belül összesen legalább hat hónapon át betegség esetére biztosított volt. A feleségnek, mint családtagnak e segélyekre vonatkozó igényjogosultságát is csak akkor lehet megállapítani, ha szülésének előrelátható időpontját megelőző egy éven belül férje összesen legalább hat hónapon át betegség esetére biztosított volt. Ebben az esetben a feleség mint családtag az említett segélyekre akkor is igényjogosult, ha a férj a szülés időpontjában már nem él. A hat hónapra nem számítható be az az idő, amelyen át az intézet a biztosítottat táppénzzel, terhességi és gyermekágyi segéllyel, kórházi vagy gyógyintézeti ápolással segélyezte.

A terhességi segély az orvos vagy a szülésszűrt által megállapított időponttól a szülésig abban az esetben is jár, ha az orvos vagy a szülésszűrt a szülés időpontjának kiszámításában tévedett. E tévedés következtében terhességi segély címén felmerült túlfizetést a gyermekágyi segélybe beszámítani nem lehet.

Az a nő, aki terhességi, vagy gyermekágyi segélyre igényjogosultságának tartama alatt kereső foglalkozást űz, a foglalkozás napjaira e segélyeket nem igényelheti.

Terhességi és gyermekágyi segély tartamára táppénz keresőképtelenséggel járó betegség okából sem adható.

Az a biztosított nő, aki a gyermekágyi segély időtartamán túl betegség miatt keresetképtelen, a táppénzre a gyermekágyi segély megszűnésének napjától számított törvényes időtartamon át igényjogosult. A szoptatási segély a táppénznek ugyanarra az időre kiszolgáltatását nem zárja ki.

A szoptatási segélyre igényjogosult nő, aki orvosi igazolás szerint szoptatni nem képes, a szoptatási segély helyett megfelelő értékű csecsemőtápszert kap.

Ikerszülés esetében a szoptatási segély az ikrek számához képest többszörös összegben jár.

Az intézet alapszabálya megállapíthatja, hogy a terhességi, a gyermekágyi és a szoptatási segély a terhesség bizonyos szakától kezdődő rendszeres orvosi vizsgálatról tételesen függővé.

Ott, ahol az anya- és csecsemővédelmet szolgáló intézmény (anya- és csecsemővédő állomás, tanácsadó, tejkonyha stb.) működik, az intézet a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával a terhességi, a gyermekágyi és a szoptatási segélyek kiszolgáltatását a megjelölt intézmény igénybevételéhez és igazolásához kötheti.

42. §. Az a biztosított, aki betegségét szándékosan okozta, táppénzt nem kap. A táppénzt, valamint a terhességi, a gyermekágyi és a szoptatási segélyt az intézet attól is elvonhatja, aki az orvos utasításának szándékosan nem tesz eleget, illetőleg az intézet által az orvos javaslata alapján előírt gyógytényezőt jogos indok nélkül nem veszi igénybe és ezzel gyógyulását késlelteti, vagy ha e magatartása gyógyulásának késleltetésére alkalmas. Ez a rendelkezés műtét kényszerét nem foglal magában.

Végül el lehet vonni, illetőleg meg lehet tagadni a táppénzt, valamint a terhességi, a gyermekágyi és a szoptatási segélyt attól is, aki a betegségleyezési rendtartásnak (142. §) e jogkövetkezményeket megállapító rendelkezéseibe ütköző eselekményt (tettet vagy mulasztást) követ el.

A biztosított betegsége vagy halála esetében járó segélyeket nem követelheti az a családtagja, aki a biztosított betegsége vagy halálát szándékosan okozta.

47. §. Az intézet a gyógykezelésre igényjogosultat kérésére vagy beleegyezésével kórházba (gyógyintézetbe) utalhatja, abban az esetben pedig, ha a kórházi (gyógyintézet) ápolás szíjkséges, kórházba (gyógyintézetbe) utalni köteles. Családtag az intézet terhére tüdőbeteg-szanatóriumi ápolást csak mint alapszabályszerűen felemelt segélyt (31. § első bekezdésének 12. pontja) kaphat.

Beleegyezése nélkül is kórházba (gyógyintézetbe) utalható a gyógykezelésre igényjogosult, ha betegsége olyan természetű, hogy a kórházi (gyógyintézet) ápolást szükségessé teszi vagy ha az igényjogosult az orvos utasításainak szándékosan nem tesz eleget és ezzel gyógyulását késlelteti; végül beleegyezése nélkül kórházba (gyógyintézetbe) utalható az is, aki kiéleltítő háziápolásban nem részesülhet, valamint az is, akinek állapotát kiéleltítő módon kideríteni csak kórházi megfigyeléssel lehet. Ezekben az esetekben a kórházi beutalás elfogadásának elmulasztása vagy megtagadása a 42. §-ban megállapított következményeket vonja maga után.

A kórházba (gyógyintézetbe) utalt és felvett igényjogosult a kórházi ápolás tartamára egyéb segélyben nem részesülhet; ha azonban a biztosító intézet terhére kórházban (gyógyintézetben) ápoló biztosítottnak igényjogosult családtagjai vannak (32. §), részükre a kórházi (gyógyintézet) ápolás tartamára a biztosított táppénzének felét heti utólagos részletekben ki kell fizetni. E rendelkezéseket az államkincstár, illetőleg a nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótadó, valamint az alapok

és az alapítványok terhére történő kórházi ápolás esetében is alkalmazni kell. A 37. § harmadik bekezdésének esetében azonban feltáppénz sem jár.

A kórházba (gyógyintézetbe) utalt és felvett igényjogosult beszállítási és hazatárazási költsége a biztosító intézetet terheli.

A biztosító intézet, úgyszintén az államkincstár, valamint a nyilvános betegápolási és gyermekgondozási pótadó, az alapok és az alapítványok terhére történő kórházi (gyógyintézeti) ápolás tartamát az e törvényen alapuló segélyezés tartamába be kell számítani.

A biztosító intézet a gyógyintézeti (tüdőbetegszanatóriumi) ápolást legfeljebb egy évig megtagadhatja attól, aki a beutalásnak jogos indok nélkül nem tett eleget vagy a gyógyintézeti kezelést jogos indok nélkül idő előtt abbahagyta vagy akit a gyógyintézetben tanúsított szabályszerű magatartása miatt onnan eltávolítottak.

48. §. A biztosított állami vagy közkórházban vagy állami klinikán nyert ápolásának költsége a segélyezés lejártának időpontjáig a biztosító intézetet terheli abban az esetben, ha az intézet utalta be vagy ha a beutalás kérésének vagy a beutaló intézkedés bevárásának elmulasztását bizonyított sürgős szükség okozta. Az ápolási költség az intézetet a legelső osztály szerint terheli.

Az előbbi bekezdésben megállapított szabályt kell a nyilvánosságá jelleggel felruházott kórházakban nyert ápolásra is alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a legelső osztály helyett az államkincstár terhére adott ápolás fejében felszámítható költséget kell érteni.

A családtag (32. §) kórházi (klinikai) ápolási költsége a biztosító intézetet legfeljebb négy héten át és csak abban az esetben terheli, ha az intézet a betegre beutalta vagy ha a beutalás kérésének, vagy a beutaló intézkedés bevárásának elmulasztását bizonyított sürgős szükség okozta.

Családtag kórházi ápolást ugyanabból a betegségből kifolyólag egy évi időtartamon belül legfeljebb négy héten át kaphat a biztosító intézet terhére.

A biztosító intézet katonai, államrendőrségi s egyéb hasonló jellegű kórházban nyert ápolás költségét is csak az e § első bekezdésében meghatározott feltétellel és mértékben viseli. Ily jellegű kórházban letartóztatottak ápolási költsége a biztosító intézetet nem terheli akkor sem, ha azok egyébként az intézetnél igényjogosultak volnának. Ebben az esetben a családtagoknak feltáppénz (47. §) sem jár.

A kórház (klinika) az ápolási költségen felül sem a biztosító intézettől, sem a gyógykezelésre igényjogosulttól vagy hozzátartozóitól egyéb díjazást vagy megtérítést nem követelhet és el nem fogadhat.

Ha a biztosított vagy a családtag a kórházba (klinikára) felvétele alkalmával teljesített kihallgatásában oly valótlán tényeket állít vagy oly való tényeket elhallgat, amelyeknek a biztosítási jogviszony megállapítására jelentősége van, ápolási költségét maga vagy helyette fizetésre kötelezett hozzátartozói (1898 : XXI. törvények 7. §) a kórháznak megtéríteni tartoznak. Az intézet a kórház megkeresésére a megtérítési összeget a biztosított segélyeiből az 54. § második bekezdésében megállapított módon és korlátok között a kórház javára levonja.

49. §. A magánkórházi és a magángyógyintézeti ápolás költsége a biztosító intézetet csak beutalás esetében, mégpedig az intézet és a kórház (gyógyintézet) között előzetesen kötött egyezséggel megállapított mértékben terheli. Beutalás hiányában a biztosító intézet az ápolás költségét a legközelebbi közkórház legelső osztálybeli ápolási költségének mértékéig (48. §), legfeljebb négy hét tartamára és csak abban az esetben téríti meg, ha a beutalás kérésének, vagy a beutaló intézkedés bevárásának elmulasztását bizonyított sürgős szükség okozta.

52. §. Az, akinek biztosításra kötelezett munkaviszonya megszűnik, az alapszabályszerű segélyeket megkapja abban az esetben, ha az ezekre vonatkozó igényjogosultság a munkaviszony megszűnésétől számított nyolc napon belül következik be és ha a munkaviszony megszűnésének

időpontját megelőző egy éven belül összesen legalább három hónapon át biztosított volt. Az, akinek biztosításra kötelezett munkaviszonya megszűnik és járulékait tovább fizetni kereset hiányában nem tudja, a munkaviszony megszűnésének időpontját megelőző egy éven belül pedig összesen legalább hat hónapon át biztosított volt, a 30. §-ban felsorolt segélyeket megkapja abban az esetben is, ha az ezekre vonatkozó igényjogosultság a munkaviszony megszűnésétől számított három héten belül következik be. Ha pedig a munkaviszony megszűnését megelőző két éven belül legalább tizenkét hónapon át volt biztosított, igényjogosultsága a munkaviszony megszűnésétől számított hat héten belül felmerülő esetekre terjed ki. A három hónap, a hat hónap, illetőleg a tizenkét hónap számítására a 31. § első bekezdésének 1. pontjában foglalt rendelkezést kell alkalmazni.

Ezekben az esetekben a segélyezés alapján az a javadalmazás szolgál, amely a munkaviszony fennállásának utolsó napján a segélyezés szempontjából irányadó lett volna.

II. RÉSZ.

Balesetbiztosítás.

VI. fejezet. Biztosítási kötelezettség és önkéntes biztosítás.

55. §. Baleseti biztosításra kötelezettek mindazok a vállalatok, üzemek, hivatalok és foglalkozások, amelyek betegségi biztosításra kötelezettek (1. és 2. §.).

56. §. Balesetbiztosításra kötelezettek nemre, korra, állampolgárságra és a javadalmazás nagyságára, valamint betegségi biztosítási kötelezettségükre tekintet nélkül azok, akik baleseti biztosítási kötelezettség alá eső vállalatnál, üzemben, hivatalban vagy foglalkozásban (55. §) mint munkavállalók munkabér fejében szolgáltatást teljesítenek. Baleseti biztosításra kötelezettek a tanoncok, a gyakornokok és általában más oly egyének is, akik kiképzésük fejében javadalmazás nélkül vagy a szokásosnál csekélyebb javadalmazásért dolgoznak vagy kiképzésükért munkaadójuknak díjat fizetnek.

Aki baleseti biztosításra kötelezett több vállalat, üzem, hivatal vagy foglalkozás munkavállalója, mindegyik munkaviszonya alapján baleseti biztosítási kötelezettség hatálya alatt áll.

A baleseti biztosítási kötelezettség nem terjed ki a 6. §-ban említett személyekre, továbbá a 7. § második bekezdésében említettek közül azokra, akik betegségi biztosítási kötelezettség alá nem esnek vagy akiknek betegségi biztosítási kötelezettsége szünetel.

VII. fejezet. Baleseti biztosítási járulékok és díjak.

60. §. Baleset esetére önként biztosítottak mindazok, akik betegség esetére önként biztosítva vannak. Kivételnek e szabály alól a 11. § 1. és 7. pontjában megjelölt önként biztosítottak.

A minisztérium rendelettel a betegség esetére önként biztosítottak egyéb csoportjait is kizárhatja a baleseti önkéntes biztosításból.

A baleseti önkéntes biztosítás a betegséggel együtt lép hatályba.

A betegségi önkéntes biztosítás hatályának megszűntével a baleseti önkéntes biztosítás hatálya is megszűnik.

Azok, akik betegség esetére önkéntes továbbfizetéssel biztosítják magukat, ezen az alapon baleset esetére önként nem biztosíthatók.

61. §. A baleseti biztosítás költsége, a 63. § első bekezdésében és a 64. § második bekezdésében említett esetek kivételével, kizárólag a munkaadókat terheli.

Minden munkaadó, akinek besorozott üzeme van (147. §), köteles a számadási évben üzemében kifizetett beszámítható javadalmazásoknak, üzeme veszélyességi arányszámának (147. §) és a számadási évre megállapított egységszámának (150. §) szorzatából álló összeget baleseti biztosítási járulék fejében fizetni. A járulékfizetési kötelezettség az üzemet besorozó határozat jogerőre emelkedésének bekövetkezése előtt is fennáll.

A javadalmazást a 16. § első és második bekezdésében foglalt rendelkezések értelmében kell számításba venni, azonban minden egyes biztosított javadalmazása külön-külön csak évi 3.600 P erejéig vehető alapul.

63. §. Az önkéntesen biztosítottak a baleseti biztosítás fejében díjat fizetnek, amelynek mértékét, a foglalkozás veszélyességével arányban, az alapszabály állapítja meg.

A munkaadó által önkéntesen biztosítottak díjait a munkaadó tartozik befizetni.

64. §. A munkaadó a baleseti biztosítási kötelezettség alapján befizetett járulékok és díjak fejében a biztosítottak javadalmazásából nem vonhat le semmit. Tilos és érvénytelen egyfelől a munkaadó, másfelől a biztosításra kötelezett, illetőleg ennek szülője vagy gyámja között oly szerződés kötése, amely a baleseti biztosítási járulékok és díjak fejében a munkaadónak levonási jogot enged.

A munkaadó által önkéntesen biztosítottak munkabéréből való levonás tekintetében a szerződés irányadó.

Jegyzet.

A VIII. fejezet 69. §-át lásd a b. törv. XII. fejezetében.

III. RÉSZ.

Biztosítási szervezet.

IX. fejezet. Biztosító intézetek.

92. §. Az e törvénnyel szabályozott betegségi és baleseti biztosítást az Országos Társadalombiztosító Intézet teljesíti, amely feladatait részint a központban, részint helyi szervei útján végzi. Helyi szervei az intézet kerületi és vállalati pénztárai;

Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárainak számát, területét és székhelyét önmaga állapítja meg.

Az intézet kerületi székhelyein kívül az Országos Társadalombiztosító Intézet kirendeltségeket létesíthet, csekélyebb helyi taglétszám esetében pedig szerződéses alapon a feladatok ellátását közigazgatási alkalmazottakra, ipartestületekre vagy magánegyénekre bízhatja.

93. §. A betegségi biztosítást különállóan teljesítik a következő intézetek:

6. a bányatárspénztárak, ideértve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komló m. kir. kincstári kőszénbánya társpénztárait is;

A biztosító intézetek, ideértve az Országos Társadalombiztosító Intézetet is, egymást feladataik teljesítésében kölcsönösen támogatni és szükség esetében tagjaikat kölcsönösen segélyezni kötelesek. A biztosító intézetek kölcsönösen tett kiadásai megtérítésének módját és mértékét a népjóléti és munkaügyi miniszter rendelettel szabályozza.

Az intézetek tagjaik segélyezése céljából közös intézményeket létesíthetnek és az orvosokkal, a gyógyszerészekkel, a szülésznőkkel, a gyógyintézetekkel és a gyógyfürdőkkel, úgyszintén a dologi szükségletek beszerzése végett lehetőleg közösen szerződnek.

94. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézetnek tagjai azok a betegségi biztosításra kötelezettek, akik nem tagjai a 93. §-ban felsorolt különálló betegségi biztosító intézetek valamelyikének. Az Országos Társadalombiztosító Intézetnek tagjai, továbbá azok, akik a törvény 55. §-a alapján baleseti biztosításra kötelezettek és e kötelezettségük nem szünetel (58. §).

Az Országos Társadalombiztosító Intézet tagjai mindazok a munkaadók is, akik ennek az intézetnek betegségi vagy baleseti biztosításra kötelezett tagjait foglalkoztatják.

Az Országos Társadalombiztosító Intézetnek azok a tagjai, akik nem tartoznak valamely vállalati pénztárnak kötelékébe, az intézet valamely kerületi pénztárának kötelékébe tartoznak. Illetékes az a kerületi pénztár, amelynek területén a vállalat, az üzem, a hivatal vagy a foglalkozás székhelye vagy a 6. §-ban felsoroltaknak pedig lakóhelyük van

95. §. A 93. §-ban felsorolt különálló betegségi biztosító intézeteknek tagjai azok a betegségi biztosításra kötelezettek, akiknek biztosítását e törvény rendelkezései értelmében (171., 173., 174., 176., 178. és 180. §) ezek az intézetek teljesítik.

A 94. § második bekezdését ezekre az intézetekre is megfelelően alkalmazni kell.

Azokban az esetekben, amelyekben e törvény rendelkezései a betegségi biztosítási segélyekre való igényjogosultságot a biztosítási jogviszonynak meghatározott tartamú fennállásához kötik, az igényjogosultság megállapítása szempontjából az e törvény alapján működő bármely intézetnél biztosított minőségben eltöltött időt együttesen kell figyelembe venni.

96. §. Önkéntes biztosításnak és önkéntes továbbfizetéssel biztosításnak általában csak az Országos Társadalombiztosító Intézetnél, és a bányatárspénztáraknál van helye; más intézetnél csak abban az esetben, ha alapszabálya megengedi.

97. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet és a 93. §-ban felsorolt különálló intézetek tagjaiból alakuló testületek, amelyek mint jogi személyek jogokat szerezhetnek és kötelezettségeket vállalhatnak és a törvény és alapszabályuk értelmében hatáskörükbe utalt ügyeket önkormányzati alapon intézik.

Az önkormányzatban a biztosításra kötelezettek és a munkaadók egyenlő számban vesznek részt.

A 93. §-ban felsorolt különálló intézetek képviselőit alapszabályuk szabályozza.

X. fejezet. Az Országos Társadalombiztosító Intézet önkormányzata.

98. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet önkormányzatát részint központi, részint helyi önkormányzati szervei útján gyakorolja.

Az önkormányzat központi szervei:

1. a közgyűlés;
2. az igazgatóság;
3. az elnökség;
4. a kártalanító bizottságok.

Ezekon felül egyes feladatok megoldására külön bizottságok is alakíthatók mégpedig minden esetben a biztosításra kötelezettek és a munkaadók egyenlő számú részvételének szabálya szerint.

Az önkormányzat helyi szervei:

1. a kerületi pénztári választmányok;
2. a vállalati pénztári választmányok.

99. §. A közgyűlés tagjait és póttagjait az Országos Társadalombiztosító Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult, biztosításra kötele-

zett és munkaadó tagjai mindkét érdekeltségből egyenlő számban választják. A választást mindkét érdekeltségen belül külön-külön választó csoportok saját kebelükben gyakorolják, mégpedig a munkaadó érdekeltségen belül a gyári. munkaadók, a biztosításra kötelezettek érdekeltségén belül pedig a munkások, a tisztviselők csoportjában.

A szavazás titkos. A választói jog gyakorlására jogosult minden munkaadónak és biztosításra kötelezettnek egy-egy szavazata van. A szavazás eredménye az egyes csoportokon belül az arányos képviselő elvéhez igazodik.

A különálló betegségi biztosító intézetek (93. §) közül azok, amelyeknek baleseti biztosításra kötelezett olyan tagjai vannak, akiknek e biztosítási kötelezettsége nem szünetel (58. §), az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésében saját önkormányzati szervük tagjai közül kiküldött tagokkal képviseltetik magukat, mégpedig a biztosításra kötelezettek és a munkaadók képviselőinek egyenlő számával.

A különálló betegségi biztosító intézetek kiküldöttel a közgyűlésen a baleseti biztosításra vonatkozó ügyek elintézésében és a közgyűlés hatáskörébe tartozó választásokban (100. § első bekezdésének 9. pontja) vesznek részt.

A választói jog gyakorlásának feltételeit, a közgyűlés tagjainak és póttagjainak számát, az egyes csoportokba tartozás ismérveit, továbbá azt, hogy az érdekeltséget képviselő tagok létszámában egy-egy csoport mily arányban vesz részt, végül a különálló betegségi biztosító intézetek képviselői megválasztásának módját a számukat a népjóléti és munkaügyi miniszter az illető csoportba tartozó biztosításra kötelezetteknek és a csoport teherviselésének arányára vonatkozó adatok figyelembevételével állapítja meg.

Egyebekben a közgyűlés tagjai és póttagjai választásának módját, a közgyűlés működésének tartamát, a közgyűlés összehívásának és megtartásának módját, helyét és idejét, a tárgyalás rendjét és a határozóképeséget az Országos Társadalombiztosító Intézet alapszabálya állapítja meg.

Jegyzet.

Az OTI önkormányzati szervei tagjainak választásánál irányadó egyes rendelkezések tárgyában az N. M. M. 1929. évi 200. sz. r., a különálló biztosító intézetek által az OTI közgyűlésébe kiküldendő tagok és póttagok száma tárgyában a N. M. M. 1929. évi 6.800/eln. sz. r. intézkedik.

101. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet igazgatósága az alapszabályban meghatározott számú, de legfeljebb negyven tagból és ugyancsak az alapszabályban meghatározott számú póttagból áll, akiket a közgyűlés biztosításra kötelezett és munkaadó tagjai mindkét érdekeltségből egyenlő számban választanak. A választás módjára a 99. § első és második bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A bányatárs-pénztárakat (93. § első bek. 6. p.) képviselő tagok, mind a munkaadók, mind a biztosításra kötelezett tagok körében külön választó csoportot alkotnak.

114. §.

A választmány elnökének jogkörére a 113. §-nak az elnöki jogkörre vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell, azzal az eltéréssel, hogy a választmány határozata ellen irányuló előterjesztéssel nem a népjóléti és munkaügyi miniszterhez, hanem az intézet igazgatóságához élhet.

A vállalati pénztári választmány elnöke a választmány határozata ellen a 113. §. hetedik és nyolcadik bekezdésében foglalt rendelkezések megkülönböztetése szerint a 124. § első bekezdésében a munkaadó terhére megállapított felelősséggel köteles előterjesztéssel vagy fellebbezéssel élni; egyzersmind az ott megjelölt megfelelő esetben köteles a határozat végrehajtását felfüggeszteni.

XII. fejezet. Az Országos Társadalombiztosító Intézet orvosi.

118. §. A községi és a körorvosok, továbbá a városi nem tisztí orvosok az Országos Társadalombiztosító Intézet orvosi tennivalóinak az erre vonatkozó szabályok szerint ellátására szerződéses megállapodás hiányában is kötelesek abban az esetben, ha az intézetnek a községben, illetőleg az orvosi körben vagy a városban kellő számú szerződéses orvosa nincs. A népjóléti és munkaügyi miniszter e kötelezettség alól nyomatékos okból felmentést adhat.

Az az orvos, aki az ebben a §-ban megszabott köteletségének teljesítését megtagadja, vagy teljesítésében mulasztást tanúsít, fegyelmi vétséget követ el. Érintetlenül marad a fennálló magánjogi és büntetőjogi szabályokon alapuló egyéb felelőssége is.

A községi és körorvosok, továbbá a városi nem tisztí orvosok munkásbiztosítási orvosi díjazását szerződéses megállapodás hiánya esetére a népjóléti és munkaügyi miniszter szabályozza.

XIII. Fejezet. Az Országos Társadalombiztosító Intézet vállalati pénztárai.

126. §. Ha a vállalati pénztárt fenntartó munkaadó személye változik, az új munkaadó a változást, valamint azt, hogy a vállalati pénztárt fenntartani kívánja-e, az üzem tényleges átvételétől számított harminc nap alatt az Országos Társadalombiztosító Intézetnek bejelenteni köteles. Ha a vállalati pénztárt fenntartja, a munkaadónak az intézet ellen fennálló minden joga és kötelezettsége, ideértve az üzlet átruházása előtt keletkezetteket is, az új munkaadóra száll át. Ez a rendelkezés az előbbi munkaadó felelősségét nem érinti.

127. §. Ha a vállalatnál vagy az üzemben, amelynél vállalati pénztár működik, a munka az üzem természete szerint időszakonként rendszeresen szünetel, az üzem működésének új megkezdésével a vállalati pénztár is folytatja működését.

A vállalati pénztár működésének ideiglenes szüneteléséről, valamint új megkezdéséről a munkaadó az Országos Társadalombiztosító Intézetnek nyolc nap alatt jelentést tenni köteles.

Ha valamely vállalatnál folyó üzemben munkahiány, vagy más hasonló, nem az üzem természetéből folyó okból szünetel a munka, ezt a munkaadó a munka beszüntetésétől számított harminc nap alatt az Országos Társadalombiztosító Intézetnek bejelenteni köteles; az intézet a népjóléti és munkaügyi miniszterhez véleményes jelentést tesz a vállalati pénztár további fenntartása vagy megszüntetése iránt.

Azt a munkaadót, aki a 126. §-ban és az e §-ban megállapított bejelentési kötelezettségét nem teljesíti, az Országos Társadalombiztosító Intézet elnöke ezer pengőig terjedhető pénzbírsággal bünteti. A pénzbírságot kiszabó határozat ellen panaszt lehet tenni (110. § utolsó bekezdése).

128. §. A vállalati pénztárt a népjóléti és munkaügyi miniszter felosztatja:

1. ha a munkaadó a pénztár törvényszerű kezeléséről nem gondoskodik (124. §);

2. ha a pénztár bevételei tartósan elégtelenek a kiadások fedezésére;

3. ha a vállalat vagy az üzem megszűnt, vagy munkája egészen, vagy több mint felerészben hat hónapnál hosszabb idő alatt szünetel (127. §);

4. ha a biztosításra kötelezettek létszáma állandóan ezren alul marad (122. §);

Az e törvény hatályba lépésének idején működő vállalati pénztárt a biztosításra kötelezettek létszámának csökkenése okából csak akkor lehet felosztatni, ha a létszám állandóan háromszázon alul marad.

A vállalati pénztár felosztatása esetében az Országos Társadalombiztosító Intézet a felszámolást foganatosítja és a felszámolás eredménye alapján az Intézet követelését a munkaadóval szemben érvényesíti. (102. § második bekezdésének 14. pontja).

XIV. fejezet. Eljárás.

A) Betegségi biztosítás.

129. §. A munkaadó köteles minden biztosításra kötelezettet, akit vállalatában, üzemében, hivatalában mint munkavállalót foglalkoztat, a munka megkezdésének időpontjától (9. §) számított nyole nap alatt az erre vonatkozó szabályok szerint (134. §) az Országos Társadalombiztosító Intézet illetékes kerületi pénztáránál (94. §) bejelenteni. Azt, akit időleges munkára a vállalat, az üzem, a hivatal székhelyére illetékes kerületi pénztár területén kívül fogadnak fel, a munka helye szerint illetékes kerületi pénztáránál is be lehet jelenteni.

A munkaadó köteles a biztosításra kötelezettnek személyi adataiban, valamint az alkalmazás minőségében és a javadalmazás mértékében bekövetkezett minden változást is, amely a betegségi biztosítást érinti, a változástól számított nyole nap alatt az intézet kerületi pénztáránál bejelenteni.

A munkaadó nevében vagy cégében, úgyszintén a vállalat, az üzem, a hivatal elhelyezésében (átköltözés), végül a munkaadó személyében történt változást a kerületi pénztáránál a változástól számított nyole nap alatt szintén be kell jelenteni. A munkaadó személyében bekövetkezett változás bejelentésére az új munkaadó köteles.

Az a munkaadó, aki a vállalatában, az üzemében, a hivatalában foglalkoztatott biztosításra kötelezettet a szabályszerű határidőben nem jelenti be, a munka megkezdésének időpontjától a munkaviszony megszűnéséig járó betegségi biztosítási járulékot az intézetnek mégis megfizetni köteles. Ebben az esetben a bejelentés tényleges megtörténtéig terjedő időre a járulék felét a munkaadó a biztosításra kötelezettnek javadalmazásából nem vonhatja le. A munkaadó a szabályszerű időben be nem jelentett biztosításra kötelezettnek vagy családtagjának (32. §) a bejelentés előtt megnyílt segélyezési igényéből származó segélyezési költséget és az eljárási költséget az intézetnek megtéríteni köteles. Orvosi és gyógyszerköltség fejében annak az összegnek felét kell megtéríteni, amely a biztosítottnak a megfelelő időre vonatkozó igényjogosultság esetében táppénz címén járhat.

Ha a munkaadó a biztosításra kötelezettnek javadalmazását a valóságosnál kisebb összegben jelenti be, vagy ha a javadalmazás összegében beállott emelkedés bejelentését elkésztetten teljesíti vagy elmulasztja, a munkaadót a levonás joga nélkül való fizetés kötelezettsége a járulék- nak, a megtérítés kötelezettsége pedig a segélyezési költségeknek különbözetére és az eljárási költségre vonatkozólag terheli.

Ha a munkaadó a biztosításra kötelezettnek javadalmazását a valóságosnál nagyobb összegben jelenti be, vagy ha a javadalmazás összegében beállott esőkkenés bejelentését elkésztetten teljesíti vagy elmulasztja, az intézet a járulékot a valóságos javadalmazás bejelentéséig a bejelentett magasabb javadalmazás alapján szedi, a munkaadó azonban csak a valóságos javadalmazás alapján számított járulék felét vonhatja le a biztosított javadalmazásából; emellett a munkaadó megtéríteni köteles minden kárt, amely az intézetet a helytelen vagy elkésztett, illetőleg az elmulasztott bejelentés folytán érte, különösen azzal, hogy a biztosítottat a magasabb javadalmazás alapján segélyezte; köteles végül a munkaadó az eljárási költséget ebben az esetben is megtéríteni.

Ha valaki olyan egyént jelent be, akit nem foglalkoztat, vagy ha a munkaadó azt a munkavállalóját, aki nem esik betegségi biztosítási kötelezettség alá, a valóságnak meg nem felelő adatok feltüntetésével biztosításra kötelezettként bejelenti, a bejelentés alapján a járulékot teljes összegben és anélkül, hogy az összeg felét levonhatná, megfizetni tartozik mindaddig, amíg a bejelentés jogtalanságát az intézet meg nem állapítja. Ezenfelül ebben az esetben is fennáll a jogtalanul igénybevett

segélyezés költségének és az eljárási költségnek megtérítésére vonatkozólag a munkaadót terhelő kötelezettség.

Jegyzet.

A törvény XIV. fejezetében, valamint az öregség, rokkantság, özvegy-ség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928: XL. tc. X. fejezetében megszabott bejelentési és nyilvántartási kötelezettség-ről a N. M. M. 1928. évi 6.000/eln. sz. rendelet intézkedik.

135. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet a munkaadókat a bejelentési kötelezettség teljesítésében ellenőrzi és ebből a célból a vállalatot, az üzemet és a hivatalt bármikor megvizsgálhatja,

A munkaadók ellenőrzésük végett kötelesek a népjóléti és munkaügyi miniszter által megállapított módon bérjegyzékeket vezetni, ezeket a népjóléti és munkaügyi miniszter, a munkásbiztosítási bíróság, az iparhatóság, az iparfelügyelőség, a bányahatóság és az Országos Társadalombiztosító Intézet közegeinek a helyszínen felmutatni, a vállalat, az üzem vagy a hivatal összes vonatkozó nyilvántartásainak megtekintését megengedni, a bejelentések és a járulékfizetés tekintetében a szükséges adatokat rendelkezésre bocsátani és a bérjegyzékeket öt évig megőrizni.

138. §.

Az építési hatóságok az építési engedélyeket, az elsőfokú bányahatóságok pedig a bányatörvény alá eső új üzemek létesülését az Országos Társadalombiztosító Intézettel szintén közölni kötelesek.

B) Baleseti biztosítás.

143. §. A munkaadó köteles baleseti biztosításra kötelezett vállalatát, üzemét vagy hivatalát az üzemi munka megkezdésétől számított nyole nap alatt az erre vonatkozó szabályok (162. §) szerint az Országos Társadalombiztosító Intézetnek bejelenteni.

A munkaadó személyében, vagy az üzemnek a baleseti biztosításra kiható minőségében és berendezésében bekövetkezett változást a változástól, az üzem megszűnését pedig a megszűnéstől számított nyole nap alatt kell az Országos Társadalombiztosító Intézetnek az erre vonatkozó szabályok szerint bejelenteni.

.

Jegyzet.

A bányatörvény alá eső bánya- és kohóüzemekre vonatkozó bejelentéseket közvetlenül az Országos Társadalombiztosító Intézet központjának kell megküldeni. (N. M. M. 6.000/1928. sz. r. 16. § 2. bek.)

145. §. A baleseti biztosításra kötelezett vállalatok, üzemek, hivatalok és foglalkozások helyszíni ellenőrzésére a 135. és 136. § rendelkezéseit kell megfelelő módon alkalmazni.

146. §. A baleseti biztosítási járulék fizetésére köteles üzemeknek a teherben való részesedésére elsősorban a veszélyességi táblázat irányadó. A veszélyességi táblázat tartalmazza a veszélyességi osztályokat, és a minden egyes osztályra megállapított veszélyességi arányszámokat, továbbá a baleseti biztosításra kötelezett valamennyi üzemsorozat és üzemsorozat felsorolását, a mindegyikre irányadó veszélyességi osztály megjelölésével.

Az üzemsorozatok sorozatos tételekben (üzemcímek) azt a veszélyességi osztályt kapják, amely statisztikai alapon megállapított veszélyességüknek megfelel. A veszélyesség mértékét pedig az arányszám adja, amely az egyes üzemsorozatok között az előző években kifizetett beszámítható javadalmazások (61. §) és a felmerült kártalanítási költségek kölcsönös viszonylata tekintetében mutatkozik. A fokozott veszélyesség ismérveit a veszélyességi táblázat állapítja meg.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet a veszélyességi táblázatot öt évenként felülvizsgálni és a statisztikai eredményekhez képest indokolt esetekben megfelelően módosítani köteles.

Ha az Országos Társadalombiztosító Intézet a minden ötödik év leteltét követő év végéig a veszélyességi táblázat felülvizsgálásáról, illetőleg módosításáról nem gondoskodott, erről a népjóléti és munkaügyi miniszter intézkedik.

147. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet a bejelentések (143. §) alapján határoz az egyes üzemeknek a veszélyességi osztályok és arányszámok alá besorozása tárgyában (102. § harmadik bekezdése 10. pontja). A határozat tartalmazza az üzemre vonatkozó üzemcímnek és a veszélyességi táblázatban erre vonatkozólag megállapított osztálynak, valamint az illető veszélyességi osztályra megszabott arányszámok közül az üzem arányszámának kijelölését. A besorozásra vonatkozó részletes szabályokat a veszélyességi táblázatot kiegészítő szabályzat tartalmazza.

A besorozó határozat a veszélyességi táblázat hatályának tartamára érvényes mindaddig, amíg az üzem minőségében vagy berendezésében oly változás nem áll be, amelynek a veszélyességi osztályra és ezzel az arányszámra is, vagy csak az arányszámra kiható jelentősége van. Ettől az időponttól kezdődő hatállyal az üzemet a megfelelő osztály és arányszám alá újból be kell sorozni.

Jegyzet.

A balesetbiztosítási IV. veszélyességi táblázat.

Életbeléptette az Országos Munkásbiztosítási Pénztár az 1926. évi IV. általános 35/76. számú határozatával.

I. RÉSZ.

A balesetbiztosításnál használandó negyedik veszélyességi táblázat alkalmazására vonatkozó szabályzat.

1. §. A baleset esetére biztosított üzemek és foglalkozások veszélyessége a táblázat II. és III. részei alapján, ezen szabályzat határozmányainak megfelelően állapítandó meg.

A II. rész a veszélyességi osztályokat és az egyes osztályok keretébe tartozó veszélyességi arányszámokat, a III. rész pedig az üzemfajokat és foglalkozásoknak felsorolását tartalmazza, a megállapított veszélyességi arányszámok feltüntetésével.

Az I., II. és III. rész együttesen alkotják a negyedik veszélyességi táblázatot, melynek módosítása tekintetében az 1907 : XIX. tc. 33. §-ában foglalt rendelkezések irányadók.

2. §. A biztosított üzemek és pedig úgy az évi költséget (1907 : XIX. tc. 36. §), mint a tőkefedezetet (39. §) felosztó és kirovó eljárás alapján fedező (alfa és betta), valamint a bányászati (delta) üzletágba tartozó vállalatok a II. és III. résznek megfelelően sorozandók be olyképen, hogy minden üzemre és foglalkozásra nézve elsősorban megállapítandó, hogy melyik üzemcím alá és ezáltal melyik veszélyességi osztályba tartozik.

A megfelelő üzemcím megállapításánál irányadó, hogy a veszélyességi táblázat normális összetételű üzemekre vonatkozik, hogy tehát a rendszerint az illető üzemhez tartozó üzemágak és foglalkozások az üzem veszélyességi osztályának meghatározásánál már tekintetbe vétettek. Amennyiben a veszélyességi táblázatban az ellenkező nincs kifejezetten kimondva, az üzemhez tartoznak az üzemvezetés és üzemfelügyelet, az üzem telephelyén végzett ipari munkálatok, a kezelő-, raktár- és csomagolóhelyiségekben végzett munkálatok, a helyiségek fűtési, világítási és tisztántartási munkálatai, az üzemhez tartozó épületek és berendezések fenntartási munkálatai, a fuvarozás stb., feltéve, hogy az illető üzem ezeket a munkálatokat házilag végezteti és azok terjedelme a szokásosnál nem nagyobb.

A megfelelő üzemcím kiválasztásával az alfa és betta üzletágba tartozó

üzemeknél parancsolólag adódik az illető üzem veszélyességi osztálya is. A delta üzletágba tartozó üzemeknél különösen indokolt esetekben eggyel alacsonyabb osztály is alkalmazható.

8. §. A veszélyességi osztályba való sorozás után minden üzem, illetőleg külön veszélyességi osztályba sorozott üzemág vagy foglalkozás részére veszélyességi arányszám állapítandó meg és pedig a veszélyességi táblázat II. részében minden veszélyességi osztály részére megállapított határok között.

A veszélyességi arányszám csak egész szám lehet.

Normális üzemek részére, amelyeknek veszélyessége is normális, a veszélyességi táblázat II. részében minden veszélyességi osztálynál feltűnő nyomással jelzett közepes veszélyességi arányszám állapítandó meg.

Ha az üzem a rendesnél kisebb, vagy nagyobb veszélyességű, a veszélyességi arányszám a közepes számnál kisebbnek, vagy nagyobbaknak veendő, az illető veszélyességi osztály részére megállapított határok között.

9. §. A rendesnél feltétlenül fokozottabb veszélyességűeknek veendőek azok az üzemek, amelyekben a veszélyességi táblázat III. részében a megfelelő üzemcímnél a rendesnél nagyobb veszélyesség jellemzésére felsorolt ismérvek felfalálhatók.

10. §. Fokozottabb veszélyességűnek veendőek továbbá azok az üzemek, amelyekre nézve az országos törvényekben, miniszeri rendeletekben, törvényhatósági szabályrendeletekben, vagy bármely illetékes hatóság érvényben álló rendeletében általában előírt munkásvédelmi rendelkezések betartásának mellőzése állapítható meg.

11. §. Fokozottabb veszélyességűnek veendőek azok az üzemek, amelyekről megállapítást nyert, hogy az illető üzemre nézve az 1907: XIX. tc. 183. §-a alapján az Országos Munkásbiztosító Pénztár előterjesztésére vagy e nélkül külön előírt hatósági rendelkezéseknek megfelelő munkásvédelmi vagy biztonsági berendezéseket és óvintézkedéseket nem foganatosították.

Ugyancsak fokozott veszélyességnek megfelelő veszélyességi arányszám állapítandó meg azokra az üzemekre, melyeket az Országos Munkásbiztosító Pénztár a 4.900/1924. M. E. számú rendelet 14. §-a alapján a mindenkori műszaki fejlettség fokának megfelelő balesetelhárító berendezések, vagy készülékek alkalmazására, illetve óvintézkedések foganatosítására hívott fel és ennek a felhívásnak a kitűzött záros határidőn belül nem tett eleget. Az ilyen üzemek a már említett törvényszakasz alapján folyamatba tett eljárástól függetlenül magasabb veszélyességi osztály, illetve arányszám alá sorozhatók.

12. §. Egyébként veszélyességi arányszám megállapításánál külön figyelem fordítandó arra, hogy az előállítás, illetőleg munka módja lényegesen eltér-e a szokásostól és az eltérés számbavehetően csökkentette-e, illetve fokozta-e az üzem veszélyességét.

Hasonlóképpen figyelembe veendő az a befolyás is, amelyet az üzem színhelye, az építmények és üzemberendezések minősége, továbbá az alkalmazott oly intézkedések és biztonsági berendezések tökéletes, vagy tökéletlen volta, valamint a műszaki üzemvezetés és a munkásoknak az általuk elvégzendő teendőkhöz viszonyított szakképzettsége az üzem veszélyességére gyakorol. Figyelembe vehetők továbbá a munkásságnak a balesetek elhárítására való rendszeres oktatása érdekében keresztülvitt intézkedések is.

17. §. A veszélyességi osztályba való sorozás és megállapított veszélyességi arányszám érvénye 1927. január hó 1-től, vagy ha az üzem ezután letelekezett, az üzem megkezdésétől általában addig tart, míg a veszélyességi táblázat, amelynek alapján a besorozás történt és a veszélyességi arányszám megállapított, érvényben van, vagyis 1931. évi december 31-ig.

18. §. Ha a besorozás és a veszélyességi arányszám megállapítása után oly, addig előtte ismeretlen körülmények jutnak az Országos Társadalombiztosító Intézet igazgatóságának tudomására, melyek a veszélyességi osztály és szám megállapítását befolyásolják, az üzem az előbb említett idő-

szakon belül is más veszélyességi osztályba sorozható, vagy részére más veszélyességi arányszám állapítható meg. Az igazgatóság magasabb veszélyességi arányszámot megállapító határozata — figyelem nélkül a már korábban esetleg jogerőre emelkedett besorozó határozatban felvett veszélyességi arányszámra — a ki nem rótt járulékok elévülésére vonatkozó határidőn belül visszaható erővel bír addig az időpontig, amelyben a fokozottabb veszély tényleg beállott.

21. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet igazgatóságának veszélyességi osztály, veszélyességi arányszám, továbbá tőkefedezet, vagy előre meghatározott díjfizetés kötelezettségének megállapítására, vagy megváltoztatására vonatkozó határozatait a határozat kézbesítését követő naptól számított 15 napon belül bármely érdekelt által a m. kir. Munkásbiztosítási Felsőbíróshoz fellebbezhetők.

22. §. A fellebbezés csak a balesetbiztosítási kötelezettség, ennek az üzemen alkalmazottakra vonatkozó terejedelme, kezdő időpontja, továbbá az üzemmé, a veszélyességi arányszám és az üzletág megállapítása, vagy megváltoztatása ellen irányulhat.

23. §. A fellebbezés az Országos Társadalombiztosító Intézetnél nyújtandó be, mely abban az esetben, ha az csak addig ismeretlen adatok bejelentését tartalmazza, a 18. § rendelkezése szerint jár el, más esetben pedig a fellebbezést az ügyre vonatkozó összes iratokkal együtt 8 napon belül a Munkásbiztosítási Felsőbíróshoz felterjeszteni köteles.

24. §. A veszélyességi táblázatra vonatkozó határozat a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása alá tartozik. Ugyanide fellebbezheti meg ezt a határozatot a Munkásbiztosítási Közlönyben való meghirdetés napját követő 15 napon belül az Országos Társadalombiztosító Intézet minden tagja, illetve minden munkaadó, akinek balesetbiztosítási kötelezettség alá eső üzeme van.

Ez a szabályzat a m. kir. munkaügyi és népjóléti miniszter jóváhagyása után, de 1927. évi január hó 1-től számítandó hatállyal lép életbe.

II. RÉSZ.

Veszélyességi osztály	Legkisebb	Közepes veszélyességi arányszám	Legnagyobb
I.	1	2	3
II.	3	4	5
III.	3	5	7
IV.	5	7	9
V.	6	9	12
VI.	8	11	14
VII.	9	14	19
VIII.	12	18	24
IX.	14	20	26
X.	16	24	32
XI.	18	28	38
XII.	20	31	42
XIII.	24	36	48
XIV.	26	40	54
XV.	28	43	58
XVI.	31	47	63
XVII.	33	50	67
XVIII.	35	54	73
XIX.	38	58	78
XX.	42	65	88
XXI.	53	82	111
XXII.	61	94	127
XXIII.	70	108	146
XXIV.	90	140	190

III. RÉSZ.

B) Ipar.

V. Bánya- és kohóvállalatok, a kohóvállalatokkal kapcsolatos üzemek.

Tétel- szám	Veszélyes- ségi osztály	Közepes veszélyes- ségi arányszám
7. Petróleum (ásványolaj), bitumiák, földgáz stb. termelés, beleértve a kutatási munkálatokat is	XII.	31
8. Feketeszenébányászat A fokozott veszély ismérvei: a beomlás, tűz- és vízveszély, szénpor és sujtólég nagyobb mértékben való előfordulása; utóbbi különösen akkor, ha a kihúzó lég- áramban is megállapítható.	IX.	20
9. Barnaszénbányák A fokozott veszély ismérvei: a beomlás tűz- és vízveszély, szénpor és sujtólég nagyobb mértékben való előfordulása; utóbbi különösen akkor, ha a kihúzó lég- áramban is megállapítható.	V.	9
10. Ércbányászat	V.	9
11. Mészkőbányák (A bányászati üzletágba tartozók.)	XVIII.	54
12. Földviaszbányászat	XXII.	94
13. Nagyolvasztók	X.	24
14. Vas- és acélgyárak	XV.	43
15. Acélöntödék	VI.	11
16. Csőhengerművek	XII.	31
17. Bádoghengerművek	IX.	20
18. Lemezhengerművek	VIII.	18
19. Drót- és finomvashengerművek	IX.	20
20. Nagyobb tárgyakat előállító vashengerművek	XIV.	40
21. Horganygyárak és horganyhengerművek	VIII.	18

VI. Kő- és földipar.

a) Kőbányák.

Tétel- szám	Veszélyes- ségi osztály	Közepes veszélyes- ségi arányszám
22. Puhább, csákányolható kőzetek (márga, zsír- kő, kréta, gipsz, pala, tuffa stb.) fejtése, valamint lignitbányászat, beleértve az anyagának tengelyen, sodronypályán, ipar- vasúton, vizen stb. való szállítását és rakó- dását is	XVII.	50
23. Kavicsbányák, úgy a gépekkel, mint a kézi erővel történő kavicsstörést és az anyagnak tengelyen, sodronypályán, iparvasúton vizen stb. való szállítását és a rakodást is beleértve A rendesenél nagyobb veszély ismérvei: A kavicsstörésnek a kőbánya veszélyes körzetén belül való végzése; a szakképzett vezetés hiánya.	XIX.	58

Tétel- szám	Veszélyes- ségi osztály	Közepes veszélyes- ségi aránysszám
24. Kőbányák, a termelt nyersanyagoknak a bánya veszélyes körzetén kívül gépi és kézi erővel kövező kőve és kőfaragó áruvá való feldolgozását, a gépi vagy kézi erővel történő kavicsstörést, az anyagnak tengelyen, sodronypályán, iparvasúton, görpályán, stb. való szállítását is beleértve	XXI.	82
A rendesnél nagyobb veszély ismérvei: A kő mindenféle megmunkálásának, vagy aprításának a bánya veszélyes körzetén belül: a bányaudvaron való végzése, a szakképzett vezetés hiánya.		
25. Kőbányák (mészkö, gránit, trachit, andezit, magnezit, homokkő, kvarcit stb.) beleértve az anyagnak tengelyen, sodronypályán, görpályán, iparvasúton stb. szállítását is . . .	XXIV.	140
A rendesnél nagyobb veszély ismérvei: laza kőzet, amely könnyen csuszamlik, kedvezőtlen művelési mód, lépesőzetes művelés hiánya, kihajló sziklafalak, a szakképzett vezetés hiánya.		
b) Ásótelepek.		
26. Ásótelepek (homok-salak, kavics, agyag stb. ásás), beleértve az anyag szárazföldi és viziszállító eszközökkel való fuvarozását is .	XX.	65
A rendesnél nagyobb veszély ismérvei: A lépesőzetes művelés hiánya, a két méternél magasabb lépesők és a kellő rézsű be nem tartása, csuszamlásra hajló, vagy aláásott gödörfalak, általában rendszertelen művelési mód.		
27. Kovaföld, tőzeg stb. termelés, beleértve a feldolgozást és szállítását is	VII.	14

1927: XXI. te.

148. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet a balesetbiztosítás költségfedezéséről egymástól különálló két üzletágban, ú. m. az általános üzletágban és a bányauzletágban gondoskodik.

Az általános üzletágba (a) tartoznak mindazok az üzemek, amelyek nem tartoznak a bányauzletágba. A bányauzletágba (b) tartoznak a bányatörvény hatálya alá eső bányák, kohók és segédművek, valamint az előbbiekkel kapcsolatos és a bányatörvény hatálya alá nem eső azok az egyéb üzemek is, amelyek az 1919. évi január hó 1. napján már fennállottak.

Mindkét üzletág külön-külön, évenként utólag osztja fel és rója ki a munkaadókra a számadási évben felmerült költségeket.

Az önkéntesen biztosítottak, mint díjfizetők (63. §) az általános üzletágba tartoznak.

Az évi felosztás és kirovás alá kerülő összeghez a balesetbiztosítás célját szolgáló mentésügy költségére évenként 200.000 pengőt kell hozzáadni, amely a két üzletág között a számadási évben felmerült költségeik arányában oszlik meg. Az Intézet a megjelölt összeget a népjóléti és munkaügyi miniszter rendelkezésére bocsátja, aki azt a mentésügy céljára fordítja.

150. §. Az évi költségek összegezésében a felmerült kártalanítási és a mentésügyi költségen (146. §) felül figyelembe kell venni az ügyviteli költségeknek az illető üzletágra eső aránylagos részét, úgyszintén az illető üzletágban a tartalékalap (153. §) képzésére fordítandó összeget is; viszont mindezeknek összegéből a baleseti biztosítási díjakat (62. és 63. §), az üzletág javára befolyt megtérítési összegeket (169. §) és a netáni egyéb bevételeket le kell vonni. Egy-egy üzletágban a veszélyességi arányszámnak és a javadalmazásnak egységére vonatkoztatott évi úgynevezett egységdíjtételt egyfelől az illető számadási évben abban az üzletágban felosztandó és kirovandó összegnek, másfelől az ugyanebben az üzletágban ugyanarra az évre megállapított beszámítható javadalmazások és veszélyességi arányszámok szorzatösszegének hányadosa adja. Az egységdíjtételt szolgáltatja az illető számadási évben egy-egy munkaadóra eső baleset-biztosítási járulék (61. §) kulesát.

153. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet az általános üzletágban és a bányüzletágban külön-külön tartalékalapot köteles gyűjteni.

A bányüzletágban a tartalékalapra az 1927. évre az évi kártalanítási költség harmine százalékát, az 1928. évre húsz százalékát, az 1929. évre pedig tíz százalékát kell fordítani. Azontúl a tartalékalapot három éven át az évi kártalanítási költség tíz-tíz százalékával, azután minden további három-három éven át egy-egy százalékkal esökkenő összeggel kell gyarapítani mindaddig, amíg a tartalékalapra fizetett összeg az évi kártalanítási költség négy százalékára le nem száll. Ettől az időtől kezdve a tartalékalapot az évi kártalanítási költség négy százalékával kell gyarapítani, és a gyümölcsözőleg elhelyezett tartalékalap jövedelmét az üzletág baleseti biztosítási terheinek részben való fedezésére kell felhasználni.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet a tartalékalapnak az előbbi bekezdésekben megállapítottaknál magasabb százalékban gyarapítását is (rendkívüli tartalékalap) elhatározhatja (100. § első bekezdésének 3. pontja).

A tartalékalapok jövedelmét a népjóléti és munkaügyi miniszter engedélyével a megállapított határidő előtt is igénybe lehet venni, az igénybevett összeget azonban vissza kell téríteni. A visszatérítés módját a népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg.

A tartalékalap kezelésére és gyümölcsöző elhelyezésére a 141. § utolsó bekezdése irányadó.

Jegyzet.

A 154. §-t lásd a b. törv. XII. fejezetében.

155. §. A baleseti sérültnek járó kártalanítási segélyeket (71. § első bekezdésének 1. és 2. pontja) az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szervei útján szolgáltatja ki. Azoknak, akik betegség esetére valamely különálló betegségi biztosító intézetnél vannak biztosítva (93. §), az előbb említett segélyeket a különálló intézet adja.

A 72. § értelmében a baleseti biztosítást terhelő segélyeket az Országos Társadalombiztosító Intézet megtéríti. A különálló intézet adja e segélyeket azoknak a sérülteknek is, akik betegség esetére biztosításra nem kötelezettek, de e kötelezettség esetében az illető intézet tagjai volnának. Ebben az esetben a munkaadót a különálló intézet javára terheli a megtérítési kötelezettség (72. § első bekezdése).

Az Országos Társadalombiztosító Intézet bármely baleseti sérültet, illetőleg foglalkozási betegségben szenvedő beteget közvetlen kezelésbe vehet át. Ebben az esetben az összes segélyek (71. § első bekezdésének 1. és 2. pontja) kiszolgáltatása az Országos Társadalombiztosító Intézet feladata, mégpedig a 72. § szerint a betegségi biztosítást terhelő segélyek tekintetében a különálló betegségi biztosító intézet terhére.

Jegyzet.

A 156. §-t lásd a b. törv. XII. fejezetében.

157. §. Az az orvos, aki a kezelt betegen foglalkozási betegség (70. §) jelenségét észleli, köteles erről az illetékes kerületi pénztárnak (154. §), illetőleg a bányatárspénztárnak 48 óra alatt jelentést tenni. A kerületi pénztár, illetőleg a bányatárspénztár a bejelentett esetet megvizsgálja; szükség esetében a vizsgálat foganatosisa végett az illetékes elsőfokú bányahatóságot (154. §) keresi meg.

159. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet a kártalanítási eljárás eredménye alapján a járadékigény tárgyában határoz (105. §) és ha a járadékigényt megállapítja, kezdetét és tartamát, valamint mértékét is meghatározza.

A járadékot a táppénz megszűnését követő nappal kezdődő hatállyal (71. §) kell megállapítani. A járadék megállapításáig az Intézet helyi szerve, illetőleg a különálló betegségi biztosító intézet (155. §) a járadékba beszámítandó járadékelőleget ad. A járadékelőleg az előrelátható járadék mértékéig terjedhet és az előlegben netán kifizetett többletet a járadék havi részleteiből legfeljebb ezeknek egynegyed részéig lehet levonni.

Jegyzet.

A 162–164. §-t lásd a b. törv. XII. fejezetében.

165. §. Az óvórendszabályokat, illetőleg az óvóintézkedéseket az azok betartására kötelezett vállalatok, üzemek, hivatalok és foglalkozások minden munkahelyiségében magyarul és az ott foglalkozók jelentékenyebb részének anyanyelvén is könnyen hozzáférhető helyen ki kell függeszteni.

Az egyes gépeken az óvórendszabályokban, illetőleg óvóintézkedésekben megállapított figyelmeztető táblákat ki kell függeszteni.

166. §. Az, aki a joghatályos egészségvédő óvórendszabályok vagy óvóintézkedések (163. és 164. §) foganatosisát elmulasztja, a betegségi biztosítási járulékok tekintetében a 25. §-ban megállapított következményeket viseli.

Az, aki a joghatályos balesetelhárító óvórendszabályok vagy óvóintézkedések (163. és 164. §) foganatosisát vagy a foganatosisának a kitűzött határidőben való igazolását elmulasztja, baleseti biztosítási fokozott járulékot visel akként, hogy ily mulasztás megállapítása esetében az illető üzem a veszélyességi táblázat magasabb osztályába sorozható, ha pedig a legmagasabb veszélyességi osztályba tartozik, veszélyességi arányszáma a legmagasabb osztály közepes veszélyességi arányszámának kétszereséig emelhető.

Ha az előbbi bekezdésben említett mulasztást baleseti biztosítási díj fizetésére kötelezett munkaadó követi el, a balesetbiztosítási díj kétszereséig terjedhető baleseti biztosítási pótdíj fizetésére lehet kötelezni. (102. §.)

167. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet az illetékes hatóságnál is kérheti óvórendszabályok vagy óvóintézkedések elrendelését. A hatóság az ily megkeresés tárgyában sürgősen határozni köteles. A határozatot az Országos Társadalombiztosító Intézettel közölni kell és az ellen az Országos Társadalombiztosító Intézet a vonatkozó szabályok szerint fellebezhet.

A hatóság az egészségvédő és a balesetelhárító óvórendszabályok és óvóintézkedések tárgyában tett rendelkezéseit, valamint a munkaadóknak hatósági rendelkezésekkel szemben elkövetett mulasztásait az Országos Társadalombiztosító Intézettel minden esetben közölni köteles.

168. §. Ha a munkaadó, vagy az a megbízottja, akinek megbízásából eredő eljárásáért felelős, a hatóság által elrendelt egészségvédő óvórendszabályi vagy óvóintézkedést nem foganatosisította, a munkaadó a mulasztás által okozott betegségből származó segélyezési és eljárási költséget az intézetnek megtéríteni köteles.

Ugyanez a megtérítési kötelezettség terheli a munkaadót abban az esetben is, ha ő, vagy megbízottja a biztosítottnak betegségét szándékosan idézte elő.

A megbízott egyetemlegesen kártérítésre kötelezett, ha az egészségvédő óvórendszabály vagy az egészségvédő óvóintézkedés foganatosítását a munkaadó utasítása ellenére mulasztotta el, vagy a biztosítottnak betegségét szándékosan idézte elő.

Az intézetnek e § alapján a munkaadó és megbízottja ellen érvényesíthető követelése a segélyezés befejezésétől, a segélyezés készpénzbeli egyenértékének utólagos megtérítése esetében pedig a vonatkozó fizetés teljesítésétől számított egy év alatt elévül.

169. §. Ha a munkaadó, vagy az a megbízottja, akinek a megbízásából eredő eljárásért felelősséggel tartozik, a hatóság által elrendelt baleset-elhárító óvórendszabályt vagy óvóintézkedést nem foganatosította, a munkaadó a mulasztás által okozott balesetből, illetőleg foglalkozási betegségből származó segélyezési, kártalanítási és eljárási költséget az intézetnek megtéríteni köteles.

Ugyanez a megtérítési kötelezettség terheli a munkaadót abban az esetben is, ha ő vagy megbízottja a biztosítottnak balesetét, illetőleg foglalkozási betegségét szándékosan idézte elő.

A megbízott kártérítési kötelezettségére a 168. § harmadik bekezdését kell alkalmazni.

Az intézet a kártalanítás tökéértékét követelheti.

Az intézetnek e § alapján a munkaadó és megbízottja ellen érvényesíthető követelése az intézetnek, illetőleg a bíróságnak a kártalanítást megállapító első határozata jogerőre emelkedésétől számított egy év alatt elévül.

XV. fejezet. A betegségi biztosítás különálló intézetei (93. §).

B) A bányatárspénztárak.

176. §. A bányatárspénztár biztosításra kötelezett tagjai az illető társ-pénztár alapszabálya értelmében kötelékébe tartozó vállalatoknak, üzemeknek és foglalkozásoknak betegségi biztosításra kötelezett munkavállalói. A bányatárspénztár működési köre az alapszabály útján kiterjeszthető a bányatárspénztár kötelékébe tartozó vállalatnak a törvény hatályba lépése idejében létező üzemével vagy üzemével azonos vagy szomszédos területen létesített újabb üzemekre is.

A bányatárspénztárnak biztosításra kötelezett tagjai a 6. § első bekezdésének 3. pontjában említett betegségi biztosításra kötelezettek közül azok a rokkantsági nyugbérben részesülők, akik mint munkavállalók utóljára a társ-pénztár tagjai voltak és tovább is azon a területen laknak, amelyen belül a bányatárspénztár tagjainak orvosi gyógykezeléséről maga tud gondoskodni (működési terület). Ugyanezt a rendelkezést a nyugbérben részesülő és a társ-pénztár működési területén lakó özvegyekre és árvákra is megfelelően alkalmazni kell abban az esetben, ha az, akinek jogán özvegyi vagy árvanyugbért kapnak, mint munkavállaló utóljára a társ-pénztár tagja volt.

A bányatárspénztárnak önkéntesen biztosított tagja (11. §) csak az lehet, aki az e § első bekezdésében említett vállalatnak, üzemnek vagy foglalkozásnak munkavállalója.

Önkéntes továbbfizetéssel tagságát az egyébkénti feltételek (13. §) esetében is csak az tarthatja fenn, akinek az e § első bekezdésében megjelölt vállalatnál, üzemnél vagy foglalkozásban való munkaviszonya azért szűnt meg, mert orvosi megállapítás szerint egészségi állapota következtében addigi munkakörét nem folytathatja. Önkéntes továbbfizetéssel tagságát nem tarthatja fenn azonban az, aki mezőgazdasági munkával keresetszerűen foglalkozik.

177. §. Bányatárspénztár e törvény rendelkezései szempontjából az, amely e törvény hatálybalépése idején jóváhagyott alapszabály alapján működik. E törvény hatálybalépése után bányatárspénztárt, mint különálló betegségi biztosító intézetet alakítani nem lehet és a bányatörvény

hatálya alá eső üzem részére az egyébkénti törvényes feltételekkel (122. §) csak az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szerveként működő vállalati pénztár alakítható.

A bányatárspénztáraknak, ezek között a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társpénztárának is önkormányzati szervezetét, figyelemmel e törvény rendelkezéseire, alapszabályuk állapítja meg. Alapszabályukat a népjóléti és munkaügyi miniszter hagyja jóvá, aki a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár társpénztárának alapszabálya tekintetében a kereskedelemügyi miniszterrel, a komlói m. kir. kincstári köszénbánya alapszabálya tekintetében pedig a pénzügyminiszterrel egyetértve jár el.

A bányatárspénztárnak elnöke a munkaadó, akit megbizottja képvisel. A munkaadó a bányatárspénztár kezeléséről saját közegeivel és saját költségén gondoskodik és a törvényszerű kezelésért és működésért vagyonával felelős.

A 114. § harmadik és negyedik bekezdése rendelkezéseit a bányatárspénztárakra is alkalmazni kell, azzal az eltéréssel, hogy előterjesztésnek a népjóléti és munkaügyi miniszterhez van helye. A 118. § rendelkezéseinek hatálya a bányatárspénztárakra szintén kiterjed. Kiterjednek a bányatárspénztárakra a 126. és a 127. § rendelkezései is, azzal, hogy az ott említett bejelentéseket a népjóléti és munkaügyi miniszterhez is meg kell tenni. Ennek elmulasztása esetében a pénzbírságot a népjóléti és munkaügyi miniszter szabja meg.

A 128. § rendelkezéseit bányatárspénztárra azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy azt a biztosításra kötelezettek létszámának csökkenése okából csak akkor lehet feloszlítani, ha a létszám állandóan kétszázon alul marad. A 128. § első bekezdésének 5. pontját a bányatárspénztárakra alkalmazni nem lehet. A feloszlított bányatárspénztár vagyonának rendeltetését a feloszlított bányatárspénztár önkormányzata a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával állapítja meg.

A 175. § ötödik bekezdésének rendelkezéseit a bányatárspénztárakra is alkalmazni kell. (1928: XL. tc. 176. §.)

A segélyezést és a fedezetről való gondoskodást, úgyszintén az ezek tekintetében követendő eljárást a bányatárspénztár alapszabálya és az ezzel kapcsolatos egyéb szabályzata (ügyviteli szabályzata, betegsegélyzési rendtartás stb.) figyelemmel e törvénynek rendelkezéseire, állapítja meg. A 175. § utolsó bekezdése a bányatárspénztárakra nem nyer alkalmazást.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet feladatkörébe tartozó baleseti biztosítás helyi teendőit a köteleikükbe tartozó üzemek tekintetében megterítési igény nélkül, a bányatárspénztárak látják el.

IV. rész. Állami felügyelet, vegyes, büntető és átmeneti rendelkezések.

XVI. fejezet. Állami felügyelet.

183. §. A biztosító intézetek (92. és 93. §.) felett a felügyeletet a népjóléti és munkaügyi miniszter gyakorolja.

A népjóléti és munkaügyi miniszter az intézeteknek és helyi szerveknek ügy- és vagyonkezelését, ideértve könyveiket, nyilvántartásaikat, levelezéseiket és irományaikat is, évenként rendszerint legalább egyszer a helyszínen saját közegeivel vizsgálat alá véteti. Ezenfelül az intézeteknél váratlan rovincsolásokat tarthat és kimutatásokat követelhet a vagyon, az ügyforgalom, a taglétszám és a beteg- és járadékoslétszám állapotáról. Általában örökdik azon, hogy az intézetek a törvényt, az alapszabályt és egyéb szabályzatokat megtartsák, törvényszerű kötelezettségeiket teljesítsék, kellő takarékossgal járjanak el és bevételeiket kizárólag törvényszerű rendeltetésükre fordítsák.

A népjóléti és munkaügyi miniszter hozzájárulásával az általa elrendelt vizsgálatokban és rovuncsolásokban esetről-esetre az önkormányzat is megfelelő módon közreműködhetik.

A népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása alá eső határozatokat a jóváhagyás előtt végrehajtani nem szabad. Ha azonban a miniszter a felterjesztés beérkezésétől számított negyven nap alatt egyáltalán nem nyilatkozik, a felterjesztett határozatot jóváhagyottnak és végrehajthatónak kell tekinteni.

185. §. Az intézet önkormányzatának oly határozata ellen, amely munkásbiztosítási bíraskodás útjára nem tartozik, az érdekelt fél és az illető önkormányzati szerv bármely tagja is tizenöt nap alatt panasszal élhet a népjóléti és munkaügyi miniszterhez. A tizenöt napot a határozat meghozatalának napjától kell számítani. Ha azonban a határozatot szabály szerint közbesíteni kell, az említett határidő a kézbesítés napjától számít. A miniszter az ily határozatot, ha az a törvénnyel vagy rendelettel vagy az alapszabállyal vagy az önkormányzat valamely szabályzatával ellenkezik, megsemmisítheti. A miniszter a megsemmisítéssel kapcsolatban az intézetet szabályszerű új határozat hozatalára utasíthatja. Ha az önkormányzat szabályszerű új határozat hozatalát megtagadja vagy ismételten a törvénnyel, rendelettel vagy az alapszabállyal vagy valamely szabázzattal ellenkező határozatot hoz, a népjóléti és munkaügyi miniszter szükség esetében az illetékes önkormányzati szerv megfelelő határozatáig maga intézkedhetik.

A népjóléti és munkaügyi miniszter panasz hiányában hivatalból is megsemmisítheti az intézet önkormányzatának azt a határozatát vagy az intézetnél történt azt az intézkedést, amely a törvénnyel vagy rendelettel vagy az alapszabállyal vagy az önkormányzat valamely szabályzatával ellenkezik. Megsemmisítésnek azonban hivatalból sincs helye, ha az ügy munkásbiztosítási bíraskodás útjára tartozik.

A népjóléti és munkaügyi miniszternek intézkedése ellen további jogorvoslatnak sincs helye. Az intézkedés azonban a rendes bíróság elé tartozó ügyekben a bírói eljárás útját nem zárja ki.

XIX. fejezet. Átmeneti és élebeléptető rendelkezések.

218. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézetnek és a különálló biztosító intézeteknek (93. §) az e törvény hatálybalépését követő első alapszabályát és első betegsegélyzési rendtartását a népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg és az első önkormányzati szervek megalakításáról és összehívásáról is intézkedik. A népjóléti és munkaügyi miniszter a különálló betegségi biztosító intézetek közül . . . a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár társpengztárának alapszabályát a kereskedelemügyi miniszterrel, . . . a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társpengztárának alapszabályát pedig a pénzügyminiszterrel egyetértve állapítja meg. A bányatárspengztárak alapszabályai tekintetében — ide nem értve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társpengztárát — a népjóléti és munkaügyi miniszter mintaalapszabály kibocsátásával rendelkezik.

Jegyzet.

A O. T. I. és a Bányatárspengztári mintaalapszabályt lásd a T. szövege után.

222. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet jogutóda az 1907 : XIX. tc. és az ezt kiegészítő és módosító törvényes rendelkezések alapján működő Országos Munkásbiztosító Pénztárnak.

A bányatárspénztárak mintaalapszabálya.

(A munkaadó neve, illetőleg cége) bányatárspénztárának alapszabálya.
(Megállapította a N. M. M. 1929. évi 4500. sz. rendeletével.)

I. fejezet. 1. A bányatárspénztár neve, székhelye, pecsétje és ügykezelési nyelve.

1. §. (1) A bányatárspénztár neve: (a munkaadó neve, illetőleg cége) bányatárspénztára.
- (2) A bányatárspénztár székhelye:
- (3) Pecsétje: a bányatárspénztár nevének és székhelyének körirata, a köriraton belül az alakulás évét jelző számmal.
- (4) Ügykezelési nyelve: a magyar.

2. A bányatárspénztár feladata, jogi állása és képviselete.

2. §. (1) A bányatárspénztár feladata betegségi biztosításra kötelezett tagjainak és a nála önkéntesen biztosított, illetőleg önkéntes továbbbiztosítással biztosított személyeknek, úgyszintén mindezek igényjogosult családtagjainak a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927:XXI. törvények (= T.) rendelkezései, valamint a jelen alapszabály szerint történő betegségi ellátása.

(2) A bányatárspénztár a vonatkozó törvényes szabályok értelmében az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításban, a bányanyughérbiztosításban és a baleseti biztosításban az Országos Társadalombiztosító Intézet, illetőleg a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete helyi tennivalóit is ellátja.

3. §. A bányatárspénztár jogi személy, amely saját nevében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat.

4. §. (1) A bányatárspénztárt a bányatárspénztár elnöke vagy helyettese képviseli.

(2) Az elnöknek vagy helyettesének aláírásával ellátott meghatalmazással a bányatárspénztár képviseletében a munkaadónak bármely munkavállalója vagy ügyvéd is eljárhat.

(3) A bányatárspénztárnak mindazokat a kiadmányait, amelyekben a bányatárspénztár kötelezettséget vállal, továbbá az összes szerződéseket és általában a közgyűlés és a választmány határozatait az elnök vagy helyettese írja alá.

(4) Az önkormányzati szerv üléséből kelt határozatot az írja alá, aki az ülésen a határozat meghozatalakor elnökölt (T. 97. §-ának utolsó bekezdése).

II. fejezet. A betegségi biztosításra kötelezett tagok.

5. §. (1) (A munkaadó neve, illetőleg cége) bányatárspénztárának biztosításra kötelezett tagjai:

1. (A munkaadó neve, illetőleg cége) (a munkaadó társpenztári kötelekbe tartozó vállalatának, üzemének és foglalkozásainak pontos megjelölése) nál ban foglalkoztatott és a T. 3. §-a értelmében betegségi biztosításra kötelezett munkavállalók (T. 176. §-ának első bekezdése);

2. az 1925:XXXIV. törvények alapján rokkantsági nyugtában részesülők közül azok, akik mint munkavállalók utoljára e bányatárspénztárnak betegségi biztosításra kötelezett tagjai voltak és tovább is azon a területen laknak, amelyen belül ez a bányatárspénztár tagjainak orvosi gyógykezeléséről maga tud gondoskodni (működési terület); s végül

3. az 1925:XXXIV. törvények alapján özvegyi és árvanyughérbiztosításra részesülő és e bányatárspénztár működési területén lakó özvegyek, illető-

leg árvák, ha az, akinek jogán özvegyi- vagy árvanyugbért kapnak, mint munkavállaló utoljára e bányatárspénztárnak betegségi biztosításra kötelezett tagja volt (T. 6. §-a és 176. §-ának második bekezdése),

(2) A bányatárspénztár működési területét, figyelemmel a T. 176. §-ának második bekezdésére, a választmány állapítja meg.

6. §. (1) A T. 6. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezések szempontjából a nyugbérnél lényegesen nagyobb jövedelemnek azt a jövedelmet kell tekinteni, amely a nyugbérnek összegét legalább 50%-kal meghaladja.

(2) Figyelemmel a T. 8. §-ának első bekezdésében foglaltakra, a jelen alapszabály 5. §-a (1) bekezdésének 2. és 3. pontjában megjelöltek betegségi biztosítási kötelezettsége szünetel arra az időre is, amíg a nyugbér olyan kereső foglalkozást folytat, amelynek alapján betegségi biztosításra kötelezett.

(3) Az 5. § (1) bekezdésének 2. és 3. pontjában megjelöltek a biztosítási kötelezettségük szünetelésével járó körülmény keletkezését vagy megszűnését tizenöt nap alatt a bányatárspénztárnak bejelenteni kötelesek. A bányatárspénztár az Országos Társadalombiztosító Intézet bányanyugbérbiztosítási ágazatát nyomban értesíti.

III. fejezet. Önkéntes biztosítás és önkéntes továbbfizetéssel biztosítás.

7. §. (1) A bányatárspénztárnál önkéntesen csak az biztosítható (T. 11. §-a), aki az 5. § (1) bekezdésének 1. pontjában említett vállalatnak, üzemnek vagy foglalkozásnak munkavállalója (T. 176. §-ának harmadik bekezdése) vagy a T. 11. §-a első bekezdésének 1. pontja esetében is csak az, aki nyugdíját, járadékát vagy ezekkel egy tekintet alá eső ellátását a bányatárspénztárt fenntartó munkaadótól vagy az általa fenntartott intézménytől kapja.

(2) Az, akinek a bányatárspénztárnál biztosítási kötelezettsége az erre alapot adó munkaviszony megszűnése következtében szűnik meg, önkéntes továbbfizetéssel az egyébkénti feltételek (T. 13. §-a) esetében is csak akkor tarthatja fenn biztosítását, ha említett munkaviszonya azért szűnt meg, mert orvosi megállapítás szerint egészségi állapota következtében addigi munkakörében nem foglalkoztatható. Önkéntes továbbfizetéssel azonban nem biztosíthatja magát az, aki mezőgazdasági munkával keresetszerűen foglalkozik (T. 176. §-ának negyedik bekezdése).

(3) Önkéntesen és önkéntes továbbfizetéssel nem biztosítható a bányatárspénztárnál az, aki a bányatárspénztár működési területén (5. § (2) bekezdése) kívül lakik.

IV. fejezet. Betegségi biztosítási napibérosztályok.

8. §. A bányatárspénztár által ellátott betegségi kötelező biztosításban a járulékok és a készpénzsegélyeket, ha ezek nem számszerű összegben vannak meghatározva, — a 12. §-ban megállapított kivétellel — a biztosításra kötelezettek javadalmazásának figyelembevételével napibérosztályok szerint meghatározott átlagos napibérek alapján kell megállapítani. (T. 15. §-a).

Jegyzet.

A betegségi biztosítási járulékok fizetése és az egyes betegségi biztosítási készpénzsegélyek megállapítása a T. szerint vagy a tényleges javadalmazás alapján, vagy napibérosztályok szerint történik. A mintaalapszabály az utóbbi rendszert választja.

9. §. (1) A napibérosztályba sorozás szempontjából irányadó javadalmazás vagy a valóságos készpénz- és természetbeni javadalmazás (nyugdíj, járadék, stb.), vagy a T. 16. §-ának hatodik bekezdésében említett átlagösszeg.

(2) Ha a bányatárspénztár kötelékébe tartozó vállalatban vagy üzemben, vagy annak valamely részében a munkaidő a szokásoshoz képest csökkent, és ennek folytán az ott foglalkoztatott biztosítottak munkanapjainak száma a munkaviszony megszakításán fennállása mellett hetenként hatnál, ott pedig, ahol a bérfizetés havonként történik, havonként huszonötnél kevesebb, a napibérosztályba sorozásnál a csökkentett számú munkanapokhoz képest a járulékkifizetési hétre járó javadalmazás egyhated részét, illetőleg az említett munkanapokhoz képest a bérfizetési hónapra járó javadalmazás egyhúszonötödrészét kell alapul venni (T. 16. §-ának ötödik bekezdése).

(3) Ha a munkaadó a munkateljesítményhez igazodó változó javadalmazás esetében a mindenkori valóságos javadalmazás helyett átlagösszeget óhajt a napibérosztályozás alapjául venni, a bányatárspénztár ügyvitel körében ezt az átlagösszeget úgy állapítja meg, hogy ahhoz lehetőleg a biztosítottak is hozzájáruljanak. A megállapítás ellen az érdekelt biztosítottak nyolc nap alatt írásban vagy szóval előadható felszólámlással élhetnek a bányatárspénztár választmányához. A megállapítást az ügyvitel körében bármikor hatályon kívül lehet helyezni. A hatályon kívül helyezést a munkavállalók a javadalmazás változására utalással bármikor kérhetik. A kérelem elutasítása esetében az érdekelt biztosítottak nyolc nap alatt a választmányhoz írásban vagy szóval előadható felszólámlással élhetnek.

Jegyzet.

Az O. T. I.-nek az 1929. évi baleseti biztosítási járulékkirovás alapján képező, a munkaviszonyból származó és munkabérnek tekintendő természetbeni szolgáltatások pénzbeni egyenértékének megállapítása.

Természetbeni járandóságok
megnevezése

A bányatár, a fő
és a bányavállalatok
munkavállalóira
vonatközlőlag

Hazai barnaszén I/a. 1 q	1.60 pengő
Hazai barnaszén II/a. 1 q	1.20 »
Lignit	— 80 »

(N. M. M. 81.435/1930.)

A bányatárspénztárak a munkaviszonyból származó és munkabérnek tekintendő szolgáltatások pénzbeni egyenértékét tagjaik részére az O. T. I.-val azonos mérvben határozzák meg. A határozatot a N. M. M. hagyja jóvá.

10. §. (1) A betegségi biztosítási napibérosztályok azokra a biztosításra kötelezettek, akik nem tartoznak sem a T. 3. §-a második bekezdésében, sem az 1928. XL. tc. 4. §-ában, sem a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 2. §-ának (megállapítva a 600/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 1. §-ával) második bekezdésében megjelölt munkavállalói csoportokba, a következők:

- az I. napibérosztályba tartoznak azok, akik 1 P-ig,
- a II. napibérosztályba tartoznak azok, akik 1 P-n felül 2 P-ig,
- a III. napibérosztályba tartoznak azok, akik 2 P-n felül 3 P-ig,
- a IV. napibérosztályba tartoznak azok, akik 3 P-n felül 4 P-ig,
- az V. napibérosztályba tartoznak azok, akik 4 P-n felül 5 P-ig,
- a VI. napibérosztályba tartoznak azok, akik 5 P-n felül 6 P-ig,
- a VII. napibérosztályba tartoznak azok, akik 6 P-n felül 7 P-ig,
- a VIII. napibérosztályba tartoznak azok, akik 7 P-n felül 8 P-ig,
- a IX. napibérosztályba tartoznak azok, akik 8 P-n felül 9 P-ig,
- a X. napibérosztályba tartoznak azok, akik 9 P-n felül terjedő napi javadalmazással vannak alkalmazva.

(2) E napibérosztályokban az átlagos napibér a következő:

az	I. napibérosztályban	1 P 00 f.
a	II. »	1 P 50 f.
a	III. »	2 P 50 f.
a	IV. »	3 P 50 f.
az	V. »	4 P 50 f.
a	VI. »	5 P 50 f.
a	VII. »	6 P 50 f.
a	VIII. »	7 P 50 f.
a	IX. »	8 P 50 f.
a	X. »	9 P 50 f.

Jegyzet.

A mintaalapszabályban megállapított napibérosztályoktól a bányatárs-pénztárak egyrésze már eltért.

11. §. (1) A betegségi biztosítási napibérosztályok azokra a biztosítási kötelezettekre, akik a T. 3. §-a második bekezdésében vagy az 1928. XL. tc. 4. §-ában vagy a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 2. §-ának (megállapítva a 600/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 1. §-ával) második bekezdésében megjelölt munkavállalói csoportokba tartoznak (tisztviselők, művezetők, kereskedősegédek, altisztek (segédaltisztek), felügyelők és általában a hasonló állásban levő, rendszerint havi vagy évi fizetéssel alkalmazottak, úgyszintén a havi vagy évi javadalmazásban részesülő segédalkalmazottak), a következők:

- az A. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 2 P-ig, illetőleg havi 50 P-ig,
- a B. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 2 P-n, illetőleg havi 50 P-n felül napi 4 P-ig, illetőleg havi 100 P-ig,
- a C. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 4 P-n, illetőleg havi 100 P-n felül napi 6 P-ig, illetőleg havi 150 P-ig,
- a D. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 6 P-n, illetőleg havi 150 P-n felül napi 8 P-ig, illetőleg havi 200 P-ig,
- az E. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 8 P-n, illetőleg havi 200 P-n felül napi 10 P-ig, illetőleg havi 250 P-ig,
- az F. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 10 P-n, illetőleg havi 250 P-n felül napi 12 P-ig, illetőleg havi 300 P-ig,
- a G. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 12 P-n, illetőleg havi 300 P-n felül napi 16 P-ig, illetőleg havi 400 P-ig,
- a H. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 16 P-n, illetőleg havi 400 P-n felül terjedő javadalmazással vannak alkalmazva.

(2) Az 1928. XL. tc. 5. §-ában felsorolt munkavállalók az e törvény 4. §-ában megjelölt munkavállalókkal egy tekintet alá esnek.

(3) A G. és a H. napibérosztályok a tisztviselőkre (4.440/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 2. §-ának (megállapítva a 600/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 1. §-ával) ötödik bekezdése) nem nyernek alkalmazást.

(4) E napibérosztályokban az átlagos napibér a következő:

az	A. napibérosztályban	1 P 50 f.
a	B. »	3 P 00 f.
a	C. »	5 P 00 f.
a	D. »	7 P 00 f.
az	E. »	9 P 00 f.
az	F. »	11 P 00 f.
a	G. »	14 P 00 f.
a	H. »	18 P 00 f.

12. §. A bányanyugbérések (5 § (1) bekezdésének 2. és 3. pontja) betegségi biztosítási járulékát és betegségi biztosítási, nem számszerű összeggel meghatározott készpénzsegélyeit tényleges javadalmazásuk alapján kell megállapítani (T. 15. §-ának első bekezdése); javadalmazásuknak nyugbérüket kell tekinteni. Az özvegyi nyugbérhez hozzá kell számítani az elhalt jogán netán járó árvallásokat is.

13. §. (1) A betegség esetére önkéntesen biztosítottak betegségi biztosítási járulékát és betegségi biztosítási készpénzsegélyeit — ha ezek nem számszerű összegben vannak meghatározva, — napibérosztályok szerint meghatározott átlagos napibérek alapján kell megállapítani.

(2) A napibérosztályokba besorozást a javadalmazás, illetőleg a T. 11. §-a első bekezdésének 1. pontja esetében a nyugdíj, a járadék vagy az ezekkel egy tekintet alá eső ellátás figyelembevételével kell teljesíteni.

(3) Az önkéntesen biztosítottakat a 10. vagy a 11. §-ban megállapított napibérosztályokba kell besorozni a szerint, hogy munkavállalói minőségükben a 10. vagy a 11. §-szal meghatározott munkavállalói csoportokba tartoznak. A T. 11. §-a első bekezdésének 1. pontjában megjelölt önkéntesen biztosítottakat a 10. vagy a 11. §-ban megállapított napibérosztályokba a szerint kell besorozni, hogy ők vagy azok, akiknek jogán nyugdíjban (járadékban stb.) részesülnek, legutolsó biztosításra kötelezett szolgálatuk szempontjából a 10. vagy a 11. §-szal meghatározott munkavállalói csoportokba tartoztak-e.

14. §. Azokat, akik biztosítási kötelezettség megszűnése után betegség esetére önkéntes továbbfizetéssel tartják fenn biztosításukat, abba a napibérosztályba kell sorozni, amelybe biztosítási kötelezettségük megszűnése idejében tartoztak (T. 18. §-ának második bekezdése).

Jegyzet.

A T. 18. §-a azonosan intézkedik.

V. fejezet. A betegségi biztosítási járulékok.

15. §. A betegségi biztosításra kötelezettek után — ide nem értve a 18. §-ban megjelölt biztosításra kötelezetteket — a betegségi biztosítási járulék kulcsa az átlagos napibér 5.14%-a.

16. §. Az 5.14%-os kulcs szerint a betegségi biztosítási járulék összege a 10. §-ban megjelölt napibérosztályokban a következő:

Napibérosztály	Egy napra	Két napra	Három napra	Négy napra	Öt napra	Hat v. hét napra, illetőleg a teljes járulékfizetési hétre
	pengő					
I.	0.06	0.12	0.18	0.24	0.30	0.36
II.	0.10	0.18	0.28	0.36	0.46	0.54
III.	0.16	0.30	0.46	0.60	0.76	0.90
IV.	0.22	0.42	0.64	0.84	1.06	1.26
V.	0.28	0.54	0.82	1.08	1.36	1.62
VI.	0.34	0.66	1.00	1.32	1.66	1.98
VII.	0.40	0.78	1.18	1.56	1.96	2.34
VIII.	0.46	0.90	1.36	1.80	2.26	2.70
IX.	0.52	1.02	1.54	2.04	2.56	3.06
X.	0.58	1.14	1.72	2.28	2.86	3.42

17. §. Az 5.14%-os kules szerint a betegségi biztosítási járulék összege a 11. §-ban megjelölt napibérosztályokban a következő:

Napibérosztály	Egy napra	Két napra	Három napra	Négy napra	Öt napra	Hat v. hét napra, illetőleg a teljes járulékfizetési hétre
pengő						
A.	0.10	0.18	0.28	0.36	0.46	0.54
B.	0.18	0.36	0.54	0.72	0.90	1.08
C.	0.30	0.60	0.90	1.20	1.50	1.80
D.	0.42	0.84	1.26	1.68	2.10	2.52
E.	0.54	1.08	1.62	2.16	2.70	3.24
F.	0.66	1.32	1.98	2.64	3.30	3.96
G.	0.84	1.68	2.52	3.36	4.20	5.04
H.	1.08	2.16	3.24	4.32	5.40	6.48

18. §. A bányanyugbérések (5. § (1) bekezdésének 2. és 3. pontja) betegségi biztosítási járuléka nyugbérüknek 3%-a. A járulék havi összegének megállapításánál a félfillért vagy az ennél nagyobb törtet egész fillérnek kell számítani, a félfillérnél kisebb törtet pedig figyelmen kívül kell hagyni.

19. §. A betegség esetére önkéntesen biztosítottak és önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak után betegségi biztosítási járulék fejében az átlagos napibérnek 5.14%-át kell fizetni.

20. §. A biztosításra kötelezettek után járó betegségi biztosítási járulékot a biztosítási kötelezettség tartamának minden napjára, tehát vasárnapra és ünnepnapra is fizetni kell. Csonka hétre (T. 20. §-ának első és második bekezdése) azonban a járulékot csak a munkaviszony fennállásának napjaira kell fizetni, vasárnap kivételével, amelyre ilyen esetben járulékot fizetni nem kell.

21. §. (1) A betegségi biztosítási kötelezettség szünetelésének (T. 6. §-ának harmadik bekezdése és a jelen alapszabály 6. §-ának (2) bekezdése) idejére járulékot nem kell fizetni. A betegségi biztosítási kötelezettség szünetelésével járó körülmény keletkezésére vonatkozó bejelentés késedelmes teljesítése (6. § (3) bekezdése) azonban nem ad igényt a késedelmes bejelentést megelőző időre fizetett biztosítási járulékok visszatérítésére.

(2) A bányatárspénztár a betegségi biztosítási járulékokat a betegségi biztosítási kötelezettség szünetelését okozó körülmények megszűnésére vonatkozó bejelentés elmulasztása vagy késedelmes teljesítése (6. § (3) bekezdése) esetében is a szünetelésre okot adó körülmény megszűnésétől kezdve igényelheti.

(3) A biztosítási kötelezettség szünetelése (T. 6. §-ának harmadik bekezdése és a jelen alapszabály 6. §-ának (2) bekezdése) a T. 24. §-ában említett pótljárulék fizetésének nem akadályozza; ebben az esetben a pótljárulék annak az összegnek kétszereséig terjedhet, amely járulék címen járna, ha a betegségi biztosítási kötelezettség nem szünetelne.

VI. fejezet. A betegségi biztosítási járulékok befizetése.

22. §. (1) A munkaadó a betegségi biztosításra kötelezett munkavállalói után járó járulékokat egy-egy naptári hónapra utólag köteles a bányatárspénztárnak megfizetni. Az esedékesség napja a következő naptári hónap huszonnegyedik napja.

(2) A naptári hónap a járulékfizetés szempontjából öt hétre, még pedig négy teljes és egy csonka járulékfizetési hétre oszlik; kivétel ez

alól a szabály alól a közönséges (nem szökő) naptári év február hónapja, amely csak négy teljes járulékfizetési hétből áll. A járulékfizetési teljes és csonka hetek kezdőnapja azonos a naptári hétnek azzal a napjával, amelyre az illető naptári hónapnak első napja esik. A járulékot a csonka járulékfizetési hétre és arra a teljes járulékfizetési hétre, amelynek csak egy napján áll fenn a munkaviszony, napok szerint meghatározott összegben, máskülönben pedig heti összegben kell fizetni.

23. §. A bányanyugbérések (5. § (1) bekezdésének 2. és 3. pontja) betegségi biztosítási járulékanak esedékességére és fizetési módjára a 4.459/eln. 1927. N. M. M. számú rendelet (Magyarorsz. Rend. Tára 1927. évf. 2497. és köv. o.) 4. és 5. §-a irányadó.

24. §. (1) Betegség esetére önkéntes biztosítás esetében a járulékfizetésnek első esedékességi napja a bányatárspénztár elfogadó nyilatkozata kézhezvételének napját követő naptári hónap első napja. A további esedékességi napok a következő naptári hónapok első napjára esnek.

(2) Betegség esetére önkéntes továbbfizetéssel biztosítás esetében a járulékfizetésnek első esedékességi napja a biztosítás fenntartására irányuló szándék bejelentésének napja, a második esedékességi nap pedig a biztosítás fenntartására irányuló szándék bejelentésének napját követő naptári hónap első napja. A további esedékességi napok mindenkor a következő naptári hónapok első napjára esnek.

25. §. (1) Az önkéntesen biztosítottaknak (ideértve a munkaadó által önkéntesen biztosítottakat is) és az önkéntes továbbfizetéssel biztosítottaknak járulékat az első esedékességi napra eső kezdettel naptári hónapponként és naptári hónapokra előre kell fizetni (T. 22. §-a).

Jegyzet.

Az előrefizetést a T. 22. §-a írja elő.

(2) Az egy-egy naptári hónapra eső járulékot úgy kell kiszámítani, hogy négy hétre eső járulék összegéhez még két napra eső járulék összegét kell hozzászámítani.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt szabálytól eltérésnek csak az önkéntes továbbfizetéssel biztosítás esetében és itt is csak akkor van helye, ha az első esedékességi nap nem valamely naptári hónapnak első, illetőleg harmincegy napból álló hónap esetében nem ennek első, vagy második napja. Ebben az esetben az első esedékesség alkalmával teljes hónapra eső járulékot kell fizetni, a második esedékességi nappal kezdődő naptári hónapra pedig a teljes havi járulék összegét csökkenteni kell azokat a napokat felőlelő időtartamra eső járulék összegével, amelyek az első esedékességi nappal megkezdett harmincenapi időtartamból a második esedékességi nappal kezdődő naptári hónapba esnek. A harmadik esedékességi naptól kezdve a járulékot mindenképp teljes havi összegben kell fizetni.

(4) Ha a betegség esetére önkéntesen biztosított baleset esetére is önkéntesen biztosított (T. 60. §-ának első bekezdése), a baleseti biztosítási díjat naptári hónapponként és naptári hónapokra előre a betegségi biztosítási járulékokkal együtt köteles fizetni. Ha a munkaadó biztosításra nem kötelezett munkavállalóját maga biztosítja, a baleseti biztosítási díjat ugyanily módon a munkaadó köteles megfizetni (T. 63. §-a) és a munkavállaló javadalmazásából a munkaszerződés korlátai között gyakorolhat levonást (T. 64. §-a). A bányatárspénztár a befizetett baleseti biztosítási díjat az Országos Társadalombiztosító Intézetnek átutalja.

(5) Az önkéntesen biztosítottakat és az önkéntes továbbfizetéssel biztosítottakat a bányatárspénztár a fizetendő járulékok mértékéről értesíteni nem köteles és részükre fizetési meghagyást nem küld.

VII. fejezet. A betegségi biztosítás segélyei.

26. §. A betegség esetére biztosítottak a bányatárspénztártól az alább felsorolt segélyeket követelhetik:

I. Betegség esetében.

1. Orvosi gyógykezelést a megbetegedés első napjától kezdve egy évig és ezen túl is arra az időre, amelyre táppénz jár;

2. gyógyszereket, gyógyfürdőket, gyógyvizeket és a szükséges nem költségesebb gyógyászati segédeszközöket (pl. szemüveget, haskötőt, sérvkötőt, pólyát, mankót, lúdtalpbetétet és általában mindazokat a gyógyászati segédeszközöket, amelyeknek beszerzési ára a 30 pengőt meg nem haladja) a megbetegedés első napjától kezdve egy évig és ezen túl is arra az időre, amelyre táppénz jár;

3. táppénzt, ha a betegség keresőképtelenséggel jár és három napnál tovább tart, a keresőképtelenség negyedik napjától számítva a keresőképtelenség további tartamára, mégpedig ha a keresőképtelenség előbb véget nem érne, a keresőképtelenség első napjától számított egy éven át a biztosított átlagos napibérének 60%-ában;

4. kórházi (gyógyintézeti) ápolást a T. 47., 48. és 49. §-ában meghatározott feltételekkel és korlátok között;

5. orvosi gyógykezelést, gyógyszereket, gyógyfürdőket, gyógyvizeket és a szükséges nem költségesebb gyógyászati segédeszközöket a családtagok (T. 32. §-a) részére, a megbetegedés első napjától kezdve egy éven át;

6. kórházi ápolást a családtagok (T. 32. §-a) részére a T. 47., 48. és 49. §-ában meghatározott feltételekkel és korlátok között.

II. Szülés esetében.

1. A szükséges szülészeti támogatást és gyógykezelést;

2. terhességi segélyt a T. 40. §-ában meghatározott feltételekkel a terhesség utolsó hat hetére a biztosított nő átlagos napibérének teljes összegében;

3. gyermekágyi segélyt a T. 40. §-ában meghatározott feltételekkel a szülés napjától kezdve hat héten át a biztosított nő átlagos napibérének teljes összegében;

4. szoptatási segélyt a T. 40. §-ában meghatározott feltételekkel a gyermekágyi segély megszűnését követő tizenkét héten át azok a biztosított nők, akik gyermeküket maguk szoptatják, napi 60 fillér összegében; ikerszülés esetében az ikrek számának megfelelő többszörös összegben;

5. a biztosított felesége (T. 32. §-a) részére a T. 40. §-ában meghatározott feltételekkel a szükséges szülészeti segédkezést és gyógykezelést, úgyszintén terhességi segélyt a terhesség utolsó négy hetére, továbbá gyermekágyi segélyt a szülés napjától kezdve hat héten át, végül szoptatási segélyt a gyermekágyi segély megszűnését követő tizenkét héten át; a feleség terhességi és gyermekágyi segélyének napi összege 40 fillér, szoptatási segélyének napi összege pedig 30 fillér.

III. Halál esetében.

Temetkezési segély jár az elhalt biztosított átlagos napibérnek harmincszoros összegében.

27. §. A 26. §-ban megállapított segélyeken felül a biztosítottak a bányatárspénztártól még a következő segélyeket igényelhetik:

1. a kórházi (gyógyintézeti) ápolás tartamára a családtagok (T. 32. §-a) részére a biztosított táppénzének felét a T. 47. §-ának harmadik bekezdésében meghatározott feltételekkel és korlátok között;

2. táppénzt a T. 38. §-ában meghatározott feltételekkel és korlátok között, ha a biztosítottat közegészségügyi okból, még pedig közveszélyes fertőző vagy ragadós betegség miatt törvényes rendelkezés alapján elkülönbítik;

3. a 26. § I. 1., 2. és 5. pontjában megállapított orvosi gyógykezelés és gyógyszerek helyett a táppénzzel egyenlő jellegű kiegészítő segélyt, ha a biztosítottat, illetőleg családtagját a bányatárspénztár az említett segélyekben részesíteni nem tudja (T. 39. §-a).

28. §. A 26. és 27. §-ban megállapított segélyeken felül a bányatárs-pénztár az alább felsorolt segélyeket is nyújtja (T. 31. §-a):

1. költségesebb gyógyászati segédeszközt (múláb, műkar, rögzítők, műfog stb.) annak a biztosítottnak, aki az igény bejelentését közvetlenül megelőző két éven belül legalább egy éven át betegség esetére biztosított volt; az egy évbe nem számítható be az az idő, amelyen át a bányatárs-pénztár a biztosítottat keresőképtelensége alapján táppénzzel, terheségi és gyermekágyi segéllyel, kórházi vagy gyógyintézeti ápolással segélyezte;

2. a biztosított részére az 1. pontban meghatározott feltétellel a gyógyfürdő használatán felül a szükséges ellátást, ha a betegség természete a biztosított tartózkodási helyén kívül levő fürdő használatát teszi szükségessé (T. 35. §-a).

Jegyzet.

A T. 31. §-ában felsorolt felemelt és kiegészített segélyek közül a mintaalapszabály csak a 28. §-ban felsorolt segélyeket rendszeresíti.

29. §. A bányatárs-pénztár a biztosított részére költségesebb gyógyászati segédeszközt (műkar, múláb, rögzítők, műfog stb.), valamint ellátással járó gyógyfürdőt a 28. § 1. pontjában foglalt feltétel nélkül is nyújthat, ha ezáltal a bányatárs-pénztár javára egyéb segély (táppénz) tekintetében megfelelő megtakarítás érhető el.

30. §. A bányanyugbérések (5. § (1) bekezdésének 2. és 3. pontja) betegségi biztosítási készpénzsegélyeinek alapjául az átlagos napibér helyett a tényleges javadalmazás (nyugbér) napi átlaga (T. 15. §-ának második bekezdése és 16. §-ának harmadik bekezdése) szolgál.

31. §. A betegségi biztosítási kötelezettség szünetelésének (T. 6. §-ának harmadik bekezdése és a jelen alapszabály 6. §-ának (2) bekezdése) idejére az e kötelezettségből származó segélyezési igény is szünetel. A segélyezési igény szünetelése a biztosítási kötelezettség szünetelésére okot adó körülmény bejelentésének elmulasztása vagy késedelmes teljesítése (6. § (3) bekezdése) esetében is e körülmény bekövetkezésének időpontjában kezdődik.

32. §. (1) Ha a biztosított (családtag) nem bányatárs-pénztári orvost vesz igénybe, az ebből származó költség — igazolt sürgős szükség esetét kivéve — a bányatárs-pénztárt nem terheli. Sürgős szükségnek csak az úgynevezett első segélynyújtás esetét lehet minősíteni. A bányatárs-pénztár ebben az esetben is legfeljebb csak a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletével megállapított összeget téríti meg a biztosítottnak (T. 33. §-a). A szülészeti gyógykezelésre a betegség esetében való orvosi gyógykezelésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) A nem bányatárs-pénztári orvos által rendelt gyógyszer (gyógyszervíz) árának megtérítését is csak akkor lehet igényelni, ha a nem bányatárs-pénztári orvos igénybevételét sürgős szükség okolja meg (T. 34. §-ának hatodik bekezdése).

Jegyzet.

A T. 33. §-a és 34. §-ának 6. bekezdése a mintaalapszabály 32. §-ával azonosan rendelkezik.

33. §. (1) Azokat a gyógyszerkönyvben fel nem sorolt gyógyszereket, amelyek a bányatárs-pénztár terhére rendelhetők, továbbá azokat a gyógyvizeket, amelyek a bányatárs-pénztár részéről kiszolgáltatathatók, a választmány állapítja meg.

(2) Az a legkisebb időtartam, amelynek elteltével ugyanaz a gyógyászati segédeszköz ismételtelen adható, a szemüveg, a haskötő, a sérvkötő, a pólyára, a mankóra, a lúdtalpbetétre és azokra a gyógyászati segédeszközökre, amelyeknek beszerzési ára a 30 pengőt nem haladja meg, hat hónap, egyéb gyógyászati segédeszközre pedig egy év. Az ismételt kiszolgáltatásra megállapított időtartamot az előzően adott gyógyászati segédeszköz kiszolgáltatásának napjától kell számítani.

(3) A (2) bekezdésben foglalt korlátozás nem érvényes akkor, ha a biztosított (családtag) hibáján kívül álló okból a gyógyászati segédeszköz kicserélése válik szükségessé. Nem érvényes ez a korlátozás arra az esetre sem, ha az igényelt gyógyászati segédeszköz a korábban adott gyógyászati segédeszköztől mérték, minőség stb. szempontjából oly módon különbözik, hogy az igényelt új gyógyászati segédeszközt a korábbi mellett is használni kell (pl. külön szemüveg olvasáshoz és külön utcai használatra).

(4) A gyógyászati segédeszköz javítására időbeli korlátozás nincs, ha a kiszolgáltatót gyógyászati segédeszköz elromlása a biztosított (családtag) hibáján kívül álló okból következett be, vagy ha természetes elhasználás folytán állott elő. Egyébként a gyógyászati segédeszköz javítását a (2) bekezdésben foglalt megkülönböztetés szerint csak a gyógyászati segédeszköz kiszolgáltatásától számított három, illetőleg hat hónapi időtartam elteltével lehet igényelni. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a már megjavított gyógyászati segédeszköz ismételt javítása válik szükségessé.

(5) A gyógyászati segédeszközt csak a bányatárspénztár által kiadott utalvány alapján és az utalványon megjelölt helyen (cégnél) lehet megszerezni és kijavíttatni.

(6) A gyógyászati segédeszköz megszerzésére és javítására vonatkozó fenti rendelkezésektől eltérő módon megszerzett vagy megjavított gyógyászati segédeszköz költségét a bányatárspénztár csak igazolt sürgős szükség esetében és csak annak az összegnek erejéig téríti meg, amelybe a megszerzés vagy javítás akkor került volna, ha arról a bányatárspénztár gondoskodott volna (önköltségi ár).

(7) A biztosított hibájából elromlott gyógyászati segédeszköz használhatatlansága folytán előállott keresőképtelenséget olyan magatartásnak kell tekinteni, mintha az orvos utasításának szándékosan nem tett volna eleget (T. 42. §) és e keresőképtelenség esetére táppénz nem jár.

34. §. (1) Ha a biztosított az orvosnál keresőképtelenséget okozó betegségével déli 12 óra után jelentkezik, a keresőképtelenség első napjának a következő napot kell tekinteni.

(2) Az ideiglenes rokkantság (1928: XL. t.-c. 49. §-ának (2) bekezdése és a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 7. §-ának második bekezdése) nem szolgálhat alapul arra, hogy a táppénzre való igényjogosultság pusztán ebből az okból megszűntnek tekintessék.

(3) A 60%-os táppénz napi összege napibérosztályok szerint a következő:

az I. napibérosztályban	0.60 P,	az A. napibérosztályban.....	0.90 P,
a II. »	0.90 »	a B. »	1.80 »
a III. »	1.50 »	a C. »	3.00 »
a IV. »	2.10 »	a D. »	4.20 »
az V. »	2.70 »	az E. »	5.40 »
a VI. »	3.30 »	az F. »	6.60 »
a VII. »	3.90 »	a G. »	8.40 »
a VIII. »	4.50 »	a H. »	10.80 »
a XI. »	5.10 »		
a X. »	5.70 »		

35. §. (1) Ha az igényjogosult nem a bányatárspénztár által kijelölt szülésznot vagy nem az esetleg kijelölt több szülészno egyikét veszi igénybe, az ebből származó költség — igazolt sürgős szükség esetét kivéve — a bányatárspénztárt nem terheli. Kijelölt bányatárspénztári szülészno hiányában, valamint a megokolt sürgős szükség esetében igénybevett nem bányatárspénztári szülészno díjazása fejében a bányatárspénztár legfeljebb a következő összegeket téríti meg:

1. szülési eset levezetéséért 20 pengőt,
2. elvetélési eset levezetéséért 10 pengőt.

(2) Ha a szülésznői támogatásra a szülési, illetőleg az elvetélési esetből kifolyólag nyolc napon túl is szükség van, a levezetési díjon felül a szülés utáni nyolcadik napon túl minden napra a levezetési díj egytized-egytized része is jár.

(3) Ikerszülés esetében — tekintet nélkül az ikrek számára — a fent megállapított összegek másfélszeresét téríti meg a bányatárspénztár.

36. §. (1) A biztosított nők részére járó terhességi és gyermekágyi segély összege napibérosztályok szerint a következő:

az I. napibérosztályban	1.00 P,	az A. napibérosztályban.....	1.50 P,
a II. »	1.50 »	a B. »	3.00 »
a III. »	2.50 »	a C. »	5.00 »
a IV. »	3.50 »	a D. »	7.00 »
az V. »	4.50 »	az E. »	9.00 »
a VI. »	5.50 »	az F. »	11.00 »
a VII. »	6.50 »	a G. »	14.00 »
a VIII. »	7.50 »	a H. »	18.00 »
a IX. »	8.50 »		
a X. »	9.50 »		

37. §. A temetkezési segély összege napibérosztályok szerint a következő:

az I. napibérosztályban	30.00 P,	az A. napibérosztályban.....	45.00 P,
a II. »	45.00 »	a B. »	90.00 »
a III. »	75.00 »	a C. »	150.00 »
a IV. »	105.00 »	a D. »	210.00 »
a V. »	135.00 »	az E. »	270.00 »
a VI. »	165.00 »	az F. »	330.00 »
a VII. »	195.00 »	a G. »	420.00 »
a VIII. »	225.00 »	a H. »	540.00 »
a IX. »	255.00 »		
a X. »	285.00 »		

38. §. Ha a segélyezés kórházi (gyógyintézeti) ápolással kezdődik, a 27. § 1. pontjában említett féltáppénz a kórházi (gyógyintézeti) ápolás első három napjára is jár.

39. §. Az üzemi baleset esetében az első tíz héten túl járó 75%-os táppénz (T. 71. §-a első bekezdésének 2. pontja) napi összege napibérosztályok szerint a következő:

az I. napibérosztályban	0.75 P,	az A. napibérosztályban.....	1.13 P,
a II. »	1.13 »	a B. »	2.25 »
a III. »	1.88 »	a C. »	3.75 »
a IV. »	2.63 »	a D. »	5.25 »
az V. »	3.38 »	az E. »	6.75 »
a VI. »	4.13 »	az F. »	8.25 »
a VII. »	4.88 »	a G. »	10.50 »
a VIII. »	5.63 »	a H. »	13.50 »
a IX. »	6.38 »		
a X. »	7.13 »		

40. §. (1) Annak a biztosítottnak, akit a bányatárspénztár olyan kórházba (gyógyintézetbe, ellátásos gyógyfürdőbe) utal, amelynek elérése több mint négy órát vesz igénybe és amelyet a közlekedési eszközök menetrendje miatt vagy más okból csak a délutáni órákban lehet elérni, arra a napra, amelyen a kijelölt kórházat (gyógyintézetet, ellátásos gyógyfürdőt) a beutalás értelmében fel kell keresnie, a bányatárspénztár táppénzt ad, amelyre a táppénzre vonatkozó általános rendelkezések irányadók.

(2) Ezt a rendelkezést kell megfelelően alkalmazni arra a biztosítottira is, aki a kórházat (gyógyintézetet, ellátásos gyógyfürdőt) a gyógykezelés befejezése vagy a beutalási idő lejártá után elhagyja.

(3) Ha a biztosítottat nem a bányatárspénztár utalta be a kórházba (gyógyintézetbe), a fenti rendelkezések alapján táppénzt csak akkor kap, ha a beutaló intézkedés bevárásának elmulasztását bizonyított sürgős szükség okozta (T. 48. §-ának első bekezdése); ellátásos gyógyfürdőnek beutalás nélkül való igénybevételével kapcsolatban e táppénzt sürgős szükség címén sem lehet igényelni.

41. §. (1) A kórházba (gyógyintézetbe, ellátásos gyógyfürdőbe) utalt és felvett igényjogosultnak a kórházba (gyógyintézetbe, ellátásos gyógyfürdőbe) szállításával és onnan hazautazásával (hazaszállításával) kapcsolatos költség a bányatárspénztárt terheli (T. 47. §-nak negyedik bekezdése).

(2) A beszállítás költségei fejében a bányatárspénztári orvos által kijelölt szállítási (közlekedési) eszköz igénybevételével járó költséget lehet megtéríteni. Ha a közlekedési eszközöknek különböző osztályai vannak, a bányatárspénztár rendszerint csak a legalacsonyabb osztály igénybevételével járó költséget téríti meg, kivéve, ha a bányatárspénztári orvos a beteg állapotára tekintettel magasabb osztály használatát véleményezi. A hazautazási (hazaszállítási) költségek fejében a bányatárspénztár általában csak a legolcsóbb közlekedési eszköz (legalacsonyabb osztályának) használatával járó költséget téríti meg, kivéve, ha a kórházi (gyógyintézeti, gyógyfürdői) orvos a beteg állapotára tekintettel más közlekedési eszköz (osztály) használatát véleményezi.

(3) Ha a be- és a hazaszállítást a bányatárspénztár rendszerint saját járműven vagy a bányatárspénztárral szerződéses viszonyban lévő szállító útján teljesíti, a biztosított (családtag) — a bizonyított sürgős szükség esetét kivéve — más szállítási eszköz igénybevételével kapcsolatos költségeinek megtérítését nem igényelheti.

(4) Ha a bizonyított sürgős szükség esetében (T. 48. §-ának első bekezdése) a kórházba (gyógyintézetbe) szállítást nem bányatárspénztári orvos rendelte el, a bányatárspénztár a felmerült és igazolt szállítási költséget csak annak a költségnek erejéig téríti meg, amely a bányatárspénztári orvos véleménye alapján történt beutalás esetében merült volna fel.

(5) Ha a be nem utalt biztosítottat (családtagot) a kórházba (gyógyintézetbe) bizonyított sürgős szükség nélkül vették fel, a bányatárspénztár a beszállítási és a hazautazási (hazaszállítási) költséget nem téríti meg. A biztosított (családtag) tartózkodási helyén kívül eső gyógyfürdőnek beutalás nélkül való igénybevételével kapcsolatos utazási költséget a bányatárspénztár még sürgős szükség címén sem téríti meg.

42. §. (1) A bányatárspénztár a biztosítottnak (családtagnak) azt a közlekedési költséget is megtéríteni köteles, amely annak következtében merült fel, hogy a bányatárspénztár őt felülvizsgálati vagy szakorvosi kezelés végett vagy más célból lakóhelyének községén kívül eső helyre vagy lakóhelye községének területén belül a lakásától négy kilométernél távolabb eső helyre rendelte.

(2) A székesfővárosi m. kir. állami rendőrség működési területén az ilyen közlekedési költség megtérítésének akkor van helye, ha a biztosított (családtag) lakása a kijelölt helytől két kilométernél távolabb esik.

(3) A távolságra tekintet nélkül meg kell téríteni felmerült közlekedési költségét annak a biztosítottnak (családtagnak), aki a bányatárspénztári orvos igazolása szerint valamely testi fogyatkozása következtében nem járhat (pl. bÉna, mindkét szemére vak stb.).

(4) Az e §-ban említett közlekedési költséget csak az alkalmas legolcsóbb közlekedési eszköz (legalacsonyabb osztályának) alapul vételével lehet megtéríteni.

43. §. A 42. §-ban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a közlekedési költség ellátással nem járó gyógyfürdő használatával kapcsolatban merült fel. A felmerült közlekedési költség igazolására a gyógyfürdő által lebélyegzett fürdőjegyek szolgálnak.

Ha a gyógyfürdő használatát nem a bányatárspénztár engedélyezte, a kapcsolatos közlekedési költséget sürgős szükség címén sem lehet megtéríteni.

44. §. Ha orvosi igazolás szerint a beteg biztosított (esaládtag) szállításánál kísérő alkalmazása feltétlenül szükséges, a bányatárspénztár a beteget kísérő hozzátartozónak, vagy más személynek utazási költségét is megfizeti, mégpedig a biztosított (esaládtagra) irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával. A kísérőnek az utazási költségen felül a saját személyére fordított és igazolt kiadásait is meg kell téríteni, azonban legfeljebb a biztosított táppénzének megfelelő összeg erejéig.

45. §. Nem bányatárspénztári orvosnak a beteg biztosított (esaládtaghoz) valamely közlekedési eszközön történt szállításával kapcsolatos közlekedési költséget, csak igazolt sürgős szükség esetében (első segélynyújtás) és a helyi viszonyoknak megfelelő mértékben lehet megtéríteni.

46. §. A T. 52. §-a alapján segélyezésre nem igényjogosult az, akinek betegségi biztosítási kötelezettsége azért szűnt meg, mert javadalmazása a betegségi biztosítási kötelezettségre irányadó bérhatárt (T. 3. §-ának második és negyedik bekezdése) meghaladta. Az önkéntesen biztosítottak és az önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak a T. 52. §-a alapján segélyezést nem igényelhetnek.

47. §. A T. 52. §-a alapján igényjogosultak a T. 30. §-ának korlátai között a biztosításra kötelezettekkel egyenlő mértékű és időtartamú segélyekre tarthatnak igényt.

48. §. A készpénzsegélyeknek (táppénz, terhességi, gyermekágyi, szoptatási, temetkezési stb. segély) posta útján történő megküldéssel kapcsolatos postai költség címén a készpénzsegélyekből levonásnak csak akkor van helye, ha a biztosított hibájából (a lakáscím hibás megjelölése, a lakásváltozás be nem jelentése stb.) a postán küldött készpénzsegély visszaérkezik, és ebből az okból újból meg kell küldeni. Ebben az esetben a készpénzsegély összegéből az újbóli megküldés postai költségét le kell vonni.

VIII. fejezet. A bányatárspénztár önkormányzati szervei.

49. §. A bányatárspénztár önkormányzati szervei:

1. a közgyűlés, és
2. a választmány.

Jegyzet.

A mintaalapszabály 50—105. §-a a közgyűlési tagok választására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

106. §. (1) A közgyűlés hatáskörébe tartozik:

1. az alapszabály megalkotása és módosítása;
2. a betegsegélyezési rendtartás (164. §) megalkotása és módosítása;
3. a betegségi biztosítási tartalékalap gyarapítása és felhasználása, úgyszintén rendkívüli tartalékalap gyűjtése és felhasználása tárgyában való határozás;
4. kórházak és üdülöhelyek létesítése és általában a biztosítottak egészségügyi ellátását és a bányatárspénztár működését illető mindazoknak a kérdéseknek a rendezése, amelyek . . . pengő értéket meghaladó tőkebefektetésekre, ingatlanok vételére és eladására vonatkoznak;
5. az évi zárószámadás megvizsgálása és az évi feleslegek felhasználása tárgyában való határozás;
6. a magánjogi felelősség érvényesítése az önkormányzati szervek tagjaival, úgyszintén az elnökkel szemben.

Jegyzet.

A mintaalapszabály 107—128. §-a a közgyűlés ügyrendjére vonatkozik, a 129—136. §-a a választmányi tagok választására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

117. §. (1) Ha a határozat a betegségi biztosítási járulékok kulesát, vagy a betegségi biztosítási segélyeket módosítja, a határozat érvényességéhez a biztosításra kötelezettek és a munkaadó jelenlevő közgyűlési képviselőinek külön-külön titkos szavazással létrejött kétharmad-kétharmad többsége szükséges.

(2) Ezenfelül bármely egyéb határozat hozatala felett megtartott szavazásban a biztosításra kötelezetteknek és a munkaadónak képviselői csak egyenlő számban vehetnek részt, ha az erre irányuló indítványt akár az egyik, akár a másik érdekelttség jelenlevő képviselőinek kétharmad többséggel hozott határozata alapján, a szavazás megkezdéséig előterjeszti. Ebben az esetben az elnök sorshúzással állapítja meg, hogy a szavazás gyakorlásából kiket kell kizárni.

(3) Az (1) bekezdésben megjelölt eset kivételével a szavazásnál egyszerű szótöbbség határoz. A szavazatok egyenlő megoszlása esetében a közgyűlés elnöke döntő szavazatot gyakorolhat (110. § (3) bekezdése); érdemi határozat esetében az elnök ezt a jogot azonban legkorábban csak a szavazás napját követő napon, legkésőbbben pedig a szavazás napját követő harminc nap alatt gyakorolhatja. Ha az elnök a döntő szavazat jogát nem gyakorolja, a szavazás tárgyául szolgáló előterjesztést vagy indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni.

123. §. (1) A közgyűlés elnöke — az öt érdemi határozat hozatalánál megillető döntő szavazat (117. § (3) bekezdése) gyakorlásának esetén kívül — a szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot, mint határozatot nyomban kihirdeti.

(2) Ha a közgyűlés elnöke érdemi határozat hozatalánál a döntő szavazat jogát gyakorolta, az így létrejött határozat minden esetben a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyását igényli (T. 183. § negyedik bekezdése).

Jegyzet.

Javított szöveg; lásd a Budapesti Közlöny 1929. évi okt. hó 5-i számát.

126. §. (1) A közgyűlés határozatait ellen minden egyes közgyűlési tag különvéleményét bejelentheti. Nem jelenthet be különvéleményt az, aki névszerinti szavazásnál a határozat mellett szavazott. A különvéleményt a sérelmesnek vélt határozat kimondása után, e jog különben elvesztésének terhével, lehetőleg azonnal, vagy legkésőbbben három nap alatt be kell jelenteni és e bejelentést a jegyzőkönyvben meg kell említeni. Joga van továbbá a különvéleményt bejelentő közgyűlési tagnak különvéleményének megokolását nyolc nap alatt írásban beterjesztteni, amely esetben a különvéleményt egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz kell fűzni. Ha a különvéleményt bejelentő ezt a határidőt elmulasztja, különvéleményének a jegyzőkönyvhöz fűzését később már nem kívánhatja. Ha a határozat az elnök döntő szavazatával hozott (117. § (3) bekezdése), a különvélemény bejelentésének határidejét a vonatkozó határozat kihirdetésétől kell számítani.

(2) A közgyűlési határozatért felelősség (128. §) nem terheli azt a közgyűlési tagot, aki névszerinti szavazáskor a határozat ellen szavazott, sem azt, aki a jelenléteben nem névszerinti szavazással hozott határozat ellen különvéleményt jelentett be, sem azt, aki a határozat hozatalában nem vett részt.

(3) Az e §-ban foglaltak a közgyűlési tagoknak a T. 183. §-án alapuló panszjogát nem érintik.

128. §. A közgyűlés tagjai a bányatárspénztárnak szándékosan, vagy gondatlanságból okozott károkért a magánjog szabályai szerint felelősek (T. 112. §-a és a jelen alapszabály 126. §-ának (2) bekezdése).

137. §. (1) A választmány hatásköre mindazokra az ügyekre kiterjed, amelyeket a törvény vagy az alapszabály a közgyűlésnek vagy a bányatárspénztár más közegének nem tart fenn.

(2) A választmány hatáskörébe tartozik különösen:

1. a természetben nyújtott szolgáltatások egyenértékének megállapítása (T. 16. §-a);

2. T. 16. §-ának hatodik bekezdésében említett átlagösszeg ügyében tett ügyviteli intézkedés ellen irányuló felszólamlás felett határozat hozatala (9. §);

3. a betegségi biztosítási kötelezettség, továbbá a betegségi önkéntes biztosításra és a betegségi önkéntes továbbfizetéssel való biztosításra vonatkozó jogosultság tárgyában tett ügyviteli intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

4. a betegségi biztosítási és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási járulékoknak kirovása és visszatérítése tárgyában tett ügyviteli intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

5. a gyógyszerkönyvben fel nem sorolt és a bányatárspénztár terhére rendelkezhető gyógyszereknek, továbbá a bányatárspénztár részéről kiszolgáltatható gyógyvizeknek meghatározása (33. § (1) bekezdése);

6. a betegségi biztosítási segélyek és az Országos Társadalombiztosító Intézet kártalanító bizottságának hatáskörébe nem tartozó baleseti kártalanítás tárgyában tett ügyviteli intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

7. az ellátással kapcsolatos gyógyfürdősegély esetenkénti engedélyezése (T. 35. §-a);

8. a gyógyintézetekkel és a gyógyfürdőkkel való és általában a dologi szükségletek beszerzését célzó szerződések megkötése;

9. a közgyűlési választás kiírása (55. §), a választási bizottság és a szavazatszedő küldöttségek biztosításra kötelezett tagjainak (póttagjainak) megválasztása (56. és 59. §);

10. a közgyűlés hatáskörébe utalt ügyek előkészítése, azok tárgyában a közgyűlésnek javaslattétel és a közgyűlés határozatainak végrehajtása;

11. a közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben kivételes rendkívüli sürgősség esetében határozás (106. § (3) bekezdése);

12. a munkaadóhoz panasztétel a bányatárspénztár ügyvitelét ellátó közegek ellen (158. §);

13. az orvosok, a gyógyszerészek és a szülésznők testületeivel kollektív szerződések kötése;

14. az orvosokkal, a gyógyszerárakkal és a szülésznőkkel egyénenkénti szerződések kötése, mégpedig kollektív szerződés (13. pont) esetében ennek keretén belül;

15. a bányatárspénztár vagyonának megfelelő ellenőrzéséről és a pénzkészlet gyümölcsösztetéséről való gondoskodás;

16. a bányatárspénztár ügyvitelének ellenőrzése és esetleg ügyviteli szabályzat alkotása és módosítása;

17. a bányatárspénztár működési területének megállapítása (5. § (2) bekezdése).

(3) A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges a (2) bekezdés 1., 5., 11., 13., 14. és 17. pontjaiban megjelölt ügyekre vonatkozó határozatok érvényességéhez, úgyszintén a (2) bekezdés 8. pontjában megjelölt ügyekre vonatkozó határozatok közül azoknak érvényességéhez, amelyeknek tárgya nagyobb vagyoni értéket képvisel. Az utóbbiak tekintetében a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg a jóváhagyásának fenntartott határozatok részletesebb felsorolását. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges az ügyviteli szabályzat (2) bekezdés 16. pontja) érvényességéhez is.

(4) A (2) bekezdés 3., 4., 6. és 7. pontjaiban felsorolt esetekben a választmány a bányatárspénztár nevében a bírói jogorvoslati út fenntartásával végérvényesen határoz.

Jegyzet.

A 138–154. § a választmány ügyrendjéről szól.

IX. fejezet. Az elnök.

155. §. (1) A bányatárspénztár elnöke a munkaadó vagy ennek megbízottja. Az elnököt akadályoztatása esetében a munkaadó által kijelölt személy helyettesíti. Az elnök (helyettes elnök) megbízását a munkaadó bármikor visszavonhatja és új elnököt (helyettes elnököt) nevezhet meg.

(2) Sem az elnök, sem helyettese nem lehet a bányatárspénztár önkormányzati szervének tagja. Az elnöknek és helyettesének tisztsége tiszteletbeli és a bányatárspénztár részéről tiszteletdíjban sem részesülhetnek.

156. §. (1) Az elnök a közgyűlésnek és a választmányának elnöke. Ezek az önkormányzati szervek érvényes határozatot csak az elnöknek vagy helyettesének elnöklete alatt hozhatnak.

(2) Az elnök vagy helyettese az önkormányzati szerv határozata ellen a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterhez előterjesztéssel élhet. Az előterjesztést a határozat meghozatalától számított három nap alatt a bányatárspénztárnál kell beadni és a miniszterhez haladéktalanul fel kell terjeszteni; az előterjesztés megokolását a határozat meghozatalától számított nyolc nap alatt pótlólag is be lehet nyújtani. Az elnök vagy helyettese a miniszter intézkedéséig az ilyen határozat végrehajtását felfüggesztheti, ha véleménye szerint az a törvénnyel vagy rendelettel vagy az alapszabállyal vagy az önkormányzat valamely szabályzatával ellenkezik. Az előterjesztés visszavonható.

(3) Azok ellen a határozatok ellen, amelyek munkásbiztosítási bírósági útra tartoznak (1921. XXXI. tc.), a (2) bekezdésben említett előterjesztéssel élni nem lehet. Ezekben az esetekben az elnök vagy helyettese a bányatárspénztár nevében az illetékes munkásbiztosítási bírósághoz a munkásbiztosítási bíraskodás szabályai szerint a határozat meghozatalától számított tizenöt nap alatt fellebbezhet annak megjelölésével, hogy a határozatot mely részében fellebbezi. A fellebbezés a határozat megfellebbezett részének végrehajtását felfüggeszti. A fellebbezést a bányatárspénztárnál kell beadni.

(4) A bányatárspénztár elnöke az önkormányzati szervek határozata ellen a (2) és (3) bekezdésben foglalt rendelkezések megkülönböztetése szerint a 157. § (1) bekezdésében a munkaadó terhére megállapított felelősséggel köteles is előterjesztéssel vagy fellebbezéssel élni; egyszersmind az ott megjelölt megfelelő esetben köteles a határozat végrehajtását felfüggeszteni.

(5) Az elnök vagy helyettese a bányatárspénztárnak szándékosan vagy gondatlanságból okozott károkért a magánjogi szabályok szerint felelős (T. 177. §-ának harmadik és negyedik bekezdése).

X. fejezet. A bányatárspénztár ügyvitele.

157. §. (1) A bányatárspénztár ügyeit, amennyiben azok az önkormányzati szervek hatáskörébe nem tartoznak, a munkaadó saját közegeivel és saját költségén, mégpedig a vállalat kezelésétől teljesen elkülönítve intézi. A munkaadó a bányatárspénztár törvényszerű kezeléséért és működéséért vagyonával felelős. (T. 177. §-ának harmadik bekezdése.)

(2) Az ügyvitel körében kell intézkedni:

1. a betegségi biztosítási és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási kötelezettség, továbbá a betegségi önkéntes biztosításra és a betegségi önkéntes továbbfizetéssel biztosításra jogosultság,

2. a betegségi biztosítási és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási járulékok kirovása és visszatérítése, végül

3. a betegségi biztosítási segélyek — ide nem értve a 137. § (2) bekezdésének 7. pontjában említett esetet — és az Országos Társadalombiztosító Intézet kártalanító bizottságának hatáskörébe nem tartozó baleseti kártalanítás tárgyában.

(3) Az ügyvitel körében tett intézkedés ellen a kézbesítéstől, vagy attól az időponttól számított nyolc nap alatt, amidőn az intézkedés a félnek tudomására jutott, írásban vagy szóval előadható felszólamlással lehet

elni a választmányhoz. A felszólamlásnak nincs halasztó hatálya (T. 189. §-ának második bekezdése).

158. §. A munkaadónak a bányatárspénztár ügyvitelét ellátó közegai az önkormányzati szervek határozatait a törvényes korlátok között fogadtatósítani kötelesek. Köteletségmulasztás esetében az önkormányzat a munkaadóhoz panasszal élhet. A panaszt a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel is közölni kell.

XI. fejezet. A bányatárspénztár orvosai.

159. §. A bányatárspénztárnak orvosi ügyvitelét — ha a bányatárspénztár biztosításra kötelezett tagjainak száma háromezret meghalad — a munkaadó által külön alkalmazott főorvos, vagy a munkaadó által a főorvosi teendőkkel is megbízott kezelőorvos látja el. A külön főorvos alkalmazásával, illetőleg a főorvosi teendők ellátásával járó költség, mint ügyviteli költség, a munkaadót terheli.

160. §. (1) A bányatárspénztár a biztosítottak orvosi gyógykezeléséről — ideértve a szakorvosi gyógykezelést is — az erre szerződéssel vállalkozó orvos útján gondoskodik.

(2) Ha az orvosi ellátást a szerződés értelmében egyénileg megjelölt orvosok teljesítik, a szerződtetés a választmány által kiírt nyilvános pályázat alapján történik. Ha a pályázók száma háromnál kevesebb, rendszerint új pályázatot kell kiírni.

(3) A szerződést — ha főorvos van, ennek meghallgatása után — a pályázat feltételeinek megfelelő pályázók közül a munkaadó által kijelölt három orvos egyikével a választmány köti meg.

(4) A bányatárspénztár szerződött orvosainak jogaira és kötelességeire, különösen javadalmazásukra, felelősségükre és az esetleges kötelességszegés jogkövetkezményeire a szerződés rendelkezései irányadók.

XII. fejezet. Vegyes és záró rendelkezések.

161. §. A járulékok és a biztosításból befolyó egyéb bevételek nem fordíthatók más célra, mint az alapszabályban megállapított segélyezésre és a segélyezéssel kapcsolatos intézmények létesítésére, a népbetegségek ellen irányuló megelőző küzdelem, továbbá az anya- és csecsemővédelem előmozdítására és tartalékalap gyűjtésére. Az évi zárószámadási felesleget elsősorban a munkaadó által netán nyújtott kölcsön (162. §) visszafizetésére, a fennmaradó összeget pedig az előbb említett célokra kell használni. (T. 177. §-ának az 1928 : XL. tc. 176. §-ával megállapított hatodik bekezdése, illetőleg a T. 175. §-ának ötödik bekezdése).

Jegyzet.

A T. 175. §. 5. bek. a mintaalapszabállyal azonosan rendelkezik.

162. §. A bányatárspénztár zárószámadási hiányának fedezéséről a munkaadó nem kamatozó kölcsönrel gondoskodik. A törvényesen szedhető legmagasabb járulék esetében jelentkező hiány a munkaadót terheli. (T. 177. §-ának az 1928 : XL. tc. 176. §-ával megállapított hatodik bekezdése, illetőleg a T. 175. §-ának ötödik bekezdése).

163. §. (1) A bányatárspénztár a rendkívüli körülmények között felmerülő betegségi biztosítási kiadások fedezésére tartalékalapot köteles gyűjteni.

(2) Mindaddig, amíg a tartalékalap a legutóbbi öt év betegségi biztosítási költségeinek egy évre eső átlagos összegét el nem éri, a tartalékalapra a bányatárspénztár évi feleslegének legalább 50%-át kell fordítani. Ennek az összegnek kétszeresénél nagyobb betegségi biztosítási tartalékalapot (rendkívüli tartalékalap) csak a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával (106. § (1) bekezdésének 3. pontja) lehet gyűjteni.

(3) A T. 141. §-ának harmadik bekezdését megfelelően alkalmazni kell. (T. 142. §-ának harmadik bekezdése.)

164. §. A betegségi biztosítási segélyek kiszolgáltatásánál követendő eljárást a bányatárspénztár a közgyűlése által alkotandó betegsegélyezési rendtartással (106. § (1) bekezdésének 2. pontja) szabályozza. E rendtartás azokat a biztosítottakat és azokat az igényjogosult családtagokat, akik rendelkezéseibe ütköző eselekményt követnek el, a segélyezési igényből kizárhatja, igényüket korlátozhatja és ellenük pénzbírságot is megállapíthat (T. 142. §-ának harmadik bekezdése).

165. §. Ez az alapszabály a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter által történő jóváhagyás után lép életbe.

Jegyzet.

N. M. M. 1929. évi 1.700. sz. r. az Országos Társadalombiztosító Intézet alapszabálya tárgyában.

A betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927:XXI. tc. 218. §-ában kapott felhatalmazás alapján az Országos Társadalombiztosító Intézet első alapszabályát az alábbiakban állapítom meg:

Az Országos Társadalombiztosító Intézet alapszabálya. (Kivonat).

Jegyzet.

Az O. T. I. alapszabályának főként a bányászattal összefüggő rendelkezéseket tartalmazó §-ai vannak közölve.

I. fejezet. 2. Az Intézet jogi állása, feladata és képviselése.

2. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet biztosításra kötelezett és munkaadó tagjaiból alakult testület, amely mint jogi személy jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat és amely a betegségi, a baleseti, az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági, továbbá a bányanyugbér-biztosítást a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927:XXI. tc. (=T.), az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928:XL. tc. (=Tö.) és a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról szóló 1925:XXXIV. tc., valamint az ezek alapján kibocsátott rendeletek és a jelen alapszabály értelmében önkormányzati alapon el látja (T. 97. §-ának első bekezdése).

3. §. (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézetet az elnök és a vezérigazgató vagy helyetteseik együtt képviselik. A képviseleti jog a hatóság előtti képviseleti jogát is magában foglalja (T. 97. §-ának harmadik, negyedik és ötödik bekezdése).

II. fejezet. Az Intézet tagjai.

4. §. Az Intézet tagjai:

a) a betegségi biztosításra kötelezettek közül azok, akik nem tagjai a T. 93. §-a első bekezdésének 1—8. pontjában felsorolt különálló betegségi biztosító intézetek valamelyikének (T. 94. §-ának első bekezdése);

b) a baleseti biztosításra kötelezettek, amennyiben ez a kötelezettségük nem szünetel (T. 94. §-ának első bekezdése);

c) az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezettek közül azok, akik e biztosítás szempontjából nem tagjai a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének (Tö. 102. §-a);

d) a bányanyugbérbiztosításra kötelezettek, ide nem értve azokat, akiknek nyugbérbiztosítását a díósgyőri m. kir. állami vas- és acélgvár, vagy a komlói m. kir. kinestári köszénbánya társaságára látja el (a Budapesti Közlönynek az 1929. évi március hó 27. napján megjelent 70. számában kihirdetett 1.300/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 1. §-a);

e) azok a munkaadók, akik az Intézetnek akár betegségi, akár bal-
eseti, akár öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági, akár bány-
nyugbérbiztosításra kötelezett tagjait foglalkoztatják (T. 94. §-a, Tö. 102. §-a
és 1.300/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 1. §-a).

6. §. (1) Az Intézetnek nem tagjai a betegség esetére önkéntesen vagy
önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak (T. 96. §-ának negyedik bekezdése),
valamint azok sem, akik az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági
biztosításban vagy a bányanyugbérbiztosításban szerzett várományukat
elismerési díj fizetésével fenntartják vagy akik a bányanyugbérbiztosítást
továbbfizetéssel folytatják (1.300/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 1 §-a).

(2) Nem tagja az Intézetnek az a munkaadó sem, aki munkavállalóját
betegség vagy öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére önkén-
tesen biztosítja, de vállalatában, üzemében, hivatalában, foglalkozásában,
háztartásában stb. biztosításra kötelezettség alá eső munkavállalót nem
foglalkoztat.

IV. fejezet. Betegségi biztosítási napibérosztályok.

13. §. (1) A bányanyugbéresek (T. 6. §-a első bekezdésének 3. pontja)
betegségi biztosítási járulékát és betegségi biztosítási készpénzsegélyeit
tényleges javadalmazásuk alapján kell megállapítani (T. 15. §-ának első
bekezdése); javadalmazásuknak nyugbérüket kell tekinteni. Az özvegyi
nyugbérhez hozzá kell számítani az elhalt jogán netán járó árvaellátásokat is.

V. fejezet. A betegségi biztosítási és társadalombiztosítási járulékok.

22. §. (1) A bányanyugbéresek betegségi biztosítási járuléka nyugbér-
rüknek 3%-a.

VI. fejezet. A betegségi biztosítási, az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási és a társadalombiztosítási járulékok, valamint a bal- eseti biztosítási díjak beszedése és behajtása.

32. §. (2) A munkaadók a bányatörvény hatálya alá eső bány- és
kohüzemekben foglalkoztatott munkavállalók után a járulékokat egy-egy
napitári hónapra havonként kötelesek megfizetni. Az esedékesség napja a
következő napitári hónap huszonnegyedik napja. A napitári hónap járulé-
fizetés szempontjából öt hétre, mégpedig négy teljes és egy csonka járú-
lékfizetési hétre oszlik; kivétel ez alól a szabály alól a közönséges (nem
szőkő) napitári év február hónapja, amely csak négy teljes járulékfizetési
hétből áll. A járulékfizetési teljes és csonka hetek kezdőnapja azonos a
napitári hétnek azzal a napjával, amelyre az illető napitári hónapnak első
napja esik. A járulékot a csonka járulékfizetési hétre és arra a teljes
járulékfizetési hétre, amelynek csak egyes napjain áll fenn munkaviszony,
napok szerint meghatározott összegben, máskülönben heti összegben kell
fizetni.

34. §. (1) A bányanyugbéresek betegségi biztosítási járulékának ese-
dekességére és fizetési módjára a 4.459/eln. 1927. N. M. M. számú rendelet
(Magyarországi Rendeletek Tára 1927. évf. 2.497. és köv. o.) 4. és 5. §-a
irányadó.

VIII. fejezet. A betegségi biztosítás segélyei.

43. §. A bányanyugbéresek és a Tö. 155. §-a alapján betegségi biztosí-
tásra kötelezettek betegségi biztosítási készpénzsegélyeinek alapjául az
átlagos napibér helyett a tényleges javadalmazás (nyugbér, járadék) napi
átlaga (T. 15. §-ának második bekezdése és 16. §-ának harmadik bekezdése)
szolgál.

46. §. (2) Az ideiglenes rokkantság (1928:XL. tc. 49. §-ának (2) bekezdése és a 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 7. §-ának második bekezdése) nem szolgálhat alapul arra, hogy a táppénzre való igényjogsultság pusztán ebből az okból megszűntnek tekintessék.

X. fejezet. Baleseti biztosítási kártalanítás.

83. §. A szükséges gyógyászati segédeszközt ismételten ki kell szolgáltatni, tekintet nélkül arra, hogy a korábbiak kiszolgáltatása óta mennyi idő telt el. Gondatlanságból eredő rongálódás vagy szándékos rongálás esetében a gyógyászati segédeszköz ismételt kiszolgáltatását meg lehet tagadni. A gyógyászati segédeszköz javítására a 45. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

84. §. Az a sérült, aki a keresőképeségének fokozásához szükséges gyógyászati segédeszköz hiánya miatt keresőképtelen, mindaddig, amíg a szükséges gyógyászati segédeszközt önhibáján kívül nélkülözni kénytelen, táppénzt kap, ha nem is szorul gyógykezelésre. A táppénz mértékére ilyen esetben is a kártalanítási táppénzre vonatkozó általános szabályok (T. 71. §-a) irányadók. Azt, hogy a sérült a gyógyászati segédeszköz hiányáért mennyiben felelős, a betegsegélyezési rendtartás rendelkezései szerint kell megítélni.

85. §. (1) Ha a sérült balesete következtében a segélyezés első tíz heténél későbbi időben ismét gyógykezelésre szorul és kereső foglalkozást nem folytathat, táppénze az ismételt megbetegedés első napjától jár, mégpedig a járadék megállapításánál beszámított (beszámítható) javadalmaszónak megfelelő napibérosztály átlagos napibérének 75%-ában.

(2) Az a körülmény, hogy a sérültet kártalanítási igényével jogerősen azért utasították el, mert keresőképeségesültsége a 10%-ot nem haladja meg, az ugyanebből a balesetből eredő újabb megbetegedés esetében a kártalanítási segélyekre való igényt nem zárja ki (T. 71. §-ának utolsó bekezdése).

86. §. (1) Azt az első tizheti időt, amelyben kiszolgáltattott kártalanítási segélyek a betegségi biztosítást terhelik, nem a baleset napjától, hanem a segélyezés (T. 71. §-ának 1. és 2. pontja) megkezdésének időpontjától kell számítani. Ha a segélyezés az ekként számított tíz héten belül befejeződik, de a tizedik hét eltelte előtt megismétlődik, az elsőizbeni segélyezés megkezdésétől számított tíz hét elteltéig felmerülő segélyek terhelik a betegségi biztosítást. Ugyanez a rendelkezés irányadó abban az esetben is, ha a betegség esetére nem biztosított sérült részére kiszolgáltattott segélyeket a munkaadó az Intézetnek megtéríteni köteles.

(2) Az első tíz hét számításának az előbbi bekezdésben megjelölt módján nem változtat az a körülmény sem, hogy a sérült járadékigénye az elsőizbeni segélyezés megkezdésétől számított tíz hét eltelte előtt netán megnyílt (T. 72. §-ának első bekezdése).

(3) Az első tíz hét eltelte előtt a betegség esetére is biztosított sérültnek nyújtott gyógyfürdősegély, valamint a vele járó ellátás is a betegségi biztosítást terheli. A betegség esetére nem biztosított sérült munkaadója ennek egyenértékét is tartozik az Intézetnek megtéríteni. Ellenben a költségesebb gyógyászati segédeszköz egyenértékének megtérítésére az ilyen munkaadó nem kötelezhető akkor sem, ha a gyógyászati segédeszköz kiszolgáltatása az első tíz hét eltelte előtt történt (T. 72. §-ának első bekezdése).

(4) A betegségi biztosítás terhére kiszolgáltattott gyógyászati segédeszköznek a segélyezés első tíz héten túl szükséges javításánál felmerülő költségek a baleseti biztosítást terhelik.

87. §. A tehetetlenségi járadék mértékének megállapítása a tehetetlenségnek a vonatkozó orvosi vélemény mérlegelése alapján megállapított fokától függ (T. 73. §-ának utolsó bekezdése).

88. §. A T. 75–78. §-ában felsorolt családtagoknak temetkezési segély címen járó kártalanítást, a halál bekövetkezésének idejére tekintet nélkül,

de a betegségi biztosítást terhelő temetkezési segély kiszolgáltatásához megkívánt törvényes feltételekkel kell kiszolgáltatni. Az idézett §-okban felsorolt hozzátartozók közé nem tartozó családtagok a baleseti biztosítást terhelő temetkezési segély szempontjából családtagoknak nem tekintetnek; ezért közülük annak, aki a sérült eltemetéséről gondoskodott, a temetési költséget csak a T. 44. §-a első bekezdésének második mondatában megállapított mértékben lehet megtéríteni.

89. §. Annak a nőnek járadékát, aki a végkielégítésről a T. 75. §-ának ötödik bekezdése értelmében lemondott, az új házasságnak a házastárs elhalálása következtében történt megszűnése esetében az elhalálozás napjától, a házastárs holtánnyilvánítása következtében történt megszűnése esetében az elhalálozás vélelmezett napjától, a felbontás folytán megszűnés vagy érvénytelenné nyilvánítás esetében pedig a vonatkozó bírói ítélet jogerőre emelkedésének napjától kezdve kell folyósítani.

90. §. A közköltségen nyilvános intézetben elhelyezett járadékos gyermekek járadékának kamatozó tőkésítésére (T. 76. §-ának harmadik bekezdése) a 61. § rendelkezései irányadók.

91. §. (1) A hivatásbeli kiképzésnek vagy a tanulmányok folytatásának lehetővé tétele céljából megállapított járadéknál (tanulmányi járadék) bármely kereső pályára előkészületet figyelembe kell venni (T. 76. §-ának negyedik bekezdése).

(2) Tanulmányi járadékot nem lehet engedélyezni akkor, ha e miatt a járadékra igényjogosult házastárs és más gyermekek járadékát a T. 79. §-ának első bekezdése értelmében arányosan csökkenteni kellene vagy ha a miatt egyes igényjogosult családtagok a T. 79. §-ának második bekezdése értelmében járadékban nem vagy nem a rendes mértékben részesülhetnének.

92. §. A járadék alapjául szolgáló beszámítható javadalmas megállapításánál a természetben kapott járandóságok egyenértékét (T. 16. §-ának második bekezdése), valamint a munkateljesítményhez igazodó, avagy egészen vagy részben harmadik személyek változó szolgáltatásaiából alakuló javadalmas átlagösszegét (T. 16. §-ának hatodik bekezdése) ugyanabban az összegben kell számításba venni, mint amelyben azt az Intézetnek az üzem helyére illetékes helyi szerve, illetőleg a betegségi biztosítást különállónan teljesítő intézet, önkéntesen biztosítottakra pedig az Intézetnek a biztosítást teljesítő helyi szerve, illetőleg a biztosítást teljesítő különálló intézet a betegségi biztosítás szempontjából számításba veszi. E rendelkezés alkalmazása szempontjából a betegségi biztosításra nem kötelezett sérült a betegség esetére biztosítottal egy tekintet alá esik (T. 89. §-ának első bekezdése).

93. §. A baleset esetére önkéntesen biztosítottak, illetőleg családtagjaik járadéka megállapításának alapjául szolgáló beszámítható évi javadalmas betegségi biztosítás napibérosztálynak megfelelő átlagos napibér háromszázszoros összege, de a háromezerhatszáz pengőt meg nem haladhatja (T. 80. §-ának utolsó bekezdése).

94. §. (1) Ha az a sérült, akinek a korábbi baleset következtében viszszaesetelt keresőképességszökkenése a 10%-ot nem haladja túl, újabb balesetet (foglalkozási betegség) szenved, az összesített következményeknek megfelelő járadék megállapításánál a korábbi baleset (foglalkozási betegség) alapján elszenvedett keresőképességszökkenést is figyelembe kell venni.

(2) Újabb baleset esetében a korábbi baleset után igényelhető járadékot ebből az okból megszüntetni nem lehet, amíg az újabb baleset következményeit is felölelő összkövetkezmények szerinti járadékra való igény még nem nyílik (T. 81. §-ának utolsó bekezdése).

95. §. (1) A sérült járadéka első részletének esedékességi napja (a járadékigény kezdő napja) a táppénz beszüntetését követő nap, a T. 37. §-ának harmadik bekezdésében említett esetben pedig a gyógykezelésre szoruló keresőképtelen állapot megszűnését követő nap. Újabb baleset

esetében az összkövetkezményhez igazodó járadék első esedékességi napját az újabb baleset körülményei szerint kell megállapítani.

(2) A családtagok járadéka első részletének esedékességi napja a sérült halálozásának napja.

(3) Minden későbbi havi járadékrészlet esedékességi napja a hónapnak ugyanaz a napja, amely az első részlet esedékességi napja volt. Ha az első havi járadékrészlet esedékességi napja a hónap utolsó napja, akkor a többi részlet esedékességi napja is az egyes hónapok utolsó napjára esik, tekintet nélkül arra, hogy az a nap az illető hónapnak hányadik napja. Ha a járadékrészlet esedékességi napja vasárnapra, Szent István napjára vagy Gergely naptár szerinti ünnepnapra esik, az esedékességi nap a rá következő köznap. A biztosított újból való segélyezése a járadékrészletek eredeti esedékességét nem változtatja meg.

96. §. Ha a kártalanítási igény elutasítása idejében a sérült keresőképeségcsökkenésben nem szenvedett, vagy pedig keresőképeségcsökkenése 10%-ot nem haladta meg, az állapotában utóbb bekövetkezett változás esetében a járadékot az egyébkénti törvényes feltételekkel meg kell állapítani, ha a keresőképeségcsökkenés 10%-ot meghaladó mértékig emelkedett.

97. §. Azokat az egyéni körülményeket, amelyekből folyó veszély miatt az igényjogosult helyett a vele közös háztartásban élő családtag kezéhez fizethető a járadék (T. 84. §-ának második bekezdése), az Intézet hivatalból vizsgálni nem köteles. Egyébként az Intézet a rendelkezésre álló adatok szabad mérlegelése alapján ügyvitele körében intézkedik arról, hogy a járadékot a járadékos vagy a vele együtt élő családtag kezéhez kell-e fizetni. Családtagok e szakasz alkalmazása szempontjából a T. 32. §-ának első bekezdésében felsorolt családtagok.

98. §. Ha a nyilvánvalóan törvényes képviselőre szoruló egyénnek nincs törvényes képviselője és egyébként sincs olyan személy, akinek kezéhez a T. 84. §-a értelmében a járadékot fizetni lehet, a járadékot a törvényes képviselő kirendeléséig gyámpénztári letétbe kell helyezni.

99. §. A sérülést vagy a foglalkozási betegséget szándékosan okozó családtagnak a járadékigényből kizárása a cselekményben nem részes többi családtag járadékigényét nem érinti. A T. 79. §-ában foglalt rendelkezések szempontjából a kizárt vétkes családtagot nem lehet számításba venni (T. 86. §-ának második bekezdése).

100. §. A 20%-ot meg nem haladó keresőképeségcsökkenés esetében csak akkor lehet végkielégítést nyújtani a biztosítottnak, ha a sérülés (foglalkozási betegség) okozta állapot, illetőleg keresőképeségcsökkenés véglegesen kialakult. A végkielégítési összeg esedékességi napja a végkielégítésre vonatkozó határozat hozatalának napját követő legközelebbi járadék esedékességi nap. A jelen alapszabály 97. és 102. §-át a végkielégítésnél is megfelelően alkalmazni kell (T. 87. §-ának első és harmadik bekezdése).

101. §. Ha a végkielégítésben részesült egyén utóbb ugyanabból a balesetből kifolyólag gyógykezelésre szoruló keresőképtelen beteg lesz, segélyezési igénye (T. 71. §-ának ötödik bekezdése) a T. 83. §-ának harmadik bekezdésében megjelölt időponttól a szükség tartamára felújul. Ebben az esetben a T. 87. §-a negyedik bekezdésében foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

102. §. Az elhalt igényjogosult kártalanítási követelésének lejárt, fel nem vett, el nem évült részletei a T. 46. §-ának utolsó bekezdésében felsorolt családtagoknak csak annak hitelt érdemlő módon való igazolása esetében adhatók ki, hogy az igénylőt a törvényes sorrendben megelőző más igényjogosult nincsen (T. 91. §-ának utolsó bekezdése).

103. §. A sérült járadékigénye tárgyában a kártalanító bizottság csak akkor határoz, ha a sérült állapot a járadékigény szempontjából tartósan kialakult. A sérült állapotát tartósan kialakultnak akkor kell tekinteni,

ha a baleseti sérülésből, vagy a balesettel összefüggő betegségéből, illetőleg a foglalkozási betegségéből felgyógyult és ezenfelül: 1. keresőképességében 10%-ot meghaladó mértékű esökkenés nem maradt vissza, vagy 2. a visszamaradt, 10%-ot meghaladó mértékű esökkenés a határozathozatal időpontjában előrelátható idő elteltével 10%-ot nem fog meghaladni, vagy 3. a visszamaradt, 10%-ot meghaladó esökkenés előreláthatóan a határozathozatal időpontjától számított hat hónapnál hosszabb ideig változatlan marad anélkül, hogy annak 10%-ra vagy ennél lejjebb szállása, illetőleg a leszállás bekövetkezésének időpontja előrelátható volna.

104. §. Mindaddig, amíg a sérült állapota tartósan ki nem alakult (103. §.), annak a sérültnek, akinek keresőképessége 10%-ot meghaladó mértékben esökken, az Intézet helyi szerve, illetőleg a különálló biztosító intézet az előrelátható járadék mértékéig a járadékba beszámítandó járadékfelőleget ad (T. 159. §-ának második bekezdése). Ugyanígy járadékfelőleget folyósít a helyi szerv, illetőleg a különálló betegségi biztosító intézet a kártalanító bizottság határozatának vételéig, illetőleg a határozat vételét követő legközelebbi esedékességi napig az olyan sérülteknek is, akiknek állapota tartósan kialakult, úgyszintén a baleset (foglalkozási betegség) következtében elhalt biztosított igényjogosult családtagjainak, valamint a T. 85. §-a értelmében igényjogosult családtagoknak is.

XI. fejezet. Bányanyugbértbiztosítási eljárás.

105. §. A 68—81. §-okban foglalt rendelkezéseket a bányanyugbértbiztosításban is értelemszerűen alkalmazni kell.

106. §. (1) A 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 21. §-ának harmadik bekezdése alapján járó áranyugbér esetében azt a körülményt, hogy az árva hivatásbeli kiképzésben részesül vagy jó előmenetellel iskolai tanulmányokat folytat, félévenként igazolni kell. A hivatásra való kiképzést hatósági bizonyítvánnyal, az iskolai jó előmenetelt pedig az iskolai félévi értesítővel, illetőleg bizonyítvánnyal kell igazolni.

(2) A 4.400/eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 21. §-ának negyedik bekezdése alapján járó áranyugbér esetében azt, hogy az árva testi vagy szellemi fogyatkozása miatt teljesen keresőképtelen, évenként valamelyik betegségi biztosító intézeti orvos bizonyítványával vagy hatósági orvosi bizonyítvánnyal, azt a körülményt pedig, hogy megfelelő más jövedelem hiányában tartásra szorul, évenként bemutatott hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni.

XIII. fejezet. Az Országos Társadalombiztosító Intézet önkormányzata.

119. §. (1) Az önkormányzat központi szervei:

1. a közgyűlés,
2. az igazgatóság,
3. az elnökség,
4. az alapokat ellenőrző bizottság,
5. a járadékmegállapító bizottságok,
6. a bányanyugbértbiztosítási választmány,
7. a bányanyugbértmegállapító bizottság,
8. a kártalanító bizottságok.

12. a közgyűlés vagy az igazgatóság által netán kiküldött külön bizottságok.

(2) Az önkormányzat helyi szervei:

1. a kerületi választmányok,
2. a vállalati pénztári választmányok,

1. A közgyűlés.

120. §. (1) Az Intézet közgyűlése az Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó és biztosításra kötelezett tagjai által közvetlenül

választott tagokból és a baleseti, továbbá a bányanyugdírbiztosításra kötelezettek betegségi biztosítását ellátó különálló biztosító intézetek önkormányzata által a munkaadó és a biztosításra kötelezett tagok sorából ki-küldött tagokból áll.

(2) A közgyűlés közvetlen választás alá eső tagjait és póttagjait az Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó és biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből, mindkét érdekeltségen belül egyenlő számban, választó csoportonként (alesoportonként) az arányos képviseleti rendszer alapján titkos szavazással öt-öt évre választják.

121. §. A közgyűlés tagjait és póttagjait olyan időben kell megválasztani, hogy a megválasztottakból alakuló közgyűlés a működésben levő közgyűlés tagjai megbízásának lejártá után haladéktalanul összehívható legyen.

122. §. A választói jog gyakorlására jogosultságot és a közgyűlés tagjainak és póttagjainak számát a (Budapesti Közlönynek az 1929. évi március hó 10. napján megjelent 58. számában kihirdetett) 200/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet, a választhatóságot az 1927:XXI. tc. 109. §-a, valamint a most felhívott rendelet, végül a választó csoportokat (alesoportokat) az 1927:XXI. tc. 99. §-a, úgyszintén a most említett rendelet szabályozza.

A) A választás előkészítése.

123. §. (1) A választás napját az Intézet igazgatósága legalább negyven nappal megelőzően lehetőleg vasárnapra és folytatólag a következő napra írja ki. A választás napját az első választási naptól számított nyolc napos időtartamon belül egyes városokra és községekre különbözőképpen is meg lehet állapítani.

(2) A választás vezetésére annak kiírásával egyidejűleg választási bizottságot kell alakítani, amely az Intézet központjában Budapesten működik.

126. §. (1) A választási bizottság a választás napját megelőzőleg legalább öt héttel hirdetményileg közhírré köteles tenni:

3. az egy-egy választó csoport (alesoport) által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok számát;

4. azoknak a választási jog gyakorlására jogosult személyeknek legkisebb számát, akik egy-egy választó csoportban (alesoportban) érvényes ajánlást nyújthatnak be;

5. az ajánlás átnyújtásának helyét és időpontját;

6. a választási eredmény kihirdetésének helyét;

7. a jelölési és a szavazási eljárásnál szem előtt tartandó egyéb lényegesebb szabályokat.

B) A választás.

a) A jelölés.

135. §. (1) A választást jelölés előzi meg.

136. §. (1) Az egyes választó csoportok (alesoportok) által választandó közgyűlési tagokra és közgyűlési póttagokra a jelölést külön-külön kell teljesíteni.

(2) Jelölteket az egyes választó csoportokban (alesoportokban) a következőkben megállapított számú, választói jog gyakorlására jogosult személy ajánlhat:

3. a gyári munkaadók bányaiipari választó alesoportjában legalább 10,

11. a munkások bányaiipari választó alesoportjában legalább 200,

2. Az igazgatóság.

206. §. (1) Az igazgatóság negyven tagból és ugyanannyi póttagból áll, akiknek fele részét választó csoportok szerint a közgyűlésnek munkaadó tagjai, fele részét pedig ugyancsak választó csoportok szerint a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

(2)

a bányaiipari munkaadók választó csoportjában 2,

a bányaiipari munkások választó csoportjában 2

igazgatósági tagot és ugyanannyi igazgatósági póttagot kell választani.

(3) Az igazgatóság tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés tagjainak (póttagjainak) megbízásával összhangban öt évre szól és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesült igazgatóság megalakulásáig tart.

6. Bányanyugbérbiztosítási választmány.

252. §. (1) A bányanyugbérbiztosítási választmánynak tíz tagja és tíz póttagja van.

(2) A bányanyugbérbiztosítási választmánynak négy tagja és négy póttagja az igazgatóságnak az a négy tagja és négy póttagja, akiket a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjába tartozó, illetőleg a bányaiipari munkások választó csoportjába tartozó tagjai választottak.

(3) A bányanyugbérbiztosítási választmánynak többi hat tagját és hat póttagját felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjához tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választó csoportjához tartozó tagjai saját kebelükből választják.

(4) A bányanyugbérbiztosítási választmány tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés megbízásával összhangban öt évre szól és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesülő bányanyugbérbiztosítási választmány megalakulásáig tart.

253. §. A bányanyugbérbiztosítási választmánynak a 252. § (3) bekezdésében megjelölt tagjait és póttagjait a 207., 209. és 210. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával kell megválasztani azzal az eltéréssel, hogy:

1. e választás szempontjából két választó csoport van; az egyik választó csoport a bányaiipari munkaadók választó csoportja, a másik pedig a bányaiipari munkások választó csoportja;

2. az igazgatóság tagját és póttagját érvényesen nem lehet jelölni.

254. §. A 211. és 212. § rendelkezéseit a bányanyugbérbiztosítási választmányra is megfelelően alkalmazni kell.

255. §. (1) A bányanyugbérbiztosítási választmány üléseit a szükséghez képest, de havonként legalább egyszer Budapesten tartja. A bányanyugbérbiztosítási választmányt a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletére vagy az igazgatóságnak kívánságára vagy három választmányi tagnak írásban előterjesztett indítványára a választmányt az elnök nyolc nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke a szükséghez képest maga is bármikor összehívhatja.

(2) A 214. § rendelkezéseit a bányanyugbérbiztosítási választmányra is megfelelően alkalmazni kell.

256. §. (1) A tárgysorozatot az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatban minden esetben fel kell venni a bányanyugbérbiztosítási választmány hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli vagy az Intézet elnöke, illetőleg igazgatósága kívánja vagy a vá-

lasztmány valamely korábbi ülésében elhatározza vagy a választmány valamely tagja írásban indítványozza.

(2) A 215. § (2) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

257. §. (1) A bányanyugbérbiztosítási választmány ülése nem nyilvános.

(2) A 187. § (1) és (3) bekezdését, a 188. §-t és a 239. §-t megfelelően alkalmazni kell.

258. §. (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehesen szavazni. Először a netáni halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(4) A 221. §-t azzal a módosítással kell megfelelően alkalmazni, hogy a névszerinti szavazást három jelenlévő választmányi tagnak, a titkos szavazást pedig négy jelenlévő választmányi tagnak kérelmére kell elrendelni.

(5) A bányanyugbérbiztosítási választmány — az 1.300/eln. 1929. N. M. M. számú rendelet 23. §-ának második bekezdésében meghatározott kivétellel — egyszerű szótöbbséggel határoz. A 220—230. §-ok rendelkezéseit egyébként értelemszerűen a bányanyugbérbiztosítási választmányra is alkalmazni kell.

7. Bányanyugbérmegállapító bizottság.

259. §. (1) A bányanyugbérmegállapító bizottság hat tagból és hat póttagból áll, akiket felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjába tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választó csoportjába tartozó tagjai saját kebelükből választanak.

(2) A bányanyugbérmegállapító bizottság tagjait lehetőleg a Budapestben vagy Budapesthez közelebb lakó közgyűlési tagok közül kell választani.

(3) A bányanyugbérmegállapító bizottság tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés megbízásával összhangban öt évre szól és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesült bizottság megalakulásáig tart.

260. §. A bányanyugbérmegállapító bizottság tagjainak választására a 207., a 209. és a 210. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

1. e választás szempontjából két választó csoport van; az egyik választó csoport a bányaiipari munkaadók választó csoportja, a másik pedig a bányaiipari munkások választó csoportja;

2. a bányanyugbérbiztosítási választmány tagjait és póttagjait érvényesen nem lehet jelölni.

261. §. A 211. és 212. § rendelkezéseit a bányanyugbérmegállapító bizottságra is megfelelően alkalmazni kell.

262. §. (1) A bányanyugbérmegállapító bizottság üléseit rendszerint havonként egyszer Budapestben tartja. Az ügyforgalomhoz képest azonban havonként egynél több ülést is lehet tartani. A bizottság ülését a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni.

(2) Az ülés tárgysorozátát az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg.

263. §. (1) A bizottság ülése nem nyilvános. A bizottság által berendelt biztosítottak megvizsgálás céljából a bizottság elé bocsáthatók, azonban sem az ügyükre vonatkozó tanácskozás, sem a határozathozatal ideje alatt jelen nem lehetnek és a hozott határozat előttük nem hirdethető ki.

(2) A 187. § (1) és (3) bekezdése, a 188. § és a 239. § megfelelő alkalmazást nyer.

264. §. (1) A 218. §. rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs és a záróbeszédokat is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először az előadó előterjesztését, azután a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. §. (6) bekezdése).

(3) A 220. §. (1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A szavazás minden esetben névszerint, nyíltan történik. A bányanyugbértmegállapító bizottság egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a bizottság elnöke lehetőleg nyomban, de legkésőbb huszonnégy órán belül dönt. A határozatot meghozatala után a bizottság elnöke azonnal kihirdeti. Ha szavazategyenlőség esetében az elnök nem nyomban dönt, a határozatot a bizottság legközelebbi ülésében hirdeti ki. A 224., a 226. és a 228–230. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen a bányanyugbértmegállapító bizottságra is alkalmazni kell.

8. Kártalanító bizottságok.

265. §. (1) A közgyűlés hat kártalanító bizottságot választ, mégpedig a baleseti biztosítás általános üzletágával kapcsolatban ötöt, a baleseti biztosítás bányauzletágával kapcsolatban pedig egyet.

(2) A bányauzletággal kapcsolatos kártalanító bizottság nyole tagból és nyole póttagból áll.

(3) Az általános üzletággal kapcsolatos kártalanító bizottságok tagjait és póttagjait felerészben a közgyűlésnek munkaadó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják; e kártalanító bizottságok választásánál azonban a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjához és a bányaiipari munkások választó csoportjához tartozó tagjai nem szavaznak.

(4) A bányauzletággal kapcsolatos kártalanító bizottság tagjait és póttagjait felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választó csoportjához tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választó csoportjához tartozó tagjai saját kebelükből választják.

(5) A kártalanító bizottságok tagjait és póttagjait lehetőleg a Budapesten vagy a Budapest környékén lakó közgyűlési tagok közül kell választani. Az általános üzletággal kapcsolatos kártalanító bizottságok választásánál arra is ügyelni kell, hogy az egyes kártalanító bizottságokba mind a munkaadók, mind a biztosításra kötelezettek köréből lehetőleg az illető szakmák képviselői jussanak be.

(6) A kártalanító bizottságok tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban öt évre szól és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesült bizottságok megalakulásáig tart.

268. §. (1) A kártalanító bizottságok üléseit rendszerint havonként egyszer Budapesten tartják. Az ügyforgalomhoz képest azonban havonként egynél több ülést is lehet tartani. A bizottságok ülését a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az intézet elnöke hívja össze. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni.

(2) Az ülés tárgysorozatát az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. Az egyes kártalanítási ügyeket rendszerint az a kártalanító bizottság tárgyalja, amely az illető baleset (foglalkozási betegség) szakszerű minőségének megfelel.

(3) A bizottság ülése nem nyilvános. A bizottság által berendelt sérültek (betegek) megvizsgálás céljából a bizottság elé bocsáthatók, azonban sem az ügyekre vonatkozó tanácskozás, sem a határozathozatal ideje alatt jelen nem lehetnek és a hozott határozat előttük nem hirdethető ki.

(4) A 187. § (1) és (2) bekezdése, a 188. § és a 239. § megfelelő alkalmazást nyer.

335. §. (1) Az Intézet ügyviteli költségeinek (személyi járandóságok és dologi kiadások) az egyes biztosítási ágazatok között való megosztási kulesát — amennyiben azok nem számolhatók el a 334. § rendelkezése szerint — az ágazatok bevételeinek, a szolgáltatások nyújtásával járó költségeinek és az ágazatok érdekében közreműködő személyzettel kapcsolatos személyi kiadásoknak, valamint az egyes ágazatok taglétszámának figyelembevételével kell megállapítani.

(5) Az állami hozzájárulásból nem fedezett és a baleseti biztosítási ágazatot terhelő ügyviteli költségek, a baleseti biztosítási általános és bányászati üzletága között az illető számadási évben az általános és bányászati üzletágra eső először kártalanított balesetek számának, a kártalanítási költségek összegeinek, az üzemek számának, a beszámítható javadalmazások összegeinek, valamint a kártalanítási és kárfedezeti ügykezeléssel foglalkozó személyek számának, illetve arányának figyelembevételével visszamenőleg az 1929. évtől kezdődőleg a következő képletek szerint osztandók meg:

$$xa = \frac{(Ba + Ka)}{2} AKt + \frac{(Ua + Ma)}{2} AKf,$$

$$xb = \frac{(Bb + Kb)}{2} AKt + \frac{(Ub + Mb)}{2} AKf,$$

Ezen képletekben

xa és xb

az egyes üzletágak teherviselő arányszámaait,

AKt és AKf

az egész balesetbiztosítási ügykezelésből a kártalanítási és kárfedezeti ügykezelésre eső hányadaait,

Ba és Bb

az először kártalanított balesetek megosztási hányadaait,

Ka és Kb

a kártalanítási költségek megosztási hányadaait,

Ua és Ub

a kirovásban résztvevő üzemek megosztási hányadaait,

Ma és Mb

a beszámítható javadalmazások összegének megosztási hányadaait jelentik. (OTI igazgatóságának 1930. évi 1/119. sz. a. határozata.)

XIV. fejezet. Vegyes és záró rendelkezések.

337. §. (1) A baleseti biztosítási két üzletág a körébe tartozó sérülteknek a tizedik héten túl nyújtott orvosi kezelésért és gyógyászati ellátásért (orvosi és rendelőintézeti költségek, valamint gyógyszer, kötszer, gyógyviz, kevésbé költséges gyógyászati segédeszköz stb.) a helyi szervek évi

számadási eredménye javára megtérítést ad. A megtérítést a helyi szervek által a számadási évben kifizetett és betegségi, valamint a baleseti biztosítási ágazatot terhelő táppénzek költsönös aránya szerint kell megállapítani.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés szerint a baleseti biztosítási táppénz minden egyes pengője alapján orvosi költség, rendelőintézeti költség és gyógyászati ellátás megtérítéseért járó összeget az az arány állapítja meg, amely egyfelől a számadási évben az összes helyi szerveknél felmerült orvosi és rendelőintézeti költség, valamint gyógyászati ellátás összegének, másfelől a számadási évben az összes helyi szerveknél felmerült betegségi biztosítási és baleseti biztosítási táppénzek együttes összegének költsönös viszonylatából adódik.

(3) Orvosi és rendelőintézeti költség, továbbá gyógyászati ellátás megtérítése jár a bányatárspénztáraknak és azoknak az egyéb különálló biztosító intézeteknek is, amelyek betegség esetére biztosított tagjainak baleseti biztosítási kötelezettsége nem szünetel (T. 58 §-a). Ezeknek az intézeteknek a megtérítést a (2) bekezdés szerint a helyi szervek részére számadási évenként az egy pengő baleseti biztosítási táppénzre megállapított arányszám alapulvétele mellett, az általuk a számadási évben elszámolt és a baleseti biztosítási ügyletágak terhére eső táppénzek arányában kell fizetni.

(4) A helyi szerveknek, a bányatárspénztáraknak és az egyéb különálló biztosító intézeteknek megtérített orvosi és rendelőintézeti költség, továbbá gyógyászati ellátás az általános ügyletágat és a bányaugyletágat az ezek által külön-külön elszámolt táppénzek arányában terheli.

339. §. A kerületi és a vállalati pénztárak, valamint a bányatárspénztárak mindazokat a nyilvántartást igénylő adatokat, amelyeknek birtokába a Tö. 114—121. §-ainak rendelkezése alapján jutottak és amelyek a várományos igényjogosultságának megállapításához, illetőleg a várakozási idő betöltésének, a váromány épségének elbírálásához stb. szükségesek, az Intézet felhívására legkésőbb annak vételétől számított nyolc nap alatt az Intézet központjának rendelkezésére bocsátani kötelesek.

340. §. A 339. § rendelkezéseinek megfelelő adatszolgáltatási kötelezettség terheli az Intézetet és helyi szerveit is a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetével szemben a Tö. 4. §-ában felsorolt munkavállalókra vonatkozólag bekívánt adatokat és bejelentéseket illetőleg.

341. §. A vezérigazgató a helyi szervek és az intézmények ügyvitelére felelt gyakorolt felsőbb felügyeleti joga alapján bármely helyi szervet a felmerülő szükséghez képest maga vagy kiküldött tisztviselő útján megvizsgálathat, azok választmányának ülésén akár saját személyében, akár kiküldöttje által részt vehet. A helyi szervek működését a betegségi és a baleseti, valamint az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági, továbbá a bányanyugdírbiztosítás tekintetében vizsgálat alá veheti, könyveiket, nyilvántartásaikat, levelezéseiket, irományaikat a helyszínen behatóan megtekintheti, váratlan rovancsolásokat tarthat, kimutatásokat követelhet a vagyonról, az ügyforgalomról, a taglétszámról, a betegek és a járadékosok létszámáról és örködni köteles a feletti, hogy a helyi szervek a törvény, az alapszabály és egyéb szabályzatok és rendtartások rendelkezéseit megtartsák, törvényszerű kötelezettségeiknek eleget tegyenek, takarékosan gazdálkodjanak és bevételeiket törvényszerű rendeltetésükre fordítsák. A tapasztalt szabálytalanságok megszüntetését elrendeli és a helyi szerveknek a helyes eljárására ügyviteli utasításokat ad és az utasítások foganatosításának ellenőrzéséről gondoskodik.

342. §. Az önkormányzat tagjainak, ideértve az elnökség tagjait is, ebben a minőségükben, illetőleg az önkormányzat valamely illetékes szervének megbízása nélkül az ügyvitel tekintetében intézkedésre, ellenőrzésre, vizsgálat foganatosítására, utasítás adására joga nincsen.

343. §. Az alapszabály az 1929. évi március hó 22. napján lép életbe.

1928: XL. tc. az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról.

Jegyzet.

Öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosítás helyett a bányatörvény hatálya alá eső üzemek munkavállalói igen csekély kivétellel (4.188/1927. N. M. M. sz. r.) az 1925: XXXIV. tc. alapján bányanyugdírbiztosításra kötelezettek. Az öregség stb. esetére szóló biztosításnak így a bányatörvény hatálya alá eső üzemek szempontjából nincs jelentősége. A két biztosítási ágazat összhangzatba hozatala a közeljövő fontos feladatai közé tartozik.

I. fejezet. A biztosítási kötelezettség.

1. §. (1) Öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló biztosításra kötelezettek ugyanazok a vállalatok, üzemek, hivatalos és foglalkozások, amelyek a betegségi biztosítási kötelezettség alá esnek (1927: XXI. tc. 1. §-a), kivéve az állam hivatalait, valamint az általuk fenntartott vagy kezelt üzemeket.

3. §. (1) Az öregség és rokkantság esetére szóló biztosításra kötelezettek nemre, korra és állampolgárságra való tekintet nélkül azok a munkavállalók, akik e törvény 1. §-a értelmében biztosítási kötelezettség alá eső vállalat, üzem, hivatal vagy foglalkozás körében mint munkavállalók munkabér fejében munkaviszonyban állanak.

(2) Munkabérnek (javadalmazásnak) számít: a fizetés, a bér, a napi-bér, a lakáspénz, a működési, a drágasági, a túlóra és egyéb pótlék, rendszeresített közlekedési költségmegtérítés, a jutalom, a jutalék, az egyezmény vagy darabszám szerint járó díj, a munkaviszonyból származó minden készpénz, úgyszintén minden természetbeni járandóság,

(3) A természetben adott szolgáltatások egyenértékét az intézet (101. §.) biztosítási kerületenként és negyedévenként állapítja meg. A megállapítás a biztosítottak kora és foglalkozása szerint fokozatos is lehet. Ha a biztosított a természetben kapott szolgáltatásokért pénzbeli ellenszolgáltatást fizet, ennek az összegét az egyenértékből le kell vonni.

(4) Az 1927: XXI. tc. 16. §-a harmadik, negyedik, ötödik és hatodik bekezdésének a javadalmazásra vonatkozó rendelkezéseit az e törvénnyel szabályozott biztosításnál is alkalmazni kell.

4. §. A munkavállalók közül a tisztviselőkre, a művezetőkre, a kereskedősegekre és általában a hasonló állásban lévő és rendszerint havi vagy évi fizetéssel alkalmazottakra, továbbá a vállalatoknak havi vagy évi javadalmazásban részesülő segédalkalmazottaira az öregség és rokkantság esetére szóló biztosítási kötelezettség csak akkor vonatkozik, ha javadalmazásuk a havi 500, illetőleg az évi 6.000 pengő nem haladja meg.

10. §. (1) Nem esnek biztosítási kötelezettség alá:

1. az állam úgyszintén az általuk fenntartott vagy kezelt vállalatok és üzemek tényleges szolgálatban álló tisztviselői és egyéb alkalmazottai

9. a bányanyugdírbiztosításra vonatkozó rendelkezések értelmében nyugdírbiztosítási kötelezettség hatálya alatt álló munkavállalók;

11. az e törvény 4. §-ában felsoroltak közé tartozó azok a munkavállalók, akik a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter által elismert vállalati nyugdíjpénztáraknak (145. §) a tagjai.

14. §. A biztosítási kötelezettség a biztosításra kötelezett vállalatban, üzemben, hivatalban, foglalkozásban való munka megkezdésének időpontjában kezdődik és e munkaviszony megszűnéséig tart.

V. ö. 1927: XXI. tc. 9. §. 1. bek.

III. fejezet. A biztosítási járulékok.

21. §. (1) Az öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére szóló biztosítás költségeit a biztosítástechnikai módszerrel megállapított és minden biztosított után fizetendő átlagjárulék fedezi, amelyet a biztosítottak összességére vonatkozólag vagy a tényleges javadalmazás alapján vagy napibérosztályonként és pedig olyan módon kell megállapítani, hogy fedezze az e törvény rendelkezései alapján fizetendő szolgáltatásokkal, egészségvédő és gyógyítóeljárásokkal, továbbá a biztosítás igazgatásával járó kiadásokat.

22. §. (1) A járulékok kulesát, számításának módját és mértékét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendelettel állapítja meg oly módon, hogy az 1927:XXI. tc. 19. és 20. §-a alapján fizetett betegségi biztosítási és az e törvény alapján fizetett betegségi biztosítási — együttesen, mint társadalombiztosítási — járulékok számításának módja teljesen egyöntetű legyen.

(2) Az öregségi és rokkantsági biztosítási járulékokat vagy a tényleges javadalmazás alapján, vagy napibérosztályok szerint fizetik. A tényleges javadalmazás alapján fizetett járulékok a tényleges javadalmazás 4%-át, a 4. §-ban megjelölt biztosításra kötelezetteknel pedig a tényleges javadalmazás 5%-át nem haladhatják meg. A napibérosztályok rendszerének alkalmazása esetén a járulékok az átlagos napibérnek legfeljebb 3'5%-át, a 4. §-ban megjelölt biztosításra kötelezetteknel pedig az átlagos napibérnek legfeljebb 4'3%-át érhetik el.

(3) A napibérosztályok határait, az egyes napibérosztályok átlagos napibérét és a napibérosztályok szerint fizetendő járulékokat e szakasz rendelkezései alapján a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

24. §. (1) A járulékot teljes naptári hetekre, illetőleg a heti és a havi bejelentési jegyzékkel bejelentett biztosítottakért (az alkalmi munkásokat kivéve) teljes bérfizetési hetekre kell fizetni. Ettől a szabálytól eltérésnek csak akkor van helye, ha a biztosított nem a naptári hét, illetőleg nem a bérfizetési hét első napján kezd meg a munkát, vagy ha a munkaviszony a naptári, illetőleg a bérfizetési hét lejártá előtt szűnik meg. Erre a esonka hétre a járulékot csak a munkaviszony fennállásának napjaira kell fizetni. Minden megkezdett nap egész napnak számít.

(2) Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a biztosított munkáját keresőképtelenséggel járó betegsége, terhessége vagy szülése miatt hétközben abbahagyja.

(4) Ha a biztosított javadalmazás nélkül szabadságon van, vagy ha az üzem időlegesen szünetel a nélkül, hogy a biztosított munkaviszonya megszűnnék, a szabadság, illetőleg az üzemszünetelés tartamára is kell járulékot fizetni.

(5) A járulékokat az alapszabályban meghatározott esedékességgel, mégpedig hetekben vagy hónapokban számított időszakonként a munkaadó köteles utólag befizetni.

(6) A munkaadót terheli az általa önkéntesen biztosítottak járulékaiknak befizetése is. Ezeknek a járulékoknak az esedékességét előzetes befizetés kötelezettségével az alapszabály állapítja meg.

(7) Az 1927:XXI tc. 21. §-ának a betegségi biztosítási járulékokra vonatkozó rendelkezéseit az öregségi és rokkantsági biztosítási járulékokra is megfelelően alkalmazni kell.

25. §. A biztosítási járulék fizetésének kötelezettsége szünetel addig, míg a biztosított betegsége vagy szülése által okozott keresőképtelensége alapján táppénzben, illetőleg terhességi és gyermekágyi segélyben, továbbá kórházi vagy gyógyintézeti kezelésben vagy gyógyító eljárásban részesül. Ha azonban a biztosított ez alatt az idő alatt munkaadójától a teljes

javadalmazást megkapja, a munkaadónak a járulékot erre az időre is fizetnie kell.

26. §. (1) Pótjárulékot fizet az a munkaadó, aki e törvény 1. §-a értelmében biztosításra kötelezett vállalatában, üzemében, hivatalában vagy foglalkozásában a hatóság által jogerősen elrendelt vagy az intézet által joghatályosan megállapított egészségvédő óvőrendszabályt vagy óvintézkedést nem foganatosította (1927: XXI. te. 25. §.).

(2) A pótjárulékot a munkaadó, az egészségvédő óvőrendszabály, illetőleg óvintézkedés foganatosításáig, a mindenkor esedékes járulékok 50%-áig terjedő összegben köteles leróni. Pótjárulékok fejében a biztosítottak javadalmazásából semmit sem szabad levonni.

27. §. (1) E törvény szempontjából munkaadó az, aki a vállalatot, az üzemet, a hivatalt vagy a foglalkozást saját számlájára fenntartja, illetőleg folytatja

(2) Az e törvény alapján fizetendő biztosítási járulékokért, pótjárulékokért és a munkaadót e törvény alapján az intézet javára terhelő megtérítésekért a részvénytársaságoknál . . . az igazgatósági tagok és az igazgatók, egyéb vállalatoknál és üzemeknél a cégtulajdonosok . . . a társulatoknál pedig a vezetőség a fizetésre közvetlenül kötelezettleg egyetemleg felelősek.

(6) Az öregségi és rokkantsági biztosítási járulékokért, pótjárulékokért és a munkaadót e törvény alapján az intézet javára terhelő megtérítésekért az üzemutódok az eredeti munkaadóval egyetemlegesen felelősek. Az üzemutódlást az üzemnek az eredeti adós üzemével való azonossága esetében, a szerzés jogcímeire tekintet nélkül meg kell állapítani.

28. §. Ha . . . az az üzemutód, aki az üzemet visszerthes ügylettel szerezte, az intézettől . . . az üzemelőt tartozásáról kimutatást kér, a kimutatás kiállításáig kirott járulékokért, pótjárulékokért és egyéb tartozásokért csak annyiban felelős, amennyiben a kimutatás azokat feltünteti. Az intézet az ily célból kért kimutatást tízennégy napon belül kiadni köteles.

IV. fejezet. Az öregség és rokkantság meghatározása.

31. §. E törvény szempontjából az elélással járó biztosítási eset (öregség) a hatvanöt életév betöltése.

32. §. E törvény szempontjából rokkant (ideiglenesen rokkant), akit egészségének megromlása vagy testi fogyatkozása következtében, szellemi képességének és testi erejének megfelelő munkával nem tudja megkeresni a hozzá hasonló képzettségű és gyakorlati jártassággal rendelkező egészséges munkavállalók átlagos javadalmazásának egyharmadát.

33. §. Az e törvény 4. §-ában megjelölt munkavállalói csoportba tartozók közül rokkant, aki egészségének megromlása vagy testi fogyatkozása következtében, szellemi képességének és testi erejének megfelelő munkával nem tudja megkeresni a túlnyomólag szellemi munkát végző és vele azonos munkavállalói csoportba tartozó, hasonló képzettségű és gyakorlati jártassággal rendelkező egészséges munkavállalók átlagos javadalmazásának a felét.

V. fejezet. A várakozási idő és a váromány.

38. §. (1) A járulékhét az a hét nap, amelyre e törvény rendelkezései alapján biztosítási járulékot kell fizetni.

(2) A járulékhónap az a hónap, amelyre e törvény rendelkezései alapján biztosítási járulékokat kell fizetni. Egy járulékhónap 43 járulékhétnek felel meg.

(3) Az önkéntesen, vagy az önkéntes továbbfizetéssel biztosítottaknál járulékhét az a hét nap, amelyre az önkéntes biztosított járulékát megfizette.

(4) A várakozási idő az e törvény alapján keletkezett biztosítási viszonynak kezdete és a járadékra irányuló bejelentés között eltelt az az idő, amely az e törvénnyel biztosított szolgáltatásokra való igényjogosultság megszerzéséhez szükséges.

39. §. (1) A várakozási idő az öregségi járadékra vonatkozólag négyszáz járulékhét, a rokkantsági, az özvegyi és az árvajáradékot illetően pedig kétszáz járulékhét.

(2) Ha a biztosított mindkét szemére vak, vagy biztosítási viszonyának tartama alatt mindkét szemére megvakul, rokkantsági járadékra való igényjogosultságának megnyílásához száz, az öregségi járadékra való igényjogosultság megnyílásához pedig kétszáz járulékhét betöltése szükséges.

40. §. (1) A várakozási idő betöltésének megállapításánál a járulékheteken felül a várakozási időbe be kell számítani azokat a teljes heteket is, melyeknek tartama alatt a biztosított betegsége miatt keresőképtelen volt és foglalkozását nem folytathatta és ezt a körülményt, szükség esetében, a betegség megszűnésétől számított egy éven belül hiteltérdemlő módon igazolja. E rendelkezés alapján a várakozási időbe az öregségi, özvegyi és árvajáradék megállapításánál legfeljebb száz, a rokkantsági járadék megállapításánál pedig legfeljebb ötven hetet szabad beszámítani.

(2) Betegség okán egy-egy naptári évre legfeljebb tizenhárom hetet szabad a várakozási időbe (38. § negyedik bekezdése) beszámítani.

43. §. (1) Ha biztosított után valamely naptári évben tizenháromnál kevesebb heti járulékot róttak ki, a biztosított várománya megszűnik. Ehhez képest érvénytelenekké válnak az érte, annak az évnek végéig lefizetett összes járulékok, amely évben a kirott járulékok nem érték el a váromány fenntartásához e szakasz rendelkezéssel értelmében szükséges legalacsonyabb számot.

(2) Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a naptári évre, melyben a biztosítási viszony keletkezett.

(3) A várományát veszített egyénnek új biztosítási viszonya az utolsó érvénytelenített járulékhét után következő első járulékhéttel kezdődik.

44. §. A váromány épségének elbírálása szempontjából a járulékhéttel egyenlőnek minősül:

1. a várakozási időbe is beszámítható betegség időtartama (40. §),

2. az e törvény 42. §-ának felhatalmazása alapján a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletével megállapított idő,

3. a bányanyugbérbiztosítási viszonyban, úgyszintén nem e törvény alapján, hanem más törvényerejű jogszabály alapján öregségi és rokkantsági biztosításra kötelezett vagy nyugellátási igényvel járó foglalkozásban töltött idő,

4. a biztosítási kötelezettség alá nem eső tanoneviszonyban eltöltött és

5. az az idő, amely alatt a várományos vagy az elhalt egyén a törvény vagy a bányanyugbérbiztosításra vonatkozó szabályok szerint járadékban, illetőleg nyugbérben vagy törvény alapján létesült más öregségi és rokkantsági biztosítás, illetőleg nyugellátás körében járadékban, nyugbérben, nyugellátásban vagy az intézettől járó teljes járadék legalább egyötöd részének megfelelő baleseti járadékban részesült.

VI. fejezet. A biztosítás szolgáltatásai.

48. §. (1) Öregségi járadékra igényjogosult az a biztosított, aki hatvanötödik életévét és az öregségi járadékra vonatkozólag megállapított várakozási időt (39. §) betöltötte és várománya ép (43. §).

(2) Ha a biztosított a hatvanötödik életévének betöltésekor a várakozási időt még nem töltötte be, az öregségi járadék csak a hónapnak első napjától jár, melyben a várakozási időt betöltötte.

49. §. (1) Rokkantsági járadékra igényjogosult az a biztosított, aki állandóan rokkant, a rokkantsági járadékra megállapított várakozási időt (39. §) betöltötte és várománya ép (43. §).

(2) Rokkantsági járadékra a rokkantság tartamára igényjogosult az a biztosított is, aki ugyan nem állandóan rokkant (ideiglenes rokkantság), azonban egy éven át megszakítás nélkül rokkant volt, vagy a betegségi biztosítási táppénz élvezetének megszüntetése után is rokkant marad.

(3) Az a biztosított, aki hatvanötödik életévének betöltése után megrokkant, de még csak a rokkantsági járadékra való igényjogosultságához szükséges várakozási időt töltötte be, rokkantsági járadékban részesül.

50. §. (1) Az öregségi vagy rokkantsági járadék a járadéktörzsből és a fokozódó járadékrészből áll.

(2) A járadéktörzs évi 120 pengő; a járulékok számával arányosan fokozódó járadékrész egy-egy évre a biztosított után lerótt járulékok összegének 24%-a, a 4. §-ban megjelölt munkavállalókra vonatkozólag pedig annak 19%-a.

(3) A fokozódó járadékrész összegének megállapításánál a járulékhetek számába nem lehet beszámítani a betegségben, terhességben és gyermekágyban eltöltött azokat a teljes heteket, amelyek e törvény 40. §-a értelmében a várakozási időbe számítatnak be.

54. §. A munkavállalók közül a tisztviselőknek, a művezetőknek és általában a hasonló állásban lévő, rendszerint havi vagy évi fizetésben részesülő egyéneknek (4. §) felesége, a férj halála esetében, korára és egészségi állapotára való tekintet nélkül özvegyi járadékra jogosult, ha az elhalt férj a kétszáz járulékhetes várakozási időt betöltötte és halálakor várománya ép volt, vagy ha e törvény alapján öregségi vagy rokkantsági járadékot élvezett.

IX. fejezet. A biztosítás szervezete.

101. §. Az e törvénnyel szabályozott öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére szóló biztosítást a következő intézetek látják el:

1. az Országos Munkásbiztosító Intézet, amelynek neve e törvény hatálybalépésével Országos Társadalombiztosító Intézetre változik,

2. a Budapesti Kereskedelmi Betegségi Biztosító Intézet, amelynek neve e törvény hatálybalépésével Magánalkalmazottak Biztosító Intézetére változik.

102. §. (1) Az 1927: XXI. tc. 94. §-ában megjelöltek felül az Országos Társadalombiztosító Intézet tagjai azok az öregség és rokkantság esetére biztosításra kötelezett egyének, akik nem tagjai a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének.

(2) Az Országos Társadalombiztosító Intézet tagjai mindazok a munkaadók is, akik ennek az intézetnek öregség és rokkantság esetére biztosításra kötelezett tagjait foglalkoztatják.

X. fejezet. Eljárás.

114. §. A munkaadó e törvény rendelkezései alapján biztosításra kötelezett mindent egyént, akit vállalatában, üzemében, hivatalában, foglalkozásában foglalkoztat, a munka megkezdésének időpontjától számított nyolc napon belül, az erre vonatkozó szabályok szerint, az alább megjelölt intézetnél, illetőleg pénztárnál bejelenteni köteles mégpedig azokat az öregségi és rokkantsági biztosításra kötelezett munkavállalókat:

1. akik nem tartoznak a jelen törvény 4. §-ában megjelölt munkavállalói csoportba, az Országos Társadalombiztosító Intézet illetékes kerületi pénztárnál (1927: XXI. tc. 94. §-ának harmadik bekezdése), illetőleg a vállalati pénztárnál, vagy a bányatársaspénztárnál,

3. akik e törvény 4. §-ában megjelölt munkavállalói csoportba tartoznak és a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének a betegségi biztosítással kapcsolatban megállapított illetékességi területén (1927: XXI. tc. 180. §) kívül munkaviszonyban állanak, az Országos Társadalombiztosító Intézet illetékes kerületi pénztáránál (1927: XXI. tc. 94. §) vagy a vállalati, illetőleg bányatársaspénztárnál.

115. §. (1) Ha a betegségi biztosításra és az e törvénnyel szabályozott biztosításra kötelezett munkavállaló mindkét társadalombiztosítási ágazattal kapcsolatban tagja az Országos Társadalombiztosító Intézetnek. . . a munkaadó az 1927:XXI. te. 129. §-ával elrendelt és az e törvény 114. §-ában megállapított bejelentési kötelezettségeinek ugyanegy bejelentéssel köteles eleget tenni.

Kivétel e szabály alól az az eset, ha az öregségi és rokkantsági biztosítás kötelezettség alá eső egyén betegségi biztosítását az 1927:XXI. te. 93. §-a első bekezdésének 1—5., illetőleg 7. pontjában felsorolt valamely különálló betegségi biztosító intézet teljesíti, ilyen esetben a munkaadó az e törvénnyel szabályozott biztosítás céljára szolgáló bejelentést a betegségi biztosítással összefüggő bejelentéstől függetlenül, a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletével megállapított módon, külön köteles teljesíteni.

(3) Ha a munkaadó bejelentése az előírt szabályoknak nem felel meg, a bejelentés meg nem történtnek minősül és maga után vonja mindazokat a büntető következményeket, amelyek a bejelentési kötelezettség elmulasztásával járnak.

123. §. A munkaadók bejelentési kötelezettsége teljesítésének ellenőrzésére az 1927:XXI. te. 135. §-ának rendelkezései, a munkaadó bejelentésének helyszíni eljárással való pótlására vonatkozólag pedig az idézett törvényeikk 136. §-ának rendelkezései nyernek alkalmazást az e törvénnyel szervezett biztosításban is.

124. §. (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi és vállalati pénztárai, valamint a bányatárspénztárak a 114—121. §-ok alapján tudomásukra jutott és az e törvénnyel szabályozott biztosítás szempontjából nyilvántartást igénylő adatokat, az alapszabályban meghatározott módon és időben az intézet központjának megküldeni kötelesek.

(2) Az e törvény 114. §-a 3. pontjában foglalt rendelkezés értelmében az Országos Társadalombiztosító Intézet illetékes kerületi pénztáránál (1927:XXI. te. 94. §.), továbbá vállalati pénztáránál, valamint a bányatárspénztáraknál teljesített bejelentéseket a kerületi pénztárak az Országos Társadalombiztosító Intézet alapszabályában meghatározott módon és határidőben közvetlenül a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetéhez kötelesek beszolgáltatni.

125. §. Az intézet (101. §) a hozzá közvetlenül és a kerületi, vállalati, illetőleg bányatárspénztárak útján közvetve befolyt öregségi és rokkantsági biztosítási járulékokat az alább meghatározott módon kötelesek felszámítani:

1. a járulékok 4%-át az Intézetnek öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló biztosítás igazgatási alapja javára,

2. a járulékok 6%-át az Intézetnek öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló biztosítás egészségvédő és gyógyító eljárási alapja javára,

3. a járulékok további 90%-át pedig az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosítás járuléktartalékalapjának vagy az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló önkéntes biztosítás járuléktartalékalapjának javára aszerint, amint a járulékokat a biztosításra kötelezettek, vagy az önkéntesen biztosítottak és önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak után rótták le, illetőleg — önkéntes biztosítás esetében fizették be.

160. §. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter felhatalmazást kap, hogy a bányanyugdírbiztosítás törvényes rendelkezései alá eső munkaviszonyból a jelen törvény intézkedései alá eső munkaviszonyba, továbbá az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló biztosítás köréből a bányanyugdírbiztosítás körébe való átlépés esetében követhető eljárást a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg rendelettel szabályozza.

Jegyzet.

A fenti §-ban említett rendelet még nem jelent meg.

161. §. A fizetési meghagyás ellen való felszólamlás, az intézet önkormányzati szerveinek határozatai ellen a munkásbiztosítási bírósághoz való jogorvoslat, a járulékok behajtása, elévülése és visszafizetése s végül az öregségi és rokkantsági biztosítási járulékok befizetésével késedelemben levő munkaadóknak a közszállításoknál való mellőzése tekintetében — ennnyiben ebből a törvényből más nem következik, — az 1927 : XXI. tc. 189—192. és 194. §-ainak rendelkezéseit kell alkalmazni.

162. §. Csőd esetében az öregségi és rokkantsági biztosítási járulékok és pótljárulékok, úgyszintén a munkaadót e törvény alapján az intézet javára terhelő megtérítések a csődtörvényről szóló 1881 : XVII. tc. 60. §-ának 3. pontjában megjelölt első osztályú csődhitelezőkkel egysorban nyerne kielégítést.

166. §. (1) Az alapszabály állapítja meg, hogy a társadalombiztosítás ága — ideértve az 1925 : XXXIV. tc. alapján működő bányanyugdírbiztosítást is — mily arányban viselik az Országos Társadalombiztosító Intézet ügyvitelével járó kiadásokat.

192. §. Ezt a törvényt a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter hajtja végre, aki a m. kir. igazságügyminiszterrel, a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel, a m. kir. pénzügyminiszterrel és a m. kir. földművelésügyi miniszterrel egyetértve jár el.

1921 : XXXI. tc. a munkásbiztosítási bíraskodásról.

I. Bírósági szervezet.

1. §. Az 1907 : XIX. tc.-ben szabályozott biztosítási ügyekben a bíraskodást első fokon a kerületi munkásbiztosító pénztár székhelye szerint illetékes királyi járásbíróság, mint munkásbiztosítási bíróság gyakorolja.

Jegyzet.

E törvény életbelépésének napjától kezdve az 1907 : XIX. tc.-nek még hatályban lévő összes megfelelő rendelkezései, valamint az idézett törvényt módosító és kiegészítő egyéb megfelelő törvényes rendelkezések hatályon kívül helyeztetnek, ide nem értve az 1921 : XXXI. tc.-nek rendelkezéseit.

Ahol e törvények és egyéb jogszabályok az 1907 : XIX. tc. valamely rendelkezésére hivatkoznak, e helyett ennek a törvénynek azt a rendelkezését kell érteni, amely az 1907 : XIX. tc. megfelelő rendelkezésének helyébe lépett. (1927 : XXI. tc. 227. §. 2. és 4. bek.)

A bányabetegsegélyző pénztárak (társládák) és tagjaik betegségi, baleseti és rokkantsági biztosítási ügyeiben az ezek székhelye szerint illetékes királyi járásbíróság, mint munkásbiztosítási bíróság jár el. (Lásd a I. M. 16.300/1927. sz. r. 2. §.)

2. §. Budapesten külön királyi munkásbiztosítási bíróság működik.

3. §. A munkásbiztosítási bíraskodást elsőfokon, úgyszintén a 17. §-ban megjelölt ügyekben közvetlenül a királyi Munkásbiztosítási Felsőbíróság gyakorolja.

8. §. A munkásbiztosítási bíróság ülnökeit az ennek székhelye szerint illetékes kerületi munkásbiztosítási pénztár közgyűlésének biztosításra kötelezett és munkaadó tagjai és pedig külön a biztosításra kötelezettek és külön a munkaadók saját köbelükből egyenlő számban titkos és az arányos képviselőket biztosító szavazással lehetőleg a bíróság székhelyén lakók közül választják.

A bányabetegsegélyző pénztárak (társládák) székhelye szerint illetékes munkásbiztosítási bíróságok (1. §. 2. bekezdése) ülnökeit felerészben a

bányavállalat jelöli ki, felerészben pedig a pénztár közgyűlésének biztosításra kötelezett tagjai választják. (Lásd a N. M. M. 84.687/1930. sz. r. t.)

9. §. Egyebekben az ülnökök választására, létszámukra, díjazásukra, a megbízás tartamára és gyakorlására vonatkozó szabályokat a népjóléti és munkaügyi miniszter az igazságügyi miniszterrel és a pénzügyminiszterrel egyetértve kibocsátandó rendelettel állapítja meg.

10. §. A népjóléti és munkaügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve műszaki szakértőkként öt évről öt évre terjedő hatállyal a szükségnek megfelelő számú és az iparfelügyeleti szolgálati ágban működő műszaki képzettségű tisztviselőket, vagy hosszabb gyakorlattal bíró ily művezetőket nevez ki a Munkásbiztosítási Felsőbírószághoz. Ugyanígy nevez ki műszaki szakértőket a pénzügyminiszterrel egyetértve a bányahatósági tisztviselők közül.

II. Hatáskör.

Jegyzet.

Az 1928 : XL. tc. számú kérdés eldöntését ugyancsak a Munkásbiztosítási Bíróság hatáskörébe utalja. (Lásd az 1928 : XL. tc. 77. §. 2. bek., 92. §., 105. §. 3. bek., 140. §. 2. bek., 149. §. 5. bek. és a N. M. M. 6.002/1928. sz. r. 29. §. és 33. §. 2. bek.)

11. §. A munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek, amelyeknek tárgya:

1. egyfelől a pénztár, másfelől a biztosított vagy hozzátartozója, vagy jogutódjuk között segélyezési és kártalanítási igény, továbbá rokkantsági, özvegyi és árvaellátási igény;

2. egyfelől a pénztár, másfelől a munkaadó vagy a tagság jogát igénylő között a biztosítási kötelezettség, vagy önkéntes tagsági jog;

3. egyfelől a pénztár, másfelől a munkaadó, vagy a biztosított tag vagy ezeknek szavatosa, vagy jogutóda között biztosítási járulék, pótljárulék és díj;

4. egyfelől a pénztár, másfelől a munkaadó vagy megbízottja között a munkaadó, illetőleg a megbízott megtérítési (az 1907 : XIX. tc.-en alapuló kártérítési) kötelezettsége és a munkaadó megtérítési igénye;

5. egyfelől a pénztár, másfelől a munkaadó (üzemtulajdonos) között a pénztár által a munkaadónál (üzemtulajdonosnál) foganatosított helyszíni eljárási költségeinek megállapítása, valamint a balesetvizsgálati költség viselése;

6. egyfelől a pénztár, másfelől a vállalati betegsegélyző pénztárt fenntartó munkaadó között a vállalati betegsegélyző pénztár kezeléséből és működéséből felmerülő elszámolás;

7. egyfelől a pénztár, másfelől a vállalkozó között az utóbbi által teljesített betegsegélyezésből felmerült elszámolás.

A jelen §. 1. pontjában megjelölt kártalanítási perek, az időleges járadékokra irányuló kivétellel, a 4. pontban megjelöltek közül pedig azok, amelyek a pénztárnak baleseti kártalanítás megtérítése címén a munkaadó, vagy megbízottja ellen emelt igényére vonatkoznak, elsőfokon a budapesti külön munkásbiztosítási bíróság kizárólagos hatáskörébe tartoznak.

12. §. A munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek, amelyek a pénztárak között a biztosításból eredő kölcsönös vagyoni jogi követeléseik tárgyában felmerülnek.

13. §. A munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek, amelyek egyfelől a pénztári orvosok és pénztári szülésznők, másfelől a pénztár között az ezek jogviszonyából eredő igények, továbbá nem pénztári orvosok gyógykezelési díjai, nem pénztári szülésznők által követelt díjak, nem állami, vagy nem köz- vagy nyilvánossági jellegű kórház, gyógyintézet vagy fürdők által követelt ápolási és ellátási díjak, továbbá gyógyszereszek, köt- és műszereszek gyógy-, köt- és műszerszolgáltatásból eredő

követeléseit tárgyában egyfelől a pénztár, másfelől az orvos, szülésznő, gyógyszerháros, köt- és műszerész, a kórház, gyógyintézet vagy fürdő tulajdonosa között keletkeznek.

14. §. A munkásbiztosítási bíróság előtt való eljárásnak van helye a pénztár terhére balesetvizsgálati költséget megállapító elsőfokú rendőrhatalósági határozat ellen irányuló panasz esetén.

15. §. A munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek, amelyeknek tárgya egyfelől az alkalmazott, másfelől munkaadója között

1. a pénztárnak járó befizetés (járulék és díj);

2. a pénztár által nyújtott betegségi segélyt, illetőleg baleseti kártalanítást meghaladó kártérítési igény;

3. a balesetbiztosítás hatálya alól az 1907 : XIX. te. 10. §-a alapján kivont alkalmazottak baleseti kártalanítási igénye;

4. a munkaadó által kiszolgáltatandó betegségi segély.

E §. 3. pontjában megjelölt perek közül nem tartoznak ide azok, amelyek a magyar királyi Közigazgatási Bíróság elé tartozó nyugdíjigénnyel kapcsolatosak.

17. §. Közvetlenül a Munkásbiztosítási Felsőbíróság hatáskörébe tartozik az eljárás az Országos Munkásbiztosító Pénztárnak az üzemeket veszélyességi osztályba és arányszám alá sorozó határozatai ellen irányuló fellebbezések tárgyában. (V. ö. az 1927 : XXI. te. 188. és 190. §.)

III. Eljárás.

21. §. A Munkásbiztosítási Felsőbíróság a hatáskörébe tartozó egyes elvi kérdések tárgyában teljes ülési határozatokat hozhat.

A teljes ülési határozat ennek megváltoztatásáig a Munkásbiztosítási Felsőbíróságot és a munkásbiztosítási bíróságokat kötelezi. E hatálya a hivatalos lapban való közzétételének napjától kezdődik.

A teljes ülési határozat hozatalának, megváltoztatásának és hatályon kívül helyezésének feltételeit és módját az igazságügyminiszter, a népjóléti és munkaügyi miniszter meghallgatásával rendelettel állapítja meg.

IV. Vegyes rendelkezések.

24. §. A munkásbiztosítási bíraskodás útjára tartozó perekben a pénztár, a segélyezési és kártalanítási perekben (11. §. 1. pont, 15. §. 2-4. pont) a biztosított, az ő hozzátartozója és a tagság jogát igénylő is illetékmentességben részesül.

Egyebekben a 11., 12., 13. és 15. §§-ban felsorolt perekben a járásbíró-sági peres eljárásra, a 17. §-ban megjelölt ügyekben a polgári perrendtartással nem szabályozott bírói eljárásra megállapított illetéklerovásnak van helye.

Az I. M. 1927. évi 16.300. sz. r. a bányanyugbérbiztosítási bíraskodás tárgyában.

Az 1925 : XXXIV. te. 2. §-ában és az 1921 : XXXI. te. 23. §-ában kapott felhatalmazások alapján a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértve a következőket rendelem:

1. §. Amennyiben ebből a rendeletből más nem következik, a munkásbiztosítási bíraskodás szabályait a bányanyugbérbiztosítás (8. §.) körében felmerült peres és nem peres ügyekben is megfelelően kell alkalmazni. Ehhez képest a 2-7. §-ban meghatározott eltérésekkel ezekben az ügyekben is megfelelően kell alkalmazni a munkásbiztosítási bíraskodásról szóló 1921 : XXXI. te.-ben, valamint a munkásbiztosítási bíraskodás körébe tartozó ügyekben követendő eljárás tárgyában 44.200/1921. I. M. szám alatt kiadott (a Magyarországi Rendeletek Tára 1921. évi kötetének 800. oldalán közzétett) rendeletben és az ezt módosító és kiegészítő rendeletekben foglalt rendelkezéseket.

2. §. A bányanyugbérbiztosítás körében felmerülő perek, ügyszintén a biztosított vagy a rokkantsági nyugbérben részesülő eltűnésének megállapítása iránti ügyek (4.400/1926. N. M. M. eln. számú rendelet 24. §.) elsőfokon a budapesti kir. munkásbiztosítási bíróság kizárólagos hatáskörébe tartoznak. A díósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társpengztári által ellátott nyugbérbiztosítás (4.400/1926. N. M. M. számú rendelet 56. §.) körében felmerült perek és eltűnésmegállapítási ügyek azonban — mégpedig a bányanyugbérbiztosítás alapján járó szolgáltatások tárgyában felmerült perek is — a társpengztár székhelye szerint illetékes miskolci, illetőleg sásdi kir. járásbíróság mint munkásbiztosítási bíróság illetékességéhez tartoznak.

3. §. A bányanyugbérbiztosítás körében felmerülő perekben az érvényesített igény természetének megfelelő eljárási szabályok az irányadók.

Igy különösen:

1. a bányanyugbérbiztosítás alapján járó szolgáltatások (rokkantsági, özvegyi és áranyugbér, végkielégítés) iránti perek az 1921:XXXI. tc. 11. §-ának 1. pontjában,

2. a tagság, a várományi jog fennállása vagy fenntartása, a biztosítás folytatása és a tagsági idő beszámítása (4.400/1926. N. M. M. eln. számú rendelet 69. §.) iránti jog tárgyában felmerülő perek ugyane törvény 11. §-ának 2. pontjában,

3. a nyugbérbiztosítási járulék és járulékpótlék, valamint az elismerési díj (4.400/1926. N. M. M. eln. számú rendelet 12. §.) tárgyában felmerülő perek ugyane törvény 11. §-ának 3. pontjában megjelölt perekkel esnek egy tekintet alá.

4. §. A bányanyugbérbiztosítás körében felmerülő perekben és nem peres ügyekben a bíróság mint egyesbíróság jár el.

E rendelet 3. §-ának 1. pontja alá eső perekben azonban a bíróság a 44.200/1921. I. M. számú rendelet 18. §-ában meghatározott eseteken kívül ülnökök részvételével háromtagú tanácsban jár el, ha a perben a 4.400/1926. N. M. M. eln. számú rendelet 7. §-ának 2. bekezdésében meghatározott időelőtti keresőképtelenség kérdése vár eldöntésre, vagy ha a bíró (elnök) az ülnökök közreműködését a vitás kérdés szakszerű elbírálása érdekében egyébként szükségesnek látja, vagy ha az ülnökök alkalmazását a felek valamelyike kellő időben kéri. Azon az alapon, hogy a bíróság ülnököket hivatalból nem alkalmazott, noha közreműködésük a vitás kérdés szakszerű eldöntése végett szükséges, jogorvoslatnak nincs helye.

Az ülnököket a Pénztár önkormányzati szervének egyfelől nyugbérbiztosításra kötelezett, másfelől munkaadó tagjai által külön-külön egyenlő számban titkos és arányos képviselőket biztosító szavazással választottak közül kell meghívni. A választásig terjedő hatállyal az ülnökként meghívható egyéneket a m. kir. népjóléti miniszter jelöli ki. A díósgyőri m. kir. vas- és acélgyár és a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társpengztári által ellátott nyugbérbiztosítás körében továbbra is az 1921:XXXI. tc. 8. §. 2. bekezdése alkalmazandó.

Az ülnökök alkalmazására irányuló kérelmet a Pénztár a fellebbezés felterjesztése alkalmával tett jelentésében, közvetlen kereset esetében pedig a 44.200/1921. I. M. számú rendelet 14. §-ának 2. bekezdése szerint a határozat meghozatalára kitűzött határidő alatt, a másik fél pedig a pénztári határozat elleni fellebbezésében vagy közvetlen keresetében köteles előterjesztetni. A később előterjesztett ilyen kérelmet figyelembevenni nem lehet.

Ülnökök alkalmazása esetében egy ülnököt a Pénztár önkormányzati szervének munkaadó tagjai által választott, egyet pedig a Pénztár önkormányzati szervének nyugbérbiztosításra kötelezett tagjai által választott, illetőleg a választás megtörténtéig terjedő hatállyal a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter által kinevezett ülnökök közül kell behívni.

A m. kir. Munkásbiztosítási Felsőbíróság tanácsának alakulására az 1921:XXXI. tc. rendelkezéseit kell alkalmazni.

5. §. A Pénztárnak határozata ellen e rendelet 3. §-a 1. pontjában említett ügyekben három hónap alatt, egyéb ügyekben tizenöt nap alatt lehet

fellebbezéssel élni. Ezt a határidőt a határozat kézbesítésétől, ha azonban a határozatot a jelen rendelet életbelépése előtt közölték, a rendelet életbelépésétől kell számítani.

6. §. Az eltűnés megállapítására (4.400/Eln. 1926. N. M. M. számú rendelet 24. §.) irányuló kérelmet vagy a Pénztárnál, vagy közvetlenül a budapesti kir. munkásbiztosítási bíróságnál, a 2. §-ban megjelölt állami üzemek alkalmazottainak eltűnése esetében a társ-pénztárnál, vagy közvetlenül a miskolci, illetőleg a sásdi kir. járásbíróságnál lehet előterjeszteni. A kérelemben annak okát, a kérelmezőnek az eltűnőhöz való rokoni viszonyát, az eltűnés idejét, körülményeit és az elhalálozásra következtetést engedő körülményeket részletesen elő kell adni és lehetőleg valószínűsíteni.

A Pénztár a nála előterjesztett kérelmet az elbíráláshoz szükséges iratokkal észrevételei kíséretében nyolc nap alatt az 1. bekezdésben megjelölt bírósághoz felterjeszteni köteles. Közvetlenül a bíróságnál előterjesztett kérelem tárgyában a bíróság a hirdetmény kibocsátása előtt vagy utána írásban hallgatja meg a Pénztárt.

A bíróság — ha a kérelemnek azonnali elutasítására nem lát okot — az 1911. I. tc. 736. §. 2. bekezdésének megfelelő tartalmú hirdetményt bocsát ki és intézkedik, hogy a hirdetményt az eltűnt legutolsó tartózkodási helyén az ott szokásos módon közzétegyék. Hírlapi közzétételt csak az érdekeltek kérelmére és költségére lehet elrendelni.

Ügygondnok kirendelésének nincs helye. A bíróság azonban a hirdetményi határidő alatt hivatalból meghallgatásokat és tudakozódásokat véggezhet az eltűnt hollétének nyomozása tárgyában.

A hirdetményi határidő a hirdetmény közzétételétől számított három hónap. E határidő elteltével a bíróság az eltűnés megállapítása tárgyában végzéssel határoz.

Az elsőfokú eljárás bíróság végzése ellen kézbesítésétől számított nyolc nap alatt felfolyamodásnak van helye a m. kir. Munkásbiztosítási Felső-bírósághoz.

Az eltűnés megállapítása tárgyában hozott végzésnek csak a nyugbértbiztosítási igény tekintetében van joghatálya.

Az eltűnést megállapító végzést a bíróság bármelyik érdekelt kérelmére, az érdekeltek meghallgatása után hatályon kívül helyezheti, ha kitűnik, hogy az eltűnt nem halt meg. A hatályon kívül helyező végzés ellen nyolc nap alatt felfolyamodással lehet élni.

7. §. Az 1921:XXXI. tc. 24. §-át azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a biztosított és hozzátartozója, valamint a tagsági jogát igénylő a bányanyugbértbiztosítás körében felmerülő perekben és a nem peres (eltűnés megállapítása iránti) ügyekben is illetékmentességben részesülnek.

8. §. Bányanyugbértbiztosítás alatt a jelen rendeletben azt a nyugbértbiztosítást kell érteni, amelyet a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbértbiztosításáról szóló 1925:XXXIV. tc., valamint az ugyanebben a tárgyban (4.400/1926. eln. N. M. M. szám alatt kiadott (R. T. 1927. évf. 279. old.) rendelet szabályoz, ideértve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár és a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társ-pénztárai által ellátott nyugbértbiztosítást is.

A jelen rendeletben közelebbi megjelölés nélkül említett Pénztár alatt, valamint e rendelet életbléptetése előtt már érvényben volt szabályokban említett társ-pénztárak alatt az Országos Munkásbiztosító Pénztárt (bányanyugbértbiztosító ágazatát), illetőleg megfelelő esetekben a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, illetőleg a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társ-pénztárát kell érteni.

9. §. Azokra a perekre, amelyek a jelen rendelet életbelépése előtt indultak meg, e rendelet 2. §-a nem nyer alkalmazást. De ezekben a perekben, ha nem a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, vagy a komlói m. kir. kincstári köszénbánya társ-pénztára van főként érdekelve, az Országos Társadalombiztosító Intézetet is hivatalból perbe kell idézni.

A biztosított, vagy a rokkantsági nyugbértben részesülő eltűnésének

megállapítása iránt a jelen rendelet életbelépése előtt netán előterjesztett és még el nem intézett kérelmet további eljárás végett az illetékes bírósághoz kell áttenni.

A N. M. M. 1930. évi 84.687. sz. r. a munkásbiztosítási bíróságok ülnökei és pótülnökei megbízatásának meghosszabbítása, illetőleg új ülnökválasztás megtartása tárgyában.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárait, a bányatársaspénztárait, valamint a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetére és a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézetre illetékes munkásbiztosítási bíróságok részére a munkásbiztosítási bíraskodásról szóló 1921: XXXI. tc. 8. §-a alapján az 1927. évben kinevezett, illetve megválasztott (kijelölt) ülnököknek és pótülnököknek törvényes megbízása a folyó év végével lejár, minek következtében új ülnökválasztásról kellene gondoskodni.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztáiraival kapcsolatban azonban az új ülnökválasztásnak az alábbiakban ismertetett okokból akadályai vannak.

A már hivatkozott 1921: XXXI. tc. 8. §-a értelmében a munkásbiztosítási bíróság ülnökeit és pótülnökeit az ennek székhelye szerint illetékes kerületi munkásbiztosítási pénztár közgyűlésének biztosításra kötelezett és munkaadó tagjai saját kebelükből választják. Az 1921: XXXI. tc. értelmében vett kerületi munkásbiztosító pénztárak azonban ezidőszertig már nincsenek, miután a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló és 1928. évi január hó 1. napja óta érvényben levő 1927: XXI. tc.-kel szervezett Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárai nem azonosak az 1907: XIX. tc.-kel létesült kerületi munkásbiztosító pénztárakkal.

Ezenfelül az ülnökválasztásnak a most említett kerületi pénztárak keretében való megtartását akadályozza még az a körülmény is, hogy a kerületi pénztáraknak közgyűlésnek nevezett önkormányzati szerve nincsen.

A jelenleg működő kerületi pénztáraknak egyetlen önkormányzati szerve a kerületi választmány; ezt azonban a szóban forgó ülnökválasztás lebonyolításával megbízni nem lehet, egyrészt azért, mert az 1927: XXI. tc. erre felhatalmazást nem adott, másrészt abból az okból, mert ílymódon a 41.000/1921. N. M. M. számú rendelet 34. §-ával kizárni kívánt összeférhetlenségi eset állana elő és a munkásbiztosítási bíróság ítéletének meghozatalánál olyan egyének működnének közre, akik a bírósági eljárás alapját képező határozatot hozták.

Az előadottakra való tekintettel, valamint figyelemmel arra is, hogy a munkásbiztosítási bíraskodásnak törvényhozási úton való újabb szabályozása előreláthatólag csak a jövő év folyamán fog megtörténni, nehogy a munkásbiztosítási bíróságok működése a jogkeresők s főképpen a gazdaságilag amúgy is nehezebb viszonyok között élő biztosítottak esetleges jogos igényeinek sérelmére bizonytalan időre megakasztassék, az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárai, illetőleg a volt kerületi munkásbiztosító pénztárak részére az 1927. év folyamán kinevezett ülnökök megbízását az 1931. évi december hó 31-ig terjedő időre meghosszabbítom azzal, hogy a megbízásnak e meghosszabbítása kinevezés jellegével bír.

Az új ülnökválasztásnak a bányatársaspénztárakkal, valamint a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetével és a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézettel kapcsolatban nincs akadály, miután ezek az 1927: XXI. tc. és az ennek alapján megalkotott alapszabályok értelmében az ülnökválasztás megejtésére hivatott közgyűléssel rendelkeznek.

Figyelemmel azonban arra, hogy az évi rendes közgyűlést, amelynek feladatai közé tartozik a munkásbiztosítási bíróságok ülnökeinek és pótülnökeinek megválasztása is, az említett pénztárak és intézetek a folyó évre vonatkozólag már megtartották, az ülnökválasztás megtartásáról rendkívüli közgyűlés összehívása útján kell gondoskodni.

Felhívom tehát a bányatársaspénztárakat, valamint a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetét és a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intéze-

tet, hogy az alapszabályukban előírt módon és határidőben a munkásbiztosítási bírósági ülnökök és pótülnökök megválasztása céljából haladéktalanul hívjanak össze rendkívüli közgyűlést. A bányatárspénztárak egyben gondoskodjanak arról, hogy munkaadók az ülnökök és pótülnökök kijelölését a 41.000/1921. N. M. M. számú rendeletben foglalt szabályok szerint legkésőbb a közgyűlés napjáig fogantossítsák.

Az ülnökök és pótülnökök megválasztásával kapcsolatos egyéb kérdések tekintetében az előbbi bekezdésben hivatkozott rendeletben foglaltakhoz kell alkalmazkodni.

A bányatárspénztárakat külön is figyelmeztetem arra, hogy a 41.000/1921. N. M. M. számú rendelet 34. §-a második bekezdésének 4. pontjában foglalt rendelkezések értelmében nem választható (a bányavállalat által nem jelölhető ki) ülnökként, aki a bányatárspénztár választmányának tagja; a választmányi póttag ülnökké való megválasztásának (a bányavállalat által való kijelölésének) azonban akadályja nincs.

Végül figyelemmel arra, hogy a bányatárspénztárakra, valamint a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetére és a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézetre illetékes munkásbiztosítási bíróságok mellett működő ülnököknek és pótülnököknek megválasztását az alapszabályban előírt határidők miatt a folyó évben lebonyolítani nem lehet s így a munkásbiztosítási bíróságok az alakuló ülést még a folyó évben megtartani nem tudják, — addig az ideig terjedőleg, amikor a rendkívüli közgyűlés által megválasztott ülnökök működésüket megkezdhetik, az említett pénztárak és intézetek ülnökeinek megbízását ugyancsak meghosszabbítom azzal, hogy a megbízás meghosszabbítása szintén kinevezés jellegével bír.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A bányaadózásokról.

Mértékilleték.

215. §.

Minden adományozott bányamérték egy bizonyos illeték időszakonkénti lefizetése alatt áll, mely félévenként minden 12.544 (45.116-4 m²) négyszöglet tevő adományozott vájnamértéktől, és minden 32.000 (115.692.826 m²) négyszögletes területi külmértéktől, oly vájnamértékektől ellenben, melyek nagyobb vagy kisebb mértéket tartalmaznak, nemkülönbön a határközegektől, azok tartalmának aránya szerint szabatik ki; ezen illeték, mértékilletéknek nevezeték.

Joggyakorlat.

A bányamértékilletéket akár üzemben tartatnak a bányák, akár nem fizetni kell. (P. M. 86.467/1891.)

216. §.

A mértékilleték félévenként előre, minden évi június és december havában a bányaathatósnál multhatlanul befizetendő.

Jegyzet.

Ezt a §-t az 1920. XII. tc. 4. §-a és az 1924. évi 5.200. P. M. sz. rendelet 8. §-a módosította, hogy a mértékilleték két egyenlő félévi részletben minden év január és július 1-én esedékes és a fizetőköteles félnek legkésőbb az illető év január és július havának 31-éig postatakarékpénztári befizetési lappal kell befizetnie.

A mértékilletékek előírása.

V. sz. 104. §. A mértékilletéknek az á. b. t. 216. §-a szabványai szerinti beszédese és nyilvántartása céljából az ellenőrzést és szám-

vizsgálatot könnyítő módon való eszközzésére a bányakapitányságok egy, a XX. minta szerint összeállított, a kerületükben létező összes fennálló adományozott bánya-, külmértékek, és határközőkről vezetett, bányamegyék szerint fölosztandó följajstrom szerkesztésére utasíttatnak. A bányamegyék megalakulásáig a beosztás a politikai kerületek szerint is eszközölhető.

Ebbe bevezetendő:

a) a tárgynak folyó száma (tekintettel a kerületre);

b) annak helyfekvése (ország, megye, járás, község);

c) a bányatárgy neve;

d) a birtokos neve, polgári állása, lakhelye;

e) a meghatalmazott, igazgató vagy művezető neve, polgári állása és lakhelye;

f) a tárgynak a törvényes mértékre átszámított területe, vonatkozással annak az adózás alá eső kiterjedésére (á. b. t. 215–218. §§.);

g) az erre eső törvényes mértékilleték . . . ;

h) megjegyzés és végre a főösszeg.

Határközők és külmértékek, melyeknek területe ismeretlen, addig, míg azok kiterjedése hivatalos felmérés és kicövekelés útján meg nem állapíttatik, a mértékilleték megállapításánál a bányamegyében szokásos bányamező felével, illetőleg egy egész bányatelekkel azonosnak veendő.

Az á. b. t. 218. §-a esetében az illető bányabirtokos 14 napi határidő kitűzése mellett annak kinyilatkoztatására szólítandó föl, hogy az említett §. szerint mely területet kívánja az adózás alapjául vétetni.

Ezen nyilatkozat fölötti határozás a bányakapitányságot illeti meg.

A mértékilletéki lajstrom másolatának egy példánya a miniszteri számvevőségnek, másika az illetékes adóhivatalnak küldendő meg.

Jegyzet.

XX. minta.

..... m. kir. bányakapitányság.

BÁNYAMÉRTÉKLAJSTROM.

Pénzügyi kerület.....

Adóhivatal.....

Bányabirtokos:					Meghatalmazott:				
Lap:									
Folyószám	Bánya- mértékek megnevezése	Fekvése			Adóköteles tértartalma m ² -ben	Egész évi illeték		Észrevételek	
		község	járás	megye		P	f		

A végrehajtási szabályok 105–110. §-a a bányavám megszűnése következtében hatályon kívül van.

Mértékilleték elengedése iránti kérvények.

V. sz. 111. §. Mintán a mértékilleték kivétel nélkül minden adományozott bányatelek után fizetendő, annak elengedése iránti kérvényeknek hely nem adható.

Ha azonban ily hátralék behajtása lehetetlen, a bányakapitányság annak leírását, kimerítő indokolás mellett a minisztériumnál javaslatba hozhatja.

A V. sz. 111. §-ának harmadik és negyedik bekezdése, mely a bányavámról intézkedik, tárgytalan.

Jegyzet.

A bányamértékilleték leírásáról a P. M. 1894. évi 781. sz. körrendeletének 7. §-a és az 1911. évi 72.954. sz. P. M. utasítás intézkedik (l. 538. old.).

217. §.

Oly vájnamértékeknél, melyeknek csak magassága és szélessége van határok közé szorítva, a telek mentébeni (hosszabani) kiterjedése pedig végtelen (korlátlan), a mértékilleték azon térmérték szerint számítandó, mely a szélességnek a magassággal sokszorozásából, mindkettőt ölelben kifejezve, keletkezik. Az úgynevezett hosszmértékek, melyeknek szélességük változó és melyeknek mélységük (hosszúságuk és magasságuk) határozatlan, a mértékilleték tekintetében az egyszerű vájnamértékekkel (215. §.) egyenlőknek tartandók.

218. §.

Oly különös bányászati jogosítványoknál, melyeknek alapját nem a bányarendtartások szerint meghatározott vájnamértékek képezik, a birtokosoknak szabadságában áll a mértékilletéket, a telek törvényszerű szabályozásáig, vagy ez utóbbinak mértani területe szerint, vagy azon kiterjedés szerint fizetni, mely az adományozás után járó legmagasabb törvényes mértékbeli terjedelemmel egyenlő.

219. §.

Hatályon kívül.

1920. évi XII. tc. a bányailletékekről.

(Az 1927: V. tc. 62. §-ában foglalt rendelkezésekkel kiegészített szöveg.)

1. §. A még hatályban lévő ausztriai ált. bányatörvény szerint fizetendő mértékilleték minden 12.544 négyzetölet (45.116'4 négyzetméter) kitévő rendes bányamérték és minden 32.000 négyzetöl (115.092'8 négyzetméter) területű külmérték után évenként huszonkettő pengőben állapítatik meg.

A kisebb terjedelmű külmértékek, valamint a határközök után ennek a mértékilletéknek az adományozott külmérték, illetve határköz területéhez mért és az első bekezdésben megjelölt külmértéki, illetve a határköz-nél bányamértéki alapterület kiterjedéséhez viszonyított arányszerű része fizetendő, de a területi arányszerű kiszámításnál mutatózó filléreket mindenkor pengőre kell fölfelé kikerekíteni s az egy külmérték után fizetendő évi bányailleték legkisebb összege öt pengőben állapítatik meg.

A régi törvények, illetve az egyes bányamegyei alapszabályok szerint adományozott különleges bánya- és külmértékek után évente fizetendő illeték az eddigi nyolcszoros összegében állapítatik meg, de a kiszámításnál a mutatózó fillérek itt is mindenütt pengőre kikerekítendők.

2. §. Az 1885. évi XIV. tc. szerint minden zártkutatómánya (szabadkutatás) után fizetendő évi felügyeleti illeték tizenegy pengőben állapítatik meg.

Jegyzet.

1885 : XIV. tc. az 1875 : XXVII. tc. 12. §-ának módosításáról.

1. §. Minden szabadkutatás (zártkutatmány) után az eddigi zártkutatmányi díj helyett jövőre felügyeleti illeték fizetendő.

3. §. A mértékilleték és a felügyeleti illeték leszállításának helye nincsen.

4. §. A mértékilleték két egyenlő félévi részletben minden év január és július 1-én esedékes és legkésőbb az illető év január és július havának 31-ig a bányakapitányság által megjelölt állampénztárnál fizetendő.

Az illetékfizetési kötelezettség az adományozást követő félévvel kezdődik és azzal a félévvel végződik, melyben a bánya- vagy külmérték a bányakapitányság előjegyzési könyveiben töröltetik.

Jegyzet.

A mértékilleték lerovása 1924. évi július hó 1-től kezdődőleg az állami képzésbevételek és kiadások kezelése tárgyában 1924. évi 5.200/P. M. sz. alatt kibocsátott «Utasítás»-ban foglaltaknak megfelelően a postafakarék-pénztár útján történik. (P. M. 83.939/1924.)

5. §. A felügyeleti illeték a bányakapitányságnál (bányabiztosságnál) rovandó le, mégpedig:

a) a zártkutatmány bejelentése alkalmával a bejelentéssel egyidejűleg arra az időszakra, melyre a zártkutatmány alapjául szolgáló kutatási engedély érvénye még kiterjed, de egy évnegyednél kisebb időszak a felügyeleti illeték kiszámításánál mindig egész évnegyednek veendő;

b) a kutatási engedély meghosszabbítása alkalmával, de még az illető kutatási engedély lejártá előtt egy egész évre.

6. §. Az esedékes felügyeleti illeték le nem rovása a zártkutatmányi bejelentés visszautasítását, illetőleg a fennálló zártkutatmány törlését vonja maga után.

Ha a kutató új zártkutatmányi bejelentésnél a felügyeleti illetéket el-késve bár, de még a bejelentés visszautasítása előtt fizeti le, a bejelentés — amennyiben az a törvényes kellékeknek megfelel — a fél kérelmére megerősítendő ugyan, de csak az illeték lefizetésének napjától számítandó s úgy a zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítványban, mint a zártkutatmányi könyvben megfelelően kitüntetendő jogelsőbbiséggel.

Joggyakorlat.

A kutatási engedély meghosszabbítását megtagadó határozat esetében a felügyeleti illeték csak a határozat jogerőre emelkedése után adandó vissza a félnek. (P. M. 2.128/1913.)

7. §. Ha a felügyeleti illeték egyszerre több zártkutatmány után esedékes és a fél nem egész esedékes összegeket fizeti le, akkor — amennyiben a fizetési határidőn belül kifejezetten mást nem kérelmez — a lefizetett összeg új bejelentéseknél a bejelentés sorrendjében egymásután következő, már fennálló zártkutatmányoknál pedig az alapul szolgáló kutatási engedélyre történt rájegyzés sorrendjében egymásután következő zártkutatmányokra számolandó el. A felügyeleti illeték tekintetében ekként fedezetlenül maradó zártkutatmányi bejelentések visszautasítandók, a fennálló zártkutatmányok pedig az alapul szolgáló kutatási engedély lejártával törölendők.

8. §. Ha a fél egy már meglevő kutatási engedély alapján eszközölt akár egyes, akár többes zártkutatmányi bejelentésnél az esedékes felügyeleti illetéket hiányosan fizeti le, s ha ilyenkor a körülményekből valószínűnek látszik, hogy a hiányos befizetés csak tévedésből történt: akkor a bejelentőt rövid záros határidő kitűzése mellett a hiány pótlására kell felhívni.

Ha a bejelentő e felhívásnak eleget tesz, akkor a zártkutatmányi bejelentést, illetve az összes zártkutatmányi bejelentéseket a bejelentéstől számítandó jogelsőbbiséggel meg kell erősíteni.

Ha pedig a bejelentő a felhívásnak nem tesz eleget, akkor az ilyen bejelentések elintézésénél az előző szakaszban foglalt rendelkezést kell megfelelően alkalmazni.

9. §. Oly bányamérték, határközők, vagy külmértékek után, amelyekre nézve a tulajdonos a jelen törvény életbelépése előtt illetékleszállítási kedvezményt nyert, az 1. §-ban meghatározott illeték a kedvezmény határidejének lejártáig az engedélyezett mérséklés arányában fizetendő.

Ahol a leszállítás határozatlan időre szól, ott a kedvezmény az 1920. év végével hatályát veszti.

10. §. A jelen törvény hatálybalépésekor fennálló zártkutatmányok után az azok alapjául szolgáló kutatási engedély lejártáig terjedő időre a már lefizetett felügyeleti illeték és a jelen törvény szerinti felemelt felügyeleti illeték közötti különbözetet nem kell megfizetni.

11. §. Ha a kutató a jelen törvény hatálybalépésekor már fennállott kutatási engedélyre következő első meghosszabbítása alkalmával a kutatási engedélyre jegyzett zártkutatmányok után fizetendő felügyeleti illetéket a korábbi törvényben megállapított díjtétel szerint röjja le, akkor őt, rövid záros határidő kitűzése mellett, az illetékkülönbözet utólagos befizetésére kell felhívni.

Ha a kutató a felhívásnak nem tesz eleget, akkor a meghosszabbítási kérelem elintézésénél a 7. §-ban foglalt rendelkezést kell megfelelően alkalmazni.

12. §. E törvény 1920. évi július hó első napján lép életbe; életbelépésével az 1885: XIV. tc., valamint a mértékilleték díjtételére vonatkozó törvényes rendelkezés hatályát veszti, ellenben a mértékilleték előírására, nyilvántartására és behajtására vonatkozó eddigi rendelkezések a jelen törvényből folyó módosításokkal továbbra is érvényben maradnak.

E törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

A P. M. 1908. évi 116.103. sz. r. a bányaadóról szóló 1875: XXVII. tc. 12. §-át módosító 1885: XIV. tc. végrehajtása iránt 1885. évi 32.529. és 1886. évi 58.069. sz. a kibocsátott volt földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumi és az 1885. évi 36.184. sz. a kibocsátott pénzügyminisztériumi rendelet módosítása tárgyában.

Az 1885: XIV. tc. végrehajtása tárgyában a volt földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium által 1885. évi 32.529. és 1886. évi 58.069. sz. a. és a vezetésem alatt álló pénzügyminisztérium által 1885. évi 36.184. sz. a. kiadott rendeletek hatályon kívül helyezésével a következőket rendelem el:

1. §. Aki egy már előbb szerzett, vagy egyidejűleg kért kutatási engedély alapján egy vagy több zártkutatmányt jelent be, köteles a zártkutatmányok után járó törvényes felügyeleti illetéket a bejelentéssel egyidejűleg lefizetni. Vagyis aki a zártkutatmányi bejelentést posta útján nyújtja be, az köteles a felügyeleti illetéket, illetőleg az erről szóló postatakarék-pénztári chequet az illetékes bányakapitányság (bányabiztosság) címére a bejelentés postára adása napján szintén postára adni, vagy legkésőbb a zártkutatmányi bejelentés beérkezése napján a bányakapitányságnál (bányabiztosságnál) a hivatalos órák alatt lefizetni; aki pedig a zártkutatmányi bejelentést a bányakapitánysághoz (bányabiztossághoz) közvetlenül nyújtja be, az köteles a felügyeleti illetéket a benyújtás napján a bányakapitányságnál (bányabiztosságnál) a hivatalos órák alatt szintén közvetlenül befizetni.

Joggyakorlat.

1. Bányaszabadkutatási illetékek ügyében emelt panaszok elintézése nem tartozik a közigazgatási bíróság hatáskörébe. (K. B. 8.684/1898.)

2. A kutatási engedély meghosszabbítása a bélyegilleték lerovásától függővé nem tehető. (P. M. 71.904/1900.)

2. §. Aki egy vagy több zártkutatmány alapjául szolgáló kutatási engedély meghosszabbításáért folyamodik, köteles gondoskodni arról, hogy a zártkutatmányok után járó törvényes felügyeleti illeték a kutatási enge-

dély lejártá előtt az illetékes bányakapitányságnál (bányabiztosságnál) a hivatalos órák alatt lefizetessék, illetőleg az erről szóló posta- vagy postatakarékpénztári fizetési utalvány ide a hivatalos órák alatt beérkezzék. Ezen határidő elteltével az illetékes bányakapitányságnál (bányabiztosságnál) posta-, illetőleg postatakarékpénztár útján befizetett felügyeleti illeték szabályszerű időben befizetettnek tekintendő, ha beigazolást nyert, hogy a felügyeleti illeték, illetőleg az erről szóló postatakarékpénztári cheque az illetékes bányakapitányság (bányabiztosság) címére legkésőbb a kutatási engedély lejáratí napját megelőző második napon postára adatott.

3. §. A postán érkező zártkutatmányi bejelentések borítékai, amennyiben a felügyeleti illeték egyidejűleg nem érkezett be, a bányakapitányságok (bányabiztosságok) által a bejelentéshez csatolandók és megőrzendők, s ha azokon a postára adás ideje a postabélyegzés alapján halálozottan meg nem állapítható, amennyiben folyamodó szükség esetén (2. §.) a bányakapitányság (bányabiztosság) által kibocsátott felhívásra az ellenkezőt a posta által kiállított valamely okmánnyal 20 nap alatt nem igazolja, az vélelmezendő, hogy a bejelentés a beérkezés előtti napon adatott postára.

4. §. A felügyeleti illetéknek posta, illetőleg postatakarékpénztár útján eszközölt befizetése esetén a posta-, illetőleg a fizetési utalvány szelvénye, valamint a pénzeslevél borítékja az ügyiratokhoz csatolandó és megőrzendő, s ha ezen szelvény, illetőleg boríték alapján a postára adás ideje határozottan meg nem állapítható, folyamodó szükség esetén a bányakapitányság (bányabiztosság) által kibocsátott felhívásra 20 nap alatt köteles a posta által kiállított valamely okmánnyal igazolni, hogy a szóban levő felügyeleti illeték, illetőleg az erre vonatkozó postatakarékpénztári cheque mikor adatott postára.

5. §. A zártkutatmányi bejelentés, illetőleg a meghosszabbítási kérelem, amennyiben folyamodó a felügyeleti illeték befizetésére vonatkozó rendelkezéseknek eleget nem tesz, haladéktól visszautasítandó s az esetleg befizetett felügyeleti illeték a postaportó levonásával visszaküldendő. (L. 1920 : XII. tc. 6. §.)

6. §. A bányakapitányságoknál (bányabiztosságoknál) közvetlenül befizetett felügyeleti illetékről a fél részére nyugtát (A. minta) kell kiállítani.

7. §. A zártkutatmányok után járó évi 11 P felügyeleti illeték a kutatási engedély meghosszabbításakor egy egész évre, a zártkutatmány bejelentése alkalmával pedig csak azon időszakra fizetendő be, amelyre a zártkutatmány alapján szolgáló kutatási engedély érvénye még kiterjed, megjegyeztetvén, hogy egy évnegyeden alóli időszak mindig egész évnegyednek veendő. (1920 : XII. tc. 5. §.)

8. §. Ha a szabályszerű időben befizetett felügyeleti illeték összege nem felel meg a bejelentett, illetőleg a meghosszabbítani kért kutatási engedélyre jegyzett zártkutatmányok után járó törvényes felügyeleti illeték összegének, akkor — amennyiben a fél a fizetési határidőn belül más ki-fejezettel nem kérelmez — csak a bejelentés, illetőleg a rájegyzés sorrendjében elől lévő azon zártkutatmányok erősíthetők meg, illetőleg tekinthetők továbbra is jogérvényesen fennállóknak, amelyeknek felügyeleti illetéke a befizetett összegben még fedezetet talál.

Egy már meglévő kutatási engedély alapján eszközölt zártkutatmányi bejelentésnél azonban, ha a körülményekből valószínűnek látszik, hogy a fél csak tévedésből fizetett be kevesebb illetéket s a bányakapitányságnak (bányabiztosságnak) a keltezés napján postára adandó felhívásra a hiányzó összeget a keltezésről számított 8 nap alatt befizeti, illetőleg postára adja, a bejelentett összes zártkutatmányok megerősítendők. (1920 : XII. tc. 7. és 8. §.)

9. §. Ha a zártkutatmányi bejelentés, illetőleg a meghosszabbítási kérelem után a felügyeleti illeték szabályszerű időben befizetett, a bányakapitányság (bányabiztosság) a bejelentést, illetőleg a meghosszabbítási kérelmet azonnal érdemleges bírálat alá veszi s amennyiben a bejelentett

zártkutatmányok megerősítése, illetőleg a kutatási engedély kérelmezett meghosszabbítása a bányatörvényben megállapított okokból nem volna eszközölhető, azokat haladéék nélkül visszautasítja; ha pedig a bejelentésnek, illetőleg a meghosszabbítási kérelemnek lényegtelen hiányai vannak, folyamodót azoknak 20 nap alatt való pótlására felhívja.

10. §. Ha a pótlás a kitűzött 20 nap alatt a bányakapitánysághoz (bányabiztossághoz) be nem érkezik, vagy ha a beérkezett pótlás nem kielégítő, a bejelentés, illetőleg a meghosszabbítási kérelem haladéék nélkül visszautasítandó.

11. §. A 3., 4. és 9. §-ok szerint kiszabandó 20 napi határidő, mely alatt az igazolásnak, illetőleg a pótlásnak a bányakapitánysághoz (bányabiztossághoz) be kell érkeznie, az igazolásra, illetőleg a pótlásra való felhívás keltezésétől számítandó, miért is a bányakapitányság (bányabiztosság) köteles ezen felhívást a keltezés napján postára adni.

12. §. A 9. és 10. §-ok értelmében visszautasított bejelentések és meghosszabbítási kérelmek után befizetett felügyeleti illetékek a visszautasító határozat jogerőre való emelkedése után a félnek a postaportó levonásával visszaküldendők.

13. §. A zártkutatmányok átírása olyan kutatási engedélyre, amelynek érvényességi időtartama rövidebb mint az eredetileg alapul szolgáló kutatási engedélyé, a fél kérelmére a felügyeleti illeték visszatérítésére való igény nélkül akadálytalanul eszközöndő.

14. §. A zártkutatmányoknak olyan kutatási engedélyre való átírása, amely kutatási engedélynek érvényességi időtartama hosszabb mint az eredetileg alapul szolgáló kutatási engedélyé, csak akkor eszközölhető, ha az érvényességi időtartamok különbözetére eső s a 7. §. szerint kiszámítandó felügyeleti illeték előzőleg lefizetett.

15. §. A bányakapitányság (bányabiztosság) a posta útján vagy közvetlenül befizetett felügyeleti illetéket tekintet nélkül arra, hogy a bejelentés, illetőleg a meghosszabbítási vagy átírási kérelem elfogadott-e vagy sem, a befizetés napján bevételezi a felügyeleti illetékek naplójában. A megerősített zártkutatmányi bejelentések, illetőleg a meghosszabbított kutatási engedélyen alapuló zártkutatmányok után esedékes, valamint a 14. §. szerint befizetett felügyeleti illetéket pedig a megerősítéssel, meghosszabbítással, illetőleg az átírással egyidejűleg a felügyeleti illetékek naplójában kiadásba helyezi s a felügyeleti illeték ellenőrzési naplójában (B. minta) bevételezi.

16. §. A felügyeleti illeték ellenőrzési naplója minden hó utolsó napján, valamint időközben is mindenkor, amikor a véglegesen megállapított, vagyis az adóhivatalba beszállítandó felügyeleti illeték összege az 5000 K-t meghaladja, lezárandó s a készletben levő felügyeleti illeték, a vonatkozó naplókivonat (C. minta) kíséretében beszállítandó a bányakapitányság (bányabiztosság) székhelyén lévő kir. adóhivatalba.

A budapesti bányakapitányság a felügyeleti illetéket a budapesti IV. ker. állampénztárba, szállítja be.

Jegyzet.

Ezt a §-t a P. M. 1924. évi 83.939. sz. rendelete úgy módosította, hogy a bányakapitányságnál befizetett felügyeleti illetéket minden hó végén és időközben is mindenkor, amikor ennek összege a 200 aranykoronát meghaladja, a »Pénzügyminisztérium Bányakapitányságok bevételi számla Budapest» 102.205. sz. javára a postatakarékpénztárnál kell a bányakapitányságnak befizetni.

17. §. A felügyeleti illeték ellenőrzési naplója az adóhivatali nyugták kíséretében minden év végével beküldendő számvetőségem jövedéki csoportjának.

18. §. Ezen rendelet 1909. évi április hó 1-én lép hatályba, vagyis vonatkozik az 1909. évi március hó 31-én túl bejelentett zártkutatmányokra, illetőleg az ezen határnapon túl lejáró kutatási engedélyek meghosszabbítására.

A. minta a pénzügyminiszter 1908. évi 116.103. számú rendeletének 4. §-ához

..... ügyszám. tételszám.
19.....

NYUGTA

.....P, azaz pengőről,
mely összeget lakos
a folyó évi szám alatt bejelentett
az 1.....évi számú kut. engedélyen alapuló darab zártkutatmány után,
mint felügyeleti illetéket befizetett.

Kelt n 19 évi hó n.

.....
hivatalvezető

.....
ellenőr.

B. minta a pénzügyminiszter 1908. évi 116.103. sz. rendeletének 15. §-ához

.....
bányakapitányság,
bányabizottság.

FELÜGYELETI ILLETÉK ELLENŐRZÉSI NAPLÓJA

az 19..... évre.

..... drb. melléklettel.

Tételszám	Hó	Nap	A befizetést teljesítő fél		A zártkutatmányok száma	A fizetési kötelezettség időtartama hónapokban	A felügyeleti illeték összege		Felügyeleti illeték napló tétele száma	Jegyzet
			neve	lak-helye			tételenként	zárlatonként		

C. minta a pénzügyminiszter 1908. évi 116. 103. számú rendeletének 16. §-ához.

..... szám.

.....bánya kapitányság,
bizottság.

19.....

KIVONAT

a zártkutatmányi felügyeleti illeték ellenőrzési naplójából az 19 év
..... havára.

Tétel-szám	Befizetés ideje		Befizető fél		A felügyeleti illeték összege
	hó	nap	neve	lakhelye	pengő

A P. M. 1894. évi 781. sz. utasítása a bányamértékilletékek kezelésére.

A bányailleték.

A bányailletékek nemei.

1. §. helyett lásd az 1920: XII. tc. 1. és 2. §-át.

A bánya- és külmértékilleték (telekdij).

A bánya- és külmértékilleték jogalapja és kiszabása.

2. §. A bánya- és külmértékilleték (telekdij) az 1854. évi május 24-én kelt nyílt parancssal (R. G. Blatt 146. sz.) életbeléptetett általános osztrák bányatörvény 215–218. §-ain alapul, mely törvény anyagú része a szoros értelembbe vett Magyarországra nézve az országbírói értekezlet által 1861. évben javaslatba hozott Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. részének IV. fejezet 15-ik §-a szerint ideiglenes hatályban tartatott. Ezen jogalap az 1. §-ban hivatkozott törvényszakasz (1875. évi XXII. tc. 12. §-a) által törvényesített.

A bánya- és külmértékilleték esedékessége és behajtásának módja.

3. §. A mértékilleték a közadók módjára hajtandó be.

Az intés, zálogolás és végrehajtásra, továbbá az elévülés és telekkönyvi biztosításra nézve az adókezelési törvény szabványai tartandók szem előtt s itt még különösen kiemeltetik, hogy a zálogolás nemcsak azon bányabirtok és külmérték ellen vezetendő, mely után a mértékilleték fennáll, hanem a zálogolás tárgyát képezik; az adózónak összes készpénzjövetelei, követelése, ingó- és ingatlan vagyona a 60. §-ban foglalt kivételével.

Közös birtokosok, vagyis az úgynevezett bányatársaságok tagjai felelősségének megállapítására nézve az 1883: XLIV. tc. 95. §-ban foglalt rendelkezés irányadó.

A bányatársulatoknál, mint jogi személyeknél fedezetül esupán a társulati vagyon szolgálván, a bányamértékilleték tekintetében az egyes bányarésztvényesek semmi felelősséggel nem tartoznak.

A felelősségre nézve fennálló ezen különbségnél fogva a mértékilleték behajtása iránt folyamatba tett eljárást megelőzőleg mindenkor tájékozás szerzendő afelel, vajjon bányatársaság, vagy bányatársulatról van-e szó.

Ez iránt a jövőre nézve az előírási kimutatások alapján a számfőzőkönyv, a multa nézve pedig az ennek közlése végett megkeresendő bányakapitányság, vagy illetékes kir. törvényszék, mint bányabíróság fog felvilágosítást nyújtani.

A magyar korona országain kívül lakó, tehát külföldi vállalkozók helyett az általuk bejelentett meghatalmazott lévén felelős, a mértékilleték ily esetben a meghatalmazott vagyonából, illetve az illeték alapján szolgáló bányaműből hajtandó be.

Szabályul szolgáljon egyébiránt, hogy a megintés mindig a bejelentett meghatalmazottnál eszközzendő és csak ha ez eredménytelen marad, kell a behajtást a fizeteskötelesnél szorgalmazni.

A jogutódnak a jogelőde alatt keletkezett mértékilletékhátraléokra nézve való felelőssége iránt az 1883: XLIV. tc. 96. §-a mérvadó.

A 6% késedelmi kamat a fent hivatkozott tc. 41. §-a szerint az egész évnegyedre számítandó a hátralékban maradt összeg után.

Jegyzet.

1. Az 1883: XLIV. tc. 60. §-a helyett a K. K. H. Ö. 55. §-a,

2. az 1883: XLIV. tc. 95. §-a helyett a K. K. H. Ö. 90. §-a,

3. az 1883: XLIV. tc. 96. §-a helyett a K. K. H. Ö. 88. §-a van érvényben.

4. A késedelmi kamat mértékét az 1929: XXIII. tc. 10. §-a szabályozza.

Joggyakorlat.

1. Minden bányatelek társbirtokosa az ingatlan birtok után kivetett és hátralévő illetékekért egyetemlegesen felelős. (F. I. és K. M. 3.758/1878.)

2. Bányatársulatnak *térmérték* és *zártkutatmányi illetéktartozás*ért a részvényes tagok csak részletük erejéig vonhatók felelősségre, az illeték más ingó és ingatlan vagyonára adóvégrehajtást intézni nem lehet. A hátralék a bányatársulat bányajogosítványai ellen foganatósítandó végrehajtás útján hajtandó be. (F. I. és K. M. 20.865/1884.)

3. A bányamértékilleték hátralékáért a hátralékban lévő a jogosítványon kívül egyéb személyes vagyonával is felelős. (F. I. és K. M. 25.693/1887.)

4. Bányamértékilletékek kérdésében a közigazgatási bíróság nem illetékes. (K. B. 7.746/1906. P.)

A bánya- és külmértékilleték előírása.

4. §. A fennállott m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minisztériumnak 1876. évi március 16-án 4788. szám alatt kelt rendelete szerint a bányakapitányságok által az esedékes bányailletéki előírásokról negyedévenként, közvetlenül az adóhivataloknak előírási kimutatások küldetnek át, melyek alapján ezen illeték a bányailletéki számfajtkönyvben előírandó, ahol az alábbi 5. §-ban említett lerovás is könyvelendő és a lerások foganatósítandók.

Ezen előírási kimutatásokban a fizetésre kötelezett, (physikai személy, cég, részvénytársaság, bányatársulat) vagy kötelezettek nevén és lakhelyén kívül a bejelentett meghatalmazott neve és lakása is felveendő. Közös birtoklásnál a birtoklási viszony ezen jelzővel «bányatársaság» megjelölendő és minden egyes birtok, illetve tulajdonostárs neve mellett az őt illető birtokrész is kitüntetendő. A közös birtokok, illetve tulajdonosok neve és a birtokilletéknek kitüntetése elmaradhat ott, ahol azt célszerűségi okok indokoltá teszik, ez esetben azonban a bányabirtok jogi természete a bányatelek községenek és nevének fölemlítése (p. o. nagybányai «Xavér» bányatársaság) mellett a bányatelek könyv azon kötet és lapszámára való hivatkozással, amely a birtokálladékokat tartalmazza, meghatározandó.

Ezen számfajtkönyv egyes számlái az év végével lezárandók, s a lezárás eredményei a bányailletéki számadásba sommásan átviendők, mely számadáshoz az előírási kimutatások, továbbá a mértékilleték leírását tárgyzó rendeletek és az egyéni hátralékokat kitüntető kimutatások is csatolandók.

Jegyzet.

A 4. §. első bekezdését a P. M. 1924. évi 83.939. sz. rendelete a következőképpen módosítja:

A bányakapitányságok által az esedékes bányailletéki előírásokról *félévenként* közvetlenül a pénzügyminiszteri számvizsgáló eggyenesadó- és jövedékügyi csoportjának előírási kimutatások küldetnek át, melyek alapján ezen illeték a bányailletéki számfajtkönyvben előírandó

5. §. *A szabadkutatási illeték- és bányavámhátralék behajtásának módozata és nyilvántartása.*

Hatályon kívül.

6. §. *A bánya- és külmértékilleték és a szabadkutatási illeték-hátralékok bevételezése és elszámolása.*

Jegyzet.

szabadkutatási illeték-hátralék ma már nincs, mert a zártkutatmányi felügyeleti illetéket a bejelentéskor vagy meghosszabbításkor előre kell

fizetni. A bányá- és külmértékilleték-hátralékok bevételezése a «Pénzügyminisztérium Bányakapitányságok bevételi számla Budapest» 12.505. javára történik és elszámolását a pénzügyminiszteri számvevőség egyenes-adó- és jövedékügyi csoportja végzi.

A bányailleték visszafizetése és leírása.

7. §. A pénzügyigazgatóság, a bányakapitányság vagy a minisztérium által eszközölt mindennemű bányailletéki mérték és (szabadkutatási illeték, bányavám és zártkutatmányi felügyeleti illeték) visszatérítések közvetlenül a bányailletéki napló kiadási részében számoltatnak el, az utalvány és a fél bélyegtelen nyugtájának és zártkutatmányi felügyeleti illetéknél egyszersmind a bevont bárcának csatolása mellett.

Az ilyen utalványok — mintán ily kiadások költségvetési tételhez kötve nincsenek — a folyósításnál csak a törvényesség és jogosság szempontjából ítélendők meg — számvevőségi fel- és ellenjegyzést nem igényelnek.

A kir. pénzügyigazgatóság egy tétel alatt mérték- és szabadkutatási illeték, bányavám és ezek utáni késedelmi kamat címén történt túlfizetés esetében saját hatáskörében 100 frtig utalványozhat; 100 frtot meghaladó ügyek a pénzügyminisztériumnak felterjesztendők.

Ugyanezen hatáskörben teljesíthető a bányakapitányság által előírás kiigazítása címén a leírás is.

A leírást vagy visszafizetést elrendelő meghagyásokról az adó- és jövedéki számvevőség a rendelkező hatóság részéről értesítendő.

A zártkutatmányi felügyeleti illeték visszautalása a jelen utasítás 15. §-a értelmében történik. A bányamérték- és szabadkutatási illeték-hátraléknak behajthatatlanság és elengedés címén történő leírása a pénzügyigazgatóság által, a bányakapitányság útján, a pénzügyminisztériumnál eszközendő ki.

A P. M. 1911. évi 72.954. sz. utasítása a bányailleték visszafizetése és leírása tárgyában.

Felmerült esetekből kifolyólag tapasztaltam, hogy egyes bányakapitányságok és pénzügyigazgatóságok a «Pénzügyi Közlöny» 1894. évi 9. számában megjelent és ugyanazon év február hó 23-án kelt 781. sz. körrendelet 7. §-ában foglalt, a bányailletékek visszafizetésére és leírására vonatkozó intézkedéseknek nem tesznek eleget. A fenti rendelet 7. §-ának 3., 4. és 5. bekezdése világosan kimondja, hogy a bányakapitányságok a bányailletékek törlését saját hatáskörükben csakis a bányailletékek előírásának kiigazítása címén (téves előíráshelyesbítések, téves előírások folytán történt túlfizetések visszautalása) és ez esetben is csak 200 korona összeg erejéig teljesíthetik, míg a 200 koronát meghaladó ügyek illetékes elintézés végett a pénzügyminisztériumnak felterjesztendők.

A kir. pénzügyigazgatóságok is egy tétel alatt bányailleték és ezek utáni késedelmi kamat címen történt túlfizetés esetében saját hatáskörükben 200 koronáig utalványozhatnak; 200 koronát meghaladó ügyek a pénzügyminisztériumnak felterjesztendők.

A leírást vagy visszafizetést elrendelő meghagyásokról a pénzügyminisztérium számvevőségének jövedéki csoportja a rendelkező hatóság részéről minden egyes esetben értesítendő.

Az idézett körrendelet 6. bekezdése szerint a bányamérték- és szabadkutatási-illetékhátraléknak minden más esetben, tehát behajthatatlanság és elengedés vagy jogosítványelenyészés, például elvonás címén történő leírása a pénzügyigazgatóság által, a bányakapitányság útján, tekintet nélkül a leírandó illeték összegére, mindenkor a pénzügyminisztériumnál eszközendő ki.

Utasítom tehát a bányakapitányságokat és pénzügyigazgatóságokat, hogy a fenti körrendelet intézkedéséhez a jövőben szigorúan alkalmazzák.

Jegyzet.

A bányailleték visszafizetését és leírását 1924. évi július hó 11-től minden esetben a pénzügyminisztérium teljesíti.

Bánya- és külmértékilleték mérséklése.

8. §. A bánya- és külmértékilletékek egész fél összegéig terjedhető leszállításának az 1859. évi szeptember hó 30-án (R. G. Blatt 181. sz.) kelt cs. kir. pénzügyminisztériumi rendelet értelmében a leszállítás alapjául szolgáló körülmények változásától feltételezett határozott vagy határozatlan időre oly bányákra és külmértékekre nézve van helye, melyek a telepek szegénysége vagy szétszórtsága miatt csakis aránylag nagy fejtési költségek mellett tarthatók üzemben.

A határozatlan időre engedélyezett mérséklés az engedélyezési alap megszűntével visszavonható.

A mérséklést a bányakapitányság javaslata alapján a pénzügyminisztérium engedélyezi.

A hátralékok megintése és végrehajtás alá való kimutatása.

9. §. A 3. §. szerint a mértékilleték minden évnegyed első napján esedékes, a megintés pedig az évnegyed második havának 15. napján eszközlendő s a számfektőkönyvben feljegyzendő, a bevény pedig az illető számlán vagy az ügyiraton felragasztandó.

A bányakapitányságtól érkező negyedévi előírási kimutatás már az esedékes illetékeket tünteti fel.

A fizetésre kötelezett felek a jogosítvány adományozása alkalmával lesznek a bányakapitányság által értesítve az évenként negyedévi részletekben befizetendő mértékilleték összegéről, s erre való tekintetből lehetséges, hogy valamely fél előbb jelentkezik befizetés végett, még mielőtt az előírási kimutatás az adóhivatalhoz érkezett.

Ily esetben a befizetés elfogadandó és bevételezendő ugyan, de a számfektőkönyvben az előírás csak az előírási kimutatás beérkezése után lesz eszközlendő.

A megintés, amennyiben meghatalmazott van bejelentve, ehhez intézendő.

Az írásbeli megintésben kitűzött határidő eredménytelen lefolyása esetén a zálogolási eljárás alkalmazandó. (3. §.)

Jegyzet.

A mértékilleték az 1920. XII. tc. 4. §-a szerint minden év január és július 1-én esedékes és legkésőbb az illető év január és július havának 31-éig fizetendő. A hátralékosok névjegyzékét a fizetési határidő lejártá után ugyancsak félévenként a pénzügyminiszteri számvervőség egyenes-adó- és jövedékügyi csoportja állítja össze. A megintést az illetékes bányakapitányságok végzik.

Fizetési halasztások engedélyezése iránti illetékesség.

10. §. A mértékilletékekre nézve fizetési halasztásokat az egyenes-adókra megállapított hatáskörben a pénzügyigazgatóság van jogosítva engedélyezni. (Pénzügyigazgatóság hivatása és hatásköre iránti utasítás 1889. évi 723/P. M. 17. §. 2. a) pont.) Ezen hatáskörét túlhaladó ügyek a pénzügyminisztériumhoz terjesztendők fel.

Kötelességét képezi továbbá a pénzügyigazgatóságnak a bányailletékek szorgalmazása, végrehajtás útjánai beszédese, továbbá a hátralékok telek-könyvi biztosításából folyó s az adóhivatal hatáskörét túlhaladó ügyekben

eljárni. Itt megjegyeztetik, hogy amennyiben a fizetésre kötelezett felek neveinek vagy lakhelyüknek kipuhatólása válik szükségessé, úgy az adóhivatalok, mint a pénzügyigazgatóságok adatnyerés végett a bányakapitányságokhoz vagy az illető kir. törvényszék mint bányabíróságokhoz fordulhatnak.

Jegyzet.

A mértékilletékekre nézve fizetési halasztást a K. K. H. Ö. 41. §-ának korlátai között a pénzügyminiszter engedélyez.

A zártkutatmányok után járó felügyeleti illeték.

A zártkutatmányi felügyeleti illeték jogalapja és kiszabása.

11. §. Ezt a §-t az 1920. X. tc. 2. §-a megváltoztatta.

Az utasításnak a bányailletékekre vonatkozó 12—17. §-át a P. M. 1908. évi 116.163. és az 1924. évi 5.200. sz. r. hatályon kívül helyezte.

A P. M. 1906. évi 83.335. sz. r. a bányailletékek nyilvántartása és elszámolása, valamint az e célra szükséges nyomtatványok tárgyában.

A bányailletékek nyilvántartásának és elszámolásának központi ki-küldöttem által történt megvizsgálása alkalmával tapasztaltatott, hogy a bányailletékek nyilvántartására és számfejtésére a legkülönbözőbb nyomtatványok használtak.

Az eljárás egyöntetűsége végett a bánya- és térmértékilletékek nyilvántartására, számfejtésére és elszámolására megfelelő nyomtatványt készíttettem, amely a m. kir. államnyomdában VI. Kis Regál 12. (1504 új) raktári szám alatt készletben áll, minél fogva utasítom az adóhivatalokat, hogy az említett illetékeket 1907. évi január hó 1-től kizárólag új nyomtatványon tartsák nyilván.

A bányailletékek és bányakapitánysági költségek kezelésére nézve a «Pénzügyi Közlöny» 1894. évi 9. számában közzétett 781. sz. rendelettel kiadott utasítás 16. §-a értelmében szerkesztendő bányailletéki évi számadás, valamint az egyénenkénti hátraléki kimutatás céljaira szintén megfelelő nyomtatványt készíttettem, amely az állami nyomdában II. Kisirodai 4. raktári szám, illetőleg I. Kisfogalmi 111. raktári sz. alatt van készletben s a szükséghez mért mennyiségben szabályszerű módon megrendelhető.

A számfejtőkönyvi évi kivonatok készítéséhez a «Pénzügyi Közlöny» 1906. évi 21. számában megjelent 35.211. sz. r. értelmében szerkesztendő kimutatás mintája használandó. Ez a kimutatás azonban a pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjához nem küldendő be, hanem abból csak a bányailletéki évi számadáshoz esatolandó és a fentebb jelzett egyénenkénti hátraléki kimutatás szerkesztendő.

A számfejtőkönyvi nyomtatvány használatbavétele az adóhivatalokkal a bányakapitányságok által évnegyedenként közzendő előírási kimutatás megfelelő átalakítását is szükségessé teszi; megjegyzem azonban, hogy a bányakapitányságok által eddig használt és esetleg nagyobb mennyiségben készletben levő előírási kimutatásnyomtatványok saját nyilvántartásuk vezetésére, a bányakapitányságok által felhasználandók, de az előírások közlésére eszentül kizárólag az új kimutatás használandó, amely az állami nyomdában I. Kisfogalmi 112. (1500 új) raktári szám alatt készletben van.

Egyben utasítom a bányakapitányságokat, hogy az adóhivatalokat a bányajogositványok elvonásáról, az előírási kimutatások közlése idejében értesítsék; viszont az adóhivatalok kötelességévé teszem, hogy az egy éven túli bányailletékhátralékokat a bányakapitányságokkal is közöljék s meghagyom a bányakapitányságoknak, hogy a késedelmes fizetőket a fizetés pontos betartására és teljesítésére kötelezzék, mert az adóhivataloknak a fizetőkötelesek lakhelyét kipuhatólni a legtöbb esetben nincs módjukban.

Megemlítendőnek tartom, hogy a fentebb említett új számfejtőkönyvi nyomtatványban a bányatelekkönyvi adatok bejegyzésére külön hasáb van szánva; de miután ezen adatok közlése a bányakapitányságoknak nagy megterheltségével járna, s az illető adóhivatalnak ezekre az adatokra csak akkor van szüksége, amikor a foganatosított végrehajtás sikertelensége esetén a bányailletékhátralékok az illető bányára telekkönyvileg bekebelezetési, utasítom az adóhivatalokat, hogy ezeket az adatokat csak a szükséghez képest, az illetékes bányakapitányságoktól esetről-esetre szerezzék meg.

Arra való tekintettel pedig, hogy az adóhivatalok teendői leginkább az év elején tömörülnek össze, a felmerült kívánságok figyelembevételével megengedem, hogy a bányailletéki számadás a hátraléki kimutatással és egyéb mellékletekkel felszerelve az idézett utasítás 16. §-ának utolsó bekezdésében megjelölt határidő kitolásával minden év március hó 15-ig küldessék be számvevőségem jövedéki csoportjához.

A P. M. 1924. évi 83.939. sz. r. a bányailleték díjtételeinek megállapítása tárgyában.

Az állampénztáraknak az 1924. IV. tc. 2. §-ában nyert felhatalmazásom alapján elsőfokú pénzügyi hatóságokká leendő átalakítása folytán és az ezzel kapcsolatosan az állami készpénzbevételek és kiadások kezelése tárgyában 1924. évi 5.200. P. M. sz. n. kiadásátott «Utasítás»-ban foglaltak értelmében az állampénztárak 1924. évi július hó 1-től kezdődőleg a bányailletékek kezelésénél már nem fognak közreműködni s így a bányakapitányságok feladatát fogja képezni, hogy az általuk előírt, félévenként esedékes illetékeknek záros határidőn belül való lerovására a fizetésre kötelezett feleket, illetőleg meghatározottjukat a befizetéshez szükséges postatakarékpénztári befizetési lap egyidejű megküldése mellett felhívják, míg az illetékek kezelése körüli további teendőket ezentúl is számvevőségem jövedéki csoportjának IV. osztálya (jelenlegi címe: pénzügyminiszteri számvevőség egyenesadó- és jövedékügyi csoportja) fogja ellátni, mely a postatakarékpénztárnál a bányakapitányságok bevételi számlájának lesz a tulajdonosa; ezen minőségében az említett osztály fogja a bányakapitányságokat a fizetésre kötelezett feleknek megküldendő postatakarékpénztári lapokkal ellátni. A fentiek kapcsán a bányailletékek kezelésének zavartalan ellátása érdekében a hivatkozott «Utasítás»-ban foglaltak kiegészítésül a következőket rendelem:

A fizetési meghagyáshoz csatolt postatakarékpénztári befizetési lapon a bányakapitányságoknak kell az összeg rendeltetését (mértékilletékek, szénjogi térilleték), valamint a vonatkozó előírási jegyzék tételszámát, illetőleg kétféle illeték kirovása esetén azok tételszámait feltüntetniök. A tételszám után a bányakapitányság székhelyének kezdőbetűje is feljegyzendő.

A bányakapitányságoknál befizetett zártkutatmányi felügyeleti illeték minden hó végén és időközben is mindenkor, midőn ennek összege a 200 aranykoronát meghaladja, a fentjelölt számla javára a postatakarékpénztárnál fizetendő be.

A félévenként szerkesztendő bányamérték- és szénjogi térilleték előírási kimutatások a fizetési meghagyások kiadásával egyidejűleg számvevőségem jövedéki csoportja IV. osztályának (pénzügyminiszteri számvevőség egyenesadó- és jövedékügyi csoportja) küldendők be.

A zártkutatmányi felügyeleti illetékeknek a postatakarékpénztárnál történt befizetéséről számvevőségem az ellenőrzési naplókivonat megküldése útján értesítendő.

Jegyzet.

A rendelet 1-4. §-át az 1927. V. tc. 62. §-a hatályon kívül helyezte.

5. §. A mértékilleték és szénjogi térilleték félévenként esedékes díjtételeinek lerovása 1924. évi július hó 1-től kezdődőleg az állami készpénzbevételek és kiadások kezelése tárgyában 1924. évi 5.200. P. M. sz. n.

kibocsátott «Utasítás»-ban foglaltaknak megfelelően és pedig a postatakarékpénztár útján történt befizetéssel eszközözendő.

A P. M. 1924. évi 5200. sz. r. az állami készpénzbevételek és kiadások kezelése tárgyában.

1. §. Az állampénztár 1924. évi július hó 1-étől kizárólag az együttesen kezelt közadókat, a vagyonszármazékokat, az illetékeket, valamint a forgalmi adókat fogja kezelni, helyesebben nyilvántartani és elszámolni. Az egyéb címenek fennálló bevételi hátralékokat ennek folytán legkésőbb 1924. évi július hó 10-ig át kell utalni ahhoz a számvivőséghez, amely az illető bevételi naplót az időszakra szigorolja.

Jegyzet.

A bányamértékek kezelését a P. M. számvivőse a 12505. sz. P. M. Bányakapcs. bev. számlán az alábbi utasítás szerint a bányakapcs. közreműködésével kezeli.

Utasítás az állami készpénzbevételek és kiadások kezelése tárgyában.

1924. évi 5200. P. M. sz.

1. §. Az állami bevételeket és kiadásokat az egyes tárcák, számadási ágak, illetőleg utalványozási joggal felruházott hatóságok, egyes számadó hivatalok és intézetek részére a postatakarékpénztárnál nyitott «bevételi», «kiadási», «illetmény», «nyugdíj» és «letéti» számlákon kell kezelni.

8. §. (1) A felek avagy a hatóságok (hivatalok, intézetek) minden befizetést olyan postatakarékpénztári befizetési lappal (l. sz. minta) kötelesek teljesíteni, amely a számadásra kötelezett hatóság (hivatal, intézet) nevét és a bevételi számla számát pontosan feltünteti.

(2) A befizetések a következőképpen teljesíthetők:

a) készpénzösszegeknek a postatakarékpénztár főpénztáránál Budapesten vagy az ország területén levő bármely közvetítő postahivatalnál való befizetése által;

b) bármely összegnek a fizetést teljesítő saját csekkszámájáról a számlatulajdonos csekkszámájára való átutalásával jóváírás (klíring) útján.

(3) A számlatulajdonos a befizetési lapokat közvetlenül a postatakarékpénztártól szerzi be.

9. §. (1) Minden alkalommal, amikor valamely hatóság tartozást ír elő, a fél részére kibocsátott fizetési meghagyáshoz vagy határozathoz (végzéshez) köteles postatakarékpénztári befizetési lapot mellékelni. A befizetési lapon a hatóság köteles az összeg rendeltetését is feltüntetni.

1921: XVII. t.-e, a szénjogi területéről.

(Az 1927: V. tc. 62. §-ában foglalt rendelkezésekkel kiegészített szöveg.)

1. §. Az ásványász (feketeszen, barnaszén, lignit) tekintetében a földbirtokost megillető jogok (Ideiglenes törvénykezési szabályok VII. rész, I. fejezet, 1. §. 1871: LIII. tc.) átruházása esetén az illy módon az ásványász kutatás és ásványász bányaművelés céljára lefoglalt földterületek után a jelen törvény határményai szerint állandó szénjogi területék fizetendő, melynek évenkénti összege a lefoglalt terület minden kataszteri holdja után, ha az illető jogszerező fél által lefoglalt terület egy bányahatósági (bányakapitányság, bányabiztoság) kerületben 200 kataszteri holdat meg nem halad, 16 (tizenhat) fillérben, 200—500 kat. holdnyi térfoglalásnál 32 (harminckettő) fillérben, 500—1000 kat. holdnyi térfoglalásnál 48 (negyvennyolc) fillérben, 1000—1500 kat. holdnyi térfoglalásnál 64 (hatvannégy) fillérben, 5000 kat. holdat meghaladó térfoglalásnál 80 (nyolcvan) fillérben állapítatik meg.

Ezt az illetéket, akár ellenszolgáltatás mellett, akár anélkül, akár időhöz kötötten, akár anélkül történt a jogáttruházás, akár van szén a lefoglalt területen, akár nincsen, akár folytat ott a jogosult bányászati munkálatokat, akár nem, egyaránt meg kell fizetni.

Joggyakorlat.

1. Mit sem változtat az illetékfizetési kötelezettség fennállásán az a körülmény, hogy jelen esetben úgy az erdőkinestári birtok, mint a vasgyár is végelemzésben a m. kir. államkinestár tulajdona, mert e két szerződő fél mindegyike mégis csak önálló jogalanynak tekintendő. (P. M. 11.312/1922.)

2. Az 1921. XVII. tc. értelmében az illetékfizetési és bemutatási kötelezettség a szénjognak bármely irányú, tehát opciós szerződéssel való lekötése esetén is fennáll. (P. M. 172.171/1923.)

3. Az az általános jogszabály, hogy valamely szerződés csak az aláírással tekinthető megkötöttnek, az ásványászati szerződésekre nézve, azok létrejöttének körülményeinél fogva nem alkalmazható minden esetben. Ugyanis ott, hol több kisbirtokos szénjogáról van szó, a szénjogok bérbeadására, illetőleg bérbeadására nézve előzetes tárgyalások folynak a meg egyezés esetén a szerződésnek a birtokosok által való aláírása csak akkor veszi kezdetét, ha a bányavállalat a szerződés elfogadására már magát írásban vagy szóban lekötötte. Ilymódon, ha a szerződésbe foglalt megállapodást a földtulajdonosok már aláírták, a jogügylet a szénjogi területék fizetési kötelezettsége szempontjából létrejöttnek tekintendő. (P. M. 109.237/1930.)

2. §. A szénjogi területéket az átruházott földbirtokosi ásványászati jogok mindenkor alanya, vagyis a szerződő fél, illetve annak jogutódja tartozik megfizetni.

3. §. A földbirtokos saját telke után szénjogi területékekkel nem terhelhető meg, abban az esetben sem, ha ingatlanán ásványászati tényleg előfordul, illetve ha ő ott bányászati munkálatokat folytatna is.

Ha azonban a földbirtokos az ingatlanán előforduló ásványászati felkutatása, feltárása és kiaknázása céljából bányavállalatot alapít, amelyben kívül mások is résztvesznek, akkor az ily ingatlan, illetve az arra vonatkozó földbirtokosi ásványászati jog már illetékfizetési kötelezettség tárgyát fogja képezni.

A 6. §. szerinti bejelentést ilyenkor a megalakítástól számítandó 60 napon belül a földbirtokos által alapított bányavállalat köteles megtenni és a kirovandó illetéket is a bányavállalat köteles megfizetni.

4. §. A szénjogi területék két egyenlő félévi részletben minden év január és július elején esedékes és legkésőbb az illető év január és július havának 31-ig az illetékes elsőfokú bányahatóság által megjelölt állampénztárnál fizetendő.

Az illetékfizetési kötelezettség a földbirtokosi ásványászati jog átruházását tárgyazó jogügylet (szerződés) létrejöttét követő félévvel kezdődik és azzal a félévvel végződik, amelyben a fél a jogátruházás hatályosságának igazolt megszűnését a bányahatóságnak bejelenti, vagy pedig a lefoglalt terület adományozásra kerül, mely utóbbi esetben a szénjogi területéket az adományozás alá kerülő szenterületre nézve az 1920. XII. tc. 4. §-a értelmében az adományozást követő félévtől kezdve a bányamérték-illeték váltja fel.

Joggyakorlat.

1. Az a körülmény, hogy a szénjogi szerződés megszűnésének igazolása nem a megszűnés bejelentésével egyidőben, hanem csak valamely későbbi félévben következett be, nem akadályozhatja azt, hogy az utóbb bekövetkezett igazolás alapján a szénjogi területék visszamenőleg, a bejelentéskor folyamatban volt félév végétől kezdve töröltsékké. (P. M. 83.990/1924.)

2. Abban az esetben, ha valamely szénjogi szerződés tartalmából minden kétséget kizárólag meg lehet állapítani, hogy a szerződő félnek minden feltétel nélkül biztosítva van az a joga, hogy a szerződést egyoldalúan felbonthatja, a szerződést a szénjogszerzőfélnek egyoldalú bejelentése alapján is igazoltnak lehet tekinteni, ha a szénjog szerzője a bányakapitányság előtt hiteltérdemlően (pl. közjegyzői okirattal) igazolja, hogy a

szerződéstől való visszalépését a szénjogok átruházójának a szerződésileg kikötött időn belül megfelelően tudomására hozta és ha a szerződés megszűnése illetőleg felbontásának a szénjogátruházó fél részéről való elfogadása egyébként sem látszik vitásnak, illetőleg kétségesnek.

Egyéb esetekben az eddig követett azon gyakorlattól, hogy a szerződés megszűntének igazolásához a szénjogát átruházó félnek nyilatkozata is megkívántatik, csak akkor lehet eltérni, ha a szerződés igen sok birtoktestre terjed ki és nincs intézkedés a szerződésben ezeknek a törpebirtokoknak megfelelő egységes képviseltetéséről, mely esetben a szerződés felbontásának elfogadására vonatkozólag igazolásul el lehet fogadni az illetékes községi előjáróság megállapítását, illetőleg erre vonatkozó nyilatkozatát is.

Olyan esetekben, mikor a szerződés felbontásának elfogadására vonatkozó nyilatkozat közvetlen beszerzése nehézségekbe ütközik, semmi akadálya sincs annak, hogy a bányakapitányság az illető bányavállalat kérelmére a szénjogot átruházó felet a szerződés felbontásának elfogadására vonatkozólag hivatalból szőltsa fel írásbeli nyilatkozattételre vagy esetleg a helyi hatóság útján szóbelileg is kihallgattassa.

Amennyiben a bányavállalkozó a szerződés megszűnésének igazolása, illetőleg megállapítása céljából bírót utat kénytelen igénybevenni, a szénjogi területek a per folyamata alatt is szabályszerűen kivetendő, a bányavállalkozónak azonban méltányos esetekben módjában lesz az így kivetett illeték tekintetében fizetési halasztás engedélyezéséért folyamodni. (P. M. 95.205/1925.)

3. A bányavállalatnak arra irányuló kérelme, hogy a bányakapitányság által eszközözendő kivételnél a bányamértékilleték és szénjogi területek túlfizetés az előírásból levonassék, hely nem adható, mert a kivételi előírásnak az illető félévben esedékes bányamérték- és szénjogi területeket csonkítatlanul kell tartalmaznia. (P. M. 78.044/1928.)

4. A bányakapitányság által kirótt szénjogi területeket mint téves előírást törölni, illetőleg a téves előírás folytán esetleg befizetett összeget a jogszerző fél javára kell írni, ha az ásványszénjogi szerződés szövegéből nyilvánvaló, hogy az az összes szerződő felekre csak törvényhatósági jóváhagyással léphetett hatályba s ennek jogerőre emelkedett határozata igazolja, hogy a szerződéstől ez a jóváhagyás megtagadtatott. (P. M. 74.509/1930.)

5. §. A szénjogi területék elengedésének vagy leszállításának helye nincs.

6. §. A földbirtokosi ásványszénjogok átruházásáról szóló adásvételi vagy haszonbérleti szerződést, vagy egyéb okiratot köteles a jogszerző fél az aláírástól, illetve a hatósági jóváhagyás felől történt értesítés vételétől számított 60 napon belül a terület szerint illetékes elsőfokú bányahatóságnak (bányakapitányság, bányabiztosság) eredetiben vagy hiteles másolatban bemutatni.

Azoknak a községeknek előjáróságai, amelyeknek területén szénjogi szerződések kötöttek, vagy a törvény hatálybalépte előtt kötöttek (8. §.), kötelesek e tényt, míhelyt arról értesülnek, a jogszerző fél nevének és lakóhelyének közlésével a járási közigazgatási hatóságnak bejelenteni, mely arról az illetékes bányahatóságot értesíti. A törvényhatósági joggal bíró és a rendezett tanácsú városok területén kötött szénjogi szerződésekéről a bányahatóságot a városi tanács értesíti.

Ha az eredeti jogszerző ásványszénjogát utóbb másra átruházza, e változásról a bányahatósághoz a jogügyletről kiállított okiratnak az előző bekezdés szerinti bemutatása mellett jelentést kell tennie.

Amíg az átruházó ezt a bejelentést meg nem teszi, az esedékes szénjogi területéket ő köteles megfizetni, máskülönbén pedig a bejelentést követő félévtől kezdve az illeték a jogutód nevére irandó elő.

7. §. A szerződés vagy más jogátruházó okirat bemutatásakor hitelet érdemlőleg igazolni kell, hogy a bejelentett ásványszénjogátruházás mily nagy területre terjed ki.

Ez az igazolás vagy telekkönyvi kivonattal vagy kataszteri birtokívvél, vagy alkalmas helyhatósági bizonyítvánnyal történhetik.

Ha a jogát ruházás valamely telekkönyvi birtokrészletnek csak egy meghatározott részére vonatkozik, a bejelentéshez megfelelő vázlatrajz csatolandó.

8. §. A szénjogi területéket az ásványszénkutatás és ásványszénbányaművelés céljaira a törvény életbelépte előtt kötött adásvételi vagy hasznosítási szerződésekkel lefoglalt területek után is fizetni kell.

Ily térfoglalásoknál a fizetési kötelezettség a törvény életbelépését követő félévvel kezdődik.

A törvény hatálybalépte előtt kötött még fennálló szerződéseket a 6–7. §-ok rendelkezéseinek megfelelően a törvény hatálybalépésétől számított 6 hónapon belül kell az illetékes elsőfokú bányahatóságnak bemutatni.

9. §. A bemutatási határidő (6–8. §.) meg nem tartása pénzbírság terhe alá esik.

Ha a bemutatás a határidő végső napját követő 30 napon belül történik, a pénzbírság a bemutatott szerződés vagy egyéb okirat alapján kirovandó szénjogi területék évi összegének negyedrésztében állapítandó meg; 31–60 nap késedelem esetében az évi illeték fele, 61–90 nap késedelem esetében az évi illeték háromnegyedrész, 90 napon túli késedelem esetében a szénjogi területék egyévi teljes összege rovandó ki pénzbírság gyanánt.

A pénzbírságot a bemutatás elfogadására és a szénjogi területék kiszabására hivatott elsőfokú bányahatóság állapítja meg.

A bírságoló határozat ellen a bányatörvény szerinti jogorvoslatnak van helye.

Joggyakorlat.

Bírságkiszabásnak azért, mert törvényes határidőben beterjesztett ásványszénjogi szerződés keretébe vont területet igazoló hatósági bizonyítványok tévesek voltak, helye nincsen. (P. M. 161.334/1929.)

10. §. A bírságpénzek közigazgatási úton, a közadók módjára hajtandók be és a felállítandó Országos bányamunkás biztosító pénztár (Országos bányamunkás nyugbéralap) támogatására fordítandók.

Mindaddig, míg ez az országos bányamunkás-biztosító intézmény fel nem állítatik, a befolyó bírságpénzeket a megbüntetett személy szénjoga alapján létesült bányaműnél fennálló munkáspénztárnak, ilyen nem léteben a legközelebbi bányamunkás társpénztárnak kell átadni.

11. §. Az elsőfokú bányahatóság a bemutatott szerződések alapján szerződésenkint kiszabja az átruházott földbirtokosi ásványszénjogok után e törvény 1. §-a értelmében fizetendő szénjogi területékek évi összegét s a bemutatott szerződéseket ugyancsak egyenkint külön tételszámok alatt bevezeti a szénjogi területéklajstromba.

A szénjogi területék évi összegének kiszámításánál az egy kataszteri holdnál kisebb területeket (négyzetöleket) egész holdnak kell venni. Ha azonban a bemutató fél ásványszénjoga egy és ugyanazon községben egy közös szerződés alapján több szomszédos földrészletre terjed ki, akkor csak a közös szerződés keretébe vont földrészletek területének végösszegében mutatkozó négyzetöleket kell felfelé egy kataszteri holdra kikerekíteni.

A törvény hatálybalépte előtt kötött szerződésekkel eszközölt ásvány-szénjogi térfoglalások (8. §.) után fizetendő illeték összegének megállapításánál gondosan figyelembe kell venni a lefoglalt területen netán fennálló szénbányatelkek területét, valamint az esetleg már bányatelekkönyvileg törölt bányatelkek lefektetett területeit.

12. §. A szénjogi területék megállapított évi összegét a bányahatóság a bemutatott szerződésre megfelelő záradék alakjában rávezeti s az ekként záradékolt szerződést visszaadja a bemutató félnek.

Ha valamely szénjogi alany idő folytán ugyanazon bányahatósági ke-

rületben további oly mérvű árványszénjogi térfoglalást eszközöl, hogy ő annak következtében a lefoglalva tartott összterület nagyságára való tekintettel az 1. §. értelmében már magasabb illetékkfokozat alá fog esni, akkor az új szerződés bemutatása alkalmával az illetékkiszabási záradék helyesbítése végett a régi szerződéseket is be kell terjeszteni.

A korábbi illetékkiszabást akkor is megfelelően módosítani kell, ha a lefoglalt terület nagyságában bármely oknál fogva időközben apadás áll be.

Adományozás okozta apadás esetén a szénjogi területék évi összegének leszállítása az illetéklajstromban hivatalból feljegyzendő, a felek elhatározásából történő területesökkenés esetében pedig az előírás mindenkor csak szabályszerű bejelentésre módosítható. Utóbbi esetben a leszállítás hatálya a 4. §. második bekezdésében foglalt rendelkezéseknek megfelelően a bejelentést követő félévvel veszi kezdetét.

Ha az adományozott ásványszénbányatelek idő folytán akár elvonás, akár felhagyás alapján töröltetik, a törölt bányatelek területének netán még le nem művelt része után a szénjogi területéket, amennyiben a földbirtokosi ásványszénjog ott továbbra is a volt tulajdonost, illetve az eddigi jogalanyt fogja megilletni, újból elő kell írni. E területrésze vonatkozólag a szénjogi területék újbóli fizetésének kötelezettsége azt a félévet követő félévvel veszi kezdetét, melyben a bányatelek a bányahatóság előjegyzési könyveiben töröltetik.

Egyébként a telekkönyvileg törölt bányatelekre nézve a szénjogi területék új előírása szempontjából ellenkező bizonyíték hiányában azt a jogi vélelmet kell irányadónak tekinteni, hogy a bányatelekkönyvi törléskor az ásványszéntelep kiaknázása a bányatelek egész területén megtörtént.

Joggyakorlat.

Kutatási engedély vagy értékesítési engedély megadását a szénjogi területék lerovásától függővé tenni nem lehet. (P. M. 59.866/1927.)

13. §. Az oly ásványszénjogi szerződés alapján, mely illetékkiszabási záradékkal (12. §.) nincsen ellátva, sem ásványszénkutatási, sem ásványszénértékesítési engedély nem adható, sem ásványszénbányatelek nem adományozható.

Az ásványszénkutatási, ásványszénbányanyitási és ásványszénkiaknázási jogot az 1886. XXIX. tc. 76. §-ának 3. pontjában foglalt felhatalmazás alapján 2.819/1888. szám alatt kibocsátott igazságügyminiszteri rendeletnek megfelelően a közönséges telekjegyzőkönyvben, illetőleg telekkönyvi betétben csak oly ásványszénjogi szerződés alapján lehet bekebelezni, vagy előjegyezni, mely a szénjogi területék kiszabására vonatkozó bányahatósági záradékkal el van látva.

14. §. Amennyiben ez a törvény másként nem rendelkezik, a szénjogi területék előírására, nyilvántartására és behajtására nézve, a bányamértekkilleték előírására, nyilvántartására és behajtására vonatkozó rendelkezéseket kell a jelen törvényből folyó módosításokkal irányadóknak tekinteni.

Joggyakorlat.

Szénjogi területék kiszabása ügyében emelt panaszok elintézése nem tartozik a közigazgatási bíróság hatáskörébe. (K. B. 1.929/1928. P. és 19.048/1930. P.)

15. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe. Végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

1927. V. tc. egyes adók és illetékek mérsékléséről és a pengőértékben való számításokkal kapcsolatos rendelkezésekről, továbbá az önkormányzati testületek háztartásának hatályosabb ellenőrzéséről.

62. §. A lignitbányák után területék nem állapítatik meg.

Jegyzet.

A törvény «lignitbányák» kifejezése alatt azokat a szénjoghaszonbérleti szerződéssel lefoglalt területeket kell érteni, amelyek alatt lignit van.

A P. M. 1928. évi 60.778. sz. r. a lignitszén felkutatása és bányászata céljaira történt területfoglalásoknak a szénjogi területék alól való mentesítése tárgyában.

Az egyes adók és illetékek mérsékléséről és a pengőértékben való számíttással kapcsolatos rendelkezésekről, továbbá az önkormányzati testületek háztartásának hatályosabb ellenőrzéséről szóló 1927. V. tc. 62. §-a a bányailletékeknek pengőértékben történt megállapításával kapcsolatosan azt az intézkedést tartalmazza, hogy a «lignitbányák után területék nem állapíttatik meg».

A törvény ezen intézkedésének végrehajtása céljából a törvény 72. §-ának 4-ik bekezdésében nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

A szénjogi területék fizetésének kötelezettsége alól való mentesítés szempontjából — a nálunk lignit elnevezés alatt ismert barnaszénfajták jellegzetes tulajdonságainak megfelelően — lignitnek tekintendő a pontusi és levantei korú, továbbá azon felsőmediterrán korú barnaszén, melynek átlagos nedvességtartalma bányanedves állapotban a 33%-ot meghaladja.

A szénjogi területék fizetésére kötelezett fél ezen illeték fizetése alól abban az esetben mentesül, ha helyi viszonyok vizsgálata alapján igazoltnak tekinthető, hogy a szénjogilag lefoglalt földterületen a fenti értelemben lignitnek minősítendő szénfajtán kívül más minőségű széntelepülés nincsen.

A területék fizetése alól való mentesítés kérdésében kérelemre esetenként fogok határozni.

A mentesítés iránti kérvényeket az illetékes bányakapitánysághoz kell benyújtani.

A kérvényhez csatolni kell: a) a szénjogszerződésről szóló eredeti okiratot vagy hiteles másolatát, b) a szénjogilag lefoglalt földterület fekvését feltüntető léptékes vázrajzot.

Ha a kérelem elbírálásához helyszíni vizsgálat, vagy szakértők meghallgatása szükséges, a költséget a kérelmező viseli.

A kérelem kedvező elbírálása esetén az illetékmentesség, ha azt 1928. évi június 30-ig kéri, 1927. évi január hó 1-től, egyébként a kérvény benyújtását követő felévtől kezdődik.

Az 1927. V. tc. 62. §-ában a lignitbányászatnak nyújtott kedvezmény nem mentesít az 1921. XVII. tc. 6. §-ában megállapított kötelezettségek teljesítése alól.

Jegyzet.

A geológiai kor és víztartalom meghatározására vonatkozó szakvéleményt a m. kir. Földtani Intézet adja.

A P. M. 1921. évi 61.508. sz. r. a szénjogi területékről szóló 1921. XVII. tc. végrehajtására vonatkozó utasítás kiadása tárgyában.

A szénjogi területékről szóló 1921. XVII. tc. végrehajtására vonatkozó utasítást további eljárás és foganatosítás végett a következő meghagyással adom ki.

1. Különös gondja legyen a bányahatóságnak, hogy az összes létező szénjogi szerződések illetékkiszabás végett bemutatassanak. Súlyt kell itt helyezni különösen a régi keletű oly szényszerződések kinyomozására, amelyek alapján a bányaművelés még meg nem indult, amelyek még esetleg telekkönyvezve sincsenek.

A törvény 6. §-a a szénjogátruházások felderítésénél a helyi hatóságok

kötelező közreműködését is megállapítja. S miután a szénjogok átruházását tárgyaló szerződések megkötéséről az érdekelt közösségek előjárásai rendszerint közvetlen tudomást szereznek, mert hátszen főleg a kis parcellákra és a községi tulajdonban levő ingatlanokra vonatkozó jogátruházási tárgyalásokban maguk is részt vesznek s mert az ily szénjogi térfoglalási törekvések különben sem kerülhetik ki a helyi hatóságok figyelmét, a községi előjárások köteles bejelentései mindenestre esőként fogják az illetékeltilkosások lehetőségeit.

Azonkívül önként érthetőleg más útja és módja is megleszen annak, hogy a bányahatóság, melynek szakközegei hivatalos utazásaik közben a hatósági kerületnek minden részében ismételten megfordulnak, a helyenként felmerülő, avagy pedig a multban előfordult szénjogátruházási mozgalmakról tudomást szerezhessen s a késedelmes bejelentőkkel szemben a törvény szerinti megtorló eljárást alkalmazza.

2. Nagy figyelemmel és az «Utasítás» ide vonatkozó rendelkezéseinek szigorú betartásával járjon el a bányahatóság az illetékkiszabás végett bemutatandó szerződések kezelésénél nevezetesen az esedékes szénjogi területékek megállapításánál, a szerződések lajstromozásánál és a fél-évenkénti előírási kimutatások összeállításánál.

A szénjogi területéklajstromokról és a szénjogi területék előírási kimutatásáról az Utasításhoz mellékelt «A» és «B» jegyű minták szerint készített nyomtatványok a m. kir. állami nyomdától a szokott módon szerzendők be.

3. A szénjogi területékekre vonatkozó állampénztári és számvevőségi szolgáltatnak a másik rokon bányailleték, jelesül a bányamértékilleték szabályaihoz kell minden tekintetben alkalmazkodni.

E téren új kiegészítő, vagy módosító rendelkezés szüksége nem forog fenn.

E szolgálati célra új nyomtatványok készítése is mellőzhető volt, mert a szénjogi területék állampénztári és számvevőségi kezelése a többi bányailleték meglévő nyomtatványain megfelelően lebonyolítható.

E nyomtatványokon (Bányailletéki számadás, Kimutatás a bányailletéki hátralékokról és a túlfizetésekről, Bányailletékek számlakönyv) a szénjogi területékeket a Régi szabadkutatási illetékek ezidőszert már tárgytalan rovatában kell kitüntetni, az illető nyomtatványok vonatkozó fejrovata felírásának megfelelő módosítása mellett.

A bányailletékek bevételezésénél használt eddigi segédnaplóból a m. kir. állami nyomda új nyomtatványt fog készíteni, miután az eddig használt nyomtatványon nincsen hely a szénjogi területékek kimutatására.

Utasítás.

A szénjogi területék tárgya.

1. §. Az eddig már fennállott és legújabbban az 1920: XII. te. ben szabályozott kétféle bányailletéken, a bányamértékilletéken és a zártkutatmányi felügyeleti illetéken kívül az 1921: XVII. te. még egy harmadik egészen új bányailletéket, a szénjogi területéket léptette életbe.

Mig a bányamértékilletéket az adományozott bányajogositványok (bánya- és külmérték, határköz) után, a zártkutatmányi felügyeleti illetéket pedig a kizárólagos kutatások után kell évről-évre ismétlődően fizetni, addig a szénjogi területék tárgyai a földbirtokosokkal adásvételi vagy haszonbérleti szerződések, vagy bármily más jogügylet (esere, aján-dékozás, halál esetére szóló rendelkezés, stb.) alapján megszerzett ásvány-szénjogok, illetve az ily módon az ásványszénkutatás, ásványszénbánya-nyitás és ásványszénkiaknázás céljaira lefoglalt területek.

2. §. A földbirtokosnak az ásványszénre vonatkozó joga lényegileg nem egyéb, minthogy az ásványszénre vonatkozó kutatási jogositvány kiadása és a bányatulajdon megszerzése az ő beleegyezéséhez van kötve. A föld-tulajdonosnak ezt a jogát a telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló 1886: XXIX. te. köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási

jogosultságnak nevezi ugyan, de a földbirtokosi szénjog tartalmában még semmiféle bányászati jogosultság sincsen, mert maga a földbirtokos is, ha földbirtokán szénre kutatni, vagy szénbányát nyitni és üzemben tartani akar, köteles a bányatörvény szerinti bányajogositványokat (kutatási engedély, bányaadomány) a bányahatóságtól megszerezni.

Az ásványszénen csak az előadottak értelmében lehet és kell a telek tartozékának tekinteni.

A szénjogosultság átruházásával tehát a földtulajdonos beleegyezését adja ahhoz, hogy a jogszerző fél a földtulajdonosnak valamely szabatosan megjelölt ingatlanán ásványszénre kutathasson, bányát nyithasson, illetve, hogy a bányahatóság neki az ásványszénkutatáshoz és ásványszénbányaműveléshez törvényes bányajogositványt adhasson.

A szénjogi térrileteket annak a földterületnek nagyságához mérten kell fizetni, amely területre nézve a kutató, vagy bányavállalkozó a földtulajdonosi ásványjogosultságot megszerezte.

Hogy van-e a leköltött területen szén, hogy a bányavállalkozó végzett-e ott bányászati munkálatokat, hogy teljesít-e a tulajdonosnak jogátruházás fejében ellenszolgáltatást vagy sem, mind oly körülmények, melyek az illetékkifizetési kötelezettség szempontjából teljesen közömbösek.

Az átruházott szénjogosultság alanya az általa meddőnek talált területekre eső szénjogi térriletek fizetésének kötelezettsége alól ennél fogva csak úgy mentesülhet, ha a jogátruházás hatályosságát ezekre a területekre, vagy terülrészekre nézve az eredeti szerződés megfelelő jogérvényes módosításával megszünteti.

A bányavállalkozó oly értelmű egyszerű bejelentésére tehát, hogy a szénkutatás és szénbányaművelés céljaira lefoglalt terület egy részében ásványszén nem fordul elő, a szénjogi térriletek kiszabásánál, illetve az illetékköteles terület nagyságának meghatározásánál (6. §.) nem szabad figyelemmel lenni.

A szénjogi térriletek alanya.

3. §. A szénjogi térriletek intézményénél a fizetési kötelezettség alanya mindenkor az, aki az átruházott ásványszénjogosultság birtokában van, tehát a közvetlen jogszerző, akire a földbirtokos ásványszénjogát átruházta, illetőleg további jogátruházás esetén a közvetlen jogszerző jogutóda.

Az illeték kirovásának csak átruházott földbirtokosi ásványszénjogok után lévén helye, mindaddig, míg az ásványszénjogosultság a földtulajdonostól elválasztva nincsen, szénjogi térriletekfizetési kötelezettség elő nem állhat, ennél fogva magát a telektulajdonost nem lehet szénjogi térrilettel megterhelni, még abban az esetben sem, ha az ő telkén tényleg szénkutatást végezne is.

Maga a kutató földbirtokos a törvény értelmében csak akkor lesz a szénjogi térriletek alanyának tekinthető, ha birtokára, vagy annak meghatározott részére saját aktív részvételével szénbányavállalatot alapít. De akkor sem közvetlenül lesz ő az illeték alanya, hanem csak közvetve és csak részben, mint az illető szénbányavállalat egyik tagja.

Az illeték tulajdonképeni alanya akkor is a földbirtokosoktól vagyongjogilag már teljesen különvált önálló vagyongjogi alanyként szereplő szénbányavállalat lesz, melyre a földbirtokosi ásványszénjogosultság meghatározott területre kiterjedően átruházott. Az a körülmény, hogy az érdekelt földbirtokos maga résztvesz-e a bányavállalatban vagy sem, a szénjogi térriletek szempontjából teljesen közömbös.

Az átruházott ásványszénjogosultság alanya egyaránt lehet természetes, vagy jogi személy, — lehet a kereskedelmi, vagy a bányatörvény alapján — vagy pedig az általános magánjog elvei szerint megalakult bármely egyesülés (részvénytársaság, bányatársaság, bányatársulat, stb.) is, amely alakulatoknak itt főként a tagok különböző anyagi felelőssége szempontjából van jelentősége, amire a hátralekös szénjogi térrilettek behajtásánál mindenkor kellő figyelemmel kell lenni.

4. §. Minthogy a törvény alapelve szerint mindazokban az esetekben,

Egész holdra kikerekítve = 952 hold.

B. községben	500 hold	900	□-öl.
	1.200	„	450
	400	„	1.000
összesen	2.101 hold	750	□-öl.

Egész holdra kikerekítve = 2.102 hold. Illetékköteles összes terület tehát 3054 hold.

Ez a terület a törvény 1. §-a szerint a 4-ik illetékkfokozat alá esik.

Az évi szénjogi térilletéknek egy holdra eső összege ebben a fokozatban 64 fillér, az egész illeték lesz tehát:

$$3.054 \times 64 = 1.954'56 \text{ P.}$$

Az első szerződés után kirovandó

$$\begin{aligned} 952 \times 64 &= 609'28 \text{ P. a második után} \\ 2.102 \times 64 &= 1.345'28 \text{ P.} \\ \hline \text{összesen} &= 1.954'56 \text{ P.} \end{aligned}$$

Ez az összeg a törvény 4. §-a szerint két egyenlő részletben fizetendő a bányahatóság által megjelölendő, a lefoglalt terület helyi fekvése szerint illetékes állampénztárba.

7. §. Ha a törvény 7. §-ában megkívánt, a lefoglalt terület nagyságát igazoló okirat, például helyhatósági bizonyítvány, az ingatlan területét magyar holdakban adná meg, akkor azt kataszteri holdakra kell átszámítani, vagyis a magyar holdban megadott területnek $\frac{3}{4}$ részét kell venni.

Például, ha valamely szerződés bemutatásánál az állapíttatnék meg, hogy a bejelentő fél szénjoga az igazoló okirat szerint 2.150 magyar hold és 450 négyzetölnyi területre terjed ki, akkor az átszámítva megfelelne 1.612 kat. hold- és 1.250 négyzetölnek, ami a szénjogi térilleték kiszabásánál 1.613 holdra volna kikerekítendő. Ez a terület az 1. §. szerint szintén a 4-ik illetékkfokozat alá esik és a kirovandó szénjogi térilleték évi összege jelen esetben 932.32 pengőt tenne ki.

Az illetékfizetési kötelezettség beállta.

8. §. A törvény 4. §-a szerint a szénjogi térilleték két egyenlő félévi részletben minden év január és július elején esedékes és legkésőbb az illető év január és július havának 31. napjáig az illetékes elsőfokú bányahatóság által megjelölt állampénztárnál befizetendő.

Az illetékfizetési kötelezettség a földbirtokosi ásványszénjog átruházását tárgyaló jogügylet létrejöttét követő félévvel kezdődik és azzal a félévvel végződik, melyben a fél a jogátruházás hatályosságának igazolt megszüntetését a bányahatóságnak bejelenti, vagy pedig, melyben a lefoglalt terület adományozásra kerül, amidőn is az adományozás alá kerülő területrésze vonatkozólag a szénjogi térilletéket, az adományozást követő félévtől kezdve, a bányaméltékkilleték váltja fel.

A törvény életbelépte előtt kötött, még fennálló szerződéseknek a fizetési kötelezettség a törvény életbeléptét követő félévvel kezdődik.

Az ásványszénjogok átruházásáról szóló okiratok bemutatása.

9. §. A törvény 6. és 8. §-ai szerint az ásványszénjogok átruházásáról szóló minden szerződést, vagy más okiratot eredetben vagy hiteles másolatban, lajstromozás és a szénjogi térilleték kiszabása végett 60 napi, illetve a törvény hatálybalépte előtti szerződéseknek 6 hónapi záros határidő alatt az elsőfokú bányahatóságnak be kell mutatni.

Ez a 60 napi határidő az okirat keltétől, illetőleg a hatósági jóváhagyást igénylő szerződéseknek a jóváhagyás felől történt értesülés vételétől, ha pedig az ásványszénjogosultság a földbirtokos által az ő rész-

vételével alakított társas vállalatra ruháztatik át, a megalakulás napjától, illetve a vonatkozó okirat keltétől, a törvény hatálybalépése előtt kötött szerződéseknél pedig 6 hónapi bejelentési határidő 1921. évi június hó 18-tól, mint a törvény hatálybalépésének napjától számítandó.

10. §. E törvényes bemutatási kötelezettség teljesítésének hatályosabb ellenőrizhetése, illetve a bejelentések körüli mulasztások és késedelmek megakadályozása végett a törvény a községek előjáróságainak is kötelességévé teszi, hogy a földbirtokosi szénjogosultság átruházásának tényét, míhelyt arról értesülnek, a felettes járási közigazgatási hatóságnak bejelentésék.

A közigazgatási hatóság, illetőleg a törvényhatósági joggal bíró, vagy rendezett tanácsú városokban a városi tanács a tudomására jutott szén-jogátruházásokról az elsőfokú bányahatóságot köteles értesíteni.

11. §. A bejelentést, illetve az ásványszénjog megtörtént átruházásáról szóló szerződés vagy egyéb okirat bemutatását a törvény szerint nem az érdekelt földbirtokos, hanem a másik szerződő fél, akire a földbirtokos ásványszénjogát átruházta, köteles megtenni.

Ellenben a közvetett jogszerzésnél nem az új jogszerzőt, hanem a közvetlen jogelődöt terheli a bejelentési kötelezettség, ki mindaddig, míg a bejelentést meg nem teszi, az esedékes szénjogi térilletéket saját maga tartozik megfizetni.

12. §. Mintán a szénjogi térilleték díjtétele a törvény 1. §-ában megállapított keretekben a lefoglalt terület nagysága szerint változik, ennél fogva abban az esetben, ha valamely szénjogi alany időfolytán ugyanazon bányahatósági kerületben további olymértű ásványszénjogi térfoglalást eszközöl, hogy ő annak következtében a lefoglalva tartott össz-terület nagyságára való tekintettel már magasabb illetékkfokozat alá fog esni, az új szénjogi szerződés bemutatása alkalmával az illetékkiszabási záradék (17—19. §§.) helyesbítése végett a régi szerződéseket is újból be kell mutatni.

Magától értetik, hogy a már lajstromozott szénszerződéseket az illetékkiszabási záradék helyesbítése végett akkor is újból be kell mutatni, ha a jogátruházás területében a felek elhatározásából olymértű csökkenés áll be, hogy a megmaradó terület ennek következtében alacsonyabb illetéki fokozat alá fog esni. A bejelentési, illetve újabb bemutatási kötelezettség ilyenkor is a szénjog alanyát terheli.

A szénszerződésnek bemutatásakor a szénjogátruházás keretébe vont ingatlanok területi nagyságát telekkönyvi kivonattal, kataszteri birtokívvél vagy alkalmas helyhatósági bizonyítvánnyal igazolni kell. Ez az eljárás természetesen akkor is megkívántatik, ha az ingatlanok területe a szerződésben kifejezetten megemlíttetnék, mert a tért nagyság ilyenén szerződésszerű regisztrálása megfelelő hitelt érdemlő, vagyis közhitelességű okiratra támaszkodó igazolás nélkül a szénjogi térilleték kiszabására kellő alapot nem nyújtana.

Nagyobb birtoktesteknél az is előfordulhat, hogy a jogátruházás az illető telekkönyvi birtokrészletnek csak egy meghatározott részére vonatkozik.

Ebben az esetben az ily ingatlanrészlet fekvését és térbeli kiterjedését a bejelentéshez csatolandó részletes vázrajzon kell kitüntetni.

Büntető rendelkezések.

13. §. A szénszerződések bemutatására vonatkozó törvényes kötelezettség teljesítése körül elkövethető késedelmezés és mulasztás eseteiben a törvény szigorú bírságolás alkalmazását rendeli. Ennek mérvét és fokozatait a törvény 9. §-a a törvényes 60 nap, illetve 6 hónapi határidőt követő 30, 60, 90 és 90 napon túli késedelem esetén az illető szerződés vagy egyéb okirat alapján kirovandó szénjogi térilleték egy évi összegének negyedében, felében, háromnegyedében és teljes egészében állapítja meg.

Mint hogy a törvény értelmében a pénzbírságot a szénjogi területék kiszabásával megbízott elsőfokú bányahatóság rója ki, ennél fogva a bíróság megállapítására saját hatósági kerületekben a bányabiztosság is illetékes.

14. §. A törvény a közigazgatási úton a közadók módjára behajtandó bírságpénzeket a felállítandó országos bányamunkásbiztosító-pénztár támogatására fordítandónak rendeli. Azonban mindaddig, míg ez az intézmény létre nem jön, a befolyó bírságpénzeket itt is a bányahatóságok által a bányatörvények alapján kirótt többi bírságpénzekhez hasonlóan a bányamunkásbiztosítás ezidőszerint létező szerveinek, mégpedig azt a megbüntetett személy szénjoga alapján létesült bányaműnél fennálló munkástárspénztárnak, ilyen nem létében a legközelebbi bányamunkástárspénztárnak kell átadni.

A szénjogi területék eltitkolásának lehetőségét egyébként a törvény 13. §-a még oly irányban is korlátozza, hogy minden szénjogi szerződés úgy bányajogi, mint telekkönyvi vonatkozásban csak akkor érvényesíthető, ha ez a szénjogi területék kiszabására vonatkozó bányahatósági záradékkal már el van látva.

Ha valaki a bányahatóságtól akár ásványszénre vonatkozó kutatási vagy értékesítési engedélyt, akár pedig ásványszénre vonatkozó bányasodmányozást oly szénszerződés alapján kérne, amely szerződés illetékkiszabás végett még nem lett bemutatva, akkor a kérelem érdemleges tárgyalása előtt az illetékkiszabást, a szerződés lajstromozását és záradékolását, valamint a szerződés bemutatása körül elkövetett mulasztás megtorlását kell a törvény és a jelen utasítás értelmében (15–17. §§.) elintézni.

A szénjogi területék kiszabása, a bemutatott szénszerződések lajstromozása és záradékolása.

15. §. A bemutatandó szénszerződések kezelése körül az elsőfokú bányahatóságoknak a következő eljárást kell követniök:

a) Mindenekelőtt meg kell vizsgálni, hogy a szénszerződés bemutatása nyílt határidőben (T. 6. és 8. §§.) történt-e?

Ha késedelem állapítható meg, akkor az illetékkiszabás kapcsán a törvény 9. §-a alapján bírságoló határozatot is kell hozni.

A jogerős határozattal kirótt bírságpénz a bányahatóságnál fizetendő be, mely azt rendeltetési helyére juttatja.

b) A szénjogi területék kiszabása céljából pontosan meg kell állapítani a szerződés keretébe vont földterület nagyságát.

Ha a bemutatott szerződéshez a tértagság igazolásához alkalmas okirat (7. §.) csatolva ninesen, a bejelentőt pótlásra kell felhívni.

c) Az igazolt tértagságból a törvény életbelépte előtt kötött szerződéseknel le kell vonni a már adományozva levő területet. A korábban adományozott bányatelkek (határközők) abban az esetben is levonásra vendőek, ha az adományozott bányatelkek időközben már töröltettek. Ninesen azonban helye a levonásnak, ha az adományozott bányatelkek felhagyás folytán rendszeres leművelés előtt töröltettek.

Az illetékkiszabási eljárás egyszerűsítése végett, valamint zavarok és bonyodalmak elkerülése okából a törölt bányatelkek utáni illetékelőírás kérdésében a bányahatóságnak azt a jogi vélelmet kell követni, hogy — amennyiben ellenkező bizonyíték ninesen — az adományozott terület kiaknázása a bányajogositványok telekkönyvi törlésekor már befejezést nyert.

d) Minden egyes bemutatott szénszerződést úgy az illetékkiszabás, mint a lajstromozás szempontjából külön-külön kell kezelni.

A terület megállapításánál mutatkozó holdrészek (négyzetölek) kikerekítésénél a „Díjtételek” címe alatt a jelen utasítás 5. és 6. §-aiban előadottak értelmében kell eljárni.

Az eljáró bányahatóságoknak nagy gondot és figyelmet kell fordítani

az egyes szénszerződések után esedékes térítések díjtételének (fokozat) és évi összegének megállapítására.

A lajstromozás (16. §.) csak a tervezett illetékkiszabás és szerződési záradék főnöki jóváhagyása után történhetik meg.

16. §. A bemutatott szénszerződések alapján ásványszénkutatás és ásványszénművelés céljaira lekötött ingatlanok, valamint az ily terület után fizetendő szénjogi térítések bányahatósági nyilvántartására a «Szénjogi térítéklajstrom» szolgál.

Minden állampénztári kerület számára, amelyben szénjogi térfoglalás előfordul, külön lajstromot kell nyitni.

Ebbe a lajstromba minden bemutatott szénszerződést külön tételszám alatt kell bevezetni.

A szénjogi térítések lajstromnak a nyilvántartás tárgyát és célját tekintve, a következő rovatokat kell tartalmaznia:

1. Tételszám.

2. A szerződő felek megnevezése, mégpedig:

a) a jogátruházó földbirtokos neve és lakóhelye,

b) a jogszerző bányavállalkozó neve (cége) és lakóhelye (székhelye),

c) a bányavállalkozó meghatalmazottjának neve és lakóhelye.

3. A bemutatott szerződés kelte.

4. A szerződés bemutatásának időpontja és iktatószáma.

5. A jogátruházás keretébe vont földbirtok helyi fekvése és illetékköteles területe.

6. A fizetendő szénjogi térítések holdankénti díjtétele (illetékkfokozat) és évi összege.

7. Az illetékfizetési kötelezettség kezdete.

8. Kapcsolatos lajstromkönyvi tételszámok.

9. Észrevételek.

A szénjogi térítéklajstrom rovatozását a fentebbi követelmények szerinti összeállításban a mellékelt «A» minta foglalja magában.

A 8-ik rovat arra fog szolgálni, hogy az alanyi vagy tárgyi kapcsolatban levő lajstromozások összefüggését a vonatkozó tételszámok kölcsönös felsorolásával jelezze.

Gyakran előfordulhat ugyanis oly eset, hogy ugyanazon jogszerző felnek több különálló, ennél fogva külön-külön lajstromozandó szénszerződése lesz; minthogy pedig az illetékkfokozat megállapításánál ilyenkor az összes létező szerződések keretébe vont ingatlanok összesített tértagságát kell alapul venni, kívánatos és szükséges, hogy az egyes szerződéseknek ezt a kapcsolata a «Szénjogi térítéklajstrom» is jelezze. Vagy gyakran felmerülhet annak a szüksége, hogy valamely lajstromozott szerződést újból kell lajstromozni, mert a lefoglalt terület nagysága s ezzel az illetéki díjtétel és az illeték évi összege is akár jogérvényes területi felhagyás, vagy adományozás, akár pedig ugyanazon jogalany más, újabb térfoglalása következtében megváltozik. Újbóli lajstromozásnál a korábbi lajstromozás törölendő s a vonatkozó tételszám a 8. rovatba bejegyzendő. Tájékoztatásul az újbóli lajstromozás okát az észrevételek rovatába mindenkor röviden jelezni kell.

17. §. A lajstromozással kapcsolatban a bányahatóság a bemutatott szénszerződést a szénjogi térítések kiszabását feltüntető záradékkal látja el s a záradékolt szerződést a bemutatónak visszaadja.

A záradéknak tartalmaznia kell:

a) a szerződés bemutatásának időpontját,

b) a szerződés keretébe vont földterület nagyságát kataszteri holdakban kifejezve, s amennyiben az illetékkfokozat megállapításánál más szerződésekkel lefoglalt területekre is figyelemmel kell lenni, az illető szerződések alapján lefoglalt földterületek térfogatát,

c) a kataszteri holdankénti illetéki díjtételt,

d) a félvévenként fizetendő illeték összegét,

e) a fizetési kötelezettség kezdetét,

f) a félvévenkénti esedékesség időpontját és

ban foglaló módosító záradékot az alábbi szöveggel kell a szerződésre rávezetni:

M. kir. bánya kapitányság
biztosság
193. évi szám.

Újból bemutatott 193. évi hó n.

Tekintve, hogy a földbirtokosi ásványászjognak a jelen szerződés (szerződések) alapján még kat. hold, összesen tehát kat. hold földterületen szerezte meg a földbirtokosi ásványászjogosultságot, a jelen szerződés keretében vont kat. hold földterület után az 1921: XVII. tc. 1. és 12. §-ai alapján s a törvény 2. §-a értelmében 1931. évi hó 1-től kezdve az esedékes évi szénjogi térilletéket a fokozat szerint holdanként P-ben, az egész terület után tehát P, azaz pengőben állapított meg.

Kelt stb.

Magától értetlik, hogy oly eset is előfordulhat, amidőn az illetékkfokozat a területnövekedés dacára nem fog megváltozni, hanem csak a fizetendő illeték évi összege.

19. §. A korábbi illetékkiszabást s ezzel kapcsolatban a vonatkozó szerződés záradékolását akkor is megfelelően módosítani kell, ha a lefoglalt terület nagyságában időközben bármely oknál fogva, nevezetesen akár bányatelek vagy határához adományozása folytán, akár pedig az érdekelt felek elhatározásából, illetve a jogátruházás térbeli kiterjedésének illetlen módosítása következtében apadás áll be.

Adományozás okozta apadás esetén a szénjogi területék leszállítása az illetéklajstromban a bányahatóság által hivatalból feljegyzendő s az érdekelt fél felhívandó, hogy a vonatkozó szerződést az illetékkiszabási záradék helyesbítése végett mutassa be.

A felek elhatározásából történő területesökkenés esetében az illeték-előírás mindenkor csak szabályszerű bejelentésre módosítható. A szabályszerű bejelentéshez megkívánatik, hogy a jogátruházás területében beállott esökkenés megtörténte és jogérvényessége hitelt érdemlően igazoltassék és hogy a bejelentéshez az új illetékkiszabási záradék rávezetése végett a vonatkozó alapszerződés is csatolva legyen.

Ily esetben az illeték leszállítása a törvény 4. §-a második bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelően a bejelentést követő félével kezdődő hatállyal eszközölendő.

A lefoglalt terület nagyságában adományozás folytán, vagy pedig a felek elhatározásából beállott apadás esetén szükséges módosító illetékkiszabási záradékot a következő szöveggel kell a szerződésre rávezetni:

M. kir. bánya kapitányság
biztosság
193. évi szám.

Újból bemutatott 193. évi hó n.

Tekintve, hogy a jelen szerződés keretében vont földterület 19. évi hó n történt bányaadományozás folytán (vagy pedig az érdekelt feleknek 193. évi hó n bejelentett elhatározásából) kat holdról kat. holdra esökként, ezen megmaradó terület után az 1921: XVII. tc. 1. és 12. §-a alapján s a törvény 4. (8) §-a értelmében az 193. évi hó 1-től kezdve az esedékes évi szénjogi területék a fokozat szerint holdanként P-ben, az egész megmaradó terület után tehát P-ben, azaz pengőben állapított meg.

Kelt stb.

Ily esetben is megtörténhetik, hogy az illetékkfokozat a területesökkenés dacára nem fog változni, hanem csak a fizetendő illeték évi összege.

«B» jegyű minta az 1921. évi 61.508. sz. «Utasítás» 20. §-ához.

Bányakapitányság.

Bányabiztosság.

Pénzügyigazgatóság.

KIMUTATÁS

a i m. kir állampénztár által az 193 . év
 felére beszédendő szénjogi területéről.

Ez a kimutatás eredetben, az év végével beküldendő bányailletéki számadáshoz csatolandó.

Tételszám	A szénjogi területék lajstrom		A szénjog alanyának neve (cége) és lakóhelye (székhelye)	A fizető köteles felneve és lakhelye
	kötete	lapja		

A jogát ruházás keretébe vont földbirtok			Beszedendő illeték	Észrevétel
fekvése		illetékköteles területe kat. hold		
megye	község			p

Az I. M. 1921. évi 67.700. sz. r. a szénjogi területék kiszabásának az ásvány-szénkutatási, ásványszénbányanyitási és ásványszénkiaknázási jog bekebelezése és előjegyzése alkalmával szükséges bányahatósági igazolása tárgyában.

A szénjogi területéről szóló 1921 : XVII. tc. 13. §-ának második bekezdése az illetékköteles szénjogi átruházások eltitkolásának lehető megakadályozása céljából akként rendelkezik, hogy «az ásványszénkutatási, ásványszénbányanyitási és ásványszénkiaknázási jogot az 1886 : XXIX. tc. 76. §-ának 3. pontjában foglalt felhatalmazás alapján 2.819/1888. szám alatt kibocsátott igazságügyminiszteri rendeletnek megfelelően a közönséges telekjegyzőkönyvben, illetőleg telekkönyvi betétben csak oly ásványszénjogi szerződés alapján lehet bekebelezni vagy előjegyezni, mely a szénjogi területék kiszabására vonatkozó bányahatósági záradékkal el van látva.»

Mínthogy az idézett törvénycikk 1. §-a értelmében ásványszén alatt a feketeszent, barnaszént és lignitet kell érteni, az idézett törvényekben használt «ásványszénkutatási, ásványszénbányanyitási és ásványszénkiaknázási jog» elnevezés lényegében megfelel a telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló 1886 : XXIX. tc. 76. §-ának 3. pontjában, valamint az

ennek alapján 1888. évi augusztus hó 26. napján 2819. szám alatt kiadott (a Magyarországi Rendeletek Tárának 1888. évf. 1.763. lapján közölt) igazságügyminiszteri rendeletben használt «közénkutatási, közénbányanyitási és közénkiaknázási jog» kifejezéseknek.

Ennélfogva olyan esetekben, amidőn ily szénjogi szerződések alapján az érintett jogok telekkönyvi bekebelezését vagy előjegyzését kérik, a bejegyzést a szükséges egyéb előfeltételek megléte esetében is csak akkor lehet megengedni, ha a bemutatott szerződés a szénjogi területék kiszabására vonatkozó bányahatósági záradékkal el van látva.

Nehogy különböző szakkifejezések használatából esetleg félreértések keletkezzenek, elrendelem, hogy ezentúl a «közénkutatási, közénbányanyitási és közénkiaknázási jogokat» az idézett 1921. XVII. törvényekben használt «ásványszénkutatási, ásványszénbányanyitási és ásványszénkiaknázási jog» elnevezés alatt kell a telekkönyvbe bekebelezni vagy előjegyezni.

A közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 600/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás (1927. évi 60.000/VII.a szám).

Jegyzet.

A bányamértékilleték és szénjogi területék behajtása stb. körüli eljárásokról is a K. K. H. Ö. alább közölt rendelkezéseit kell alkalmazni.

A 9. és 12. §. a bányászatra vonatkozóan különleges intézkedéseket tartalmaz.

I. CÍM.

Általános határozatok. Hatáskörök.

1. §. (1) Az állami egyenesadókat, a forgalmi adókat és az illetékeket a törvényhatóságok és a községek (városok) közreműködésével, a pénzügyigazgatóságok közvetlen felügyelete mellett a m. kir. adóhivatalok,

az állami jövedékeket pedig a vonatkozó jövedéki törvényekben, illetőleg törvényes rendelkezésekben és szabályokban megállapított hatóságok és hivatalok kezelik.

(2) A községi (városi) közegek, a m. kir. adóhivatalok, valamint a pénzügyigazgatóságok hatáskörét a jelen hivatalos összeállítás szabályozza.

(3) A jogorvoslati hatóságokat, ezek hatáskörét és az azok előtti eljárást a 97–117. §§. szabályozzák.

(4) Budapest székesfőváros területén a m. kir. adóhivataloknak teendőit a kerületi adófelügyelőségek végzik. Minden olyan esetben tehát, amidőn a pénzügyi törvények és rendeletek a m. kir. adóhivatalt említik, a székesfőváros területén a kerületi adófelügyelőségeket kell érteni.

9. §. (1) Az állami egyenesadókat és az egyenesadók jellegével bíró azokat a közszolgáltatásokat amelyek a helyhatóságokat (vármegyét, várost, községet) illetik, minden községre nézve úgy az előírás, mint a nyilvántartás, lerovás, behajtás, biztosítás és a törlés tekintetében együttesen kell kezelni.

Utasítás. (1) Az együttesen kezelt közszolgáltatások közé tartoznak továbbá a községekben a kéményseprési díjak is.

(2) A kéményseprési díjakat az 1922. XII. tc. 64. §-a értelmében a kis- és nagyközségekben épügy kell előírni és beszedni, mint a községi adókat. Ennek folytán a kis- és nagyközségekben a kéményseprési díjakat a többi adókkal együttesen kell kezelni. Tekintettel azonban arra, hogy a kéményseprőmesterek bizonyos esetekben az érdekeltekkel a fizetendő díjakra nézve egyességet kötnek, a kéményseprőmesterek a nagyobb uradalmak, bányatelepek és gyártelepek után járó kémény-

seprési díjakat is maguk szedhetik be és ennek folytán ezeket a kivétési lajstromokból kihagyhatják.

II. CIM.

Eljárási szabályok.

I. fejezet. Kivetés.

12. §.

(2) A m. kir. adóhivatal bárkit személyes megjelenésre kötelezhet avégből, hogy a saját avagy másnak adóügyében felvilágosítást vagy bevallást adjon. Ha a kihallgatandó fél nem lakik a m. kir. adóhivatal székhelyén, lakóhelyének községi előjáróságához idézendő be.

(3) Tényleges viszonyok és adatok iránt, amelyekből bárkinek adóköteles jövedelme, jövedelemforrása vagy vagyona megítélhető, köteles mindenki tudomása szerint akár mint tanú, akár mint szakértő felvilágosítást adni.

Utasítás. (1) A hamis tanuvallomás, illetőleg hamis szakvélemény adása a büntető törvénykönyv rendelkezéseit szerint büntetettik. (121. §.)

(2) Aki a kért felvilágosítások megadását, illetőleg adatok közlését megtagadja, az jövedéki kihágást követ el. (119. §.)

12. §. (7) Az adózó alkalmazottai és volt alkalmazottai csak annak beleegyezésével hallgathatók ki.

(8) A m. kir. póstatakarékpénztárnak, a m. kir. központi statisztikai hivatalnak, az országos munkásbiztosító pénztárnak és a kerületi munkásbiztosító pénztárnak alkalmazottai, továbbá az iparfelügyelők olyan kérdésekben, amely kérdésekre nézve a nevezett intézményektől hivatalos adatok nem kérhetők, tanuskodásra, illetőleg szakértői véleményadásra nem hívhatók fel. Nem kérhetők továbbá adatok a pénzügyintézetektől (ezek alkalmazottaitól) a náluk gyümöleszőzöleg elhelyezett tőkékre és azok kamatozására vagy a feleknek náluk kezelt letételeire vonatkozólag.

Utasítás. Szakértői vélemények a fenti korlátozásokkal kérhetők:

2. az országos érdekképviselői szervektől (országos bányászati egyesület, stb);

3. az arra hivatott állami hatóságoktól és hivataloktól (ilyenek a m. kir. erdőfelügyelőségek, m. kir. gazdasági felügyelők stb.).

1929: XXIII. tc. a földadóra, a jövedelemadóra és a vagyonadóra, a kereseti adóra, valamint a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről.

16. §. (1) Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy a több éven át felszaporodott, valamint a három évnél régebbi adó- és illetéktartozások rendezését időnként elrendelhesse és hogy az ily adórendezések során méltánylást érdemlő esetekben a hátralékok után járó késedelmi kamatokat, sőt ha a tartozás behajtása a fizetésre kötelezett megélhetését létfeladatában támadná meg, a fennálló tőketartozásokat is mérsékelhesse, vagy esetleg egészen törölhesse.

(2) Ez a felhatalmazás a lignitbányák után kirótt régi térlletéktartozásokra is vonatkozik.

K. K. H. Ö.

26. §.

(3) A pénzügyminiszternek joga van arra, hogy a több éven át felszaporodott, valamint a három évnél régebbi adó- és illetéktartozások rendezését időnként elrendelhesse és hogy az ily adórendezések során méltánylást érdemlő esetekben a hátralékok után járó késedelmi kamatokat, sőt ha a tartozás behajtása a fizetésre kötelezett megélhetését létfeladatában támadná meg, a fennálló tőketartozásokat is mérsékelhesse, vagy esetleg egészen törölhesse.

tánylást érdemlő esetekben a hátralékok után járó késedelmi kamatokat, sőt ha a tartozás behajtása a fizetésre kötelezett megélhetését létalapjában támadná meg, a fennálló tőketartozásokat is mérsékelhesse, vagy esetleg egészben is törölhesse.

(4) Ez a felhatalmazása a lignitbányák után kirótt régi illetéktartozásokra is vonatkozik.

Utasítás. (1) Azt, hogy az adó- és illetéktartozások rendezése mikor, mely időből származó és mily tartozásokra fogyanatosíttassék, esetenként külön rendeletekkel fogom szabályozni.

(2) Az adó- és illetéktartozások rendezésének elrendelése esetében a rendezést mindenkor mindazokra a tartozásokra nézve, amely tartozásokban a rendezésbe bevont időszakból eredő hátralékok foglaltatnak, hivatalból fogyanatosítani kell, arra való tekintet nélkül, hogy az illető tartozásra nézve valamely kedvezménynek engedélyezése indokolt-e avagy sem. A tartozások rendezésének elrendelése tárgyában esetenként kiadott rendeletek értelmében rendezés alá vonandó összes tartozásokat ép a rendezés során kell abból a szempontból elbírálni, hogy a hátralék, illetőleg az abban foglalt bírságpótlékok egészben vagy részben elengedése, törlése avagy csak a kamatok mérséklése indokolt-e, illetőleg, hogy a hátralékokra adassék-e és mily fizetési kedvezmény.

(3) Az adó- és illetéktartozások rendezése során mindenkor figyelemmel kell lenni arra, hogy a késedelmi kamatok mérséklése csak ott javasoltassék, ahol az tényleg indokolt, nehogy a fizetőképes rossz fizetőknek adott kamatmérséklési kedvezmény az adófizetést a jövőre nézve károsan befolyásolja.

(4) Az adó- és illetéktartozások rendezése során adott kamatmérséklések mindenkor csak feltételesek, tehát amennyiben a hátralékos az engedélyezett kamatmérséklés dacára a fizetési feltételeket nem tartja be, a feltételeken elengedett késedelmi kamatok tőle utólag beszedendők.

(5) Az adó- és illetéktartozások rendezése során a tőketartozások elengedésének javaslatba hozása körül a legnagyobb körültekintéssel kell eljárni és különös figyelemmel kell lenni arra, hogy a túlzott méltányossággal véghezvitt elengedések a további fizetéseket hátrányosan fogják befolyásolni. Ellenben a körülményeknek megfelelő méltányosságot kell gyakorolni ott, ahol a hátralékos egész tartozását nyilvánvalóan nem képes megfizetni, azonban vagyoni és jövedelmi viszonyainak megfelelő fizetési készségeit tanúsított.

(6) Minden olyan esetben, ahol valamely még behajtható tartozásnak részbeni vagy teljes elengedése javasoltatik, figyelembe kell venni azt, hogy a hátralékos milyen anyagi viszonyok között van és hogy a hátralék miért szaporodott fel. A fizetési készség hiányát semmi esetre sem szabad különleges kedvezményekkel előmozdítani. Csak azért, mert valaki esetleg éveken át fizetési kötelezettségeit elhanyagolta, ha tartozását egy kis jóakarral 2-3 éven belül megfizetheti, elengedést javasolni nem szabad! Ép úgy nem szabad elengedést olyankor javasolni, amikor a hátralékos jövedelmét túlhaladó életmódot folytat és ezért eladósodik. Másrészt azonban, ha az adózó az elmúlt években élvezett nagy jövedelmei után kivetett adókat a megváltozott körülmények között megfizetni már nem tudja és az évi adóelőírása is időközben lényegesen csökkent: méltányosságot kell gyakorolni, hogy az adóalany gazdasági helyreállítása lehetővé váljék.

(7) A rendezések során elengedett adó- és illetéktartozások elengedése mindenkor feltételes. Ennek folytán, ha a hatóságoknak utólag oly adatok jutnak tudomására, melyeknek ismeretében a tartozás elengedhető, illetőleg mérsékelhető nem lett volna, avagy ha a hátralékos tartozásának elengedése, illetőleg mérséklése dacára fizetési kötelezettségeinek ezentúl sem tesz eleget, bár azoknak eleget tehetne, a pénzügyigazgatóság a községi előjárás, illetőleg a m. kir. adóhivatal javaslatára az elévülési határidőn belül a rendezés során elengedett összegeknak újból előírása és azoknak behajtása iránt intézkedni köteles. (P. M. 1929 évi 100.000/VII. a. sz. r. 2. §-a.)

III. fejezet. Esedékesség. Befizetés. Fizetési halasztás.

31. §. (1) Az az adózó, aki esedékessé vált tartozását a megállapított fizetési határidőig be nem fizeti, késedelmi kamatot köteles fizetni. A késedelmi kamatok mérvére és számítási módjára nézve a következő szabályok az irányadók:

4. Az illeték és egyéb köztartozások késedelmes befizetése esetében, amennyiben a tartozást 3 hónapon belül befizették, évi 6%-os, ha pedig azt csak később fizetik be, évi 12%-os késedelmi kamatot kell fizetni.

5. A késedelmi kamatokat az illetékeknél és egyéb köztartozásoknál ellenben az esedékesség napjától a befizetés napjáig kell számítani (P. M. 1929. évi 100.000/VII. sz. r. 4. §-a.)

6. Az egyéb köztartozásoknál — részletfizetések esetében — a késedelmi kamatokat az egész tőketartozás után az esedékesség napjától, illetőleg abban az esetben, ha az esedékességet követően a tőketartozásra részletfizetés teljesített, az utolsó befizetés napjától kell számítani, illetőleg eladni és a befizetésnek csak azt a részét szabad a tőketartozásra elszámolni, amely a késedelmi kamatok teljes kiegyenlítése után fennmarad. (P. M. 1929. évi 100.000/VII. sz. r. 5. §-a.)

32. §. (1) A tévesen befizetett, vagy jogellenesen beszedett közadók visszatérítése — tartozatlan fizetés címén — az elévülési határidőn belül kérhető.

(2) E rendelkezés alapján azonban a jogerősen megállapított közadók — akár elmulasztott, akár nem merített ki a jogorvoslat — nem követelhetők vissza.

33. §. (1) Előre történt fizetéseknél — ha csak ezt a vonatkozó külön törvények, illetőleg törvényes rendelkezések kivételesen meg nem állapítják — kamattérítésnek helye nincs.

(2) A bármely okból történt visszafizetéseknél csak a visszafizetett összeg után tényleg befizetett kamatok téríthetők vissza.

41. §. (1) Az adózók fizetési halasztást rendszerint nem igényelhetnek.

(4) Rendkívüli esetekben a pénzügyminiszter, illetőleg a pénzügyminiszter felhatalmazása alapján a pénzügyigazgatóság, mind a folyó adóra, mind pedig a hátralékokra nézve hosszabb időre terjedhető részletfizetési kedvezményt, vagy fizetési halasztást adhat.

Utasítás. (7) A fizetési halasztást nyert adózók természetesen a késedelmi kamatokat kötelesek megfizetni, minthogy késedelmi kamatoknak elengedésére törvényes felhatalmazás nincs. Erre a fizetési halasztást nyert feleket figyelmeztetni kell.

41. §. (6) Fizetési halasztás esetében a késedelmi kamatokat meg kell fizetni és ha szükségesnek mutatkozik, a hátralék telekkönyvi bekebelezés, vagy zálogolás által bármikor biztosítható.

IV. fejezet. Végrehajtási eljárás.

1. Általános határozatok.

42. §. (1) A közadók módjára behajtandó összes követeléseket a pénzügyigazgatóság, a m. kir. adóhivatal és a főszolgabíró (polgármester) felügyelete alatt a község (város) hajtja be.

(2) Ha valamely törvényben avagy rendeletben közigazgatási úton való behajtásról van szó, ez alatt a közadók módjára való behajtást kell érteni.

44. §. (1) A hátralékos követelésekért az adósnak bárhol található vagyona végrehajtás alá vonható, az ingatlan vagyon azonban csak abban az esetben, ha a hátralékosnak a hátralék összegének megfelelő értékű egyéb lefoglalható vagyona nincs.

Utasítás.

V. A külföldön lakókat terhelő és külföldi hátralékok behajtása.

(22) A külföldön lakók terhén nyilvántartott közadókról és a közadók módjára kezelt egyéb tartozásokról, amennyiben a tartozás a 20 pengőt meghaladja és a hátralékosnak belföldön lefoglalható vagyona nincs, és a köztartozások belföldön egyetemleges fizetési kötelezettség vagy kezesség hiányában más belföldi lakosoktól sem hajthatók be, a község (város) egyénenkint 2—2 példányban oly szabályszerű kimutatásokat állít ki, amelyekben a hátralékokat neveik szerint részletesen ki kell tüntetni és azt a pénztárt, ahol a fizetés teljesítendő, pontosan meg kell jelölni. A belföldön való behajthatatlanságot igazoló záradékkal ellátott kimutatásokat további eljárás végett a pénzügyigazgatósághoz kell be-terjeszteni.

(23) A pénzügyigazgatóság a hátralékok beszedését külképviseleti hatóságaink, a m. kir. követségek vagy a valóságos, államtisztviselői minőségben alkalmazott konzulok útján kíséri meg. A pénzügyigazgatóságok szabályszerűen felszerelt megkereséseiket közvetlenül és bérmentesítve küldik az illetékes követségekhez, illetőleg konzuli hivatalokhoz.

(24) Ha a külföldi képviseleti hatóságaink által kézbesített felhívás eredményre nem vezet, a hátralék behajthatatlanság címén törlendő.

(25) A külföldön lakók terhén nyilvántartott 20 pengőt meg nem haladó tartozások — amennyiben a belföldön be nem hajthatók — behajthatatlanság címén törlendők.

(26) Külföldi tartozásoknak végrehajtás útján való behajtása a belföldi hatóságok által nem teljesíthető s ebben a tekintetben az a körülmény, hogy az adófizetésre kötelezett egyén magyar vagy idegen állampolgár, különbséget nem tesz. Kivételnek csak akkor van helye, ha valamely külföldi állammal kötött egyezmény eltérő rendelkezéseket tartalmaz. Ezidőszent csak a német birodalommal van ily egyezményünk (1925: XII. tc., illetőleg 1925. évi 7235. P. M. számú rendelet. Pénzügyi Közlöny 1926. évi 3. szám.).

(27) Kétes esetekben a pénzügyminiszterhez kell döntés végett fordulni.

46. §. (1) A végrehajtás fokozatai az alábbi sorrendben a következők:

1. megintés;
2. zálogolás;
3. árverés.

(2) A végrehajtási eljárásnál netalán előfordult törvényellenességek vagy szabályellenességek orvoslása végett a végrehajtást szenvedő a m. kir. adóhivatalhoz panasszal fordulhat. A panaszt a kifogás alá eső eljárás foganatosításának napját követő tizenöt nap alatt kell benyújtani, s a m. kir. adóhivatal azt harminc nap alatt elintézni köteles.

3. Zálogolás.

48. §. (1) Azok ellen, akik hátralékaikat a fizetési meghagyásában, illetőleg határozatban, írásbeli megintésben, avagy hirdetményben kitűzött határidő alatt le nem fizetik, a határidő letelte után a zálogolási eljárást azonnal és személyválogatás nélkül meg kell indítani.

49. §. (1) A zálogolás alapjául szolgálnak a községi előjáróság (városi adóhivatal), illetőleg az illető szolgáltatásra jogosult hatóság (hivatal, testület, intézmény) által kiállított és hivatali pecséttel ellátott hátraléki kimutatások. A kimutatásban a hátralékban levő összes tartozásokat neveik szerint részletesen fel kell venni és azok esedékességének napját, valamint a behajtandó késedelmi kamatokat és a behajtási illetékeket is ki kell tüntetni.

56. §. A szolgálati és munkabérvizonyból származó illetmények és ellátási díjak letiltásánál a következő rendelkezések mérvadók:

9. a munkásbiztosító pénztárak vagy bányatársulások által nyújtott betegségi segélyek és balesetbiztosítási járadékok, a kincstári erdészeti munkáspénztárak, valamint a betegsegélyező és temetkezési egyesületek vagy más emberbaráti intézetek által tagjaiknak vagy másoknak orvosi kezelésre, betegség esetében élelmezésre és temetkezésre nyújtott segélyek nem foglalhatók le;

4. Árverés ingóságokra.

63. §. (1) Ha a hátralékos tartozását és annak összes járulékait a jogerős zálogolást követő 15 nap alatt ki nem fizeti, ellene az árverést ki kell tűzni.

(6) Ha az árverést a kitűzött határnapon bármely okból meg nem tartják, a zálogolás hatálya a foglalás napját követő öt évig marad érvényben.

V. fejezet. A köztartozások biztosítása, elsőbbsége, elévülése és törlése.

1. A köztartozások telekkönyvi biztosítása.

81. §. (1) A közadók módjára behajtandó követelések részint azért, hogy az ingatlanok által is biztosítva legyenek, részint pedig az elévülés megszakítása céljából, szabályszerű hátraléki kimutatások alapján végrehajtáson kívül is az adós összes ingatlanain biztosíthatók. A hátraléki kimutatások a vonatkozó telekkönyvi kérvénybe is belefoglalhatók.

(4) Ha a hátralékos a bekebelezett tartozást telejesen befizette, az a hatóság (hivatal), amely a hátralék bekebelezését kérelmezte, nyolc nap alatt köteles a telekkönyvi hatóságot a törlés bekebelezése végett hivatalból megkeresni, sőt ha a hátralék a 10.000 pengőt meghaladja és annak legalább egyharmad része befizettetett vagy egyéb címen megszűnt, a megfelelő részösszeg kitérítésének bekebelezése iránt is — ugyanannyi idő alatt — hasonlóképen intézkedni.

3. A köztartozások érvényesítése és elsőbbsége ingatlanvégrehajtás és csőd esetében.

84. §.

(2) A végrehajtás alá vont ingatlanokat terhelő föld- és házadót, ezek pótlékait és járulékait, továbbá a végrehajtás alá vont vagyont terhelő egyéb köztartozásokat, ha azok a végrehajtási zárlat elrendelése után és a zárlat megszűnése előtt válnak esedékessé, más követelést megelőzőleg közvetlenül a zárgondnok fizeti.

Utasítás. Az ily hátralékokat a zárgondnoktól közadók módjára kell behajtani.

86. §. (1) Csőd esetében a köztartozások érvényesítésére, bejelentésére és a bejelentett követelések elsőbbségének meghatározására nézve a csődtörvény (1881: XVII. tc.) határozmányai irányadók. A felszámolási tárgyaláson a kincstár érdekeit a m. kir. adóhivatal képviseli.

(2) A köztartozások miatt a csődnyitást megelőzően szerzett zálogjogok a csődtörvény alapján meg nem támadhatók. A csődnyitás ezeknek a zálogjogoknak érvényesítését és a lefoglalt zálogtárgyak elárvereztetését nem gátolja. Az árverési hirdetményt azonban a tömeggondnoknak is meg kell küldeni. Az esetleg befolyt vételárfelesleget ilyen esetekben a csődtömeg javára bírói letétbe kell helyezni.

Utasítás. (1) Minthogy a csődnyitás a korábban szerzett zálogjogok érvényesítését nem gátolja, a községi előjáróság (városi adóhivatal) a csődnyitást megelőzően lefoglalt ingó tárgyak elszállítása, hatósági őrizet alá vétele és elárvereztetése iránt késedelem nélkül intézkedni köteles.

(2) A csődnitítás előtt lefoglalt ingók elszállítása és elárvereztetése csak az esetben mellőzhető, ha a tömeggondnok azokat a zálogösszeg és járulékaiknak teljes lefizetése mellett a tömeg részére beváltja. (1881. évi XVII. tc. 175. §.)

(3) Ha a lefoglalt tárgyak nem találhatók fel, ez a körülmény a további intézkedések, esetleg a bűnvádi feljelentés megtétele végett a pénzügyigazgatóságnak azonnal bejelentendő.

(4) A tett intézkedéseket tudomásulvétel céljából a zálogolási jegyzőkönyv másolatának, illetőleg az árverési hirdetménynek csatolása mellett, úgyszintén az árverés eredményét is a csődtömeggondnoknak mindig be kell jelenteni.

(5) Ha a lefoglalt tárgyak még a csődnitítás előtt vétettek hatósági őrizet alá, erről, az őrizetbe vett tárgyak jegyzékének csatolása mellett, a tömeggondnok szintén értesítendő.

86. §. (3) Ha a csődtömeghez olyan ingatlanok is tartoznak, amelyekre az államkincstár a csődnitítás előtt már végrehajtási zálogjogot szerzett, a m. kir. adóhivatal az ingatlanok elárvereztetése iránt a szükséges intézkedéseket — amennyiben az államkincstár érdeke ezt megkívánja — haladéktalanul megtenni köteles. A befolyt vételár felosztásakor az egyes köztartozásokra nézve megállapított három-, illetőleg ötévi elsőbbség a csőd elrendelésének napjától visszafelé számítandó.

(4) A csődnitítás után esedékesé vált és a tömeget terhelő folyó közadókért, ideértve a csőd tartamának ideje alatt keletkezett jogügyletek után járó illetékeket is, mint rendes folyó kiadásokat, a tömeg jövedelméből lejárát szerint a tömeggondnok köteles fizetni.

(5) Nemfizetés esetében az említett követelések elsősorban a csődtömegből, másodsorban pedig a tömeggondnoktól közadók módjára hajtandók be abban az esetben, ha ez a tömeg jövedelméből a fizetést nem teljesíti akkor, amidőn az a tömeg jövedelméből teljesíthető lenne, vagy teljesíthető lett volna.

(6) A csődön kívül kötött kényszeregyességek a köztartozásokra nem vonatkoznak.

4. Felelősség vagyónátruházások esetében.

88. §. (1) Az ingatlanok élők között való átruházása esetében a szerző az ingatlan felől az átruházás előtt esedékesé vált mindazokért a köztartozásokért, amelyek a fennálló törvények, illetőleg törvényes rendelkezések értelmében az átruházott ingatlant közvetlenül vagy telekkönyvi bekebelezésnél fogva terhelik. Az átruházónak az államkincstárral és az ingatlan megszerzőjével szemben fennálló felelőssége azonban érintetlen marad.

Utasítás. A volt tulajdonos a birtoklása ideje alatt esedékesé vált adókért elsősorban felelős és csak ha azok a korábbi tulajdonostól nem hajthatók be, szabad az új tulajdonossal szemben a dologi szavatosságot érvényesíteni.

.....

5. Egyetemlegesség.

90 §. (1) Ha valamely köztartozásért több személy egyetemlegesen felel, a kirótt egész köztartozás azok bármelyikétől beszédhető, az egyik által teljesített fizetéssel azonban a kötelezettség alól valamennyien szabadulnak.

(2) Ilyen egyetemleges fizetési kötelezettségben állanak:

4. a közös birtokosok a közös üzlet, vagy közösen folytatott haszonhajtó foglalkozás után kivetett köztartozásokért;

5. a közös birtokosok a közös ingatlan után kivetett adókért abban az esetben, ha ezeknek az adóknak a részarányok szerint leendő egyénenkénti

felosztása, a fennálló szabályok értelmében, a kivetés során megengedve nincs.

Utasítás. (1) Ha valamely tartozás bármely oknál fogva az egyetemleges fizetésre kötelezetteknek előzetesen biztosítottatott is, az egyetemleges fizetésre kötelezetteknek lefoglalt ingóságokra az árverést csak abban az esetben szabad kitűzni, ha a tartozás az elsősorban fizetésre kötelezettől behajtható nem volt.

(2) Ha valamely tartozás az egyetemleges fizetésre kötelezettek bármelyikétől befolyt illetőleg behajtatott, de a tartozás befizetésére többen szólítottak fel, illetőleg a hátralék biztosítása a többi kötelezettekkel szemben is foganatosítottatott, a befizetés megtörténtéről a többi érdekeltet legkésőbb 3 napon belül értesíteni, illetőleg a végrehajtási eljárásnak a többi fizetésre kötelezettekkel szemben leendő beszüntetése iránt a befizetés napján intézkedni kell.

6. Elévülés.

91. §. (1) A közzadók módjára behajtandó összes követelések kivétési joga, amennyiben az illető szolgáltatásról szóló törvény, illetőleg törvényes rendelkezések a kivétési jog elévülését nem szabályozzák, elévül, ha azokat nem vetik ki, illetőleg nem érvényesítik öt év alatt, annak a naptári évnél utolsó napjától számítva, amelyben a követelési jog beállott, illetőleg az államkinestárnak (helyhatóságnak) tudomására jutott, hogy az illető közzadót kivetheti.

(2) A behajtási jog elévül, ha a tartozást a fizetési meghagyás, illetőleg határozat kézbesítésétől, illetőleg azokban az esetekben, amidőn fizetési meghagyás (határozat) nem kézbesítették, a kivett összeg előírásától, birtokon belüli fellebbezés esetében pedig a tartozás jogerőssé váltától, végül a hasznélvezet megszűntéig vagy a feltétel bekövetkeztéig nyilvántartott illetékeknek a hasznélvezet megszűntének vagy a feltétel bekövetkeztének bejelentésétől számított öt év alatt nem hajtják be, illetőleg nem biztosítják.

(3) Minden megkísérelt vagy befejezett végrehajtási esemény (írásbeli intés, figyelmeztetés, zálogolás, árverés kitűzése) vagy telekkönyvi bekebelezés a még be nem következett elévülést félbeszakítja, illetőleg az elévülés időtartamát a kérdéses behajtási vagy biztosítási esemény megtörténte napjától számított további öt évvel meghosszabbítja, ellenben a dobszó vagy falragasz útján való felhívás, illetőleg megintés az elévülést nem szakítja meg.

(4) Hasonló módon félbeszakítja az elévülést a fizetési halasztás, illetőleg részletfizetési engedély kérése, a halasztás, részletfizetés engedélyezése és a részletfizetés teljesítése.

(5) Csőd esetében a bejelentett köztartozások elévülése a csőd tartama alatt szünetel.

(6) Bekebelezés esetében csakis az a hátralék, illetőleg a hátraléknak az a része tekinthető biztosítottnak, amely a bekebelezés óta történt befizetésekkel vagy törlésekkel fedezve még nincsen.

Utasítás. Az elévülést az ingatlan tulajdonosának személyében történt változás nem szakítja meg.

91. §. (7) Az elévülés szempontjából közömbös, hogy a fél egyetemleges-ség, vagy kezesség alapján köteles-e tartozást fizetni.

(8) Az elévülési kifogás csak a rendes jogorvoslatok útján érvényesíthető. Az önként befizetett közzadók visszafizetése elévülés címén nem követelhető.

92. §. A tévesen befizetett, illetőleg lerótt, vagy jogellenesen beszedett közszolgáltatások, illetőleg a folyó tartozás nélkül álló túlfizetések visszakövetelése tekintetében a felek igénye a befizetés napjától számított öt év alatt évül el.

III. CÍM.

Jogorvoslati eljárás.

I. fejezet. Jogorvoslati hatóságok és azok hatásköre.

97. §. (1) Jogorvoslati hatóságok:

1. a m. kir. adóhivatal;
4. a közigazgatási bizottság adóügyi bizottsága;
6. a közigazgatási bíróság.

(2) Azt, hogy a közadók ellen mely esetben, mily jogorvoslat vehető igénybe és hogy azt mely hatóság intézi el, amennyiben a vonatkozó törvények, illetőleg törvényes rendelkezések máskép nem rendelkeznek, a 98–104. §-ok szabályozzák.

(3) Az adózó részére kiadott minden határozatban (végzésben, fizetési meghagyásban, adóívben) mindenkor pontosan közölni kell azt, hogy az ellen mely jogorvoslattal lehet élni és azt mikor és hol kell benyújtani.

98. §. A m. kir. adóhivatalnak, mint jogorvoslati hatóságnak hatáskörébe tartozik a végrehajtási eljárásnál netalán előfordult törvényellenesség vagy szabályellenesség ellen benyújtott panaszok tárgyában határozni.

101. §. A közigazgatási bizottság adóügyi bizottságának, mint jogorvoslati hatóságnak hatáskörébe tartozik másodfokon határozni:

2. a m. kir. adóhivatalnak:

a) a végrehajtási eljárásnál netalán előfordult törvényellenesség vagy szabályellenesség, valamint az adóbehajtási illetékek felszámítása ellen benyújtott panaszok tárgyában hozott határozata ellen beadott fellebbezések felett (98. §.);

104. §. A közigazgatási bírósághoz intézendő panasznak van helye:

4. a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságának:
b) a végrehajtási eljárásnál netalán előfordult törvényellenesség vagy szabályellenesség, valamint az adóbehajtási illetékek felszámítása ellen benyújtott panaszok tárgyában hozott határozata ellen (101. §. 2. a) pont);

Joggyakorlat.

I. Bármely kinstári követelés behajtására irányuló eljárásban felerült panasz elintézése végső fokban a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik. II. Bányamértékilleték miatt foganatosított zálogolás körül követett eljárás miatt emelt panasz közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 14/1919.)

V. CÍM.

Vegyes határozatok.

161. §. A jelen hivatalos összeállításban említett «közadók» alatt mindazokat a szolgáltatásokat, amelyek közadók módjára hajtandók be, a «köztartozások» alatt pedig a már esedékessé vált, de még ki nem egyenlített közadókat kell érteni.

166. §. (1) A jelen hivatalos összeállítás életbeléptetésének napjával az 1909: XI. tc.-nek, az 1912: LIII. tc.-nek és az 1920: XXIII. tc.-nek az 1923: VII. tc. 106. §-a értelmében eddig érvényben volt §-ainak; az 1920: XXXII. tc.-nek; az 1923: VII. tc.-nek, valamint az 1925. évi 600/P. M. számú hivatalos összeállításnak mindama rendelkezései, amelyek a jelen hivatalos összeállításba nem vétettek fel, továbbá az 1889: XXVIII. tc. 7., 12., 13., 15. és 16. §-ai, az 1896: XXVI. tc. 81. és 82. §-ai, az 1923: XXXIII. tc. 2. §-a és végül az érvényben levő törvényeknek mindama rendelkezései, amelyek a közadók módjára, illetőleg közigazgatási úton behajtandó

tartozásoknak mely hatóságok, illetőleg közegek útján leendő behajtását szabályozzák, hatályon kívül helyeztetnek.

(2) A foglalás alól egyes törvényekben biztosított olyan mentességek, amelyeket a jelen hivatalos összeállítás nem állapít meg, a köztartozások miatt vezetendő végrehajtások esetére érvényüket veszítik.

Jegyzet.

A K. K. H. Ö. 55. §-a a bányák tartozékait végrehajtás alól nem mentesíti, ennél fogva ezek ellentétben a bányatörvény 121. §-ával köztartozások biztosítása céljából külön is lefoglalhatók.

A P. M. 1927. évi 750. sz. r. az egyenesadókra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállításáról.

Az egyes adók és illetékek mérsékléséről az 1927. V. tc. 70. §-a a következő rendelkezéseket tartalmazza:

«70. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az egyenesadókra vonatkozó hivatalos összeállításokat és a rokkantellátási adóról szóló 1925. évi XLVIII. tc.-et a jelen törvényben foglalt rendelkezések keresztülvétele után — az aranykoronaértékben való számítás folytán szükséges volt, de a pengőértékben való kötelező számítás folytán tárgytalanná vált rendelkezések elhagyásával — újból kiadhassa.»

A fent idézett rendelkezéssel nyert felhatalmazás alapján a földadóra, a házadóra, a kereseti adóra, a társulati adóra, a jövedelem- és vagyondóra, a közadók kezelésére, valamint a rokkantellátási adóra nézve érvényben levő törvényes rendelkezésekről készített új hivatalos összeállításokat ezennel közlésem. Ezekben az összeállításokban benne foglaltatnak azok az új rendelkezések is, amelyek a fent idézett törvény alapján szükségessé váltak.

A pénzügyi hatóságokat utasítom, hogy az egyenesadók kivételénél és kezelésénél kizárólag az ezekben a hivatalos összeállításokban, valamint az ezeknek a végrehajtása tárgyában kiadandó rendeleteimben foglaltakat tartásuk szem előtt és a határozatok indokolásánál kizárólag a mellékelt hivatalos összeállítások, valamint az ezeknek a végrehajtása tárgyában kiadandó utasítások §-aira és rendelkezéseire hivatkozzanak.

A földadóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 100/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás. (1927. évi 10.000. szám.).

1. §. A földadó tárgya minden gazdaságilag használható földterület, habár tényleg más célra fordítottatik is.

Utasítás. (2) A kibányászott anyaggyödrökből alakult moesarak a 13. § rendelkezései alá esnek.

2. §. Nem tárgyai a földadónak:

1. a közutak, állandó dűlőutak, uteák és közterek;

2. a beépített háztelkek és az udvarok;

6. §. (1) A földadó a földbirtokot közvetlenül terheli és annak tényleges birtokosa által fizetendő.

(2) Tényleges birtokosnak a tulajdonost, illetőleg a haszonélvezőt kell tekinteni.

7. §. A földadó kivételéhez való jog elévül, ha az adót a követelési jog beállításának, illetőleg eltitkolás esetében az eltitkolt adótárgy feladásának napját követő ötödik naptári év végéig nem vetették ki.

8. §. (1) A földadó alapja a földbirtoknak a földadókataszteri alpmunkálatokban feltüntetett kataszteri tiszta jövedelme.

(2) A kataszteri tiszta jövedelem művelési ágak és minőségi osztályok szerint becslés útján állapított meg.

12. §. (1) A földadókataszteri munkálatokban nyilvántartott művelési ágak a következők:

1. szántóföld,
2. kert,
3. rét (kaszáló),
4. szőlő,
5. legelő,
6. erdő és
7. nádas.

13. §. Azokat a földrésztleteket, amelyek az előző §-ban felsorolt művelési ágak valamelyike szerint kezelhetők lennének, vagy másnemű, nem mező- vagy erdőgazdasági célra történt alkalmazásuk előtt kezelhetők lettek volna, de amelyek tényleg azok egyike szerint sem használatnak, vagy a birtokosnak vagy elődének ténykedése folytán gazdaságilag használhatatlannokká váltak, kivéve a 2. §. alá eső földterületeket, abba a művelési ágba kell sorolni, amelybe azelőtt tartoztak s ha az meg nem állapítható, abba a művelési ágba, amelybe a velük határos vagy legközelebb fekvő hasonló minőségű földrésztletek tartoznak.

Utasítás. (1) Ilyenek különösen a nem közforgalmú vasúti pályatesetekhez (v. ö. a 2. §. 9. pontjához fűzött utasítás (1) bekezdésével) felhasznált területek; . . . sporttelepek, . . . ; a kő-, kavics-, mész-, gipsz-, agyag- és homokbányák (vermek), a bányáknál és hutáknál levő hányók (salak- és kőzetlerakóhelyek, ú. n. goreok); . . . ; a vályogvető, téglavető, téglalegető, mészégető, fűhárító- és tűzegéső-helyek; . . . ; a vasúti és más anyaggyődrök általában; . . .

(2) A jelen §. alá tartozó földrésztletek osztályba sorozásánál nemesak az azelőtti művelési ágat, hanem az azelőtti minőségi osztályt is meg kell tartani, ha pedig az azelőtti művelési ág és minőségi osztály meg nem állapítható, a szóban forgó földrésztleteket abba a művelési ágba és minőségi osztályba kell sorozni, amelybe a velük határos vagy legközelebb fekvő hasonló minőségű földrésztletek tartoznak.

Joggyakorlat.

Folyamodóknak az a kérése, hogy a bányaművelés következtében a külszínen megrongált földjeik új osztályba soroztassanak, nem volt teljesíthető, I., mert amidőn a folyamodók, illetőleg jogelődjek a földjeik alatt elterülő széntelepek kibányászásának jogát eladták, már számoltak a földeken bekövetkező, a hozadék csökkenésével járó károkkal és erre az esetre a kataszteri becslés alapul vételével kiszámítandó kártérítést kötöttek ki maguknak. Ezt a kártérítést a bányaművelést folytató bányavállalat az érdekelteknek rendszeresen ki is fizeti, 2., mert az F. H. Ö. 13. §-a szerint azokat a földterületeket, amelyek a birtokosnak vagy előd-jének ténykedése folytán gazdaságilag használhatatlannokká váltak, abba a művelési ágba kell sorozni, amelybe azelőtt tartoztak s ha az meg nem állapítható, abba a művelési ágba, amelybe a velük határos vagy legközelebb fekvő hasonló minőségű földek tartoznak. Ennek az elvnek megfelelően, ha, mint az adott esetben, a földterület minősége a birtokosnak ellenszolgáltatás ellenében adott hozzájárulása következtében romlott meg, és a hozadék ebből az okból csökkent, az érvényben álló földadókataszteri osztályozást továbbra is fenn kell tartani. Különösen áll ez akkor, amikor az érdekelt birtokos az elmaradt hozadékkülönbözetért még kártérítésben is részesül. (P. M. 51.571/1928.)

18. §. A földadókataszteri munkálatokban a következő változásokat kell nyilvántartani: . . .

4. ha valamely földrésztlet az 1. és 2. §-ok értelmében földadónak többé nem tárgya; . . .

Utasítás. (1) Mind a két esetben adótárgyváltozás forog fenn. A 4. pont alá tartozó adótárgyváltozási esetek akkor állanak be, amidőn az 1. §. értelmében földadóköteles földrésztelkek gazdaságilag használhatatlanná válnak, vagy a 2. §-ban felsorolt használatú vagy rendeltetésű földrésztelkévé változnak, miáltal földadókötelezettségük megszűnik,

(4) Az adótárgyban bekövetkezett változást, valamint a művelési ághoz beállított bármilyen állandó jellegű változást az illető földrésztelkétényleges birtokosa (6. §.) a változás bekövetkezésétől számított 30 nap alatt a községi előjárásnál (városi adóhivatalnál) bejelenteni köteles. A bejelentési kötelezettség nem önjogú, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselőt terheli.

Joggyakorlat.

Ha valamely földrésztelk megszűnik gazdaságilag használható lenni, vagy beépítették, az az adótárgyváltozás kataszterileg vezetendő keresztül és míg ez meg nem történik, adóleírás nem igényelhető. (K. B. 679/1901.)

22. §. A földadó kulcsa a pengőértékben megállapított kataszteri tiszta jövedelem 20%-a. (1929: XXIII. tc. 1. §.)

36. §. Az adózók a reájuk kivetett földadóról a közszemlére keltett földadókivetési lajstromból, illetőleg az adóívől szerezhetnek tudomást, arról részükre fizetési meghagyás nem adatik ki.

43. §. (1) A községi (városi) közegek által egyénileg kivetett földadó jogosságának és mérvének kérdésében a fél a pénzügyigazgatósághoz fellebbezéssel élhet, amelyet az adóív kézbesítését követő 15 nap alatt a m. kir. adóhivatalnál írásban kell benyújtani.

(2) A kivetett földadó ellen a kellő időben beadott fellebbezésnek annyiban halasztó hatálya van, hogy ilyen esetben csak a megelőző évre kivetett földadónak megfelelő összeget lehet behajtani.

44. §. (1) A pénzügyigazgatóságnak a földadó jogossága és mérve kérdésében, valamint a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságának az elemi kár eimén igényelt adóelengedése kérdésében hozott határozatai ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézendő panasznak (1896: XXVI. tc.) van helye.

67. §. A földadó után a vonatkozó törvények és törvényes rendelkezések korlátai között útdadó, községi pótdadó és mezőgazdasági kamarai illeték vehető ki.

72. §. A jelen hivatalos összeállítás az 1927. évi január hó 1-ével kezdődő hatállyal, kihirdetése napján lép életbe és azt a pénzügyminiszter hajtja végre.

A házadóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 200/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás (1927. évi 20.000/VII. a. szám).

1. §. (1) Házadó alá tartoznak a lakóházak és más állandó jellegű épületek, ha falazatuk a földben vagy a földön nyugszik.

2. §. Állandóan mentesek a házadó alól:

5. . . . a sportházak, a munkásság . . . művelésére alakult egyesületek (. . . olvasóköri, munkásotthonok, . . .) tulajdonában levő épületeknek kizárólag az egyesület céljait szolgáló részét, de csak akkor, ha az egyesület kizárólag tagdíjakból tartja fenn magát.

Utasítás. (1) Az ebben a pontban meghatározott épületeknek bárki által lakott részeit nem illeti meg az állandó adómentesség.

(5) A munkásság és a falusi népesség művelésére alakult egyesületek alatt nem lehet a politikai vagy gazdasági szervezeteket érteni, hanem csak olyan egyesületeket, amelyeknek a belügyminiszter által

jóváhagyott alapszabályaik szerint céljuk kizárólag a népesség művelődésének előmozdítása. Az adómentesség másik feltétele az, hogy az egyesület kizárólag tagdíjakból tartsa fenn magát. Ezeknek a feltételeknek megfelelő egyesület épületének is csak azt a részét illeti meg az adómentesség, amely kizárólag az egyesület céljaira szolgál. Ilyenek az olvasótermek, a szakirányú előadások tartására szolgáló termek. Az a körülmény, hogy az adómentes helyiségben néha mulatságot vagy előadást rendeznek, az adómentességet nem szünteti meg.

(7) A kaszinók épületei nem tartoznak az (5) és (6) bekezdésekben említett épületek közé s így házadó alá esnek.

2. §. (6) A gazdasági épületek (ideértve a cseléhdházakat is), a bányák, kohóművek, közraktárak, gyárak és a gyárakhoz hasonló ipartelepek területén az üzem céljaira — ideértve az irodahelyiségeket is — szolgáló épületek és épületrészek; az ipari műhelyek;

Utasítás. (5) A bányák, kohóművek, gyárak és a gyárakhoz hasonló ipartelepek területén kizárólag azok az épületek és épületrészek adómentesek, amelyek közvetlenül az üzem céljaira, vagyis a feldolgozandó anyag elhelyezésére, a termékek előállítására és raktározására szolgálnak (pl. gépház, műhely, raktár, gyári iroda). De nem terjed ki az adómentesség a tulajdonos vagy alkalmazottai (munkásai) által lakásnak használt vagy e célra rendelt épületekre, épületrészekre és ezeknek mellékhelyiségeire, továbbá a nyitott helyiségekre (bolt, kávéház, vendéglő, szálloda), végül az üzem céljaira szolgáló, de nem a gyártelephez tartozó s annak kiegészítő részül nem tekinthető épületekre sem. A bányaeépületek adómentessége a bányatörvény rendelkezései alá nem eső bányák, pl. kő-, opál-, kavics-, agyag-, homokbányák stb. üzemi épületeire is kiterjed.

Joggyakorlat.

Munkásházak nem házadómentesek. (K. B. 16.543/1925. P.)

Utasítás. (9) A gyárak és ipartelepek területén levő gyári tűzoltószoba, gyári orvosi rendelő szoba, a munkásétkező és munkásöltöző helyiségek, továbbá a munkásoknak az üzem időleges szünetelése alatt való tartózkodására (pihenésére) szolgáló helyiségek az üzem céljaira szolgáló helyiségeknek tekintendők és így állandóan adómentesek.

2. §. (9) A nyilvános (köz-) kórházak és gyógyintézetek, a vállalatok által fenntartott munkáskórházak és munkásfürdők, a munkásbiztosító pénztárak épületeinek hivatalos célokra szolgáló helyiségei.

Utasítás. (2) Bár nem közkórházak, mégis állandó adómentességben részesülnek a vállalatok által (és pedig akár bányavállalat, akár ipari vagy kereskedelmi vállalat által) fenntartott munkáskórházak és munkásfürdők épületei, akkor is, ha azokat kizárólag a vállalat munkásai használják.

(3) A kórházak adómentessége nem szorítkozik kizárólag a betegek elhelyezésére szolgáló helyiségekre, hanem kiterjed minden olyan helyiségre (épületre, épületrészre), amely a kórház kiegészítő része és annak céljaira szolgál. Így állandóan mentesek a házadó alól: a kórházi orvosnak természetbeni lakása, a kórház személyzetének elhelyezésére, a kórház gazdasági céljaira szolgáló helyiségek. A kórházban lakó betegápoló apácák a kórház személyzetéhez tartozóknak tekintendők, s ezeknek lakószobáit is megilleti az állandó adómentesség.

(4) A munkásbiztosító pénztárak az adómentesség szempontjából egyenlő elbánás alá esnek az országos, a kerületi, a vállalati és a magán-egyesületi pénztárakkal. Az adómentesség azonban kizárólag a hivatalos célokra szolgáló helyiségekre (iroda, rendelő s hasonló helyiség) van korlátozva. Az egyesületi alkalmazottak lakásául szolgáló helyiségeket azonban nem illeti meg az állandó adómentesség.

Joggyakorlat.

Köszénbányavállalat anyagraktára, élelmtára, a gazdasági udvarban levő lóistállója, raktár- és műhelyhelyisége nem mentes a házadó alól, ha azok nem a bánya területén fekszenek. (K. B. 2295/1924.)

3. §. (1) Az állandó adómentesség minden épületre nézve esetről-esetre a kivetési eljárás során állapítandó meg.

(2) Az állandó mentesség a házadón nyugvó összes adópótlékokra is kiterjed.

Utasítás. (1) Az a körülmény, hogy valamely épületet az állandó házadómentesség megilleti-e, vagy sem, előzetes megállapítást vagy engedélyezést nem igényel. Ebből következik, hogy az adómentesség megállapítása nem külön eljárás tárgya, hanem az adókivetési eljárás keretébe tartozik. Ez a körülmény azonban nem zárja ki azt, hogy valamely épület keletkezése idejében, vagy valamely épületnek a házadó alól mentességet biztosító célra való használatba vételkor az adómentesség kérdésében az évközi változások elbírálására nézve érvényben lévő szabályok szerint határozat hozható ne legyen. Minden ilyen határozatnak azonban csak a legközelebbi adókivetési időszakig van érvénye, s a következő időszakra nézve akár a ténykörülményekben való változás, akár pedig a jogszabályok alkalmazásában való tévedés vagy az azoktól való eltérés folytán az adómentesség kérdése újból elbírálás alá kerülhet.

(2) Ha az adómentesség már az adókivetést megelőző évben megállapított, a folytatólagos adókivetéseknél az adómentességet rendszerint hivatalból is figyelembe lehet venni. Ha az adómentességet biztosító jogcím évközben áll be, ezt a körülményt a tényleges birtokos az adómentesség jogcímének bekövetkezését követő 15 nap alatt a m. kir. adóhivatalnak bejelenteni tartozik, hogy az adómentesség megállapítható és az előirt házadó évközi változás alapján törölhető legyen (22. §. (2) bekezdése). Egyébként az előirt házadó az év végéig, illetőleg a bejelentés napjáig fizetendő.

4. §. (1) Megszűnik a 2. §-ban említett épületek adómentessége, ha rendeltetésüktől elvonatnak, ha más célokra használtatnak, illetőleg ha a 2. §-ban említett épületek (épületrészek) a kérdéses célokra kibéreltetetnek vagy másoknak bérbeadattak.

5. §. (1) Ideiglenesen mentesek a házadó alól:

1. az újonnan emelt épület, ha az olyan területen épült, ahol előbb épület nem volt;

(6) A külön törvényekben biztosított különleges ideiglenes házadómentességek érintetlenül maradnak.

Utasítás. (2) A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. III. tc. 3. §-ának második bekezdése, amely szerint azokat a munkáslakásokat, amelyeket munkások részére bérfizetés mellett leendő használatra, vagy oly célból építenek, hogy azokat a munkások a vételárnak részletekben való törlesztése mellett tulajdonul megszerezhetik, amennyiben új építményeknek tekinthetők, a kormány használatba vételüktől számítandó húsz évi ideiglenes adómentességben részesítheti, amely esetben ezen időtartamára az állami, törvényhatósági és községi pótdadók alól is mentesítve vannak. Az ebben a törvényszakaszban említett ideiglenes adómentesség tehát csak esetről-esetre tett kormányintézkedés alapján adható meg. Az eljárást az idézett törvény végrehajtására nézve a kereskedelemügyi miniszter által kiadott 55.800/1907. számú utasítás 31—33. §-ai szabályozzák (P. K. 1907. évi 21. sz.);

Jegyzet.

V. ö. az 1931. XXI. tc.-kel.

5. §. (7) A törvények alapján már megadott ideiglenes házadómentességek a meghatározott időtartamig érintetlenül maradnak.

6. §. (1) A házadó a házbirtokot közvetlenül terheli és annak tényleges birtokosa által fizetendő.

(2) Tényleges birtokosnak a tulajdonost, illetőleg haszonélvezet esetében a haszonélvezőt kell tekinteni.

9. §. (1) A bérbe nem adott épületek, illetőleg épületrészek adóalapja a tényleg bérbeadottakkal történt összehasonlítás útján megbeesült haszonérték.

(2) Az összehasonlításon nyugvó becslésnél mérvadó: a fekvés, az építés módja, és minden oly körülmény, amelyből a haszonérték helyesen megállapítható.

Utasítás. (1) A haszonérték helyes megállapítása szempontjából különösen figyelembe kell venni a helyi viszonyokat és az illető városban (községben) szokásos béreket.

9. §. (4) Olyan helyeken, ahol bérletek vagy egyáltalában nem, vagy csak szörványosan fordulnak elő, a pénzügyminiszter a bérbe nem adott épületekre vonatkozólag időközönként összegszerűen megállapíthatja az adóalapul veendő legalacsonyabb haszonértékeket.

Utasítás. (4) A jelen bekezdésben említett helyeken adóalapul veendő legalacsonyabb haszonértékeket a nyert felhatalmazás alapján további rendelkezésig a következőképpen állapítom meg:

Legkisebb haszonérték pengőben						
	1	2	3	4	minden egyes további	minden egyes nyitott üzlet-helyiség után
	lakrész után					
Földből vagy vályogból épített rossz karban levő háznál	30	70	130	180	50	70
Földből vagy vályogból épített jó karban levő háznál	40	100	160	240	60	80
Szilárd anyagból (tégla, kőből, stb.) épített rossz karban levő háznál ..	50	120	190	280	70	100
Szilárd anyagból (tégla, kőből, stb.) épített jó karban levő háznál	60	140	230	320	80	120

Joggyakorlat.

Az a körülmény, hogy a vállalat a természetbeni lakás értékét az alkalmazottak illetményeinek megállapításánál miképpen veszi számításba, a haszonérték megállapításánál teljesen közömbös, mert azt kell megállapítani, hogy az épületrészek bérbeadása esetén mekkora nyers bérjövédelmet hoznának. (K. B. 514/1926. P.)

11. §. A házadóalapul szolgáló nyers bérjövédelem, illetőleg a bérbe nem adott épületeknél és épületrészeknél az összehasonlítás útján megbeesült haszonérték után házadó fejében fizetendő:

1. Budapesten 17%,

2. törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban 16%,

3. egyéb helyeken 14%. (1929:XXIII. tc. 1. §.)

12. §. (1) A ház tényleges birtokosa köteles minden év november havában a ház nyersbérjövédelméről, illetőleg bérbeadás hiányában a ház haszonértékéről bevallást adni.

(2) A nem önjogú természetes személyek, valamint a jogi személyek

nevében a törvényes képviselő ad bevallást, aki ezeknek érdekeit az egész kivétési eljárás során felelősség mellett képviseli.

(5) A bevallást annál a községi előljárósnál (városi adóhivatalnál) kell beadni, amelynek területén a ház fekszik.

Joggyakorlat.

A községtől távoleső bányatelep munkásházainak hasznosítási helyszíni becslés útján állapítandó meg. (K. B. 25.946/1926.)

13. §. (1) A bérbe nem adott épületek tulajdonosai a kis- és nagyközségekben, ha:

1. az épületből semmi sincs bérbeadva,
2. az épület hasznosítási helyszíni becslés útján megállapított és
3. a lakrészek száma nem változott, a hasznosítási helyszíni becslés alól felmentetnek.

16. §. (1) Az adóalapot becslés útján kell megállapítani:

1. a bérbe nem adott épületek, illetőleg épületrészek után;

17. §. (1) A házadót évenként a községi (városi) közegek lajstromokban vetik ki.

19. §. (1) Ha valamely épületre vagy épületrészre vonatkozólag ideiglenes adómentesség megállapításának van helye, ennek megállapítása iránt az adómentességre igényt tartó az épület fekvése szerint illetékes m. kir. adóhivatalhoz írásban fordul, amelyben megjelöli az épület vagy épületrész tervrajzát és a hatósági lakhatási engedélyt mellékel. A kérelmet az épületnek (épületrésznek) egészbeni vagy részbeni használatbavételétől számított harminc nap alatt kell benyújtani. Ha az adózó az adómentesség engedélyezését az itt megállapított határidő eltelte után, de legkésőbb a használatbavételétől számított egy éven belül kéri, az adómentesség engedélyezhető, ha az adózó mulasztásának vétségét igazolja és ha az építkezések minőségét és terjedelmét még nehézségek nélkül és teljes szabotossággal meg lehet állapítani. Ilyen esetben azonban a használatbavételétől a kérvény beadását követő naptári évnegyed első napjáig terjedő időre a házadót meg kell fizetni.

(2) Az ideiglenes adómentességet az épület, illetőleg épületrész egészbeni vagy részbeni használatbavételének napjától számítva kell megadni arra az időre, amelyre az ideiglenes adómentességi kedvezmény az illető külön törvény, illetőleg törvényes rendelkezés alapján megadható.

(3) Az ideiglenes adómentességre való igény elenyészik, ha a fél, illetőleg a törvényes képviselő az ennek megállapítására irányuló kérelmet az (1) bekezdésben meghatározott idő után nyújtotta be, illetőleg ha az elkészítés igazolására irányuló kérését elutasították.

(4) Az ideiglenes adómentesség kérelmezésének módját és az eljárást a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.

(5) Az ideiglenes adómentesség kérdésében elsőfokon a m. kir. adóhivatal határoz.

22. §. (1) Adótörlesnek van helye:

1. az adóév folyamán adómentessé vált épületek (épületrészek) után attól a naptól kezdve, amelyen a mentességet megállapító körülmény beállott;

4. a rendszerint bérbeadás után hasznosított és üresen álló vagy évközben megüresedett épületek (épületrészek) után arra az időre, ameddig üresen állottak;

Utasítás. (1) Az olyan épület vagy épületrész után, amelyet rendszerint a tulajdonos maga használ, vagy amely az ő használati rendelkezésére áll, vagy pedig más személynek teljesen ingyen enged át, azon a címen, hogy az évek bizonyos részében, vagy esetleg állandóan használatlanul

üresen áll, házadótlórlésnek helye nincs abban az esetben, ha az épület (épületrész) lakható, illetőleg használható karban van.

23. §. (1) A kivetett házadó jogossága és mérve kérdésében, — ideértve az adótlórlést is (22. §.) — valamint az ideiglenes házadómentesség kérdésében a fél a pénzügyigazgatósághoz fellebbezéssel élhet.

(2) A fellebbezést a fizetési meghagyás, illetőleg határozat kézbesítését követő 15 nap alatt a m. kir. adóhivatalnál írásban kell benyújtani.

(4) A kellő időben beadott fellebbezésnek annyiban halasztó hatálya van, hogy ilyen esetben csak a megelőző évre kivetett adónak megfelelő, vagy ha a bevallásban, illetőleg a fellebbezésben foglaltaknak változatlan elfogadása esetében kivethető összeg ennél nagyobb, ezt az összeget lehet behajtani.

25. §. (1) A pénzügyigazgatóságnak a házadó jogossága és mérve, továbbá a mentesség kérdésében hozott másodfokú határozatai ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasznak (1896 : XXVI. tc.) van helye.

(2) A panasznak halasztó hatálya nincsen.

Utasítás. (1) A panaszok a pénzügyigazgatóságnál nyújtandók be és azt a m. kir. közigazgatási bíróság nyilvános ülésén tárgyalja.

(2) A fellebbezést elkésés miatt visszautasító, valamint az igazolási kérelmet elutasító határozat ellen szintén a m. kir. közigazgatási bírósághoz lehet panasszal élni.

31. §. A házadó után a vonatkozó törvények és törvényes rendelkezések korlátai között utadó és községi pótdadó vethető ki.

35. §. A jelen hivatalos összeállítás 1927. évi január hó 1-ével kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe és annak a házadóra vonatkozó rendelkezéseit a pénzügyminiszter, a fenyűzési lakásadóra vonatkozó rendelkezéseit pedig a pénzügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve hajtja végre.

1929 : XXIX. tc. A rendkívüli ideiglenes házadómentesség.

1. §. (1) Budapest székesfőváros területén 30 évre terjedő, rendkívüli ideiglenes házadómentességben részesül az olyan új épület, amely 1931. évi augusztus hó elsejéig, illetőleg amennyiben még lebontandó ház helyébe épül, 1931. évi november hó elsejéig teljesen lakható (használható) állapotba helyeztetett.

(2) Az (1) bekezdésben megállapított rendkívüli házadómentességben csak az olyan épület részesíthető, amely Budapest székesfővárosnak közművekkel ellátott területén épült, a mai kor egészségügyi követelményeinek megfelel és szénfűtésnél olyan fűtőberendezésekkel szereltetnek fel, amely berendezések hazai szén vagy széntermék használatára alkalmasak.

.....

A kereseti adóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 300/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás, (1927. évi 30.000/VIIa. szám.)

1. §. A kereseti adónak két neve van: az általános kereseti adó és az alkalmazottak kereseti adója.

Utasítás. Az Általános kereseti adót az adóévi megelőző évben elért tiszta jövedelem után előzetes kivetés alapján, az alkalmazottak kereseti adóját pedig az adóévben élvezett szolgálati járandóságok után előzetes kivetés nélkül kell befizetni.

2. §. Általános kereseti adó alá tartozik mindaz a jövedelem, amely a következő forrásokból származik:

1. az ország területén bárki által folytatott ipari és kereskedelmi üzletből, bányászatból; az ország területén levő márvány-, kő-, kavics-, murva- és földbányáknak, általában a bányatörvény alá nem tartozó bányaterületek anyagának forgalombahozatalából; mesterséges halastavakból;

Utasítás. (8) A bányászat körébe tartozik a fém, kén, timsó, gálie vagy konyhasó tartamú ásványoknak, továbbá a gálieviz, grafit és földszurkok (bitumenek), kőszén vagy barnaszén kitermelésére szolgáló bányaművek üzeméből, a bányaműveléshez tartozó segédművek és iparágak üzeméből, az önálló segédhajítások és a bányahatóság engedélyével folytatott aranymosás üzletéből, végül a még nem adományszerzett területen kutatási engedély alapján termelt ásványok értékesítéséből származó jövedelem.

2. §. (6) a bányaművek és egyéb, föld- vagy házadó alá nem eső tárgyak vagy jogok használatáért járó haszonbérékből vagy más szolgáltatásokból, a bányaműveléshez szükséges beleegyezésért fizetett ellenszolgáltatásokból (termelési jutalékokból), valamint általában a szolgáltatásokért járó haszonvételekből.

Utasítás. (4) Ennek a pontnak az alapján általános kereseti adó alá esik egyebek közt az a jövedelem, amelyet a földtulajdonos az ingatlanában található ásványszén (feketeszen, barnaszén, lignit) tekintetében őt illető jogok átruházása esetében a kitermelt vagy az értékesített szén mennyisége után igazodó, évenként vagy más időszakonként visszatérő pénzbeli ellenszolgáltatás (haszonbér, jutalék, díj, terragium) fejében kap.

(5) Valamely ipari vagy bányavállalatnak a hozzátartozó és az üzem céljaira szolgáló épülettel együtt való bérbeadása esetében az együtt, egy összegben megállapított bérből az épületre eső és így házadóval megrovandó rész után általános kereseti adó kivételének nincsen helye. Albérletbe adás esetében azonban a főbérlet — az előző (4) bekezdésben foglaltak szerint — az üzemi épületre eső bérösszezből származó tiszta jövedelem után is megrovandó általános kereseti adóval.

(6) Az a körülmény, hogy a bér, illetőleg haszonbér készpénzből, más javakból vagy esetleg egyéb módon teljesítendő szolgáltatásból áll, az adókötelezettség szempontjából közömbös.

Joggyakorlat.

1. Bányahatóságilag engedélyezett ásványvízforrás kiaknázási jog bérbeadásából eredő jövedelem kereseti adó tárgyat képezi. (K. B. 3.301/1889.)

2. Ha a földtulajdonos a kőszén kitermelését a kitermelendő kőszén mennyiségéhez mért pénzösszegért másra ruházza át, ebből eredő jövedelme után kereseti adót tartozik fizetni. (K. B. 10.861/1890. és 15.919/1891.)

3. Bányatársulat által kizárólag a bányamunkások olcsóbb élelmezése céljából és iparszerű nyereség kizárásával fenntartott élelmezési raktár kereseti adó alá nem esik. (K. B. 1.688/1892.)

4. A kőszénbányakutatási jog átruházásáért egy összegben kapott vételár után kereseti adó nem követelhető, azonban a kitermelt kőszén mennyisége után fizetendő termelési jutalék kereseti adó alá esik. (K. B. 2.028/1914.)

4. §. Nem tartoznak a kereseti adó alá:

1. a földadó alanyainál a mező- és erdőgazdasági termelés, szőlő- és kertművelés, továbbá az ezekkel kapcsolatos mellékiparágak jövedelmei, ha ezek a saját nyers termékeiknek ipari feldolgozás nélkül való eladására szorítkoznak.

Joggyakorlat.

Kőbányatelepeért húzott bérösszeg után, ha a kőbányatelep után földadó fizetettik, kereseti adóval a telep tulajdonosa meg nem róható. (K. B. 129/1899.)

5. §. (1) Állandóan mentesek a kereseti adó alól:

4. a munkásbiztosító pénztárak, vagy bányatársuladók által nyújtott betegségségi segélyek és balesetbiztosítási járadékok, valamint betegsegélyező és temetkezési egyesületek által

tagjainak betegség esetében élelmezésre és temetkezésre nyújtott segélyek

6. §. (1) Az általános kereseti adó alól ideiglenes mentességnek van helye ama jövedelmek után, illetőleg ama vállalatoknál, amelyeknek ideiglenes adómentességét külön törvény állapítja meg.

Utasítás. Ezidőszereint ideiglenesen adómentesek azok a vállalatok, amelyek:

1. a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907: III. tc.-kel
 kaptak, illetőleg fognak kapni ideiglenes adómentességet, az abban megállapított időtartamig.

Jegyzet.

V. ö. az 1931: XXI. tc.-kel.

(2) A külön törvények alapján már megadott ideiglenes adómentességek a meghatározott időtartamig érintetlenül maradnak.

Utasítás. Az a körülmény tehát, hogy az ideiglenes mentességet biztosító törvény (mint pld. az 1907: VI. tc. is) időközben hatályát veszítette, az annak alapján engedélyezett és még fennálló ideiglenes adómentességek megszűnését nem vonja maga után s így ezek a mentességek az eredetileg engedélyezett határidő lejártáig érvényben maradnak.

12. §. (1) Az általános kereseti adó alapja általában az adóévet megelőző évben elért tiszta jövedelem.

(2) A tiszta jövedelmet a nyers bevételnek az annak megszerzésére fordított költségek és kiadások levonása után mutatkozó maradványa alkotja.

Utasítás. (5) A nyers bevételhez hozzá kell adni azt a pénzürtéket, illetőleg eladási árat is, amelyet a vállalkozó a saját vállalatából (üzletéből, üzeméből) elvett és a saját háztartásában elhasznált, vagy esetleg másnak elajándékozott áruk vagy anyagok eladása esetében elért volna.

Joggyakorlat.

Köszénbánya bérbeadása után kivetett kereseti adónál az ellenőrzéssel járó összegek a nyers jövedelemből levonandók. — (K. B. 23.380/1897.)

13. §. (1) Az adóköteles tiszta jövedelem kiszámításánál a nyers bevételből a következő tételek vonandók le:

2. a házadó alá nem eső épületek, gépek, valamint az egyéb leltári tárgyak elhasználása fejében eszközölt évi tartalékolások vagy leírások, amennyiben ezek az üzleti kiadások között — karbantartás vagy pótlás címén — már elszámolva nincsenek. Ezen a címen levonásnak csak akkor van helye, ha az adózó jövedelmét hiteles mérleggel és nyereség-vesztégszámlával bizonyítja és ha ezek a tartalékolások vagy leírások a mérlegben, illetőleg nyereség-vesztégszámlában szerepelnek. Ha a tartalékolás vagy a leírás nagysága ellen aggály merül fel, a m. kir. adóhivatalnak jogában áll az összeget a kivétel során könyvvizsgálat vagy helyszíni vizsgálat útján — esetleg szakértők meghallgatásával, bányavállalatnál szükség esetében a m. kir. bányakapitányság közbenjöttével — megállapítani. Ezen eljárás költségét igazoltan helytelen könyvelés esetében az adózó viseli. A könyvvizsgálatnak vagy helyszíni vizsgálatnak megakadályozása, illetőleg meghíúsítása esetében a kifogásolt vagy nem tisztázott összegeket az elsőfokú kivétel során adóalapul kell venni;

4. a tényleg fizetett kamarai illetékek és kárbiztosítási díjak, továbbá az üzletet (üzemet) terhelő állami és községi (városi) közvetett és forgalmi adók, illetékek és vámok, valamint azok a járulékok és összes

költségek, amelyeket az adózó a gazdasági, ipari és egyéb, az adó alá eső haszonhajtó foglalkozás céljából tartott alkalmazottak (eselédék) után fizet;

(2) A bányatörvény alá eső bányavállalatoknál ilyen levonható tételeknek veendőik különösen:

1. a tényleg fizetett társpénztári járulékok és a társpénztáraknak juttatott hozzájárulások, a kárbiztosítási díjak, a balesetbiztosító pénztári járulékok, a munkásjóléti intézményeknek (alapoknak) juttatott hozzájárulások, az egyházi, iskolai és községi célokra fizetett járulékok (a községi pótdadó kivételével), továbbá a bányamegyei intézmények, segédvázások (segédhajtások), al- és megyetárnák költségeiben való részvétel, az igénybevett bányaszolgáltatmakért adott kárpótlás, a bányahaszonbérék, a bányaműveléshez szükséges beleegyezésért fizetett ellenszolgáltatások (termelési járulékok), a bányamértékilleték (telekdíj), a zárkutatómány (szabadkutatás) után fizetendő felügyeleti illeték, végül a szénjogi térilleték, amennyiben mindezek nem ingyenes szolgáltatások;

2. a föld tulajdonosa részére a szénjogok végleges átengedéseért fizetett vételárnak évenként 2%-a mindaddig, amíg az évenkénti levonások összege az egész vételárat ki nem meríti.

(3) Az előző bekezdés 2. pontjában említett vételárnak évenkénti 2%-át csakis abban az esetben lehet levonni, ha az adóköteles a föld tulajdonosával kötött szerződést annak keltétől számított 30 nap alatt annak a m. kir. adóhivatalnak, amelynek működési területén az illető földbirtok fekszik, hiteles másolatban bemutatja.

(4) Ha a szénjogok vételárát a szerződésből nem lehet pontosan megállapítani, akkor a m. kir. adóhivatal azt szakértők segélyével, esetleg a m. kir. bányakapitányság igénybevétele mellett állapítja meg.

Utasítás. (1) Ilyen eset előfordulhat pl. akkor, ha a szénbányát maga a földtulajdonos létesítette és később eladja azt másnak. Ilyenkor a szénjogok ellenértéke is benne van a bánya vételárában, azért szükség esetében hivatalos becsléssel kell a szénjogok vételárát a bánya összvételárából kihatítani.

(2) A szénjogok végleges átengedéseért fizetett vételár levonásának tartama a fentiek értelmében tehát a szerződés megkötését követő évtől kezdve 50 évre terjed. Ez a kedvezmény a bányaművelésből és a hozzátartozó iparágak üzletéből eredő jövedelem megadóztatásáról szóló 1921. évi XVIII. tc. alapján az 1921. évtől kezdve van érvényben. Ha tehát az említett szerződést az 1920. évet megelőző időben kötötték meg, akkor a vételárnak évenkénti 2%-a az 1921. évtől kezdve természetesen már nem 50 éven át, hanem csakis annyi éven át vonható le, amennyi az 50 évből a szerződés megkötését követő évtől számítva az 1921. évig még nem telt le, mert a köszénbányavállalatok az 1921. év előtt abban a kedvezményben részesültek, hogy alacsonyabb (7%-os) adókulcs szerint adóztak. Így pl. ha a szerződést az 1902. évben kötötték meg, akkor az említett vételárnak évenkénti 2%-át az 1921. évtől kezdve az 1952. évig bezárólag lehet levonni, az 1953. évre és a következő évekre vonatkozó adókivetésnél azonban már nincs levonásnak helye.

15. §. (1) Az adóköteles tiszta jövedelem kiszámításánál a nyers bevételből a 13. §-ban felsoroltakon kívül más tételek nem vonhatók le.

(2) Így különösen nem vonhatók le:

1. azok az összegek, amelyeket az adózó az üzlet (üzem) nagyobbítására, az alaptőke emelésére, vagy üzleti (üzemi) adósságok törlesztésére, továbbá oly új leltári (felszerelési) tárgyak beszerzésére fordított, amelyek nem tekinthetők a régi leltári (felszerelési) tárgyak pótlásának;

2. az adóköteles által üzletébe (üzemébe) fektetett tőkéinek, vagy a jövedelemadóról szóló törvény, illetőleg törvényes rendelkezések szerint vele együtt adózó családtagoktól kölcsönvett tőkéknek kamata, úgyszintén a saját, valamint a jövedelemadóról szóló törvény, illetőleg törvényes rendelkezések szerint vele együtt adózó családtag munkájának bérértéke, vagy ellenértéke;

3. azok a költségek, amelyeket az adóköteles háztartására, a hozzá tartozóinak és a háztartáshoz tartozó szolgál- és egyéb személyzetének s házi cselédségének ellátására készpénzben vagy saját gazdaságából, üzletéből vett termékek és cikkek fogyasztásában fordít, nevezetesen lakásra, ételmezésre, ruházatra, kiszolgálásra, gondozásra, neveltetésre, illetőleg a személyes szükségletek kielégítésére használ fel.

(3) A vállalatban fekvő vagyon értékének emelkedése vagy csökkenése az adóköteles jövedelem megállapítását nem érinti.

17. §. Az általános kereseti adó kivétési kúlsa 5%. Amennyiben a községnek (városnak) szükségletei az 5%-os kules mellett sem lennének fedezhetők, a kivétési kules a pénzügyminiszter engedélye mellett 10%-ig emelhető fel.

21. §. (1) Az általános kereseti adó alá tartozó tényleges jövedelmeket, illetőleg a nyers bevételt, valamint az ennek megszerzésére fordított költségeket és kiadásokat az adózó köteles évenként, február havában bevallani, hacsak a 22. §. rendelkezése szerint a bevallási kötelezettség alól nincs felmentve.

23. §. (1) Az adóköteles a bevallásban a következőket tartozik bevallani:

1. az ipari és kereskedelmi üzlet, bányászat, valamint a szellemi és bármilyen más haszonhajtó foglalkozás esetében nem csupán a tiszta nyereséget, hanem a megelőző évben tényleg elért és akár tényleg befolyt, akár az adózó megillető pénzbeli vagy értékkel bíró nyers bevételt és elkülönítve a foglalkozással vagy vállalattal járó kiadásokat is. Ha olyan jövedelemről van szó, amelynek összegét csak becsléssel lehet megállapítani, úgy az adózó a bevallásban tartozik arra is rámutatni, hogy milyen adatok alapján becsülte ezt a jövedelmet a bevallott összegben s különösen tartozik évi forgalmát bevallani;

2. a szolgálati és munkabérvizsgony esetében mindazt az adóköteles illetményt (16. §.), amelyet a külföldi munkaadó nem valamely itteni pénztár, illetőleg itteni állandó megbízott útján az előző évben kifizetett;

8. a bányavállalatoknál az üzemi év folyamán termelt terméknek, továbbá az ezekből értékesített terméknek, végül az évi termelésből még nem értékesített terméknek a mennyiségét külön-külön; továbbá a vállalat által a legutolsó lezárt üzemi (üzleti) évben fizetett épület- és bányahaszonbéréket, termelési jutalékokat, a jogosított nevének és lakóhelyének fel tüntetésével, továbbá az igénybe vett bányaszolgáltatások kárpótlási összegét, a segédvájások (segédhajtások), al- és megyetárnák költségeiben való részvétel összegét, a bányamértékilletéket (telekdíjat), a zártkutatmány (szabad kutatás) után fizetendő felügyeleti illetéket és a szénjogi térille-
téseket, a segédvájásoknál (segédhajtásoknál), al- és megyetárnáknál a más bányavállalatok által a bányavállalat részére fizetendő díjakat.

(3) Azok, akik szabályszerű üzleti könyveket vezetnek, a fentiek szerint kiállított bevallási ívükhöz — esetleg boríték alatt — ültetik mérleg s nyereség-veszteségszámláját, valamint az anyag- és áruleltárt is mellékelhetik.

(4) A boríték küllapján megjelölendő, hogy abban az adózó mérleg- és nyereség-veszteségszámlája foglaltatik. Az ilyen borítékot csak a m. kir. adóhivatal főnöke vagy az általa megbízott tisztviselő bonthatja fel.

24. §. (1) A bevallást a megadóztatás helye szerint illetékes községi előjáróságnál (városi adóhivatalnál) kell benyújtani.

(2) Az általános adókövetéshez beadandó bevallások kiállításának, azok összegyűjtésének és ellenőrzésének módját a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Utasítás. (II) Az általános kereseti adó alapjául szolgáló tiszta jövedelem helyes megállapításához úgy a községek (városok), mint az állam háztartása szempontjából rendkívül nagy érdekek fűződnek. Az általános

kereseti adó a község (város) egyik legfontosabb bevételi forrása, amelynek kulcsa csak kivételesen emelhető fel. Az általános kereseti adó alapja szolgál másrészt a jövedelemadó alapjául is. Az összeíró közegeknek tehát a legnagyobb gonddal és lelkiismeretességgel kell eljárni a jövedelmek megállapítása körül. Az egyes, főbb jövedelemforrásokból származó tiszta jövedelem megállapításánál az összeíró közegek a következő szempontok figyelembevételével járnak el:

4. a bányaművelésből és kohászatból, valamint a hozzájuk tartozó iparágak (fémbányászat, köszénbányászat, aranymosási üzlet, a bányatermékek feldolgozására szolgáló segédművek és segédhajítások) üzletéből eredő jövedelmet, elsősorban a kitermelt anyag vagy előállított kész vagy félkész áruk mennyiségének lehető pontos megállapítása útján s amennyiben ezek az adatok elegendő pontossággal meg nem állapíthatók, szintén a vállalatban (üzletben) álló- és forgótőkéik kamatozására, továbbá a vállalatban (üzletben) alkalmazottak számára, valamint az adóalany által fizetett lakás- és üzlet (iroda) helyiség bérének nagyságára való tekintettel kell felbecsülni;

5. a márvány-, kő-, kavics-, homok-, murva- és földbányák és általában a bányatörvény alá nem tartozó bányaterületek anyagának kiaknázásából folyó jövedelmeket, — ideértve a téglagyártásból eredő jövedelmet is — általában ugyanolyan eljárás mellett kell felbecsülni, mint az előző 4. pont alatt említett kereseti forrásokból eredő jövedelmet ;

(12) A (11) bekezdésben foglaltak csak általános útmutatás jellegével bírnak.

26. §. (1) Az adóztatás helyének meghatározásánál általános szabály az, hogy az általános kereseti adót minden jövedelem után abban a községben (városban) kell kivetni, ahonnan a jövedelem származik.

(2) Minden helyhez kötött üzlet, vagy foglalkozás után az adóköteles abban a községben adózik, ahol az üzletet, vagy a foglalkozást folytatja. Amennyiben az ilyen üzletek ugyanazon vagy más községben több helyen külön folytattatnak, mindegyik külön folytatott üzlet vagy foglalkozás után külön kell az adóalapot megállapítani.

(3) Ha valamely vállalat telepe máshol van, mint a székhelye, illetőleg a vezetése, a megállapított adóalap 20%-át a vállalat, illetőleg a vezetés székhelyén, 80%-át pedig abban a községben (városban) kell adó alá vonni, amelyben a telep fekszik. Ha a vállalatnak több községben (városban) vannak telepei, akkor az adóalapnak 80%-át a vállalat telepeinek nyersbevételei arányában kell azok között a községek (városok) között megosztani, amelyekben a vállalatnak telepei vannak.

(5) Bányáknál az adót teljes egészében abban a községben kell kivetni, amelyben a bányavállalat vagy üzem fekszik, illetőleg folytattatik. Ha a bányaösszet több község területén fekszik, az összjövedelem után az adót abban a községben kell kivetni, amelyben a bányamű külszín-berendezésének főrésze fekszik.

Joggyakorlat.

A föld feletti kőbányászat — kőfejtés — a bányászat körébe nem tartozik. Az ilyen vállalat adóztatási helyének megállapításánál tehát a K. H. Ö. 26. §. 2. és 3. bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazandók. (K. B. 1.020/1929. P.)

27. §. (1) A kereskedelmi cég bejegyzéséről, a cégjegyzékben előfordult s a kereskedelmi törvény értelmében az illetékes kir. törvényszéknél bejelentett változásokról szóló határozatokat, továbbá a kiszolgáltatót iparhatósági igazolványokat és engedélyeket vagy azoknak megszűnését, végre a hatóságok és hivatalok által harmadik személyekkel kötött s illetékkiszabás végett bejelentés alá nem eső szállítási, építési vagy más egyéb vállalati szerződések az illetékes törvényszékek, hatóságok és hivatalok kötelesek másolatban a m. kir. adóhivatallal is közölni.

(2) A kereskedelmi és iparkamarák, a községi előljáróságok (városi polgármesterek), a bíróságok és más közhivatalok a megkeresés vételétől számított 15 nap alatt kötelesek azokra a megkeresésekre válaszolni, melyeket a m. kir. adóhivatal, illetőleg a pénzügyigazgatóság adatgyűjtés céljából hozzájuk intéz.

Utasítás. (5) A kerületi bányahatóságok kötelesek a kerületükben levő bányavállalkozókról (értékesítési engedéllyel bíró kutatókat is beleértve), illetőleg az azok létszámában beállt változásokról adományozás, értékesítési engedélyek megadása, megvonása, bányatelekelvonás, szünetelési engedélyek adása stb.) az adókivetésre illetékes m. kir. adóhivatalokat félévenként minden év július és január havában értesíteni.

29. §. Az általános kereseti adót az adókötelesek bevallásai, az összeíró közegek összeírási adatai, valamint a rendelkezésre álló egyéb adatok felhasználásával és azok alapján a m. kir. adóhivatal évenként veti ki.

37. §. (1) Ha a m. kir. adóhivatal valamely adózó terhére az összeírásban feltüntetett adóalapnál alacsonyabb adóalapot állapított meg, a megállapítás ellen a község (város) a lajstrom átvételétől számított 15 nap alatt az adófelszámolási bizottsághoz fellebbezéssel élhet.

(2) A kivetett általános kereseti adó ellen az adó fizetésére kötelezett fél a fizetési meghagyás kézbesítését követő 15 nap alatt az adófelszámolási bizottsághoz, az adótörlesztés kérdésében hozott határozat ellen pedig úgy az adózó, mint az érdekelt község (város) a határozat kézbesítését követő 15 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz fellebbezéssel élhet.

40. §. (1) Az adófelszámolási bizottságnak, illetőleg a pénzügyigazgatóságnak a kereseti adó jogossága és mérve kérdésében hozott másodfokú határozata ellen minden esetben úgy az adózó, mint az adófelszámolási bizottság elnöke, illetőleg az érdekelt község (város) a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal (1896: XXVI. tc.) élhet.

(2) A panasznak halasztó hatálya nincsen.

47. §. (1) Az általános kereseti adó egész jövedelme azt a községet (várost) illeti meg, amelyben az adózó a 26. §. rendelkezései szerint adózni tartozik.

48. §. Az általános kereseti adó után és pedig mindenkor az 5% kules mellett számított adóösszeg után a vonatkozó törvények és törvényes rendelkezések korlátai között útadó, kereskedelmi és iparkamarai, illetőleg mezőgazdasági kamarai illeték vehető ki.

51. §. (1) A jelen hivatalos összeállítás életbelépésével az 1922: XXIII. tc. és az 1925. évi 300/P. M. számú hivatalos összeállítás mindama rendelkezései, amelyek a jelen hivatalos összeállításba nem vették fel, hatályon kívül helyeztetnek.

(2) A visszamenőleges adóztatásoknál a jelen hivatalos összeállítás határozmányait kell alkalmazni.

52. §. A jelen hivatalos összeállítás 1927. évi január hó elsejével kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe és azt a belügyminiszterrel egyetértve a pénzügyminiszter hajtja végre.

A társulati adóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 400/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás (1927. évi 40.000/VII. a. szám).

Anyagi jogszabályok.

I. fejezet. Adókötelezettség.

1. §. (1) Társulati adót kötelesek fizetni:

1. a Magyarország területén székelő:

a) részvénytársaságok,

b) szövetkezetek,

- c) részvényekre alakult betéti társaságok,
- d) korlátolt felelősségű társaságok,
- e) bányatársulatok.

Utasítás. (5) Bányatársulat alatt a bányaművelés céljára alakult olyan egyesület kell érteni, amelyben minden résztvevő, úgy az üzlet folytatásához szükséges pótfizetések, mint harmadik személyekkel szemben fennálló kötelezettségek tekintetében csakis a közös vagyonban való részese-dése erejéig felelős.

(6) A bányatársulatot a közös bányaművelést folytató egyéb társas alakulatoktól főképen az különbözteti meg, hogy a bányakönyvbe nem az egységes bányarészvények (kuxák) tulajdonosainak nevéen, hanem bizonyos cég, pl. «Jöremény egyesület» neve alatt vezetetik be. Társulati adó alá tehát — eltekintve a bányaművelést folytató részvénytársaságoktól — csakis olyan egyesületek vonhatók, amelyek mint bányatársulatok vannak a bányakönyvbe bevezetve. A közös bányaművelés egyéb alakulatai általános kereseti adó alá esnek.

(7) A bányatársulatok társulati adókötelezettsége tekintetében előforduló vitás esetekben a pénzügyminiszter utasítását kell kérni.

1. §. (2) Az (1) bekezdésben felsorolt külföldi társaságok, ha üzletüket a magyar állam területén is gyakorolják, itteni üzleteik után társulati adót fizetnek.

3. §. (1) Ugyanaz a vállalat, tekintet nélkül a telepek számára, egy adóalany.

(2) Évközben felállított vagy megszűnt telepek után pótkivetésnek vagy adótörlesztésnek helye nincs.

(3) Telep alatt kell érteni minden olyan helyet, ahol a vállalat helyhez kötötten és tartósan üzletműködést folytat.

Utasítás. (3) Az egyes telepek üzleteredményének megállapítása azonban fontos abból a szempontból, hogy a társulati adó megfelelő része a községi pótdadó kivetése céljából abba a községbe átutalható legyen, amelyben az illető telep működik (l. 25. §.).

(4) A telep fogalmának adózás szempontjából két lényeges ismérve van: a helyhez kötöttség és a tartósság. Ennek a két ismérvnek együtt kell meglennie, hogy valamely helyet a vállalat telepének lehessen minősíteni.

(10) A vállalat az új telep felállítását esetről-esetre köteles a 23. §. értelmében a m. kir. adóhivatalnál bejelenteni. A pénzügyi hatóságok és községi előljáróságok (városi adóhivatal) azonban a telepek felállítását hivatalból is kötelesek szemmel tartani és a tudomásukra jutott adatokat az illetékes m. kir. adóhivattal közölni.

II. fejezet. Az adóalap meghatározása.

11. §. (1) Az adókivetés alapja az adóévet megelőző évben lezárt, illetőleg oly vállalatoknál, amelyek üzleti (gazdasági) évüket június hó 30-a előtt zárják, az adóévben zárandó üzleti (gazdasági) év adóköteles nyeresége.

Utasítás. A társulati adót mindig naptári évre kell kivetni. A kivetés alapja pedig az a mérleg, amelyet a június hó 30-a és december hó 31-e között záró vállalatok az adóévet megelőző évben, a január hó 1-je és június hó 29-e között záró vállalatok pedig az adóév folyamán zárodott üzleti (gazdasági) évekről készítettek.

12. §. (1) Az adóköteles nyereség megállapításánál a mérleg egyenlegéből kell kiindulni. A nyereség-veszteségszámla bevételi és kiadási tételei az adóalap kiszámításánál is irányadók, ha csak a következő 13–18. §-ok ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaznak. A nyereség-veszteségszámlán ki nem tüntetett bevételek, kiadások és leírások csak abban az esetben módosítják az egyenleg összegét, ha ebben az irányban az említett 13–18. §-ok kifejezetten rendelkeznek.

13. §. Az adóköteles nyereség kiszámításánál a mérlegszerű nyereséghez hozzá kell számítani, illetőleg a veszteségből le kell vonni a kiadások és leírások közül:

1. az előző évekről áthozott veszteséget a megelőző egyévi veszteség kivételével;

2. a vagyonváltságról szóló törvények alapján a vállalat vagyonváltsága fejében kiadott összegeket;

3. az üzemet nem terhelő illetékeket;

Utasítás. (5) A H. Ö. a közterhek közül kifejezetten csak az üzemet nem terhelő illetékek levonását tiltja. Ebből következik, hogy minden egyéb közteher, különösen a vállalatot terhelő és az üzleti év folyamán tényleg befizetett egyenesadók, fogyasztási és forgalmi adók, mint üzemi kiadások, akadálytalanul levonhatók. Az alkalmazottak helyett fizetett adók is üzemi kiadásnak minősülnek, megjegyzendő azonban, hogy sem az alkalmazottak vagyonadóját, sem jövedelemadójuk ama részét, amely a vállalatól élvezett járandóságuk után járó jövedelemadó összegét meghaladja, levonási tételnek elfogadni nem szabad. Ha a vállalat az alkalmazottak adóit üzemi kiadásként elszámolta, kötelessége a m. kir. adóhivatalnak megállapítani, hogy ezek az adóösszegek a kereseti adóról szóló H. Ö. rendelkezései értelmében az alkalmazottak kereseti adójának alapjához hozzáadattak-e. Végül, ha a vállalat bérleti szerződés értelmében valamely bérbevett ingatlan adóit viselni tartozik, az ilyen adókra teljesített fizetések, miután a bér kiegészítő részének tekintendők, a nyereséghez nem számíthatók hozzá.

Joggyakorlat.

A szénjogszerzési illeték adóköteles kiadás. (K. B. 10.066/1927.)

13. §. 4. az ajándékokat és egyéb kötelezettség nélkül teljesített ingyenes szolgáltatásokat, a közművelődési, közoktatási és közjótékonyági célokra juttatott adományok, továbbá a szokásos újévi ajándékok és egyéb hasonló, az üzlet érdekében adott ajándékok kivételével;

5. az első szervezés és az alapítás költségeinek fedezésére fordított leírást. A részvénytársaságok által a társaság fennállásának első öt évében, egyéb vállalatoknál pedig a fennállás első évében az első szervezés és az alapítás igazolt költségeinek (a felszerelés költsége nem tartozik ide) fedezésére fordított kiadások és leírások azonban levonandók;

6. a földadó alá tartozó ingatlanok értéktörlesztésére fordított összegeket;

7. a leltári vagyon karbantartásának és pótlásának nem minősíthető új beszerzéseket;

Utasítás. (1) A leltári vagyon karbantartásának költségei a nyereség-vesztégszámlának csupán a veszteség oldalán szerepelhetnek, mivel a karbantartás a vagyontárgy értékét nem növeli, hanem csak megóvja. A javításokra fordított költség a karbantartással egy megítélés alá esik.

(2) Új vagyontárgyak beszerzése esetében helyes könyvelés mellett a mérleg egyenlege nem változik, mert a tárgy beszerzésére fordított kiadás veszteséggént, a beszerzett vagyontárgy értéke pedig, mint a eszlekvő vagyon szaporulata, nyereséggént könyvelendő el. Ilyen esetben természetesen a kiadásnak az egyenleghez való számításáról szó nem lehet. Ha azonban a vállalat csak a kiadást könyveli el, anélkül, hogy a beszerzett vagyontárgy értékét nyereséggént számba venné, az adóalap megállapítása szempontjából el kell bírálni, vajjon a beszerzett tárgy a jelen pont rendelkezései alá esik-e vagy sem.

(3) Ha a beszerzés azért vált szükségessé, mert valamely felszerelési tárgy, amelynek értéke a mérlegben szerepelt, használhatatlanná vált, a beszerzés pótlásul szolgál s így amennyiben a beszerzett tárgy értéke a vagyonmérlegben nincs is kiüntetve, a beszerzési költséget a nyereséghez hozzáadni, illetőleg az értékesítéskénti tartalék (14. §. (1) bek. 3. pont)

megfelelő részének felhasználását kifogásolni nem szabad. Megjegyzendő azonban, hogy a pótlandó vagyontárgy értékesítéséből befolyt összeget a vállalat ilyen esetben nyereségként tartozik kimutatni és hogy az ilyen értelemben eszközölt pótlás adómentessége csakis azonos rendelkezésű és ugyanolyan értékű vagyontárgy beszerzésére terjed ki. Ha tehát a vállalat valamely, eredetileg kisebb értékű vagyontárgyat (gépet, berendezést) nagyobb értékűvel pótolta, a különbözet az adóköteles nyereséghez hozzászámítandó, ha csak a vállalat a szóbanforgó tárgy forgalmi értékének (piaci árának) emelkedését hitelt érdemlően nem igazolja. Kétféle esetben szakértői véleményt kell beszerezni.

(4) Ha a vállalat az év folyamán olyan vagyontárgyat pótol, amelynek értéke már teljesen le volt írva és az újonnan, pótlásként beszerzett vagyontárgy értéke az új vagyonmérlegben nem szerepel, a beszerzési költség ugyanez nem adható hozzá a nyereséghez, mert a vállalat ezáltal leírásra új alapot nem nyer.

(5) A jelen pont rendelkezései alá esik azonban minden olyan beszerzés, amely a vállalat üzemének (üzletműködésének) kiterjesztésére irányul, vagy általában növeli a vállalat vagyonát. Ilyenek pld. az üzlet megnagyobbítása következtében szükségessé vált új felszerelés és berendezés, új, a régi gépeken kívül beállított gépek stb. Az erre fordított kiadások tehát az adóköteles nyereséghez hozzászámítandók. Amennyiben azonban a vállalat üzletkörének kiterjesztésével (új telepek vagy raktárak felállításával, új ügynökségek vagy képviselők megszervezésével) kapcsolatosan olyan kiadások is merülnek fel, amelyek révén a vállalat vagyona a dolog természeténél fogva nem növekedik, minők a lépési díjak, átalakítási költségek, szervezési költségek stb., az ilyen költségek a jelen pont értelmében a nyereséghez nem adhatók hozzá.

13. §. 8. a törzsvagyon gyarapítására és a vállalat nagyobbtására fordított összegeket;

9. a törzsvagyon visszafizetésére, vagy kölcsönök törlesztésére fordított összegeket, kivéve, ha a vállalat az engedélyokmányban megállapított határidő leteltével ingyen megy át az állam, törvényhatóság, község (város), illetőleg az engedélyokmányban megnevezett személy tulajdonába;

10. a vállalat külföldi telepétől felvett előlegek (ellátmányok) törlesztésére és kamataira fordított összegeket és a külföldi telep üzleti költségeiből a belföldi telepre áthárított részt;

11. az alapítók részére nyújtott előnyöket, valamint az alapítói igazolványok megváltására fordított összegeket;

12. a részvények, vagy üzletrészek vagy társasági betétek után felszámított kamatokat;

13. a 14. §-ban felsorolt tartalékalapokon kívül bárminő más célra és bármely elnevezés alatt tartalékkolt összegeket;

14. a vállalat tárcájában lévő értékek (értékpapírok, devizák, valuták) értékéből a beszerzési áron vagy a tőzsdei árfolyamértéken alul eszközölt leírást a következő szabályok szerint:

a) a megelőző üzleti évi mérleg szerint már a vállalat tulajdonában volt s a budapesti áru- és értéktőzsdén jegyzett értékeknek hozzászámítandó az az összeg, amely oly módon keletkezett, hogy a vállalat ezeket az értékeket a megelőző üzleti évi mérlegében kitüntetett értékkel szemben még azoknak az üzleti évi utolsó tőzsdei árfolyamánál is alacsonyabban értékelte;

b) a megelőző üzleti évi mérleg szerint már a vállalat tulajdonában volt s a budapesti áru- és értéktőzsdén nem jegyzett értékeknek hozzászámítandó az az összeg, amely oly módon keletkezett, hogy a vállalat ezeket az értékeket a megelőző üzleti évi mérlegében kitüntetett értékkel szemben még azoknak igazolt forgalmi értékénél is alacsonyabban értékelte;

c) az évközben szerzett értékeknek hozzászámítandó az az összeg, amely

oly módon keletkezett, hogy a vállalat ezeket az értékeket a beszerzési árral szemben még azoknak az üzleti év utolsó, tőzsdei árfolyamánál, illetve igazolt forgalmi értékénél is alacsonyabban értékelte;

Joggyakorlat.

A ki nem fizetett terrágium címén elszámolt összeg, amely az átmeneti számlán van tartalékolva, adóköteles. (K. B. 10.066/1927.)

13. §. 15. az anyagkészletnek és az áruleltárnak a beszerzési vagy előállítási áron alul történt értékelése folytán előállott különbözeteket a következő szabályok szerint:

a) a megelőző üzleti év mérlegében kitüntetett anyagkészlet és áruleltár mennyiségének erejéig azt az összeget kell hozzászámítani, amely oly módon keletkezett, hogy a vállalat ezeket a tárgyakat a megelőző üzleti év mérlegében kitüntetett értéken alul még az igazolt forgalmi értékénél (piaci árnál) is alacsonyabban értékelte;

b) az év folyamán megszerzett vagy előállított anyagkészletnél és áruleltárnál az előző évi anyagkészlet és áruleltár mennyiségének levonása után fennmaradó mennyiségnél azt az összeget kell hozzá számítani, amely oly módon állott elő, hogy a vállalat ezeket a tárgyakat a beszerzési vagy előállítási áron alul az igazolt forgalmi értékénél (piaci árnál) több, mint 20%-kal alacsonyabban értékelte;

16. általában mindazt a jövedelmet, amely a vállalat üzleti könyveiben számszerűleg kifejezésre jut a nélkül, hogy azt a vállalat jövedelem gyanánt nyilvánosan elszámolta volna.

14. §. (1) Nem szabad az adóalaphoz hozzászámítani azokat az összegeket, amelyeket:

1. a vállalat a nyugdíjalapba helyezett, vagy alkalmazottainak külön kezelt nyugdíj- vagy segélyalapjához akár köteles, akár önkéntes hozzájárulás fejében adott, vagy munkásjóléti intézményeknek (alapoknak) juttatott vagy tartalékol;

2. a biztosítási vállalat a díjtartalékba helyezett, illetőleg az általános tartalékhoz csatolt, továbbá a bejelentett, de az üzletév végéig még ki nem egyenlített károk erejéig tartalékol, vagy az életbiztosítási ügyletekből a biztosított felek részére nyereségrészesedés fejében kifizetett. A szerzési költségek csak abban az évben írhatók le, amelyben felmerültek; azonban az 1922. évi december 31-e előtt felmerült ily költségek átmenetileg elemi biztosításoknál a biztosítási idő alatt, életbiztosításoknál tizenöt év alatt továbbra is leírhatók;

3. a vállalat az épületek, gépek, gyári eszközök, üzleti felszerelések és berendezések elhasználása által előállott értékesökkenés leírására fordított, vagy hasonló célból tartalékalapba helyezett. Az értékesökkenés címén leírt vagy tartalékol összegek nagyságának megfelelő voltát az adókievetésre illetékes hatóság felülvizsgálja és jogában áll azt — esetleg szakértők meghallgatásával — adókievetési szempontból kiigazítani. A vállalatnak mindenkor joga van saját költségén ellenőrző szakértőt alkalmazni. Ezen eljárás során figyelemmel kell lenni a használati idő tartamára;

Utasítás. (1) A jelen pontban adómentesen engedélyezett értékesökkenési leírás, illetőleg értékesökkenési tartalékalap célja az, hogy a részletesen felsorolt tárgyak elhasználása által a vállalatot ért veszteség, amely egyébként csak akkor tűnnék ki, amikor a kérdéses tárgyak teljesen elhasználódtak, a használat egész idejére arányosan szétosztassék.

(2) Azok a tárgyak, amelyek a vállalat üzletvitale szempontjából szükségesek, a használat folytán értékükből állandóan veszítenek. Ezáltal az üzleti tőke csökken. Minthogy azonban ez az értékesökkenés tényleges kiadásként nem jelentkezik, a nyereség-veszteség számláján kifejezésre nem juthat. A helyes üzletvitel szempontjából azonban nyereségnek csak azt lehet tekinteni, ami az ilyen módon előállott értékesökkenés levonása

után fennmarad. Az értékesökkenés levonása kétféleképpen történhetik. Az egyik mód az, hogy a vállalat a mérlegben azokat a tárgyakat, amelyek értékesökkenést szenvedhetnek, állandóan a beszerzési áron mutatja ki. Az értékesökkenést pedig évről-évre, a megfelelő arányban, a mérleg teheroldalán tartalékalapként tünteti ki. Keresztülvihető azonban ez a művelet olyan módon is, hogy a vállalat mérlegének vagyonoldalán a tárgyak értékét minden évben az elhasználás következtében csökkentett értékben mutatja ki. Az előbbi módszerrel értékesökkenési tartalékalapot alkot, a második módszerrel a vagyontárgyak értékét «leírja». Bármelyik módszert választja is a vállalat, úgy a tartalékolás, mint a leírás adómentesen történhetik. Sőt a vállalatnak ahhoz is joga van, hogy egy és ugyanabban az évben mind a két módszert alkalmazza, akár az erre kijelölt tárgyak egyes csoportjainál külön-külön, akár valamennyinél egyszerre. Amennyiben azonban a vállalat mind a két módszert alkalmazza, úgy a leírás és tartalékolás együttes összege sem haladhatja meg az (5) és (6) bekezdésben meghatározott mérvet.

(3) Értékesökkenés címén leírásnak van helye mindazoknál a vagyontárgyaknál, amelyek — az anyag- és árukészleten kívül — az üzletvitelhez szükségesek, a nyereség létrejöttében közreműködnek. Ilyenek elsősorban az épületek. Az a körülmény, hogy az épület házadó alá esik-e vagy sem, a leírás vagy tartalékolás adómentességére befolyással nincs. A földadó alá eső földterületekre nézve a 13. §. 6. pontja kimondja, hogy értékesökkenés címén adómentes leírásnak vagy tartalékolásnak helye nincs. Adómentes leírásnak vagy tartalékolásnak van helye továbbá a gépek, gyári eszközök, üzleti felszerelések és berendezések elhasználása miatt. Az üzleti felszerelések és berendezések alatt érteni kell minden olyan vagyontárgyat, amely a vállalat mérlegében, illetőleg felszerelési és berendezési számláján ki van mutatva és a vállalat üzletvitelére szempontjából szükséges. Ide tartoznak tehát nemcsak a holt leltári tárgyak, hanem az előfelszerelés is, pl. az ígás állatok, stb.

(4) Az üzletvitel céljaira szolgáló épületek, gépek, eszközök, felszerelések és berendezések elhasználása által előállott értékesökkenés adómentes leírásához és tartalékolásához nemcsak az ipari vállalatoknak, hanem kivétel nélkül, minden vállalatnak joga van.

(5) Értékesökkenési leírásnak vagy tartalékalap alkotásának csak oly mértékben van helye, amilyen mértékben a vagyontárgy az üzleti év folyamán történt elhasználódás folytán értékéből veszített. A leírás helyességének megállapításánál abból a körülményből kell kiindulni, hogy a kérdéses tárgyak használhatósága rendes körülmények között mekkora időtartamra terjed ki és a leírást vagy tartalékolást ennek megfelelően kell felosztani.

(6) A használati időtartam helyes megállapítására általános irányelveket szabni nem lehet, rendes körülmények között épületek értékéből 2%, egyéb vagyontárgyak értékéből 7.5% leírása, illetőleg tartalékolása általában nem kifogásolható. Ezen a mérvén túlmenő értékesökkenési tartalékolás vagy leírás azonban csakis olyan vállalatoknál fogadható el, amelyek igazolják, hogy üzemükben a felszerelések elhasználása a szokottnál gyorsabb ütemben történik vagy a felszerelések egy része bizonyos munkálatok befejeztével értékét veszti. Ide tartoznak különösen az építőipari és bányászati vállalatok, továbbá autófuvarozási, zsák- és hordókölesőző vállalatok és azok az iparok, amelyek felszerelése az üzem természeténél fogva rendkívüli romlásnak van kitéve. Ily esetekben azonban a leírás, illetőleg tartalékolás mérvének az elbírálásánál figyelembe kell venni azokat az összegeket is, amelyeket a vállalat a 13. §. 7. pontja értelmében adómentesen karbantartásra és javításra adott ki, miután a karbantartás és javítás az elhasználódásnak bizonyos mértékig gátat vet.

(7) A tartalékolás, illetőleg leírás mértékének elbírálása céljából köteles a vállalat a kérdéses vagyontárgyak előző évi értékét, azoknak beszerzési idejét és értékét, valamint az azok karbantartására és javítására az üzletév folyamán kiadott összegeket kimutatni.

(8) A leírás vagy tartalékolás határa a vagyontárgyaknak a vagyonszármazékokban kitüntetett értéke. A leírásnál ezen határon túlmenni nem is lehet. Adómentes értékesítéskor tartalékalapot gyűjteni pedig csak addig lehet, amíg a tartalékalap a vagyontárgyaknak az ugyanazon üzleti év végén lezárt mérlegben kimutatott értékét el nem éri. A tartalékalapnak ezt az értékét meghaladó részét minden további vizsgálat nélkül a mérlegszerű nyereséghez hozzá kell számítani.

(9) Az értékesítéskor címén leírt vagy tartalékolás összegeinek az (5) bekezdésben foglaltak szerint megfelelő voltát a m. kir. adóhivatal mindenkor köteles alapos vizsgálat alá venni. Ha azok megfelelő voltát illetőleg aggályai vannak, először fel kell hívni a vállalatot arra, hogy a leírásoknál követett elveket tárja fel. Ha a vállalat által nyújtott felvilágosítás nem alkalmas az aggályok eloszlatására, a m. kir. adóhivatal szakértőket hallgathat meg. Minthogy a vállalatnak joga van ellenőrző szakértőt alkalmazni, amennyiben a szakértő csak a vállalat helyiségeiben tartandó helyszíni szemle alapján adhat véleményt, a szemle megtartásának napjáról a vállalatot előzetesen értesíteni kell, hogy az ellenőrző szakértő kijelölése iránt idejében gondoskodhassék. Ha a szakértő a feltett kérdésekre helyszíni szemle nélkül is adhat szakvéleményt, ezt a szakvéleményt a vállalatnál szintén közölni kell, hogy arra észrevételeit megtehesse. A vállalatnak akkor is joga van eljárását szakértő véleményével igazolni, ha a pénzügyi hatóság külön szakértőt nem rendel ki. Ha a vállalat maga kéri, hogy a saját költségén szakértőt hallgasson meg a m. kir. adóhivatal, ezt a kérelmet akkor is figyelembe kell venni, ha a m. kir. adóhivatal nem is kíván szakértőt kirendelni. Amennyiben pedig a vállalatok valamely leírás vagy tartalékolás mérvének megállapításánál alapul vett használati időtartamot és az ennek helyes megállapítására kihatással bíró körülményeket a m. kir. iparfelügyelőség, illetőleg épületeknél a m. kir. államépítészeti hivatal, bányavállalatok pedig a m. kir. bányakapitányság szakvéleményével igazolják, ezt a véleményt további vizsgálat nélkül el kell fogadni.

Joggyakorlat.

1. Szénkiaknázásból származó értékesítéskor címén a bányajövedelemből levonásnak helye nincs. (K. B. 16.843/1899.)

2. A bányák társulati adójának kivételénél a gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékesítéskor pótlására tartalékalapba helyezett összegek a nyersbevételekből levonandók. (K. B. 14.123/1900.)

3. Bányák társulati adójának megállapításánál az üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékesítéskor az adóalapból levonandó. (K. B. 17.746/1900.)

4. Az oly részvénytársaság társulati adójának megállapításánál, amelyek foglalkozása bizonyos telkeken levő anyagok (pl. agyag, kavics, kő, stb.) feldolgozásából áll, a telken levő agyagkészlet értékéből való leírás számításba és figyelembe veendő. (K. B. 20.025/1903.)

5. A bányaeépületek és sodronykötélpálya értékesítéskor pótlására tartalékalapokba helyezett összeg a bányaadó alapjából levonandó, mert a sodronykötélpálya olyan üzleti felszerelés, amelynek értékesítéskor címén tartalékba helyezett összeg a törvényes rendelkezések szerint a nyers jövedelemből levonható. (K. B. 23.488/1913.)

6. Agyagbánya nem tartozik azon vagyontárgyak közé, amelyek értékesítéskor pótlására a vállalat adómentesen tartalékolhat. (K. B. 20.144/1925.)

14. §. (1) 4. a vállalat ingyenes háramlás esetében a háramlás alá eső vagyonszármazékából a háramlási időtartama alatt leírt, vagy tartalékolat;

5. a vállalat a szabadalmi jog értékéből a szabadalmi idő tartama alatt aránylagosan leírt vagy tartalékoltt;

6. a vállalat a mérlegben behajthatatlan vagy kétes követelések címén veszteségként leírt vagy tartalékoltt. Ezeknek a leírásoknak és tartalékolásoknak indokolt voltát a vállalat a pénzügyi hatóság kívánságára igazolni köteles, s amennyiben ezeket kielégítő módon igazolni nem tudná, a pénzügyi hatóságnak joga van azt az adókiivetés szempontjából megfelelően kiigazítani.

(2) Az (1) bekezdésben felsorolt tartalékalapok csak abban az évben és abban a mértékben válnak adókötelesekké, amely üzletévben és aminő mértékben azokat a vállalat rendeltetésüktől elvonja és adóköteles célokra használja fel. Ilyen célnak kell tekinteni különösen, ha a vállalat azokat a törzsvagyont felemelésére fordítja, vagy ha a feloszláskor azokból a tagok között az általuk befizetett tőkén felül feleslegeket oszt szét.

(3) A jelen szakaszban említett leírásokon kívül minden egyéb leírás adóköteles, ha csak valamely leírás vagy tartalékolás adómentességét külön törvény meg nem állapítja. A pénzügyminiszternek azonban joga van fontos közhiteli érdekekből rendeleti úton megengedni, hogy a vállalatok az itt felsorolt eseteken kívül is adómentesen tartalékolhassanak meghatározott célokra azzal a feltétellel, hogy ezek a tartalékok mindenkor pontosan kimutattassanak.

15. §. A következő tételek nem számíthatók az adóalaphoz, illetőleg, ha azokat a vállalat a mérlegszerű egyenleg megállapításánál teherként számításba nem vette, a mérleg szerinti nyereségből levonandók, a veszteséghez pedig hozzászámítandók:

2. bányavállalatoknál a föld tulajdonosának a szénjogok végleges átengedéseért fizetett vételárnak évenként 2%-a mindaddig, amíg a levonás összege a vételárat kimeríti, de csak akkor, ha a föld tulajdonosával kötött szerződést a vállalat, annak keltétől számított 30 napon belül az adókiivetésre illetékes m. kir. adóhivatalnak bemutatja. Ha a szerződésből a szénjogok vételára nem tűnik ki, vagy a megállapodás aggályosnak mutatkozik, a m. kir. adóhivatal a vételár nagyságát a m. kir. bányakapitányság meghallgatásával állapítja meg.

Utasítás. (1) A fenti szabály az 1921: XVIII. tc.-ből vétetett át, amelynek életbelépése előtt a szánbányavállalatok ebben a jogban nem részesültek, hanem alacsonyabb (10% helyett 7%) adókulccsal voltak megterhelve. Már az említett törvény végrehajtása során megállapított, hogy a levonás jogát olyan módon kell értelmezni, hogy a 2% levonása azt jelenti, hogy az egész vételárat a bányavállalat jogosítva van 50 esztendőre felosztva törleszteni a nyereségből. Ezt a rendelkezést a jelen szakasz 2. pontjában foglaltak nem érintik, s így annak végrehajtásánál a következőket kell szem előtt tartani:

1. levonásnak csak akkor van helye, ha a vállalat a föld tulajdonosával kötött szerződést annak keltétől számított 30 nap alatt a földbirtok területén illetékes m. kir. adóhivatalnak bemutatja. Ha a társulati adó kivételére nem ez az adóhivatal illetékes, a szerződést ez az adóhivatal köteles haladéktalanul megküldeni az adó kivételére illetékes adóhivatalnak. A szerződést a társulati adó kivetése, illetőleg a levonáshoz való jog érvényesítése céljából külön kell bemutatni. Ezt a bemutatást a szerződésnek illetékkiszabás céljából való bemutatása nem pótolja. Ha a vállalat a szerződést nem mutatja be, vagy elkésve mutatja be, a levonáshoz igénye nincs. A szerződésnek elkéssetlen történet bemutatása esetén a megfelelő módon igazolásnak van helye. Igazolatlan késedelem, vagy a bemutatás teljes elmulasztása esetén az illető szerződés alapján fizetett vételár levonásának a szerződés egész tartama alatt nincs többé helye;

2. az 1. pontban foglaltak csak az 1922: XXIV. tc. életbelépése után keletkezett szerződésekre vonatkoznak. Az előbb kötött szerződések alapján

fizetett vételár 2%-ának levonása a szerződés újabb bemutatása nélkül is igényelhető akkor, ha a bemutatás már az előbb idézett 1921: XVIII. tc. vagy rendelkezései alapján megtörtént és a levonáshoz való jog, valamint az évenként levonandó összeg nagysága már megállapított;

3. az 1922: XXIV. tc. életbelépte előtt kötött szerződések alapján fizetett vételár 2%-a csak annyi éven át vonható le, amennyi az 50 évből a szerződés megkötését követő évtől kezdve az 1922. év végéig még nem telt le. Ha tehát a szerződést 1902. évben kötötték, a szerződés szerint fizetett vételár 2%-át bezárólag 1952. évig szabad levonni;

4. az 1. illetve 2. pontban megszabott feltételek teljesítése esetében a szénjogok megszerzéséért fizetett vételár 2%-át le kell vonni akkor is, ha a vállalat ezen a címen mérlegében, illetőleg nyereség-vesztékszám-láján semmit sem számol is el. Viszont abban az esetben, ha ennél több kiadást számol el, csak a 2% vonható le, az ezt meghaladó részt pedig az adóalaphoz hozzá kell számítani;

5. ha a szerződésben a vételár nincs kitüntetve, a vállalat köteles a megállapításhoz szükséges adatokat a m. kir. adóhivatalnak rendelkezésére bocsátani a m. kir. adóhivatal ezeknek az adatoknak alapján a m. kir. bányakapitányság véleményének kérésére után állapítja meg a vételár összegét.

(2) A levonások helyességének és jogosságának ellenőrzése céljából a m. kir. adóhivatal minden szénbányavállalatra nézve köteles a szénjogok végleges megszerzésére kötött szerződésekről pontos nyilvántartást vezetni, amelyből minden egyes szerződésre nézve külön-külön ki legyen tüntetve a szerződés megkötésének éve és ezzel kapcsolatban a levonáshoz való jog időtartama, a vételár és az évenként levonható összeg.

Joggyakorlat.

A szénjogok vételárának 2%-a abban az esetben, ha a vállalat a föld tulajdonosával kötött szerződéseket azoknak keltétől számított 30 napon belül be nem mutatta, a mérlegszerű nyereségből nem vonható le. (K. B. 5.786/1925.)

III. fejezet. Az adó kulcsa.

19. §. (1) A társulati adó kulcsa:

1. az 1. §. (1) bekezdésének 1. és 3. pontjaiban felsorolt társaságoknál a jelen szakasz 2. pontjában említett szervezetek kivételével:

16%, ha az adóköteles évi nyereség a vállalat saját tőkéjének tíz százalékát nem haladja meg,

18% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének tíz százalékánál nagyobb, de tizenöt százalékát nem haladja meg;

20% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének tizenöt százalékánál nagyobb, de húsz százalékát nem haladja meg;

22% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének húsz százalékánál nagyobb, de huszonöt százalékát nem haladja meg;

24% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének huszonöt százalékánál nagyobb, de a harminc százalékát nem haladja meg;

26% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének harminc százalékánál nagyobb, de a harmincöt százalékát nem haladja meg;

28% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének harmincöt százalékánál nagyobb, de a negyven százalékát nem haladja meg és

30% az adóköteles nyereség azon része után, amely a vállalat saját tőkéjének negyven százalékát meghaladja.

Eljárási szabályok.

I. fejezet. Kivetési eljárás.

21. §. (1) A vállalatok az adóköteles nyereséget, valamint a tantiém-adó alá eső javadalmazásokat évenként kötelesek bevallani.

(2) Az adóbevallást a vállalat felelőssége mellett köteles az az egyén, akit a vállalat törvényes képviselője a cégjegyzésre jogosítottak közül megbíz, a zárszámadás jóváhagyását követő 30 nap alatt, de legkésőbb az üzletév lejártát követő négy hónapon belül az illetékes m. kir. adóhivatalhoz (24. §.) benyújtani.

22. §. (1) A bevalláshoz csatolni kell a mérleget és a nyereség-vesztésszámlát hiteles alakban, továbbá az üzleti jelentést, a mérlegszerű nyereség felosztására vonatkozó határozatot és általában mindazokat az adatokat, amelyek a társulati adó helyes kivetéséhez szükségesek. Ez a kötelezettség azokra a vállalatokra is kiterjed, amelyek a kereskedelmi törvény szerint egyébként nyilvános számadásra nincsenek kötelezve.

Utasítás. (4) Amennyiben a mérlegben vagy a nyereség-vesztésszámlában külön kifejezetten feltüntetve nincs, ki kell mutatni a vonatkozó üzleti számla kivonatával vagy másolatával igazolni kell a következő tételeket:

2. az üzemet nem terhelő illetékeket (13. §. 3. p.);

17. a szénbányavállalatok által a szénjogok vételért fizetett vételárak összegét (15. §.) 2. p.).

24. §. (1) A társulati adót a vállalat székhelye szerint illetékes pengyigazgatóságnak a székhelyén levő m. kir. adóhivatal évenként veti ki.

25. §. (1) Ha a vállalat telepe máshol van, mint a székhelye, a kivetett társulati adó 20%-át a vállalat székhelyén, 80%-át pedig abban a községben (városban) kell előírni, amelyben a telep fekszik. Ha a vállalatnak több községben (városban) vannak telepei, akkor az adónak 80%-át a vállalat telepeinek nyersbevételei arányában kell azokban a községekben (városokban) előírni, amelyekben a vállalatnak telepei vannak.

(2) Ha az egyes telepek nyersbevétele az adóbevallás vagy az üzleti könyvek alapján nem állapítható meg, akkor a m. kir. adóhivatal a telepek által fizetett bérek és illetmények, valamint egyéb rendelkezésre álló adatok alapján osztja fel a társulati adónak átutalandó 80%-át.

26. §. Ha a vállalat adóbevallását az eziránt hozzáintézett felhívás kézhezvételétől számított 15 nap alatt sem nyújtotta be, vagy a m. kir. adóhivatal által kívánt adatokat a kitűzött határidőn belül nem szolgáltatotta be, vagy a kívánt felvilágosításokat nem adta meg, a m. kir. adóhivatal a vállalatot a köteletségének teljesítésére a 37. §-ban megszabott bírság ismételt alkalmazásával szorítja és sikertelenség esetében a társulati adó kivetéséhez szükséges adatokat a vállalat költségére fogantatósítandó könyvvizsgálat útján szerzi be.

(2) A bányavállalatoknál elrendelt könyvvizsgálatot a m. kir. adóhivatal, szükség esetében a m. kir. bányakapitányság közbenjöttével, tartja meg.

Joggyakorlat.

A bányavagyon értékelésénél a mérlegszámla adatai indokolás nélkül nem mellőzhetők, hanem amennyiben azok adózás alapjánál el nem fogadtatnak, a vagyonmérlegszámla adatai az illetékes bányakapitányság és a fél által esetleg megnevezett ellenőrzőszakértő közbenjöttével könyvvizsgálat útján felülvizsgálandók. (K. B. 8688/1926).

28. §. (1) A kivetett társulati adót és tantiémadót a vállalattal fizetési meghagyás útján kell közölni.

(2) Ha a kivetés során megállapított adóalap a bevallástól eltér, az eltérést a fizetési meghagyásban indokolni kell.

III. fejezet. Jogorvoslatok.

31. §. (1) A társulati adót és tantiémadót megállapító fizetési meghagyás, valamint az adótörlesztés kérdésében hozott határozat ellen a vállalat fellebbezéssel élhet a pénzügyigazgatósághoz.

(2) A fellebbezést a fizetési meghagyásnak, illetőleg a határozatnak kézbesítésétől számított 115 nap alatt írásban kell a m. kir. adóhivatalnál (24. §.) benyújtani.

32. §. (1) A pénzügyigazgatóságnak a társulati adó és tantiémadó jogossága és mérvé kérdésében hozott másodfokú határozata ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasznak (1898:XXVI. te.) van helye.

(2) A panasznak halasztó hatálya nincs.

Vegyes rendelkezések.

39. §. A társulati adó és tantiémadó után a vonatkozó törvények és törvényes rendelkezések korlátai között útdadó, községi pótdadó, valamint kereskedelmi és iparkamarai illeték vehető ki.

44. §. (1) A jelen hivatalos összeállítás életbelépésével az 1922:XXIV. te.-nek, valamint az 1925. évi 400/P. M. számú hivatalos összeállításnak mindama rendelkezései, amelyek a jelen hivatalos összeállításba nem vettek fel, hatályon kívül helyeztetnek.

45. §. A jelen hivatalos összeállítás 1927. évi január hó elsejével kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe és azt a pénzügyminiszter hajtja végre.

A jövedelem- és vagyonadóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 500/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás (1927. évi 50.000/VIIa. szám).

1. §. Jövedelemadót köteles fizetni:

1. a magyar állampolgárok összes jövedelmeik után, ha a magyar állam területén laknak, vagy itt rendes lakásuk van;

2. §. (1) Mindazok, akik bár a többi egyenes adónemeknél egy adóalanyt alkotnak, de az 1. §-ban felemlítve nincsenek, jelesül részvénytársaságok, szövetkezetek, közkereseti és betéti társaságok, nem cégjegyzett egyéb társas vagy alkalmi vállalatok, vagyonszövetségek stb. a jövedelemadónak nem alanyai.

(2) Abban az esetben, ha az (1) bekezdésben felsorolt jogi személyek jövedelmei a tagok között felosztatnak, részeik arányában a tagok adóznak; az ilyen jövedelem tehát a tagok egyéb jövedelméhez hozzászámítandó. Ha a részarány határozottan meg nem állapítható, a részesedés egyenlőnek veendő.

5. §. (1) Nem esnek jövedelemadó alá a következő jövedelmek: . . .

4. a gazdasági munkássegélypénztár által nyújtott segélyek; a munkásbiztosító pénztárak és a bányatársulások által nyújtott betegségi segélyek és balesetbiztosítási járadékok; a kincstári erdészeti munkáspénztárak, valamint a betegsegélyező és temetkezési egyesületek vagy más emberbaráti intézetek által tagjaiknak vagy másoknak orvosi kezelésre, betegség esetében élelmezésre és temetkezésre nyújtott segélyek;

10. az alkalmazottak kereseti adója alá eső szolgálati illetmények és ellátások:

b) a magánszolgálatban alkalmazottaknál — ideértve a munkásokat is — ha azok az évi 3.600 pengőt nem haladják meg.

A 10. b) pontjában megállapított adómentes jövedelemnek az összege azoknál az adózóknál, akiknek háztartásához egyenél több

gyermek tartozik, a második és harmadik gyermek után 100—100 P-vel, a negyedik, ötödik és hatodik gyermek után 200—200 P-vel, azon felül pedig minden további gyermek után még 300 P-vel emelkedik.

Az adózó közös háztartásához tartozó gyermekek alatt a közös háztartásban élő, illetőleg önálló keresettel nem bíró törvényes, törvényesített, mostoha, vagy örökbefogadott gyermekeket és unokákat kell érteni. (1929: XXIII. tc. 2. §.)

8. §. (1) A jövedelemadó alapja az adóévet megelőző naptári évben elért adóköteles tiszta jövedelem.

10. §. (1) Az adóköteles jövedelem megállapításánál az adókötelesnek bármely forrásból eredő és akár tényleg befolyt, akár öt megillető pénzbeli vagy értékkel bíró bevételéből, a nyersbevételből kell kiindulni.

Joggyakorlat.

Az alkalmazotti részére juttatott kocsihasztnálát a szolgálati járandóságához csak akkor számítható, ha az az alkalmazottnak korlátlan és kizárólagos rendelkezésére bocsátatik, de pusztán azon alapon, hogy az alkalmazott elvétele magáncélokra is igénybe veszi a szolgálatadó üzleti kocsiját, a kocsihasztnálát szolgálati járandóságának nem minősíthető és jövedelmi adóalapul nem szolgálhat. (K. B. 3.942/1926. P.)

12. §. (1) A tiszta jövedelem kiszámításánál az összes jövedelemforrások jövedelmének együttes összegéből levonandók az adózót terhelő és általa az adóévet megelőző évben tényleg befizetett következő közszolgáltatások:

6. azok a járulékok, amelyeket a fennálló törvények értelmében a gazdasági, ipari és egyéb alkalmazottak (eselédék) után kell fizetni.

Utasítás. (7) A jelen szakasz (1) bekezdésének 6. pontja alatt felsorolt járulékok alatt különösen a gazdasági munkás- és eselédsegélypénztárról szóló 1900: XVI. tc. és az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907: XIX. tc. alapján fizetett munkásbetegsegélyző pénztári járulékok stb. értendők.

Jegyzet.

Az 1907: XIX. tc. helyébe az 1927: XXI. tc. lépett s így az ennek alapján fizetendő betegségi biztosítási járulékokat kell számításba venni.

16. §. Az adóköteles jövedelem megállapításánál a következő főbb jövedelemforrások eredményeit kell figyelembe venni:

3. az ipar, kereskedelem, bányászat és egyéb, az általános kereseti adó alá eső haszonhajtó foglalkozás jövedelmét;

5. a szolgálati viszonyból származó illetményeket és ellátásokat;

19. §. (1) Az általános kereseti adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozás jövedelme gyanánt általában azt az összeget kell jövedelemadó alapjául venni, amely összeget az illető haszonhajtó foglalkozás jövedelme gyanánt az adóévre szóló általános kereseti adó kivetésénél megállapítottak, — ha pedig a foglalkozás (jövedelemforrás) az adóévet megelőző évben keletkezett, úgy azt az összeget kell a jövedelemadó alapjául venni, amelyet az adóévet megelőző évre szóló általános kereseti adó kivetésénél megállapítottak. Az általános kereseti adó alapjának minden változása a jövedelemadónál is hivatalból figyelembe veendő.

21. §. (1) A szolgálati illetményekből származó jövedelmeket abban az összegben kell a jövedelemadó alapjául venni, amely összegben azok az adóévet megelőző évben az alkalmazottak kereseti adója alá vonattak.

(2) Annak a kérdésnek elbírálása szempontjából, hogy valamely jövedelem szolgálati viszonyból származó illetménynek minősítendő-e vagy sem, a kereseti adóról szóló törvény, illetőleg törvényes rendelkezések és az ezek alapján kiadott miniszteri rendeletek határozmányai az irányadók.

22. §. A jövedelemadó tételei a következők:

A jövedelemadó alapjának összege		A jövedelemadó összege		A jövedelemadó alapjának összege		A jövedelemadó összege	
		rendes adó- tétel	fel- emelt adó- tétel			rendes adó- tétel	fel- emelt adó- tétel
600 P-n felül	700 P-ig	7 P	7.70 P	7800 P-n felül	8000 P-ig	260 P	286 P
3600 » »	3700 »	80 »	87 »	8000 » »	8200 »	270 »	297 »
3700 » »	3800 »	85 »	92 »	8200 » »	8400 »	280 »	308 »
3800 » »	3900 »	90 »	98 »	8400 » »	8600 »	290 »	319 »
3900 » »	4000 »	95 »	104 »	8600 » »	8800 »	300 »	330 »
4000 » »	4200 »	100 »	110 »	8800 » »	9000 »	310 »	341 »
4200 » »	4400 »	106 »	116 »	9000 » »	9200 »	320 »	352 »
4400 » »	4600 »	112 »	122 »	9200 » »	9400 »	330 »	363 »
4600 » »	4800 »	118 »	128 »	9400 » »	9600 »	340 »	374 »
4800 » »	5000 »	125 »	136 »	9600 » »	9800 »	350 »	385 »
5000 » »	5200 »	132 »	144 »	9800 » »	10000 »	360 »	396 »
5200 » »	5400 »	140 »	152 »	—	—	—	—
5400 » »	5600 »	148 »	160 »	—	—	—	—
5600 » »	5800 »	156 »	168 »	11800 »	12000 »	480 »	528 »
5800 » »	6000 »	164 »	178 »	—	—	—	—
6000 » »	6200 »	172 »	188 »	—	—	—	—
6200 » »	6400 »	180 »	198 »	12600 »	20000 »	1100 »	1200 »
6400 » »	6600 »	190 »	209 »	—	—	—	—
6600 » »	6800 »	200 »	220 »	—	—	—	—
6800 » »	7000 »	210 »	231 »	22500 »	30000 »	2100 »	2310 »
7000 » »	7200 »	220 »	242 »	28000 »	100000 »	13480 »	14828 »
7200 » »	7400 »	230 »	253 »	120000 pengőn felül	—	40 ⁰ / ₀	44 ⁰ / ₀
7400 » »	7600 »	240 »	264 »	—	—	—	—
7600 » »	7800 »	250 »	275 »	—	—	—	—

23. §. Vagyondót kötelesek fizetni:

1. a magyar állampolgárok, ha a magyar állam területén laknak, vagy itt rendes lakásuk van, a magyar állam területén levő összes adóköteles vagyonuk, valamint a külföldön elhelyezett adóköteles tőkevagyonuk után;

28. §. (1) Adóköteles vagyonnak tekintendők:

1. az ingatlanok, összes alkotórészeikkel és tartozékaikkal és a velük összekötött jogokkal együtt, ha ezeknek pénzben megbecsülhető értékük van; továbbá a mezőgazdasági és erdei termelésnek ingó vagy ingatlan (élő vagy holt leltári) a házadóról szóló H. Ö. 2. §-ának 6. pontjában említett és a házadó alól állandóan mentes gazdasági épületek (ideértve a cselédházakat is) az előző 1. pontban, az idézett H. Ö. 2. §-ának 6. pontjában említett azok az épületek és épületrészek, amelyek valamely bányavagy kohómű, közraktári vállalat, gyár vagy gyárhoz hasonló ipartelep, vagy valamely iparüzem céljaira szolgálnak és a házadó alól állandóan mentesek, továbbá az idézett H. Ö. 2. §-ának 8. pontjában említett és vala-

Utasítás. (1) A vagyontárgyaknak ebbe a csoportjába tartoznak:

2. azok az épületek (lakóházak), amelyek a házadónak tárgyai, tekintet nélkül arra, hogy a házadó alól esetleg ideiglenes adómentességet élveznek. Ide tartoznak a község vagy város területén fekvő beépítetlen városi, vagy községi telkek és a községi, illetőleg városi belsőségek (udvarok, kertek, parkok stb.). A házadóról szóló H. Ö. 2. §-ának 6. pontjában említett és a házadó alól állandóan mentes gazdasági épületek (ideértve a cselédházakat is) az előző 1. pontban, az idézett H. Ö. 2. §-ának 6. pontjában említett azok az épületek és épületrészek, amelyek valamely bányavagy kohómű, közraktári vállalat, gyár vagy gyárhoz hasonló ipartelep, vagy valamely iparüzem céljaira szolgálnak és a házadó alól állandóan mentesek, továbbá az idézett H. Ö. 2. §-ának 8. pontjában említett és vala-

mely fűrdővállalat üzemének céljaira szolgáló, a házadó alól mentes épületek — mint üzemi tőkék — a jelen §. (1) bekezdésének 2. pontjában felsorolt vagyontárgyak közé tartoznak;

3. a bányák, valamint azok a kohók, amelyek valamely ére-, vagy fém-bányával összefüggésben állanak és úgy a bánya, mint a kohómű egy személynek a tulajdonában van. Az ált. bányatörvény 109. §-a szerint ugyanis ingatlanoknak tekintendők a bányahatóságok által adományozott vájnamértékek, a több vájnamértékből egyesített vájnatelkek, határközégek, segédvájások és megyetárnák és ezek a bányakönyvben tulajdonjogilag bejegyzendők annak a személynek, vagy azoknak a személyeknek javára, akik az adományozott területen (vájnamérték, vájnatelkek, határközégek, megyetárna) a bányahatóságtól nyert adományozási okirat alapján a bánya művelésére jogosítva vannak. Ezek az ingatlanok tulajdonjogilag függetlenek a felszínterületektől, úgy, hogy adott esetben megtörténhetik, hogy valamely földterület felszíne a telekkönyvi nyilvántartás szerint más személynek a tulajdona, mint ugyanennek a területnek a belsejében lévő és a bányakönyvben telekkönyvezett ingatlan, vagy ingatlanok (vájnamértékek, vájnatelkek, határközégek és megyetárnák). Ha tehát valamely földbirtokosnak a saját földbirtoka területén adományoztatik vájnamérték, vájnatelkek stb. és ennek tulajdonjoga a bányatelekkönyvben feljegyeztetett, akkor adózási szempontból külön ingatlannak tekintendő a mező vagy erdőgazdasági művelésre használt felszínterület és külön ingatlannak tekintendő ugyanennek a területnek a belsejében adományozott bányajogi ingatlan;

(2) Az (1) bekezdés 1., 2. és 3. pontjaiban felsorolt ingatlanok összes alkotórészeikkel, tartozékaikkal és a velük kapcsolatos jogokkal együtt alkotják az adóköteles vagyont.

(3) Az ingatlan alkotórésze az, amit nem lehet az ingatlantól elválasztani a nélkül, hogy az ingatlan vagy az elválasztott rész el ne pusztuljon, lényegében vagy rendeltetésében ne változzék, vagy az ingatlanban az elválasztott rész értékéhez képest aránytalanul nagy kár ne essék. Ilyen alkotórészek a bányáknál a föld kérgében lévő és még le nem fejtett vagy ki nem termelt ásványok, érecek, nemes fémek stb.

(5) Az ingatlanokkal kapcsolatos jogok alatt pedig a pénzbelileg megbecsülhető, értékkel bíró és az ingatlanhoz fűződő azokat a jogokat kell érteni, amelyek nem esnek a tőkevagyon fogalma alá. Tehát a külön nem értékesített szolgalmi jogok, továbbá azok a kisebb királyi haszonélvezeti jogok (vadászati jog, halászati jog stb.), amelyek az ingatlanal együtt saját kezelésben állanak, vagy az ingatlanal együtt adattak bérbe. Ilyen szolgalmi jogok a házaknál a kilátásra való szolgalmi jog, a bányáknál a kutatmányi és zártkutatmányi jog stb.

28. §. (1) 2. az ipari, kereskedelmi vagy bármely más haszonhajtó foglalkozásnak ingó vagy ingatlan (élő vagy holt leltári) vagyonban fekvő üzleti (üzemi) tőkéje;

Utasítás. (1) A vagyontárgyaknak ebbe a csoportjába tartoznak:

2. a bánya- és kohóüzemekben, az ipari, kereskedelmi és más, az általános kereseti adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásnak ingó és ingatlan (élő és holt leltári) vagyonban fekvő üzemi tőkéje. Ide tartoznak az illető üzlet vagy üzem céljaira állandóan vagy időlegesen szolgáló (és az üzlet-birtokos tulajdonában lévő) minden ingó és ingatlan vagyon, földterület, épület, alkalmazottak lakásaiul szolgáló épület, gép, iparvasút, vízi vagy egyéb hajtóerő, eszköz, szállítási eszköz, szerszám, felszerelés készárú, félgyártmány, nyersanyag, gyártási segédanyag stb. Az a körülmény, hogy az illető anyag feldolgozás vagy szállítás alatt áll, vagy a telepeken vagy egyebütt beraktározva van, különbséget nem tesz. Ide tartoznak továbbá az állandóan és tényleg az illető üzem céljaira szolgáló

(és az üzletbirtokos tulajdonában lévő) készletek pénzben, váltókban, kötvényekben, más értékpapírokban, azután az üzemből származó (folyó és hátralékos) követelések. Megjegyzendő, hogy az, vajjon az említett készletek tényleg az üzem céljaira szolgálnak-e s tehát üzleti tőkének minősülnek-e, mindenkor a legszigorúbban bírálendő el és kétség esetében a szóbanforgó vagyon — míg az ellenkezőt kellően nem igazolják — tőkevagyonnak minősítendő.

29. §. (1) 5. a magyar állam területén fekvő következő vagyon (vagyonjog), ú. m.: a bányamiveléshez szükséges befejezésért fizetett ellenszolgáltatások (termelési jutalékok);

Utasítás. (1) a földadó vagy a házadó alá nem tartozó jogok közé tartozik például: a bányahatóságilag engedélyezett ásványvízforrás kiaknázási joga. Ezek a jogok általában csak akkor értékelendők külön mint tőkevagyonok, ha azok valamely ingatlannal együtt — mint ahhoz fűződő jogok — még értékelve nincsenek. (L. a 28. §. (1) bek. 1. pontjához fűzött utasítás (5) bekezdését.) Külön tőkevagyonként való számbavételnek főként akkor van helye, ha ezek a jogok bérbeadás útján értékesíttetnek, amikor is az engedélyező részére teljesített fizetések tőkeértékét az engedélyezőnél adóalapul kell felvenni.

32. §. (1) Az adó alá eső vagyont az adóévet megelőző naptári év utolsó napján meglévő állaga szerint kell bevallani, illetőleg összeírni.

38. §. (1) mező- és erdőgazdasági, bányászati és iparüzemeknél, vagy kereskedelmi üzleteknél külön becsülendők meg egyrészt az ingatlanok és azok alkotórészei és tartozéka, másrészt az illető üzemekbe fektetett egyéb üzemi tőkék forgalmi értéke.

(2) Az előző gazdasági évek termeléséből származó még meglévő eladásra szánt készletek külön veendőek számításba.

Utasítás. (1) A mező- és erdőgazdasági ingatlanok értékelésére vonatkozó szabályokat a 35. és 36. §§. tartalmazzák. A bányajogi ingatlanokat 1. 28. §. (1) bekezdésének 1. pontjához fűzött utasítás (1) bekezdésének 3. pontját) a bányauzem évi tiszta hozadéka alapján kell felbecsülni és pedig olyképpen, hogy a bányavállalat évi nyersbevételeinek a kereseti adóról szóló H. Ö. 13. §-ában és különösen annak (2) bekezdésében felsorolt tételek levonása után fennmaradó részét évi tiszta hozadéknak, ennek 20-szoros összegét pedig a bányajogi ingatlan adóalapul szolgáló vagyonértékének kell tekinteni. Ebben az értékben csupán a föld belsejében lévő és a bányakönyvben tulajdonjogilag bejegyzett terület (vájnamérték, vájnatételek, határközeg, megyetárna), továbbá a föld kérgében lévő, de még ki nem fejtett ásványok (kőszén, érc, nemesfémek stb.) és a tárnával kapcsolatos jogok (kutatmányi és zártkutatmányi jog) értéke foglaltatik. Ellenben azok az ingatlanok, amelyek a föld felszínén vannak, továbbá az üzemhez tartozó élő és holt felszerelési tárgyak, valamint a már lefejtett és raktáron lévő vagy szállítás alatt álló bányatermékek az alábbi (3) bekezdés szerint külön értékelendők.

(3) Az üzemi tőkét az átlagos forgalmi érték szerint kell értékelni. Az ingatlanból álló üzemi tőkék forgalmi értéke a 35., 36. és 37. §-ban, egyéb üzemi tőkék forgalmi értéke pedig a 34. §-ban, illetőleg az ahhoz fűzött utasításban megállapított szabályok szerint becsülendő. Az üzemi (élő és holt leltári) tőkének egy értékelési egységbe tartozó egész állománya, úgy a már régebben megvolt, mint a felújítás és rendes kiegészítés céljából hozzá vásárolt vagyontárgyakkal együtt egyformán az adóévet megelőző év utolsó napján, illetőleg ha a gazdasági (üzleti) év szerint való adóztatásnak van helye, a gazdasági (üzleti) év utolsó napján volt átlagos forgalmi érték szerint értékelendő.

(5) Az értékelésre nézve egyébként megjegyzendő, hogy:

1. a mezőgazdasági, valamint az erdőgazdasági iparüzemnek, azután a bányaművelésnek és kohászatnak az üzemi tőkéje azok szerint az egységek

szerint értékelendő, amely egységek szerint értékeltetik az a mezőgazdasági vagy erdőgazdasági, vagy bányából, kohóból álló ingatlan, amelynek az üzemi tőkéjéről szó van. Az értékelés külön történik az illető ingatlanra és külön a jelen szakaszban tárgyalt üzemi tőkére nézve;

Joggyakorlat.

1. A kőszénbánya értéke az abból eredő jövedelem 20-szorosában állapítandó meg. (K. B. 19.123/1925.)

2. A bánya értékelésénél kétség esetén a becsatolt vagyonmérleg és egyéb bizonyítékok megvizsgálása végett előbb a bányakapitányság szakvéleménye kikérendő. (K. B. 8.688/926.)

41. §. (1) A vagyonadó tételei a következők:

A vagyonadó alapjának összege		A vagyonadó tétele	A vagyonadó alapjának összege		A vagyonadó tétele
5000 P-n felül	6000 P-ig	6 P	24000 P-n felül	28000 P-ig	28 P
6000 » »	7000 »	7 »	28000 » »	32000 »	32 »
7000 » »	8000 »	8 »	—	—	—
8000 » »	9000 »	9 »	—	—	—
9000 » »	10000 »	10 »	96000 » »	100000 »	100 »
10000 » »	12000 »	12 »	—	—	—
12000 » »	14000 »	14 »	985000 » »	1000000 »	1460 »
14000 » »	16000 »	16 »	—	—	—
16000 » »	18000 »	18 »	9900000 » »	10000000 »	44000 »
18000 » »	20000 »	20 »	—	—	—
20000 » »	24000 »	24 »	19000000 » »	200000000 »	200000 »

20.000.000 pengőn felül 1%-ot kell fizetni vagyonadó fejében oly módon, hogy a fokozatok 100.000 pengőként emelkednek és minden megkezdett fokozat teljes 100.000 pengőnek veendő.

42. §. (1) Mindenki, akinek az adóévet megelőző naptári évben 1000 pengőt meghaladó jövedelme volt, illetőleg akinek az adóévet megelőző naptári év utolsó napján 5.000, illetőleg 25.000 pengőt (27. §. 5. pont) meghaladó értékű vagyona volt, köteles február havában bevallást adni, ha csak a 43. §. rendelkezései szerint a bevallási kötelezettség alól nincsen felmentve.

44. §. (1) A bevallásban az adóköteles — a pénzügyminiszter által kiadandó rendeletben megállapítandó részletezéssel — a saját, valamint a vele együtt adózók (3. §.) összes bármely forrásból származó adóköteles és adómentes jövedelmét számszerint, adóköteles vagyonát és annak értékét pedig részletesen köteles bevallani.

Utasítás. (8) A bevallási ív kitöltésére vonatkozólag annak rovatai megfelelő útbaigazítást nyújtanak ugyan mégis különösen szem előtt tartandók a következők:

A) A jövedelemadót illetőleg:

.

3. Az egyes jövedelemforrásokat illetőleg be kell vallani:

e) az ipar, kereskedelem, bányászat és egyéb, az általános kereseti adó alá eső haszonhajtó foglalkozásból származó s a 19. §. rendelkezéseinek megfelelően kiszámított jövedelmet. Minden egyes üzlet, üzem, vállalat vagy egyéb haszonhajtó foglalkozás megnevezése, székhelyének és telephelyének (község, uca. házszám) kitüntetése mellett meg kell jelölni azt a községet is, amelyben az adózó az általános kereseti adóra vonatkozólag szintén adott, vagy ad bevallást. Amennyiben az adózó az ipar, ke-

reskedelem, bányászat és egyéb, az általános kereseti adó alá eső haszonhajtó foglalkozásból származó jövedelméről általános kereseti adóbevallást adott, ennek a jövedelemnek újbóli bevallása helyett elegendő, ha a beadott általános kereseti adó bevallására hivatkozik.

B) A vagyonadót illetőleg:

3. Az egyes vagyonszámvetéseket illetőleg be kell vallani:

g) a magyar állam területén folytatott ipari és kereskedelmi üzemeknél, bányáknál, kohóknál, vagy bármely más haszonhajtó foglalkozásoknál községenként minden egyes üzem, üzlet, vállalat stb. tüzetes megjelölése, székhelyének és telephelyének feltüntetése mellett az üzemi tőkéhez tartozó ingatlanokat, mégpedig földbirtoknál a térfogatnak, házaknál pedig a házszaámoknak megjelölésével és azoknak — földbirtok és házak szerint elkülönítve — a 38. §. szerint számított forgalmi értékét, beleértve bányáknál az ingatlanok értékébe a föld kérgében lévő és még ki nem termelt ásványoknak a 38. §-hoz fűzött utasítás szerint megbecsült értékét is;

44. §. (2) Ha olyan jövedelemről van szó, amelynek összegét csak becsléssel lehet megállapítani, az adózó tartozik arra is rámutatni, hogy milyen adatok alapján becsülte ezt a jövedelmet a bevallott összegben s különösen tartozik üzletének évi forgalmát, a földbirtoknál pedig a becsült termények mennyiségét és a mellék-haszonvételek terjedelmét bevallani.

Utasítás. (1) Olyan jövedelmeknél, amelyeknek összege számszerint nem ismeretes, elegendő a számszerű bevalláshoz, ha az adóköteles a jövedelem mibenlétét pontosan körülírja és egyben rámutat azokra, amelyek alapján a szóbanforgó jövedelem pontosan felbecsülhető.

(3) Az adóköteles az ipari és kereskedelmi üzlet, bányászat, valamint a szellemi és bármely más haszonhajtó foglalkozás esetében nem csupán a tiszta nyereséget, hanem a megelőző évben tényleg elért nyersbevételt és a foglalkozással vagy vállallattal járó kiadásokat (termelési és kezelési költségeket) elkülönítve tartozik bevallani.

49. §. (1) A pénzügyminiszter rendelettel intézkedhetik abban az irányban, hogy a jövedelem- és vagyonadó megállapítása szempontjából jelentőséggel bíró tények és adatok miként gyűjtessenek össze és becsáttassanak az összeírás és kivétel közegek rendelkezésére.

Utasítás. (4) Az összeírás során a jövedelem- és vagyonadó kivétel céljaira készült, illetőleg beszerzett adatokon kívül felhasználandók mindazok a hivatalos iratok és az azokban foglalt adatok, amely iratok nem a jövedelemadó s illetőleg a vagyonadó céljaira készültek, de ezeknek az adóknak a kivételése során s nevezetesen az adóalapoknak helyes meghatározására célszerűen felhasználhatók. Ilyen iratok:

8. az állami hatóságoktól és hivataloktól bekérendő olyan hivatalos iratok, amelyekből egyes adókötelesek jövedelmi és vagyoni viszonyaira vonatkozó adatok nyerhetők. Így különösen, ha a közelmúltban, avagy ép a kivétel idejében per alatt vagy hagyatéki eljárás alatt álló vagyonok értékeléséről van szó, a vonatkozó bírósági iratok stb.

(5) Ami azonban különösen a (4) bekezdés 8. pontja alattiakat illeti, megjegyzendő, hogy az állami pénzügyigazgatás részéről különös tiltó rendelkezések folytán nem vehetők igénybe a következő állami hivatalok:

2. a m. kir. központi statisztikai hivatal (1897: XXXV. tc. 17. §.);

3. az országos munkásbiztosító pénztár, úgyszintén a kerületi és vállalati pénztárak, valamint azoknak közegei (1907: XIX. tc. 186. §.);

Jegyzet.

Az 1897: XXXV. tc. 17. §-a helyett az 1929: XIX. tc. 21. §-a, az 1907: XIX. tc. 186. §-a helyett pedig az 1927: XXI. tc. 202. §-a érvényes.

50. §. A jövedelem- és vagyonadó az adókötelesek bevallásai, az összeíró közegek összeírási adatai, valamint a rendelkezésére álló egyéb adatok felhasználásával és azok alapján a m. kir. adóhivatal évenként veti ki.

51. §. (2) A m. kir. adóhivatal az adózó jövedelmének és vagyonának megállapításánál a bevallásban foglalt, az összeíró közegek által előterjesztett, valamint a rendelkezésre álló egyéb adatokat lelkiismeretesen mérlegeli.

Utasítás. (6) Az értékelés során figyelembe kell venni a következőket:

3. a szakértői véleményt be kell szerezni az adóköteles vagyontárgyak értékének alakulására nézve minden olyan esetben, amikor az érték csak beeslés alapján állapítható meg, s a pénzügyminisztérium az értékelés tekintetében nem rendelkezett. Nevezetesen:

c) a szakértői véleményt az eset körülményeihez képest, valamely hatóságtól (államépítészeti hivatal, bányakapitányság stb.) vagy valamely hivatalos jellegű érdekképviselőti szervtől (vármegyei gazdasági egyesület, mezőgazdasági, kereskedelmi és iparkamara) vagy egyes szakértőktől kell, illetőleg lehet beszerezni;

60. §. (1) A jövedelem- és vagyonadó megállapító fizetési meghagyás ellen az adózó az adófelszámolási bizottsághoz fellebbezéssel élhet.

(2) A fellebbezést a fizetési meghagyás kézbesítését követő 15 nap alatt írásban kell a m. kir. adóhivatalnál benyújtani.

61. §. (1) Az általános kereseti adó kivetése során jogerősen megállapított jövedelem helyessége és a kivetés jogossága ellen a jövedelemadó kivetése során jogorvoslattal élni nem lehet.

63. §. (1) Az adófelszámolási bizottságnak a jövedelem- és vagyonadó jogossága és mérve kérdésében, valamint a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságának a kivett jövedelem- és vagyonadó elengedése kérdésében (58. §.) hozott másodfokú határozata ellen minden esetben úgy az adózó, mint a bizottság előadója a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal (1896:XXVI. tc.) élhet.

70. §. A jövedelem- és vagyonadó után semmiféle pótdadót nem szabad kivetni.

74. §. (1) A jelen hivatalos összeállítás életbeléptetésével az 1909: X. tc.-nek, továbbá az 1916: XXXII. tc.-nek, az 1920: XXIII. tc. I. és II. fejezetének, valamint az 1925. évi 500/P. M. számú hivatalos összeállításának mindama rendelkezései, amelyek a jelen hivatalos összeállításba nem vették fel, hatályon kívül helyeztetnek.

(2) Visszamenőleges adóztatásoknál a jelen hivatalos összeállítás rendelkezéseit kell alkalmazni.

75. §. A jelen hivatalos összeállítás az 1927. évi január hó elsejével kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe és annak a jövedelemadóra és a vagyonadóra vonatkozó rendelkezéseit a pénzügyminiszter — a községi jövedelemadóra vonatkozó rendelkezéseit pedig a pénzügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve hajtja végre.

1921: XXXIX. tc. az örlési és forgalmi adóról.

III. fejezet. Az általános forgalmi adó.

A) Anyagi jogszabályok.

29. §. Az általános forgalmi adó alanyai.

(1) Általános forgalmi adó alá esik mindenki, aki belföldön az őstermeléstől különböző, bármilyen önálló, bevétel elérésére irányuló kereseti tevékenységet fejt ki.

Joggyakorlat.

1. A vályog nyilvánvalóan nem a föld terméke, hanem a föld anyagának feldolgozása folytán előállított iparcikk és így a vályogelőállítás és az elkészített vályog rendszeres értékesítése — még ha a vályog előállítása saját birtokon történik is — nem tekinthető forgalmi adó alá nem eső őstermelésnek, hanem iparcikkek keresetszerűen üzött és ennél fogva az 1921 : XXXIX. tc. 29. és 30. §-ai értelmében ált. forgalmi adó alá eső eladásának, azaz áruszállításnak. (K. B. 6030/1924. P.)

2. I. A köszénbánya által kitermelt szénnek a szolgalmi jog átengedése ellenében a földtulajdonos részére való kiszolgáltatása, mint a köszénbánya kereseti tevékenysége körébe tartozó visszerthes áruszállítás, általános forgalmi adó alá esik. — II. Kiselejtezett felszerelésnek eladása nem tárgya a forgalmi adónak. (K. B. 962/1926. P.)

29. §. (3) A törvény alkalmazása szempontjából nem tekinthető önálló kereseti tevékenységnek az a tevékenység, amidőn valaki bér vagy szolgáltatási viszonyban munkacerejét egy vagy néhány munkaadó számára köti le.

Mentességek.

37. §. Nem esnek általános forgalmi adó alá:

17. az üzemben (gazdaságban) termelt vagy a vállalatban raktáron tartott áruból az üzem (gazdaság) vagy vállalat alkalmazottjainak munkabér (konvenció) fejében kiszolgáltatott áru pénzértéke. (1925 : XXIII. tc. 8. §.)

A P. M. 1925. évi 4700. sz. r. az 1925 : XXIII. tc. 6—9. §-ának végrehajtása tárgyában.

II. fejezet. Rendes szabályok.

II. Mentességek.

6. §. Az üzemben (gazdaságban) termelt áruból az üzem (gazdaság) alkalmazottjainak munkabér (konvenció) fejében kiszolgáltatott áru pénzértéke nem esik általános forgalmi adó alá. Mentessé továbbá az általános forgalmi adó alól a bányauzem által kitermelt és a bányamunkásoknak, stb. munkabér fejében kiszolgáltatott szén pénzértéke.

8. §. (1) Ha az üzem (gazdaság) vagy a vállalat alkalmazottja részére munkabér fejében valamely nem az üzemben (gazdaságban) termelt, vagy nem a vállalatban raktáron tartott áru szolgáltatott ki, úgy ennek pénzértéke általános forgalmi adó alá nem esik.

(2) Amennyiben az üzem (gazdaság) vagy a vállalat alkalmazottja az üzemben (gazdaságban) termelt, illetve a vállalatban raktáron tartott áruból kedvezményes áron vásárolhat, úgy az ekként kiszolgáltatott áru ellenében történő fizetés, vagyis a tényleg fizetett összeg általános forgalmi adó alá esik.

Joggyakorlat.

Bányavállalatok élelmitárából a munkásoknak kiadott áruk utáni bevétel forgalmiadóköteles. (K. B. 624/1926. P.)

8. §. (3) Az üzemben (gazdaságban) termelt vagy a vállalatban raktáron tartott áruból nem az üzem (gazdaság) vagy a vállalat alkalmazottjainak, hanem az adózó egyéb alkalmazottjainak munkabér fejében kiszolgáltatott áru pénzértéke szintén általános forgalmi adó alá esik.

9. §. (1) Az adóköteles által a saját vállalatából a háztartásban való fel- vagy elhasználása céljából elvett áruk pénzértéke mentes az általános

forgalmi adó alól. Ennélfogva az adókötelesnek a saját vállalatából (üzeméből) (üzletéből) az adókimutatási időszak tartama alatt elvett és saját háztartásában fel- vagy elhasznált áruk pénzértékét nem kell az adóalap-hoz hozzászámítani.

Joggyakorlat.

A köszénbányavállalat tulajdonát képező és általa üzemben tartott, az úgynevezett mellékküzemeknél felhasznált saját termésű szén értéke után általános forgalmi adó nem követelhető, mert a mellékküzemekben történt szénfelhasználás nem tekinthető a vállalati tevékenység keretében történt visszerthes elidegenítésnek, azaz forgalmiadóköteles áruszállításnak. (K. B. 3.124/1924. P.)

1921 : XXXIX. tc.

Behozatal.

38. §. (2) Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az ebben a tárgyban kiadandó rendeletekben külön meghatározandó vámmentes áruk után legfeljebb 2% általános forgalmi adó szedését rendelje el. (1925 : XXIII. tc. 9. §.)

(6) (2) bekezdés rendelkezései szerint járó általános forgalmi adó beszedésének módozatait a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.

A P. M. 1925. évi 4.700. sz. r.

18. §. (1) Vámmentes áruk közül csak azok és oly mértékben esnek a behozatal alkalmával általános áruforgalmi adó alá, amelyekre nézve az 1925 : XXIII. tc. 9. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján kiadandó külön rendeletben az adókötelezettséget meg fogom állapítani.

(2) Az áru behozatala alkalmával a 10. §. értelmében lerovandó általános forgalmi adónak kulesa legfeljebb az adóalapnak 2%-a lehet.

Jegyzet.

A forgalmi adót a M. E. 1931. évi 4.800. sz. r. 3. §-a 6%-ban állapítja meg.

A P. M. 1926. évi 32.000. sz. r. egyes vámmentes áruk után a vámkülföldről való behozatalkor fizetendő általános forgalmi adóról.

II. Fejezet. Részletes szabályok.

1. §. (1) A vámtarifáról szóló 1924 : XXI. tc. mellékletét képező vámtarifa 193., 194., 299., 300., 301., 302., 303. és 315. számai alá tartozó vámmentes áruk közül a következő bekezdésben felsorolt áruk vámkülföldről történő behozatalakor a jelen rendelet 3. §-ában megállapított általános forgalmi adót (a továbbiakban vámforgalmi adó) kell megfizetni.

(2) Az (1) bekezdés értelmében vámforgalmi adó alá eső áruk a következők:

1. Tüzifa, hasáb-, dorong- és rőzsfa aprítva, fűrészelve és kötegelve is; fűrészpor-brikett (193. tarifaszám);
2. Faszén, faszénbrikett (194. tarifaszám);
3. Köszén (299. tarifaszám);
4. Barnaszén (300. tarifaszám);
5. Mesterséges szilárd tüzelőanyagok (301. tarifaszám);

7. Tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és másutt nem említett tőzegtermékek (303. tarifaszám);

8. Kokszt (ideértve a barnaszén és tőzegkokszt is) (315. tarifaszám).

(3) Amennyiben a vámtarifa értelmében vámmentes más áruk után is vámforgalmi adó szedését határozom el, erről külön rendeletben fogok intézkedni.

2. §. (1) A hazai gázgyárak által világító gáz előállítására saját címűkre, közvetlenül behozott és átvett gázszén, továbbá a hazai vasművek, vasolvasztók és vasöntödék által üzemükben való felhasználás céljából saját címűkre, közvetlenül behozott és átvett huta (kohó) és öntődei kokszt a behozatalkor fizetendő vámforgalmi adó alól mentes.

(2) Ha azonban a gázgyárak az adómentesen behozott gázszén, vagy az (1) bekezdésben felsorolt vállalatok az adómentesen behozott kokszt felhasználás nélkül tovább adják, az eladott mennyiség értéke után a vámforgalmi adót is kötelesek pótlólag megfizetni.

3. §. (1) Az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt vámmentes áruk után az 1. §. (1) bekezdése értelmében a behozatalkor fizetendő vámforgalmi adót — további intézkedésemig — a következő adótételek szerint kell megfizetni.

1. A tűzifa (hasáb-, dorong- és rőzsfa aprítva, fűrészelve és kötegelve is) és a fűrészporkibrikett minden megkezdett métermázsája után 2 P métermázsánkénti átlagérték alapulvétele mellett — 12 fillér;

2. A faszén és faszénbrikett minden megkezdett métermázsája után 6 P métermázsánkénti átlagérték alapulvétele mellett — 36 fillér;

3. A kőszén, barnaszén, mesterséges szilárd tüzelőanyagok, hatószen tartalmazó termékek (friss és holt esonszén, vérszén, darabos állati szén) tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és egyéb tőzegtermékek minden megkezdett métermázsája után 4 P átlagérték alapulvétele mellett — 24 fillér, végül

4. a kokszt (ideértve a barnaszén és tőzegkokszt is) minden megkezdett métermázsája után 6 P átlagérték alapulvétele mellett — 36 fillér.

(2) A fizetendő vámforgalmi adót a hivatalosan megállapított és a fuvarlevélben feltüntetett súly, ennek hiányában pedig a feladó által a fuvarlevélben bevallott súly után kell kiszámítani.

(3) Ha ugyanannak az árunak súlyát hivatalosan többször megállapítják és a hivatalos mérlegelési eredmények különbözők, a vámforgalmi adók kiszámításánál a legutolsó hivatalos mérlegelési eredményt kell alapul venni.

4. §. (1) Az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt vámmentes áruk után abban az esetben, ha az áru vasúton érkezik, a vámforgalmi adót — a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr által külön rendeletben szabályozott módon — a rendeltetési hely vasútállomása számítja ki és szedi be.

(2) A közúti, vagy a hajózási forgalomban behozott ilyen vámmentes áruk után a vámforgalmi adót a vámkezelési eljárás során a vonatkozó általános szabályok szerint a vámhivatal számítja ki és szedi be.

5. §. Az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt vámmentes árukat mindaddig, míg az azok után járó vámforgalmi adót az adófizetésre kötelezett ki nem fizeti, nem szabad az átvevőnek kiszolgáltatni.

6. §. Ez a rendelet 1926. évi április hó 26-án lép életbe.

Jegyzet.

A pengőértéket a P. M. 1926. évi 170.200. sz. r., a forgalmi adót 6%-ban a M. E. 1931. évi 4.800. sz. r. 3. §-a állapítja meg.

1921 : XXXIX. te.

Kivétel.

39. §. (4) Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy annak az adózónak, aki az árut kiviszi, azt a forgalmi adót, amelyet az illető áru elő-

állításánál az egyes alkatrészek, nyersanyagok, vagy egyéb anyagok beszerzésénél a belföldön bárki lerótt, egészben vagy részben megtéríthesse, vagy betudhassa. A megtérítés, illetve betudás feltételeit, módját és mértékét a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg. (1925: XXIII. tc. 10. §.)

A P. M. 1928. évi 146.000. sz. r. a belföldön előállított és külföldre kivitt árukat terhelő általános forgalmi adó megtérítése tárgyában.

Az 1925: XXIII. tc. 10. §-a a következőképp rendelkezik:

«10. §. Az 1921: XXXIX. tc. 39. §-a a következő rendelkezésekkel egészítették ki:

(3) Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy annak az adózónak, aki a belföldön előállított árut előzetes meg- vagy feldolgozás nélkül keresetszerűen külföldre szállítja (exportőr), az illető kérelmére azt az adóösszeget, amelyet az árunak az exportörhöz való szállításakor róttak le, egészben vagy részben megtéríthesse vagy betudhassa. A megtérítés, illetve betudás feltételeinek módját és mértékét a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.

(4) Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy annak az adózónak, aki az árut kiviszi, azt a forgalmi adót, amelyet az illető áruk előállításánál az egyes alkatrészek, nyersanyagok vagy egyéb anyagok beszerzésénél a belföldön bárki lerótt, egészben vagy részben megtéríthesse vagy betudhassa. A megtérítés, illetve betudás feltételeit, módját és mértékét a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.»

Az ebben a §-ban foglalt felhatalmazás alapján a belföldön előállított és külföldre kivitt árukat terhelő általános forgalmi adó megtérítése tárgyában először az 1926. évi 96.500. számú rendelettel (megjelent a Budapesti Közlöny 1926. évi 173. és a Pénzügyi Közlöny 1926. évi 23. számában), majd az 1927. évi 34.800. számú pénzügyminiszteri rendelettel (megjelent a Budapesti Közlöny 1927. évi 74. és a Pénzügyi Közlöny 1927. évi 10. számában), valamint az ezt kiegészítő 1927. évi 119.841. és 1928. évi 35.597. számú pénzügyminiszteri rendeletekkel (megjelentek a Budapesti Közlöny 1927. évi 74. és az 1928. évi 147., illetve a Pénzügyi Közlöny 1927. évi 41. és 1928. évi 19. számában) intézkedtem.

Az említett rendeletek hatálya alatt szerzett tapasztalatok alapján — a felsorolt rendeletek egyidejű hatályon kívül helyezése mellett — a belföldön előállított és külföldre kivitt árukat terhelő általános forgalmi adó megtérítése tárgyában a következőket rendelem:

1. §. (1) Aki ennek a rendeletnek mellékletében felsorolt és belföldön készített árukat új állapotban külföldre szállítja, az áru előállításához felhasznált egyes alkatrészek, nyers- vagy segédanyagok beszerzése alkalmával a belföldön bárki által lerótt általános forgalmi adó megtérítését igényelheti, ha üzletéről (üzeméről) szabályzerű kereskedelmi könyveket vezet.

(2) Az előző bekezdés értelmében az általános forgalmi adó megtérítését az az adózó igényelheti, aki általános forgalmi adóját az 1921. évi 130.000. számú végrehajtási utasítás 71. §-ában előírt adóbevallási ív kitöltésével pénzben fizeti. Az olyan adózó, aki általános forgalmi adóját bányajegyekben rója le, adó megtérítést csak akkor igényelhet, ha az illetékes pénzügyigazgatóságtól az általános forgalmi adónak adóbevallási ív alapján pénzben való fizetésére engedélyt nyer. Ha az adóbevallás alapján pénzben való fizetésre irányuló kérelmet az 1921. évi 130.000. számú utasítás 86. §. (3) bekezdésében megállapított feltételek hiánya miatt teljesíteni nem lehet, az adózó nem tarthat igényt adó megtérítésre. Ha az adó megtérítést igénylő belföldi adóköteles forgalom hiányában általános forgalmi adót nem fizet, kérelmére illetékes pénzügyigazgatósága helyszíni szemlén állapítja meg, hogy üzleti könyvelése az előírt feltételeknek megfelel-e.

(4) Nem igényelhető adómegterítés akkor sem, ha az áru kiszállítója a külföldre szállított árut bármely okból belföldre visszaküldi.

4. §. Adómegterítés az előző szakaszokban közölt feltételek mellett is csak ennek a rendeletnek mellékletében felsorolt vámtarifatételek alá tartozó áruk kivitele után igényelhető. A rendeletnek mellékletében felsorolt vámtarifatételekhez tartozó jegyzetekben megjelölt áruk csak akkor esnek adómegterítés alá, ha a melléklet a jegyzetet is kifejezetten felelmi.

A rendelet mellékletében 46. sorszám alatt felvett áruk közül a jóvátételi szén után adómegterítés nem jár.

5. §. (1) Az adómegterítés alapja a külföldre szállított áru igazolt eladási ára.

(3) Idegen állam pénznemében megállapított eladási árat a kiszállítás hónapjában a forgalmi adókra érvényes átszámítási kulccsal kell törvényes pénzértékre átszámítani.

6. §. Az adómegterítés kulcsát — további intézkedésig — a rendelet mellékletében felsorolt árukra nézve a mellékletben megjelölt százalékokban állapítom meg.

8. §. (1) Az áru kiszállítását az 1925. évi 4700/P. M. számú pénzügyminiszteri rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1925. évi 167. és a Pénzügyi Közlöny 1925. évi 15. számának mellékleteként) 21. §-ában megállapított módon — a kivitt árukról kiállított bejelentési ívvel — kell igazolni.

(2) Az olyan adózó, aki az általa külföldre szállított áru után a megfelelő adómegterítést igénybe akarja venni, a szabályszerű bejelentési ívet három példányban tartozik kiállítani. A bejelentési ívnek mind a három példányán a «Bejelentési ív» címszó felett köteles az áru előállítója feltüntetni, hogy a kiszállított áru után ebben a rendeletben biztosított adómegterítést igénybe veszi. A bejelentési ívnek az áru megjelölésére szolgáló rovataban az árut ugyanolyan elnevezéssel, darabszám vagy mértékszerinti mennyiségben kell feltüntetni, mint amilyen elnevezést, darabszám, vagy mértékszerinti mennyiséget tüntet fel a küldeményről kiállított számla. Ugyanebben a rovataban a kivitt áru esetleges gyári jelen vagy számán kívül a megfelelő vámtarifatételekszámot is fel kell tüntetni. A bejelentési ív egyéb rovatait az általános szabályok szerint kell kitölteni.

(3) Ha az áru kiszállítója a 7. §. alapján a belföldi iparvállalattól beszerzett áru utolsó belföldi átruházása után lerótt általános forgalmi adó megterítését is szándékozik kérni, a bejelentési ívekhez az árurol kapott eredeti számlát is mellékelnie kell.

12. §. Az áru kiszállítója az árubevallás vagy bejelentési ív másodpéldányát az áru külföldre történt eladására vonatkozó számlamásolattal, levelezéssel, vámokmányokkal stb. együtt öt évig megőrizni köteles.

13. §. (1) Az 1. §. rendelkezése alá tartozó adózók az általuk külföldre szállított áruk kivitt áruk után ennek a rendeletnek alapján járó adómegterítést a kiszállítást (az árunak vámkülföldre való kiléptetését) követő hat hónapon belül beadott bármelyik árubevallási ív alapján fizetendő általános forgalmi adó összegéből, vagy az általános forgalmi adóra havonként teljesítendő részletfizetések összegéből levonhatják, ha az áru kiszállítását a 8. §-ban megállapított módon igazolni tudják. A kiszállítást követő hat hónapon túl adómegterítés igénybe nem vehető.

(2) Ahhoz az árubevalláshoz, amelynek alapján fizetendő általános forgalmi adóból az adózó az igazoltan külföldre szállított áruk után esedékes adómegterítést le akarja vonni, a kiszállított árukról tételenkénti (küldeményenkénti) kimutatást kell csatolni. A kimutatásban a kiszállított árunak a rendelet mellékletében megállapított sorszámát, az adómegterítés alapján veit összeget, a megterítés kulcsát és összegét is fel kell tüntetni. A kivitel igazolására a bejelentési ív harmadpéldányát, az adómegterítés alapjának igazolására pedig a kiszállított árurol kiállított

és elkönyvelt számlamásolatokat a könyvelési tételszám feltüntetésével kell csatolni az adóvallomáshoz. Ha az adómegterítés összege nagyobb az adóbevallás alapján fizetendő általános forgalmi adó összegénél, a megterítés fennmaradó részét a következő adókievetési időszakokban fizetendő adóba lehet beszámítani.

(6) Ha az adómegterítés igénybevétele után a kiszállított áru számlázott értékéből — az adós igazolt fizetésektől kivéve — bármely okból leírás történik, a leírt összegre eső adómegterítést a leírás idejének megfelelő adókievetési időszakról kiállított adóbevallásban vissza kell fizetni.

14. §. Ha az adómegterítést igénybevevő adózó általános forgalmi adóját az 1924. évi 7.400. P. M. számú pénzügyminiszeri rendelet értelmében székhelye és telephelye között megosztva tartozik fizetni, az adómegterítés összegét mindig a székhelyen fizetendő általános forgalmi adóba kell beszámítani. Ha a székhelyen fizetendő általános forgalmi adó összege rendszerint kisebb, mint a beszámítható adómegterítés összege, az adómegterítésnek a 13. §. (3) bekezdésében megállapított módon pénzben való kifizetését kell kérni. Az illetékes pénzügyigazgatóság ilyen esetben az adómegterítésnek pénzben való igénybevételét el is rendelheti.

Melléklet a m. kir. pénzügyminiszter 1928. évi 146.000. sz. rendelethez.

Sorszám	Vámtarifa tételszám	Százalék
46.	299—300.	0.50
47.	301.	0.70
48.	305.	0.50
49.	320/a.	0.50
50.	322/d2	0.50

A P. M. 1926. évi 70.900. sz. r. az általános forgalmi adónak forgalmi adóváltás fizetése útján való lerovásáról.

I. fejezet. Általános szabályok.

A közszolgálati tisztviselők és egyéb alkalmazottak anyagi helyzetének javítása, valamint egyes állami bevételek fokozása tárgyában hozott 1922 : IV. tc. többek közt az alábbi rendelkezést tartalmazza:

«8. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az 1921 : XXXIX. tc. végrehajtása gyanánt a törvényhozás újabb rendelkezéséig egységes végrehajtási utasítást adhasson ki az eljárásra vonatkozóan még az idézett törvény rendelkezéseitől eltérőleg is.»

Az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javításáról, a beruházásokról és egyes adóügyi rendelkezésekről szóló 1925 : XXIII. tc. 9. §-a pedig többek között a következő rendelkezéseket tartalmazza:

«(5) Felhatalmaztatik végül a pénzügyminiszter, hogy rendelettel megtehesen minden intézkedést, amely szükséges arra, hogy a forgalmi adóval való megterhelés szempontjából a belföldi kereskedelem a külföldi kereskedelemmel egyenlő helyzetbe kerüljön.

(6) Az (5) bekezdésben említett intézkedések feltételeit és módját a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.»

A fent idézett törvényi felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

II. fejezet. Részletes szabályok.

1. §. (1) Egyes, külön rendeletekben meghatározandó áruk egymásután következő szállításai után járó több forgalmi adót, az illető rendeletekben megjelölendő időponttól kezdve, egyetlen szállítás alkalmával teljesítendő adófizetéssel, forgalmi adóváltás útján kell leróni.

(2) Forgalmi adóváltás alá csakis a kiadandó rendeleteimben kifejezetten megjelölt áruk vonhatók. Minden más, ekként meg nem jelölt áruk

után járó forgalmi adót a törvényben s az annak alapján kiadott rendeletekben megállapított általános szabályok szerint kell leróni.

2. §. (1) A forgalmi adóváltáság alá eső áruknál az általános forgalmi adó akként rovatik le, hogy az illető árunak minden egyes szállítása után az 1921:XXXIX. tc. értelmében külön-külön járó általános forgalmi adóösszegek helyett az árunak egy bizonyosállításánál (váltáságkötelesállítás) csupán egyizben, egy váltáságösszeget kell megfizetni.

(2) Ha valamely áru után forgalmi adóváltáságot kell fizetni, úgy a váltáságköteles szállítást megelőző és követő áruszállítások egészen vagy részben mentesülnek az általános forgalmi adó megfizetése alól. Az áruszállításokkal kapcsolatosan jelentkező és az 1921:XXXIX. tc. 30. §-a értelmében adóköteles munkateljesítmények kivételesen szintén mentesülhetnek az általános forgalmi adó megfizetése alól.

(3) A forgalmi adóváltáság alá vont árunál az adót, vagyis a forgalmi adóváltáságot, ha az árut külföldről hozzák be, az áru behozatalakor, ha pedig az árut belföldön termelik, vagy állítják elő (belföldi forgalom), az árunak a belföldön történő és az 1921:XXXIX. tc. 30. §-a értelmében adóköteles egyikállításánál kell leróni.

(4) Azt, hogy a forgalmi adóváltáság alá eső áruknak melyik belföldön történő szállítása után kell a váltáságot leróni, és hogy a váltáság lerovása folytán milyen feltételek mellett, mely áruszállítások és mely munkateljesítmények mentesülnek az általános forgalmi adó megfizetése alól, az 1. §. értelmében kiadandó rendeleteim minden egyes esetben részletesen fogják szabályozni.

3. §. (1) Az áru behozatala alkalmával lerovandó forgalmi adóváltáság megfizetésére az köteles, aki a rendes szabályok szerint az áru behozatala alkalmával lerovandó általános forgalmi adó fizetésére volna kötelezve, ha az áru forgalmi adóváltáság alá nem esnék.

(2) A belföldi forgalomban lerovandó forgalmi adóváltáságot az köteles megfizetni, aki a váltáságköteles áruszállítás után a rendes szabályok szerint az általános forgalmi adó megfizetésére volna köteles.

4. §. (1) Az áruk behozatala alkalmával fizetendő forgalmi adóváltáságot az áruért fizetett vételár után kell leróni.

(2) Az adóalap megállapításánál az áruért fizetett vételáron kívül az 1921:XXXIX. tc. 33. §-a értelmében az adóalaphoz kell számítani mindazokat az összegeket, amelyek az áru megszerzését terhelik. Így az áru behozatalakor fizetendő vám, fogyasztási adók, illetékek és egyéb hasonló közszolgáltatások minden esetben az adóalaphoz számítandók. Az adóalaphoz kell számítani az áruállításának, csomagolásának, stb. felszámított költségeit is, ez utóbbit még abban az esetben is, ha az áruházo kötelezte magát, hogy a csomagolás anyagát (a tartályokat) bizonyos meghatározott értékben visszaveszi. Ugyanis mindezek együttvéve alkotják a vételárat, azt az összeget, amelybe összesen az áru megszerzése került.

(3) Amennyiben a vételár a vámköteles áruk behozatala alkalmával fizetendő általános forgalmi adó lerovására vonatkozó általános rendeletben foglalt szabályok értelmében nem igazoltatott, vagy ha igazoltatott is, de az eljáró pénzügyi hatóság a bevallott értéket helytelennek vagy agra lysnak tartja, ebben az esetben a vételárat az árunak a hatósági becslés útján megállapított közönséges forgalmi értéke helyettesíti, vagyis az adóalap megállapításánál bevallott érték helyett a becslés szerint megállapított közönséges forgalmi értéket kell figyelembe venni. Önként értendődik, hogy abban az esetben is a (2) bekezdésben megjelölt költségeket az adóalaphoz kell számítani, amennyiben ezeket a költségeket a becslésnél figyelembe nem vették.

(4) Abban az esetben, ha a vámköteles áru behozatala alkalmával vételár a dolog természeténél fogva nincs (saját áru), úgy azt az árunak a hatóság által becslés szerint megállapított közönséges forgalmi értéke helyettesíti.

(5) Amennyiben az előző bekezdésekben foglalt szabálytól egyes áruk nál eltérésnek volna helye, úgy a forgalmi adóváltság alapjának megállapítására nézve az illető árura vonatkozó és az 1. §. értelmében kiadandó rendelet tartalmaz részletes szabályokat.

5. §. (1) A belföldi forgalomban fizetendő forgalmi adóváltságot a váltásághoz köteles áruszállításnál az 1921:XXXIX. tc. 31. és 33. §-a értelmében megállapítandó adóalap után kell megfizetni. A belföldi forgalomban fizetendő forgalmi adóváltság kulesát az 1. §. értelmében kiadandó rendeletek minden egyes árura nézve külön állapítják meg.

(2) Az előző bekezdésben említett adókulesok megállapításánál az illető áruknak a rendes viszonyok között tapasztalat szerint átlagosan és rendszeresen bekövetkező forgalma és esetleg az ilyen forgalom kapcsán jelentkező munkateljesítmények az irányadók.

(3) Az áruk behozatala alkalmával fizetendő forgalmi adóváltság kulesát ugyancsak minden egyes árura nézve az 1. §. értelmében kiadandó rendelettel állapítják meg.

(4) Az első bekezdésben említett kulesok megállapításánál egyrészt az illető árunak a belföldi forgalomra megállapított váltásághoz kötelese, másrészt az az irányadó, hogy az általános forgalmi adóval való megterhelés szempontjából a belföldi kereskedelem a külföldi kereskedelemmel szemben hátrányosabb helyzetbe ne kerüljön.

6. §. A forgalmi adóváltság áthárítására és felszámítására csak az az adózó jogosult, aki a váltásághoz köteles áruszállítás után a fennálló szabályok értelmében a forgalmi adóváltságot leróni tartozik.

7. §. (1) Az a körülmény, hogy egyes áruk forgalmi adóváltság alá vonatnak, a 3. §. értelmében a forgalmi adóváltság fizetésére kötelezett egyes adózókkal szemben az általános szabályokban előírt könyvviteli kötelezettséget nem érinti.

(2) Arra vonatkozólag, hogy a forgalmi adómegváltás alá vont árukra nézve a megváltás alá nem eső leszállításokat teljesítő személyek (vállalatok) tartoznak-e és minő könyveket vagy feljegyzéseket vezetni, az 1. §. alapján kiadandó rendeletek fogják megállapítani.

A P. M. 1927. évi 80.000. sz. r. egyes tüzelőanyagok után fizetendő forgalmi adóváltságról.

Az általános forgalmi adónak forgalmi adóváltságban történő lerovására vonatkozó általános rendelkezéseket az 1926. évi 70.900. számú pénzügyminiszteri rendelet (közvetve a Budapesti Közlöny 1926. évi június hó 30-án megjelent 145. számában) tartalmazza. Az ebben a rendeletben idézett törvényi felhatalmazások alapján a tüzelőanyagok után járó általános forgalmi adót forgalmi adóváltságban állapítom meg és erre az adóváltságra vonatkozóan a következőket rendelem:

Adóváltság alá eső tüzelőanyagok.

1. §. (1) A vámtarifáról szóló 1924:XXI. tc. mellékletét képező vámtarifa 193., 194., 299., 300., 301., 302., 303. és 315. számai alá tartozó áruk közül a következő bekezdésben felsorolt tüzelőanyagok forgalmi adóváltság alá esnek.

(2) Az (1) bekezdés értelmében forgalmi adóváltság alá eső tüzelőanyagok a következők:

1. tüzifa, hasáb-, dorong- és rőzsafa, aprítva, fűrészelve és kötegelve is; fűrészporbrikett (193. tarifaszám);
2. faszén, faszénbrikett (194. tarifaszám);
3. kőszén (299. tarifaszám);
4. barnaszén (300. tarifaszám);
5. mesterséges szilárd tüzelőanyagok (301. tarifaszám);
6. hatószen tartalmazó termékek (friss és holt csontszen, vérszen, darabos állatszen) (302. tarifaszám);

7. tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és másutt nem említett tőzegtermékek (303. tarifaszám);

8. koks (ideértve a barnaszén- és tőzegkokszot is) (315. tarifaszám).

Mentesség az adóváltás alól.

2. §. 1. A belföldi gázgyárak által világító gáz előállítására saját címűre közvetlenül behozott és átvett gázszén, továbbá a belföldi vasművek, vasolvasztók és vasöntödék által üzemükben való felhasználás céljából saját címűre közvetlenül behozott és átvett huta-, (kohó-) és öntődei koksz a forgalmi adóváltás alól mentes.

2. Ha azonban a gázgyárak a váltásgmentesen behozott gázszén, vagy az előző bekezdésben felsorolt vállalatok a váltásgmentesen behozott kokszot felhasználás nélkül továbbadják, a forgalmi adóváltást az eladott mennyiség után — a 6. §. (3) bekezdésében megállapított váltás-kules szerint — pótlólag megfizetni tartoznak.

Mentesség az általános forgalmi adó alól.

3. §. 1. A jelen rendelet alapján adóváltás alá eső tüzelőanyagoknak a behozattól, illetve a termelőtől vagy előállítótól az el- vagy felhasználóig terjedő forgalmában jelentkező szállításai — a 8. §-ban megállapított feltételek mellett — az általános forgalmi adó alól mentesek.

2. A külföldről behozott ilyen tüzelőanyagok után a behozatalkor vámforgalmi adót sem kell fizetni.

Váltásfizetési kötelezettség.

4. §. Az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok után járó adóváltást a külföldről történő behozatal esetén (behozatali forgalomban) a tüzelőanyag átvétele, belföldi termelés vagy előállítás esetén (belföldi forgalomban) pedig a termelő (pl. bányavállalat) illetve az előállító (pl. gázgyár) köteles megfizetni.

Az adóváltás alapja.

5. §. (1) A külföldről behozott és adóváltás alá eső tüzelőanyagok után járó adóváltást — további intézkedésig — a következő átlagértékek alapul vétele mellett kell megfizetni:

1. a tűzifa (hasáb-, dorong- és rőzsfa, aprítva, fűrészelve és kötegelve is) és a fűrészporbrikett métermázsánkénti átlagértéke 2 (kettő) pengő;

2. a faszén és faszénbrikett métermázsánkénti átlagértéke 6 (hat) pengő;

3. a kőszén, barnaszén, mesterséges szilárd tüzelőanyagok, hatószen-tartalmú termékek (friss és holt esontszen, yerszen, darabos állatisszen), tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és egyéb tőzegtermékek métermázsánkénti átlagértéke 4 (négy) pengő;

4. a koksz (ideértve a barnaszén- és tőzegkokszot is) métermázsánkénti átlagértéke 6 (hat) pengő.

(2) Az (1) bekezdésben megállapított átlagértékeket az egyszerre átvett vagy átadott mennyiség minden megkezdett métermázsája után kell számítani.

(3) Az átlagértékek alapján fizetendő forgalmi adóváltást a hivatalosan megállapított és a fuvarlevélben feltüntetett súly, ennek hiányában pedig a feladó által a fuvarlevélben bevallott súly után kell kiszámítani. Ha ugyanannak a tüzelőanyagnak súlyát hivatalosan többször megállapítják és a hivatalos mérlegelési eredmények különbözők, az adóváltás kiszámításánál a legutolsó hivatalos mérlegelés eredményét kell alapul venni.

(4) A belföldi termelő vagy előállító által fizetendő adóváltság alapja az az ellenérték, amelyet az általános forgalmi adóra vonatkozó jogszabályok az ennek az adónak alapjául megállapítanak.

Az adóváltság kulcsa.

6. §. (1) A belföldi termelő vagy előállító által fizetendő adóváltság kulcsa:

1. tűzifa, hasáb-, dorong- és rőzsfa (apritva, fűrészelve és kötegelve is), továbbá a fűrészporbrikett után 4'5%;

2. a faszén, faszénbrikett, kőszén, barnaszén, mesterséges szilárd tüzelőanyagok, hatószen tartalmazó termékek (friss és holt csontszén, vérszén, darabos állatiszén), tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és egyéb tőzegtermékek, valamint a koks (ideértve a barnaszén- és tőzegkokszot is) után 3%.

(2) A külföldről behozott és forgalmi adóváltság alá eső tüzelőanyagok után járó adóváltság kulcsa minden esetben 6%.

Jegyzet.

Az adóváltság kulcsát a M. E. 1931. évi 4890. sz. r. állapítja meg.

Az adóváltság lerovása.

7. §. (1) A belföldi termelő vagy előállító a jelen rendelet alapján járó adóváltságot — külön adóbevallási ív mellett — pénzben köteles megfizetni.

(2) Az illetékes forgalmi adóhivatalhoz (Budapesten a kerületi forgalmi adóosztályhoz) benyújtandó külön adóbevallási ívben az adóváltság fizetésére köteles termelő vagy előállító kizárólag csak az adóváltság alá eső tüzelőanyagok eladásából származó bevételeit állíthatja be.

(3) Ha az adóváltság fizetésére köteles adózó az általános forgalmi adót megosztva tartozik befizetni, az adóváltságot is köteles az általános forgalmi adóra vonatkozóan megállapított arány szerint és az általános forgalmi adó megosztására vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően, megosztva befizetni.

(4) A váltságfizetési időszakra és a fizetési határidőre ugyanazok a szabályok az iránnyadók, amelyek az általános forgalmi adónál érvényesek.

(5) A külföldről behozott forgalmi adóváltság alá eső tüzelőanyagok után járó adóváltságot abban az esetben, ha a tüzelőanyag vasúton érkezik — a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr által külön rendeletben szabályozott módon — a rendeltetési hely vasútállomása számítja ki és szedi be.

(6) A közúti vagy hajózási forgalomban külföldről behozott tüzelőanyagok után járó forgalmi adóváltságot a vámkezelési eljárás során a vámforgalmi adóra vonatkozó szabályok szerint a vámhivatal számítja ki és szedi be.

(7) A külföldről behozott és forgalmi adóváltság alá eső tüzelőanyagok, mindaddig, míg az adóváltságot az erre kötelezett ki nem fizeti, nem szabad az átvévonék kiszolgáltatni.

Az általános forgalmi adómentesség feltételei.

8. §. (1) A 3. §. (1) bekezdésében megállapított mentességet a 9. §. (1) bekezdésében megállapított bejelentési kötelezettség és a kapott számlák megőrzésének kötelezettsége mellett — a 10. §-ban megkívánt raktárkönyv vezetése nélkül — igénybe vehetik azok az általános forgalmi adó fizetésére köteles adózók, akik kizárólag csak az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagoknak vagy azok valamelyikének forgalombahozatalával foglalkoznak.

(2) Az olyan adózók, akik az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok mellett más olyan áruk forgalombahozatalával foglalkoznak, amely áruk után általános forgalmi adót kötelesek fizetni, a 3. §. (1) bekezdésében megállapított adómentességet csak akkor vehetik igénybe, ha kétséget kizáró módon igazolni tudják, hogy bevételük forgalmi adó-

váltásig alá eső tüzelőanyagok eladásából származik. Az adómentesség igazolásul kizárólag csak a forgalmi adóváltásig alá eső tüzelőanyagoknak beérkezett és eladott mennyiséget pontosan feltüntető raktárkönyvet és a raktárkönyv adatainak helyességét bizonyító, a beérkezett tüzelőanyagokról kapott számlákat, illetve az eladott tüzelőanyagokról kiállított számlák másolatait együttesen lehet elfogadni. Az olyan adózó, aki pontos és megbízható üzleti könyveket vagy feljegyzéseket vezet s emellett üzleti könyvének vagy feljegyzésének adatait számlákkal és számlamásolatokkal is igazolni tudja, az illetékes m. kir. adóhivataltól (kerületi adófelügyelőségtől) a raktárkönyv vezetése alóli felmentését kérheti. Azokat az adózókat, akik nem vezetnek pontos és megbízható üzleti könyveket, a raktárkönyv vezetése alól felmenteni nem szabad.

(3) Ha az adózó az előző bekezdésben megállapított feltételeknek egyáltalában nem, vagy pedig csak részben tesz eleget, az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok eladásából származó bevételei után is tartozik az általános forgalmi adót leróni.

Bejelentési kötelezettség.

9. §. (1) A 8. §. (1) bekezdésének rendelkezése alá eső adózók a jelen rendelet életbelépésétől számított 15 nap alatt az illetékes forgalmi adóhivatalhoz (Budapesten a kerületi forgalmi adóosztályhoz) írásban bejelenteni kötelesek, hogy kizárólag csak az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok forgalombahozatalával foglalkoznak. A rendelet életbelépése után keletkező ilyen vállalatok a bejelentést a kereseti tevékenység megkezdésétől számított 15 nap alatt kötelesek megtenni. A bejelentésben fel kell sorolni, hogy az adózó milyen forgalmi adóváltásig alá eső tüzelőanyagok forgalombahozatalával foglalkozik.

(2) Az (1) bekezdésben megállapított határidő alatt kötelesek az illetékes forgalmi adóhivatalhoz (kerületi forgalmi adóosztályhoz) írásbeli bejelentést tenni azok az adózók is, akik az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok mellett általános forgalmi adó alá eső más áruk forgalombahozatalával is foglalkoznak, amennyiben az adómentességet igénybe akarják venni. A bejelentésben részletesen fel kell sorolni, hogy az adózó milyen tüzelőanyagok és milyen egyéb áruk forgalombahozatalával foglalkozik s egyúttal részletesen körül kell írni, hogy az adózó milyen üzleti könyveket és feljegyzéseket vezet.

(3) Az olyan adózó, aki az (1) és (2) bekezdésben megállapított bejelentést az ott megszabott határidő alatt megtenni elmulasztja, az adómentességet nem a jelen rendelet életbelépésétől kezdve, hanem csak attól az időponttól jogosult igénybevenni, amelyet utólagos kérelme folytán a m. kir. adóhivatal (kerületi adófelügyelőség) megállapít.

Raktárkönyv vezetése.

10. §. (1) Azok az adózók, akik a 3. §. (1) bekezdésében megállapított adómentességet igénybe kívánják venni, kötelesek a náluk 1927. évi június hó 30-án este 6 órakor készletben volt forgalmi adóváltásig alá eső tüzelőanyagok mennyiségét pontosan megállapítani és a jelen rendelet alapján vezetendő raktárkönyvbe elnevezés és súly szerint mint kezdő tételt bevezetni.

(2) 1927. július hó 1-től kezdve az adózó a beérkezett és eladott tüzelőanyagokat elnevezés és súly szerint a beérkezés, illetve az eladás időpontjának feltüntetésével, folyószámrendben egymásután tartozik bevezetni a raktárkönyvbe. Ha az egyszerre beérkezett vagy eladott tüzelőanyag mennyisége 30 métermúza vagy ennél több, a raktárkönyvbe az ilyen tétel mellé az eladó, illetve a vevő nevét és lakását is be kell jegyezni. A raktárkönyvet minden hónap utolsó napjával le kell zárni és a maradványt a következő hónapra kell átvezetni. A raktárkönyv vezetése egymagában véve az adómentesség igénybevehetéséhez még nem elég, minthogy a raktárkönyvbe bejegyzett adatok helyességét az adózó számlákkal, illetve

számlamásolatokkal is bizonyítani tartozik. Célszerű tehát, ha az adózó a raktárkönyv egyes tételeinél a bizonyító számlák, illetve számlamásolatok számát is feljegyzi.

Vegyes és átmeneti intézkedések.

II. §. (1) A forgalmi adóváltásra, amennyiben ez a rendelet kifejezetten nem intézkedik, az általános forgalmi adóra vonatkozó jogszabályok, illetve az 1926. évi 70.900. számú pénzügyminiszteri rendelet intézkedései az irányadók.

(2) Az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok után a forgalmi adóváltásig fizetésére kötelezettet kiviteli adómegterítés csak annyiban és olyan mértékben illeti meg, amennyiben és amilyen mértékben az egyes ilyen tüzelőanyagok után az 1926. évi 99.500. számú pénzügyminiszteri rendelet értelmében megterítésnek helye van. A kiviteli adómegterítésre a hivatkozott rendeletben megállapított szabályokat a forgalmi adóváltásig alá eső tüzelőanyagokra is minden tekintetben alkalmazni kell.

(3) Ez a rendelet az 1. §. (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok bizonyítási értékesítésével foglalkozó bizományosok általános forgalmi adófizetési kötelezettségét nem érinti.

(4) A forgalmi adóhivatalok (kerületi forgalmi adóosztályok) a forgalmi adóváltásig fizetők részére kötelesek a számlakönyvben külön számlalapot nyitni és vezetni.

(5) A jelen rendelet alapján forgalmi adóváltásig fizetésére kötelezett belföldi termelők vagy előállítók azok után a bevételeik után, amelyek még a jelen rendelet életbelépése előtt kötött áruszállítási jogügyletek eredményeképpen azonban már a rendelet életbelépése után folynak be, 2% általános forgalmi adót tartoznak fizetni, ha a bevétel legkésőbb 1927. szeptember hó 30-ig befolyik. 1927. október hó 1-től kezdve a rendelet 1. §-ának (2) bekezdésében felsorolt tüzelőanyagok után a váltásigfizetésre kötelezettek forgalmi adóváltásig kötelesek leróni tekintet nélkül arra, hogy az áruszállításra vonatkozólag a jogügylet mikor jött létre.

(6) A rendelet 8. §-ának (1) és (2) bekezdésében említett adózók a 10. §. (1) bekezdése értelmében megállapítandó készletük forgalmi értéke után az általános forgalmi adót kötelesek legkésőbb 1927. szeptember hó 30-ig egyösszegben leróni. Az ilyen adózók az 1927. július hó 1. előtt teljesített áruszállításokért 1927. július hó 1-től kezdve befolyó bevételeik után az általános forgalmi adót továbbra is az általános szabályok szerint leróni kötelesek. A m. kir. adóhivatal (kerületi adófelügyelőség) kivételesen megengedheti, hogy az adózó a rendelet életbelépése előtt teljesített áruszállításokért a rendelet életbelépéséig még be nem folyt bevételei után az általános forgalmi adót egyösszegben fizethesse be.

(7) A külföldről behozott forgalmi adóváltásig alá eső tüzelőanyagok után minden esetben adóváltásig kell fizetni, ha a tüzelőanyag átvétele 1927. évi július hó 1-től kezdve történik.

(8) Ha a jelen rendelet alapján az általányozott adózók adóátalányának kiigazítása vagy törlése szükséges, az általányozott adózó ilyen irányú kérelmére az adóátalányt a rendelet életbelépésétől kezdődő hatállyal kell kiigazítani vagy törölni. Az általányozott adózókat ezzel a rendelettel kapcsolatban raktárkönyv vezetésére kötelezni nem lehet.

A P. M. 1926. évi 62.856. sz. r. a vámkülföldről behozott szén után fizetendő vámkezelési illeték felemelése tárgyában.

Az 1922. évi XVII. tc. 36. §-ában kapott felhatalmazás alapján a vámkezelési illeték felfüggesztése, valamint a mezőgazdasági kultúrilleték megszüntetése tárgyában 1925. augusztus 8-án 107.756. szám alatt kelt rendeletem (kihirdettetett a Budapesti Közlöny 1925. augusztus 9-ikén kiadott 178., illetve 1925. augusztus 11-ikén kiadott 179. számában) 1. §-a második bekezdésének módosításaképpen elrendelem, hogy jelen rendeletem életbe-

léptétől kezdve a vámtarifáról szóló 1924. évi XXI. tc. mellékleteként kiadott vámtarifa 299. száma alá tartozó kőszén, a 300. sz. a. tartozó barnaszén, a 301. sz. a. tartozó mesterséges szilárd tüzelőanyagok és a 303. sz. a. tartozó tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és másutt nem említett tőzegtermékek, végül a 315. sz. alá tartozó koksz (ideértve a barnaszén- és tőzegkokszot is) — a huta- (kohó) és öntődei koksz kivételével — behozatala alkalmával a behozott áru értékének 4 (négy) százalékát kitevő vámkezelési illetéket kell fizetni. A vámtarifa 315. sz. a. tartozó huta- (kohó) és öntődei koksz-küldemények a behozatal alkalmával az 1925. augusztus 28-án 115.840. sz. a. kelt rendeletem (kihirdetett a Budapesti Közlöny 1925. augusztus 29-ikén kiadott 193. számában) értelmében a vámkezelési illeték alól továbbra is mentesek.

Ügyszintén nem vonatkozik jelen rendelet a hazai gázgyárak által világitógáz előállítására saját címükre közvetlenül behozott és átvett, a vt. 299. száma alá tartozó gázszénre, minélfogva az ilyen gázszénküldemények után továbbra is a behozott áru értékének 1 százalékát kitevő vámkezelési illetéket kell fizetni. Ha azonban a gázgyárak az 1 százalékos vámkezelési illeték lefizetése mellett behozott gázszén felhasználás nélkül tovább adják, az eladott mennyiség után az 1 százalékos és 4 százalékos vámkezelési illeték közötti különbözetet pótlólag befizetni tartoznak.

Jelen rendeletem kihirdetése napján lép életbe, nem érinti azonban azokat a küldeményeket, amelyek a jelen rendelet kihirdetése előtti időben adattak fel külföldön valamely közszállítási vállalatnál közvetlenül magyarországi rendeltetéssel.

Budapest, 1926. évi május hó 3-án.

A P. M. 1931. évi 83.000. sz. r. a forgalmi adóváltság alá eső áruk közhatóságok részére szállításának a szerződési illeték alól való mentességéről.

A forgalmi adóváltságokat szabályozó eddigi rendelkezések szerint, a belföldi forgalomban adóváltság fizetésére kötelezettek, az adóváltság alá eső áruk szállítása után lerótt szerződési illetéket, az általuk fizetendő adóváltságba betudhatják.

Ez a szabály a forgalmi adóváltság és a szerződési illeték lerovása következtében előállható kétszeres megadóztatás megszüntetésére csak akkor alkalmas, ha a szerződési illeték és a forgalmi adóváltság lerovására ugyanaz a személy köteles.

Ily módon a közszállításoknál, ha a szerződési illeték és a forgalmi adóváltság lerovására nem ugyanaz a személy köteles, a kétszeres adóztatás szükségképen bekövetkezik, mert a forgalmi adóváltságot az áruk közhatóságok részére szállítása esetén is teljes összegben mindig le kell róni, a szerződési illeték pedig a közszállításoknál szintén mindig jár s itt nincs módjukban a feleknek, hogy a szerződési illetékkötelezettségét — úgy mint a magánosok között való áruszállításnál — a szerződésnek csupán szóbeli megkötésével vagy kereskedelmi levélbe foglalásával elháríthassák.

Ennélfogva, hogy a közszállítások területéről ez a szükségképen bekövetkező kétszeres adóztatás kiküszöböltesse, az 1927 : V. tc. 29. §-ában foglalt felhatalmazás alapján — további intézkedésig — a következőket rendelem:

(1) Az állammal, törvényhatósággal vagy községgel (várossal) forgalmi adóváltság alá eső árukra vonatkozóan kötött ingó adásvételi és áruszállítási szerződések, az 1920 : XXIV. tc. 3. §-ában és illetőleg az 1927. évi 68.200. p. ü. m. számú rendelete 1. §-ában meghatározott 2% szerződési illeték alól mentesek.

(2) A forgalmi adóváltság alá eső áruk, amelyeknek közhatóságok részére való szállítása a szerződési illeték alól az (1) bekezdés értelmében mentes, jelenleg az alább felsorolt rendeletek értelmében, az azokban foglalt részletezéssel a következők:

1. az 1927. évi 80.000. számú rendelet értelmében: a tüzelőanyagok (tűzifa, hasáb-, dorong- és rőzsafa, aprítva, fűrészelve és kötegelve is; fűrészporbrikett; faszén, faszénbrikett; kőszén, barnaszén, mesterséges szilárd tüzelőanyagok; hatószéntartalmú termékek, ú. m. friss és holt csontszén, vérszén, darabos állatiszén; tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és más tőzegtermékek; koks, ideértve a barnaszén- és tőzegkoksot is);

(3) Ez a rendelet azokban az esetekben alkalmazandó, amelyekben — tekintet nélkül arra, hogy a szerződést mikor kötötték — úgy az áru átadása (szállítása), mint a vállalkozó nyugtájának (számlájának) kifizetés végett benyújtása a rendelet életbelépése után történt. A rendelet életbelépése előtt benyújtott nyugtákkal (számlákkal) kapcsolatban tehát a szerződési illetéket minden esetben le kell róni, míg a rendelet életbelépése után benyújtott nyugtákkal (számlákkal) kapcsolatban csak akkor kell a szerződési illetéket leróni, ha az áru átadása (szállítása) a rendelet életbelépése előtt történt.

(4) Ez a rendelet az 1931. évi július hó 1. napján lép életbe.

A P. M. 1925. évi 115.840. sz. r. a vámkülföldről behozott huta- (kohó) és öntödei koksznak a vámkezelési illeték alóli mentesítése tárgyában.

Az 1925. évi XXIII. tc. 13. §-ában kapott felhatalmazás alapján a vámkezelési illeték felfüggesztése, valamint a mezőgazdasági kultúrilleték megszüntetése tárgyában 1925. augusztus 7-én 107.756. sz. a. kelt rendeletem módosításaként elrendelem, hogy a vámtarifa 315. száma alá tartozó huta- (kohó) és öntödei koksz-küldemények után, a behozatal alkalmával a vámkezelési illeték szedése további intézkedésig ugyancsak felfüggesztessék.

Ez az intézkedésem a fentebb említetteken kívül egyéb kokszra (gázkokszra stb.) nem vonatkozik.

1924. évi XXI. tc. a vámtarifáról.

1. §. A behozatali árukra a jelen törvényhez mellékelt vámtarifát kell alkalmazni.

8. §. A vám aranyra szól

XI. Az erdőgazdaság termékei.

195. Gömbölyű fa (épület- és szerfa, szálfa, rönköfa, bányafa, rúd) az európai erdőgazdaságban termelt fanemekből, telítve is, ideértve a cellulóze-fát	vm.
196. Hegyezett karó, gömbölyű, hasított, vagy fűrészelt állapotban	vm.
197. Bárdolt, ácsolt vagy hasított fa az európai erdőgazdaságban termelt fanemekből, ideértve a hornyolt és hornyolás nélküli zsindelyt és a kerítés-oszlopot is	vm.
198. Vasúti talpfa, telítve is	vm.
203. Fűrészelt fa az európai erdőgazdaságban termelt fanemekből:	
a) nem gyalulva, nem ajazva (hornyolva), nem szádalva (árkolva):	
1. tülevelelű fákából	vm.
2. lombostákból	0.20

b) gyalulva, ajazva (hornyolva), szádalva (árkolva):

1. tülevelű fákból	4.—
2. lombosfákból, ideértve a parkettdeszákacskát (ú. n. amerikai parketta)	12.—

XV. Szén, tőzeg, aszfalt, ásványolaj, továbbá ezeknek, valamint a fának lepárolt és kivont termékei.

299. Kőszén	vm.
300. Barnaszén	vm.
301. Mesterséges szilárd tüzelőanyagok	vm.
303. Tőzeg, tőzegtégla, tőzegtörmelék és másutt nem említett tőzegtermékek	vm.
308. Nyers vagy lepárolt kőszénkátrány, barnaszénkátrány, generátorkátrány, tőzégkátrány	0.50
309. A benzolsorozathoz tartozó kőszénkátrányolajok:	
a) könnyű kátrányolaj (benzol 175 C°-ot meg nem haladó forrásponttal, vegytiszta is)	3.50
315. Koks (ideértve a barnaszén és tőzégkokszt is)	vm.
316. Kőszén-, barnaszén- és palakőkátrányszurok	1.20
318. Más feldolgozott szurok	10.—
319. Barnaszén és a palák lepárlásának és kivonásának termékei: benzin 0.895-nél kisebb fajsúllyal	11.—
b) fűtő- és motorhajtó- és más könnyű kátrányolaj	11.—
c) nehéz kátrányolaj:	
1. paraffinban szegény	14.—
2. paraffinban dús	20.—
d) paraffin	20.—
e) montánviasz:	
1. nyers (fekele vagy sötétbarna)	vm.
2. tisztított	20.—

A M. E. 1931. évi 1930. sz. r. a vámtarifáról szóló 1924. évi XXI. tc. 2. §-a alapján tett intézkedésekről.

1. §. A vámtarifáról szóló 1924. évi XXI. tc. 2. §-ának 1. pontjában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium elrendeli, hogy az előbb említett törvény mellékletét képező vámtarifa alábbi tételeit a következő módosításokkal kell alkalmazni:

194. t. sz. Faszén, faszénbrikett	1.—
195. t. sz. Gömbölyűfa (épület- és szerfa, szállfa, rönkfa, bányafa, rúd) az európai erdőgazdaságban termelt fafajokból, ideértve a cellulóze-fát:	
a) bányafa	—25
b) gömbölyűfa, lombosfákból	—35
c) gömbölyűfa, tülevelű fákból	—50
196. t. sz. Hegyezett karó, gömbölyű, hasított vagy fűrészelt állapotban	1.40
197. t. sz. Bárdolt, ácsolt vagy hasított fa az európai erdőgazdaságban termelt fafajokból, ideértve a hornyolt és hornyolás nélküli zsindelyt és a kerítésoszlopot is	1.75
198. t. sz. Vasúti talpfa	1.05

203. t. sz. Fűrészelt fa az európai erdőgazdaságban termelt fánemekből:

a) nem gyalulva, nem ajazva (hornyolva), nem szádalva (árkolva):	
1. tülevelelű fáknál	2.—
2. lombosfákból	2.—
b) gyalulva, ajazva (hornyolva), szádalva (árkolva), anyagában festve is:	
1. tülevelelű fákból	5.—

Jegyzet.

(A 195—204. t. sz.-hoz.) — A 204. t. sz. után beiktatandó: A 195—204. tarifaszámok alá tartozó árúk felítve 100 kg.-ként 4.— aK vámpótlék alá esnek.

2. §. A fenti rendelkezések életbeléptetésének napját a m. kir. pénzügyminiszter az érdekelt miniszterekkel egyetértőleg külön rendelettel fogja megállapítani.

Betűsoros illetéki díjjegyzék tételszámok szerint.

(A pengő és fillér összegek alatt aranypengő és aranyfillér összegek értendők. M. E. 5100/1931. sz. rend.)

1. tétel. Adásvételi szerződések.

A) Az okiratoktól.

a) ha a dolog ingó, érték szerint 3%. (M. E. 5100/1931. sz. r. 37. §. (1).)

Joggyakorlat.

Az a jogügylet, amelynek tárgya ingatlanokban található kőszén, kőszénkutatási, bányanyitási, kiaknázási és értékesítő jog átruházása, mint dolog állagának és ingó dologra vonatkozó jognak az átruházása az ingó vagyonátruházási illeték alá esik. (K. B. 14.694/1922. P.)

4. tétel. Alhaszonbérletek.

mint bérleti szerződések.

9. tétel. Áruszerzési kötések. (M. E. 5100/1931. sz. r. 37. §. (1).)

Ingó dolgok visszteher mellett való átruházása, ha arról okiratot állítottak ki, 3%-os illeték alá esik.

Az olyan szerződés, amellyel valaki kikötött ár mellett bizonyos dolognak vagy valamely műnek előállítására és szállítására oly módon kötelezi magát, hogy a mű előállításához szükséges anyagot is ő szolgáltatja, — ideértve az építkezési szerződéseket is — mint adásvételi szerződés esik illeték alá.

Ha a szállítandó áru mennyisége csak a legmagasabb vagy a legalacsonyabb mérték szerint van megállapítva, az illetéket a kiigazítási jog fenntartásával a legmagasabb vagy a legalacsonyabb mennyiség szerint kell kiszabni.

Joggyakorlat.

1. Villamosvilágítás elvállalása iránt kötött szerződés, mint áruszállítási szerződés esik illeték alá. (K. B. 390. elvi hat.)

2. Iparvágány építése, fenntartása és üzemeltetése iránt kötött szerződés nem áruszállítási, hanem bérleti, illetve szolgáltatási iránt kötött szerződés. (K. B. 16.404/1911. P.)

3. Az állammal kötött vállalati szerződés feltétlen illetékköteles akkor is, ha a szerződés levélalakban állítatott ki. (K. B. 14.275/1922. P.)

4. Ha a szállítási szerződés a bányateleptől való szállításra vonatkozik, úgy a szállítási költség fejében felmerült és előlegezett összegek után csak nyugtáilleték jár, szerződési illeték nem. (K. B. 5.464/1927. P.)

5. A villamos társasággal áramszállítás iránt kötött szerződésben, a transzformátor állomás és a helyi vezetékek létesítésének költségeiben való egyszersmindenkori hozzájárulásra vonatkozólag történt kikötés után nem jár az áruszállítási szerződésekre megállapított illeték. (II. fok. illeték jár.) (K. B. 7.050/1927.)

12. tétel. Bányaügyekben:

Folyamodások bányaadományozás- vagy engedélyezésért, melyeknek bejegyzése a bányatelekkönyvekben hivatalból eszközözendő, az első ívtől 5 P illeték jár. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 56. §. (2).)

Folyamodások külmérték adományozásáért az első ívtől 2 P illeték jár. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §.)

A statisztikai üzletkimutatások, szolgálati rendtartások és a társládák rendszabályai feltétlenül illetékmentesek.

Panaszos beadványok a szabadkutatási és bányamérték illetékek tárgyában feltétlenül illetékmentesek.

A bányaadományozási és engedélyezési okiratok mint hivatalos kiadványok, nem tárgyai az illetéknek.

Bányajárási jegyzőkönyvek első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 53. §.)

Határkövezési jegyzőkönyvek rendszerint illetékmentesek, ha azonban felek közötti egyezményt tartalmaznak, ívenként 2 P.

Vitás határok felmérése iránt bíróságon kívül felvett jegyzőkönyvek az első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 53. §.)

Bányatelekkönyvben eszközölt bekebelezései a bányaadományozásoknak vagy engedélyezéseknek azon esetekben, midőn a jogügylet vagy szerzési jogaim, melynek alapján a bekebelezés eszközözendő, a vagyonátruházásra meghatározott illeték alá esik, feltételeken illetékmentesek;

ha pedig ezen illeték nem jár, a telekkönyvi bekebelezés után szabatik meg a bekebelezett tulajdon vagy más jog értéke szerint 2%.

Ezen vagyonátruházási és telekkönyvi bejegyzési illetékeknek azonban nincs helye oly esetekben, midőn egyes bányáknak résztulajdonosai az őket illető bányarésszel felhagynak és ezen részek a többi bányatársra felhagyás következtében átruháztnak, illetve átíratnak.

Folyamodványok kutatási engedélyért, ily engedély meghosszabbításáért, továbbá szabadkutatási bejelentések első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §.)

Folyamodványok a felkutatott ásványokkaltal rendelkező engedélyezéséért, az első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §.)

Szabadkutatások felőli üzletkimutatások feltétlenül illetékmentesek.

Kutatási engedélyek, jogosítványok az első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 53. §. (2).)

A bányahatóságok bizonyítványai a szabadkutatási bejelentések iránt nem tárgyai az illetéknek.

Bányarészek (Kuxen) felőli okiratok, melyek a bányatársulat keletkezésekor állítatnak ki, lásd «társulati szerződések»;

azok visszteher melletti átruházása a kikötött vételár szerint 3%, a visszteher nélküli átruházás, mint más ingóságok ingyen való átruházása. Bányabérletek, lásd «illetéki díjjegyzék 20. tétel 2. jegyzetét».

Bejegyzései a vétel útján, vagy más jogcímen szerzett bányarészeknek a bányatársulat könyvébe, feltétlenül illetékmentesek.

Kivonatok a bányatelekkönyvből, valamint minden más hivatalos bányügyi irományokból első ívtől 2 P illeték jár.

Könyvei a magán-bányatársulatoknak, lásd «Kereskedelmi és iparkönyvek».

A bányarészek felhagyására vonatkozó beadványok, melyekkel a fel-

hagyás, vagy a többi bányatársak által történt átvállalás bejelentetik, első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §.)

A föl hagyott bányarésznek a többi bányatársakra való átruházása feltétlenül illetékmentes.

Joggyakorlat.

1. A bányajogi jutalékok, mint ingók illetékezendők. (K. B. 310. elvi dönt.)

2. Minden bányabirtok, ha csak nem bányatársulati birtok, ingatlannak tekintendő. (K. B. 438. elvi dönt.)

3. Zárkutatmány átruházása esetében akkor is csak az ingókra megállapított fokozatos (most százalékos) illetéket lehet követelni, ha a kutatási jogot a kutatási térrel együtt ruházzák át. (K. B. 1039. elvi dönt.)

13. tétel III. pontja. Beadványok közigazgatási ügyekben.

A közigazgatási hatóságokhoz, hivatalokhoz vagy ezeket képviselő hivatalos személyekhez intézett és az illetékdíjjegyzék vagy az illetékekre vonatkozó bármely más, eddigi jogszabály szerint illeték alá eső beadványok első példányának első íve, — amennyiben a beadványra külön intézkedés más illetéket nem állapít meg — 2 P illeték alá esik. (M. E. 5.100. 1931. sz. r. 52. §. (1).)

A beadványokkal egyenlő elbánás alá esnek a beadványokat helyettesítő jegyzőkönyvek.

A beadványok első példányának második és többi ívére, valamint a beadványok második és többi példányára 1 P illetéket kell leróni. Ez az ívenkénti és példányonkénti illeték azonban az első példány első ívére járó illetéknél nagyobb nem lehet. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §. (2).)

Joggyakorlat.

1. A beadvány fogalma: a hatósághoz vagy azt képviselő személyhez küldött oly irat, amely közhatalósági hatáskörben való elintéztet igényel. (K. B. 8.815/1912. P.)

2. A beadványnak minden példánya bélyegköteles, tekintet nélkül arra, hogy a második stb. példányra volt-e szükség vagy sem. (K. B. 24.061. 1912. P.)

3. Kazánpróba elrendelése iránt az iparfelügyelőhöz intézett kérvény bélyegköteles. (K. B. 18.758/1912. P., 8.579/1914. P.)

13. tétel IV. 13—14. pontjai. Beadványok.

14. *Felfolyamodások.* Valamely alsóbbfokú hatóság intézkedése vagy rendelete ellen a felsőbb hatósághoz intézett felfolyamodások, továbbá a jövődeli büntető eljárásban benyújtott kegyelmi felfolyamodványok 4 P illeték alá esnek. Ha pedig a másodfolyamodású hatóság olyan határozat ellen nyújtanak be felfolyamodást, amely az elsőfolyamodású hatóság határozatát helybenhagyta, az illeték 8 P.

Ha a felfolyamodással megtámadott határozatot az elsőfokú hatóság olyan beadvány folytán hozta, amely a 2 P-nél nagyobb illeték alá esik, a másodfokú hatósághoz intézett felfolyamodás után az elsőfolyamodású beadványra megszabott illeték kétszeres összegét, a helybenhagyó másodfokú határozat ellen intézett felfolyamodás után pedig az elsőfolyamodású beadványra megszabott illeték négyszeres összegét kell leróni. (M. E. 5.100. 1931. sz. r. 56. §. (II).)

Alsóbbfokú hatóság alatt oly bíróság vagy vezénylő közigazgatási hatóság értetik, mely az ügyvitel folyamában intézkedési joggal van felruházva, ennél fogva panaszok, melyek valamely végrehajtó hivatal vagy

közeg eljárása ellen intézkedve, nem tekinthetnek az ezen pont alá tartozó felfolyamodásoknak.

13. tétel. IV. 15. pontja. Beadványok.

(1) Jelzálogjogok bejegyzése végett a telekkönyvi hatósághoz intézett beadványok illetéke, tekintet nélkül arra, hogy a bejegyzés bekebelezésre vagy előjegyzésre irányul-e, továbbá a bejegyzett jogok kitörlesztését kérő beadványok illetéke, ha a bejegyzendő vagy kitörlesztendő jog értéke

1.	100 P-nél nem több	— P 50 f
2.	200 P-nél nem több	1 P — f
3.	500 P-nél nem több	1 P 50 f
4.	1.000 P-nél nem több	2 P — f
5.	5.000 P-nél nem több	3 P — f
6.	10.000 P-nél nem több	5 P — f
7.	50.000 P-nél nem több	10 P — f
8.	50.000 P-nél több	25 P — f

(2) A jelzálogjogoktól különböző egyéb jogok vagy ténykörülmények bejegyzése vagy kitörlése iránt beadott kérvények illetéke, ha a bejegyzendő vagy kitörlesztendő jog értéke

1.	100 P-nél nem több	— P 50 f
2.	200 P-nél nem több	1 P — f
3.	500 P-nél nem több	1 P 50 f
4.	1.000 P-nél nem több	2 P — f
5.	5.000 P-nél nem több	3 P — f
6.	5.000 P-nél több	5 P — f

(3) A jelzálogjognak a jelzálogtörvény 73., 80. és 86. §-ában megengedett átváltoztatásának telekkönyvi bejegyzése iránt előterjesztett kérvény a 10. §. 1. bekezdésében meghatározott illeték alá esik.

(4) Jövőben megalapítandó jelzálogjog ranghelyének biztosítására vagy a már megalapított jelzálogjog fennállását átszállás esetén kívül nem érintő jogváltozások telekkönyvi feltüntetésére irányuló, végül a harmadik személy által előterjesztett kérelemhez hozzájárulást tartalmazó beadványokon 2 P illetéket kell leróni. E rendelkezés alá esnek különösen azok a beadványok, amelyeknek tárgya:

1. a ranghelynek előzetes feljegyzéssel biztosítása (Jt. 17. §.);
2. a megüresedett ranghely fenntartása (Jt. 19. §.);
3. a megüresedő ranghely fenntartásáról lemondás (Jt. 20. §.) vagy a ranghellyel rendelkezés jogáról való lemondás (Jt. 21. §.) feljegyzése;
4. a jelzálog romlása esetére szóló kikötés (Jt. 32. §.) feljegyzése;
5. a jelzálogos követelés megosztásának bejegyzése (Jt. 35. §.);
6. a jelzálogos követelés felmondásának (Jt. 40. §.) bejegyzése;
7. az egyetemleges jelzálogjog terhét megosztó megállapodásnak (Jt. 57. §. 3. bek.) bejegyzése;
8. a képviselői jogkör korlátozásának vagy ily korlátozás megszűntetésének (Jt. 79. és 112. §.) telekkönyvi bejegyzése;
9. már bejegyzett jelzálogjogról (telekadósságról) levél kiállítása iránt előterjesztett kérelem;

(5) 2 P illetéket kell leróni olyan kérelem esetében is, amely a jelzálogjognak hirdetményi eljárás útján való törlesztésre irányul (Jt. 15., 16. §.)

(6) Ha a bejegyzendő vagy kitörlesztendő jog értéke meg nem becsülhető, a telekkönyvi beadvány illetéke 2 P.

(7) Valamely már benyújtott és megfelelő illetékkel ellátott beadvány kiegészítéséül beadott pótkérvény illetéke 2 P. Ha azonban az eredeti beadvány illetéke 2 P-nél kevesebb volt, a pótkérvény illetéke sem lehet több az előző beadvány illetékénél.

(8) Ha egy beadványban több telekkönyvi hatóságnál teljesítendő bejegyzéseket kérnek, az illetéket annyiszor kell leróni, ahány telekkönyvi hatóság fog intézkedni az előterjesztett kérelem tárgyában.

(9) Ha egy telekkönyvi hatóságnál több jog bejegyzését vagy kitörlését egy beadványban kéri, az illetéket csak egyszer és pedig annak a kérelemnek megfelelő mértékben kell leróni, amely kérelem után a legmagasabb illeték jár. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 49. §.)

14. tétel a)–k) pontjai. Beadványok bélyegmentesek:

g) oly beadványok, melyek közügyekre vonatkozó jelentéseket vagy javaslatokat tartalmaznak és azokban a benyújtó magánérdekű keresetet nem támaszt, valamint a törvényhatóságok közérdekű intézkedései ellen beadott fellebbezések.

Ha a beadványban egyszersmind jutalmazás vagy elismerés is kérelmeztetik, az a bélyegmentességet nem szünteti meg

14. tétel l)–o) pontjai. Beadványok bélyegmentesek.

l)

Ide tartoznak a felemelt illetékek s az illetéki szabályokban gyökerező egyéb bírságok elengedése iránti folyamodások, úgyszintén az italmérési jog ellen elkövetett kihágások miatt a közigazgatási hatóságokhoz intézett panaszok;

m) Panaszok hivatalos közegek bánásmódjának minősége iránt, melyek közé azonban felfolyamodások, hivatalos intézkedések és végzések ellen, vagy azoknak megváltoztatását kérő folyamodványok nem soroltatnak

n) az m) betű alatt megjelölt személyek iratai és nyilatkozatai, amennyiben ezek csak igazolást, vagy oltalom és elégtétel iránti kérelmet tartalmaznak.

Joggyakorlat.

Ha a folyamodó beadványában nem csupán azért emel panaszt, mert a hatóság egy miniszteri rendelet fogantatását elmulasztja, hanem egyéb kérelmet is támaszt, ez a beadvány bélyegköteles. (K. B. 21.341/1911. P.)

14. tétel p) pontja.

p) oly beadványok, melyek az illeték megszabása céljából nyújtatnak be, vagy melyek a köz- és községi adók, s hasontermészetű közszolgáltatásoknak a törvény által megengedett esetekben eszközendő leszállítását, törlését, visszatérítését, a fizetési határidő halasztását vagy a biztosított adó- és illetéktartozás telekkönyvi kitáblázását tárgyazzák, vagy melyek az elromlott iratokra alkalmazott bélyegjegyeknek a szabályok által megengedett kicseréltetését célozzák, valamint azon beadványok is, melyek a megszabott bélyeg- vagy készpénzben fizetendő illetékek helyessége vagy jogossága ellen intézvék, feltétlenül illetékmentesek.

Azok a fellebbezések és panaszok, amelyeket az ill. díjj. 14. tétel p) pontjában felsorolt illetékmentes beadványokra az elsőfolyamodású hatóságok részéről hozott határozatok ellen felsőbb hatósághoz intéznek, — a közigazgatási bírósághoz intézett beadványok kivételével — a következő illetékek alá esnek:

ha a tartozás 1.000 P-nél nem több — P 50 f.
 ha a tartozás 1.000 P-nél több, de 5.000 P-t meg nem halad . . 1 P — f.
 ha a tartozás 5.000 P-nél több, de 10.000 P-t meg nem halad . 2 P — f.
 ha a tartozás 10.000 P-nél több, minden megkezdett 10.000 P után 2 P — f.
 (M. E. 5.100/1931. sz. r. 56. §. (21).)

Jegyzet.

Ha a p) betű alatt felsorolt beadványokban foglalt kérelmek szorosan a vonatkozó törvényeken nem alapulnak, hanem ezekben valamely, a törvény szabályain kívül eső kedvezmény megadása kéri, bélyegmentességben nem részesülnek és icenként az állandó 2 pengős bélyegilleték alá esnek.

Joggyakorlat.

1. A betegségélyző pénztári járulékok ellen irányuló fellebbezés az ill. dijj. 14. tétel p) pontjában meghatározott bélyegilleték alá esik. (K. B. 422. elv. dönt.)

2. Tévesen követelt közadótartozás behajtásának felfüggesztése iránt benyújtott kérvény bélyegmentes. (K. B. 681. elvi dönt.)

3. Illetékügyben beadott fellebbezés elintézését sürgető kérvény bélyegmentes. (K. B. 962. elvi dönt.)

4. Illetéki fellebbezés tárgyalása során a bizonyítékok beterjesztésére halasztást kérő beadvány bélyegmentes. (K. B. 22.477/1912. P.)

5. Ha valaki illetékmentes beadványának nem soronkívül való elintézését kéri, hanem csak annak elintézését sürgeti, ez a sürgető kérvény éppúgy illetékmentes, mint maga az alapkérvény volt. (K. B. 9.273/1913. P.)

6. A bélyegmentes beadvány mellékletei bélyegmentesek. (K. B. 26.420/1926. P.)

7. Az a körülmény, hogy az adó vagy illeték ellen intézett fellebbezésben a fél egyúttal a végrehajtásnak felfüggesztését is kéri, bár a felfüggesztéshez törvény szerint igénye nincs, a fellebbezést bélyegkötelessé nem teszi. (K. B. 10.160/1914. P.)

8. A részletfizetési engedély be nem tartása miatt kitűzött árverés felfüggesztése végett beadott kérvény, illetékköteles. (K. B. 12.708/1911. P.)

14. tétel aa)—xx) pontjai. Beadványok bélyegmentesek.

ff) beadványok valamely okmány hitelesítéséért.

oo) a kincstári szegődött bányamunkások és hozzátartozóiknak nyugbér iránti folyamodványai. (18.230/1877. P. M. sz. rendelet, 1878. évi P. K. 393. lap.)

15. tétel. Beírási könyvecskék, amennyiben ezekben jogosult részéről a kötelezettségek teljesítése, vagy a kötelezett részéről az elvállalt kötelezettségek, vagy kölesönösen mindkét részről bizonyíttatnak, mint okiratok, különben pedig mint számlák tekintendők.

Ez utóbbi esetben ezen könyvecskék darabonként 50 filléres bélyeggel ellátandók. (M. E. 5100/1931. sz. r. 10. §. (5).)

16. tétel. A—C. pontjai. Bejegyzések a telekkönyvekbe.

A. Valamely ingatlan dolog tulajdonjogának haszonélvezeti vagy haszonvételi szolgálmanak szerzése végett bejegyzések, ha a jogügylet vagy a szerzés cím, melynek alapján a bejegyzés eszközlendő:

a) az élők közötti, vagy haláleseti vagyónátruházásokra meghatározott illeték alá esik, feltétlenül illetékmentesek;

b) ha az említett illeték alá nem esik, érték szerint 2%.

B. Más dologi jogok szerzése végett, tekintet nélkül a jogügylet után járó illetékre:

a) ha a tárgy megbecsülhető, és értéke 200 P-t meghalad, érték szerint 1%;

b) ha a tárgy meg nem becsülhető, vagy ha annak értéke 200 pengőt meg nem halad, feltétlenül illetékmentes.

C. Dologi jogok szerzésére vonatkozó előjegyzéseknél az illetékmentesség, vagy az illeték mérvé tekintetében ugyanazon határozatok lépnek alkalmazásba, melyek a feltétlen telekkönyvi bejegyzésre nézve fennállanak.

1929. évi dec. 1-től kezdődő hatállyal az ill. díjj. B) pontjának rendelkezései helyébe lépő az 1929. évi 1.500. P. M. rendelet alább közlendő 15–17. §-ait kell alkalmazni.

1.500/1929. P. M. rend. 15. §-a. A jelzálogjognak vagy átszállásának telekkönyvi bejegyzése, ha a jelzálogjog értéke 200 P-t meghalad, az érték 1%-ának megfelelő összegű illeték alá esik. Ha az érték 200 P-t nem halad meg, a bejegyzés illetékmentes.

Jelzálog részleges átszállása esetében (Jt. 9., 10., 35., 58–60. §.) az egyes átszálló részjelzálogjogok értéke az irányadó.

1.500/1929. P. M. rend. 16. §-a. A már bejegyzett jelzálogjogok tekintetében átszállás esetén kívül beálló jogváltozások telekkönyvi feltüntetése illetékmentes.

Illetékmentesek különösen a 12. §-ban felsorolt kérelmek alapján elrendelhető telekkönyvi bejegyzések. Illetékmentes jelzálogadóslevél (részjelzálogadóslevél, telekadóslevél) kiállításának feljegyzése (Jt. 89. §.) és az ily feljegyzés törlése (Jt. 110., 113. §.) is.

1.500/1929. P. M. rend. 17. §-a. A jelzálogos hitelezőnek a telekkönyvben bejegyzett képviselője (Jt. 67. §.) a bejegyzési illetékért az egyébként illetéklerovására kötelezett személlyel egyetemlegesen felelős.

Joggyakorlat.

1. Ad B) pont. A közsen kihasználási jog telekkönyvi bekebelezése illetékmentes. (K. B. 901. elvi dönt.)

2. A közsenkutatási, bányanyitási és kiaknázási jog bejegyzése után bekebelezési illeték nem követelhető. (K. B. 22.029/1914.) P.)

3. Agyagkutatási és termelési jognak telekkönyvi bejegyzése után bejegyzési illetéket követelni nem lehet.

Kőbánya haszonbérleti jogának bejegyzése, illetékmentes. (K. B. 635/1920. P. sz.)

16. tétel D. pontja. Bejegyzések a telekkönyvbe.

D. Illetékmentesek az Aa) és Bb) alatt említett eseteken kívül még a következő bejegyzések:

aa) az ill. díjj. 89. tét. XII. a) pontjában érintett tudományos, művészeti, gazdasági, kegyeleti és jótékony intézetek és egyesületek részére tett alapítványok telekkönyvi bekebelezése (1870 : LVIII. tc. 2. §.);

.....

19. tétel. Bérfizetési jegyzék, ha abban az arra jogosultak által bérfelvétel bizonyítatik, minden egyes felvett bérösszeg 1%-os illeték alá esik.

20. tétel. Bérleti szerződések, melyek által valamely el nem használható dolog valakinek bizonyos időre meghatározott árért használatra kiadatik, a bérérték szerint 0.5% illeték alá esik. (68.200/1927. P. M. 6. §.)

1. jegyzet. Az értéket képezi minden szolgáltatás, melynek teljesítésére a bérlő magát kötelezte.

Az összes értéknek kiszámítása a bélyeg- és jogilletékről szóló törvény 61. §. szerint eszközöltek. Ha a bérlet ideje meg van határozva, de emellett a korábbi felmondhatóság joga is fenntartatott, ezen fenntartás az illeték megszüntetésére nincs befolyással.

2. jegyzet. Bányabérleteknél, melyek a termés bizonyos hányadéért kötetnek, mindazon esetekben, midőn a termés kiszolgáltatandó hányada egy meghatározott minimális összegben is ki van kötve (pl. a termés egy tizede, mely azonban 100 métermázsánál kevesebb nem lehet), ezen mini-

mális mennyiségnek, valamint netán egyéb készpénzbeni kiszolgáltatásoknak értéke veendő a 0.5%-os illeték kiszabásánál alapul.

Ha azonban szolgáltatásképen csak a termésmennyiség valamely hányada fizetendő, az illetéki díjjegyzék 78. tételének I. A. i) pontja értelmében egyedül az állandó okirati bélyeg jár.

P. M. 1924. évi 5.003 sz. r. az ingatlanoknak és a visszatérő szolgáltatásoknak az illetékek szempontjából való értékesítéséről.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924: IV. tc. 2. §-ának kiegészítő részeként a törvényhez csatolt a) melléklet B. III. pontja egyebek közt a következőket rendeli:

(3) A vagyonátruházási illetékekről szóló 1920: XXXIV. tc. 33. §-ának 8. pontja helyébe a következő rendelkezések lépnek:

«8. Amennyiben a visszatérő szolgáltatások az egyes években különböznek, valamint akkor, ha a szolgáltatás nem a törvényes pénzértékben, hanem más módon, pl. valamely áru mindenkori piaci értékében van megállapítva, úgy hogy az illeték kiszabásakor nem állapítható meg, hogy a következő években mennyi lesz az illeték alapja, a jogügylet után járó illetéket évenként a megelőző évben tényleg teljesített szolgáltatás törvényes pénzértékben kifejezett összege után kell kivetni.»

Az itt idézett törvényes rendelkezések alapján az ingatlanoknak és a visszatérő szolgáltatásoknak az illeték szempontjából való értékelése tárgyában a következőket rendelem.

6. §. (1) Az 1920: XXXIV. tc. 33. §-ának 8. pontja és egyúttal az ill. szab. 61. §. g) pontja helyébe is lépő új szöveg alá tartozó esetekben — (járadékok öröklése, vagy ajándékozása, haszonbérletek stb.) — az egyes szolgáltatásokat a teljesítésükkor fennálló értékkel kell az illeték alapjául venni.

(2) Ilyen esetekben az illetéket évenként a megelőző évben tényleg teljesített szolgáltatások értéke alapján részletekben kell kiszabni. Megelőző év alatt nem kell okvetlenül a megelőző naptári évet érteni, hanem az évenkénti kiszabást célszerűség szerint más módon, pl. az egyes szolgáltatások lejáratához igazodva is be lehet osztani.

(3) Azon a címen, hogy az adóhivatal az egyes illetékrészletek kiszabásának évi beosztásától eltért, és valamely részletet korábban, vagy később szabott ki, a tényleg teljesített szolgáltatások értékének megfelelő illetékek szemben — a kiszabáshoz való jog elévülésének esetét kivéve — nem lehet kifogást emelni.

(4) Az illeték egyes részleteinek kiszabásához való jog az évi részlet kiszabásánál alapul veendő szolgáltatás vagy szolgáltatások teljesítésének naptári évét követő ötödik naptári év leteltével évül el.

(5) Az egy-egy illetékrészletről szóló fizetési meghagyás jegyzet rovatában figyelmeztetni kell a felet, hogy a későbbi években teljesítendő szolgáltatásokra eső illetéket időről-időre kibocsátandó újabb fizetési meghagyás alapján kell majd megfizetnie. Egyúttal határidőt kell kitűzni a következő évben teljesítendő szolgáltatások értékének a teljesítése után való bejelentésére.

(6) Az évi részletek kiszabása annyi ideig tart, ahány évi szolgáltatást a fennálló szabályok szerint az illeték alapjául kell venni.

Joggyakorlat.

1. A községre vonatkozó bányajogosítványoknak, vagy azok használatának időleges és ellenszolgáltatás ellenében való átengedése — illetékezés szempontjából — haszonbérleti szerződésnek tekintendő.

Indokok: Az 1861-i országbírói értekezlet határozata alapján, az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. részének a bányaiügyekre még érvényben lévő rendelkezései és az azokban foglalt eltérésekkel hatályban hagyott osztrák bányatörvény rendelkezései — különösen az ideiglenes törvényke-

zési szabályok 22. és 19. §-aiban s az osztrák bányatörvény 108. és 109. §-aiban, a köszénre vonatkozólag kifejezetten is az 1862. szeptember 3-án 13.623. sz. a. kelt udvari rendelettel helybenhagyott utasítás 1—3. §-aiban s a 2819/1888. I. M. sz. a-i rendelet 1. és 4. §-aiban foglalt rendelkezések alapján, kétségtelen, hogy a föntartott ásványokra vonatkozó bányaművelési jogosítványok, az ingatlan tulajdonjogától elkülönített jogként, akár élők közti jogügylettel, akár örökösödés útján átruházhatók.

Már a jogosítványoknak ebből az átruházhatásából is következik, hogy azok haszonbérbe is adhatók. De ezenkívül az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. részének már az 1. §-a is úgy rendelkezik, hogy a más földjén, vagy földjének gyomrában köszénét kiaknázó iparos, amennyiben közte és a földbirtokos között e tekintetben külön szerződés nem kötött, az addig a kinstárnak fizetett bányavámost ezentúl a földbirtokosnak «bér gyanánt» szolgáltatassa ki; a 21. §-a pedig a haszonbértelendáscról külön is megemlékezik. Tehát kifejezett intézkedések vannak arra is, hogy a bányajogosítványok — s köztük a köszénre vonatkozók is — haszonbérlet tárgyát is képezhetik. Ennek megfelelően az illetéki díjjegyzék 20. tételéhez tartozó jegyzetek 2. pontja is tartalmaz intézkedést a bányabérletekre nézve.

Ezek alapján tehát kimondható, hogy a bányajogosítványok s az azokból folyó haszonvételekre nézve haszonbérleti jogügylet is köthető. Az osztrák bányatörvény 2. §-a szerint, amennyiben a bányatörvény különös határozatot nem tartalmaz, az általános polgári törvények és a kereskedelmi törvény alkalmazandó. Minthogy pedig a jogügyletek minősítésére nézve a bányatörvényben intézkedés nincsen: az a kérdés, hogy a bányajogosítványokra kötött szerződés milyen jogügyletet képez, a magánjog szabályai szerint bírálendő el.

E szabályok szerint a gyümölcsöző dolognak vagy jognak, illetőleg azok haszonvételének, időleges és ellenszolgáltatás mellett való átengedése haszonbérleti jogügyletet képez.

Tehát a köszénre vonatkozó bányajogosítványok s köztük a köszénkutatási — bányanyitási — és kiaknázási jogosultságnak ily feltételek mellett átengedésére vonatkozó jogügyletre, illetékezés szempontjából, az illetéki díjjegyzék 20. tétele és annak 2. jegyzete nyer alkalmazást. (K. B. 135. számú jogegységi megállapodás.)

2. Ha a bérleti szerződésben a bérbeadó a bérlőt feljogosítja arra, hogy a bérletet meghosszabbíthassa, a meghosszabbítás idejére csak akkor lehet illetéket kiszabni, ha a bérlő a szerződést tényleg meghosszabbította. (K. B. 7.099/1911. P.)

3. Ha a bérleti szerződés újabb jogi cselekvés nélkül továbbra is érvényben marad (tehát felmondás nélkül), a szerződés bontófeltétel mellett kötött ügyletnek tekintendő és így az illetékalap megállapításánál a további határozatlan idő is figyelembe veendő. (K. B. 1.300/1928. P.)

Betáblázások: lásd «Bejegyzések»; betáblázási kérvények: lásd «Bányák»; betáblázási engedély a kötelezett részéről: lásd «Bekobelezési engedélyek»; betáblázási bizonylatok, kivételével a betáblázott okiratra vezetett bélyegmentes bizonyításnak, az illető telekkönyvi végzés foganatosításáról — mindenkor ívenként 2 P bélyegilleték alá esnek.

21. tétel. Bizonyítványok, bélyegkötelesek. (5.100/1931. M. E. sz. rend. 14—16. §-ai.)

a) Mindazok a bizonyítványok, amelyekben bíróságok, állami, törvényhatósági, községi vagy egyházi hatóságok, hivatalok vagy hivatalos személyek, közjegyzői, ügyvédi, kereskedelmi és iparkamarák, mezőgazdasági kamarák, ipartársulatok, ipartestületek és hasonló célú, törvény alapján szervezett testületek tényeket, személyes vagy tárgyi tulajdonságokat vagy körülményeket, értéket stb. bizonyítanak vagy tanúsítanak, 1 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 14. §. (1).)

b) A cselédek, iparossegédek, inasok és általában a háztartásban, mezőgazdaságban vagy kereskedelmi és iparvállalatokban bármily alkalmazásban állók részére a cseléd- vagy ipartörvény, vagy más törvény szerint az arra rendelt hatóság által kiállított munkakönyvek vagy egyéb bizonyítványok, amelyek célja az, hogy az illető alkalmazott illetősége, személyes tulajdonságai és viszonyai, magaviselete, szolgálata vagy elbocsátása felől nyújtsa tájékoztatást, könyvenként vagy bizonyítványonként 50 fill. illeték alá esnek.

Ugyanilyen illeték alá esnek az első bekezdésben felsoroltak részére hivatalosan vagy a munkaadó által külön kiállított szolgálati és magaviseleti bizonyítványok is. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 15. §.)

c)
Az ipartörvény (1922: XII. tc.) 105. §-a, valamint 106. §-a értelmében az iparostanulók részére az iparhatóság által kiadott bizonyítványok illetéke 50 fill.

Az iparostanulókkal az ipartörvény (1922: XII. tc.) 76. §-a értelmében kötött tanszerződések — tekintet nélkül arra, hogy a tanuló csak ellátást és oktatást kap-e, vagy egyúttal bért is kap, vagy pedig ellátást nem, hanem csak bért kap — 1 P. illeték alá esnek. A tanszerződés megkötése céljából az ipartörvény (1922: XII. tc.) 76. §. negyedik bekezdése értelmében kiállított orvosi bizonyítványok után 50 fill. illetéket kell leróni. Az ilyen bizonyítványokra fel kell jegyezni azt a célt, amelyre kiállították. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 16. §. (7, 8).)

Jegyzet.

1. Az illeték mérvére nézve azon körülmény nincs befolyással, hogy a bizonyítványt két vagy több személy állította ki.

2. Ad c). Az ipartörvény (1922: XII. tc.) 105. §-a kötelezi az iparhatóságot, hogy a munkaadó és a vizsgálóbizottság jelentése alapján a tanoncnak a tanoncvizsga befejezéséről segédlevelet (bizonyítványt) adjon ki. A 106. §. pedig az olyan egyén részére adandó bizonyítványról tartalmaz rendelkezéseket, aki anélkül, hogy tanonc lett volna, gyakorlat alapján kér és kap bizonyítványt. Mindkét bizonyítvány 50 filléres bélyeggel látható el.

Az ipartörvény szempontjából tanszerződésnek kell tekinteni az olyan szerződést, melyben az 1884: VII. tc.-be iktatott ipartörvény hatálya alá eső valamely üzemnek vagy vállalatnak tulajdonosa személyesen vagy kellő meghatalmazással ellátott megbízottja útján kötelezettséget vállal arra nézve, hogy meghatározott időn át, meghatározott feltételek mellett valakit az általa, illetőleg üzemében vagy vállalatában folytatott, közelebből körülírt munkára, esetleg munkákra megtanít, az oktatást nyerni kívánó pedig kötelezi magát, hogy oktatója részére az említett munka, esetleg munkák megtanulásához szükséges mértékben dolgozni fog. A tanszerződés megkötéséhez a gyermek és fiataloknál hatósági orvosi bizonyítvány szükséges arra nézve, hogy a gyermek és fiataloknál a kérdéses foglalkozásra alkalmas. Ezek a bizonyítványok esnek 50 filléres illeték alá.

Az iparostanulókkal az ipartörvény (1922: XII. tc.) 76. §-a értelmében kötött tanszerződések minden esetben, tehát akkor is csak 1 P. állandó összegű illeték alá esnek, ha a szerződésben a tanuló (szülője, gyámja) tandíj fizetésére kötelezi magát. (P. M. 113.614/1928.)

30. tétel. Elkülönítési okiratok vagy jegyzőkönyvek, melyek által két vagy több fél közös vagyona állagára vagy használatára nézve elválasztatik anélkül, hogy azáltal azok közt vagy harmadik személyre vagyonátruházás létesítenék, ívenként 2 P. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 53. §.)

Ha azonban az egyik fél a közös vagyon tárgyaiból saját illetőségén túl visszatérrel vagy ajándékozás útján többet vesz át, ezen többletre nézve új vagyonátruházás jön létre, mely a jogaim minőségéhez képest illeték alá esik.

31. tétel. Előlegezési, fogyasztási és más segélyző-egyletek beadványai, mellékleteik és okirataik tekintetében nem részesülnek illetékmentességben.

Az ily egyletek könyvei- és okirataira nézve lásd «társaságok».

34. tétel. Fellebbezések, lásd «beadványok».

Felfolyamodások, lásd «beadványok» 13. dijj. IV. 14. pontját; a menteseket lásd «beadványok mentesek» 14. dijj. 1), betűit.

A kedvezményezetttekre nézve lásd «beadványok mentesek» p) betűjét.

35. tétel. Felszabadító levél iparossegédek részére első ívtől 2 P illeték alá esnek.

37. tétel. Felzetmásolatok, azaz a beadványok felzetének másolatai a közigazgatási eljárásokban 30 fillér. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 54. §.)

Fizetési ívek, könyvecskék, lásd «beírási könyvecskék».

40. tétel. Gözkazának megvizsgáltatásáról adott műszaki bizonylat, mint hivatalos kiadvány feltétlenül illetékmentes.

— beadványok ezek megvizsgáltatása végett ivenkint 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §.)

Halasztási kérvények a közadók lerovására nézve az első ívtől 2 P illeték alá esnek. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 52. §.)

Halasztási kérvények bélyegmentesek, lásd 14. tétel p) pontját.

41. tétel. Haszonvételi szerződések, lásd «szolgalmak».

45. tétel. Hitelesítések, vagyis valamely okiraton vagy írományon levő aláírások valódiságának bíróságok, hatóságok, hiteles helyek vagy közjegyzők által való bizonyítása, hitelesítése minden egyes aláírás után 1 P illeték alá esik.

Az ill. dijj. 63. és 69. tét. alá nem tartozó másolatoknak az első bekezdésben felsoroltak részéről való hitelesítése, ha a másolat jogügyletet tartalmazó okiratról készült, ivenkint 2 P illeték alá, egyéb esetben pedig ivenkint 1 P illeték alá esik.

Ha a másolat jogügyletet nem tartalmazó olyan okiratról készült, amely állandó összegű illeték alá esik, a hitelesítés után ivenkint lerovandó illeték nem lehet több, mint amennyi illeték az eredeti okirat első ívére jár. (M. E. 5.100/1931. sz. r. 19. §.)

A tanúk aláírásának hitelesítése, mely a felek aláírásának hitelesítésével egyidejűleg eszközöltetett, külön illetéket nem igényel.

A hitelesítési záradék az illetéknek megfelelő bélyegjegyeken keresztül irandó.

A hitelesítés eszközlése tekintetéből benyújtott folyamodások és felvett jegyzőkönyvek bélyegmentesek. (V. ö. 14. tét. ff) pont.)

Külföldi hitelesítések az okiratok bélyegmentes alkatrészeiként tekintendők.

Valamely okiratra vezetett következő szavak: «előítem» vagy «láttam» hitelesítésnek nem tekintetnek.

46. tétel. Hivatalos kiadványok:

A közigazgatási hatóságok, hivatalok és ezeket képviselő hivatalos személyek hivatalos kiadványaira, amennyiben a kiadvány az ill.-díjjegyzék vagy az illetékekre vonatkozó más, eddig hozott törvény szerint illeték alá esik, és amennyiben arra más illeték nincs megállapítva, ivenként 5 P illetéket kell leróni.

Ha a kiadvány egyúttal okirat is és annak illetékére valamely szabály kifejezetten rendelkezik (bizonyítvány, másolat vagy kivonat hivatalos iratokból vagy könyvekből, hitelesítés), akkor nem esik az első bekezdésben meghatározott illeték alá, hanem azt az illetéket kell utána leróni, amely rája mint okiratra van megállapítva. Az a szabály, hogy a kiad-

ványt az illeték lerovása nélkül kiadni nem szabad (ill. szab. 92. §.) az ilyen kiadványokra is vonatkozik. (M. E. 5100/1930. sz. r. 55. §.)

Minden egyéb hivatalos kiadványok, melyek sem okiratoknak, sem bizonyítványoknak, sem hivatalos másolatoknak nem tekinthetők, illetékmentesek, de ha mellékletekül használatnak, az ezekre szabott bélyegkötelezettség alá esnek.

Külföldi hivatalos kiadványok közül csak azok illetékkötelesek, melyek okiratot vagy bizonyítványt képeznek; a többiek csak mint mellékletek kerülhetnek bélyegkötelezettség alá.

50. tétel. Az okiratok másodpéldányai és ívei.

Az okiratok — ideértve nemcsak az állandó összegű illeték alá esőket, hanem a váltók kivételével minden más, bármilyen illeték alá eső okiratot is — első példányának második és többi íve, valamint a második és többi példány minden íve, — amennyiben az ívekre és példányokra vonatkozóan más rendelkezés nincs — 1 P illeték alá esik. Ez az ívenkénti illeték azonban az első példány első ívére járó illetéknél nagyobb nem lehet.

Ha az okirat 200 négyszögecentiméteres ívnagyságot meghalad, az első példány második és többi ívének, valamint a második és többi példány minden ívének illetékét kétszeres összegben kell leróni (M. E. 5100/1931. sz. r. 3. §. (1. 2).)

Joggyakorlat.

1. A vázrajz, ha nincs is a szerződéshez fűzve, de alá van írva és arra a szerződésben hivatkoznak, a szerződés kiegészítő része és ívbélyeg alá esik. (K. B. 1736/1909. P.)

2. Több személy közös beadványának második és következő ívére az ívbélyeg akkor is csak egyszeresen rovandó le, ha az első beadványon az illetéket annyszor kellett is leróni, ahányan azt aláírták, illetve benyújtották. (K. B. 19.496/1913. P.)

52. tétel. Jegyzőkönyvek, bélyegkötelesek:

A. 1. Mindazon jegyzőkönyvek, melyek beadvány helyett vétetnek fel. Ezek az általuk pótoltt beadványokra meghatározott illeték alá esnek.

2. Mindazok, melyekben okirat foglaltatik. Ezek az illető okirat első ívére megszabott illetéken kívül ezen tétel A. 1. pontja, vagy a következő pontjai szerint a jegyzőkönyvekre rótt illeték alá is esnek.

C. A közigazgatási hatóságok, hivatalok vagy ezeket képviselő hivatalos személyek által készített jegyzőkönyvek, ha azok beadványt helyettesítenek, a beadványokkal egyenlő elbánás alá esnek.

Más jegyzőkönyv után, amennyiben az illetékdíjjegyzők vagy az illetékekre vonatkozó más, eddig hozott törvény szerint jegyzőkönyvi illeték alá esik, jegyzőkönyvi illeték fejében ívenként 2 P-t kell leróni. De ha a jegyzőkönyv két magánfél vitás ügyére vonatkozik és a vita tárgyának értéke 200 P-t meg nem halad, a jegyzőkönyvi illeték ívenként 50 fillér, ha pedig a vita tárgyának értéke 200 P-nél több, de 500 P-t meg nem halad, a jegyzőkönyvi illeték ívenként 1 P. (M. E. 5100/1931. sz. r. 53.)

b) Leletek, tanu- vagy egyéb kihallgatások, ténykörülmenyek, vagy viszonyok kinyomozása végett, melyekről valamely fél magának hivatalos bizonyítványt kiadni kérelmezett, vagy melyeknek alapján valamely hivatalos engedélynek megadásáért folyamodott, valamint az ügyvédi könyvek hitelesítése iránt felvett jegyzőkönyvek után az első ívtől 2 P. (M. E. 5100/1931. sz. r. 53. §.)

53. tétel. Jegyzőkönyvek bélyegmentesek.

c) a bélyegmentes beadványok helyett felvett jegyzőkönyvek.

62. tétel. Kltáblázási kérvények, lásd «beadványok» 13. tét. IV. 15. pontját.

Kltáblázások illetékmentesek.

63. tétel. Kivonatok a telekkönyvi hatóságok vagy bányabíróságok által vezetett telekkönyvekből, továbbá bírói letétek feljegyzéseiből, szintűgy a közhivatalok irataiból vagy hivatalosan őrzött magánokmányokból és ügyvédi könyvekből ívenként 2 P.

Joggyakorlat.

1. A telekkönyvi kivonatnak csupán a hitelesítési záradékot tartalmazó íve is bélyegköteles. (K. B. 1.079. elvi hat.)

2. Ha egy már hitelesített telekkönyvi kivonathoz újabb íven pótlás csatlakozik, és ez újból hitelesítettik, csak az új ívek után járó illeték követelhető. (K. B. 21.539/1912. P.)

3. A már egyszer hitelesített telekkönyvi kivonatra az első hitelesítés után keletkezett bejegyzések hitelesítése csak annyiszor 2 kor. (most 2 P) illeték alá esik, ahány ívet az új bejegyzések elfoglalnak. (K. B. 13.250/1914. P., 16.310/1914. P., 19.242/1914. P.)

4. Az ívenként 2 K (most 2 P) bélyeggel ellátott telekkönyvi kivonatra vezetett olyan bizonyítvány, hogy újabb bejegyzés nem történt, vagy az újabb bejegyzések szövegét hitelesítő bizonyítvány csak 2 K (most 2 P) bélyeg alá esik, s nem lehet követelni a kivonat összes ívei után újból az ívenkénti bélyegilletéket. (K. B. 15.299/1911. P.)

Könyveeskék, lásd «beiratási könyveeskék» tételét.

65. tétel. Közössége a tulajdonnak és egyéb jogoknak. Szerződések, melyek által vagyonszösség eszközöltetik, lásd «társasági szerződések», a község megszűntetése felőli okiratok, lásd «elkülönítési okiratok»

Jegyzet.

Ha valamely dolgot vagy jogot két vagy több személy közösen szerez, ezek összesen egy személynek tekintendők. Ha a nyilvánkönyvekbe már bejegyzett egyedüli tulajdonos egy vagy több személyt közös társtulajdonosul felvesz, a birtokba lépett ezen társtulajdonosok a rájuk ruházott jog arányához képest tartoznak az illetéket lefizetni, még pedig ha a vagyonszösség visszteher nélkül történt, mint ajándékozástól, ha pedig visszteher mellett kötöttet, mint adásvételi jogügylettől.

Ha a vagyonszösségbe lépett társtulajdonos része nincs meghatározva, úgy közte és a korábbi egyedüli tulajdonos között két egyenlő részben történt osztály vélelmeztetik. Ha az egyik társtulajdonos kitörése által a többiek vagyonszössége nagyobbodik, vagy a közös tulajdon egyedüli tulajdonná válik, a fennmaradt társtulajdonosok, illetőleg az egyedüli tulajdonos az illetéket ugyanazon arányban tartozik fizetni.

66. tétel. Lemondások jogokról:

a) visszteherrel járók, ha a visszteher és jog tárgya meg nem becsülhető, ívenként 2 P.

ezenkívül:

b) ha a lemondás más jogokra vonatkozik, szintén a visszteher értékéhez képest 2%.

Joggyakorlat.

Az arról kiállított okirat, hogy a bérlő haszonbérleti szerződésének lejártá előtt való megszüntetésébe bizonyos kártérítési összeg ellenében beleegyezik, III. fokozatú (most 2%-os) illeték alá esik. (Közig. bír. 7.175/1913. P.)

68. tétel. Levél, ha nem tekinthető okiratnak, bizonyítványnak vagy beadványnak, csak akkor bélyegköteles, midőn illetékköteles beadványhoz melléketül használtatik.

Levél alakjában kiállított okiratok azonban az okiratok természetéhez képest illetékkötelezettség alá esnek.

69. tétel. Másolatok:

Hivatalos iratokról, könyvekből és feljegyzésekből vagy hivatalosan őrzött magánokiratokról készült akár teljes, akár kivonatos *másolatok* (ill. díj. 69. tét. és 63. tét.), ha azokat bíróságok, állami, törvényhatósági, községi vagy egyházi hatóságok, hivatalok vagy hivatalos személyek, közjegyzői, ügyvédi, kereskedelmi és iparkamarák, ipartársulatok, ipartestületek és hasonló célú, törvény alapján szervezett testületek készítették el, akár hitelesítették azokat, akár nem, ivenként 2 P illeték alá esnek, a felek által készítették azonban csak akkor, ha azokat a hivatal vagy hatóság, amelynek irataiból készültek, hitelesíti. Az ilyen másolatok hitelesítése után külön illeték nem jár.

Ez alá a §. alá tartoznak egyebek közt: a telekkönyvi hatóságok által vezetett telekkönyvekből, a vasutak és esatornák központi telekkönyvéből, a bányatelekkönyvekből, a telekkönyvi térképekről, a belföldi felmérési jegyzőkönyvekből, a kataszteri telekkönyvekből, a kataszteri birtokívekből, a kataszteri térképekről, a bírói letétekről vezetett följegyzésekből, a cégjegyzékekből, a cégbíróságoknál őrzött iratokról, bírósági jegyzőkönyvekről, közigazgatási hatóságok határozatairól és egyéb iratairól készített másolatok (kivonatok). Az anyakönyvi kivonatok nem ez alá a díjtétel, hanem a bizonyítványokra megállapított 21. tétel alá tartoznak.

Amennyiben a már egyszer hitelesített másolatokra (kivonatokra) csak az időközben bekövetkezett változásokat másolják le, ezeknek a másolatoknak (kivonatoknak) illetékét nem a másolat (kivonat) összes íveinek száma szerint kell leróni, hanem csak azoknak az íveknek száma szerint, amelyekkel az eredeti másolat (kivonat) terjedelme növekedett; ha pedig ez a terjedelem a záradék által nem növekedett, csupán 2 P illeték rovandó le.

A már egyszer hitelesített másolatra (kivonatra) vezetett olyan záradék, amely azt bizonyítja, hogy az illető eredeti feljegyzésen időközben semmi változás nem történt, 1 P illeték alá esik.

Ha a másolat jogügyletet nem tartalmazó olyan okiratról készült, amely állandó összegű illeték alá esik, a másolat után ivenként lerovandó illeték nem lehet több, mint amennyi illeték az eredeti okirat első ívére jár. (M. E. 5100/1931. sz. r. 25. §.)

Jegyzet.

1. A felek által készített másolatok csak akkor illetékkötelesek, ha azok bélyegköteles beadványhoz vagy jegyzőkönyvhez mellékeltnek és ezen esetben a mellékletekre megszabott illeték alá esnek.

Ha azonban feltételelesen mentes vagy a külföldön kelt okiratok egyszerű vagy hitelesített másolatai is használatnak mellékletek gyanánt, szükséges ezekre eleve azon hivatalos bizonyítványt vezetni, hogy az eredeti okirat a bekövetkezett hivatalos használat miatt a szabályszerű bélyeggel ellátott.

Az ily bizonyítás illetékmentes.

Ha a fél az eredeti okiratot elő nem mutathatja, vagy a másolatot az említett bizonyítvánnyal el nem láttatja, a másolatért azon illeték fizetendő, mely az eredetiért jár.

2. Ha egy íven több okirat bélyegköteles másolatai foglaltatnak, a bélyegilleték a másolatok összes száma után fizetendő.

3. Mindazon másolatok, melyek hivatalból és hivatalos célra, vagy valamely illetékmentes avagy feljegyzést élvező személytől követeltettek, és ezen oknál fogva bélyegtelenül állítatik ki, más célra illetékrövidítés terhe nélkül nem használhatók.

4. A hitelesítési záradékban határozottan kifejezendő, el van-e az eredeti okirat vagy iromány bélyegjeggyel látva és minővel? és amennyiben az készpénzben való illetékfizetés alá esik, vajjon ezen fizetés teljesítése bizonyított-e az okiraton hivatalosan?

Ha azon okirat vagy iromány, melynek másolata hitelesítették, eredetileg illetékköteles volt és ezen kötelezettségnek elég nem tétetett, a hitelesítési záradékban továbbá még megjegyzendő az is, hogy az illetékrövidítés miatt a lelet felvételét és mely hivatalhoz küldetett át.

5. Oly hivatalos kiadványok, amelyekben valamely okiratnak, bizonyítványnak vagy irománynak másolata vagy kivonata bennfoglaltatik, hivatalos és hitelesített másolatoknak tekintendők.

6. Az egyszerű (nem hitelesített) másolatok a községi bíróság elé tartozó polgári peres ügyekre vonatkozó eljárásban bélyegmentesek. (P. K. 1878. évi 134. lap — szabályrendelet 5. §-a.)

Joggyakorlat.

1. Az illetékmentes bizonyítvánnyról kiállított másolat nem esik illeték alá. (K. B. 4596/1916. P.)

2. Az okiratnak egyszerű másolata után is ki lehet szabni az illetéket, ha a fél nem bizonyítja, hogy az eredeti okiraton az illeték le volt róva, vagy hogy azt illetékkiszabás végett bemutatták. (K. B. 23.423. 1914. P.)

Másodlatai a beadványoknak és pedig:

egyéb beadványoknak ívenként 2 P.

— amennyiben pedig az első példány után csekélyebb illeték jár, az annak megfelelő bélyegilleték rovandó le.

70. tétel. Meghatalmazási záradékok illetéke, melyek nyugtákra vagy más okiratokra vezetettek, első ívtől 2 P.

71. tétel. Meghatalmazások. (1920 : XXIV. tc. 7. §. és M. E. 5100/1931. sz. r. 7. §.)

A meghatalmazások, vagyis az olyan okiratok, amelyekben a kiállító egyoldalú nyilatkozata alapján az abban megnevezett másik fél arra nyer jogot, hogy a kiállító nevében eljárjon, jogselekményeket végezhesen, a következő illetékek alá esnek:

a) ha a meghatalmazásban díj vagy jutalom nincs kikötve, 2 P illetéket kell leróni.

b) ha a meghatalmazásban a meghatalmazott részére díj vagy jutalom van kikötve, ennek értéke után 3%-os illetéket kell leróni, amely azonban 2 P-nél, illetve a c) pont alá eső meghatalmazásoknál a c) pontban megállapított illetékeknél kevesebb nem lehet;

c) ha a meghatalmazást olyan perben vagy ügyben való eljárásra állították ki, amelynek tárgya 5.000 P-t meg nem halad, az alábbi illetéket kell leróni: 500 P-ig 50 f, 500 P-n túl 1.000 P-ig 1 P, 1.000 P-n túl 5.000 P-ig 1 P 50 f.

A meghatalmazás illetékét újból le kell róni, ha a meghatalmazott az egy ízben már felhasznált meghatalmazást más ügyben vagy perben újból felhasználja. Az a bíróság, vagy hatóság, amelynél a meghatalmazást használják, köteles arra az ügy vagy per számát és a felhasználás idejét feljegyezni és a lerótt bélyeget felülbélyegezni.

A meghatalmazás illetékköteles, tekintet nélkül arra, hogy az az eljárás, amelyben felhasználják, illetékmentességben részesül-e vagy sem.

A postai küldemények és táviratok átvételére adott meghatalmazások illetékmentesek.

Jegyzet.

A meghatalmazások, ha egyébként bélyegmentes beadványhoz csatolják is, bélyegkötelesek.

A bűnügyben, valamint a községi bíróság előtti eljárásban szóval adott meghatalmazások bélyegmentesek. (Törv. ill. 1914 : XLIII. tc. 49. §.)

Joggyakorlat.

1. Több különböző és semmiféle közösségben nem álló félnek több egymástól független ügyben leendő felhasználás céljából kiállított közös meghatalmazása után annyiszor kell leróni a meghatalmazási illetéket, ahány fél azt kiállította. (K. B. 16.631/1926. P.)

2. Az a törvényes rendelkezés, mely szerint a meghatalmazás illetékköteles, tekintet nélkül arra, hogy az eljárás, melyben felhasználják, illetékmentességben részesül-e vagy sem, a szegénységi jog alapján való illetékmentességet nem érinti. (K. B. 11.974/1922. P.)

73. tétel. **Mellékletek**, melyek a felek által a bélyegköteles beadványokhoz és jegyzőkönyvekhez csatoltatnak, ívenként 30 f. (M. E. 5100/1931. sz. r. 54. §.)

A mellékletekre szabott bélyegilleték alá esnek, különösen:

a) azon okiratok, irományok és hivatalos kiadványok, melyek a szabályok szerint illetékmentesek, de mellékletül használtatnak (v. ö. 8. §.).

c) a személyes mentességnél fogva bélyegmentes okiratok és irományok, ha nem illetékmentes személyek által mellékletként használtatnak;

d) ellenben a külföldön keletkezett okiratok és irományok és általában a feltételes bélyegmentes okiratok, bizonyítványok és irományok, amennyiben azoknak mellékletként való használata az illetékkötelezettséget megállapítja és ez esetre más illetékszabás világosan megállapítva nincs, azon illeték alá esnek, mely ezen okiratok-, bizonyítványok- és irományoktól jelen szabályok szerint lett volna fizetendő, ha a feltételes mentesség kellei hiányoztak, vagy az iratok belföldön állítottak ki (v. ö. 69. tét. 1. jegyz. 2—4. bek.).

Jegyzet.

Az illetékszabályok szerint kellőleg bélyegzett okiratok és irományok (v. ö. 74. t. c. pt.) nem esnek további illeték alá, midőn mint mellékletek használtatnak. Ez alul kivételnek a jelen illetéki díjjegyzék 84. tételében B) 2. és 3. alatt elősorolt számadások, melyek, ha mellékletként használtatnak, ívenként 30 f-es bélyeggel látandók el.

Joggyakorlat.

1. A mellékletként használt levél és ennek borítékja illetékezés szempontjából egy mellékletnek tekintendő. (K. B. 227. elvi dönt.)

2. A beadvánnyal sem értelmi, sem külső összefüggésben nem lévő s a beadványhoz pusztán tévedésből csatolt melléklet után bélyeg nem követelhető. (K. B. 267. elvi dönt.)

3. Beadványhoz csatolt melléklet a szabályszerű bélyeggel látandó el, akár volt arra szükség, akár nem. (K. B. 467. elvi dönt.)

4. A bélyegköteles beadványhoz vagy jegyzőkönyvhöz csatolt olyan jegyzőkönyv után, amelyen több okirat vagy iromány másolata van, az ill. díjj. 73. tétele szerint járó bélyegilletéket minden egyes okirat vagy iromány másolata után külön kell leróni. (K. B. 76. sz. jogegységi dönt.)

5. Postafeladóvévények bélyegköteles beadványhoz csatolva mellékleti bélyeg alá esnek. (K. B. 23.343/1912. P.)

6. Ha valamely irat szövegét szósz szerint idézik is valamely beadványban, vagy jegyzőkönyvben, emiatt mellékleti illetéket követelni nem lehet, mert csak a külön csatolt irat esik mellékleti illeték alá. (K. B. 11.038. 1914. P., 11.039/1914. P.)

7. Ha egy mellékletként használt okiraton a bélyeg szabálytalannal van leróva és így azt bélyegtelennek kell tekinteni, a mellékleti bélyeget le kell róni. (K. B. 23.725/1912. P.)

74. tétel. **Mellékletek, mentesek:**

a) könyvek, röpiratok és kinyomtatásra szánt kéziratok;

e) azon okiratok (v. ö. 73. t. második jegyzet), valamint bélyeg- és illetékköteles bírói határozatok eredeti kiadványai és irományok; melyektől az illeték bélyegeken vagy készpénzben lefizetetteti;

/) okiratok azon másolatai, melyeket a felek telekkönyvi beadványokhoz a telekkönyvi hatóság számára és az illetékszabás céljából csatolni tartoznak.

Joggyakorlat.

1. A telekkönyvi irattár számára esatolt másolat akkor is bélyegmentes, ha az okirat másolatnak a becsatolása a telekkönyvi irattár részére a telekkönyvi rendtartás szerint nem is volt szükséges. (K. B. 11.605/1912. P.)

2. Könyvalakban nyomtatott alapszabály mellékletként esatolva, mellékleti bélyeg alá esik. (K. B. 9.811/1913. P.)

75. tétel. Munkakönyvek, melyekkel az iparüzők segédei elláttatnak, ideértve az ipartörvény (1884: XVII. tc.) 105. §-ban jelzett esetekben kiállított másodlatokat is. (34.025/1884.) minden könyveskétől 50 f.

— mentesek, lásd az 58. tétel b) betűjét. (M. E. 5100/1931. sz. r. 15. §.)

Jegyzet.

Az 58. t. b) betűje helyébe a M. E. 5.100/1931. sz. r. 15. §-a lépett. Ezt a §-t lásd a 21. tétel b) pontjánál.

78. tétel. Okiratok:

I. Melyek valamely vagyon átruházását, valamely jog erősbitését, jogok vagy kötelezettségek megszüntetését tartalmazzák:

A. Ha a szolgáltatás és viszontszolgáltatás, vagy azok egyike, vagy ha a megszüntetett jog vagy megszüntetett kötelezettség megbecsülhető dolgot képez, még pedig:

i) okiratok, mely által valamely ingatlan dolognak tulajdona, haszonélvezete vagy haszonélvezeti joga visszerhesen átruháztatik, első példány első íve 2 P illeték alá esik.

Ha az okirat — ideértve nemcsak az állandó összegű illeték alá esőket, hanem minden más, bármilyen illeték alá eső okiratot is — 2.000 négy-szögecentiméteres ív nagyságot meghalad, az első ív illetékét kétszeres összegben kell leróni, amennyiben az egyszeres illeték 2 P-nél kevesebb. Amennyiben pedig az egyszeres illeték 2 P vagy 2 P-nél több, azonfelül külön 2 P-t kell leróni (M. E. 5100/1931. sz. r. 2. §.), emellett a jogügylettől járó illeték, lásd «vagyonátruházások».

(Az okiratok első példányának második és többi ívére nézve lásd az 50. tételt a 625. oldalon.)

84. tétel. Számadások:

B.

2. Nem esnek számlabélyeg alá azok a jegyzékek, amelyeket a kereskedők vagy iparüzők a megrendelés nélkül csupán megtekintésre küldött árukkal kísérőjegyzékképen küldenek. Ezt azonban a jegyzéken ki kell tüntetni. Nem esnek továbbá számlabélyeg alá a nyersanyag beszerzésére, közös raktár tartására, közös termelésre alakult, valamint az értékesítő és fogyasztási szövetkezetek, amennyiben üzletkörük ezeken a célokon kívül semmi más haszonhajtó vállalkozásra ki nem terjed, s amelyek tagjaiknak a törzsétét vagy üzletrész 5%-át meghaladó osztalékot alapszabályaik szerint nem adhatnak, tagjaiknak kiszolgáltatott árukról kiállított jegyzékek.

3. A számlakövetelés kiegyenlítésének a számlára vezetett utólagos elismerése sem esik nyugtatványi illeték alá.

85. tétel 1—5. pontjai. Személyes mentességek.

1. Mentések a hatóságok, közhivatalok és az államkinestárból javadalmazott közalapok (ú. m. a vallásalap, a tanulmányi alap és az egyetemi alap), úgyszintén ezek képviselői, ha az illetékfizetés kötelezettsége az államkinestárt, vagy magát a javadalmazott alapot illetné.

Jegyzet.

Az állam vagy a kincstárból javadalmazott közalapok javainak kezelésére felállított hivatalok a bélyeg és illeték tekintetében az álladnos szabályok alá esnek.

Ez alól kivételtnek:

aa) a jövedék tárgyainak előállításával, kezelésével, elárúsításával megbízott hivatalok és hatóságok;

bb) a postaintézet, az állami bányahivatalok, valamint az államvasúti vagy távíratí hivatalok.

Az államvasutak gépgyára és a diósgyőri vas- és acélgyár, mint a bányá- és vasúti híd kiegészítő részei, a 85. t. 1. pont jegyzetének bb) pontja alá tartoznak. (P. M. 46.104/1897.)

85. tétel 12–16. pontjai.

15. Az ügyvédi és közjegyzői kamarák, a kereskedelmi és iparkamarák, gazdasági egyletek és általában minden oly egyletek, melyek anélkül, hogy pénzkezelésök nyereszkesedésre volna irányozva, tisztán tudományos, emberbaráti vagy jótékonyossági célok elérésére törekcszenek, a közhatalóságokkal és hivatalokkal való levelezésre nézve, a bírói eljárást kivéve, illetékmentesek; lásd különben a «társaságok» című tétel XII. a. pontját.

Megjegyeztetik, hogy az ügyvédi és közjegyzői kamarák, a kereskedelmi és iparkamarák hivatalos eselekvényeire és a hozzájuk intézett beadványokra és mellékletekre nézve bélyegilleték tekintetében mint más hatóságok tekintendők.

87. tétel. Szolgálati szerződések és javadalomadómanóyzások, továbbá szegődési szerződések:

b) szolgálati szerződések, vagyis az olyan szerződésekről kiállított okiratok, amely szerződésben az egyik fél meghatározott munkára (szolgálatra), a másik fél pedig megállapított ellenérték — munkabér (fizetés) — adására kötelezi magát, a kikötött ellenérték után az eddigi 1'5% helyett 0'5% illeték alá esnek. Ezen illeték alól mentesek:

1. azok a szolgálati szerződések, amelyeknél a kikötött munkabérnek (fizetésnek) egy hónapra eső összege személyenként 500 P-t meg nem halad;

2. az őstermelő, ipari és kereskedelmi üzemek alkalmazottainak a rendes üzemi munkára vonatkozóan tömegesen megkötni szokott szolgálati szerződésai. (1929: XXVII. tc. 6. §.)

c) tanoncok felvétele iránti szerződések, — ideértve az ipartörvény (1884: XVII. tc.) 61. §-ának, illetve helyébe lépő 1922: XII. tc. 76. §-ának rendelkezései értelmében kötendő szerződéseket is — ha a megállapított kötelezettség arra szorítkozik, hogy a tanoncnak szolgálata fejében oktatás vagy ellátás is adassék, első ívtől 50 f (M. E. 5.100/1931. sz. r. 16. §. (8).)

d) szolgálattételek iránt kötött minden más, visszteherrel járó szerződések, melyek ezen tétel a) és b) pontja alá nem esnek. (P. M. 68.200/1927. sz. rend. 17. §.)

Jegyzet.

Értékül a kikötött bér tekintendő, mely, amennyiben meghatározott ismétlődő szolgáltatásokból áll, a 61. §., vagy ha a viszontszolgáltatás meghatározott nagysága szerint, p. o. darabszám, köbölzám, stb. állapított meg, az összesen kikötött munka szerint számítendő.

Szolgálati könyvecské, vagy fizetési ívek, melyekbe a szolgálattelvő bérének kifizetése beíratik, lásd «termesztményi illetékek könyvecskéi».

88. tétel. Szolgalmak.

A. Oly okiratok, melyekkel valakire szolgálmi jog ruháztatik át, vagy a már megtörtént szerzés a kötelezett fél részéről bizonyíttatik és pedig:

a) és b) pontokat lásd a vagyonátruházási illetékről szóló 1920 : XXXIV. tc.-nél.

c) ha a szerzés visszteherrel jár:

aa) a hasznélvezeti szolgálatom átruházásának illetékét lásd a vagyonátruházási illetékekről szóló 1920 : XXXIV. tc.-nél.

bb) egyébnemű szolgálmakért érték szerint 1'5% illeték jár. (P. M. 68.200/1927. sz. rend. 17. §.)

Jegyzet.

A szolgalmi jog úgy jelentkezik a tulajdonnal szemben, hogy a nem tulajdonos, vagyis a jogosult az idegen dolog egy vagy több használhatóságát saját előnyére fordíthatja. Ez az előnyhúzás, lehet olyan, hogy a jogosultat közvetlenül illeti meg az előny, amikor is a szolgálatom személyes szolgálatom, de lehet olyan, hogy az idegen dolog valamely használhatósága egy másik telekhez fűződik elsősorban, hogy ennek nyújtson gazdasági előnyt a telek révén, amikor is telki szolgálatommal állunk szemben. A szolgálatom lényege tehát az, hogy az idegen dolog egyik-másik fizikai tulajdonsága mintegy kiválik a telek tulajdona köréből és mint önálló jogalakulás szerepel. A szolgalmi jog tehát az idegen dolog hasznát köti le más javára. A szolgálmak tekintet nélkül arra, hogy személyes szolgálatommal vagy telki szolgálatommal állunk szemben, egyforma illeték alá esnek. Az illetékkulcs 1'5%.

Joggyakorlat.

Köszéntelepnek teljes tulajdonjoggal oly módon való átruházása, hogy a szerzők az ingatlan tulajdonosának évenként bizonyos meghatározott összeget tartoznak fizetni, ingatlanra vonatkozó szolgalmi jognak átruházása és az ellenérték után vagyonátruházási illeték jár. (K. B. 9.603. 1898. P.)

89. tétel. XII. a)–c) pontjai. — Társaságok.

XII. Eltérőleg a megelőző pontok határozmányaitól, bélyegmentességben részesülnek:

a) Tudományos, művészeti, gazdasági, kegyeleti és jótékony egyletek, amennyiben céljuk nem pénzbeli nyereségre van irányozva, a közhatóságokhoz és hivatalokhoz intézendő beadványaikra és irataikra nézve, a peres eljárás kivételével. (1869 : XVI. tc. 3. §., v. 6. 85. t. 15. pt. és 16. t. D. aa) pt.)

c) Élelmezési, előlegzési és egyáltalában önszegélyezési társulatok, egyletek, ha üzletük a társulat tagjainak nyújtott segélyezésén, élelmezésén vagy előlegzésén túl más nyereségre és kereseti ágra nem terjed ki, az üzleti és betéti könyvekre a társulat irányában maguk a tagok által az alapszabályok értelmében kiállított kötvényekre, valamint a betétekről és a felvett vagy visszafizetett kölcsönelőlegekről kiállított véthbizonyítványokra nézve is. (1869 : XVI. tc. 5. §.) A beadványokra, ezek mellékleteire és az okiratokra nézve lásd az ill. dijj. 31. tételét.

Jegyzet.

Ha az említett egyletek saját tagjaiknak nyújtott segélyezésén, élelmezésén vagy előlegzésén túlterjedő más használható üzletekkel is foglalkoznak, ez esetben az 1869 : XVI. tc. (jelen tétel) azon üzletekre vonatkozó rendeletei alá esnek. (1869 : XVI. tc. 6. §.)

Joggyakorlat.

Tudományos, művészeti stb. egyletnek az ill. dijj. 89. tétel XII. a) pontján alapuló bélyegmentessége kiterjed a megalakulásra és az alapszabályok kormányhatósági jóváhagyását megelőző időre is. (K. B. 4. sz. elvi dönt.)

89. tétel. XII. g)–z) pontjai. — Társaságok.

Végül bélyegmentességben részesülnek:

i) Segélyző pénztárak, azaz temetkezési és betegápoló egyletek, rokkant munkásokat és munkások özvegyeit segélyző pénztárak a fentebbi IV. pont alatt megállapított illetékektől annyiban mentesek, amennyiben ezen intézetek nem egyszersmind egyéb biztosítási ügyletekkel is foglalkoznak és azok céljai a vállalkozók nyereségére nem irányul.

Amennyiben pedig biztosítási ügyleteket is folytatnak, ezek után a szabályszerű illetéket fizetik. (1883: VIII. tc. 12. §.)

s) 1927: XXI. tc. 204. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet azon okiratai, melyek egyfelől az intézetek, másfelől tagjaik, valamint egyfelől jogviszonyok létesítése, megállapítása vagy lebonyolítása céljából keletkeznek, továbbá az e törvény rendelkezései alapján kiállított egyéb okiratok is a váltók és az utalványok kivételével, végül a biztosító intézetek a munkaadó, másfelől a biztosított között az 1927: XXI. törvényen alapuló üzleti könyvei illetékmentesek.

A közigazgatási hatóságoknál e törvény rendelkezései alapján benyújtott beadványok szintén illetékmentesek.

Tárláda, lásd: «társaságok» tétele XII. i) pontját.

Táviratok, ha magánfelek által közigazgatási hatóságokhoz intéztetnek és oly kérelmet tartalmaznak, mely különben írásbeli beadványba foglalva bélyeg alá esnék, lásd «beadványok» című tételt. (1881: XXVI. tc. 15. §.) (V. ö. 25. §.)

90. tétel. Termesztényi illetmények könyveeskéi, melyek a szolgáltatódó által a szolgálattevőnek kiadatnak, az illetmények összes értékéhez képest a 61. §. értelmében 1% illeték alá esnek, (68.200/1927. P. M. rend. 24. §.)

ha pedig ezen könyveeskék a szolgálattevőnek nem adatnak ugyan ki, de az utóbbiak azokban az illetmény kiszolgáltatását bizonyítják, minden ilyenmő egyes bizonyítvány, minden egyes kiszolgáltatás értékéhez képest 1% illeték alá esik. ((68.200/1927. P. M. rend. 24. §.)

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A bányahatóságoknak a bányaművelésre felügyeletéről s az annáli eljárásról.

Felügyelési kötelesség.

220. §.

A bányahatóságokat a bányaművelés üzlete tekintetében illető felügyelés folytán, tartoznak azok a bányatörvény által a bányavállalkozókra ruházott kötelességek teljesítése fölött őrködni s mindazon esetekben föllépni, melyekben a bányaművelés főtartása, vagy annak a köztekintetekhez viszonyai különös intézkedéseket kívánnak.

1883. évi I. tc. a köztisztviselők minősítéséről.

11. §. A bányahatósági szaktisztviselőkre nézve a bányászakadémia bányászati szaktanfolyamának szabályszerű bevégezése és ezenfelül a jog- vagy államtudományi államvizsga kimutatása kívántatik.

A bányagazgatóságok s bányahivatalok, főbányák, beváltó hivatalok, pénzverő hivatalok, fémkohók, vasművek, kőszénbányák és a sótermelésnél alkalmazott fogalmazási, műszaki és pénztári személyzetre nézve a bányászakadémiai tanulmányok szabályszerű bevégezése és államvizsga az illető szakból.

A P. M. 1919. évi 5.257. sz. r. a bányahatósági tisztviselők létszámához tartozó hivatali állások elnevezéséről.

A minisztertanácstól nyert felhatalmazás alapján a bányahatóságoknál alkalmazott felsőfokú és alsófokú minősítési létszámban levő tisztviselők hivatali állásának elnevezését a következőkben állapítom meg:

Az 1883 : I. tc. 11. §. első bekezdésében körülírt elméleti képzettséghez kötött állásoknál:

A IV. fiz. osztályban levő állás elnevezése a bányahatósági szaktisztviselők létszámában is «Helyettes államtitkár».

Az V. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Bányakapitány».

A VI. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Bányahatósági főtanácsos».

A VII. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Bányahatósági tanácsos».

A VIII. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Főbányabiztos».

A IX. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Bányabiztos».

Az 1883 : I. tc. 19. §. második bekezdésében körülírt elméleti képzettséghez kötött állásoknál:

A VII. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Irodafőigazgató».

A VIII. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Irodnigazgató».

A IX. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Irodafőtiszt».

A X. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Irodatiszt».

A XI. fiz. osztályban levő állás elnevezése «Irodasegéd-tiszt».

Jegyzet.

1. Az 1918. évi február hó 23-án kelt legfelsőbb elhatározással szervezett és az állami rendszerű IV. fiz. osztályba tartozó helyettes államtitkári elnevezés 1929. évi március hó 16. napján kelt magas elhatározással miniszteri főtanácsosi elnevezésre változtatott.

2. Az M. E. 1925. évi 5000. sz. rendelet a Költségvetés Pénzügyminisztérium «Bányakapitányságok» címnél az 1925/1926. évi költségvetésből az eddig felvett IV. fiz. oszt. helyettes államtitkári állást törölte.

A P. M. 1926. évi 101.839. sz. r. a bányahatósági tisztviselők magánmunkavállalásáról.

A «Szolgálati szabályok» 73. §. az állami tisztviselőnek mellékfoglalkozására vonatkozó általános tiltó rendelkezéseket tartalmazza. Hogy ezek a rendelkezések a bányakapitánysági tisztviselőket illetően a gyakorlatban egyöntetűen és minden kétséget kizáró módon alkalmaztassanak, ebben a tárgyban már kiadott 56.891/1890. és 32.072/1902. számú pénzügyminiszteri rendeleteknek hatályon kívül helyezése mellett a következőket rendelem:

1. A bányahatósági tisztviselők magánmunkát, szakértői megbízást vagy más mellékfoglalkozást esak is a bányakapitányság főnöke útján esetről-esetre kikérendő előzetes engedélyem alapján vállalhatnak el.

A bányakapitányság főnöke minden esetben főnöki szám alatt véleményes jelentést tartozik tenni.

Ugyannek az eljárásnak van helye, ha a felek bizonyos munkálatoknak végzését (bányatelekfektetés, zártkutatómunkák rendezése stb.) a szabályszerű utazási illetmények mellett hivatalból kéri.

2. Hasonlóan tartoznak nevezett tisztviselők engedélyemet előzetesen kikérni abban az esetben is, ha a büntető- vagy a polgári bíróság alkalmazza, illetőleg nevezi ki őket szakértőül, hogy megvizsgálhassam, vajjon az 1896 : XXXIII. tc. 231. §. 4. bekezdése, illetőleg az 1911 : I. tc. 355. §. 4. bekezdése szerint a szakértői kirendelés a közszolgálat érdekébe nem ütközik-e?

Ha büntető ügyben kellő időben tett jelentésre a tárgyalás, illetőleg szemle megtartásáig tölem válasz nem érkezik, az illető tisztviselő a szakértői megbízásnak — amennyiben egyéb akadályok fenn nem forognak — köteles eleget tenni.

3. A bányahatósági beosztott fogalmazó tisztviselők zártkutatómunkák körök fektetését az 1. ponttól eltérőleg előzetes főnöki engedély alapján

hivatalos időn kívül elkészíthetik azoknak a feleknek, akik a bányakapitányság területében bányauzemet nem folytatnak és bányaműszaki alkalmazottjuk nincsen. A bányakapitányság vezetője köteles azonban minden egyes esetben hivatalból felveendő ügyiraton intézkedni és azon a díjazást a mérnök-kamarai díjszabás szerint megállapítani és az ilyen zárt-kutatmányi bejelentések elintézését egy rangban idősebb tisztviselőnek kiosztani.

Jegyzet.

1. Az 1896:XXXIII. tc. a bűnvádi perrendtartásról (B. P.) 231. §. 4. bekezdése: «Közszolgálatban álló egyén nem alkalmazható szakértőül, ha ezt feljebbvaló hatósága a közszolgálat érdekeibe ütközőnek nyilvánítja.»

2. Az 1911: I. tc. a polgári perrendtartásról (Pp.) 355. §. 4. bekezdése: «Közszolgálatban álló egyén nem alkalmazható szakértőül, ha ezt feljebbvaló hatósága a közszolgálat érdekeibe ütközőnek nyilvánítja.»

Joggyakorlat.

1. Bányakapitányságnak Salgótarján. Az egri kir. törvényszék vizsgálóbírájához intézett 2392/1929. sz. átiratára hivatkozva közlöm, hogy a balesetből kifolyóan a kőbánya üzemvezetője ellen gondatlanság által okozott emberölés vétsége címén vádiratot adtam be és arra a bányakapitányság képviselőjének szakértőként való meghívását indítványoztam. Felkérem, hogy annakidején az említett átiratot szerkesztett bányafőtáncos urat szívesedjék a főtárgyalásra kiküldeni.

Nemcsak ezen esetben történt meg, hanem általában a kőbányaüzemeknél elég gyakori balesetek nyomozásánál többször előfordul, hogy a büntetőjogi felelősség kiderítése nehézségekbe ütközik, aminek okát abban látom, hogy — amint tek. Cím hivatkozott átiratában is említeni szíves volt — a bányakapitányságok a kőbányaüzemeknek nem felügyelő hatóságai. Ezért ilyen esetekben hiányzik a bányakapitányság szakszerű vizsgálata, amely más bányabaleseteknél a vádhatóság munkáját hathatósan, sőt döntő súllyal segíti elő.

Sem a bányakapitányságoknak, sem a kir. ügyészségnek nem áll módjukban bányarendőri vizsgálattal tisztázni a kőbánya-balesetek okát, azonban — mint a jelen esetben is történt — a bányakapitányság egyik szakértő tagja a bíróság felkérésére véleményt nyilváníthat.

Elvileg nincs akadálya annak, hogy a bíróság szakkérdésekben állami hivatal tagjának szakértői véleményét is igénybe vehesse. Ezért ezen esetből kifolyóan annak szíves közlésére kérem fel, vajjon lehetséges volna-e, hogy hasonló kőbányai baleseteknél a vizsgálóbíró már a helyszíni szemléhez a bányakapitányságtól kérje bírósági szakértő kiküldését, akinek működése természetesen a bányakapitányság felügyelő hatáskörétől független. (Egri kir. ügyészség 4.345/1929.)

2. Bányakapitányságnak, Salgótarján.

(1) Az adott esetben az ügy előzményeire való tekintettel kivételesen nincsen kifogásom az ellen, hogy a bányakapitányság főnöke a kérdéses baleset törvényszéki főtárgyalásán mint törvényszéki szakértő eljárjon. Azonban figyelemzettetnem kell a bányakapitányságot, magasabb szakközigazgatási érdekből nem tartom megengedhetőnek, hogy a bányakapitányság a nem felügyelete alá tartozó üzemeknél történt balesetekről bírósági megkeresésre szakvéleményt adjon. A bíróságnak ugyanis módjában áll minden esetben a szükséges szakvéleményt az illetékes iparfelügyeleti szakhatóságtól beszerezni.

(2) Az egri kir. ügyészség 1929. évi 4345. ku. ü. számú átiratának utolsó bekezdésében foglalt arra a kérdésére vonatkozólag, lehetséges volna-e, hogy a vizsgálóbíró kőbányánál történt baleseteknél már a helyszíni szemléhez kérje a bányakapitányságtól a bányahatósági tisztviselőnek bírósági szakértőként való kiküldését, utalnom kell az 1926. évi 101.839. számú rendelet 2. pontjában foglaltakra. (P. M. 161.370/1929.)

3. A B. 3838/1927—7. számú vizsgálóbírói végzésben körvonalozott s a bírói helyszíni szakértői szemle tárgyát képező kérdések jórészt olyan természetűek, amelyekre nézetem szerint az illetékes iparfelügyeleti hatóság vagy annak valamelyik tagja van hivatva szakszerű véleményt mondani, éppen ezért bányahatósági tanácsosnak ebben az ügyben szakértőként való szereplését az 1896:XXXIII. te. 231. §-a alapján kívánatosnak nem tartom.

Meghagyom a bányakapitányságnak, hogy a miskolci kir. törvényszék vizsgálóbíráját erről haladéktalanul értesítse, hogy az esetleges késedelem új szakértő kirendelésének akadálya ne legyen. (P. M. 150.085/1928.)

4. Nevezett bányatulajdonosnak azt a kérelmét, hogy a bányakapitányság a föltárt széntelep adományozásához szükséges méréseket és előmunkákat hivatalos kiküldötttel végeztesse el, a mai viszonyok között teljesíthetőnek nem találtam. A bányatörvény 50. §-ára, illetve a végrehajtási szabályok 40. §-ára való hivatkozást nem tarthatom helytállónak, mert az a fektetési térképnek hivatalból való elkészítéséről csak arra az esetre intézkedik, ha azt az adománykérő «sem maga nem készítheti, sem más harmadik személy által nem szerkeszthetethi». Ez utóbbira pedig tudomásom szerint a lehetőség megvan. (P. M. 110.018/1929.)

221. §.

Minden e végre megkívántató vizsgálatok hivatalból teendők.

A bányahatóságok különösen kötelesek:

a) a járásukbeli minden bányákat, küldöttjeik által, időről-időre megvizsgáltatni, s a leletről maguknak jelentést tétetni;

b) küldöttjeik által, de a hivatali titok legszigorúbb megőrzése mellett, az üzleti terveket és térképeket megsejleltetni s a bányamegyei térképeket (185. §.) e szerint megigazítottatni;

c) mindazon intézkedéseket kibocsátani, melyek a bányatörvény szabályai megtartásának biztosítására szükségesek;

d) oly veszélyes események beálltánál, melyek eiharapódzással s ezáltal a bányauzletre nézve általában ártalmas befolyással fenyegetnek, vagy melyek miatt egyes érdekeltek által segélynyújtásra felszólítottak, a helyszíneni vizsgálatot megtenni, s azon esetben, ha az üzletigazgatóság által tett intézkedések nem elegendők, kellőleg rendelkezni.

222. §.

A bányauzletben előforduló oly eseményeknél, melyek a személyek, épületek, telkek, gyógyforrások, kutak vagy más építmények biztonságát veszélyeztetik, a bányahatóság a szükséges biztonsági intézkedéseket rendszerint a politikai hatóság meghívása mellett köteles elrendelni. A késedelem veszélyes volta esetében azonban a közelebbi, vagy az eseményről korábban értesülő hatóság tartozik, a szükséges dologérték meghívása mellett, a halaszthatlan mentési és biztonsági intézkedéseket megtenni, s a további intézkedések iránt a kiszabott értekezletet tartani.

223. §.

Minden művezető vagy helyettese köteles az ilyes eseményeket a legközelebb fekvő politikai vagy bányahatóságnak tüstént följelenteni.

A bányafelügyelet elve.

V. sz. 112. §. A bányahatóságnak a bányamívelésre való felügyelete az á. b. t. 220. §-a szerint a bányatörvény által a bányavállalkozóra ruházott köteleességek teljesítése fölötti őrködésből áll.

Ezenkívül a bányahatóságnak a bányatulajdonos üzemi és gazdasági viszonyaiba semmiféle beleszólása nincs.

Hogy mily módon történjék a fentemlített felügyelet, az á. b. t. 221. és 222. §-ai határozzák meg. — a bányahatóság azonban csak az esetben járhat el előnyös módon, ha folytonos, kölesönös bizal-

mon alapuló jó viszonyt tart fenn a kerületi választmánnyal. (36. §.).

Ily úton szerezhethet a bányahatóság leggyorsabban és legbiztosabban tudomást a kerületébeni bányaüzem hiányairól és hátrányairól, és így képes azok eltávolítása és megszüntetése tárgyában intézkedni. E célból a kerületi választmány e tárgyra vonatkozó időszakonkénti jelentések tételére szólítandó föl.

A bányahatóságok segédközegei.

A bányahatóságok az őket az á. b. t. 221. §. a), d) pontjai és az á. b. t. 222. §-a alapján megillető felügyeleti jogot bizalomra méltó kinevezési és magánbányatisztekre is ruházhatják, és ezeket, ha kirendelésük idő- és költségkimélessel járna, ha feladatuknak megfelelni képesek és ha a bányavállalkozók által kifogásolva nem lettek, helyszíni szemlék és vizsgálatok keresztülvitelével megbízhatják.

A bányahatóság különös tevékenysége.

V. sz. 113. §. A bányahatóságnak kötelessége mindannyiszor, ahányszor valamely bányászat közelében hivatalosan teendője van, kiküldöttjét oda utasítani, hogy az üzemtartás módját bányarendőri szempontból megvizsgálja. Hol az üzemvezetés rendes módja iránt aggály merülne fel, külön vizsgálat rendelőndő el.

Ez alkalommal a bányamű tulajdonosai vagy művezetői a bányatörvény szabályaiba ütköző fogatkozásokra figyelmeztetendők; a munkások bérviszonyai és a társuladák kezelési módja megvizsgálandók és a tapasztalt tényállás a minden bányaműnél létesítendő bányabejárási könyvbe bevezetendő.

Mindenekelőtt a bányakapitánynak kötelessége a kerületében levő legfontosabb bányaművek viszonyaival megismerkedni és minden fontos vagy veszélyes esemény alkalmával a helyszínén megjelenni.

Ha az á. b. t. 222. §-ában feltételezett események fordulnának elő, és ha gyors határozathozatal válik szükségessé, úgy a bányahatóság egy biztost kiküldeni, és az illetékes politikai hatóságot arra felszólítani tartozik, hogy ez a vizsgálatnál egy kiküldöttje által magát szintén képviseltesse.

Ha a két hatósági kiküldött az eljárásra nézve megegyezni nem tudna, a bányahatósági biztos két szakértőnek azonnali meghívására köteles.

Az erről felvett jegyzőkönyv a bányakapitányság elé terjesztendő, ki arról határozatot hozni, ezt a politikai hatósággal hozzájárulás végett közölni és a közösen megállapított határozatot kiadni tartozik.

Ha a két hatóság sem jutna megállapodásra, az ügy a főbányahatóság elé terjesztendő fel elintézés végett. A bányahatóság ezalatt azonban a veszélyeztetett tárgy biztosítására szükségesnek látszó intézkedéseket elrendelendi.

Valamely fenyegető veszély, vagy már bekövetkezett szerencsétlenség esetében azon hatóságnak kiküldöttje, ki először érkezik a helyszínére, köteles két szakértő meghallgatása után a leg-sürgősebb biztonsági intézkedéseket megtenni. A további elővigyázati munkálatoknál az előbbi eljárás követendő.

Mily módon juttassa érvényre a bányahatóság rendeleteit, azt az á. b. t. 224. §-a rendeli el, a büntetés kiszabásának vagy ideiglenes művezető kirendelésének joga azonban egyedül a bányakapitányságot illeti meg. Ha ily vizsgálat alkalmával kiderülne, hogy valakit a büntetőtörvény alá eső vétség terhel, a bányakapitányság erről az illetékes büntető hatóságot értesíti.

A P. M. 1892. évi 50.008. sz. r. a V. sz. 112. §-a utolsó bekezdésének módosítása a bányarendészeti szemlék tartásáról.

A kapitányság vezetője vagy maga vagy kiküldöttje által igyekezők a kerületében lévő bányaműveket minél gyakrabban, amennyire az általányn engedi, szemle alá venni, s különösen azokat a műveket felkeresni, amelyek veszélyesebb voltuknál, vagy nagyobb nemzetgazdasági fontosságuknál fogva különös figyelmet igényelnek.

Ezen szemlék alkalmával, melyekhez rendszerint az illető bányamű birtokosa vagy üzemvezetője is hozzávonandó, figyelem fordítandó mindarra, ami a bányatörvény VII. és XII. fejezete szerint a bányaművek üzemben tartását és a bányahatóságoknak a bányászat feletti felügyeletét illetőleg a bányahatósági intézkedés tárgyát képezheti.

Igy nevezetesen arra ügyeljen a kiküldött, hogy a bányamű az előírt módon folytonos üzemben legyen, hogy az üzemnél a bányatan szabályai meg ne sértsenek, hogy a fenntartott ásványok lehetőleg teljes módon lefejtessenek és hogy a munkások élete és egészsége lehetőleg kevésbé veszélyeztessék, egyáltalában pedig gond fordítandó arra, hogy a bányatörvényben és a fennálló szabályokban foglalt intézkedések végrehajtsanak és az észlelt hiányok megszüntetessenek.

A bányaművek megsemmisülésénél az ezek mellett lévő előkészítési és feldolgozási művek is szemle alá vonandók.

Az észlelt hiányok megszüntetése legelőszérűbben rövid úton a bányabirtokossal vagy üzemvezetővel való megbeszélés útján történhetik és a végett igen célszerű, ha a bányakapitányság egy bányaszemlekönyvet vezet, amelybe a bányamű minden megsemmisülésénél a szemle ideje, az üzem állapotára vonatkozó megjegyzések, az esetleges hiányok megszüntetésére vonatkozó rendelkezések stb. bejegyeztetnek s ez utóbbiak a birtokos vagy üzemvezető által is aláíratnak.

Hogyha az ily rövid megbeszélés a hiányok megszüntetésére elégségesnek nem bizonyul, vagy pedig attól a fennforgó viszonyoknál fogva már eleve eredményt várni nem lehet, akkor a bányakapitányság hivatalos intézkedést tesz az ügyben.

A kiküldetés eredményét feltüntető jelentés, melyben a bányamű üzemberendezésénél eszközölt nevezetesebb újítások, tudományos vagy gyakorlati szempontból történt érdekesebb leletek és feltárások különösen kiemelendők, mindenkor hozzám is felterjesztendő.

Egyáltalában véve felhívom a bányakapitányságot, hogy egyébként is minden nevezetesebb eseményről, mely a kapitányságnál előfordul, így egy nagyobb mérvű bányaszerencsétlenségről stb., mely a nyilvánosság előtt nagyobb feltűnést okoz, hozzám és pedig előlegesen lehetőleg távirattal s azután az ügy megvizsgálása után részletes írásbeli jelentést tegyen.

Ami pedig a kiküldendő egyéniséget illeti, megjegyzem, hogy nem szükséges, miszerint a szemlék mindenkor a kapitányság vezetője eszközölje, sőt nagyon kívánatosnak tartom, ha azzal a kapitányság többi szakbeli tisztviselői is megbízhatnak s így ezek is idővel a kerületükben lévő több bányaművekkel közelebbről megismerkednek.

A P. M. 1909. évi 106.463. sz. r. a bányahatósági tisztviselők külszolgálatának szabályozásáról.

Minthogy a bányahatósági kiküldetések egyénenkénti beosztása s egyes szaktisztviselők külső szolgálattetele tapasztalás szerint nem felel meg mindenben a követelményeknek, idevonatkozólag a jövőre nézve szigorú miheztartásul a következőket rendelem:

1. Úgy a külső szolgálat költségei, mint a főnöki állások külső tekinettségének szükséges megóvása szempontjából is méltán kifogásolható, ha a hivatalvezető bányakapitány egyes alárendeltebb külső teendők (pl. mélyfúrások ellenőrzése, egyes kisebb új berendezések megvizsgálása, vasárnapi munkaszünet felfüggesztése, közönséges balesetek megvizsgálása stb.)

teljesítése céljából akkor is kiszáll a helyszínére, amikor ezeket a munkálatokat az arra hivatott alattas szaktisztviselőkkel is elvégeztethetné.

Ez az eljárás a már említett hátrányokon kívül még azért is kifogásolható, mert az alattas tisztviselőkben esetleg a mellőzés érzetét ébresztheti fel és zavarólag hathat a hivatalban az eredményes működéshez megkívánható összhangra és összetartásra.

Figyelmeztetem tehát a bányakapitányságok vezetőit, hogy a kiküldetések beosztásánál erre a körülményre mindenkor figyelemmel legyenek s az ily alárendeltebb jelentőségű teendők teljesítése végett csak akkor szálljanak ki személyesen, ha alattas szaktisztviselő nem áll rendelkezésre és a munka teljesítése halasztást nem tűr.

2. Ismételtén tapasztaltam, hogy egyes szaktisztviselők főként adományozási tárgyalásoknál heteket, sőt hónapokat töltenek a helyszínén főként azért, mert sok fölösleges munkát is teljesítenek, pl. elejétől végig csinálják a bányafektetési felméréseket, mikor az adományozási kérvény akként van felszerelve, hogy rövidebb ellenőrző bemérés is elegendő volna, vagy pedig birtokhatárok avagy községi határok ellenőrző bemérését eszközlik akkor, amikor ezek a határvonalak máris közhitelességgel vannak felvéve és térképezve.

Az ily fölösleges munkateljesítésektől úgy költségkimelés szempontjából, mint az időnek lehető produktív felhasználása érdekében is jövőre szigorúan tartózkodni kell, s a főnökök szoros köteletségévé teszem, hogy a benyújtandó utiszámlákat idevonatkozólag jövőre nagyobb szigorral vizsgálják felül, s szükség esetén a munka mikénti teljesítésére nézve részletes utasítással is lássák el a kiküldött tisztviselőt.

A P. M. 1927. évi 44.849. sz. r. a bányahatósági eljárás közben előforduló hatásköri összeütközések bejelentéséről.

A hozzám érkezett különböző hivatalos iratokból arról győződtem meg, hogy egyes bányakapitányságok a múltban előfordult hatásköri összeütközések esetén, továbbá vitás elvi kérdések elintézésénél teljesen önállóan jártak el, végül föléjük nem rendelt minisztériumokkal, hatóságokkal és hivatalokkal közvetlenül érintkeztek olyan esetekben is, amikor az eljárást tételes törvény, érvényes rendelet, vagy általánosan követett bányahatósági gyakorlat meg nem okolta.

A céltudatos bányászati közigazgatás egyöntetűsége és az azzal kapcsolatos magasabb szempontok parancsolólag megkövetelik azt, hogy a bányakapitányságok az említett és azokkal rokon esetekben egységesen, irányításom szerinti vezérelvek alapján járjanak el.

Felhivom azért a bányakapitányságokat, hogy a jövőben minden eljárásuk közben felmerült hatásköri összeütközésről, közvetlenül észlelt vagy csak tudomásukra jutott hatósági jogkörüket érintő idegen hatóságtól elkövetett hatáskörtúllépésről nekem haladéktalanul tegyenek jelentést. Meghagyom továbbá, hogy vitás elvi kérdések elintézésénél intézkedésük előtt utasításomat kérjék ki és a föléjük nem rendelt minisztériumokkal, hatóságokkal, hivatalokkal olyan esetben, amikor az eljárást tételes törvény, érvényes rendelet, vagy általánosan követett bányahatósági gyakorlat nem szabályozza, csakis szolgálati úton érintkezzenek.

Joggyakorlat, ad 221. §.

1. A bányahatóság felügyeleti joga nem terjedhet oda, hogy bányarendőri tekinteteket kivéve, a bányatársulat gazdasági és belügyeibe avatkozzék. (F. I. és K. M. 6.045/1878.)

2. Felmerült kételtek eloszlátása és a kerületében lévő bányabirtokosok megfelelő módon való tájékoztatása végett értesitem a bányakapitányságot, hogy a sodronykőtélpályák építési engedélyezése körül további törvényhozási intézkedésig egyelőre teljesen a bányavasutakra vonatkozó építési engedélyezés tárgyában 1890 szeptember hó 9-én 53.239. sz. alatt kibocsátott szabályrendelet határozatait alkalmazandók.

Mivel kapcsolatban egyszersmind arról is értesitem a bányakapitányságot, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr megkeresése folytán hozzájárultam ahhoz, hogy az engedélyezett sodronykötélpályák feletti ellenőrzés a bányakapitányságok hatáskörébe utaltassék. (P. M. 55.973/1898.)

3. A közigazgatási hatóságnak bányarendészeti ügyekben hatásköre nines. (B. M. 96.672/1899.)

4. Bányarendőri vizsgálatok a bányakapitányság belátása szerint bármikor elrendelhetők. (P. M. 31.711/1900.)

5. Kötelyek merülvén fel az iránt, hogy a bányavasutak különféle fajai helyett mely hatóságot és mily terjedelemben illeti meg a vasútrendészeti felügyeleti jog gyakorlása, erre nézve a m. kir. pénzügyminiszter úrral egyetértőleg a következőket rendelem:

1. A bányászati üzem belkezelési eszközeit képező bányavasutak felett, amennyiben azok létesítéséhez az 53.239/1890. sz. alatt kelt rendelet 1. pontjának utolsó mondata értelmében a kereskedelemügyi miniszter, illetőleg a politikai hatóság építési engedélye nem szükséges (pl. csatlakozás nélküli földalatti, vagy földfeletti bányavasutak, emberi vagy állati erőre berendezve) az építési és üzletrendészeti felügyeleti jog kizárólag a bányahatóságot illeti.

2. Ellenben mindazon bányavasutak, melyek létesítéséhez az idézett rendelet 1. pontja értelmében a kereskedelemügyi miniszter engedélye szükséges, a vasútrendőri hatóság (m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség) felügyelete alá tartoznak.

3. Kivételt képeznek a 2. pontban foglalt szabály alól a bányászati sodronykötélpályák, melyekre nézve — jöllehet ezek létesítéséhez szintén a kereskedelemügyi miniszter engedélye szükséges — a pálya építési állapota és üzlete feletti ellenőrzést a vasútrendőri hatóság átruházott jogán a bányahatóság gyakorolja. Ehhez képest nevezetesen a bányászati sodronykötélpályák karbantartását és közbiztonság szempontjából általában, de különösen a közutak és lakott épületek felett elvonuló szakaszon ellenőrizni elsősorban az illetékes bányahatóság (bányakapitányság, bányabiztosság) kötelessége.

4. A bányahatóságoknak az előző 3. pont értelmében ezen átruházott hatáskörben gyakorolt ellenőrzési joga azonban sem a közigazgatási és rendészeti, sem a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség felügyeleti és intézkedési jogát nem érinthetvén, a bányahatóságok az ellenőrzés gyakorlása közben szükségesnek talált intézkedések végrehajtása iránt az ügy természete szerint illetékes hatóságot, sürgős eseteket kivéve, megkeresni: sürgős esetekben tett intézkedésükről pedig az illető hatóságot egyidejűleg értesíteni tartoznak. Ebből egyszersmind következik, hogy a sodronykötélpályákon előforduló oly események (balesetek), melyek a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztetik (bányatörvény 222. §.), nemcsak a bányahatóságoknak (bányatörvény 223. §.), hanem éppúgy, mint a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség hatósága alá tartozó bányavasútnál általában, egyúttal ezen vasútrendőri hatóságnak, valamint a legközelebbi rendőri (nyomozó) és igazságügyi (kir. ügyész, vagy bírói) hatóságnak is bejelentendők. (K. M. 69.425/1902.)

6. Ha a veszélyeztetett életbiztonság védelme, vagy más, a bányarendészet körében alkalmazandó közérdek követeli, a bányahatóság kötelezheti a bányavállalatot, hogy az üzemből alkalmazott műszaki tisztviselőinek számát szaporítsa. (P. M. 83.033/1902.)

7. A gyakorlati bányarendészet körében a fensőbb közérdeket a lehetőségig össze kell egyeztetni a bányaműveléshez fűződő közgazdasági és vállalati érdekekkel, vagyis mindaddig tartózkodni kell a bányavállalatok érezhető megterhelésétől, amíg azt az életbiztonság közérdekű védelme föltétlenül meg nem kívánja. (P. M. 92.042/1902.)

8. A kifejlesztés leföldési munkálataira a bányahatóságok rendészeti tevékenysége kiterjed. (P. M. 103.538/1903.)

9. A brikettgyárak, ha azok a széntermelés helyén állíttatnak fel és

azok ugyanazon bányavállalkozó tulajdonát képezik, nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá. (K. M. 27.367/1908.)

10. A bányahatóságnak nem áll jogkörében olyan bányáknál, melyekre nézve a művelési vagy egyéb használati jog vitás, művelésétől, illetőleg a tároknak használatától kizárólag csak az egyik felet eltiltani. A bányakapitányság hatáskörét túllépte, amikor a feleknek magánjogi s így bírói útra tartozó ügyébe érdembeli rendelkezéssel beavatkozva, az E. bányatársulatot a D. bányatelekekben folytatott műveletektől, valamint a táro használatától eltiltotta. (P. M. 93.875/1908.)

11. Bányarendőri felügyelet alá csak azon sodronykötélpályák helyezhetők, melyek a bányatörvény rendelkezései alá eső s a bányahatóságok rendőri felügyelete alá tartozó bányászati vagy kohászati műveknek a szállítási eszközei. (P. M. 97.206/1910.)

12. A bányahatóságnak joga és kötelessége csupán arra terjed ki, hogy a jogosult fél kérelmére saját hatáskörében megállapítható ténykörülmények, vagy események fennállását, illetőleg bekövetkezését igazolja, de nincsen joguk arra, hogy a termelés esetleges csökkenésével kapcsolatban felmerülhető jogi kérdésekben véleményt nyilvánítsanak, legkevésbé, hogy a termelés csökkenését előidézett vismajor esetét megállapítsák. (P. M. 58.023/1911.)

13. A bányahatóság haszonbérbeadó bányatulajdonost nem kötelezheti arra, hogy haszonbérelőjének műveleteit közvetlenül irányítsa, üzemtervét elkészítse, vagy afelett közvetlen szakszervi felügyeletet gyakoroljon. (P. M. 66.983/1913.)

Jegyzet.

A bánya- és kohóüzemek rendészeti felügyeletére vonatkozó egyéb pénzügyminiszteri rendeletek könnyebb áttekinthetőség céljából a III. Rész. «Függelék» című fejezetben az A. B. Sz. megfelelő szakaszainál vannak felsorolva.

Joggyakorlat ad 222. §.

1. A bányahatóság a külszín védelmére más hatósággal egyetértőleg hozott határozatát saját hatáskörében, már a fokozatos illetékesség elvével fogva sem jogosult módosítani. (P. M. 55.049/1897.)

2. A munkástoborzás a bányászati közigazgatás körét és feladatát semmiféle vonatkozásban nem érinti, ez irányban az általános közigazgatási hatóság van hivatva a munkástoborzók kifogásolható eseteleményeivel szemben az illető bányavállalat és ottani bányamunkások érdekeinek védelméről az általános jogrend keretében megfelelően gondoskodni. (P. M. 34.795/1906.)

3. A bányahatóság rendészeti hatásköre, amint azt a bányatörvény 220. §-a is megállapítja, csak a bányaművelés üzemére, illetőleg a bányavállalkozókra ruházott kötelességek teljesítése feletti felügyeletre terjed ki. Ennélfogva a bányahatóság csak azoknak a biztonsági intézkedéseknek elrendelésére jogosult, illetőleg kötelezett, amelyek a személy- és vagyonbiztonság, többek között pl. a külszín közérdekű védelme céljából a bányáknak, illetőleg a bányászati munkálatoknak egy bizonyos irányban való vitelére, vagy korlátozására vonatkoznak s amelyekre a törvény értelmében a bányavállalkozók kötelezve vannak, azokban az esetekben ellenben, amidőn a bányaművelés következtében a külszínen mutatkoznak bizonyos veszélyes jelenségek, amelyek közbiztonság szempontjából a bányászati üzem körén kívüleső intézkedések megtételét is szükségessé teszik (pl. a bányaművelés következtében süllyedő ház kiürítését, vagy a süllyedő terület megközelítésének a tilalmát), ezeknek az intézkedéseknek a megtételére már nem a bányahatóság, hanem a közrendészeti hatóság illetékes. Ilyen ügyekben a bányarendőri hatóság legfeljebb csak közreműködőleg vehet részt, így is csak akkor, ha az illető közrendőri intézkedésnél bizonyos bányauzemi vonatkozásokat is figyelembe kell venni. (P. M. 104.664/1912.)

4. I. A bányauzemek menetének technikai intézésénél a bányakapitányság 367/918. sz. rendelkezése ügykörök szerint több szakember között osztja meg a vezetői hatáskört. Ezzel szemben, illetve ennek kiegészítésül *hangsúlyoznom* kell itt azt a közérdekű követelményt, hogy a vállalat megfelelő egységes műszaki igazgatásról is gondoskodjék, mely az összes üzemi tényezők szervez. összműködésének biztosítása révén az ottani értékes bányászati fejlődését szilárd alapokra fektetni és minden körülmények között hatékonyan fogja előbbre vinni.

II. Az szénbányászat kiterjedése, a folyamatba tett fejlesztés sikere, valamint az üzem körében a rendészeti, munkásügyi és gazdaságossági szempontok megfelelő érvényesülésének lehető biztosítása azt a követelményt állítja homlokterbe, hogy az ottani üzem körében alkalmazott egyetlen szakszervezethez mielőbb megfelelő mérnöki segédként osztozkodjanak be. Ezt a követelményt a vállalat jól felfogott érdeke is nyomatékosan támogatja. (P. M. 153.721/1918.)

5. Helyesnek találom azt, ha a bányakapitányság az iparvágányokon történt balesetek vizsgálata közben tapasztalt szerkezeti hiányok megszüntetésére vagy a szolgálati utasítás tapasztalt hézagainak pólására, valamint egyéb különleges szakkérdések elbírálására a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőséget megkeresi. Azonban a mostanihoz hasonló egyszerű esetekben, amikor a személyzet kifogásolt magatartásának megítélése különleges szakismeretet nem igényel, ha ez a magatartás az illető és mások biztonságát veszélyezteti, a bányakapitányságnak, mint munkásvédelemmel megbízott és a helyszínen eljáró hatóságnak kötelessége a szabálytalan eljárás megszüntetésére, a veszély azonnali elhárítására is megfelelő intézkedést tenni. Ha pedig nézete szerint ezzel az intézkedésével a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség hatáskörét is érintette, kötelessége azt megfelelő további intézkedés céljából haladéktalanul értesíteni. A bányakapitányság széleskörű munkásvédelmi jogával össze nem egyeztethető az, ha a hatáskörök nem szerencsés megosztása miatt a bányahatóság az iparvágányokon közömbösen tűrné a személyeket és az üzemet veszélyeztető olyan szabálytalanságokat, amelyek elkövetői ellen a saját felügyelete alá tartozó hatáskörű területen a legerélyesebben kell eljárnia. (P. M. 27.831/1929.)

Az 1927. XXI. tc.-nek a bányabalesetek bejelentésére és vizsgálatára vonatkozó szakaszai.

Jegyzet.

A bányaszerencsétlenségek és balesetek megvizsgálásáról a bányatörvény 222. §-a intézkedik. A balesetek vizsgálatát legújabbán az 1927. évi XXI. tc. szabályozza. Ennek a törvénynek vonatkozó §-ai és a bányahatósági balesetvizsgálati eljárás a bányatörvény említett §-aival való összefüggése miatt ezen a helyen közöltem.

1927. XXI. tc.

VIII. fejezet. Baleseti biztosítási kártalanítás.

69. §. A baleseti biztosítás a biztosítottat az üzemi balesettel okozott keresőképtelenség vagy keresőképességcsökkenés fejében, illetőleg a családtagokat (75–78. §-ok) az üzemi baleset következtében meghalt biztosított halálával okozott kár fejében kártalanítja.

Üzemi az a baleset, amely a biztosításra kötelezettet akár az üzemén kívül, de az üzem érdekében végzett munka közben, vagy az ily munkával vagy a munkavállalói viszonytal összefüggésben, illetőleg az önként biztosítottat kereső foglalkozásában éri. Üzemi balesetként minősül az is, amelyet a biztosításra kötelezett a munkaadó vagy megbízottja rendeletéből, bár nem az üzem érdekében végzett munka közben szenved.

Joggyakorlat.

1. A fennállott munkaszerződés értelmében végzett szolgálat közben lassanként támadt sérv miatt a munkaadó kártérítéssel nem tartozik, mert nem forog fenn sem hirtelen beállott baleset, sem pedig a munkaadó részéről elkövetett más, egyedileg meghatározható olyan ténykedés vagy mulasztás, amellyel a sérv okozatos összefüggésbe volna hozható. (C. 247/1903.)

2. A munkaadónak nem áll kötelességében a közönséges napszámosi teendők végzésére vállalkozó munkások testi erejéről orvosi vizsgálat útján meggyőződést szerezni. A munkaadó kártérítési felelőssége rendszerint csak akkor áll elő, ha a balesetet a munkaadó mulasztása idézte elő és ez alól az általános szabály alól csak annyiban van kivételnek helye, hogy a közveszélyes üzemet gyakorló ipari és gyári vállalatok az általuk alkalmazott munkásokat az üzem veszélyéből kifolyólag ért balesetekért, vétkességükre való tekintet nélkül, feltétlen kártérítési felelősséggel tartoznak, ha csak nem bizonyítják, hogy a balesetre a munkás vigyázatlansága szolgáltatott okot. Amennyiben a munkás sérve normális fokú munka mellett keletkezett, tekintve, hogy ennek esélyeit a munkás a munkával együtt elvállalta, a munkaadót e sérv keletkezéséért felelősség nem terhelheti. (C. döntvénytár 1904. évi XCIV. köt. 191. sz.)

3. A munka közben valamely tárgy cipelése folytán keletkezett sérv miatt a munkaadó, ha csak a sérv nem az üzem különös veszélyének vagy a munkaadó gondatlanságának következménye, kártérítéssel nem tartozik, mert azt a határt, ameddig a testi erő a test egészségének sérelme nélkül igénybe vehető, csakis az erő kifejtő egyén lévén képes érezni és meghatározni s ez a munkaadó ellenőrzésén és felügyeleti körén kívül esvén: a túlságos megerőltetésből eredő balesetért a munkaadó felelőssé nem tehető. (C. 822/1904.)

4. Abból, hogy a bányatörvényben a munkásokat ért balesetből származó kártérítés tekintetében intézkedés nem foglaltatik, következik, hogy a munkást a munka közben ért balesetre nézve a kártérítést illetően a magánjog általános szabályai alkalmazandók, amiért is a bányamű tulajdonosa kártérítéssel tartozik mindama kárért, mely munkásait a bányamű üzemével összefüggő foglalkozás közben éri, amennyiben bebizonyítani nem képes, hogy a kárt okozó esemény — eltekintve attól, hogy az elháríthatatlan erőhatalom következménye — a sértett mulasztására vagy gondatlanságára vezethető vissza. (C. 6.652/1904.)

5. Olyan esetben, midőn a munkaadó az 1893:XXVIII. tc. 1. §-ában meghatározott óvintézkedések megtétele körül mulasztást nem követett el s a balesetet az illető alkalmazottat a 2. §. szerint terhelő kötelességnek szándékos vagy vétkes megszegése idézte elő: a munkaadó a balesetért felelőssé nem tehető. — Ha a munkás munkakeresetének meg nem engedett módon való fokozása végett, szándékosan és tudatosan megszegte azt a rendszabályt, amelynek betartására figyelmeztették és amelynek megszegése a balesetet előidézte, úgy a baleset az illető saját gondatlansága folytán következett be. (C. 10.450/1904.)

6. A veszélyes üzemet folytató bányatulajdonos az üzemnél alkalmazott bányamunkással szemben a bekövetkezett sérülésért feltétlenül, tehát akkor is felelős, ha egyébként a köteles gondosság kifejtése s a törvényben előírt, vagy a dolog természetének megfelelő elővigyázati intézkedések megtétele körül őt mulasztás nem terheli. Ha a baleset folytán elhalt egyén valakinek eltartására vagy neveltetésére volt kötelezve, ennek tartási, illetve neveltetési költségeit a kártérítésre kötelezett fél csak annyiban köteles viselni, amennyiben azok a halálozás következtében tőle elvonattak s nem kötelezhető oly összeg fizetésére, mely a hátramaradt nő és gyermek megélhetésére szükséges. A társzláda pénztárából élvezett nyugdér és segélyösszeg a megállapított tartásdíjba beszámítandó. (C. 3.319/1905. VII. polg. tan.)

7. A munkaadó vagy megbízottja rendeletéből, vagy az üzem érdekében végzett szolgálat megszakítása után az üzem érdekén kívül álló ténykedés közben bekövetkezett baleset az 1907: XIX. tc. 9. §-ában biztosított kártalanításra alapot nem nyújt. (Mb. F. B. I. 672/1921.) (M. K. 1922/316. old.)

8. Természetes úton fejlődött betegség orvosi kezelése közben, de a biztosított üzemmel kapcsolatba nem hozható körülmények között bekövetkezett baleset nem tartozik az 1907: XIX. tc. 9. és 69. §-ai szerint a kártalanítás alá eső üzemi balesetek közé. (Mb. F. B. IV. 1.092/1931.) (M. K. 1922/465. old.)

9. Meghülés, ha tüdőgümőkórfertőzés folytán beállott halált is von maga után, a munkásbiztosítási törvény alapján kártalanításra igényt nyújtó üzemi balesetnek nem tekinthető, mert a baleset főismérvét: a rögtönösen ható, testi sérüléssel járó küllerőszakos behatást nélkülözi. (Mb. F. B. IV. 1.172/1921.) (M. K. 1922/345. old.)

10. Az üzem érdekében végzett szolgálat alatt csak oly munkateljesítés érthető, mely magának az üzemnek előmozdítására irányul.

A baleset ellen biztosítottak pusztán egészsége visszaszerzésére irányuló ténykedése (kezelő orvosától hazamenet érte a baleset) az üzem érdekében végzett szolgálatnak (az 1907: XIX. tc. 9. §.) nem tekinthető. (Mb. F. B. III. 1.531/3—1921.) (M. K. 1923/16. old.)

11. Nem üzemi és a T. 9. §-a alá sem vonható a baleset, ha a sérült alkalmazott a munka abbahagyása után — habár a lakásra vezető úton — akkor szenved balesetet, amikor magánügyben látogatásokat tett és közben kávéházba is betért.

Annak megítélésénél, hogy a sérült alkalmazottat a baleset az üzem érdekében végzett szolgálat közben érte-e, az a döntő, hogy az alkalmazott személyének a munkaviszonnyal és a munkateljesítéssel való kapcsolata meg ne szakadjon. (Mb. F. B. III. 509/7—1923.)

12. A munkaadónak a baleset folytán nyújtott kártalanítás megtérítése iránti felelősségét az Országos Munkásbiztosító Pénztár irányában nem a tárgyi (objektív) felelősségre vonatkozó magánjogi szabályok, hanem az 1907: XIX. tc. 81. §-ának második bekezdése alapján kell elbírálni.

E szerint a munkaadó kártérítési kötelezettsége nem állapítható meg, ha a balesetet megbízottjainak rendes munkakörükben, a munkaadó utasítása ellenére elkövetett mulasztás okozta. (Mb. F. B. 381/1923.) (M. K. 1925/77. old.)

13. Az 1927: XXI. tc. 69. §-ának második bekezdése minden kétséget kizáróan meghatározza, hogy milyen balesetet kell üzemi balesetnek tekinteni és a törvény alapján vitán felül áll, hogy sérült balesete üzemi baleset. Az a szempont, amely a bányakapitányság jelentésében kifejezésre jut, hogy a baleset azért nem minősíthető kohóüzemi balesetnek, mert nem a kohótelepen és nem a kohómű berendezései által, hanem a távoli szénacsűrben történt, a törvény említett rendelkezése mellett a baleset minősítésénél figyelembe nem jöhet. (P. M. 6.067/1928.)

14. Azoknál a baleseteknél, ahol a vizsgálatnál földerített tényállásból nem lehet minden kétséget kizáró módon eldönteni, hogy a halált baleset okozta-e vagy pedig az természetes okból következett be, a bányakapitányságnak már az esetleg később felmerülhető kártalanítási igényre való tekintettel is lehetőleg oda kell hatnia, hogy a halál kétségtelen oka hatósági orvosi vizsgálattal vagy boncolással állapíttassék meg. Ami pedig az esetleges túlerőltetés következtében beállott belső szakadást illeti, erre vonatkozólag meg kell jegyezni, hogy azt éppen úgy, mint a munkaközben balesetszerű körülmények között szerzett sérvet, az eddig követett bányahatósági gyakorlat szerint vizsgálati szempontból úgy kell a bányakapitányságnak kezelnie, mint a balesetet. (P. M. 49.093/1929.)

15. Meghagyom a bányakapitányságnak, hogy a bányatelepen alkalmazott igazgató-tanító balesetét sürgősen vizsgálja meg és abban elsőfokon hatátozzon. Ugyanis csak a szabályszerű vizsgálat alapján dönthető

el, hogy sérült balesete az 1927 : XXI. tc. 69. §-a alapján üzemi balesetnek tekinthető-e vagy sem? (P. M. 37.035/1930.)

16. A balesetet az 1927 : XXI. tc. 69. §-a értelmében üzemi balesetként kezelje, mivel az munka közben történt. Ezzel a ténnyel szemben közömbös az, hogy a balesetet elesés közben a tarisznyában levő konyhakés okozta. (P. M. 97.791/1930.)

17. A biztosítottnak az üzem helyéről lakóhelyére és vissza megtett útját a bírói gyakorlat az üzem érdekében végzett szolgáltatnak tekinti. Az ilyen út alatt bekövetkezett baleset üzemi jellegű és baleseti kártalanításra nyújt alapot az esetben is, ha a biztosítottnak, mint hajófűtőnek szolgálati helyén saját személyére hálólhelye van és őt a baleset a családja részére bérelt közös lakására menetközben, engedélyezett szabadsága alatt érte. Az a körülmény, hogy a biztosított menetközben útjába esett koresmába betért s ott szomszárának csillapítására szolgáló ifalt mértékletes mennyiségben fogyasztott, az út indokolatlan megszakításának nem tekinthető. (Mb. F. B. II. 2545/1929.)

154. §. A munkaadó minden üzemi balesetről (69. §.), amely neki vagy megbízottjának tudomására jutott, huszonnégy órán belül az üzem helyére illetékes elsőfokú rendőri hatóságnál és az Országos Társadalombiztosító Intézetnek az üzem helyére illetékes kerületi pénztáránál, továbbá az illetékes kerületi iparfelügyelőnél jelentést tenni köteles. A bányatörvény hatálya alá eső bánya- és kohóüzemmel rendelkező munkaadó a rendőri hatóság helyett az illetékes elsőfokú bányahatóságnak (bányakapitányságnak) tesz jelentést. Ha az üzem bányatárspénztár kötelékébe tartozik (176. §.), a jelentést a kerületi munkásbiztosító pénztár helyett a bányatárspénztárnál kell megtenni.

A munkaadó köteles a tudomására jutott minden balesethez azonnal orvost hívni, aki a balesetről szóló jelentésében arról is nyilatkozik, hogy a sérülés előreláthatólag halálos lesz-e, vagy ha nem, mily ideig tartó gyógykezelést, továbbá keresőképtelenséget vagy keresőképességesülkenést, és utóbbi esetben mily mértékűt von maga után.

Az üzem helyén kívül előforduló balesetet az az orvos köteles bejelenteni, aki az első segélyt nyújtotta. Ennek a bejelentésnek negyvennyolc órán belül annál az elsőfokú rendőri hatóságnál, és annál a kerületi pénztáránál kell történnie, amelynek területén a baleset bekövetkezett, vagy ahol a sérült a baleset után az első orvosi segélyt kapta. Az e §. első bekezdésében megjelölt megfelelő esetekben a jelentést annál az elsőfokú bányahatóságnál, illetőleg annál a bányatárspénztárnál kell megtenni, amelynek hatáskörébe az üzem tartozik. Az orvos a kerületi pénztárnál, illetőleg a bányatárspénztárnál tett jelentésért díjazást kap. A díjazás mértékét a népjóléti és munkaügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

A P. M. 1925. évi 5.907. sz. rendelete a bánya- és kohóüzemek körében előforduló balesetek és más veszélyes események bejelentéséről és megvizsgálásáról.

Kételek merültek fel aziránt, hogy a bánya- és kohóvállalatok az üzemük körében előforduló veszélyes eseményeket, nevezetesen az üzemi baleseteket mely hatóságoknak kötelesek bejelenteni. Ennélfogva mihez tartás s a bánya- és kohóvállalatok megfelelő tájékoztatása végett a következőkről értesitem a bányakapitányságokat:

A bányatörvénynek, különösen a 222. §-nak rendelkezéseiből világosan kitűnik, hogy a bányarendészet a közrendészetrel egyes esetekben együttes működésre van utalva. Hogy a bányarendészet mikor köteles önállóan fellépni s mikor a közrendészetrel együtt, erre nézve a bányatörvény 221. §. d) pontjában és 222. §-ában foglalt rendelkezések egybevetése adja meg az irányadó szabály elvi alapját. Ezek szerint a bányauzem körében előforduló oly veszélyek ellenében, amelyek vagy a bányamű vagy pedig az ott alkalmazottak biztonságát fenyegetik, kizárólag a bányarendészet van hivatva a kellő védelemről gondoskodni (bányatörvény 221. §. d)

pontja), ellenben a bányaiüzemen kívül álló személyeket és tárgyakat veszélyeztető események ellen szükséges védelem a bányarendészetnek és a közrendészetnek már közös feladata (bányatörvény 222. §.). Minthogy pedig az üzemnél alkalmazottak baleseti rendszeti beavatkozás szempontjából a veszélyes eseményeknek fentebb érintett első csoportjába tartoznak, ennél fogva az ilyen baleseteknek rendszeti szempontból való megvizsgálása a bányarendészet kizárólagos feladatai közé tartozik.

A bányatörvény 223. §-a a veszélyes események bejelentésére vonatkozó kötelezettség tekintetében nem tesz ugyan különbséget az üzemnek belső és külső kihatású veszélyessége között, hanem általánosságban csak azt rendeli, hogy az ilyen veszélyes eseményeket a legközelebb fekvő politikai (közrendőri) vagy bányahatósághoz kell bejelenteni; mindazonáltal a dolog természetéből, de a bányarendészetre vonatkozó fent említett törvényes rendelkezések célzatából és szelleméből is következik, hogy a 221. §. d) pontjában megjelölt és szorosan a különserű bányarendészet feladatának körét érintő eseményeket, ahová a balesetek is tartoznak, a bányatörvény rendelkezései szempontjából kizárólag csak a bányahatósághoz, viszont a bányatörvény 222. §-ában említett eseményeket, amelyek a bányaiüzemen kívül álló személyeket és tárgyakat veszélyeztetik, a legközelebb fekvő közrendészeti vagy bányahatósághoz kell bejelenteni.

A halálos sérülést okozó bányá- és kohóbalesetek esetében a temetési engedély megadása s a büntető eljárás körébe eső intézkedések megtétele céljából a kir. ügyészség, illetőleg a bíróság sürgős közbelépésére mulhatatlanul szükség van, miért is az eljárás gyorsítása érdekében kívánatos, hogy a bányabirtokos a halálos vagy életveszélyes sérülést okozó bányavagy kohóbaleseteket az elsőfokú bányahatóságon kívül az illetékes kir. ügyészségnek is haladékal nélkül bejelentse.

A bányabirtokos tehát balesetek esetében törvényes bejelentési kötelezettségének teljes mértékben eleget tesz, ha az összes bányá- és kohóbaleseteket a bányahatóságnak bejelenti s ezenkívül az életveszélyes vagy halálos sérülést okozó baleseteket még a kir. ügyészségnek is tudomására hozza.

Az előadottakkal kapcsolatban ez alkalommal is felhívom a bányakapitányságok figyelmét arra, hogy a bányá- és kohóbalesetek vizsgálata körében tudomásukra jutott minden olyan esetről, amelyben bűnügyi nyomozás is szükségesnek látszik, az illetékes kir. ügyészséget haladéktalanul értesíteni kötelesek, kívánatos továbbá, hogy ily esetekben a rendőrhatalóság által esetleg már önállóan kezdeményezett s bármily módon tudomásukra jutott nyomozó intézkedésekről, illetve cselekményekről a kir. ügyészséget szintén mielőbb tájékoztassák.

A P. M. 1926. évi 79.419. sz. r. az 1913—1926. években történt balesetek összehasonlító statisztikai feldolgozására.

A hozzám beérkezett statisztikai adatokból megállapíthatólag a súlyos balesetek száma általában, de különösen a bányakapitányság kerületében lényegesen meghaladja az átlagos, vagyis a bányá- és kohóbalesetek viszonyában rejlő okok folytán elkerülhetetlen mértéket.

Habár kétségtelen, hogy a súlyos balesetek számbeli növekedésének oka részben abban keresendő, hogy a balesetbiztosítási kötelezettségnek a bányamunkásokra való kiterjesztése folytán a balesetek bejelentése az 1919. évtől kezdve fokozottabb ellenőrzés alá került s ily módon az utóbbi években több olyan súlyos balesetet jelentenek be a bányaiüzemek, amelyek bejelentését azelőtt elmulasztották, mégis a 30 napnál hosszabb tartamú munkaképtelenséggel járó balesetek számának feltűnő emelkedéséből arra kell következtetni, hogy a bányaiüzemnél a háború és a forradalmak alatt bizonyos fokig természetszerűen elhanyagolt biztonsági intézkedések még mindig nem állítottak teljes mérvben helyre, illetőleg nem emeltek fel arra a fokra, amelyet a technika jelenlegi fejlettsége mellett méltán meg lehet kívánni.

Utásítom ezért a bányakapitányságokat, hogy a kerületükbe tartozó üzemek baleset-statisztikáját a balesetet előidéző okok szerint csoportosítva, tízennégy évre visszamenőleg dolgozzák fel s e munkáikat eredményének irányításait figyelembe véve, legkésőbb folyó évi november hó végéig az összes üzemeket a legapróbb részletekre is kiterjedően vizsgáltsák meg s a vizsgálat eredményéhez képest szükségesnek látszó biztonsági intézkedéseket azonnal rendeljék el és a legszigorúbban hajtsák végre.

A baleseteknek tízennégy évre visszamenő, s az összes halálos, valamint a 30 napnál hosszabb és a 30 napnál rövidebb tartamú munkaképtelenséggel járó súlyos baleseteknek ezer munkásra eső arányszámát is feltűntető feldolgozásáról, az ennek alapján leszűrhető következtetésekről, a balesetek számának emelkedését előidéző tényezőket illetőleg folyó évi július hó 15-ig, a bányauzemeknél fogatosított vizsgálatok eredményéről pedig folyó évi december hó 31-ig hozzám tegyenek kimerítő jelentést.

Elvárom a bányakapitányságoktól, hogy a bányauzemek személybiztonságának a lehető legmagasabb fokra való emelésére vonatkozó feladatoknak e hivatás kiváló fontosságához mért köteleességtudással teljes mértékben meg fognak felelni.

A P. M. 1927. évi 6.028. sz. r. a bányakapitányságoknak a nyolc napon tárt balesetekről és veszélyes eseményekről a főbányahatósághoz küldendő ismertetése tárgyában.

A bányakapitányságoknak az 1926. évi 79.419/XVI. sz. rendeletmre felterjesztett jelentéseiből megállapítható, hogy a súlyos balesetek arányszáma az utóbbi években részben azért mutat feltűnő emelkedést, mert a balesetbiztosításnak az 1919. évben a bányamunkásokra történt kiterjesztése óta a bányauzemek a balesetek nyilvántartására és bejelentésére nagyobb gondot fordítanak, mint azelőtt, ami a békeévekhez képest a balesetek arányszámának kedvezőtlen alakulását idézte elő.

A jelentésekben foglaltakból arra is lehet következtetni, hogy a balesetek bejelentése és a gyógytartama szerinti osztályozása körül még mindig tapasztalhatók bizonyos rendellenességek.

Mint hogy a bányarendészet céljaira csakis a pontos adatszolgáltatáson alapuló baleseti statisztika fog megfelelni, szükséges, hogy a bányakapitányságok a balesetek megtörténtének és a gyógyulás időtartamának bejelentését a jövőben a legszigorúbban őrizzék ellen.

A fentiekkel kapcsolatosan azonban rá kell mutatnom arra, hogy a balesetek arányszámának növekedése nemcsak a bejelentések hiányosságában leli magyarázatát, hanem mélyebb üzemi okokra, nevezetesen arra is vezethető vissza, hogy a bányauzemek veszélyessége a békebeli viszonyokhoz képest megnövekedett.

Az egyre szélesebb körben alkalmazott géperő, a termelés hullámzása, mely a kedvező konjunktúra és pangás hirtelen egymásra következő időszakában az üzemmenet erőltetésére, illetve üzemszünetelésekre szolgáltat okot, oly veszélyességi tényezők, melyeket a helyzet megítélésénél figyelmen kívül hagyni nem lehet.

A bányakapitányságoknak arra is ki kell terjeszkedniük, hogy a békeévek nyugodt termelési viszonyaival szemben beállott váltakozásoknak a balesetekkel való kapcsolatát tüzetesen megvizsgálják és ennek nyomán a balesetek elhárítása érdekében a szükséges intézkedéseket megtegyék.

Különös jelentőséggel fog bírni annak a megvizsgálása, hogy mennyiben fokozza a bányamunka veszélyességét a munkásoknak az a törekvése, hogy az üzemszünetekkel megrövidített termelési időszakban a munkahatály erőteljes fokozásával minél nagyobb keresetet biztosítsanak maguknak, — továbbá, hogy nem vált-e ki káros hatást különösen a feltáró, előkészítő és fejtő munkahelyeken az a körülmény, hogy a bányamunka folytonossága a közbeiktatott szünetek miatt időszakosan megszakad!

A balesetek elhárítására irányuló eredményesebb tevékenység kifejtése érdekében a baleseteken kívül kiváló figyelmet kell fordítani az üzemeknél történt azoknak az eseményeknek vizsgálatára is, amelyek szerencsés véletlen folytán ugyan balesetet nem okoztak, de amelyek természetüknél fogva alkalmasak lehetnek volna a személybiztonságnak vagy az üzemfolytonosságnak komolyabb veszélyeztetésére.

Tudomásom szerint egyes bányauzemek gyakran elmulasztják azt, hogy ezeket a veszélyes eseményeket, melyek a balesetek elhárítása szempontjából többnyire kiváló eredménnyel felhasználható értékes tanulságok szerzésére nyújtanak alkalmat, a bányakapitányságoknak bejelentésük.

A bányauzemeket a legszigorúbban kell utasítani arra, hogy ezen törvényes kötelezettségüknek ezentúl a legpontosabban tegyenek eleget.

A baleseteket és egyéb veszélyes eseményeket a balesetelhárító tevékenység egységének biztosítása és a védekezés munkájának irányítása céljából a jövőben fokozottabb figyelemmel kívánom kísérni.

Felhívom ennél fogva a bányakapitányságot, hogy ennek a rendeletnek kézhezvétele után minden nyolc napon túl gyűjülő balesetről és a fentebbiek szerint veszélyeseknek minősítendő egyéb eseményekről ismertetést készíttessen el és azt hozzám az eset megvizsgálása, vagy tudomásvétele után kísérő jelentés nélkül terjessze fel.

Az ismertetésnek tartalmaznia kell:

1. a baleset, illetőleg veszélyes esemény leírását és a leírás szövegét követőleg, de attól elkülönítve; 2. a megvizsgálások nyomán esetleg tett biztonsági intézkedést.

Az esetet a bányavállalat, üzemhely és időpont megjelölésével szabatosan úgy kell ismertetni, hogy az a leírásból vázrajz és minden további magyarázat nélkül világosan megérthető és a szakközönség számára változatlan szövegében közreadható legyen. A rendészeti szempontból jelentéktelen baleseteket egész röviden kell ismertetni.

Ugyanilyen ismertetést kell készíteni az 1927. évben a rendelet kézhezvétele előtt történt esetekről is. Ezeket külön lapokon, de havonként csoportosan kell hozzám felterjeszteni, és pedig a munkatorlódás elkerülése végett úgy, hogy az 1927. év január havában történt esetekről szóló ismertetések június hó végéig, a többi hónapokról szólók pedig egy-egy hónappal későbbben érkezzenek ide.

Ami végül egyes bányakapitányságoknak a balesetek ellen való védekezés ügyében tett egyéb, nevezetesen pedig a vágárképzésre és a bányamunkásoknak balesetelhárító plakátok útján való szemléltető oktatására vonatkozó javaslatait illeti, ezeket alkalmas időpontban, később fogom tárgyalás alá venni.

Fentiek szerint az 1912. évi 135.070. számú rendeletem 4. pontjában a különös balesetek bejelentésére vonatkozó intézkedés hatályát veszti, ellenben a robbanóanyagok és gyújtószerek használatára vonatkozó 1926. évi 140.459/XVI. számú rendeletem továbbra is érvényben marad. (Lásd a «Függelék»-ben közzét Á. B. Sz. VIII. fej. alatt.)

Végül ismételtlen hangsúlyoznom kell, hogy a bányakapitányságoknak egyik legfontosabb feladata a bányauzemek rendészeti ellenőrzésére és a baleseti veszélyek elhárítására irányuló tevékenysége, azért a hozzája fűződő magasabb közérdekű szempontokból elvárom, hogy a bányakapitányságok ezt a munkájukat buzgó kötelességtudással, a magasabb érdekeket szem előtt nem tévesztő lankadatlan odaadással végezzék és feladatukat teljes mértékben megoldják.

Joggyakorlat.

1. Az 1927. évi 6.028. számú rendeletemben azt az utasítást adtam a bányakapitányságoknak, hogy a rendelet kézhezvétele után történt és minden nyolc napon túl gyűjülő balesetről annak megvizsgálása után hozzám ismertetést terjesszenek fel.

A baleseti leírások beérkezési idejét figyelve, azt tapasztaltam, hogy

egyes bányakapitányságok az ismertetéseket nem terjesztik fel a balesetvizsgálat után azonnal, hanem azokat gyűjtik s egyszerre, nagyobb számban küldik fel.

Rá kell mutatnom, hogy ez az eljárás fentidézett rendeletem célzatával teljesen ellenkezik. Az eddig beérkezett balesetek ismertetéseiből azt látom, hogy a munkatorlódás sokszor felületes munkára kényszeríti a fogalmazókat s azonkívül a rendszertelenül, egyszerre nagyobb számban érkező ismertetések a balesetek központi feldolgozását is rendkívül megnehezítik és az esetleg szükségesnek mutakozó utasítások idejében való kiadását úgyszólván lehetetlenné teszik.

Utasítom ennél fogva a bányakapitányságok főnökeit, hogy jövőben fenti rendeletnek teljes mértékben szerezzenek érvényt s a baleseti leírásokat a balesetvizsgálati iratok elintézése után azonnal terjesszék fel. A központi kezelés megkönnyítése céljából pedig az 1927. évben történt balesetek leírását az 1928. évben történtekétől a felterjesztés alkalmával válasszák külön és ideiglenesen, az átmeneti idő alatt a leírások külső oldalát a megfelelő évszámmal jelöljék meg. (P. M. 6.030/1928.)

2. Balesetvizsgálat, ha már egyszer fogantatott, magánjogi igények érvényesíthetése céljából nem ismételhető meg. A sérült meghallgatásának mellőzése nem ok az ismétlésre. (P. M. 1.710/1915.)

3. Nem vitás az, hogy a baleset lefolyásának megállapítását illetőleg azok a tények a döntők, amelyeket a bányahatósági kiküldött a baleset vizsgálatánál megállapított. Mindazonáltal, ha a bejelentés a vizsgálatnál bányahatóságilag megállapított tényállással homlokegyenest ellenkezik, feltétlenül szükségesnek tartom annak kiderítését, hogy a bejelentés miért ellenkezik a valódi tényállással? Szükséges az egyéb nyomós okokon kívül már csak azért is, mert a bányavezetők, kiktől feltétlenül meg kell követelni, hogy a veszélyes eseményekről az elhárító intézkedések megtétele céljából, nyomban az esemény megtörténte után, minden részre kiterjedő tájékozással birjanak, — a bányahatósággal szemben bejelentésük adatainak valódiságáért felelősséggel tartoznak. (P. M. 39.239/1928.)

4. A baleseti leírások átvizsgálása alkalmával azt tapasztaltam, hogy egyes bányakapitányságok jelentésükben a baleset nyomán tett bányahatósági rendelkezést kivonatossan közlik, sőt igen sok esetben arra egyszerűen csak hivatkoznak.

Mivel a balesetelhárítás céljából kiadott bányahatósági rendeletek pontos ismeretére szükségem van, hogy az azokban foglalt intézkedéseket az országos bányarendészeti szabályzat megalkotásánál figyelembe vehessem: meghagyom azért a bányakapitányságnak, hogy a baleseti leírásokkal együtt a baleset megvizsgálásával kapcsolatosan esetleg kiadott bányahatósági rendelkezést teljes szövegében ismertessék. (P. M. 39.281/1928.)

5. A balesetekkel kapcsolatban kiadott rendelkezésekben a bányavállalatnál olyan tények megállapítását kérte a bányakapitányság, amelyeket a bányahatósági kiküldöttnek már a balesetvizsgálat alkalmával kellett volna megállapítania. Mivel az már előbb is ismételt előfordult, rá kell mutatnom arra, hogy az ilyen eljárásból, eltekintve az ügy befejezetlenségével járó hátrányoktól, még felesleges munkatöbblet is származik, amelyet az ügyek helyes és lehetőleg gyors elintézése szempontjából kerülni kell.

Meghagyom azért, jövőben hasson oda, hogy a bányahatósági kiküldöttek a helyszínén minden olyan tényt igyekezzenek felderíteni, amelyek a balesetek helyes és szakszerű megítélése, az esetleg kiadandó intézkedés szempontjából lényegesek.

Azokban a ritkábban előforduló esetekben pedig, amelyekben a vizsgálat után még bizonyos tények megállapítása szükséges, tehát a balesetvizsgálat befejezettnek nem tekinthető, a baleset ismertetését a bányakapitányság csak a vizsgálat teljes befejezése után terjessze fel hozzám. (P. P. 56.161/1929.)

6. A balesetvizsgálatnál feltétlenül meg kellett volna kísérelni annak felderítését, hogy a bejelentés adatai miért nem fedik a tényeket? A bányaiüzemvezetőktől ugyanis feltétlenül meg kell követelni, hogy a veszélyes eseményekről a szükséges elhárító intézkedések megtétele céljából azonnal pontos értesítést szerezzenek és a balesetbejelentést a tényeknek megfelelően eszközölgjék. (P. M. 62.214/1929.)

7. A bányakapitányságok rendészeti tevékenységének és a balesetvizsgálatokkal kapcsolatban kiadott rendelkezéseinek hivatalból történő ellenőrzése alkalmával gyakran felmerül annak a szüksége, hogy a bányakapitányságokat egyes rendelkezésük pótlására utasítsam. A bányakapitányságok egy része ilyen esetben azt a helytelen gyakorlatot követi, hogy a bányavállalatnak kiadott pótrendelkezésében rendeletemre is hivatkozik s ezzel nem egyszer azt a látszatot kelti, mintha a pótrendelkezés teljes egészében tőlem származnék.

Mivel a kérdéses esetekben kiadott pótrendelkezéseknél a bányakapitányságok, bár irányításom alapján, de mégis elsőfokon, saját hatáskörükben teljesen önállóan járnak el s így ezekkel a rendelkezésekkel szemben egyrészt a felek fellebbezési joga teljes mértékben érintetlen marad, másrészt azokkal szemben felülbírálati jogomat továbbra is fel kell tartanom, utasítom a bányakapitányságot, hogy az említett esetekben a rendeletemre való helytelen hivatkozástól ezután tartózkodjék. A rendeletemre való hivatkozást csakis abban a kivételes esetben tartom helyénvalónak, ha a bányakapitányságot rendelkezésének bírálatára mellett nemcsak póttintézkedésre utasítom, hanem rendeletének pótlása, vagy megváltoztatása céljából kifejezetten magam végérvényesen rendelkezem. (P. M. 62.520/1930.)

8. A bányaiüzemi balesetek nyilvántartása tárgyában a következőket rendelem:

Az 1930. évi január hó 1-től kezdődőleg minden halálos és súlyos balesetet, mely az 1927:XXI. tc. 69. §-ának második bekezdése értelmében bányaiüzeminek minősül, a mellékelt jegyzékben kell nyilvántartani.

A baleseteket egy-egy év tartamára az országos statisztikánál megkülönböztetett ágazatok (feketeszen, barnaszen, lignitszen, arany-ezüst-rézére, vasérc és egyéb ércbányászat, kohászat) és szénvidékek szerint külön kell vezetni. Ha a bányakapitányság célszerűnek véli, a jegyzéket vállalatonként is vezetheti.

A jegyzékbe a halálos baleseteket piros, a 30 napon túl gyógyuló sérüléssel járó baleseteket zöld, a többieket fekete vonással kell bejegyezni. Az a súlyos baleset, mely az 1927:XXI. tc. 72. és 73. szakasza értelmében kártalanítással jár, *-gal jelölendő meg. Ezek számát csak az összesítésben és pedig a jegyzet rovat alatt kell feltüntetni.

A balesetek okok szerinti megkülönböztetésére az 1929. évi 130.201. számú rendeletem mellékletében felhozott példák szolgálnak irányadónak azzal, hogy a csillének a rakodón veszteglő kasból való kihúzásnál történt sérülés nem mint a szintes pályán való szállításnál, hanem mint aknában történt baleset a 4. helyett a 8. rovat alatt jegyzendő be.

Ami a baleseteknek a jegyzékbe való felvételével kapcsolatos hivatalos intézkedést illeti, elegendőnek tartom, hogy a kezelő csupán arra vonatkozólag nyerjen az előadótól utasítást, hogy mely rovatot és mily színű jelzéssel röltson ki és hogy esetleg mily megjegyzést tüntessen fel a jegyzet rovatba.

A balesetbejelentés előírt alakja miatt ugyanis a kezelő számára alig jelent munkatöbbletet, ha a sérült nevére, foglalkozására, a bányaiüzem megjelölésére és a baleset időpontjára vonatkozó adatokat a bejelentésből ő maga írja ki. Felesleges volna tehát ezzel a munkával még az előadót is megterhelni.

Az előadó írásbeli teendője tehát a multhoz képest egyszerűbbé fog válni.

Ha például egy földalatti lejtős pályán véletlenül történt halálos baleset bejegyzésének elrendeléséről lesz szó, mely megvizsgáltatott és

amelynek kapcsán óvintézkedés tételre, az intézkedés a következőképpen fog szólni:

A baleset a II. számú jegyzékbe . . . sorszámmal piros színnel bejegyzendő a 7., 25., 56., 57., 58., 59. rovat alatt.

Az 57. rovatba a kezelő a határozat számát írja be, a többi rovatban csak vonással jelez.

Tudomásom szerint némely bányavállalat az üzeméinél történt balesetéről a bányakapitánysággal azonos baleseti jegyzéket vezet.

Erre a célra a bányakapitányság az ily vállalatoknak ingyenesen egy évi szükségletnek megfelelő számú űrlapot bocsásson rendelkezésére.

Felhívom végül a bányakapitányságot, hogy az 1927. évi 6.028. számú rendeletem szerint hozzám felterjesztendő balesetismertetések szövege fellelt, amennyiben 1929. év december 31-e után történt balesetéről van szó, az iv jobb oldalán az illető baleseti jegyzék számát és a baleset sorszámt, valamint a tárgyi ok szerinti minősítés rovatszámát is tüntesse fel. (P. M. 166.931/1929.)

9. Tény az, hogy mindkét sérült balesete az elektromos központ építésénél történt és ha a két baleset elbírálásánál pusztán ezt a külső szempontot kellett volna csak figyelembe vennem, akkor mindkét baleset statisztikai feljegyzése kérdésében egybehangzóan kellett volna intézkednem. Azonban, míg az egyik sérült balesete, az előidéző okot tekintve, tisztán építési baleset, tehát nem szorosan a bányáüzem veszélyei következtében állott elő, addig a másik sérült balesetét, bár az az elektromos központ épületének építkezésénél történt, mégis nem az építési munka veszélye, hanem a bánya elektromos áramtermelő berendezése egyik magasfeszültségű vezetékeinek érintése, tehát a bányászattal ebben az esetben szorosan velejáró veszélyességi tényező idézte elő. A fenti megfontolás szerint tehát okozati alapon és nem pusztán a baleset megtörténtének helyét tekintve kellett a két baleset statisztikai feljegyzésének kérdésében döntenem. (P. M. 114.170/1928.)

1927 : XXI. tc.

156. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet azt a bejelentett balesetet (154. §.), amely előreláthatólag a baleseti biztosítást terhelő kártalanítási igényt von maga után (72. §.), rendszerint a baleset színhelyén lehetőleg sürgősen megvizsgálja. A vizsgálat idejéről a sérültet, illetőleg a meghaltak legközelebbi hozzátartozóját, a munkaadót, és a kerületi iparfelügyelőt is értesíteni kell, mindezeket oly időben, hogy a vizsgálat fogantatásában résztvehessenek. A vizsgálatához szükség esetében a sérült kezelőorvosát vagy más szakértőt is meg lehet hívni. A sérült a vizsgálatnál magát képviseltetheti. A vizsgálatról jegyzőkönyvet kell felvenni.

A vizsgálat költsége — ide nem értve az iparfelügyelő kiszállásából származó költségeket, amelyeket a kereskedelemügyi tárca visel — az Országos Társadalombiztosító Intézetet terheli.

A bányahatóság hatáskörébe tartozó (154. §. első bekezdése) baleset megvizsgálása, az e §. első bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével, ennek a hatóságnak feladata. E hatóság a vizsgálat idejéről az Országos Társadalombiztosító Intézetet is kellő időben értesíti és a balesetvizsgálati jegyzőkönyvet lehetőleg nyolc nap alatt az intézetnek megküldi.

A bányahatóság a vizsgálatnál felmerült költségét maga viseli.

A balesetvizsgálat a sérült vagy a meghalt személyi adatainak megállapításán felül a következőkre terjed ki:

1. a baleset időpontjára és okára;
2. a sérülés természetére és következményeire;
3. a munkaadó vagy meghatalmazottja, vagy a sérült, vagy harmadik személyek mulasztására.

Joggyakorlat.

1. Figyelmeztetem a bányakapitányságot, hogy a kártalanítással járó balesetek vizsgálatánál szigorúan alkalmazkodjék 1927 : XXI. tc. 156.

§-ában és az 1928. évi 78.015. számú rendeletében foglalt intézkedésekhez azért, hogy az OTI. helyi kiküldötteinek ne nyíljon alkalom a balesetek önálló megvizsgálására és a panaszolt esetek megismétlésére. Amennyiben pedig az OTI. helyi szervei ezután sem alkalmazkodnának a törvény rendelkezéseihez és a balesetvizsgálatoknál megtagadnák a bányakapitánysággal a törvényben szabályozott együttműködést, arról az eset részletes ismertetésével tegyen azonnal jelentést. (P. M. 60.776/1929.)

2. A balesetvizsgálati jegyzőkönyvből nem tűnik ki, hogy a feltörés volt-e ácsolva vagy sem? Ha nem volt ácsolva, meg kellett volna állapítani, hogy az ácsolásra vonatkozó azt az elemi szabályt, amelynél fogva a feltöréseket általában, továbbá a vágat és feltörés találkozási pontját különös gonddal kell biztosítani, miért és jogosan mellőzték-e? Ismétletlen és nyomatékosan figyelmeztetem a bányakapitányságot, hogy az omlás okozta balesetek vizsgálatánál minden lényeges körülményt kétséget kizáró módon tisztázzon és a hasonló balesetek elhárítására a szükséges intézkedéseket minden esetben haladéktól tegye meg. (P. M. 118.062/1929.)

3. A baleset alkalmi, de mégis mielőbbi megvizsgálására tűzőn ki határnapot és arról a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőséget is idejében értesítse. Ha a vasúti és hajózási főfelügyelőség a balesetvizsgálaton részt nem venne, a balesetvizsgálati jegyzőkönyv megküldésével kérje fel, hogy adjon a balesetre vonatkozólag műszaki szempontból véleményt. Ennek birtokában aztán hozzon a bányakapitányság a baleset ügyében megfelelő határozatot. Ez az eljárás míg egyrészt összhangban van az 1927:XXI. tc. 154. és 156. §-ában a bánya- és kohóüzemeknél előforduló balesetek vizsgálatára vonatkozó rendelkezésekkel, addig másrészt figyelemmel van a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség, mint vasútfelügyeleti hatóság jogkörére, végül munkásvédelmi szempontból biztosítja a sérült érdekében lévő kártalanítási eljárás megindítását, amely az adott esetben máskülönből indokolatlan késedelmet szenvedhetne. (P. M. 156.240/1929.)

4. Az 1927:XXI. tc. 154. és 156. §-a szerint a bányatörvény hatálya alá tartozó bánya- és kohóüzemeknél alkalmazott munkavállalók balesetét a bányahatóság köteles megvizsgálni. Ez a kötelezettség fennáll még akkor is, ha a baleset az üzem helyén kívül történik. (T. 154. §. 3. bek.)

Nem lehet tehát vitás, hogy a bánya- és kohóüzemekhez tartozó iparvágányokon vagy azok közelében levő szabványos vágányon történt baleseteket a bányakapitányságnak kell megvizsgálnia. Ezeknek a baleseteknek megvizsgálásánál azonban a bányakapitányságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy ezek fölött a szállító pályák fölött a rendészeti felügyelet joga nem őt, hanem a vasúti és hajózási főfelügyelőséget illeti meg. Ennélfogva minden ilyen balesetvizsgálathoz a nevezett főfelügyelőséget meg kell hívnia. Ha pedig a vasúti és hajózási főfelügyelőség a balesetvizsgálaton nem jelennek meg, úgy a baleseti iratokat határozathozatal előtt, a balesetre vonatkozó szakértői véleményének kifejezése céljából köteles neki megküldeni.

A dolog természetéből és a közigazgatás helyesen felfogott alapelvéből következik, hogy a bányakapitányságnak csakis annak a balesetnek vizsgálatába kell belevonnia a vasúti és hajózási főfelügyelőséget és csak arra a balesetre kell kikérni a véleményét, amelynek elbírálása különös szakértelmet követel vagy amely baleset következtében szükségessé váló balesetelhárító intézkedés megtétele a nevezett főfelügyelőség rendészeti hatáskörébe tartozik.

Teljesen téves tehát a bányakapitányság felfogása, amikor a szabványos-, vagy iparvágányon álló vasúti kocsiból bányafakirakás, vagy a szabványos vágányon elesés, fafaragás stb. közben történő balesetet nem akarja megvizsgálni azért, mert a vágány nem tartozik a bányakapitányság felügyelete alá.

A törvény idézett szakaszai szerint a bányahatóság balesetvizsgálati hatásköre az alkalmazottnak nemcsak szorosan a bánya- és kohóüzem helyén, hanem az üzemhelyen kívül történt üzemi balesetére (69. §.) is ki-

terjed, a bányakapitányság tehát ezt az alkalmazott személyéhez és az üzemi baleset ismervéhez kötött kiterjedtebb hatáskörét általános és elvi szempontból véve úgy gyakorolja helyesen, ha az üzemhelyen kívül történt baleset vizsgálatához a szükséghez képest azt a rendészeti felügyeleti szervet is meghívja és határozata előtt meghallgatja, amelynek az ilyen baleset színhelye felügyeleti hatáskörébe esik.

Ez eljárás helyessége mellett szólnak a törvény helyes értelmezésén kívül a gyakorlati szempontok is. A törvény ugyanis csak két balesetvizsgálati hatóságot ismer: a bányahatóságot és az OTL-t. A bányas- és kohóüzem alkalmazottaival az üzemhelyen kívül és a bányahatóság felügyeleti hatáskörén kívül eső üzemekben történő kevés számú baleset megvizsgálását, még ha a törvény nem is rendelkezne így, idő és költségkímélés szempontjából is a bányahatóságra kellene bízni. (P. M. 120.335/1930.)

5. Mindazokban az esetekben, amikor alapos gyanú van arra, hogy a balesetet gázmérgezés is okozhatta, szükségesnek tartom a munkahely levegőjének pontos meglemezését. (P. M. 17.197/1930.)

162. §. A baleseti biztosításra kötelezett üzemek, úgyszintén a betegségi biztosítási kötelezettség alá nem eső biztosításra kötelezettek egyénenként való bejelentésére vonatkozó (143. és 144. §.) eljárást, továbbá a veszélyességi táblázat megállapításánál (146. §.) és a költségfelosztásnál és kirovásnál (148. §.) követendő eljárást, a baleseti biztosítási járulékok, járulékötelegek és díjak beszedését, az üzemi balesetek, illetőleg a foglalkozási betegségek bejelentésére, a balesetvizsgálatra és a kártalanításra, továbbá a balesetelhárításra vonatkozó eljárást a népjóléti és munkaügyi miniszter rendelettel szabályozza. A bányatörvény hatálya alá eső bányas- és kohóüzemmel és az ily üzem segédüzemével kapcsolatos balesetek, illetőleg foglalkozási betegségek bejelentésére és az ily balesetek vizsgálatára vonatkozó eljárást a népjóléti és munkaügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértve szabályozza.

Az előbbi bekezdésben említett rendeleti szabályozás kiterjed azokra is, akiknek baleseti biztosítási kötelezettsége szünetel (58. §.). Az utóbbiak tekintetében a népjóléti és munkaügyi miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértve jár el.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet baleseti biztosítási ügyvitelére vonatkozó szabályokat e törvény, a rendeletek és az alapszabály korlátai között az ügyviteli szabályzat (142. §.) állapítja meg.

Jegyzet.

A §. első bekezdésében foglalt és a bányatörvény hatálya alá eső üzemeket érintő kérdések szabályozása a P. M. és N. M. M. között folyamatban van, azért a balesetek bejelentése és balesetvizsgálat most még az alább közölt N. M. M. 1920. évi 144. sz. r. szerint történik.

A N. M. M. 1920. évi 144. sz. r. a bányas- és kohóüzemekben előforduló balesetek bejelentésének és a balesetvizsgálati jegyzőkönyveknek szabályozása tárgyában.

1. §. A bányas- és kohóüzemek tulajdonosai (bérlei) kötelesek az üzemben előfordult minden balesethez azonnal orvost igénybe venni és a balesetről haladéok nélkül, legkésőbb 24 órán belül az üzem helyére illetékes elsőfokú közigazgatási bányahatóságnál (bányakapitányság, bányabiztoság) és a kerületi munkásbiztosító pénztárnál jelentést tenni.

A bejelentések megtételére kizárólag a rendelet 1. számú mellékletének megfelelő űrlap (Balesetbejelentés) használandó.

A balesetbejelentés két egymással teljesen megegyező példányban állítandó ki; az egyik példány az illetékes elsőfokú közigazgatási bányahatósághoz, a másik példány a kerületi munkásbiztosító pénztárhoz küldendő be. A kitöltésre és a beküldés módzataira nézve az űrlap előlapján foglalt figyelmeztetés nyújt kellő tájékoztatást.

2. §. Az elsőfokú közigazgatási bányahatóság a bánya- és kohóüzemekben előforduló és tudomására jutó minden balesetet, amely előreláthatólag járadéki igényt fog maga után vonni, vagy amelynek megvizsgálására az Országos Munkásbiztosító Pénztár vagy a kerületi munkásbiztosító pénztár megkeresi, a baleset helyén orvos közbenjöttével sürgősen megvizsgál. A közigazgatási bányahatósági vizsgálat mindenesetre foganatosítandó, ha a sérült a baleset következtében meghalt, vagy előreláthatólag meg fog halni, vagy ha a sérült a balesetbejelentésben foglalt orvosi vélemény szerint felgyógyulása után előreláthatólag teljesen vagy részben munkaképtelen marad és végül tömeges sérülés esetén. A vizsgálat idejéről az üzemtulajdonos (bérlő), a sérült, illetőleg halálos balesetnél legközelebbi hozzátartozója és az illetékes kerületi munkásbiztosító pénztár oly időben értesítendő, hogy azok maguk, illetve a pénztár megbízottal résztvehessenek. A vizsgálathoz a sérült kezelő orvosa vagy más szakértők is meghívhatók. A sérültnek joga van magát a vizsgálatnál képviseltetni.

Az elsőfokú közigazgatási bányahatóság által teljesítendő balesetvizsgálatokról e rendelet 2. számú mellékletének megfelelő nyomtatványon (Balesetvizsgálati jegyzőkönyv) jegyzőkönyvet kell felvenni.

A felvett jegyzőkönyv hivatalos másolatát a vizsgálatot követő 8 napon belül át kell tenni az illetékes kerületi munkásbiztosító pénztárhoz, amely a jegyzőkönyvet a szükséges kiegészítő adatokkal ellátva, megfelelő intézkedését követő 8 napon belül az Országos Munkásbiztosító Pénztárhoz köteles felterjeszteni.

3. §. Jelen rendelet 1. és 2. számú mellékletének megfelelő nyomtatványok előállításáról az Országos Munkásbiztosító Pénztár gondoskodik, valamint gondoskodik arról is, hogy az 1. sz. mellékletnek megfelelő nyomtatványkészlettel minden bánya- és kohóüzem, a 2. sz. mellékletnek megfelelő nyomtatványkészlettel pedig minden elsőfokú közigazgatási bányahatóság kellőképpen elláttassék.

4. §. Ez a rendelet a bánya- és kohóüzemi baleseteknek bányarendészeti szempontból való megvizsgálására és az ily ügyekben követendő további bányahatósági eljárásra vonatkozó szabályokat nem érinti, de az elsőfokú közigazgatási bányahatóság a balesetvizsgálatot mind rendészeti, mind biztosítási szempontból együttesen, egy eljárás keretében köteles foganatosítani.

5. §. A bánya- és kohóüzemi balesetek megvizsgálásával felmerülő költségek fedezése tekintetében az eddigi szabályok maradnak érvényben. Ha azonban valamely balesetvizsgálat foganatosítását az Országos Munkásbiztosító Pénztár, illetőleg a kerületi munkásbiztosító pénztár külön kérte, az ily vizsgálatokból felmerülő költségek, amennyiben a bányahatósági vizsgálatot egyébként nem kellett megtartani, az Országos Munkásbiztosító Pénztárt terhelik, amelyet a költségek viselésére határozattal kell kötelezni.

Az elsőfokú közigazgatási bányahatóság határozata ellen irányuló panasz elbírálására az 5400/1919. M. E. számú rendelet 43. §-a nyer alkalmazást.

Jegyzet.

M. E. 1919. évi 5400. sz. r. A betegségi és balesetbiztosítás ideiglenes szabályozásáról. — A magyar minisztérium a törvényhozás intézkedése az 1907 : XIX. tc. és a 4790 1917. M. E. sz. rendelet módosítása és kiegészítése céljából a következőket rendeli: 43. §. A munkásbiztosítási bíróság előtt való eljárásnak van helye a pénztár terhére balesetvizsgálati költséget megállapító rendőrségi határozat ellen irányuló panasz esetén. (Az 1927 : XXI. tc. 156. §-a szerint a bányahatósági balesetvizsgálati költségeket a bányahatóság viseli.)

6. §. Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. A bánya- és kohóüzemekben 1919. évi január hó 1. napja óta történt balesetek bejelenté-

sére és megvizsgálására, amennyiben a bejelentés, illetőleg a vizsgálat eddig meg nem történt, szintén a jelen rendelet nyer alkalmazást.

Jegyzet.

A balesettel kapcsolatos és a rendeletben foglalt teendőket ott, ahol bányatárspénztár van, az Országos Munkásbiztosító Pénztár (most OTI), vagy a kerületi munkásbiztosító pénztár (most kerületi pénztár) helyett az 1927:XXI. tc. 177. §-a alapján a bányatárspénztár, mint a OTI helyi szerve, látja el.

Joggyakorlat.

1. A bánya- és kohóüzemek körében előforduló balesetek és más veszélyes események bejelentéséről és megvizsgálásáról kiadott s I. évi február hó 12-én 5.907. szám alatt kelt rendeletemre hivatkozással utasítom a bányakapitányságot, hogy a hivatkozott rendeletem közlése kapcsán értesítse a bányavállalatokat, miszerint ezen rendeletem nem érinti a bányavállalatoknak az 1907:XIX. tc. 84. §-án alapuló s a sérülésnek a baleset kártalanítási igény megállapíthatása céljából való bejelentésére vonatkozó (1920. évi 144. sz. népj. min. rendelet) köteleességét. (P. M. 28.534/1925.)

2. I. A baleseti-határozatot az illető sérült munkásnak ki kell adni. II. Sérültet a bányahatóság nem mint érdekelt felet, hanem mint a baleset tanuját hallgatja ki. III. A sérült kihallgatása nem minden bányabaleset vizsgálatának feltétlen követelménye. (P. M. 13.449/1915.)

3. Úgy a bányakapitányság, mint a bányabiztosság represszív bányarendőri tevékenysége elég tág keretben mozog, amennyiben előbb-utóbb csaknem az összes balesetek bányahatósági vizsgálat tárgyává tételnek; csakhogy a vizsgálat sok esetben, különösen az alkalmilag egyszerre nagyobb számban foglalkoztatott baleseti vizsgálatoknál feltűnően hézagos. Sok ily vizsgálati jegyzőkönyv mindössze pár sorból áll s többnyire csak a sérült rövid kihallgatását tartalmazza s még a tényállás tüzetes felvételét is mellőzi. Oly eset is előfordult, hogy a sérült a kihallgatáskor balesetének előidézése miatt vádat emelt harmadik személy ellen, a vizsgálat foglalkoztatásával megbízott bányahatósági közeg mégis megelégedett a sérült rövid kihallgatásával, a nélkül, hogy a sérült által emelt vádat is vizsgálat tárgyává tette, illetve a tényállást ebből a szempontból is tisztázni igyekezett volna.

Sok esetben amilyen túlrövid és hézagos a vizsgálat, éppen olyan a vizsgálati anyag kidolgozása, vagyis az elsőfokú határozathozatal is.

Az ily határozatok érdemi részét nem lehet nyomtatványilag egyöntetűen kezelni. Nem elég a határozatban sablonosan azt mondani, hogy a baleset a megejtett nyomozat szerint véletlennek minősítendő, hanem a tényállás előadása után meg kell indokolni, hogy a baleset ügyében miért határozott ekként az eljáró bányarendőri hatóság.

Figyelmeztetem tehát a bányakapitányságot és a bányabiztosságot, hogy a baleseti vizsgálatoknál behatóbban és körültekintőbben járjon el s hogy idevonatkozó határozatainak rendelkező részéhez mindenkor megfelelő indokolást is fűzzön.

Jóllehet már a 8.175/916. számú itteni rendelet figyelmeztette a bányakapitányságot, hogy a vizsgálóbiztosnak mindenkor indokolt vélemény kíséretében kell a vizsgálati iratokat előterjeszteni, mégis az ügyviteli vizsgálat arról győződött meg, hogy a bányakapitányságnál e követelmény teljesítését következetesen mellőzik.

Erre való tekintettel megismétlem most a fentebbi figyelmeztetést s felelősség terhe mellett meghagyom a bányakapitányságnak, hogy a hiányosan előterjesztett vizsgálati kiegészítés végett mindenkor adja vissza az eljáró vizsgáló biztosnak.

Magától értetik, hogy ez a vélemény külön jelentésben is előterjeszthető. (P. M. 153.721/1918.)

4. A bányakapitányság előterjesztésében tett azt a kérését, hogy a balesetvizsgálatoknál eddig gyakorolt eljárását továbbra is hagyjam meg, nem találtam teljesíthetőnek.

A kérelem nem volt teljesíthető abból az elvi okból, mert a hatósági eljárás lényegével teljesen ellenkezik, hogy ugyanazon vizsgálatról különböző jegyzőkönyvek vétessenek föl.

A bányakapitányság előterjesztésében említett az a körülmény, hogy a nyomtatott jegyzőkönyvminta egyes rovatai nem elég nagyok, az 1920. évi 144. N. M. M. számú rendeletben szabályozott balesetvizsgálati eljárás mellőzésére okul nem szolgálhat, mert ilyen esetben, amikor a vallomás vagy tényleírás a jegyzőkönyvminta megfelelő rovatában nem fér el, azt a nyomtatott jegyzőkönyvmintához fűzött pótvén lehet az illető pontra való hivatkozással felvenni úgy, amint azt a többi bányakapitányságok is teszik.

Mindezek alapján tehát a bányakapitányságnak a hivatkozott rendelet és az 1927:XXI. tc.-ben lefektetett elvekkel ellentétes balesetvizsgálati eljárásának folytatásához hozzá nem járulhatok. (P. M. 78.090/1928.)

5. A baleseti jegyzőkönyvből nem tűnik ki, hogy a munkahely hogyan volt beácsolva. Omlásos baleset vizsgálatánál ennek a körülménynek a szükséghez, illetve lehetőséghez képest helyszíni vizsgálat útján, vagy a sérült és a tanúk előadása alapján való megállapítását figyelmen kívül hagyni nem lehet. Továbbá mindkét jegyzőkönyv 10. pontja alatt az az általános megállapítás van, hogy a baleset megtörténtét a helyszíni körülmények nem befolyásolták. Az utasítás és a dolog természete szerint is a jegyzőkönyv említett pontjának a felderített tényállás és a felelősség szempontjából jelentőséggel bíró összes ténykörülmények leírását, nem pedig a bányahatósági kiküldöttnek a helyszíni körülményekre vonatkozó általános véleményét kell tartalmaznia. (P. M. 39.229/1928.)

6. Meghagyom a bányakapitányságnak, hogy az indokolatlan pótvizsgálatokat kerülje, a baleseti leírást gondosan, a tényeknek megfelelően készítse el és jövőben a balesetekkel kapcsolatban tett intézkedését a baleseti határozat rendelkező részébe vegye föl. (P. M. 23.499/1928.)

7. Bár a jegyzőkönyv 10. pontja szerint a baleset színhelye a jegyzőkönyv pótvén teljes részletesen van ismertetve, mégis kíváncsúnak tartom, hogy jövőre az omlásos baleseteknél a jegyzőkönyvhöz vázrajzot is csatoljon. (P. M. 19.849/1929.)

8. A balesettel kapcsolatban kiadott rendelkezést a baleseti határozat rendelkező részébe kell fölvenni. (P. M. 96.125/1929.)

9. A rendészeti szempontból fontosabb, továbbá halálos és kártalanításos balesetek baleseti határozatában a bányakapitányságnak nem csupán nemleges megállapításokra, hanem a baleset lefolyásának oknyomozó ismertetésére is törekednie kell. (P. M. 49.081/1929.)

10. Ha a bányakapitányság a felületes megítélésre jelentékenynek nem látszó szabály- és biztonságellenes ténykedéseket a balesetvizsgálatnál megfelelő intézkedés és minden megjegyzés nélkül tűr, a felügyelő személyzetben és a munkásságban jogosan megérlelődhetik az a téves meggyőződés, hogy a hasonló ténykedéseket a bányakapitányság nem tekinti a kötelező személybiztonság ellen irányulónak s azokat hajlandó eltűrni. Ezt pedig általános biztonsági okokból meg kell a bányakapitányságnak akadályoznia. (P. M. 56.122/1929.)

11. A balesetvizsgálatnál nem szabad lett volna kiderítetlenül és megjegyzés nélkül hagyni azt, hogy a többszörös tiltó rendelkezés dacára miért használtak a munkások rövid zsinórt? Ha ugyanis a bányakapitányság a körrendeletben tiltott szabálytalanságokat a balesetvizsgálatnál szó nélkül továbbra is eltűr, a felügyelő személyzetben és a munkásságban könnyen megérlelődhetik az a téves meggyőződés, hogy a bányahatósági rendelkezéseken könnyen túlteheti magát. Ezt pedig általános biztonsági szempontból minden rendelkezésre álló törvényes eszközzel meg kell a bányakapitányságnak akadályoznia. (P. M. 118.054/1929.)

12. A bányakapitánysági intézkedésnek a baleseti határozat rendelkező

részebe való felvételére vonatkozó 1929. évi 96.125. sz. r.-emben foglalt elvi álláspontomat fenn kell tartanom. Abban az esetben, amikor a balesetvizsgálat alkalmával megállapított, de a balesettel okozati összefüggésbe nem hozható szabályellenességek megszüntetése céljából kell intézkedni, azt a tény, amint azt a többi bányakapitányságok is teszik, a határozatban kellően meg kell világítani. Ilyen eljárás mellett a bányakapitányságnak nem kell attól tartania, hogy a határozat félreértésre adhat alkalmat. (P. M. 118.060/1929.)

13. A halálos és kártalanítási balesetekről csak az 1920. évi 144. N. M. M. számú rendeletnek megfelelő alakban vegye fel a baleseti jegyzőkönyveket. Külön bányarendészeti jegyzőkönyvnek felvételét sem elvi, sem pedig munkakímélés szempontból nem tartom helyesnek annyival is inkább, mert a rendészeti szempontból fontos adatoknak benne kell lenni a fenti rendelettel szabályozott jegyzőkönyvekben is. (P. M. 130.253/1929.)

14. A villakezelő baleseténél előfordult ama szabálytalanság felett, hogy az illető szállítás közben az ereszkében vontatott tele csille tetejére kapaszkodott és húzatta magát, minden megjegyzés nélküli napirendretérést biztonsági okból nem tartom megengedhetőnek. A bányakapitányságnak módot kell találnia arra, hogy az üzemek a munkásságot a fennálló biztonsági szabályok megtartására rászorítsák. Az egyszerű napirendretérést már csak azért sem tarthatom helyesnek, mert ez az eljárás joggal azt a téves hitet keltheti a felvigyázó személyzetben és a munkásságban, hogy a biztonsági szabályok megtartása felett a bányahatóság maga sem kíván a kellő szigorúsággal örködni. (P. M. 175.632/1929.)

15. A bányakapitányság az 1929. évi 2.270., 2.407. és 2.543. számú balesetek vizsgálata alkalmával 1930. évi március hó 14-én sérültek egyszerű meghallgatásával megelégedve, rendészeti kifogásolható tényeket nem állapított meg és nem találta szükségesnek a további rendészeti vizsgálatot, mégis az 1930. évi 656. számú rendeletében ezzel ellenkező tényeket állapított meg és rendelkezést is tartott szükségesnek. Ha a rendeletben érintett hiányokat a kiküldött más alkalommal észlelte a helyszínen, arról jegyzőkönyvet kellett volna felvenni. A rendészeti felügyelet gyakorlásának ezt a módját nem tartom megengedhetőnek. (P. M. 45.329/1930.)

16. A bánya- és kohóvállalatok kötelesek a bánya- és kohóüzemek részére megállapított balesetbejelentőlapokat használni. (P. M. 62.562/1930.)

17. A balesetvizsgálathoz szükséges jegyzőkönyv nyomtatványokat az OTI díjmentesen tartozik a bányakapitányságnak rendelkezésére bocsátani. A 84.061. sz. nyomtatvány csak ipari balesetek megvizsgálására használható fel. A N. M. M. úrral folytatott tárgyalások alatt hozzájárultam egy, a bánya- és kohóüzemeknél előforduló balesetek vizsgálatánál kötelező újabb jegyzőkönyvmintához, amelynek használata azonban csak a balesetvizsgálat új szabályozására szolgáló rendelet megjelenése után kötelező. (74.551/1930.)

18. Az elővájár nemcsak hogy a munkahely légvizsgálatára vonatkozó előírást hagyta figyelmen kívül, hanem még sérültnek meg is parancsolta a munkahelyre való kellő elővigyázat nélküli behatolást. A baleseti iratokból nem tűnik ki, hogy nevezett elővájárt kötelességmulasztásáért a szolg. szab. alapján az üzemvezetőség felelősségre vonta-e, vagy sem? A szolg. szab. szerinti felelősségrevonásnak ugyanis a hasonló súlyos esetekben még a bünvádi eljárás megindítása mellett is helye lehet. (P. M. 137.388/1930.)

19. Olyan esetben, amikor a gőzkazánokat az Országos Gőzkazánvizsgálók Egyesülete vizsgálja fölül, a balesetvizsgálathoz az egyesületet meg kell hívni s a baleseti határozatban utalni kell arra, hogy a bányakapitányság határozatát az egyesület meghallgatásával és szakvéleményének figyelembevételével hozta meg. (P. M. 100.810/1930.)

20. A vasúti és hajózási főfelügyelőség hatásköre alá tartozó bányavasutakon és iparvágányokon történt balesetek vizsgálatánál a bányakapitányságnak a baleseti határozatban kifejezetten utalnia kell arra, hogy

határozatát a vasúti és hajózási főfelügyelőség meghallgatásával és szakvéleményének figyelembevételével hozta meg. (P. M. 63.980/1931.)

A B. M. 1899. évi 65.000. sz. r. a bélérgék által előidéztet betegségek le-
küzdése tárgyában.

Azon körülmény folytán, hogy a németországi határhatalóságok a Magyarországból odaérkező bányászok közül csakis azokat bocsátják át, kikről az előzetesen megtartott orvosi vizsgálat kideríti, hogy nem szenvednek az *anchylostomum duodenale* (*dochnius duodenalis*) nevű bélféreg által előidéztet s «bányaaszály», vagy «bányaféreg» nevek alatt ismert betegségekben, szükségesnek láttam beható tájékozást szerezni arról, hogy az említett élősdű bélféreg hazai bányahelyeinken tényleg mily mérvben van elterjedve.

E végből a pénzügyminiszter úr hozzájárulásával saját szakközegeim által az ország különféle vidékein fekvő, részint kincstári, részint pedig magántulajdont képező bányákat s ezeknek munkásait vizsgálat alá vétettem.

Miután ezen vizsgálat kiderítette, hogy a szóban lévő betegségek bányamunkásainknál, habár távolról sem oly mértékben, mint évekkel ezelőtt, de még mindig olyannyira el van terjedve, hogy nemcsak figyelmet érdemel, hanem erélyes rendszabályok életbeléptetését is indokoltá teszi, a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg szükségesnek tartom a következőket elrendelni:

Arra, hogy a szóbanforgó betegséget okozó bélféreg petéinek és álcáinak kifejlődése sikeresen meggátolható legyen, elsősorban is az lévén szükséges, hogy azok megélhetési feltételei lehetőleg kedvezőtlenekké tészenek s miután ez leginkább azáltal érhető el, ha a bánya talajának szennyezettsége és nedvessége megszüntetetik, illetve főleg azáltal, ha az említett álcáknak és petéknek a bánya talajába és állóvizeibe való juthatás megakadályoztatik, elrendelem, hogy:

1. A bányászok testi szükségleteiket a bányák belsejében csakis e célra külön kijelölt helyen, az ott felállított, jól zárható és könnyen kihordható ürszékekben végezzék. Ezen ürszékek naponként kihordandók s tartalmuk fertőtlenítés, illetve a bányászok bélsarában található peték megsemmisítése után erre külön kijelölt helyre ürítendő.

A peték illetén megsemmisítésére olcsóságánál fogva legcélszerűbben alkalmazható a friss mésztej, vagy a hígított kénsav.

2. A bányák szennyvizét lehetőleg teljesen elvezetendő s állóvizek, tócsák képződése a bányákban megakadályozandó.

3. A bányák ismeretes fertőzött helyei és berendezései, pl. az ácsolat, amelyen a képződni szokott nyúlós csapadék kitűnő tenyészhelye az *anchylostomum* álcáinak, a gyanús helyeken gyakori bemeszelés által fertőtleníkendők.

A munkások személyes egészségügyére nézve pedig a fertőzés veszedelmének csökkentése végett a következő intézkedések végrehajtását látom szükségesnek elrendelni:

(A 4. és 5. pont helyett az 1900. évi 46.887. sz. rendeletet bocsátotta ki a belügyminisztérium).

6. A bánya szellőztetésére állandóan éber figyelem fordítandó.

Az elrendelt intézkedések hatékonyságának ellenőrzése s a fertőzött betegek nyilvántartása végett a munkások egészségügyi felügyeletével megbízott orvosok kötelezendők, hogy:

7. Az *anchylostomiasis*ban szenvedő összes egyénekről külön törzskönyvet vezessenek s az abban már feljegyzett munkásokat, habár időközben azok meggyógyultak is, időnként vizsgálat alá vegyék. Evégből elkerülhetetlenül szükséges, hogy a bányaműnek orvosai a betegség biztos kórismerésére s az említett időközi ellenőrző vizsgálatok végeztetésére kisebbszéri mikroszkópokkal elláttassanak.

Az orvosok szigorú köteletségévé teendő, hogy az említett nyilván-

tartás vezetését és az ellenőrző vizsgálatokat a legnagyobb pontossággal teljesítsék, mert csak ily úton szerezhető biztos értesülés és tiszta kép a szobánforgó bántalom valódi elterjedettségéről.

8. Az anchylostomiasisban szenvedő munkások gyógykezelése lehetőleg kórházban történjék s az ilyen bányamunkások csakis megfelelő orvosi gyógykezelés után bocsáthatók újra a bányába.

9. Elrendelem végül, hogy az összes, de főleg a más vidékről jövő új munkások annak felderítése végett, hogy nem szenvednek-e bányaférgekben, előzetes orvosi vizsgálat alá vétessenek.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy jelen körrendeletemet a területén lévő összes kincstári és magánbányák vezetőségeinek mielőbbi pontos végrehajtás végett kézbesítse. Megjegyzem, hogy a jelen rendelet utasításainak és a bányaszemélyzet részéről való pontos fogantatását a bányakapitányságok fogják, mint elsőfokú bányarendőri hatóságok ellenőrizni.

A B. M. 1900. évi 46.887. sz. r. a belférgek leküzdésére irányuló B. M. 65.000/1899. sz. r. módosítása és pótlása tárgyában.

Miután időközben azon meggyőződést szereztem, hogy m. é. 65.000 sz. körrendeletnek a bányákban való étkezést teljesen eltöltő rendelkezése nagyobb és kiterjedtebb üzemi bányában, nevezetesen oly művekben, hol aknaműveletet folytatnak, csak igen nagy nehézségek mellett s a bánya üzemének tetemes kárával vihető ki, mert az ilyen nagyobb kiterjedésű bányánál a ki- és beszállítás több órára terjedő időt venne igénybe és e veszteség a munkaidőből nemcsak a munkás keresetét csökkentené lényegesen, hanem a bányamű fennállását is veszélyeztetné, az pedig, hogy a munkás a 10–12 órai munkaidőt éfenül töltse, szintén keresztülvinni nem lehet és keresztülvitele csak a munkás testi szervezetét gyöngítene és a betegségre fogékonyabbá tenné. Szükségesnek láttam 1899. évi június hó 19-én 65.000 sz. a. kelt körrendeletem idevágó 4. és 5. pontját akként módosítani, hogy a bányák rendes működésének menetét hátrányosan befolyásoló rendszabályok enyhítése mellett, az egészségügyi követelményeknek is lehetőleg elég tétessék.

Ehhez képest az említett körrendelet 4. és 5. pontját hatályon kívül helyezem s e helyett a következő rendszabályok követését rendelem el:

A munkások kellő felvilágosítás mellett szigorúan eltiltandók attól, hogy a bányában fakadó vizet igyanak. Erre a célra zárt (bádóg) edényekben a bányán kívül eső helyen szerzett friss ivóvizet kell a munkahelyre bevinni.

Ezen rendszabályoktól csak oly esetben lehet — kivételesen — eltérni, midőn a bányában fakadó forrás vize előzetes orvosi vizsgálat alapján gyanútlanak s az egészségre ártalmatlannak állapítottatott meg.

Élelmiszerek bevitelére csak úgy engedtetik meg, ha azok esetleges szennyeződés ellen beburkolás által kellően meg vannak védve.

A bányászoknak szigorúan, esetleg pénzbüntetés terhe alatt megtiltandó, hogy a bányában előzetes mosakodás nélkül titkon étkezzenek.

Az étkezés csakis e célra berendezett s gondosan, tisztán tartandó étkezőhelyeken engedtetik meg s arra a legéberebb gond fordítandó, hogy a munkások étkezés előtt kezüket és arcukat alaposan megmossák. Ez utóbbi rendszabály akkor is követendő, ha a munkások a bányából távoznak.

E végből úgy az étkezőhelyeken, mint a kijáráshoz közel, megfelelő számban mosdóberendezésekről kell gondoskodni.

Magától értendő, hogy a mosdásra is csak gyanútlan, nem szennyezett víz használandó.

1927 : XXI. tc.

c) *Egészségvédő és balesetelhárító rendszabályok.*

163. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet a biztosításra kötelezett vállalatokra, üzemekre, hivatalokra és foglalkozásokra vonatkozó egészség-

védő és balesetelhárító óvrendszabályokat bocsát ki. Az óvrendszabályok bizonyos berendezések és készülékek alkalmazását is elrendelhetik.

Az egészségvédő és balesetelhárító óvrendszabályok kibocsátása akár általában a biztosítás körébe vont összes vállalatokra, üzemekre, hivatalokra és foglalkozásokra, akár csak egyes iparágakra, üzemfajokra vagy foglalkozásokra történhetik.

Az óvrendszabályok megalkotása, úgyszintén módosításuk és kiegészítésük tárgyában hozott határozatok (102. §.) a népjóléti és munkaügyi miniszternek az illetékes miniszterrel egyetértő jóváhagyásával válnak joghatályossá.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet azokat a biztosításra kötelezett vállalatokat, üzemeket, hivatalokat és foglalkozásokat, amelyek az intézetnél betegség vagy baleset eseteire biztosítottakat foglalkoztatnak, ellenőrzi abban a tekintetben, hogy azok a biztosítottak egészségének megvédése és a balesetek, úgyszintén a foglalkozási betegségek elhárítása végett szükséges óvrendszabályokat megtartják-e. Az ellenőrzés egyfelől az üzem megbetegedési és baleseti adatainak nyilvántartása alapján, másfelől helyszíni vizsgálatok foganatosítása útján történhetik.

Jegyzet.

Az egészségvédő és balesetelhárító óvrendszabályok kibocsátásáról a tárgyalás a P. M. és N. M. M. között még nincs befejezve. A helyzet ma az, hogy ha az OTI valamely biztonsági intézkedést a bánya- és kohóüzemeknél szükségesnek tartana, annak elrendelése céljából az illetékes bányakapitányságot kell megkeresnie. Ha a bányakapitányság intézkedésével megelégedve nem lenne, az ellen a főbányahatósághoz fellebbezhet.

Joggyakorlat.

A lefodás a külfejtésnek szükségképpen előmunkálata s mint ilyen éppen úgy a bányászati feltérési munkálatok közé tartozik, mint akár a tároshajtás, vagy aknamélyítés, mely valamely, a bányajog körébe eső ásványtelep feltérását célozza. Az a körülmény, hogy a lefodást alvállalkozó saját napszámosaival végezteti, az állami felügyeleti hatáskör megállapításánál teljesen közömbös. A mondottakból következik, hogy a külfejtésnél történő balesetek megvizsgálására a bányakapitányság van hivatva s az ilyen üzemre vonatkozó biztonsági óvrendszabályok kibocsátása is a bányakapitányság hatáskörébe tartozik. (P. M. 103.538/1903.)

A K. M. 1928. évi 100.336. sz. r. a személyszállító vonatokon idegen sérültek szállítása tárgyában.

A m. kir. államvasutak igazgatóságának, Budapest. A nagysebességű személyszállító vonatokon idegen sérültek szállítása tárgyában a multévi október 2-án 103.322/928. sz. a. kelt felterjesztésében tett javaslatához hozzájárulok.

Ehhez képest elrendelem, hogy a m. kir. államvasutak vonalain a jövőben

1. amennyiben hordágyon elhelyezett, illetve a személykocsiba be nem tehető, idegen sérültet, 50 km. óránkénti sebességnél nagyobb sebességű vonattal kell szállítani és alkalmas külön koci, késedelem nélkül rendelkezésre áll és a vonathoz adható, úgy a sérült, — a vonat sebességének korlátozása nélkül — külön kocsiban szállíttassék.

2. Óránkénti 60 km. alapsebességgel nem nagyobb sebességgel közlekedő vonatknál, — ha a vonatknak fontos és szoros csatlakozásuk nincsen és az 1. pontban foglaltaknak eleget tenni nem lehet, úgy a hordágyon elhelyezett, illetve a személykocsiban el nem helyezhető idegen sérült, ha kórházba való sürgős elszállításának szükséges voltát orvos igazolja, az ily vonatok kalauzkocsijában szállíttassék.

Ilyen esetben azonban a vonat sebességét óránkénti 50 km. sebességre kell csökkenteni.

Ezen rendelkezésem azonban kifejezetten és kizárólag kórházba szállítandó sérült egyének szállítására vonatkozik. Más betegek, főképpen a Vasúti üzletszabályzat 10. §. rendelkezése alá eső betegek ellenben az engedély kivételesen sem alkalmazható.

Jegyzet.

Ezt a rendeletet a K. M. a főbányahatóság alirátára a balesetet szenvedett sérült bányamunkások kórházba való szállításának megkönnyítésére adta ki.

1927 : XXI. te.

164. §. Az Országos Társadalombiztosító Intézet egyes vállalatokra, üzemekre, hivatalokra és foglalkozásokra a joghatályos övrendszabályokban (163. §.) megállapítottakon felül különleges viszonyaikhoz képest megfelelő külön övintézkedések foganatosítását rendelheti el. Az övintézkedés valamely berendezés vagy készülék alkalmazását is magában foglalhatja. Az övintézkedés tárgyában hozott határozatot közölni kell az érdekelt munkaadóval, aki a határozat ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt panaszt tehet a népjóléti és munkaügyi miniszternél. A panaszt az intézetnél kell előterjeszteni. A határozat, akár éltek ellene panasszal, akár nem, minden esetben a népjóléti és munkaügyi miniszternek az illetékes miniszterrel egyetértő jóváhagyásával válik joghatállyossá.

A 163. §. utolsó két bekezdésének rendelkezéseit az övintézkedések tekintetében is alkalmazni kell. (Lásd a 163. §. jegyzetét.)

A N. M. M. 1927. évi 108.421. sz. r. az első segélynyújtás módját és eszközeit szemléltető falitábla kötelező kifüggesztéséről.

A szerencsétlenség, baleset, vagy egyéb rendkívüli körülmény következtében életveszélybe jutott, megsérült, testi épségében vagy egészségében kárt szenvedett embertársunk első segélyt nyújtani minden állampolgárnak nemcsak erkölcsi, de törvényben is előírt kötelessége. Az orvos, illetve a mentő megérkezéséig elmúló rövidebb-hosszabb idő nem maradhat felhasználatlanul. Az első segélynyújtás azonban csak akkor lehet eredményes, ha az azt eszközölő egyén a szükséges hozzáértéssel rendelkezik. Számos embertársunk veszti életét, még többnek testi épsége vagy egészsége szenved súlyos hátrányokat ama sajnálatos körülmény miatt, hogy az első segélynyújtással járó teendők nem ismertek.

Az első segélynyújtás módjáról való felvilágosítás iránt ipartelepekre nézve az 1893 : XXVIII. te. alapján kibocsátott 76.271/1899. K. M. számú rendelet (Magy. Rend. Tára 1899. évf. II. k. 2647. o.) már tartalmazott intézkedést, amennyiben a rendelet előírta, hogy minden ipartelepnek el kell látni könnyen érthető, világos modorban írt s az első segélynyújtás módját ismertető irattal. Ezek a rendelkezések azonban csak szűk körre szorítkoztak, holott a balesetek nemcsak az iparüzemekben, hanem egyéb helyeken is gyakran előfordulnak. Szükség van tehát arra, hogy az első segélynyújtás módjáról való felvilágosítás a lakosság szélesebb köreire is kiterjesztessék, ami hatósági feladat.

Ennek előmozdítása érdekében az 1876 : XIV. te. 41. §-ának b) pontjában foglaltak alapján a m. kir. belügy-, a m. kir. kereskedelemügyi- és m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterekkel egyetértve a következőket rendelem:

1. §. Azokban az épületekben, helyiségekben és helyeken, ahol állandóan több ember megfordul, illetőleg ahol az ott foglalkozó, tartózkodó vagy jelenlevő több ember közt különböző rendkívüli körülmények folyományaként szerencsétlenség, baleset vagy rosszullét gyakrabban előfordulhat, nevezetesen: középületekben, hivatalokban, iskolákban, egyéletesi vagy kórhelyiségekben, internátusokban, színházakban, mozgófényképszínházakban, éttermekben, kávéházakban, mulatókban, kereszmákban, italmérésekben, továbbá gyárak, veszélyes üzemek, ipari és kereskedelmi vállalatok helyiségeiben, végül sporttelepeken, uszodákban,

strandfürdőkön az első segélynyújtás módját és eszközeit szemléltető falitáblát egy vagy több példányban jól látható helyen ki kell függeszteni és annak sértetlen állapotban való tartásáról kell gondoskodni.

2. §. Mentések a szemléltető falitábla kifüggesztésének kötelezettsége alól:

1. azok az éttermek, kávéházak, korcsmák, italmérések, amelyeknél az üzem kisebb terjedelme a kifüggesztést nem teszi indokolttá;

2. azok az egyéb kereskedelmi és ipari vállalatok és üzemek, amelyeknél az állandó alkalmazottaknak a száma az ötöt nem haladja meg;

Ha az 1. és 2. pontok alá eső üzemek tekintetében a kifüggesztés kötelezettségének kérdésében, úgyszintén abban a tekintetben, hogy valamely kereskedelmi és ipari üzem vagy vállalat hány szemléltető falitábla kifüggesztésére köteles, vita támad, az elsőfokú iparhatóság határoz.

A postaüzemnél, továbbá a vasúti és hajózási vállalatoknál azokat a helyiségeket, amelyekben szemléltető falitáblát ki kell függeszteni, a kereskedelemügyi miniszter állapítja meg.

3. §. A szemléltető falitáblák előállításáról és forgalombahozataláról a népjóléti és munkaügyi miniszter gondoskodik, aki egyúttal a szemléltető falitáblák árát is megállapítja.

4. §. Az a felelős személy, aki a szemléltető falitábla kifüggesztésének kötelezettségét megszegi, annak sértetlen állapotban való tartásáról, illetőleg pótlásáról nem gondoskodik, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1876. XIV. te. 7. §-ában foglalt rendelkezések alkalmazásával 240 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság jár el. Harmadfokon a m. kir. népjóléti- és munkaügyi miniszter, a kereskedelmi és ipari üzemek és vállalatok tekintetében pedig a m. kir. kereskedelemügyi miniszter határoz.

5. §. Ez a rendelet a kihirdetéstől (1927. október 20.) számított harmincadik napon lép életbe és azt a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter hajtja végre.

Jegyzet.

Az első segélynyújtás módját és eszközeit szemléltető falitáblák előállításáról forgalombahozataláról és árának megállapításáról a N. M. M. 1927. évi 130.241. sz. r. intézkedik. A két rendeletben foglaltak a bányavállalatoknál is megfelelően alkalmazhatók.

Balesetek bűnügyi nyomozása.

1878: V. te. Büntető törvénykönyv a büntettekéről és vétségekről. (Btk.)

290. §. Aki gondatlansága által embernek halálát okozta: az emberölés vétségét követi el és három évig terjedhető fogházzal büntetendő.

291. §. Ha azonban a halál az azt okozónak hivatásában, vagy foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából, vagy azok szabályainak megszegéséből származott, három évig terjedhető fogházzal büntetendő.

A jelen szakasz esetében a bíróság, a bűnösnek talált személyt, azon hivatás, vagy foglalkozás gyakorlatától, belátása szerint végképpen vagy határozott időtartamra eltilthatja és a gyakorlat ismétli megengedését, újabb vizsgától vagy a kellő közpertség megszerzését igazoló más bizonyítéktól teheti függővé.

Jegyzet.

Az 1000—2000. ft. mellékbüntetésre vonatkozó rendelkezés hatályát veszítette. II. Bn. 3. §.

301. §. Aki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül bántalmazza, vagy egészségét sérti, ha az ezáltal okozott sérülés, betegség vagy elmekegyes husz napnál hosszabb ideig tartott: a súlyos testi sértés büntetést, — ha husz napot túl nem haladott, de nyolc napnál tovább tartott:

a súlyos testi sértés vétségét, — ha pedig nyolc napnál tovább nem tartott, a könnyű testisértés vétségét követi el.

Jegyzet.

A testisértés nyomozása: Bp. 245. §.

310. §. Aki gondatlanság által másnak súlyos testisértést okozott; három hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

Ha azonban a súlyos testisértés az azt okozónak saját hivatalában vagy foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából vagy azok szabályainak megszegéséből származott; egy évig terjedhető fogházzal büntetendő.

A 291. §-nak a foglalkozás eltiltására és újbóli megengedésére vonatkozó határozatai, a jelen szakasz eseteiben is alkalmazandók.

Jegyzet.

A 200—500. ft. mellékpénzbüntetésre vonatkozó rendelkezés hatályát veszti: II. Bn. 3. §.

312. §. Könnyű testisértés vétsége miatt, a bűnvádi eljárás, csak a sértett fél indítványára indítható meg.

Jegyzet.

Főmagánvádló: a Bp. 41. §. Indítvány iránt Btk. 112—116. §§. Bp. 3., 90. §§.

1896: XXXIII. tc. a bűnvádi perrendtartásról. (Bp.)

84. §. A nyomozást rendszerint a kir. ügyészség, ha pedig a vádat kizárólag főmagánvádló képviseli (41. §.), az illetékes rendőri hatóság főnöke rendeli el.

A kir. ügyészség a nyomozás érdekében minden közhatóságtól felvilágosításokat és értesítéseket kívánhat, továbbá az egész nyomozásnak vagy egyes nyomozó cselekményeknek teljesítése végett a rendőri hatóságokat és közegeket (85. §.) megkeresheti, illetőleg utasíthatja; a nyomozás menetét irányítja; a nyomozási cselekményeket és a nyomozó hatóságok eljárását ellenőrzi.

A rendőri hatóságok és közegek kötelesek a megkeresésnek, illetőleg utasításnak feltétlenül eleget tenni, különösen a tényállás megállapítása, a tettes és a részes kipuhatolása, valamint a bűnjeleknek és bizonyítékoknak megszerzése céljából eljárni és minden lényegesebb intézkedésről, valamint annak eredményéről a kir. ügyészséget értesíteni. (V. ö. 62., 279., 283., 322. §§.)

Jegyzet.

A kir. ügyészségnek a nyomozó hatóságokkal és a vizsgálóbíróval érintkezése: 15.637/1899. I. M. rend. Cs. U. 407. §.

1921: XXIX. tc. 5. §. A rendőri hatóságnak a bűnügyi nyomozással megbízott tagjait a kir. törvényszék székhelyén oly módon kell elhelyezni, hogy a kir. ügyészség a nyomozás menetét lehetőleg szóbeli utasítással irányíthassa s a nyomozási cselekmények s a nyomozó hatóságok eljárása tekintetében a Bp. 84. §-a értelmében a kir. ügyészséget illető ellenőrző tevékenységet a kir. törvényszék székhelyén írásbeli érintkezés nélkül is közvetlenül gyakorolhassa.

A kir. ügyészség egyes nyomozó cselekményeknek teljesítése végett bármely kir. törvényszék vizsgálóbíróját megkeresheti, és — kivéve a Bp. 171. és 172. §-ában meghatározott nyomozó cselekményeket — a nyomozást maga is teljesítheti; a nyomozás teljesítése körében tett intézkedései ellen a vádtanácschoz előterjesztésnek (Bp. 52. §. utolsó bekezdés) van helye.

A kir. ügyészségnek nyomozási tennivalói: 2.100/1900. I. M. r. V. 5. p.

85. §. Rendőri hatóságok alatt értendők: az államnak, a törvényhatóságoknak, rendezett tanácsú városoknak és a községeknek rendőri hatás-

körrel bíró hatóságai és hivatalai, valamint ezeknek vezetői és önálló intézkedésre jogosított tagjai, nevezetesen a községi előjáróságok is.

Rendőri közegek: a felsorolt hatóságoknak alárendelt hivatalnokok, az állami, törvényhatósági, városi és községi rendőrök, valamint a csendőrségnek altisztjei és legénysége.

A kir. minisztérium rendelettel állapítja meg, hogy mely rendőri jogkörrel bíró hatóságok és közegek vannak a kir. ügyészség közvetlen rendelkezésének alávetve és melyekkel érintkezik a kir. ügyészség megkeresés útján.

Jegyzet.

A kir. ügyészségek és rendőri hatóságok és közegek érintkezési módja: 15.637. M. E. sz. rend.; 22.887/910. I. M. sz. rend.

87. §. Az összes hatóságok és hatósági közegek kötelesek a hivatali hatáskörükben tudomásukra jutott, nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket, a birtokukba került adatoknak közlésével és a bizonyító tárgyaknak áttétele mellett, a kir. ügyészségnél feljelenteni. Egyúttal intézkednek a bűncselekmény nyomainak fenntartása, valamint a bűnjeleknek és más bizonyító tárgyaknak megőrzése iránt.

88. §. Ha annak jelenségei mutatkoznak, hogy valaki nem természetes halállal mult ki, vagy ha ismeretlen egyén holttestét találták, a rendőri hatóságok és közegek kötelesek erről az ügyészségnek vagy a legközelebb eső járásbírósnak sürgősen jelentést tenni.

Ez esetben a holttestet csak a kir. ügyészség vagy a bíróság engedelmével szabad eltemetni.

Jegyzet.

Holttestek eltemetésének megengedése: 64.157/900. I. M. sz. r.

94. §. A rendőri hatóságok és közegek kötelesek a nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket külön felhívás nélkül is hivatalból nyomozni és a tudomásukra jutott adatok megjelölésével, valamint a bizonyító tárgyak áttétele mellett az illetékes kir. ügyészségnél feljelenteni.

A nyomozást a feljelentés megtétele után is tartoznak folytatni és különösen a bűncselekmény nyomainak épségben tartása, a tettes vagy a részes elrejtőzésének és megszökésének megakadályozása és a tényállás felderítése végett a szükséges intézkedéseket megtenni és ezekről is a kir. ügyészséget sürgősen értesíteni. Amennyiben a kir. ügyészség intézkedéséig a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől vagy megváltoztatásától kellene tartani, a szükséges bírói cselekmény teljesítése végett a legközelebb levő járásbírósgot keresik meg.

Jegyzet.

L. a R. U. 34–35. §-ait, a Cs. U. 65. és 66. §-át.

225. §. Ha a bűnvádi ügyre nézve fontos ténykörülmények megállapítására vagy felderítésére személyes megfigyelés szükséges: bírói szemlét kell tartani.

Amennyiben a szemlével megállapítandó tények felismeréséhez és megítéléséhez külön szakértelem szükséges: szakértők alkalmazandók. (L. R. U. 78–80., 135–139. §-ok, Cs. U. 67. §. V. ö. 287. §., 306. §. 4. bek., 312. §., 378. §. 4. bek.)

227. §. A szemle legalább két tanu jelenlétében fogatosítandó.

A 132. §. harmadik bekezdésének rendelkezése ez esetben is alkalmazandó.

Ha a szemléhez szakértők szükségesek: a bíróság rendes szakértői közül kettőt, az ügy fontosságához képest esetleg többet kell alkalmazni. Csekélyebb fontosságú körülmények megállapítására, vagy ha több szakértő nehezen volna található, egynek alkalmazása is elégséges.

A rendes szakértők csak akkor mellőzhetők, ha ellenük aggodalom merült fel, ha akadályozva vannak, ha a késedelem veszéllyel járna, vagy ha közöttük nincs olyan, aki a kívánt külön szakértelemmel bírna.

Ha szükségesnek mutatkozik, a rendes szakértőkön felül más szakértők, nevezetesen olyanok alkalmazhatók, akik a kívánt külön szakértelemmel bírnak.

A katonai bíróság hatóságának alávetett egyén szakértőül való kirendeléséről feljebbvaló hatósága útján értesítendő.

A szakértők díját az Igazságügyi miniszter szabályrendeletben állapítja meg. 58.600/1916., 60.000/1926., 62.000/1926., 4.700/1931., I. M. sz. r.

Jegyzet.

Szakértők díjazása: 9.700/1912., 20.939/1926., 55.737/1912., 12.900/1925., 58.600/1916., 60.000/1926., 62.000/1926., 4.700/1931. I. M. sz. r.

Az I. M. 4.700/1931. sz. r.-e a bűnvádi ügyekben alkalmazott szakértők díjazásáról szóló 9.700/1912. I. M. számú rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása tárgyában.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896:XXXIII. tc. 227. §-ának utolsó bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a kir. bíróságok hatáskörébe tartozó bűnvádi ügyekben alkalmazott szakértőknek lakóhelyükön kívül teljesített működésük esetében járó illetményeit a pénzügyminiszterrel egyetértve a következőképpen szabályozom:

1. §. A 9.700/1912. I. M. számú (az Igazságügyi Közlöny XXI. évfolyamának 49–58. oldalán közölt) rendelet 23., 24. és 26–29. §-ai helyébe az alábbi 2–4. §-ban foglalt rendelkezések lépnek.

2. §. Ha a bíró vagy a bíróság oly szakértőt, aki egyébként is közhatósági alkalmazásban áll, lakóhelyén kívül eső helyre küld ki vagy idéz meg, e szakértőnek azokra az illetményekre van igénye, amelyek őt fizetési osztálya szerint az állami tisztviselők és egyéb alkalmazottak által a hivatalos kiküldetések alkalmával felszámítható illetményekre vonatkozó szabályok értelmében megilletik, mégis azzal az eltéréssel, hogy a szakértő a napidíj felét felszámíthatja abban az esetben is, ha a kiküldetésben nyolc óránál kevesebb idő telt el, továbbá, hogy közhatósági alkalmazásban álló orvosszakértő a VII. fizetési osztályba sorozott állami tisztviselőt megillető kiküldetési illetményeket számíthat fel akkor is, ha közhatósági alkalmazása szerint a VII. fizetési osztállynál alacsonyabb fizetési osztályba tartozik.

3. §. Közhatósági alkalmazásban nem álló szakértő napidíját lakóhelyén kívül teljesített működés esetében a szakértői működés időtartamának, a szakértő képzettségének és átlagos napi keresetének figyelembevételével nyolc órát meghaladó tartamú kiküldetés esetében 6 pengőtől 16 pengőig, nyolc óránál rövidebb tartamú kiküldetés esetében pedig 3 pengőtől 8 pengőig terjedő összegben kell megállapítani.

A közhatósági alkalmazásban nem álló szakértőt lakóhelyén kívül teljesített működés esetében megillető utiköltségét az előbbi bekezdésben említett körülmények mérlegelésével az állami tisztviselők s egyéb alkalmazottak utiköltségére vonatkozó rendelkezések értelmében kell megállapítani; a VII. fizetési osztályba sorozott állami tisztviselőt megillető utiköltségnél magasabb összeget megállapítani azonban nem lehet.

5. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; rendelkezéseit a hatálybalépte után előforduló kiküldetésekben kell alkalmazni. Hatálybalépésével a bűnvádi ügyekben alkalmazott szakértők díjazásáról szóló 9.700/1912. I. M. számú rendelet egyes rendelkezéseinek ideiglenes módosítása tárgyában 20.939/1926. I. M. szám alatt kiadott (az Igazságügyi Közlöny XXXV. évfolyamának 130. oldalán közölt) rendelet hatályát veszti. (1931. évi május hó 9.)

A B. M. 1918. évi 11.175. sz. r. a bányászat és kohászat körében előforduló üzemi balesetekre vonatkozó nyomozási eselekmények egyszerűsítése tárgyában.

A bányászat és kohászat körében előforduló üzemi balesetekre vonatkozó nyomozási eselekmények egyszerűsítése céljából figyelmeztesse alispán (polgármester) úr az érdekelt elsőfokú rendőrhatalóságokat (a városi rendőrkapitányságot), hogy az 1907: XIX. tc. 84. és 85. §-ának rendelkezései értelmében hivatalból csak az ezen törvény alapján biztosított üzemekben előforduló baleseteket kell megvizsgálni, ellenben a bányatársuladatagokat ért baleseteket az elsőfokú rendőri hatóságok munkásbiztosítási tekintetből csak akkor kötelesek megvizsgáltatni, ha ez-iránt az illető bányatársuladától megkeresés érkezik hozzájuk. Ilyen esetben a felmerülő vizsgálati költségek az illető bányatársuladát terhelik.

Utasítsa alispán (polgármester) úr egyúttal az említett hatóságokat (hatóságot), hogy a bánya- és kohóbalesetek tekintetében mindazoknál a nyomozási intézkedéseknél, melyeket az 1896: XXXIII. tc. (Bp.) 94. §-ában, továbbá a 130.000/1899. B. M. számú rendelettel a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére kibocsátott utasítás 37., 176., 179., 211., 213. és 214. §-aiban foglalt rendelkezések értelmében kir. ügyészi felhívás nélkül önállóan kezdeményeznek (kezdeményez), mindenkor csak azoknak a nyomozási eselekményeknek teljesítésére szorítkozzanak (szorítkozzék), amelyek a bányahatóság előzetes eljárásával szolgáltatott adatok gondos mérlegelésévé, valamint saját fellépésük (fellépése) célravezető voltának alapos számbavétele után valóban halaszthatatlanul sürgősnek és elkerülhetetlenül szükségesnek mutatkoznak, az illetékes kir. ügyészséget pedig a beavatkozásuk(a) előtt tett minden ilyen lépésükről (lépésről) haladéktalanul értesítsék(ek); különös figyelmet fordítsanak (fordítson) továbbá arra, hogy az ilyen ügyekben teljesítendő nyomozási eljárásról az illetékes bányahatóság előzetesen, jókor értesüljön, a nyomozás pedig lehetőleg a bányahatóság közreműködésével akként foganasítottassék, hogy utóbbi hatóság a saját hatáskörébe eső (bányarendészeti) intézkedések megtételében akadályozva ne legyen.

Figyelmeztesse végül alispán (polgármester) úr az említett hatóságokat (hatóságot), hogy a bűnügyi nyomozás költségei az eljárásnak ebben a szakában nem róhatók a felek vagy a bányavállalat terhére, hanem a nyomozási, illetve a bűnügyi átalányt terhelik.

Utasítás a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére.
(B. M. 130.000/1899. sz. r.)

37. §. A rendőri hatóságnak nemesak joga, de a Bp. 94. §-a szerint kötelessége is, az Utasítás 34. §-a alapján megtett feljelentés után is a nyomozást a kir. ügyészség rendelkezésére, illetve a járásbíróság megkeresése előtt is folytatni.

Ha tehát valamely, a kir. törvényszék vagy esküdthíroság hatáskörébe tartozó s hivatalból üldözendő büncselekmény jön a rendőri hatóság tudomására, vagy valamely cselekmény üldözhetőségéhez szükséges magánindítvány nála kellőleg megtételre, a feljelentést, a nyomozás elrendelhetése, irányíthatása s ellenőrizhetése céljából az illetékes kir. ügyészséggel, — a már, vagy a feljelentés alkalmával, vagy a puhatolódzás és nyomozás elején birtokába került s a vádló tájékoztatására szükséges és alkalmas adatok megjelölésével és a bizonyító tárgyak áttétele mellett — közölje ugyan, de e mellett a nyomozást, amennyiben arra még szükség van, — a kir. ügyészség intézkedéséig is folytassa, s annak során mindazon intézkedéseket tegye meg, amelyek különösen a büncselekmény nyomainak épségben tartására, a tettes vagy részes elrejtőzésének és megszökésének megakadályozására és a tényállás fel-

derítésére szükségesek. Minden fontosabb intézkedésről azonban a kir. ügyészség sürgősen értesítendő.

176. §. A rendőri közeg nyomozást, illetőleg nyomozó cselekményeket rendszerint csakis felettes rendőri hatóságának utasítására, vagy felhatalmazás alapján teljesít; köteles azonban egyes nyomozó cselekményeket a kir. ügyész, vizsgálóbíró, vagy a járásbíró utasítására is teljesíteni, vagy abban közreműködni.

Saját kezdeményezéséből csak akkor járhat el a rendőri közeg, ha olyan büntetendő cselekmény jó tudomására, melynél az azonnali intézkedés elmulasztása veszéllyel járna.

Joga, sőt kötelessége marad azonban e mellett a rendőri közegnek büntetendő cselekmények után saját kezdeményezéséből is puhatolódzni, s ezen kötelességének annál lelkiismeretesebben tartozik eleget tenni, mert a rendőri közegek helyzetük, szolgálatuk, érintkezéseik, ismeretsegeiknél fogva leginkább vannak abban a helyzetben, hogy büntetendő cselekményeket észleljenek s azokról tudomást szerezzenek.

179. §. Akár utasításra, akár saját kezdeményezésre indított nyomozás, illetve puhatolás esetén köteles a rendőri közeg a legjobb tehetsége szerint mindannak kipuhatolására törekedni, ami a büntetendő cselekmény teljes felderítése, a tettes kilétének és holtartózkodásának tájékoztatására szolgálhat.

Ezért különös kötelessége a rendőri közegnek bűnjelek létezésére, a tettes kilétére és tartózkodására vonatkozó adatok után puhatolódzni, s azoknak miként és hol leendő feltalálhatása után kutatni, továbbá a büntetendő cselekmények nyomait megőrizni és épségben tartani, s mindennemű bűnjelt biztosítani.

Ha tehát a rendőri közeg valamely bűntény színhelyére érkezik, vagy holttestet, vagy súlyosan sérültet talál, első és főkötelessége erről a legközelebbi rendőri hatóságnál, vagy — ha ez közelebb lenne — a kir. ügyészségnél, járásbírósnál, vizsgálóbírónál azonnal jelentést tenni és addig is, míg ezek megérkeznek, a talált állapotnak változatlan fenntartásáról gondoskodni és netaláni tanuk után tudakozódni.

Súlyos sérülés esetén igyekeznek a rendőri közeg a sérülthöz a legközelebbi orvost, — vagy ha ilyenek vannak, — a mentőket a legrövidebb úton elhívni.

211. §. Ámbár a BP. 85. §-a szerint a községi előljáróságok is rendőri hatóságoknak tekintendők, — minthogy azonban a községek területére a törvény szerint a főszolgabírószágok egy magasabb rendőri hatóságot képeznek, a nyomozás, illetve egyes nyomozó cselekmények teljesítésére pedig az 1881. III. teikk szerint a magyar kir. esendőrség van hivatva: a községi előljáróságok bünygyi nyomozásokat, illetve egyes nyomozó cselekményeket rendszerint csak akkor teljesíthetnek, ha erre a kir. ügyész, vizsgálóbíró, járásbíró, vagy az illetékes főszolgabíró által utasítatnak.

Saját kezdeményezéséből bünygyi nyomozást csak akkor teljesíthet a községi előljáróság, ha veszély van a késedelemben, s a m. kir. esendőrség nincs jelen, s annyi idő sücs, hogy ez kellő időben értesíthető legyen.

213. §. Ha a m. kir. esendőrség akár utasításra, akár saját kezdeményezésére nyomozást teljesít, abba az előljáróság nem avatkozhatik be, de ha erre a esendőrség részéről felhívatik, az abban való közreműködést nem tagadhatja meg.

214. §. Ha veszély van a késedelemben, s ha különösen a színhely változatlan fenntartására, a bűnjelek megszerzésére és lefoglalására s a bizonyítékok sürgős meszerzésére és biztosítására van szükség, s a esendőrség nincs jelen azon községben, a községi előljáróságok mindazon jogokat gyakorolják és mindazon cselekményeket teljesítik, melyek a rendőri hatóságokat a Részletes utasítások I. Része szerint megilletik.

Joggyakorlat.

1. Az 1896:XXXIII. tc.-ben foglalt bűnvádi perrendtartás határozmányai folytán a bányamunkásokat ért balesetek megvizsgálásának szabályozása iránt tárgyalásokba bocsátkozván az igazságügyminiszter úrral, az e tekintetben hozzám intézett átirat tartalmáról tudomás és mihez tartás végett a következőképpen értesitem a bányakapitányságot:

Az 1897:XXXIV. tc.-nek 27. §-a értelmében folyó évi január hó 1-től kezdve mind a bányatörvény, mind annak alapján kibocsátott végrehajtási utasítások minden olyan rendelkezései hatályukat veszítették, melyek az 1896:XXXIII. tc.-ben foglalt bűnvádi perrendtartás határozmányaival ellenkeznek.

E szerint az összes hatóságok és hatósági közegek s ennek folytán a bányakapitányságok is, kötelesek a tudomásukra jutott nem magán indítványra üldözendő bűncselekményeket a kir. ügyészségnél feljelenteni. Különösen, ha annak jelenségei mutatkoznak, hogy valaki nem természetes halállal múlt ki, a rendőri hatóságok és közegek kötelesek erről a kir. ügyészségnek vagy a legközelebbi járásbírósnak sürgősen jelentést tenni. A (B. P.) 85. §-a tüzetesen felsorolja a rendőri hatóságokat és közegeket és ezeknek köteleességévé teszi, hogy hivatalból nyomozzák a nem magán indítványra üldözendő bűncselekményeket és azokat a kir. ügyészségnél feljelentésük. Ha a feljelentés a vizsgálóbírónál vagy a járásbírósnál adott be, azok a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket a kir. ügyészség indítványának bevétele nélkül teljesítik. Egyébként a nyomozás elrendelése, irányja és terjedelme fölött mindezekben az esetekben kizárólag a kir. ügyészség dönt, melynek kívánságára a bányakapitányság is köteles a nyomozás érdekében minden felvilágosítást és értesítést megadni s mely a rendőri hatóságok és közegek, valamint a járásbírók útján, a szükséges nyomozó cselekményeket teljesített.

E szerint a bányakapitányság nem kívánhatja a nyomozási iratok be-terjesztését, hanem legfeljebb a maga részéről, mint szakközeg, párhuzamosan teheti azokat az intézkedéseket, amelyeket bányarendészeti szempontokból megtenni szükségesnek tart, esetleg pedig a kir. ügyészségtől megszerezheti a tényállásra vonatkozó adatokat, vagy egyéb felvilágosításokat.

Minthogy pedig ilyen balesetek megvizsgálásánál a bányahatóság feladatát eddig is kiválólag a bányarendőri szempontból szükséges intézkedések megtétele képezte, a bányakapitányság ezentúl is az ügyészség vagy közigazgatási hatóság vizsgálataival párhuzamosan, hivatva lesz úgy, mint eddig, a vizsgálatokat e tekintetben megtartani ott, ahol azt szükségesnek találja; csakhogy köteleességét fogja képezni a fentebb hivatkozott rendelkezésnek megfelelőleg, az e révén tudomásra jutott nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket, különösen, ha annak jelenségei mutatkoznak, hogy valaki nem természetes halállal múlt ki, nem úgy, mint eddig, a közigazgatási hatóság útján, hanem közvetlenül az ügyészségnél feljelenteni. (P. M. 54.743/1900.)

2. A vasgyár egyáltalán nem esvén az ipartörvény rendelkezései alá: az állami felügyelet és ellenőrzés szempontjából is a bányatörvény szerinti különyszerű bányarendészet körébe tartozik. Tételes bányajogunk rendelkezéseiből, különösen pedig a 222. §. intézkedéseiből világosan kitűnik, hogy a bányarendészet a közrendészettel egyes esetekben együttes működésre van utalva.

Hogy a bányarendészet mikor köteles önállóan fellépni s mikor a közrendészettel együttműködőleg, erre nézve is megtaláljuk a bányatörvényben a vezérfonalat: jelesül a rendőri beavatkozást igénylő veszélyes események tekintetében a bányatörvény 221. §-ának d) pontja jelöli meg a bányarendészet önálló működésének körét, a 222. §. pedig a bányá- és közrendészeti együttes működésének területét. E szerint a bányafüzem körében előforduló fenyegető veszélyek ellenében, vagyis az oly veszélyek ellenében, amelyek vagy a bányamű biztonságát vagy pedig az alkalmá-

zottak biztonságát fenyegetik: kizáróan a bányarendészet van hivatva a kellő védelemről gondoskodni (bányatörvény 221. §. d), ellenben a bányá-üzemen kívül álló személyeknek és tárgyaknak a bányászat által való veszélyeztetés elleni védelme: a bányá- és közrendészetnek már közös feladatát képezi (bányatörvény 222. §.) A dolog természetéből következik, hogy az alkalmazottak balesetei a rendőri beavatkozás szempontjából általában véve a veszélyes eseményeknek fentebb érintett első kategóriájába tartoznak; az ily balesetek megvizsgálása tehát szorosan bányarendőri feladat. A bányatörvény a veszélyes események bejelentésére vonatkozó kötelezettség megállapításánál (223. §.) nem tesz ugyan különbséget az üzemek belső és külre ható veszélyessége között, hanem csak azt mondja, hogy az ily veszélyes események: a legközelebb fekvő politikai (közrendőri) vagy bányahatóságoknak bejelentendők, mindazonáltal a dolog természetéből, a bányarendészetre vonatkozó törvényes rendelkezések célzatából és szelleméből világosan következik, hogy a 221. §. d) pontjában megjelölt és szorosan a különzerű bányarendészet feladatainak körét érintő eseményeket, hova a balesetek is tartoznak, az alább érintendő halálos balesetektől eltekintve, csak a bányahatóságnak kell bejelenteni, a bányatörvény 222. §-ában említett külszíni veszélyes eseményeket pedig a közelebbi (közrendőri vagy bányá-)hatóságnak.

Az előzőekben előadottak a bejelentési kötelezettség tartalmának szoros megállapítása szempontjából még némi kiegészítésre szorulnak. Jelesül éppen ami a bányatörvény rendelkezései alá eső üzemek körében előforduló balesetek bejelentését illeti. E tekintetben a halálos balesetek némi tekintetben más megítélés alá esnek, mint a többi (a súlyos és könnyű) balesetek, mert amott oly közhatalmi funkciókat is kell a hatóságnak teljesíteni, melyek már nem tekinthetők bányarendőri feladatnak (pl. a hulla azonosságának megállapítása, a temetési engedély megadása stb.) s mivel itt az illető hatóságnak azonnal közbe kell lépni, a halálos balesetek alkalmával nem elég az esetet csak a bányahatóságnak bejelenteni, hanem ilyenkor az a köteleesség is terheli a művezetőt, hogy az esetről az illetékes rendőri hatóságnak is jelentést tegyen. Súlyos és könnyebb balesetek alkalmával már azzal teljesen eleget tesz a művezető a bányatörvény 223. §-ában gyökerező bejelentési kötelezettségének, ha az esetet a bányahatóságnak tüstént bejelenti. (B. M. 18.389/1904.)

3. Baleset alkalmával a bányahatóság nem bünygi nyomozást, hanem bányarendészeti vizsgálatot tart. (P. M. 15.449/1915.)

4. A baleseti jegyzőkönyv «Vélemény» című részének harmadik bekezdése a következő mondattal kezdődik: «A baleset körül a büntetőtörvénybe ütköző büncselekmény nem volt megállapítható.»

Hasonló véleménynyilvánítástól az eljáró bányahatósági tisztviselők tartózkodjanak, mert a bányakapitányság hatásköre a balesetvizsgálatnál csakis arra terjed ki, hogy a eseményeket a munkarendszabály és a biztonsági szabályzat szerint bányarendészeti szempontból bírálja el. Annak elbírálására, hogy valamely a bányarendészeti szabályokba ütköző események a «büntetőtörvénykönyvbe ütköző büncselekmény tényálladé-
kát kimerítheti-e, s ennélfogva hivatalból üldözendő-e», egyedül a kir. ügyészség illetékes. A bányakapitányságnak tehát, amikor a balesetekkel kapcsolatosan nem magánvádra üldözendő büncselekmény elkövetésére lát gyanúkat, az 1896 : XXXIII. tc. (Bp.) 87. §-ában foglalt rendelkezése értelmében csak az kötelessége, hogy az iratokat a büntetőjogi felelősség kérdésének elbírálása céljából az illetékes kir. ügyészségnek küldje meg.

Fentiek alapján éppen ilyen helytelen a határozatnak az a része «a munkaadót, sém más harmadik személyt, gondatlanság vagy mulasztás nem terheli», mert a «gondatlanság» — «mulasztás» büntetőjogi fogalmak, s így azt eldönteni, hogy egy balesetnél terhel-e valakit gondatlanság vagy mulasztás, egyedül a bíróság illetékes.

A bányakapitányság illetékessége csak annak elbírálására terjed ki a balesetvizsgálatnál, hogy megállapítsa, vajjon megszegtek-e bányarendészeti szabályokat vagy vétettek-e az általánosan elfogadott biztonsági elvek

ellen és ennek alapján megteszi a hatáskörébe eső rendészeti és bányatörvény szerint esetleg szükséges intézkedéseket, ha azonban ezzel kapcsolatban még bűncselekményre is lát gyanúkat, akkor, amint azt fentebb említettem, teljesíti az 1896:XXXIII. tc. (Bp.) 87. §-ában előírt köteleességét. (P. M. 91504/1927.)

5. A bányabalesetek büntügyi nyomozása körül követendő eljárás tekintetében kétség merült fel abban a kérdésben, hogy bányabalesetek esetén az államrendőrség folytasson-e külön büntügyi nyomozást, vagy pedig várja meg, amíg ezekben a különleges szakértelmet igénylő ügyekben a bányakapitányság lefolytatja a bányahatósági vizsgálatot és erről a rendőrséget értesíti?

A m. kir. bányakapitányság tisztviselője és a m. kir. államrendőrség kirendeltség vezetője, hosszas eszmecsere után abban állapodtak meg, hogy a m. kir. államrendőrség kerületének főkapitánya és a kir. ügyészség elnöke részéről történő hozzájárulástól feltételezetten a halálos kimenetelű bányabalesetek esetén a rendőrség nem folytat le külön nyomozást, hanem azokról a kir. ügyészséget értesíti.

Erről a megállapodásról jegyzőkönyvet vettek fel, amelyhez a kir. ügyészség elnöke hozzájárult.

A m. kir. államrendőrség kerületének főkapitánya nem érezte magát jogosultnak arra, hogy ehhez a megállapodáshoz hozzájáruljon és a követendő eljárás tekintetében a belügyminiszter úr utasítását kérte, aki viszont a felmerült kérdésben tőlem kérte álláspontom közlését.

Mielőtt a kérdésben elfoglalt álláspontomat a belügyminiszter úrral közlőném és a m. kir. ügyészségek részére a szükségesnek látszó utasítást megadnám, Nagyméltóságod álláspontjának közlését kérem az alább előadottakra tekintettel.

A vitás kérdés felmerülését az a körülmény idézte elő, hogy a bányauzemének vezetője az előforduló bányabaleseteket sohasem jelenti a rendőrségnek, mert — felfogása szerint — erre fennálló szabályai szerint nincs kötelezve. Ilyen körülmények között az államrendőrség csakis a tudomására jutott — rendszerint súlyosabb természetű, esetleg halálos kimenetelű — bányabalesetek alkalmával folytathat büntügyi nyomozást, mint amelyekről rendszerint tudomást szerez.

A bányauzem vezetősége hivatkozik arra, hogy az 5.907/1925. P. M. sz. r. alapján az üzemi baleseteket csupán a bányakapitányságnak köteles jelenteni. A bányakapitányság viszont a kir. ügyészséget csak a halálos, vagy életveszélyes sérüléssel járó balesetekről értesíti. Egyéb esetekben pedig a balesetvizsgálat iratait csak abban az esetben teszi át az ügyészséghez, ha felfogása szerint bűncselekmény gyanúja forog fenn.

Ez a gyakorlat azonban nem helyes és a fennálló törvényes rendelkezésekkel sincs összhangban. Az 1897:XXXIV. tc. 27. §-a értelmében az 1900. évi január hó 1. napjától kezdve hatályukat veszítik a törvényeknek, rendeleteknek és szabályrendeleteknek mindazok a rendelkezései, amelyek az 1896:XXXIII. tc. (Bp.) rendelkezéseivel megegyeznek, vagy ellenkeznek. Márpedig a Bp. 85. §-a a bányahatóságokat, mint nyomozó rendőri hatóságokat nem sorolja fel. A bányakapitányság balesetvizsgálata tehát — figyelemmel a Bp. 84. §-ában foglalt rendelkezésre — büntügyi nyomozás jellegével nem bírhat, azt nem is pótolhatja.

Az említett 5.907/1925. P. M. számú körrendelet egyébként a bányabaleseteknek büntügyi vonatkozásait nem érinti, csupán a bányarendszet szempontjából követendő eljárást kívánja szabályozni. A bányakapitányságnak, mint elsőfokú bányahatóságnak teendője, a bányászati szakkérdéseken kívül a bányarendészetre is kiterjed, amelynek azonban büntetőjogi vonatkozásai nincsenek. A bányakapitányság tehát nem lehet hivatott annak elbírására, hogy baleset esetén forog-e fenn bűncselekmény, vagy sem; büntügyi nyomozás elrendelése szükséges-e, vagy

semi? Erre annál kevésbé hivatott, mert a részéről lefolytatott balesetvizsgálat nem is a Bp. szabályainak megfelelően folyik és — amint fentebb kiemeltem — nem bünygyi érdekből történik.

A bányakapitányságot azonban mégis kötelezi a Bp. 87. §-a, mely szerint az összes hatóságok és hatósági közegek kötelesek a hivatali hatáskörükben tudomásukra jutott, nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket a kir. ügyészségnek feljelenteni. A bányakapitányság azonban a most fennálló gyakorlat szerint maga bírálja el, hogy az előfordult baleset bűncselekményre vezethető-e vissza, vagy sem. Ennek elbírálására a bányakapitányságot nem tartom illetékesnek.

A bányaiüzemek vezetőit — illetőleg bányagondnokságokat — azonban, hatósági jelleg hiányában, ilyen törvényes feljelentési kötelezettség sem a Bp. 87. §-a, sem pedig a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927:XXI. tc. alapján nem terheli.

Az előadottak alapján kétségtelen, hogy a m. kir. rendőrség bányatelepi kirendeltsége és a, m. kir. bányakapitányság nem köthettek jogszerűen megállapodást a bünygyi nyomozás mellőzésére bányabalesetek esetét. Ilyen megállapodás, illetőleg a bünygyi nyomozás mellőzése fontos büntetőjogi érdekeket érint és veszélyeztet: úgyhogy a megállapodást hatálytalannak kell tekintenem.

Az a körülmény, hogy a bányaiüzemek vezetői nem érzik magukat kötelezve arra, hogy a bányabalesetekről a rendőrhatóságokat értesítsék, hozzájárult annak a helytelen gyakorlatnak kifejlődéséhez, hogy egyes rendőrhatóságok csak a halálos kimenetelű, vagy életveszélyes sérüléssel járó balesetek alkalmával folytatnak bünygyi nyomozást, míg mások bányabaleseteknél egyáltalában nem avatkoznak be az eljárásba.

Az előadottak szerint a bányabalesetek bünygyi nyomozásának kérdése egységes szabályozást igényel.

A balesetekre vonatkozó bünygyi feljelentési kötelezettség tekintetében a bányaiüzemek vezetőinek, illetve a bányakapitányságoknak megfelelő utasításra Nagyméltóságod, mint legfőbb bányahatóság bír hatáskörrel.

Véleményem szerint úgy bányarendészeti, mint bünygyi szempontból az a megoldás mutatkozik célszerűnek, hogy a bányaiüzemek köteleztetnének valamennyi bányabalesetet, amennyiben a baleset 8 napon túl gyógyuló sérülést okozott, a bányakapitánysághoz tett bejelentéssel egyidejűleg a rendőrhatóságnak bejelenteni, amelynek ilyenképpen módjában állana a bünygyi nyomozást a bányahatóságokkal együttesen lefolytatni.

A bányahatóságoknak a bünygyi nyomozásoknál való közreműködése, a bányabalesetek elbírálásánál szükséges speciális szakismeretek miatt nem mellőzhető.

Ebből az okból, de meg azért is szükséges az egyidejű értesítés, mert az eljárás során helyszíni szemle szüksége is felmerülhet, amikor a vizsgálobíró a Bp. 225. és 227. §-aiban foglalt rendelkezések alapján a bányahatóságokat, mint szakértőket igénybe veheti.

Megjegyzem, hogy a bányákban előforduló balesetek alkalmával teljesítendő nyomozás tekintetében 18.380/I. M. szám alatt kelt közleményben (Marschalkó: «A hatályban lévő igazságügyminiszteri rendeleték gyűjteménye» című munka kiegészítő kötet 584. lap) álláspontomat a fentiek értelmében már körvonalaztam.

Tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, szíveskedjék a felmerült kérdésre vonatkozó nagybecsű véleményét abban a vonatkozásban is közölni, hogy amennyiben véleményemet osztani méltóztatik, a bányahatóságokat is hajlandó a részemről teendő és Nagyméltóságoddal közlendő rendelkezéssel, illetőleg a belügyminiszter úrnak adandó válasszal egyidejűleg a bányahatóságokat is megfelelő utasítással ellátni. (I. M. 27.136/1928. sz. átírat.)

Jegyzet.

1. Nyomozás teljesítése bányákban előforduló balesetek alkalmával. E kérdésben a kir. igazságügyminiszter álláspontját a következőkben fejtette ki: Az 1897: XXXIV. tc.-nek 27. §-a értelmében f. é. január hó 1-től kezdve mind a bányatörvény, mind az annak alapján kibocsátott végrehajtási utasítások minden oly rendelkezései hatályukat veszítették, melyek az 1896: XXXIII. tc.-ben foglalt bünvádi perrendtartás határozmányaiával ellenkeznek. E szerint az összes hatóságok és hatósági közegek — s ennek folytán a bányakapitányság is — kötelesek a tudomásukra jutott, nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket a kir. ügyészségnél feljelenteni. (B. P. 87. §.) Különösen, ha annak jelenségei mutatkoznak, hogy valaki nem természetes halállal múlt ki, a rendőri hatóságok és közegek kötelesek erről a kir. ügyészségnek, vagy a legközelebb levő járásbírósnak sürgősen jelentést tenni. (B. P. 88. §.) A B. P. 85. §-a tüzetesen felsorolja a rendőri hatóságokat és közegeket és ezeknek köteleességévé teszi, hogy hivatalból nyomozzák a nem magánindítványra üldözendő bűncselekményeket és azokat a kir. ügyészségnél feljeltessék. (B. P. 94. és 96. §-ai.) Ha a feljelentés a vizsgálóbírónál, vagy a járásbírónál adatott be, azok a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket a kir. ügyészség indítványának bevétele nélkül teljesítik. (B. P. 95. §.) Egyébként a nyomozás elrendelése, irányja és terjedelme fölött mindezekben az esetekben kizárólag a kir. ügyészség dönt (84. és 101. §§), melynek kívánságára a bányakapitányság is köteles a nyomozás érdekében minden felvilágosítást és értesítést megadni (84. § második bekezdés) s mely a rendőri hatóságok és közegek, valamint a járásbírók útján a szükséges nyomozó cselekményeket teljesíteti. (84. és 86. §§.) E szerint a bányakapitányság nem kívánhatja a nyomozási iratok beterjesztését, hanem legfeljebb a maga részéről mint szakközeg párhuzamosan megteheti azokat az intézkedéseket, amelyeket bányarendészeti szempontból megtenni szükségesnek tart, esetleg pedig a kir. ügyészségtől megszerezheti a tényállásra vonatkozó adatokat vagy egyéb felvilágosításokat. (I. M. 18.380/1900. Lásd *«Marschalkó: A hatályban lévő I. M. r. gyűjteménye»* Kieg. kötet 584. L.)

2. Az átiratban felvetett kérdések felett a tárgyalás még az I. M. és P. M. között nincs befejezve. Az eddigi gyakorlat szerinti eljárásra lásd a P. M. 5.907/1925. és B. M. 11.175/1918. sz. r.-ét az 1927: XXI. tc. 134. §-ánál.

6. (1) A múlt hó 30-án 8.570/1929. szám alatt kelt megkeresésére való hivatkozással az 1929. kü. 1.073/5. és 1.073/8. számú határozataim egy-egy kiadványát csatoltan megküldöm.

A megkeresésben feltett kérdésre az a válaszom, hogy minden olyan baleset bejelentését kívánom, amelynek folytán sérült sérülése előreláthatólag nyolc napon belül gyógyul és gyanú foroghat fenn, hogy a balesetet vétkes mulasztás okozta. Tehát nem csupán a halált vagy életveszélyes sérülést eredményező balesetnek a bejelentését. Minden úgynevezett bányaszerencsétlenség, tehát a kisebb összeomlás miatti sérülések is, bejelentendők hivatalomnál, ha ezeknek a sérüléseknek a gyógytartama a 8 napot meghaladja. Az erre vonatkozó feljelentés folytán folyamatba teendő nyomozásnak lesz a feladata annak megállapítása, hogy terhel-e valakit gondatlanság a baleset előidézésében, vagy sem, kisebb szerencsétlenség esetében szabályszerű volt-e az ácsolás, vagy sem.

A büntető eljárásunkat szabályozó törvény (1896: XXXIII. tc.) 87. §-a értelmében a feljelentések megtételét ugyancsak a hatóságoknak és hatósági közegeknek teszi köteleességévé, de ha a bányagazgatóság a baleseteket a fentírtak értelmében be nem jelenti, ez a mulasztás éppen a felhívott törvényszakasz parancsoló rendelkezése értelmében azt a következményt vonhatja maga után, hogy a baleset alkalmával fennforgott helyzet fenntartása érdekében addig is, míg a kir. ügyészség beavatkozhatnék, az illetékes főszolgabíró, községi előjáróság, vagy esendőrrés-parancsnokság fog intézkedni, esetleg karhatalom igénybevétele mellett is.

A baleset színhelyének változatlanul hagyását a tulajdonos által állított üzemi érdekek semmi esetre sem akadályozhatják, mert ha ez megtörténhetnék, a tulajdonos egyéni felfogásának tág tér nyitnának. Mentési érdekekből a baleset színhelyének megváltoztatása megengedhető. Hogy fontos bányatechnikai érdekek megengedhetővé teszik-e a helyzet megváltoztatását, az esetenként ítéltető meg. (Kü. 1.073/9—1929.)

(2) Bányakapitányságnak Budapest. A vonatkozó iratokat azzal küldöm vissza, hogy a nyolc napon túl gyógyuló balesetek bejelentése és bűnügyi nyomozása ügyében a m. kir. igazságügyminiszter úr kezdeményezésére megindult tárgyalás még nem fejeződött be s annak eredményéről a bányakapitányságokat értesíteni fogom. Addig is a bányakapitányság ragaszkodjék eddig követett gyakorlatához és az 1925. évi 5907. számú rendeletben foglalt elvekhez. A kir. ügyészségnek azokról a megkereséseiről pedig, amelyek az eddigi gyakorlaton túlmenő követelményeket tartalmaznak, tájékoztatásomra, ezután is tegyen jelentést. (P. M. 175.004/1929.)

Jegyzet.

A P. M. 5907/1925. sz. r. lásd az 1927 : XXI. tc. 154. §-ánál.

7. A baleseti határozat rendelkező részében ez áll: «X. vájárt egynapi kereset erejéig megbünteti». A bányakapitányságnak ez az intézkedése ellentétben áll az 1905. évi 54.117. P. M. számú rendelettel, mely szerint a fegyelmi jogot az elsőfokon csak az üzemvezető, illetve annak helyettese gyakorolhatja. Az elsőfokú fegyelmi büntetéssel szemben a bányakapitányságot a fellebbevitel útján érvényesített jogorvoslat vagy hivatalból eszközölt felülvizsgálat alapján az ellenőrzés joga illeti meg. Az adott esetben tehát a bányakapitányság jogköre nem a fegyelmi büntetés alkalmazására, hanem csakis arra terjed ki, hogy az üzemvezetőt a mulasztást elkövető munkás ellen a munkarendszabályban megállapított megtorló eszközök alkalmazására kötelezze.

A fennálló törvényes intézkedések alapján nem találok továbbá helytállóknak a határozat indoklásában foglalt következő megállapítást: «Bár így X gondatlanságát kellett megállapítani, az iratoknak a kir. ügyészséghez való áttételét a bányakapitányság ezúttal mégis mellőzte, mert az még sem volt olyan természetű, hogy fenti rendbírságon túl büntető eljárás megindítását követelné». Annak elbírálására ugyanis, hogy X mulasztása, mely jelentős tényezőként hatott közre Y súlyos sérülésénél, a munkarendszabály alapján kiszabott pénzbírság mellett még bünvádi úton is üldözendő cselekményt képez-e, kizárólag a kir. ügyészség jogosult.

A bányakapitányságnak az adott esetben az 1896 : XXXIII. tc. (Bp.) 87. §-ában foglalt rendelkezés alapján az iratokat az illetékes kir. ügyészséghez kellett volna megküldeni annak a kérdésnek az eldöntése végett, hogy X rendészeti szempontból megállapított mulasztása, tekintettel annak veszélyes következményeire és az okozott sérülés súlyosságára, büntetőjogi szempontból nem képez-e hivatalból üldözendő bűncselekményt? (P. M. 164.118/1929.)

8. A baleset felterjesztett leírásában az van, hogy «az iratoknak a kir. ügyészséghez való áttételét a sérült kívánságára mellőzte a bányakapitányság». Ezt a megjegyzést nem találok helytállóknak, mert a baleseti leírás szerint a sérülés 60 napon túl, nagyobbfokú munkaképesség csökkenésével gyógyul.

Figyelemzetnem kell a bányakapitányságot, hogy az 1878 : V. tc. (Btk.) szerint a nyolc napon túl gyógyuló sérülések, amennyiben azokat mások szándékos vagy gondatlanságból eredő cselekménye okozta, hivatalból üldözendő súlyos testisértés vétségét képezik. Az adott esetben tehát, ha a bányakapitányság bűncselekmény elkövetésére látott gyanúkat, kötelessége lett volna az 1896 : XXXIII. tc. (Bp.) 87. §-a szerint az iratokat a büntetőjogi felelősség kérdésének elbírálása céljából az illetékes kir. ügyészséghez áttenni. Ha pedig a vizsgálatnál felderített tényállás alap-

ján nem látott bűncselekményre gyanúokat, úgy fenti megokolás fölösleges és nem helytálló. (P. M. 166.933/1929.)

9. Ha a bányakapitányság a balesetvizsgálat során nem is talált olyan gyanúokat, amelynek alapján az 1896:XXXIII. tc. (Bp.) 87. §-a szerint az iratokat a bűnügyi nyomozóhatósághoz kellett volna áttennie, mégis fellebbezőnek a fellebbezésében kifejtett kívánsága szerint meg kellett adnom a módot arra, hogy a baleset bűnügyi nyomozására az illetékes kir. ügyészségnél magánindítványt tehesen. (P. M. 27.154/1930.)

10. A munkaadónak a munkasait érhető baleset elhárítása érdekében szükséges óvintézkedések tekintetében feladata nemcsak a szabályrendelet megalkotásában, hanem abban is áll, hogy annak szigorú betartásáról gondoskodjék és azt ellenőrizze, amit ha elmulaszt, kártérítéssel tartozik. (C. 2.558/1903.)

11. Üzemi balesetnél a munkaadó terhére megállapított és büntető eredményt maga után vont gondatlanság büntethetősége nem szűnik meg azáltal, hogy az eredmény bekövetkezésére esetleg a sértett gondatlansága is közrehatott. (C. 6250/1911.)

12. A bányauzemvezető az 1893:XXVIII. tc. 1. §-a szerint köteles lévén a bányában mindazt létesíteni és fenntartani, ami tekintettel a telep-s az üzem minőségére, annak követelményéhez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztosítása érdekében szükséges, ha ebbeli köteleességét gondatlanságból akár ténykedésével, akár mulasztásával megszegte s ezáltal ember halálát okozta: az emberölés vétségében bűnösnek mondandó ki és ezért megfelelő büntetésre ítélandó s egyben üzemvezetői foglalkozásától el is tiltandó. (C. 4.852/1912.)

13. I. A munkavezető köteles az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének biztosítására ügyelni; midőn a vádlott a veszélyes munkát egy 14 éven aluli, kellő megfigyelési képességgel s komolysággal alig rendelkező fiatal gyermekre bízta s őt a munkánál segítség és felügyelet nélkül hagyta, nemcsak megszegte a törvényben foglalt kötelező utasítást, de vétett a közönséges és általános gondosság ellen, mert a jogsértő eredmény bekövetkezésének lehetőségét figyelmen kívül hagyta, illetőleg mulasztásában a büntetendő gondatlanság felismerhető. II. Közömbös az, hogy a vádlott kitanította a sértettet a munka miként való végzésére és hogy sértett ezt a munkát a szerencsétlenség előtt huzamosabb ideig kifogástalanul végezte is. (C. 4.178/1913.)

14. A közigazgatási bányahatóság nem hivatott arra, hogy valamely balesetnél a büntetőjogi felelősséget megállapítsa. (P. M. 140.446/1917.)

224. §.

A bányahatóságok által a bányaművelés üzletérei felügyelés gyakorlása céljából tett intézkedések végrehajtásának biztosítása végett, azok följogosítvák, amennyiben a kellő határidő alatt ismételt intés siker nélkül marad, megfelelő pénzbüntetéseket szabni, vagy ha a művezető képtelensége a bánya biztonságát vagy fönmaradását veszélyezteti, ezen visszasszágnak a bányabirtokos részéről megszüntetéséig a bányabirtokos veszélyére és költségére egy dologértő művezetőt kirendelni, s szükség esetében rendelkezéseik végrehajtása végett a kényszerítő intézkedések alkalmazásáért a politikai hatósághoz fordulni.

Bányahatóságok.

225. §.

Ezen törvény kezelése végett léteznek:

a) első bíróságkép a bányakapitányságok, vagy közvetlenül vagy pedig közvetve, a kirendelt bányabiztosok által;

b) másodbíróságkép az egyes vagy több koronaországokra nézve közösen föllállított főbányahatóságok;

c) harmadbíróságkép, a pénzügyminisztérium.

A M. E. 1889. évi 1727. sz. r. a bányafelügyeleti ügyeknek és a bányahatóságnak a pénzügyminisztérium hatáskörébe való helyezéséről.

A volt földmivelés- ipar és kereskedelemügyi m. kir. minisztériumnak az 1889. XVIII. tc. alapján földmivelésügyi minisztériummá történt újjászervezése alkalmával létrejött megállapodás szerint, 1890. évi január hó 1-től kezdve a bányafelügyeleti ügyek a m. kir. pénzügyminisztérium hatáskörébe tartozandnak. Ehhez képest a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg a kir. bányakapitányságot összes ügyeivel és személyzetével együtt a vezetésem alatt álló földmivelésügyi minisztérium hatásköréből a fenti időtől kezdve áthelyezem a m. kir. pénzügyminisztérium hatáskörébe.

Jegyzet.

A bányászat fölötti felügyelet és a bányahatóság az 1847/48. III. tc. alapján a F. I. és K. M. hatásköre alá tartozott.

A P. M. 1922. évi 113.066. sz. r. a salgótarjáni bányakapitányság felállítása, a miskolci és pécsi bányabiztosságoknak bányakapitányságokká való átszervezése és az egyes bányakapitányságok kerületének megállapítása tárgyában.

A békeszerződés értelmében idegen fennhatóság alá került elsőfokú bányahatóságok kerületének megmaradt egyes területrészeire nézve illetékes elsőfokú bányahatóságok felállítása, illetőleg kijelölése, valamint az elsőfokú bányahatóságok eljárásának egyszerűsítése és gyorsítása céljából a salgótarjáni bányakapitányság felállítása s a miskolci és pécsi bányabiztosságoknak bányakapitányságokká való egyidejű átszervezése mellett az egyes bányakapitányságok kerületi beosztását a következőképpen állapítom meg:

1. *A budapesti m. kir. bányakapitányság hatásköre kiterjed:* Békés, Csongrád, Fejér, Győr, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Veszprém vármegyékre, továbbá Arad, Bácsbodrog, Bihar, Csanád, Esztergom, Hajdu, Hont, Komárom, Moson, Sopron, Vas és Zala megyéknek a békeszerződésben megállapított országhatáron belül fekvő területeire, végül Heves megyére a pétervásári járás Tarna pataktól nyugatra eső részének kivételével és Nógrád megyének a nógrádi, sziráki és balassagyarmati járásaira.

2. *A miskolci m. kir. bányakapitányság hatásköre kiterjed:* Borsod megyére, továbbá Abaújtorna, Bereg, Gömör, Szabolcs, Szatmár, Ung és Zemplén megyéknek a békeszerződés értelmében megállapított országhatáron belül fekvő területeire.

3. *A pécsi m. kir. bányakapitányság hatásköre kiterjed* Somogy és Tolna megyékre, továbbá Baranya megyének a békeszerződés értelmében megállapított országhatáron belül fekvő területére.

4. *A salgótarjáni m. kir. bányakapitányság hatásköre kiterjed* Nógrád megye salgótarjáni és szécsényi járásaira, továbbá Heves megye pétervásári járásának a Tarna pataktól nyugatra eső területére.

Jelen rendeletem 1922. évi szeptember hó 1-én lép életbe s azzal egyidejűleg az 1911. évi október hó 17-én 105.382. szám alatt kelt pénzügyminiszteri rendelet érvényét veszti.

A P. M. 1922. évi 138.090. sz. r. Hevesmegye hatvani járásában fekvő Nagybátony, Maczonka és Dorogháza községeknek bányászati közigazgatási tekintetben a salgótarjáni m. kir. bányakapitányság kerületéhez való csatolása tárgyában.

Hevesmegye hatvani járásának Nagybátony, Maczonka és Dorogháza községeit, amelyek a bányakapitányságoknak az 1922. évi július hó 17-én 113.066. szám alatt kelt rendelettemmel megállapított kerületi beosztása szerint bányászati közigazgatási tekintetben a budapesti m. kir. banya-

kapitányság kerületéhez tartoznak, a budapesti m. kir. bányakapitányság ezen községek területére vonatkozó hatáskörének egyidejű megszüntetése mellett a salgótarjáni m. kir. bányakapitányság kerületéhez csatolom.

A brennbergi bányák művelésére az Osztrák Köztársasággal kötött egyezmény.

A M. E. 1928. évi 1970. sz. r. a magyar-osztrák határmegállapítás kapcsán felmerült jogi kérdések rendezése céljából szerkesztett jogi jegyzőkönyvet magában foglaló, az Osztrák Köztársasággal Bécsben, 1927. évi március hó 11. napján kötött egyezmény kihirdetéséről.

1. §. A magyar-osztrák határmegállapítás kapcsán felmerült jogi kérdések rendezése céljából szerkesztett jogi jegyzőkönyvet magában foglaló, az Osztrák Köztársasággal Bécsben, 1927. évi március hó 11. napján kötött egyezmény megerősítő okiratai 1928. évi március hó 26. napján kieseréltetvén, az említett egyezmény, valamint a hozzátartozó zárójegyzőkönyv az egyezmény IV. cikkének harmadik bekezdése értelmében az említett napon életbelépett.

2. §. Az 1. §-ban említett egyezménynek, valamint a hozzátartozó zárójegyzőkönyvnek hivatalos magyar fordítása a következő:

EGYEZMÉNY.

Jogi jegyzőkönyv a brennbergi bányák művelésére vonatkozólag.

(Kiegészítés a bizottságnak 1922. december 12-én tartott ülésén hozott határozatához.)

A brennbergi bányák egységes igazgatásának biztosítására és további fenntartására a Határmegállapító Bizottságokra vonatkozó 1920. július 22-iki általános utasításoknak, a Nagykövetek Tanácsa 1922. február 8-iki határozatának, valamint az osztrák kormány által nyújtott és a bizottság 1922. december 12-én tartott ülésén felvett jegyzőkönyvben lefektetett biztosítékoknak megfelelőleg a Magyar Királyság és az Osztrák Köztársaság között a következő egyezmény kötött.

I. cikk. Ausztria elismeri, hogy a Borbála-Ilona akna művelése ezután is gazdasági egységet alkot és az osztrák területnek azon a részén, amelyre a művelés jelenleg vagy a jövőben kiterjed, a magyar bányai igazgatás felügyelete és kezelése alatt marad.

A bányászok és a bányaalkalmazottak a bányászat védelmét szolgáló magyar törvényeknek (a munkaidőre, munkabérre, biztosításra stb. vonatkozó törvények) vannak alávetve, még akkor is, ha az osztrák területen dolgoznak.

Természetesen a bányászoknak és alkalmazottaknak Ausztriában való tartózkodása és osztrák kórházban történt ápolásuk magyarországi tartózkodásnak és ottani kórházban történt ápolásnak tekintendő.

Az osztrák bányahatóság csak azt a jogot tartja fenn magának, hogy a bányát tájékoztassul megtekintse és a bányaterképeket megvizsgálja.

II. cikk. Ausztria a bányabiztonsági rendőrség erősítése érdekében kötelezi magát, hogy Récény (Ritzing) községnek a vázrajzon vörös színnel jelölt 65. számú katasztrális parcellacsoport területén osztrák csendőrsőt állít fel és tart fenn.

Ez az elővigyázati intézkedés hathatósan biztosítja a bánya művelését az esetleges szabotázssal, vagy egyéb káros törekvésekkel szemben.

Az osztrák csendőrség mind a bányatelepen, mind a munkások lakótelepén egyaránt megteszi mindazon szükséges intézkedéseket, amelyeket a brennbergi bánya vezetősége megkíván, magától értetődik azonban,

hogy ezek az intézkedések a magyar bányatörvények és munkásvédelmi törvények kereteit túl nem haladhatják.

Ausztria kötelezi magát arra is, hogy a bányatársulatot minden oly szabotázsból eredő károsodásért kártalanítja, mely azon a területen történik, ahol esendősége gyakorol felügyeletet.

III. cikk. Ausztria engedélyezi a fentemlített műveléshez szükséges anyagok (főleg fa) adómentes kivitelét.

Az osztrák pénzügyminisztérium fenntartja magának, hogy megtegye az ennek az engedélynek az alkalmazásával kapcsolatos mindennemű visszaélés megakadályozása céljából szükséges intézkedéseket.

IV. cikk. Ausztria beleegyezik abba, hogy a Brennbeg környéki Szénbányakitermelő R.-T. és az Eszterházy hercegi uradalom igazgatósága között 1914. május 8-án Sopronban kötött és a hitbizomány által 1914. augusztus 19-én Sopronban jóváhagyott és 1963-ig érvényes szerződés tartamára a Réceňy (Ritzing), Lakfalva (Lackendorf) és Lakompak (Lackenbach) községek területének a vázrajzon késsel jelölt részén felfüggeszti a búr-geológiai szénkutató és szénkitermelést szabályozó 1922. március 21-iki 162. számú rendelet alkalmazását.

Ausztria e szerint a fenti társulat számára biztosítja a szerződéssel szerzett jogainak teljes birtokát.

V. cikk. Az osztrák kiküldöttnek a Határmegállapító Bizottság 1922. december 12-iki ülésén tett kijelentése szerint az Osztrák Köztársaság hivatalosan elismerte a fenti kötelezettségeket.

VI. cikk. A két szerződő állam fenntartja magának a bányák művelése folyamán felmerülő minden egyéb részletkérdés szabályozását.

VII. cikk. A jelen egyezmény életbe lép: Ausztriára nézve az országgyűlés hozzájárulása, a szövetségi elnök részéről történt megerősítés és a törvénytárban (Bundesgesetzblatt) való közzététel után, a Magyar Királyságra nézve pedig, a királyi kormány részéről történt megerősítés után.

A P. M. 1930. évi 150.378. sz. r. a Magyar Királyság és Csehszlovák Köztársaság közös határán folytatott kutatás és bányászat szabályozása ügyében.

A Magyar Királyság és a Csehszlovák Köztársaság között a közös határvonal megállapításából kifolyó kérdések szabályozása iránt Prágában 1928. november hó 14-én egy egyezmény (határstatutum) íratott alá, amely a m. kir. külügyminiszter úrtól vett értesülés szerint megerősített, a megerősítő okiratok kieszáradásától számított négy hét múlva, tehát 1930. december hó 30-án lép életbe.

Az egyezmény, mely francia nyelven van szövegezve, a bányászat kérdését szabályozza.

Az egyezmény a következő rendelkezéseket tartalmazza:

1. A bányauzem (úgy a kutatás, mint az adományozott területen folytatott munka) kizárólag azon állam törvényeinek és hatóságainak van alávetve, amelynek területén az üzem folyik. (55. cikk.)

2. Mindkét szerződő fél haladéktalanul fog intézkedni, hogy a területén folytatott bányauzem az ország határához 20 m-nél kisebb távolságra ne közeledjék és kötelezi magát arra, hogy kérelemre lehetővé teszi, miszerint a másik szerződő fél hatóságai saját országhatárán belül ellenőrizhessék, vajjon a fenti távolságot betartották-e. (56. cikk.)

3. Az országhatártól 20 m-nél kisebb távolságban bármilyen természetű bányauzem csak a két szerződő állam illetékes hatóságainak előzetes beleegyezése esetén van megengedve. A fentemlített határpillér áttörése csakis kölcsönös meg egyezéssel engedélyezhető. (57. cikk.)

4. A szerződő felek fentebb említett hatóságai írásbeli úton egymással közvetlenül érintkezhetnek. (58. cikk.)

Ezen rendelkezéseknek célja az, hogy az állami szuverenitás elvének kifejezésre juttatása mellett mód nyujtassék arra, hogy az országhatár mentén előforduló ásványokat mindkét szerződő fél területén önállóan és

pedig úgy lehessen kitermelni, hogy a bányászat a határon túl eső területen személyek életét és testi épségét ne veszélyeztesse, anyagiakban kárt ne okozzon.

A bányászat sajátos viszonyainál fogva lehetővé kellett tenni azt is, hogy a szerződő felek a bányászat felügyeletére hivatott szakhatóságok útján a szomszédos bányászat viszonyairól kölcsönösen tájékoztatást szerezhessenek és hogy a hatóságok az ily vonatkozású, gyakran sürgős természetű ügyekben egymással közvetlenül érintkezhessenek.

A fentiek közlése kapcsán felhívom a bányakapitányságot, hogy a bányatörvény hatálya alá eső ásványok csehszlovák határmenti kutatása és bányászata tekintetében az egyezmény fenti rendelkezéseivel alkalmazkodjék.

A bányahatóságoknak a felek kérvényei fölötti eljárásáról.

226. §.

A felek kérvényei a bányahatóságoknál, amennyiben világosan kivételek nem állapítvák meg, mind írásban, mind pedig szóval is elfogadtathatnak.

Az utóbbi esetben mindig jegyzőkönyv veendő föl.

A bányahatóságok illetékessége. Kérvények alakja.

V. sz. 114. §. Oly beadványok, melyek valamely bányabiztosság kerületében létező tárgyra vonatkoznak, rendszerint ehhez nyújtandók be; nincs akadály azonban az ellen, hogy ily kérvények a bányakapitányságnál is érvényesen benyújthatassanak. A bányakapitányság a bányabiztosságot a körülményekhez képest meghallgatni és azt hozott határozatairól értesíteni tartozik.

A bányahatósághoz benyújtott bármely beadvány csak a hivatalos helységben vehető át, a hivatalos beadványi jellel ellátandó és az iktatókönyvbe folyó szám alatt bevezetendő.

Az ügyirat beadványozása a bányahatóság főnökének, az iktató vezetése egy a főnök által megbízott és erre felelőstett tisztviselő kötelessége.

A hivatalfőnök az ügydarabon, ha ezt önmaga elintézni nem szándékozik, annak nevét feljegyezni tartozik, kit a kérdéses beadvány feldolgozásával megbízni akar.

Minden kidolgozott (elintézett) ügydarab felülvizsgálása és jóváhagyása (kiadása), valamint minden kiadvány aláírása a hivatalfőnök teendője.

Szóbeli kérvényekről jegyzőkönyv veendő fel. A jegyzőkönyvet a folyamodó elolvasni és ezen megjegyzés: «személyesen elolvasta és aláírta» mellett aláírni tartozik.

Ha a folyamodó írni és olvasni nem tudna, úgy magával alkalmas tanút hozni tartozik, ki neki a jegyzőkönyvet felolvassa, és ha a folyamodó ennek tartalmával egyetért, azt ezen megjegyzés kíséretében: «N. N.-nek felolvasta és beleegyezésével helyette aláírta» — aláírja.

A folyamodó az aláírást sajátkezűleg írt kézjeggyével hitelesíti.

A határidők számítása tekintetében.

227. §.

A bányatörvényben kiszabott minden határidők szakadatlanul folynak, csak azon esetben, ha valamely határidő utolsó napja vasárnapra vagy törvényesen elismert ünnepnapra esnek, végződik a határidő csak a legközelebbi köznapon.

Joggyakorlat.

A bányatörvény 227. §-ában foglalt az az intézkedés, hogy ha egy határidő vasárnapra, vagy valamely ünnepnapra esik, a határidő a legközelebbi hétköznapon jár le, csakis bizonyos kötelezettségek teljesítésére szabott határidőkre vonatkozik, de nem vonatkozik egyszerűen a kutatási engedély lejáratának határidejére, mert a bányatörvény 16. §-ának szövegéből világosan kitűnik, hogy a kutatási engedély csakis egy év tartamára szól, melyre nézve a végrehajtási szabályok 14. §-a még rendeli, hogy a kutatási engedély tartamának meghatározására az engedélyokmányban az a nap, melyen az magától elenyészik, világosan és feltűnően kitüntetendő. A kutatási engedély ennél fogva, minden tekintet nélkül valamely napnak naptári értékére vagy becsére, azon napon jár le, mely az okmányban lejárat napul volt kitüntetve, meghosszabbítása pedig ily engedélynek, a végrehajtási szabályzat 14. §-a második bekezdése értelmében, csak akkor engedélyezhető, ha a meghosszabbítás az engedély lejáratát előtt kérelmeztetett. (F. I. és K. M. 29.305/1885.)

Büntető esetekben.

228. §.

A bányatörvény minden áthágásai iránt a büntető eljárás s azok felett a vádlott meghallgatása utáni ítélethez az a bányahatóságot illeti.

Büntető eljárás.

V. sz. 115. §. Büntetések kiszabására (á. b. t. 228. §.) csak a bányakapitánynak van joga. Sohasem szabad büntetést kiszabni, míg a vádlott igazolásra fel nem szólított.

Eme felszólítás a bányatörvény áthágásával vádoltnak, a perrendtartás szabályai szerint kézbesítendő, mely kézbesítésben az igazolás beterjesztésére alkalmas határidő szabandó ki. E kiszabott határidő sikertelen eltelte esetében a büntető határozat kiadatik.

Minden ily igazolás kellő körültekintéssel vizsgálandó meg, mi mellett szükség esetén valamely felemlített állítás hiteles bebizonyítása is követelhető, vagy eziránt a hatóság által alkalmas módon biztos tudomás szerzendő és csak ezután szabandó ki, mégpedig az okok felemlítése mellett, a büntetés.

Oly felhozott körülményekre, melyek bebizonyítva nincsenek, tekintettel lenni, és azon mentséget elfogadni, hogy az illető bányabirtokos a bányatörvényt nem ismerte, nem lehet, mert a bányatörvény ismerete minden bányavállalkozónak kötelessége.

De még azon esetben is, ha igazolás nem érkeznék be, a bányakapitány a vádat, valamint a mulasztást bizonyító körülmények fontosságát jól meggondolni és határozatát mindig kellően okadaltolni tartozik.

229. §.

A büntetésnek minden kiszabásáról vagy maga a bányavállalkozó, vagy pedig általa a bányahatóságnak feljelentett felhatalmazott (188—189. §§.) értesítendő.

A bányahatóság határozatai elleni folyamodás.

230. §.

A bányahatóságok minden ítélete vagy bármely más határozata ellen a pénzügyminisztériumhoz folyamodás nyitva áll. A minisztérium fontos okokból az egyforma határozatok elleni folyamodást is megengedheti.

Jegyzet.

A §. utolsó mondatában foglalt intézkedés érvénytelen, mert a közép-fokú bányahatóság megszűnt.

Joggyakorlat.

1. Több határozat ellen tömegesen intézett felfolyamodásnak helye nincs. (P. I. és K. M. 3.778/1875.)

2. A bányahatóságok előtti ügyvédi képviselet semmi körülmények között sem terjedhet odáig, hogy az ügyvéd még ügyfelének akarata ellenére is határozott tiltakozása dacára is megfellebbezhesse a hozott határozatot. (P. M. 16.009/1903.)

3. Felfolyamodásra kitűzött határidőn belül postára adott felfolyamodás szabályszerű időben beadottnak tekintendő. (P. M. 116.265/1907.)

4. Felfolyamodásnak csak véghatározat ellen van helye s a véghatározatot megelőző eljárás során szenvedett sérelem orvoslása csak a véghatározat ellen irányuló felfolyamodásban kérhető. (P. M. 22.243/1916.)

Jegyzet.

A «felfolyamodás» kifejezés használata ma már helytelen, mert a közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről szóló 1901:XX. tc. 5. §-a szerint felfolyamodásnak csak a fellebbezést vagy a felülvizsgálati kérelmet visszautasító elsőfokú közigazgatási hatóság végzése ellen van helye. Az elsőfokú bányahatóság határozata ellen intézett jogorvoslat helyesen «fellebbezés».

231. §.

Minden folyamodás a panaszlott határozat kézbesítése után harminc nap alatt az első folyamodású hatóságnál benyújtandó.

A folyamodási határidő meghosszabbításai a bányahatóság által csak különösen fontos esetekben engedendők meg. A személyek és tulajdon tekintetébeni veszélyek elhárítása végett tett intézkedések ellen, s a könnyen változás alá eső körülmények iránt teendő nyomozások elrendeléseivel ellen közbevetett folyamodások halasztó erővel nem bírnak.

Fellebbezéseknél való eljárás.

V. sz. 116. §. A bányahatóságok határozata vagy végzése elleni minden fellebbezés, annak kézbesítése után harminc nap alatt nyújtandó be a bányakapitányságnál (á. b. t. 231. §.). Ebből annak szükségessége következik, hogy a bányahatósági végzések és határozatok kézbesítése mindig oly módon történjék, hogy a pontos kézbesítés és ennek napja minden egyes esetben kimutatható legyen.

A kézbesítés elismervénye (térti bevétel) az illető ügyirathoz mellékelendő.

Oly fellebbezések, melyek a törvényes határidő lefolyása után nyújtatnak be, a bányakapitányság által az á. b. t. 231. és 227. §§-ra való utalással visszautasítandók.

A fellebbezési határidő meghosszabbítását csak a bányakapitány engedheti meg, kellően megfontolva az okokat, melyek a meghosszabbítást szükségessé teszik. Oly állítások, melyek kellően bebizonyítva nincsenek, vagy melyek nem általánosan ismert tényekre vonatkoznak, tekintetbe nem vehetők.

A fellebbezésnek a főbányahatóság elé terjesztése alkalmával a bányakapitányság a határozathozatal minden körülményét megvilágítani, a fellebbezési okokat méltányolni és minden egyes esetben a fellebbezés idejekorán történtét a kézbesítési ív (térti bevétel) csatolásával igazolni tartozik.

A bányakapitányság székhelyén való kézbesítés esetében eléendő a kézbesítési könyvnek hiteles kivonata.

Joggyakorlat.

1. Valamint minden közokmány, úgy a kézbesítési ív is csak akkor szolgál teljes bizonyítékkal, ha a törvényben előírt minden alakszerűségekkel el van látva, ha tehát olvasni s írni nem tudó feleknek történt kézbesítés folytán a vételjegyzés, hogy a végzés tartalma az olvasni nem tudó fel-

nek megmagyaráztatott, feljegyezve nem találta, ezen vétjegy a kézbesítés napjára sem szolgál — még azon esetben sem — bizonyítékul, ha az átvétel megtörténte az érdeklét felek által nem vonatik is kétségbe. (C. 7.487/1873.)

2. A bányatörvény 231. §-a és a végrehajtási szabályok 116. §-a szerint a felfolyamodási határidő meghosszabbítása iránti kérelem csak akkor tárgyalható, ha az még a felfolyamodási határidő letelte előtt és nem a határozat jogerőre való emelkedése után adatik be. (P. M. 30.848/1896.)

3. Újrafelvételnek helyt adott a pénzügymin. azon a címen, hogy a főeljárás folyamán hozott véghatározat a félnek késedelmesen kézbesítette. (52.685/1910.)

4. Újrafelvétel az 1901 : XX. tc.-nek per analogiam alkalmazandó 10. §-a értelmében csak akkor kérhető, ha a fél a főügy jogérvényes eldöntése után a kérdés érdemére olyan döntő bizonyíték birtokába jut, melyet a főeljárás folyamán önhibáján kívül nem használhatott. (P. M. 81.013/1911.)

5. Újrafelvételi eljárás megindítása, még ha az újrafelvételnek hely adnának is, a főeljárás folyamán hozott jogerős határozat végrehajtását nem akadályozza. (P. M. 2.196/1912.)

Az ítéleteknek végrehajtása.

232. §.

A bányahatóság ítéleteinek végrehajtása, amennyiben a körülmények miattához képest megkívánatik, a politikai hatóságok útján, az ezen utóbbiakat illető kényszerítő eszközökkel és szükség esetében bírósági úton eszközölendő. Katonai személyek ellen a büntető ítéletek végrehajtása a katonai hatóságok által eszközölendő.

A bányahatóság határozatainak végrehajtása.

V. sz. 117. §. (E szakasz helyett a következő rendelet van érvényben.)

Kérdés merülven fel aziránt, hogy a bányahatóságok által hozott büntető határozatok mely közegek által hajtassanak végre, etekintetben az igazságügyi, továbbá a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumokkal egyetértőleg azon elhatározásban történt megállapodás, hogy mintán az 1871 : XXXI. tc. 21. §-a a bányabíróságok hatáskörébe tartozó ügyeket részletesen elősorolja s eszerint e hatáskörből minden meg nem nevezett ügyet, tehát a bányahatóságok büntető határozatainak végrehajtását is kizárta. — ezen büntető határozatok a bányatörvény 232. §-a alapján elsősorban a közigazgatási hatóságok útján hajtandók végre és csak amennyiben ezek kényszereszközei elégségesek nem volnának, veendő igénybe a rendes bíróságok segélye. Felhívom ennél fogva a törvényhatóságot, hogy illetékes közegeit a bányahatóságoktól büntető határozataik végrehajtása iránt hozzájuk intézett megkeresésekre nézve a fentidézett bányatörvény értelmében leendő eljárásra utasítsa s ebbeli intézkedéseiről a területére nézve illetékes bányahatóságot értesítse. (B. M. 33.069/1875.)

Pénzbüntetések.

233. §.

A kiszabott pénzbüntetések a bányahatóságoknál teendők le, s azon társapénztárba folynak, melyhez a megbüntetettnek műve tartozik.

A társapénztárak felállításág a büntetési pénzek megőrzéséről a bányahatóság fog gondoskodni.

Pénzbüntetések.

V. sz. 118. §. Bármi címen kirótt pénzbüntetések az á. b. t. 233. §-a szerint, bányatársapénztárak alapítására vagy segélyezésére fordítandók.

Amennyiben a megbüntetettnek bányászatánál bányatársláda még nem léteznék, vagy az illető bányatulajdonnal még nem bír (pl. az á. b. t. 236., 237., 240., 241., 242. stb. §-ai esetében) a büntetéspénzek kamatozó elhelyezéséről akként kell gondoskodni, hogy azok, egy általános kerületi bányatárspénztár szervezéséig, azon bányakerület javára, melyben a büntetési eset előfordult, nyilvános értékpapírok vétele által, vagy kisebb összegeknél takarékpénztárakban elhelyeztessenek.

E célból az illető kerületi választmány, vagy ha ilyen nem léteznék, egy bizalomra méltó bányatulajdonos mint ezen összeg kezelője, a bányahatóság által avval bizatik meg, hogy a büntetéspénzeknek, a jövődöben felállítandó társapénztár javára való gyümölesöző elhelyezéséről gondoskodják és a bányahatósághoz minden év végével ezen összeg- és kamatjának elhelyezéséről jelentést tegyen.

Minden pénzbüntetékiszabás esetében a bányakapitányság a kiszabással egyidejűleg meghatározni köteles, hogy ezen büntetéspénz mely társládagondnok vagy kerületi választmányhoz stb. lesz tizennégy nap leforgása alatt beküldendő, miről az illető társapénztári gondnok vagy kerületi választmány egyidejűleg oly meghagyással értesítendő, hogy a megbírságot, a tizennégy nap letele után a büntetéspénz lefizetésére és arra figyelmeztetendő, hogy makarsság esetében a végrehajtás az ő költségére fogna eszközöltetni; a felszólítás tekintetbe nem vétele a végrehajtási eljárás haladéktalan megindítását vonja maga után.

A befizetés vagy végrehajtás megtörténtéről az illető gondnok a bányakapitányságot értesíteni tartozik; az utóbbi minden büntetési esetről külön feljegyzési könyvet a XXV. minta szerint vezetni, ebből a büntetési pénzek pontos befizetését ellenőrizni és a szükséges kimutatásokat sürgetni, végre pedig a büntetési eseteket az adományozási és zártkutatmányi könyvekbe bevezetni tartozik. (á. b. t. 20., 35. §§.)

XXV. minta.

Bírsághőnyv.

Folyószám	A határozat száma	A megbírságotnak neve	A büntetés oka	Bírság összege		Kinek javára törfenik a bírságolás	Eszrevétel
				P	f		

A P. M. 1928. évi 119.706. sz. r. a bányakapitányságoknál letétként őrzött büntetéspénzeknek a 65.451. sz. csekk számlára történő befizetéséről.

Utasiom a bányakapitányságot, hogy a pénztárában letétként őrzött büntetéspénzeket a mellékelt csekk lap felhasználásával a «Pénzügyminiszteri alapok és alapítványok, Budapest, 65.451. számú csekk számlára» sürgösen fizesse be s arról tegyen jelentést.

Meghagyom továbbá, hogy a bányatörvény XIII. fejezetének 235–250. §-ai, valamint az 1921: XVII. te. 9. §-a alapján esetleg kiszabott büntetéspénzeket az eddigi gyakorlattól eltérően ezután szintén a fentemlített csekk számlára fizesse be és arról tegyen jelentést.

Joggyakorlat.

Utasiom a bányakapitányságot, hogy a bányatörvény és az 1921. évi XVII. te. alapján kiszabott és a 119.706/1928. számú rendeletem alapján a 65.451. sz. csekk számlára befizetett büntetéspénzekről negyedévenként ki-

mutatást készítsen és azt még nemleges esetben is a negyedévet követő 8 napon belül számvevőségem központi csoportjának küldje meg. (P. M. 19.878/1929.)

Az eljárás költségei.

234. §.

Azon vizsgálatokérti költségeket, melyek büntetést vonnak maguk után, az elítélt, a felek ügyeiben tárgyalásokérti költségeket pedig rendszerint a tárgyalásra okot szolgáltatott felek tartoznak viselni; a bányahatóság-nak azonban szabadságában áll a körülményekhez képest azon arányt meghatározni, mely szerint a felek ezen költségeket viselni kötelesek.

Az eljárás költségei.

V. sz. 119. §. Mindannyiszor, ahányszor a bányahatóság valamely fél kérésére a vidéken tárgyalást tűz ki, jogában áll attól egy megfelelő költségelőleg beküldését követelni.

Ha a bányahatósági kiküldött kirendelése hivatalból történik, a bányakapitánynak jogában áll a kiküldöttnek a hivatalos általánból az előrelátható költség kétharmadát meg nem haladó utazási előleget kiutalványozni.

A szakértő illetményeit esetről esetre, az illetők személyes viszonyaikhoz mérten, a bányakapitány állapítja meg. Ezeknek illetménye azonban semmi esetre sem haladhatja meg a bányahatósági kiküldött illetményeit.

Minden hivatalos útról a kiküldött tisztviselő, a maga úgy mint az esetleg felszólított szakértők részére, külön költség-számlát fog a bányakapitány elé terjeszteni és a felek érdekében tett kirándulások alkalmával sem fog többet elszámolni, mint hivatalból történt kiküldetéseknél.

Ha egy főtutazás alkalmával oda- vagy visszautazás alatt több fél ügye intéztetik el, a költség az érdekeltek között aránylagosan osztandó fel.

Utazási költségelőlegek az egész összeg kétharmadát nem haladhatják meg. Nagyobb előlegért a bányakapitány felelős.

Jegyzet.

Ezt a rendelkezést a gyakorlat nem követi. A szakértők díjazása előtt az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület díjszabása szerint történt, ma pedig annak megállapításánál a Budapesti Mérnöki Kamara díjszabása az irányadó.

A P. M. 1927. évi 126.404. sz. r. a hivatalból megtartandó helyszíni vizsgálatok költségeinek viseléséről.

A Magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete azzal a kérelemmel fordult hozzám, hogy szüntessem be a bányakapitányságoknak azt a gyakorlatát, mely szerint az általuk megjelölt helyszíni kiszállások költségeit olyan esetekben is a bányavállalatokra hárítják át, amidőn a kiszállítás nem a felek érdekében, hanem hivatalból történt, midőn tehát a költségeknek a bányakapitányságok rendelkezésére bocsátott hivatali ellátmányból kellene fedezetet nyerniök.

Figyelemmel arra, hogy a bányakapitányságok ezen gyakorlata a háború és az azt követő időszak rendkívüli viszonyainak hatása alatt fejlődött ki, indokoltnak látom, hogy a rendkívüli viszonyok megszűntével a normális állapot a bányahatósági kiszállások költségeinek viselése tekintetében is helyreállíttassék.

Felhívom ennél fogva a bányakapitányságot, hogy a bányatörvény 231. és 234. §. szakaszában foglalt rendelkezésekhez szorosan alkalmazkodva a jövőben a hivatalból megtartandó helyszíni vizsgálatok költségeit az e célra szolgáló hivatali ellátmányból fedezze.

Joggyakorlat.

1. A bányahatóság csak a hatósági tisztviselők s a tárgyalásba esetleg bevont hatósági szakértők költségeinek a megtérítése tárgyában határozhat, a felek és képviselők költségeinek a megállapítása ellenben nem tartozik a bányahatóság hatáskörébe. (P. M. 720/1892.)

2. A felek ügyeiben tartott tárgyalások költségeit, ha csak ezen költségek mindkét fél részéről való aránylagos viselésének esete nem forog fenn, — a tárgyalásra okot szolgáltatott fél tartozik viselni; tárgyalásokra okot szolgáltató félnek pedig mindaddig, — míg az ellenfél ténykedése az általános jogrend keretében mozog, — mindenkor csak a jogszerű tekinthető. (P. M. 68.257/1897.)

3. A bányajárás során a szomszédos zártkutatmányok jogviszonyainak kinyomozása a bányabiztosnak feladata, melynek felmérési költségei is a felkérőt terhelik. Ugyanczen elv irányadó a póttárgyalás költségeire nézve is, ha csak annak szükségse nem a zártkutatmányosok mulasztására, vagy indokolatlan késedelmére vezethető vissza. (P. M. 78.990/1901.)

4. (1) A jelentés szerint újabb időben úgy a bányakapitányság, mint a bányabiztosság csaknem az összes baleseti vizsgálatok költségeinek megfizetésére az érdekelt bányavállalatokat kötelezi.

Minthogy az ily vizsgálatok a törvény szerint hivatalból, tehát államköltségen foganatosítandók s minthogy az elsőfokú bányahatóságoknak engedélyezett utazási átalány rendeltetésénél fogva éppen arra való, hogy abból az ily vizsgálatok költségei fedeztessenek: meghagyom a bányakapitányságnak és az alattas bányabiztosságoknak, hogy jövőre szigorúan a törvényhez alkalmazkodva az üzemi balesetek ügyében megtartandó represzív bányarendőri vizsgálatok költségeit átiátalányuk terhére számolják el, hogy a bányatörvény 234. §-ának analógiája alapján az érdekelt vállalatot a vizsgálati költségek megfizetésére csak akkor kötelezzék, ha ellene a balesetből kifolyólag büntető határozatot hoznak, illetve ha a baleseti vizsgálat a vállalkozó terhére oly mulasztást vagy rendellenességet állapított meg, mely pénzbüntetés kiszabására is alapul szolgálhat.

Nem kifogásolom a gyakorlatba vett azt az eljárást, hogy mindazok a balesetek, melyeknél a körülmények a vizsgálat sürgős megtartását nem kívánják, csoportosan vizsgálatnak meg, továbbá, hogy mindazon baleseti vizsgálatok alkalmából, melyek a bányavállalat költségein eszközölt más hivatalos eljárással kapcsolatban végezteknek, külön balesetvizsgálati útszámla nem terjesztetik elő.

(2) Úgy a baleseti, mint a munkásügyi vizsgálatoknál kellő körültekintéssel végzendő kimerítő tárgyalásra kell törekedni s a balesetvizsgálati jegyzőkönyvnek záradékul a kiküldött vizsgálóbiztos indokolt véleményét is magában kell foglalnia, vagy pedig a vizsgálati jegyzőkönyv indokolt véleményes jelentéssel terjesztendő elő. (P. M. 8137/1916.)

5. A preventív irányú bányarendőri vizsgálatok költségeivel, amely vizsgálatok önállóan és nem az üzem terhére foganatosítandó más hivatalos eljárással kapcsolatban tartatnak meg, a bányavállalatok meg nem terhelhetők. (P. M. 35.409/1923.)

Ideigl. törv. szab. VII. rész. V. fejezet. 18-ik cikk: A levéltárról és levélmásolatokról.

70. §. A bányakapitányságok kötelesek lesznek nemcsak a bírósági és hivatalos okiratok bejegyzésében, letett hitők szerint eljárni s minden bejegyzendőket a szavak vagy értelem legkisebb változtatása vagy módosítása nélkül a bányaszéki, illetőleg pedig hivatalos könyvekbe iktatni, hanem egyszersmind a hitőkre bízott s jövőre is a bányaszéki levéltárakba letendő s pontosan lajstromozandó írományokat, jelesen pedig a jegyző- és egyéb hivatalos könyveket épségükben, lelkiismeretesen, hűségesen és sértetlenül megtartani és megőrizni.

71. §. A bányaszékek levéltáraikban található minden írományokat,

kivéven azokat, melyek magát a hivatalt érdeklik, vagy magánosok által egyedül őrizetre tettettek le, — minden folyamodónak, — azonban csak a bányászék rendes ülésében felveendő írásbeli esedezésekre, vagy látozott másolatban, vagy ha kívántatnék, hiteles alakban, minden nehézség nélkül kiadni tartoznak.

72. §. Továbbá a bányát és járulékait bármi tekintetben érdeklo földszintí s alatti térképeket és rajzokat, minden jogkizárás megelőzése végett, a bányászék és az érdekelt fél peesétje alatt őrizni kötelesek lévén; ezeket egyedül az illető bánya tetteles birtokosainak folyamodására adják ki.

Az I. M. 31.200/1925. sz. r. a telekkönyvi másolatokért másolási költség fizetése tárgyában.

A polgári eljárás és az igazságügyi szervezet módosításáról szoló 1924. VIII. te. 54. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §. Telekkönyvi betét (telekjegyzőkönyv) másolatának, valamint a bányatelekkönyv s a vasutak és esatornák központi telekkönyvről készült, másolatnak elkészítéséért a bélyegjegyekben lerovandó illetékeken felül másolási költség fejében a másolat minden oldala után tízezer koronát kell fizetni. Megkezdett oldal egésznek számít.

Ha a másolatot közhatóság rendeli meg és a másolási költséget a félre nem lehet áthárítani, másolási költség szedésének nincs helye.

Nincs helye másolási költség szedésének akkor sem, ha a másolatot nemzetközi viszonyosság alapján külföldi hatóság megkeresésére kell kiszolgáltatni.

Hagyatéki ügyekben a leltározó közeg vagy a kir. közjegyző által megrendelt telekkönyvi másolatokért a másolási költség felét kell fizetni.

A szegénységi jog a felet a másolási költség fizetése alól nem menti fel.

2. §. Telekkönyvi térképmásolatok elkészítéséért a bélyegjegyekben lerovandó illetéken felül a másolási költséget a térképmásolatban feltüntetett holdrészletszámhoz képest kell fizetni.

A holdrészletek száma az egy telekkönyvi jószágtestet alkotó részletek számának és a telekkönyvi jószágtestholdakban kifejezett területének összege. Töredék holdak egésznek számítanak. A holdrészletek számának megállapításában ugyanazt a térmértéket kell alkalmazni, amely a telekkönyvben használva van. (Pl. ha a jószágtest 11 részletből áll és területe a telekkönyvi betétben 350 kat. hold 810 négyszögölben van meghatározva, a holdrészletszám 362).

A másolási költség összege: 10 holdrészletig 30.000 K, 25 holdrészletig 40.000 K, 50 holdrészletig 50.000 K, 100 holdrészletig 70.000 K, ezen felül minden további holdrészlet után 500 K.

Ha a telekkönyvben terület ninesen feltüntetve, a másolási költség megállapításában a holdrészletek száma helyett a térképábra négyzethüvelykeinek száma az irányadó.

A bányatelekkönyvi hatóságnál vezetett térképekről térképmásolatok elkészítéséért a másolási költséget a térképmásolatban feltüntetett részletek számához képest kell fizetni. A másolási költség összege 10 részletig 60.000 K, 25 részletig 80.000 K, 50 részletig 100.000 K, 100 részletig 140.000 K, ezen felül minden további részlet után 1000 korona.

A budapesti központi telekkönyvi hivatalnál vezetett vasúti és esatorna-térképek egy-egy szelvényének másolásáért 50.000 K-t kell fizetni.

A térképmásolatok előállításához szükséges papírost vagy másolóvásznat a megrendelő adja.

3. §. A másolási költség hozzávetőleges összegét a megrendelés alkalmával kell lefizetni. Erről az összegről hivatalos nyugtát kell adni.

A telekkönyvi másolatok megrendelő könyvében a 9. rovat után nyitandó két új rovatban (9/a) és 9/b) rovatban) kell a másolási költség fejében előlegezett és felhasznált összeget feltüntetni.

Az elkészített másolat kiadása alkalmával a netán mutatkozó felesle-

get a 12. rovatban fel kell tüntetni és a félnek vissza kell téríteni. A visszatérítendő összeg átvételét a fél a 12. rovatban aláírásával ismeri el.

4. §. Ha a telekkönyvi másolatot hagyatéki ügyben a leltározó közeg vagy a kir. közjegyző rendeli meg, a másolási költség hozzávetőleges összegét a megrendelés alkalmával nem kell lefizetni, hanem a másolási költség összegét a másolatok megküldésével egyidejűleg közölni kell a leltározó közeggel vagy a kir. közjegyzővel, aki azt a hagyatéki eljárás egyéb költségei közé számítja.

A másolási költséget a hagyaték tárgyalásával megbízott kir. közjegyző hajtja be az öt megillető díjakkal együtt s a behajtott másolási költségeket minden hó végén beszolgáltatja a bíróság vezetőjének, aki a telekkönyvi másolatok megrendelő könyvének adatai alapján ellenőrzi a befizetés helyességét.

A jelen §. esetében a megrendelő könyv 3. rovatába az örökhagyó nevét, 11. rovatába a hagyatéki ügy számát és az észrevételek rovatába azt az összeget kell beírni, amennyit a másolási költség valóságos összege tesz ki.

5. §. A másolási költség címén az előbbi §. esetén kívül befolyó összegeket naponként a bíróság vezetőjének kell átadni, aki az átvételt a telekkönyvi másolatok megrendelő könyvének aláírásával igazolja. A másolatokat elkészülésük után a bíróság vezetőjének be kell mutatni, aki a megrendelő könyv adatai alapján megállapítja a netán visszatérítendő összeget és azt a megrendelő könyv vezetőjének kiadja. Az egy napon megrendelt másolatokat egyszerre kell bemutatni.

6. §. A bíróság vezetője a fél kérelmére különös méltánylást érdemlő esetekben elrendelheti, hogy a másolatot soronkívül kell elkészíteni. Az ilyen másolatért az egyébként járó másolási költség kétszeresét kell fizetni.

Az előbbi bekezdés esetében a befizetett összeget a napiösszegetől különválasztva kell a bíróság vezetőjének átadni és a másolatot elkészülte után nyomban be kell mutatni.

7. §. Ha a térképmásolatot a bíróság személyzetéhez nem tartozó olyan egyén készíti el, akit az igazságügyminiszter engedélye alapján a törvényszék elnöke térképmásolatok készítésére feljogosított, másolási költség címén az egyébként járó összeg 60%-át kell fizetni.

A másolat készítőjének díjazása ebben az esetben a felet terheli.

8. §. A bíróság vezetője a másolási költség címén befolyt összegről a mellékelt minta szerint a naponkénti bevétel és visszatérítés összegét, valamint külön tétel alatt a 4. és 6. §. szerint megrendelt másolatokért fizetett, illetőleg visszatérített összegeket feltüntető jegyzéket vezet.

A másolási költség címén befolyó összegek kezeléséről és elszámolásáról külön rendelet rendelkezik.

9. §. Ez a rendelet az 1925. évi július hó 1. napján lép életbe és nem nyer alkalmazást az életbelépésének napja előtt már megrendelt másolatokra.

Minta a 31.200/1925. I. M. számú rendelethez.

Jegyzék a telekkönyvi másolási költségekről.

A megrendelés napja	Előlegezett összeg	Elkészülés napja	Visszatérített összeg	Valóságos költségbevétel	Postatakarékpenztárba befizetés	
	Korona		Korona	Korona	napja	összege Korona
1	2	3	4	5	6	7

Megjegyzés: A 3-7. rovatba csak az ugyanazon tételnél a 2. rovatban feltüntetett összegre vonatkozó adatokat kell bevezetni.

Az I. M. 1925. évi 56.700. sz. r. a telekkönyvi másolatokért másolási költség fizetéséről 31.200/1925. I. M. sz. alatt kiadott rendelet kiegészítése tárgyában.

A 31.200/1925. I. M. szám alatt kibocsátott (a Budapesti Közlöny 1925. évfolyamának 143. számában közzétett) rendeletnek 7. §-a szerint telekkönyvi térképmásolatok készítésére szóló kir. törvényszéki elnöki feljogosítás engedélyezése tárgyában a következőket rendelem:

1. §. A kir. törvényszéki elnökök a jelen rendelettel engedélyt kapnak, hogy a következő §-okban meghatározott korlátok között a bíróság személyzetéhez nem tartozó egyéneket feljogosíthassanak arra, hogy a vezetésük alatt levő kir. törvényszék alá tartozó egy vagy több telekkönyvi hatóságnál vezetett telekkönyvi térképekről másolatot készíthessenek.

2. §. A törvényszéki elnök a feljogosítást írásban előterjesztett kérelem alapján, írásbeli határozatban, még pedig vagy határozatlan időre vagy előre meghatározott időtartamra adja meg és erről az érdekelteleknek írásban közli. A feljogosított egyén azonban jogait — feljogosításának igazolása mellett — már az értesítésnek a telekkönyvi hatósághoz érkezése előtt is gyakorolhatja.

A határozatlan időre adott feljogosítást csak a 7. §. alapján lehet visszavonni.

3. §. A feljogosításokról a törvényszéki elnök és az általa értesített telekkönyvi hatóság jegyzéket vezet. A jegyzékek nyilvánosak.

4. §. A feljogosítás alapján rendszerint csak annál a telekkönyvi hatóságnál szabad térképmásolatot készíteni, amelyre a feljogosítás szól.

Kivételesen más — akár a feljogosító törvényszéki elnök felügyelete alá tartozó, akár az alá nem tartozó — telekkönyvi hatóságnál is lehet az említett feljogosítás alapján térképmásolást végezni, ha méltánylást érdemlő körülményeknél fogva a telekkönyvi hatóságot gyakorló kir. járásbírósnak vezetője vagy helyettese a másolatkészítést esetről-esetre megengedi.

5. §. Térképmásolat készítésére csak olyan egyéneket szabad feljogosítani, akik mérnöki kamarai tagok és akik vagy a főnálló jogszabályok értelmében jogosított földmérők vagy földmérői jogosítvány elnyerése végett vizsgálatra volnának bocsáthatók.

Határozatlan időre hatályos feljogosítást csak jogosított földmérőnek szabad adni.

Azoknak, akik nem jogosított földmérők ugyan, de a vizsgálatraboecáthatas előfeltételeit igazolják, a térképmásolásra feljogosítást csak előre meghatározott időre, legfeljebb egy évre és csak akkor lehet adni, ha jogosított földmérő megfelelő számban nem jelentkezik. Az idő lejártával a feljogosítás kérelemre, ugyanazon előfeltételek meglétében, megismételhető.

6. §. A feljogosítás megadására irányuló kérvényt kellően felszerelve annál a kir. törvényszéki elnöknel kell benyújtani, aki a feljogosítást megadhatja.

Közszolgálati alkalmazottak a kérvényt hivatalfőnökük útján kötelesek benyújtani.

A kérvényhez a mérnöki kamarai tagságot és vagy a földmérői jogosultságot, vagy a 40/1909. I. M. számú rendelet értelmében a földmérői vizsgálatra bocsáthatas előfeltételeit igazoló bizonyítékokat kell csatolni.

A kérvényhez csatolni kell továbbá a kérelmező félnek végrehajtható közokiratba foglalt oly értelmű írásbeli nyilatkozatát, amely szerint a másolás végett kifizetés vett telekkönyvi térképek kiméletes kezeléséért és épségéért a másolás tartama alatt teljes vagyoni felelősséget vállal. Ebben a nyilatkozatban meg kell jelölni azt a legmagasabb pénzüsszeget is, amelynek erejéig sérelem esetében a kártalanítás előzetes biztosításaképpen az illető ellen perindítás nélkül azonnal bírósági végrehajtást lehet kérni.

Egyes esetekre szóló kivételes feljogosítás adását (4. §. 2. bek.) a kir. járásbírósnak vezetője biztosíték letételétől teheti függővé.

7. §. A feljogosítást vissza kell vonni, ha a feljogosított:

1. a mérnöki kamarából kiválik,

2. erkölcsi megbízhatóság tekintetében kifogás alá eső magatartást tanusít,

3. a térképet figyelmeztetés ellenére kiméletlenül kezeli.

A visszavonást az gyakorolja, aki a feljegyzést adta.

8. §. Ha a feljegyzítés bármilyen okból hatályát veszti, a feljegyzítésről kiállított iratot vissza kell szolgáltatni az illetékes kir. törvényszéki elnöknek.

A kir. törvényszék elnöke a feljegyzítés megszűnését az általa vezetett jegyzékben feljegyzi és a megszűnésről az érdekelt telekkönyvi hatóságot is értesíti; a telekkönyvi hatóság a feljegyzítés megszűnését saját jegyzékében szintén feljegyzi.

9. §. A térképmásolást a másolásra feljegyzített fél saját papírosán vagy másolóvásznán saját eszközeivel a telekkönyvi irodában a telekkönyvi hatóság személyzetének egyik tagja jelenlétében a telekkönyveknek díjtalanul vagy tudakozódólap alapján történő megtekintésére megállapított idő alatt köteles elvégezni.

Méltánylást érdemlő esetekben a kir. járásbíróság vezetője megengedheti, hogy a másolás a hivatalos órák egész tartama alatt történhessék.

A térképekről csupán közönséges fekete írón használásával szabad másolatot készíteni. Tintát vagy tuszt használni nem szabad. Átszúrással vagy a térkép épségét veszélyeztető más hasonló módon sem szabad a térképről másolatot készíteni.

A másolatot vevő egyént a telekkönyvi térkép átadásakor annak kiméletes kezelésére figyelmeztetni kell.

Ha a felügyelő arról győződik meg, hogy a másoló a térképet kiméletlenül kezeli, a másolást felfüggesztheti és az esetről a kir. járásbíróság vezetőjének jelentést tesz, aki a továbbiak iránt intézkedik; ha a feljegyzítés visszavonására okot lát, erről további határozathozatal végett az illetékes kir. törvényszéki elnöknek jelentést tesz.

Illetékes személynek a feljegyzítést visszavonó határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

10. §. Bírósnak vagy más hatóságnak megbízottja vagy ily megbízottnak közege az említettektől kapott megbízás alapján és annak keretén belül a jelen rendeleten alapuló előzetes engedély és az 5. §-ban megszabott feltételek igazolása nélkül is készíthet a telekkönyvi térképekről másolatot.

Arra azonban, hogy a másolatok készítésére kitűzött rendes időn túl is másolhasson, az 1. bekezdésben megjelölt megbízottnak, illetőleg közegének is az illető kir. járásbíróság vezetőjétől előzetes engedélyt kell kérnie. Az engedély szóbeli is lehet.

A kir. járásbíróság vezetője az ezen §-ban említett személyeket a térképmásolástól eltilthatja, ha azok a másolandó térképet kiméletlenül kezelik; tiltó rendelkezéséről a megbízó bíróságot vagy más hatóságot azonnal értesíti.

11. §. A másolás díjai és költségei tekintetében a 31.200/1925. I. M. számú rendelet vonatkozó rendelkezései irányadók azzal a hozzátétellel, hogy a másolás előrelátható költségeit a másolás megkezdése előtt kell befizetni. A másolandó térképet a telekkönyvi tisztviselő csak a befizetést igazoló nyugttavány felmutatása ellenében adhatja át a másolatvevőnek. A költségek végleges leszámolása a másolat elkészülte és bemutatása után történik.

12. §. Ennek a rendeletnek a rendelkezéseit alkalmazni kell a bányatelekkönyvi hatóságnál vezetett térképekről, nemkülönben a budapesti központi telekkönyvi hivatalnál vezetett vasúti- és esatornatérképekről készítendő másolásra feljegyzítés tekintetében is.

Az ilyen másolatok készítésére a feljegyzítést a bányatelekkönyvi hatóságot gyakorló kir. törvényszék elnöke, a budapesti központi telekkönyvi hivatalnál vezetett térképek másolására vonatkozóan a m. kir. igazságügyminiszter adja meg.

13. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

A P. M. 1908. évi 2.166. sz. r. a bányahatósági nyilvántartások megtekintéséről, iratok másolásáról s a másolási díjakról.

Tapasztalva, hogy a bányahatósági nyilvántartások, térképek és ügyiratok felek által való megtekintésének és lemásolásának engedélyezése tekintetében az elsőfokú bányahatóságok nem járnak el egyöntetűen, sőt egyes hatóságok ezen irányú eljárása a bányatörvény 39. §-ával is ellentétes, — az egyöntetű és megfelelő eljárás biztosítása céljából mihez tartás végett a következőket rendelem:

1. A hivatal vezetője az érdekelt ügyfeleknek és igazolt képviselőjüknél megengedheti, hogy a hivatalos ügyiratokat és térképeket a hivatalos órák alatt megtekinthessék és a hivatal helyiségében lemásolhassák.

2. Az összes nyilvántartások (adomány- és engedélykönyv, adomány- és engedély kérvénykönyv, kutatási könyv, zártkutatmányi könyv), továbbá a bányajogositványok helyi fekvését feltüntető térképek, tekintet nélkül arra, hogy a jogositványok még fennállanak-e vagy sem, a hivatalos órák alatt az érdekeltségre való tekintet nélkül bárki által megtekinthetők és a hivatal helyiségében lemásolhatók.

3. Ha a fél valamely térképnek, ügyiratnak, vagy nyilvántartási adatoknak egyszerű, vagy hivatalos másolatban való kiadását, illetőleg közlését szóval vagy írásban a bányahatóságtól kérelmezi s így a másolást a hivatal vezetőjének engedelmével, illetőleg megbízásából az ügyrend hátránya nélkül, valamelyik szak-, illetőleg irodai tisztviselő végzi, ezen másolásért az illető tisztviselő a következő díjakat számíthatja fel:

a) A térképek másolásáért, miután a bányahatóságnál őrzött adományozási és más térképek nagyon különböznek s így a másolási díjnál egyenesen kulcsot megállapítani nem lehet, a díjakat minden egyes esetben a hivatal vezetője állapítja meg a másolásra fordítandó munka arányában.

b) Írásbeli másolatoknál az első oldalért, ha az nem is telik meg, egy koronát (most pengőt), minden további oldalért 50 fillért (most pengő fillért.)

Egy-egy oldalra rendes, el nem nyújtott írás mellett legalább is 32 sort kell írni.

4. Egy tisztviselő sem végezhet a hivatal vezetőjének engedelmével másolásokat.

5. A másolási díjak a főtől csak a hivatal vezetője által láttamozott számla ellenében vehetők fel.

Joggyakorlat.

1. Magánfelek részéről kiadatni kért térképmásolatoknak a bányakapitányság által leendő készítése a hivatali átalány minden terhelése nélkül csak az illető másolóval kialakított összeg lefizetése mellett eszközölhető. (F. I. és K. M. 12.153/1880.)

2. Közhatóság eljárásánál felmerült mozzanatokról egyes feleknek hatósági bizonyítványokat kiállítani, melyeknek peres ügyekben való felhasználása célozatos, a közhatóságok hivatva és kötelezve nem lehetnek. (F. I. és K. M. 16.949/1884.)

3. Bányajárási és egyéb tárgyalási jegyzőkönyvnek egyszerű vagy hitelesített másolatait kérelemre az érdekelt feleknek kell kiadni. (F. I. és K. M. 17.240/1889.)

4. Bányahatósági irattárban őrzött ügyiratokról másolatok kiadása csak akkor tagadható meg, ha folyamodók az illető ügyirat tartalma tekintetében érdekeltségüket bebizonyítani nem tudják. (P. M. 83.746/1901.)

5. A nyilvános jellegű feljegyzéseket kivéve, a közhatóságok irattárába vagy okmánytárába csak beigazolt érdekeltség esetében lehet betekintést engedni. (P. M. 16.259/1906.)

Ideigl. törv. szabályok. VII. rész. III. fejezet.

A bányai bíróság hatóságáról.

9. §. A bányakapitányságoknak mint egyszersmind bányabíróságoknak hatósága valamennyi, a bányászati adományozás vagy engedélyezés alá eső, s bárki által bírt bányai tárgyakra és járulékaikra, ideértve a kőszénbányákat és az összes kohászatot is, úgy az ezekből s a bányai kezelésből származó peres esetekre is kiterjed.

Jegyzet:

Az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. rész, II. fejezet 2—8. §-ait, melyek a bányabíróságokról rendelkeztek, valamint a III. fejezetnek a bányabíróságok perbeli hatáskörére vonatkozó részét a következő törvények hatályon kívül helyezték:

1911. évi I. törvényeink a polgári perrendtartásról. (Pp.)

2. §.

Tekintet nélkül az értékre, a törvényszék hatáskörébe tartoznak:

8. azok a perek, amelyeket külön törvény a törvényszék hatáskörébe utasít.

Jegyzet:

A Pp.-ben szabályozott különös eljárások közül törvényszéki hatáskörbe tartoznak: a bányaugyek (583. §.)

3. §. A bányaugyekben eljáró bíróságokat és hatáskörüket a hetedik cím szabályozza.

25. §. Közfizetők, testületek, kereskedelmi társaságok, bányatársulatok, egyesületek, alapítványok és más vagyontömegek általános illetékességét — amennyiben a 23. és 24. §. rendelkezése alá nem esnek, vagy általános illetékességük törvényben másképpen szabályozva nincsen — székhelyük alapítja meg. Székhelynek kétség esetében az ügyvezetés helye tekintendő.

VII. cím. A bányaugyekben való bíraskodás.

583. §. Bányaugyekben az elsőfokú bíraskodást a bányaugyekben bírói hatósággal felruházott törvényszékek és a székhelyükön lévő, kerületekbe tartozó járásbíróóságok gyakorolják. Több ilyen járásbíróóság közül az igazságügyminiszter által kijelölt járásbíróóság gyakorolja a bányabírói hatóságot.

Jegyzet.

A törvényszék bányabírói hatáskörét az 584. §. első bekezdése, a járásbíróóság bányabírói hatáskörét az 584. §. második bekezdése határozza meg. A járásbíróóságnál bányaugyekben a törvényszék által e célra oda kirendelt bíró jár el. (584. §. második bekezdés.)

A bányabírói hatóságot eszödszerint Magyarország egész területére a pestvidéki kir. törvényszék és a pestvidéki kir. járásbíróóság gyakorolja. (I. M. 11719/1922.)

584. §. A bányabírói törvényszéki hatáskör — tekintet nélkül a per tárgyának értékére — kiterjed:

1. a bányajogosítványok szerzése vagy fennállása tekintetében felmerülő s a bányatörvény alapján eldöntendő magánjogi vitás kérdések tárgyában indított perekre;

2. a bányatulajdon tárgyaira vonatkozó tulajdon és más dologi jog vagy dologi teher érvényesítését, vagy az említett tárgyaknak ezek alól mentességét, valamint a tulajdonostársak közötti osztályt és a telek-könyvi kitérlést tárgyzó perekre;

3. a bányatulajdon tárgyainak használása iránt keletkezett perekre, ide nem értve azokat, amelyek egyedül a künnfekvő alkotórészeknek a bányászati üzemmel össze nem függő használatát tárgyzzák;

4. a bányatulajdon tárgyaira vonatkozó birtok- és határperekre, ide nem értve a sommás (rövid útú) visszahelyezési és ugyanilyen határpereket;

5. a bányavizek használása iránt indított perekre;

6. a bányavállalkozóknak egymás között, úgyszintén a bányavállalkozók és más ingatlanok tulajdonosai vagy birtokosai között a bányatörvényben szabályozott viszonyaik alapján keletkezett perekre;

7. a közös bányaművelés iránt létrejött társasági szerződésekből az üzem, a használás, vagy az értékesítés tárgyában keletkezett perekre;

8. a bányatársulatok és tagjaik közt a bányatörvényben szabályozott viszonyaik alapján keletkezett perekre;

9. a bányavállalkozók és tisztjeik vagy meghatalmazottjaik közt a bányatulajdon tárgyai üzemének kezelése és az erre vonatkozó számvitel tekintetében keletkezett perekre.

A bányabírószági hatóságot gyakoroló járásbíróságok (583. §.) hatáskörébe tartoznak a sommás (rövid útú) visszahelyezési és határperek. Ezeknek a pereknek ellátására a törvényszék egyik bírói tagját rendeli ki a járásbírószághoz. Az ilyen kirendelt bíró egyebekben a törvényszék kötelékében marad.

Jegyzet.

A törvényjavaslat 584. §-ának indokolása:

A bányabírói hatáskör nagyban és egészben az eddigi jognak megfelelően van megállapítva. A prts. azonban tartózkodik a bányaugyek felsorolásától és e helyett szabatos és a bányajog terminológiájának jobban megfelelő elvi rendelkezésekkel határozza meg a bányabírói hatóság körét, ami lehetővé teszi az e részben felmerülő kérdéseknek egységesebb alapon megoldását és ilymódon hozzájárul az eddigelé gyakrabban előfordult kétségek eloszlatásához.

Az 1. ponthoz: az 1871:XXXI. tc. 21. §-a nem különböztette meg elég határozottan a bányajogosítvány és a bányatulajdon fogalmait, holott az anyagi bányajog szerint ez a két fogalom különböző szempont alá esik. A bányajogosítványok alatt, amelyek az ált. bányatörvény 5. §-ában vannak meghatározva, a fenntartott ásványok felkeresésének és művelésének jogát az államhoz való vonatkozásban kell érteni, míg a bányatulajdon, melynek tárgyi körét az ált. bányatörvény 109. §-a határozza meg, az ásványok művelése tárgyában az államtól szerzett bányajogosítványnak a jogi forgalomban a közönséges polgárjogi tulajdon módjára jelentkező szerepét jelzi. Az 584. §. 1. pontja a bányajogosítványok szerzése és fennállása tekintetében felmerülhető vitás kérdéseket foglalja össze. Természetesen csak azokról a vitás kérdésekről lehet itt szó, melyek a magánosok között támadnak (magánjogi vitás kérdések), nem pedig a közjogi természetű, azaz azokról a kérdésekről, amelyek a bányajogosítványok adására hivatott hatósággal szemben merülnek fel. Csakis az oly vitás kérdéseket lehet a bányabírói hatáskörbe utalni, melyek a bányatörvény különyszerű szabályai alá esnek; a közönséges magánjogi alapon elbírálandó jogviták a rendes bírói hatáskörbe tartoznak. Az 1. pont alá esik különösen az 1871:XXXI. tc. 2. c) pontjának esete is.

A 2. pontban kifejezésre jut az ú. n. bányabirtokbírószági hatáskör (1871:XXXI. tc. 21. §. 1. pont és 2. a) pont) a prts. 39. §-ának megfelelő szövegezésben. A birtok- és határpereket a 4. pont említi.

A 3. pont megfelel az 1871:XXXI. tc. 2. b) pontjának. Ez a pont kizárja a bányabírószági hatáskörből azokat a pereket, amelyek a bányatulajdon tárgyai künnfekvő alkotó részeinek a bányauzemmel össze nem függő használatára vonatkoznak; semmi elfogadható értelme sem lenne pl. annak, hogy ha egy bérleti szerződés a bányához tartozó házra nézve

nyári lakás céljából köttetik, az ebből származó per bányabírói hatáskörbe tartozzék.

A 4. pont a birtok- és határeprekről intézkedik, felölve az 1871. évi XXXI. tc. 21. §-ának 2. d) pontját; a sommás visszahelyezési és sommás határperек azonban az 583. §-ban jelzett járásbíróóságok hatáskörébe tartoznak.

Az 5. pont megfelel az 1871:XXXI. tc. 21. §. 8. pontjának.

A 6. ponthoz: A bányavállalkozóknak egymásközt a bányatörvényben szabályozott viszonyaik alapján felmerülő perek sorában helyet találnak az 1871:XXXI. tc. 21. §-ának 4., 5., 6., 7. pontjai alatt említett esetek. A bányavállalkozó és más ingatlanok tulajdonosai és birtokosai közt keletkezett bányajogi perek szakszerű elbírálásához életbevágó bányászati érdekek fűződnek; ezek a perek tehát a bányabírói hatáskörbe voltak utalandók.

A 7. pont szabatosabban kifejezi az 1871:XXXI. tc. 21. §-ának 11. pontjában foglaltakat.

A 8. pont megfelel az 1871:XXXI. tc. 21. §. 10. pontjának. E mellett az idézett §. 3. pontjában említett eset külön kiemelése felesleges.

A 9. pont megfelel az 1871:XXXI. tc. 21. §. 12. pontjának.

A társldák jogviszonyaiból eredő peres kérdések elbírálása nem tétel fel különös bányajogi szakszerűséget, s ezért ezeknek a bányabírói hatáskörbe utalása mellőztetett.

Joggyakorlat.

1. Bányabíróóságok előtt lefolyó bányauügyekben, az előforduló semmisségi panaszok elintézésére a m. kir. kúria, mint semmitőszék nem illetékes. (Semmitőszék 260/1869.)

2. Adománylevél alapján gyakorolt bányaművelés megszüntetése iránti kereset, bármily címen indíttassék, a bányabíróóság illetőségéhez tartozik. (Semmitőszék 681/1869.)

3. Olyan sommás visszahelyezési keresetek, melyek bányabirtokokba, vagy jogokba visszahelyezésre irányoztatnak, nem a polgári, hanem a bányabíróóságok illetőségéhez tartoznak. (Semmitőszék 2462/1869.)

4. I. Annak meghatározása: léteznek-e szabadkutatási jogosítvány elvonására törvényes alapok — a bányahatóság hatáskörébe tartozik. II. Annak elbírálása azonban, hogy valamely főnnálló kutatási jogosítvány, szemben az ellenfél jogosítványaival, a bányatörvény által biztosított elsőbbségi jogokat megállapítja-e — mint esupán magánjogi szempont alá eső kérdés a bíróságok illetősége alá esik — nem téven kivételt az, hogy a kutatási jogosítvány fennállására nézve bányahatósági úton vizsgálati eljárás van folyamatban. (C. 424/1877.)

5. A bányavételből a vételár megfizetése iránt indított kereset nem tartozik a bányabíróóság illetékessége alá. (Semmitőszék 1289/1877.)

6. Bányaeladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés eladási ára iránt indított kereset nem tartozik a bányabíróóságok hatásköréhez. (Semmitőszék 18.818/1877.)

7. Az ideiglenes törvénykezési szabályokban rendezett kivételes bányajogi törvénykezés érvényében jelenleg is fennállván s azt az időközben életbelépett alsóbíróasági szervezés lényegében meg nem szüntetvén: a bányai birtokháborítási ügyekben nem a bányabírói hatósággal felruházott törvényszék, mint társasbíróaság, hanem annak egyik kiküldött bíróasági tagja, mint egyes bíróaság van hivatva az eljárásra s ítélethozatalra. Ezen egyes bíró által hozott ítélet másodbíróasági felülvizsgálata azonban a kir. tábla hatáskörébe tartozik. (C. 124/1879.)

8. Azon körülmény, hogy a telekkönyvi tulajdonosnak a telekkönyvre alapított keresete ellenében alperes bányakutatási engedéllyel védi magát, nem elegendő arra, hogy az ügy a bányabíróóság hatáskörébe utaltassék. (C. 2.755/1890.)

9. A kereset, amely lényegileg arra irányul, hogy ítéletileg kimondassék, hogy valamely község egész határában a közszen tulajdonjoga ki-

zárólag valamely uradalmat illet meg, tárgyánál fogva nem tartozik a bányabíróság hatáskörébe. (C. 240/1903.)

10. Az oly keresetek, melyek jogosítatlan bányamivelés folytán termelt ásványok egyenértékének megtérítésére irányulnak, az 1871: XXXI. tc. 21. §-a által a bányabíróságok hatáskörébe nem utaltatnak s így az idézett törvénycikk 22. §-a értelmében a rendes polgári hatóságok hatásköréhez tartoznak. (C. 551/1903.)

11. A bányamű bérleje ellen a bérleti rész birtokosa által indított felhívási kereset, hogy a bérletre vonatkozó számadásait előterjessze, a bányabíróság hatáskörébe tartozik. (C. 5752/1905.)

12. A bányaegylet alapszabályainak módosítása tárgyában hozott határozatok megsemmisítése és megváltoztatása iránt folyamatba tett per, mint a közös bányaműveknek az alapszabályok által szabályozott üzlete és használata feletti vita az 1871: XXXI. tc. 21. §. 11. pontjában meghatározott és a bányabíróságok kizárólagos hatáskörébe utalt perlekedést képez. (B. T. 4.326/1905.)

13. Annak eldöntése, hogy a zártkutatási engedély jogszerűen adatott ki, hogy az joghatályosan volt-e megszüntethető vagy elvonható, a bányabíróság hatáskörébe nem tartozik. (C. 2403/1908.)

14. Annak megállapítása, hogy a bánya-fennhatóság alól valamely terület ki van véve, vagy a fennhatóság gyakorlása a földtulajdonos beleegyezésétől van függővé téve, s hogy ebből kifolyólag arra a területre bányaadományozásnak van-e helye: nem a rendes bíróság, hanem a bánya-hatóság hatáskörébe tartozik. (C. 4.450/1909.)

15. A bányabíróságnak nincs hatásköre olyan vitás kérdésekben, amelyek csupán a zártkutatmányok megszerzésére irányuló bejelentésekből, vagy a zártkutatmányok elvesztésének a bánya-hatóságok által történt megállapításából folyólag az elsőbbség miatt támadnak. (C. 5.905/1909.)

16. A pénzügyminisztériumnak, mint legfőbb bánya-hatóságnak, a bányatulajdonos kötelezettsége tekintetében a társuláshoz való hozzájárulásra és ezen hozzájárulás mérvére nézve kelt határozata a bíróság előtt ítélt dolog erejével nem bír és a bányabíróságot sem a tényállás, sem a jogi álláspont tekintetében nem köti. (C. 32/1910.)

17. A bányabíróság hatáskörébe nem tartozik az arra irányuló per, hogy az eladott ingatlanokra vonatkozó kölcsönjokok az ingatlanok eladóját, vagy vevőjét illetik-e meg. (C. 2.986/1911. IV. P. t.)

18. I. A bányabíróságok hatásköre alá tartozó perekben azon eljárás szabályok követendők, amelyek az ideiglenes törvénykezési szabályok megalkotása idején a magyar államnak azon a területén, amelyre nézve ezek a törvénykezési szabályok megalkottattak, hatályban voltak. Ehhez képest a bányabíróságok hatásköre alá tartozó perekben az idézett törvénykezési szabályok I. R. 88. §-a és az 1840: XV. tc. 12. fejezete szabályozzák a perújítási eljárást, amelyek szerint az alapper a végítélet hozatalától számított két év alatt újítható meg, ha olyan új bizonyítékok találtak, amelyek az alapperben nem használtattak.

II. A magyar magánjog szerint a követelés elévülési ideje 32 év; a követelés biztosítására szolgáló jelzálog járulékos természetű, amely tehát a követeléssel rendszerint egyszerre évül el, kivéve azt az esetet, ha a bánya-jelzálogra nézve az általános bányatörvény, vagy a bánya-telekkönyvi rendtartás másként intézkedik. (Ált. bányatörvény 2. §.) (C. 2.198/1912. IV. P.)

19. Minthogy az általános bányatörvény 140. §-a szerint az ingó dolog jogi minőségével bíró bányarészek átruházására vonatkozó ügyek az 1871: XXXI. tc. 21. §-ában felemlítve nincsenek, az átruházásból folyóan a szerződő felek között keletkezett peres kérdések eldöntése nem a bánya-, hanem a rendes polgári bíróságok hatáskörébe tartozik. (798/1913. V. P.)

20. I. Kutatási engedélyekre és zártkutatmányokra nézve kötött szerződés nemteljesítése következtében indítható perek nem tartoznak bánya-bírószági hatáskörbe.

II. Hivatalból észlelendő pergátló körülmény miatti permegszüntetés esetében a pergátló kifogást nem emelő alperes szükségtelen érdemleges védekezésével felmerült költség a felperest nem terheli. (C. 2.039/1915. Rp. V.)

21. Bányatelek végrehajtás alá vonásának megszüntetése iránti perben nem a Pp., hanem mindaddig, míg a bányaugyekben követendő eljárás a Pp. 104. §-a szerint külön nem szabályoztatik, az O. B. E. szabályai (VII. R. V. fej. 31. §-a és I. B. rész XI. fej. 129., 131. §-ai) alkalmazandók. Ily per az 1871: XXXI. tc. 21-ik I. pontja alapján a bányabíróági hatáskörrel felruházott törvényszékeknek, mint bányatelekkönyvi hatóságnak, a hatásköréhez tartozik. (C. 1.226/1917. Rp. V.)

22. I. A bányatárspénztári tag által a társpénztár ellen, nyugdíj-járulék iránt indított kereset nem tartozik a bányabíróság hatáskörébe. II. A tartás biztosítását célzó életjáradék megítélése iránti perekben, a Pp. 6. §-ának 6. pontja és az ennek értelmezése körül kifejlődött állandó felsőbbbírói gyakorlat szerint, a peres tárgy értékének megállapításánál, a háromévi tartás vagy élelmezés értékének összege irányadó. (B. T. 5.673/1917. P. II.)

23. Az a szerződés, amelynél fogva az egyik fél a bánya kezelését oly kötelezettséggel adja át a másik félnek, hogy utóbbi a kezelés eredményéről elszámolni köteles, nem társasági, hanem meghatalmazási szerződés, amelyből folyó kötelezettségre alapított kereset a bányabíróság hatáskörébe nem tartozik. (B. T. 5.684/1918.)

24. Zártkutatmány vételárának megfizetése iránt az eladó által a vevő ellen indított kereset nem tartozik a bányabíróság hatáskörébe. (C. 5.179/1918. P. V.)

25. I. Azon az alapon, hogy az ügy nem a bányabíróság, hanem a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik, a fellebbezési bíróság permegszüntető ítélete ellen helye van a felülvizsgálati kérelemnek. II. Szénbányákra és szénjogosítványokra engedélyezett határozott időtartam elővételi, bányahasználati és szénkiaknázási jog lejártja alapján a bányas és a szénkiaknázási jog visszabocsátás iránt indított kereset nem a bányabíróság, hanem (Pp. I. §. b), vagy d) pontja) a járásbíróság hatáskörébe tartozik. III. Sikertelen pergátló kifogás költségeiben marasztalás. (C. 4.866/1921. P. V.)

26. Adásvételi szerződés alapján bekebelezett köszénkutatási, köszénbányanyitási, köszénkiaknázási és jövedelemszedhetési szolgalmi jognak kitörlése iránti per nem tartozik a bányabíróság hatáskörébe. (C. 7.946/1922. P. V.)

27. A köszénkutatás, bányanyitás és köszénkiaknázás jogát átruházó szerződésnek az aláírás hamis volta, részben megtévesztés folytán történt aláírása és a jó erkölcsökbe ütközése címén történt megtámadását tárgyzó per nem tartozik bányabíróági hatáskörbe. (C. 4.737/1924. P. V.)

28. Bányabíróági hatáskörbe tartozik a szénjogi szerződés és bányatelekengedélyezés érvénytelenítése iránti kereset, amely a bányatelekkönyvben eszközölt tulajdonjogi bekebelezés törlése céljából indíttatik. (C. 258/1925. P. V.)

29. Az ingatlan tulajdonosának kártérítési keresete, amely arra van alapítva, hogy felp. ingatlanán az alp. az általa végzett bányaműveléssel süppedéseket és repedéseket okozott, a bányabíróság hatáskörébe nem tartozik és a bányahatóság előtti eljárásnak nem kell a pert megelőznie. (C. 8.581/1927. P. V.)

30. Megszűnt haszonbérleti jog telekkönyvi törlése iránti kereset nem tartozik a bányabíróság hatáskörébe. (C. 6.909/1929. P. V.)

31. Az 1911: I. tc. 584. §-ában megállapított kivételes bíróági hatáskör kiterjesztőleg nem magyarázható. (C. 8.581/1927. P. V.)

585. §. A bíróság azt a körülményt, hogy az ügy a bányabírói hatáskörbe tartozik, azon szabályok szerint veszi figyelembe, amelyeket ez a törvény a kizárólagos illetékesség figyelembevételére megállapít.

Jegyzet.

A kizárólagos illetékes figyelembevételére vonatkozó szabályok: Pp. 51. §., 180. §., ut. bek., 449. §.

586. §. Az 584. §. 1. pontjában emeltettt perek kizárólag annak a helynek a bírósága előtt indítandók meg, ahol az az ingatlan fekszik, amelyre a jogosítvány vonatkozik, a 3. és az 5. pont alatt említett perek kizárólag annak a bíróságnak illetékességéhez tartoznak, amelynek területén az ingatlan fekszik.

Ha az ingatlan több bíróság területén fekszik, a per e bíróságok bármelyike előtt megindítható.

587. §. Amennyiben az 583–586. §-okból más nem következik, az a törvény a bányauügyekben való bíraskodásra is alkalmazandó.

A sommás (rövid útú) visszahelyezési és határperrel a jog iránti kereset össze nem köthető.

Jegyzet.

A sommás visszahelyezési perekben a járásbíróság az 535–581. §. szerint fog eljárni az 587. §. második bekezdésében meghatározott eltéréssel; a fellebbezési bíróság a törvényszék.

1886: XXIX. tc. a telekkönyvi betétek szerkesztéséről.

79. §. Felhatalmaztatnak az igazságügy- és földművelésügyi, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek, hogy a bányatelekkönyveknek (bányatelekkönyveknek) a bányajog szabályai szerint, a közönséges telekkönyvi szabályok alkalmazása mellett leendő átalakítás és vezetése iránt rendeleti úton intézkedjenek.

Jegyzet.

A §-ban nyert felhatalmazással a két miniszter eddig nem élt s a bányatelekkönyvek ma is az 1850. évi február hó 24-én kelt osztrák telekkönyvi rendelet alapján vezetettek.

Ideiglenes törvénykezési szabályok.

2-dik cikk: Az elévülésről.

17. §. Törvényesen szerzett és törvényes műveléssel fenntartott bányatelekkönyvvel való berontásnál, vagy bíróilag kijelölt földszinti vagy földalatti bányahatároknak erőszakos megsértése, áthágása, vagy áthelyezésénél, az elévülésére való hivatkozás semmi esetben sem fogadtatik el.

18. §. Osalás, ravaszság, erőszak és félelem miatt a bányatelekkönyv vagy bányarészek eladásának vagy egyéb átruházásának félretételét, bárki is a bányatelekkönyvbeni bekebelezésből számítandó egy év alatt követelheti csak, különben keresete elévül.

3-dik cikk: A szerződésekről.

19. §. Minden bányajog és birtok átruházását, föltételeit és címeit — különbeni érvénytelenség terhe alatt — írásba foglalni, és a bányabíróságnak bányatelekkönyvvezetés végett bemutatni kell. A bányabíróság bejegyzése nélkül bányabirtokot senki nevére, még a házi bányauzleti könyvekbe sem szabad átírni.

20. §. Ha valaki a hirtelenkedve kötött és szabályszerű bejegyzéssel még nem törvényesített szerződést megbánná, azt csak a bányabíróság előtti visszahívással szabad megsemmisíteni; a visszahívó mindazáltal a szerződő másik félnek ezáltal okozott költségeit megtéríteni és azt, mit szerződés fejében netalán fölvevett, — a visszahívás érvénytelensége alatt —

haladék nélkül visszaadni köteles; máskülönben a szerződést pontosan teljesítő ellenfélnek megkeresésére a szerződés, csupán ez esetben, mihejt a visszahívó törvényes 15 nap alatt ezen kárpótlására nézve elegend nem tenne, a visszahívás ellenére is jegyzőkönyvbe iktattatik s foganatbavétele eszközöltetik.

5-dik cikk: A bányai örökségekről, azok összeírásáról és lelettárról.

22. §. Öröklött bányajogosítványok és bányászati birtokok valamint odig, úgy ezentúl is ősi vagyon természetével nem bírván: fölöttük az illető tulajdonosok mind éltükben, mind halálesetre korlátlanul rendelkezhetnek; végrendelet hiányában pedig a polgári törvények e hagyaték-nemre is alkalmazandók.

23. §. A bányavagyon összeírását és becsülését a bányabíróság egyik tagja, vagy a helyettes teljesíti, és a halálozás esetére azt akár maga, akár más hatóság által megkeresve, haladék nélkül megkezdi, s a netalán szükséges záralávétel megrendelése, és a becsülendők megbeesése mellett minden található javaknak leltárát elkészíti, s azt azon esetre is, midőn a meghalálozottnak semminemű más polgári vagyona nem létezik, az illető megyei vagy városi hatóságnak hiteles alakban át küldeni, más példányát pedig a bányabíróság levéltárába letenni tartozik. A vagyon mikénti kezeléséről, vagy pedig gyámnokok nevezéséről, amennyiben a végrendelező másként nem intézkedett, minden esetben az illető polgári hatóság gondoskodni köteles.

Joggyakorlat.

I. Az öröklésre hivatott családtagok közt az öröklött bányavagyonra — illetőleg ennek osztatlan kezelésére — fennálló vagyonközösség sem a részvénytársaság, sem a szövetkezet fogalma alá nem esvén, az ily egyesülésre a K. T. 558. §-ában tartalmazott, a korábban fennállott részvénytársaságok és szövetkezetek átalakítására vonatkozó intézkedései nem nyerhetnek alkalmazást és közgyűlési határozatainak felülvizsgálása nem tartozik a kereskedelmi bíróság hatáskörébe. II. Az ily egyesülésnek a kisipar körét meghaladó üzletei a K. T. 259. §. 6. pontja értelmében kereskedelmi ügyleteknek lévén tekintendők, reá a kereskedelmi törvénynek a cégbejegyzésre vonatkozó intézkedései alkalmazandók. (C. 407/1885.)

7-dik cikk: Örökségben kapott bányai s bányászati tárgyak felosztása módjáról.

28. §. Midőn kiskorúak érdeke forog fenn, vagy a nagykorú osztályosok maguk között egyetértésre jutni nem tudnak; — minthogy a bányajog és birtok értéke a szoros értelemben vett ingó javak értékénél sokszor változókéonyabb, — oly esetben, hol nemesak bánya és bányászati tárgyak, de egyszersmind más ingó vagy ingatlan javak is lennének felosztandók: bányai tárgyak értékét és sorsát egyéb ingatlan birtokkal, vagy ingó javakkal kiegyenlíteni és az osztozók egyikének vagy másikának, bányai osztályrészüik helyett illetőségükben más valamit adni nem szabad, — hanem ily bányarészek minden osztozó közt egyenlően és törvényes arányban elosztandók.

29. §. Meg nem engedtetik továbbá ily esetben, hogy egyiknek osztályrésze egyik, másiknak illetősége ismét más különböző bányai tárgyban vágassék vagyis egyenlítették ki, hanem az osztozók mindenike törvényes arányban öt illető osztályrészt minden bányatárgyban külön fogja megkapni, később annak akár magánosan, akár társaságban leendő kezelése az osztályosok tetszésére hagyatván.

30. §. Az osztály ezek szerint megtörténvén, ezen bányai és bányászati tárgyakban akár az osztály igazítására, akár új osztályra a kereset egyedül csak azon esetben engedtetik meg, ha a részvények felosztásában számolási hiba történt volna.